

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Kate Atkinson

Mahvolmuş Bir Tanrı

ROMAN

Çeviren: Ayça Çınaroğlu

YAPI KREDİ YAYINLARI

MAHVOLMUŞ BİR TANRI

Kate Atkinson 1951'de İngiltere York'ta doğdu. 1974'te İngiliz edebiyatında yüksek lisans eğitimini tamamladı. 1981'de yazmaya başladığı kısa öykülerle *Woman's Own* öykü ödülünü aldı. İlk romanı *Behind the Scenes at the Museum* 1995'te Whitbread kitap ödülüne layık görüldü, aynı zamanda radyo, tiyatro ve televizyona uyarlandı. Edebiyata katkıları nedeniyle 2011 yılında Britanya İmparatorluğu Nişanı alan Atkinson, Edinburg'da yaşamaktadır.

Kitapları: *Human Croquet* (Geç Kapıdan Körebe) (1997), *Abandonment* (2000), *Emotionally Weird* (Acayip Hisli, Okuyan Us Yayınları) (2000), *Not the End of the World* (2002), *Life After Life* (Hayat, Sil Baştan, YKY) (2015) ile eski özel dedektif Jackson Brodie romanları *Case Histories* (Suç Dosyaları, Meridyen, YKY) (2004), *One Good Turn* (Çarkıfelek, Meridyen, YKY) (2006), *When will there be Good News?* (Güzel Haber Ne Zaman Gelir, YKY) (2012) *Started Early, Took My Dog* (Köpeğimi Alıp Erkenden, YKY) (2015).

Kate Atkinson ve kitapları hakkında daha fazla bilgi için www.kateatkinson.co.uk adresinden web sitesine bakabilirsiniz.

Ayça Çınaroğlu Boğaziçi Üniversitesi Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölümü'nden 1998 yılında mezun oldu. Aynı bölümden yüksek lisans ve doktora derecesi aldı. New York Mount Sinai Tıp Fakültesi'nde araştırmacı olarak görev yaptı. Uluslararası bilim dergilerinde makaleleri yayımlandı. 2010 yılında PEN Türkiye Merkezi'nin düzenlediği Çeviri Atölyesi'ne katıldı. Ardından öykü, makale ve tiyatro oyunları çevirdi.

*Kate Atkinson'ın
YKY'deki kitapları*

Suç Dosyaları (2008)
Çarkıfelek (2010)
Güzel Haber Ne Zaman Gelir? (2012)
Hayat, Sil Baştan (2015)
Köpeğimi Alıp Erkenden (2015)
Geç Kapıdan Körebe (2016)
Mahvolmuş Bir Tanrı (2018)

KATE ATKINSON

Mahvolmuş Bir Tanrı

Roman

Çeviren
Ayça Çınaroğlu

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi: <https://rantey.org>

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5069
Edebiyat - 1447

Mahvolmuş Bir Tanrı / Kate Atkinson
Özgün adı: **A God in Ruins**
Çeviren: **Ayça Çınaroğlu**

Kitap editörü: **Dürrin Tunç**
Düzeltili: **Başak Günsever**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Akgül Yıldız**

Baskı: Acar Basım ve Cilt San. Tic. A.Ş.
Beysan Sanayi Sitesi, Birlik Caddesi, No: 26, Acar Binası
34524, Haramidere - Beylikdüzü / İstanbul
Tel: (0 212) 422 18 34 Faks: (0 212) 422 18 04
www.acarbasim.com
Sertifika No: 11957

Çeviriye temel alınan baskı: Transworld Publishers, Londra, 2015
1. baskı: İstanbul, Mart 2018
ISBN 978-975-08-4188-0

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2015
Sertifika No: 12334

Copyright © 2015, Kate Castello Ltd
Bu kitabın telif hakları AntoliaLit Ajans ve The Marsh Agency Ltd vasıtasıyla alınmıştır.

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

“İnsan mahvolmuş bir tanrıdır. İnsanlar masum olduğunda hayat da uzun olacak ve rüyadan uyanır gibi usulca ebediyete geçiş yapacaklar.”

Ralph Waldo Emerson, *Doğa*

“Sanatın amacı bir şeyin gerçekliğini iletmektir, gerçeğin kendisi *olmak* değil.”

Sylvie Beresford Todd

Bir seferinde Aziz George Salem adında bir kente geldi, buraya yakın bir yerde bir ejderha yaşıyordu ve bu ejderhanın her gün kurayla belirlenen bir kentliyle beslenmesi gerekiyordu.

Aziz George’un kente geldiği gün kura, kralın kızı Cleolinda’ya çıkmıştı. Aziz George kızın ölmemesi gerektiğine karar verdi ve böylece dışarı çıktı, yakınlarda bir bataklıkta yaşayan ejderhaya saldırdı ve onu öldürdü.

Ne kadar büyük görünürse görünsün –ejderha şeklinde bile olsa– bir zorluk ya da tehlikeyle karşı karşıya kalınca Aziz George ondan uzak durmak ya da korkmak yerine kendinde ve atında toplayabildiği bütün güçle ona saldırdı. Tek mızrağıyla böyle bir karşılaşma için yeterince silahı olmasa da hücum etti, elinden geleni yaptı ve sonunda kimsenin mücadele etmeyi göze alamadığı bir zorluğun üstesinden gelmeyi başardı.

Ne kadar büyük ya da korkunç görünürse görünsün, ya da bu mücadele için kendisi ne kadar donanımsız olursa olsun izcilerin de zorluklar ya da tehlikelerle tıpkı bu şekilde yüzleşmesi gerekir.

Robert Baden-Powell, *Oğlanlar için İzcilik*

Reuben için

30 Mart 1944

Son Uçuş

Naseby

Havaalanının bitimini belirleyen çalılıklara kadar yürüdü.

Sınırdaki devriye geziyordu. Adamlar buna onun 'günlük yürüyüşü' diyor ve yürümediği zaman endişeleniyorlardı. Batıl inançları vardı. Herkesin batıl inancı vardı.

Çalılıkların ötesinde, geçen sonbaharda sürülmüş çıplak tarlalar uzanıyordu. İlkbaharın büyümlü dönüşümünü, donuk kahverengi toprağın parlak yeşile ve sonra soluk altın rengine dönmesini görmeyi beklemiyordu. İnsan, ekinlerin hasat edilmesini sayarak yaşını bulabilirdi. Yeterince şey görmüştü.

Dümdüz çiftlik arazisiyle çevriliydiler. Çiftlik evi soldaydı, kutu gibiydi ve yerinde sabit duruyordu. Çarpmalarını önlemek için geceleri çatısında kırmızı bir ışık parlıyordu. Yere iniş yaparken üzerinden uçarlarsa hedefi ıskaladıklarını ve başlarının dertte olduğunu anlıyorlardı.

Bulunduğu yerden, avluda kazları besleyen çiftçinin kızını görebiliyordu. Öyle bir çocuk şarkısı yok muydu bir zamanlar? Hayır, et bıçağıyla hayvanların kuyruklarını kesen çiftçinin karısı aklına gelmişti, değil mi? Korkunç bir görüntü. Zavallı fareler diye düşünürdü küçük bir oğlanken. Büyüyüp adam olmuşken de hâlâ aynı şekilde düşünüyordu. Çocuk şarkıları gaddar meselelerdi.

Çiftçinin kızıyla ne tanışmıştı ne de adını biliyordu, ama ondan orantısız bir şekilde hoşlanıyordu. Onlar giderken kız hep el sallıyordu. Bazen babası da ona katılıyordu, bir ya da iki kere annesi de katılmıştı ama her hava akınında, kızın çiftliğin avlusundaki varlığı sabitti.

Kız şimdi onu görmüştü ve el sallıyordu. O ise karşılık olarak el sallamak yerine ona selam durdu. Bunun kızın hoşuna gideceğini

düşündü. Elbette ki bu kadar uzaktan o yalnızca bir üniformadan ibaretti. Kızın, onun kim olduğu konusunda en ufak bir fikri yoktu. Teddy onca adamdan yalnızca biriydi.

Islık çalıp köpeği çağırdı.

Aloutte'

“Şuna bak!” dedi. “Orada – tarlakuşu. Bir tarlakuşu.” Oğlan başını kaldırıp kadına baktı ve onun yanlış yere baktığını gördü. “Hayır, bu tarafta,” dedi, eliyle işaret ederek. Kadın tamamen ümitsiz vakaydı.

“Ah,” dedi kadın sonunda. “Orada. Gördüm! Ne kadar tuhaf – ne yapıyor öyle?”

“Havada asılı duruyor, sonra da büyük ihtimalle yeniden yükselecek.” Tarlakuşu doğaüstü şakı silsilesiyle yükselişe geçti. Kuşun titrek uçuşu ve müziğinin güzelliği oğlanın içinde beklenmedik derecede derin duygular uyandırdı. “Duyabiliyor musun?”

Halası bir elini abartılı bir şekilde kulağına götürdü. Başının en ufak hareketiyle sallanan iki büyük sülün kuyruğu tüyü tutturulmuş, posta kutusu gibi kırmızı renkli tuhaf şapkasıyla bir tavus kuşu kadar acayip görünüyordu. Birisi onu tüfekte vursa şaşırmasdı. *Keşke*, diye düşündü oğlan. Dile getirilmedikleri sürece Teddy’nin kafasından zalim düşünceler geçmesine izin vardı – yani kendisine izin vermişti. (“Görgü kuralları,” diye öğütlemişti annesi, “insanın her sabah yeniden kuşanması gereken zırhtır.”)

“Neyi duyabiliyor muyum?” diye sordu halası sonunda.

“Şarkısını,” dedi oğlan, sabrını zorlayarak. “Tarlakuşunun şarkısını. Şimdi sustu,” diye ekledi, halası duymaya çalışıyormuş gibi yapmaya devam ederken.

“Yeniden başlar belki.”

“Hayır, başlamaz. Başlayamaz, çünkü uzaklaştı. Uçup gitti.” Göstermek için kollarını çırpı. Şapkasındaki tüylere rağmen halası belli ki kuşlar hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Hatta hiçbir hayvan hakkında bir şey bilmiyordu. Bir kedisi bile yoktu. O sırada yolun kenarındaki kuru hendeği şevkle koklayarak ilerleyen av köpekleri Trixie’ye karşı ilgisizdi. Trixie Teddy’nin en sadık arkadaşıydı ve bebekliğinden beri yanındaydı; o zamanlar köpek

1 Tarlakuşu. (ç. n.)

öylesine küçüktü ki kız kardeşlerinin bebek evinin ön kapısından zar zor geçebiliyordu.

Acaba halasını eğitmesi mi gerekiyordu? Onun için mi buradaydılar? “Tarlakuşları şarkılarıyla bilinir,” dedi öğretici bir şekilde. “Şarkıları çok güzeldir.” Güzellik konusunda eğitmek tabii ki olanaksızdı. Öyleydi işte. Ondan ya etkilenirdiniz ya da etkilenmezsiniz. Kız kardeşleri Pamela ve Ursula etkilenirdi. Abisi Maurice etkilenmezdi. Erkek kardeşi Jimmy güzellik için fazlasıyla küçüktü, babası da büyük ihtimalle fazlasıyla yaşlıydı. Babası Hugh’da “Yükselen Tarlakuşu” şarkısının taş plağı vardı ve bazen yağmurlu pazar akşamüstleri onu dinlerlerdi. Çok hoştu ama tarlakuşunun kendisi kadar hoş değildi. Annesi Sylvie “Sanatın amacı,” derdi—ders verirdi hatta— “bir şeyin gerçekliğini iletme, gerçeğin kendisi olmak değildir.” Annesinin babası, yani Teddy’nin büyükbabası yıllar önce ölen ünlü bir ressamdı ve bu bağlantı annesine sanat konusunda yetki veriyordu. Aynı zamanda güzellik konusunda da, diye düşünüyordu Teddy. Annesi Sanat, Gerçeklik ve Güzellik hakkında konuşurken, bu sözcüklerin hepsi de büyük harfle başlıyordu.

“Tarlakuşu yüksekten uçuyorsa,” diye gayet umutsuzca Izzie’yle konuşmaya devam etti, “hava güzel demektir.”

“Eh, havanın güzel olup olmadığını bir kuşun söylemesine gerek yok, bunu anlamak için etrafa bakmak yeter,” dedi Izzie. “Ve bu akşamüstü muhteşem. Güneşe bayılıyorum,” diye ekledi, gözlerini kapayıp boyalı yüzünü göğe doğru kaldırarak.

Kim bayılmaz ki, diye düşündü Teddy. Belki Hampstead’deki misafir odasında kasvetli bir hayat süren büyükannesi bayılmazdı; o misafir odasında ışığın eve girmesini önlemek için—belki de karanlığın dışarı kaçmasını engellemek için— pamuklu kalın tül perdeler hep kapalı olurdu.

Kararsızlık zamanlarında sıklıkla başvurduğu *Oğlanlar için İzcilik* kitabından ezbere öğrendiği “Şövalye Kanunu”, şimdi bu eylemden kendi isteğiyle uzaklaşmış olsa bile ondan bir talepte bulunuyordu: “Şövalyelik, en zahmetli ve en basit hizmetleri neşyle ve zarafetle yerine getirmek için gençlerin eğitilmiş olmalarını gerektirir.” Izzie’yi eğlendirmenin bu durumlardan birisi olduğunu düşünüyordu. Bu kesinlikle zahmetli bir işti.

Elini gözüne siper edip tarlakuşunu görmek için gökyüzünü taradı. Kuş yeniden ortaya çıkmadı ve Teddy de kırlangıçların ha-

vadaki manevralarıyla yetinmek zorunda kaldı. İkarus'u düşündü ve onun yerden nasıl görünmüş olacağını merak etti. Epey büyük olurdu herhalde, diye düşündü. Ama İkarus bir söylenceydi, değil mi? Teddy yaz tatilinden sonra yatılı okula başlayacaktı ve sahiden de gerçekleri kafasına yerleştirmeye başlaması gerekiyordu. “Dayanıklı olman gerekecek, ahbap,” diye öğütlemişti babası. “Bu bir sınama olacak, işin gerçek amacı bu sanırım. En iyisi başını siperin aşağısında tutmak,” diye eklemişti. “Ne bat ne de çık, yalnızca ortalarda bir yerde kürek çek.”

Hampstead'daki büyükannesinin dediğine göre (o tek büyükanne-nesiydi, Sylvie'nin annesi uzun zaman önce ölmüştü), sanki çok eski zamanlarda yazılmış bir kanun gibi 'ailedeki bütün erkekler' o okula gitmişti. Teddy kendi oğlunun da oraya gitmek zorunda kalacağını farz ediyordu, gerçi oğlu Teddy'nin hayal bile edemeyeceği bir gelecekte yaşıyordu. Hayal etmesine de tabii ki gerek yoktu, çünkü gelecekte oğlu olmayacaktı, yalnızca Viola adında bir kızı olacaktı, ki bu konuda asla konuşmasa da, hele de bunun için büsbütün gücenecek olan Viola'yla kesinlikle konuşmasa da bu ona üzüntü verecekti.

Izzie beklenmedik bir şekilde şarkı söyleyince Teddy şaşırıp kaldı ve ufaktan dans etmeye başlayınca daha da şaşırdı. “*Alouette, gentille alouette*².” Henüz Fransızca bilmiyordu ve onun ‘gentille’ değil de gayet hoşuna giden bir kelime olan ‘şanlı’ dediğini düşünmüştü. “Bu şarkıyı biliyor musun?” diye sordu Izzie ona.

“Hayır.”

“Savaş zamanından. Fransız askerleri söylerdi.” Bir şeyin –belki de hüznün– gölgesi kadının yüz hatlarında hızla belirip kayboldu, ama sonra yine aniden “Sözleri epey korkunç,” dedi neşeyle. “Zavallı kırlangıcın tüylerini yolmak hakkında. Gözlerini, tüylerini ve bacaklarını filan.”

Akıl almaz ama yine de kaçınılmaz olan gelecek savaşta – Teddy'nin savaşında– *Alouette*, Fransız Kanadalıların oluşturduğu 425'inci hava filosunun adıydı. 1944 yılının Şubat ayında, son uçuşundan çok da uzun olmayan bir zaman önce Teddy, onların Tholthorpe'daki üslerine acil iniş yapmıştı; Manş denizini geçerken vurulmuş, iki motoru alev almıştı. Quebec'liler ekibe konyak

2 Tarlakuşu, tatlı tarlakuşu. (ç. n.)

vermişti, bu sert bir içkiydi ama ekibi yine de minnettardı. Filonun rozeti, *Je te plumerai*³ sloganının üzerinde bir kırlangıç resmediyordu ve Teddy Izzie'yle geçirdiği o günü düşünmüştü. Bu sanki başkasına ait bir anı gibi görünüyordu.

Izzie parmak ucunda döndü. “Ne tarlakuşu eğlencesi ama!” dedi gülerek. Babası, Izzie için ‘gülünç derecede dengesiz’ derken kastettiği şey bu muydu acaba diye merak etti Teddy.

“Efendim?”

“Ne tarlakuşu eğlencesi ama,” diye tekrar etti Izzie. “*Büyük Umutlar*’dan. Okumadın mı?” Bir an için şaşırtıcı bir şekilde kulağa annesi gibi gelmişti. “Ama tabii ki şaka yapıyordum. Çünkü artık öyle bir eğlence yok. Tarlakuşları, yani. Uçup kaçtılar. Gittiler,” dedi aptal bir Doğu Londra şivesiyle. “Tarlakuşu yedim,” diye de ekledi hiç düşünmeden. “İtalya’da. Orada seçkin bir yemek olarak kabul ediliyor. Tarlakuşu yemek aman aman bir şey değil, tabii ki. Bir lokmadan fazlası yok, gerçekten de.”

Teddy ürperdi. O güzelim küçük kuşun gökyüzünden sökülmesi, hızla uçarken zarif şarkısının yarıda kesilmesi fikri ona korkunç gelmişti. Yıllar, yıllar sonra, yetmişli yılların başında Viola, müfredatın bir parçası olan Amerikan Araştırmaları dersinde Emily Dickinson’ı keşfetmişti. Kargacık burgacık acele el yazısıyla babasının beğeneceğini düşündüğü bir şiirin ilk dizelerini kopyalamıştı (kısa şiirin bütünü yazamayacak kadar tembeldi). ‘Tarlakuşunu yarıp içini aç – ve orada Müziği bulacaksın, gümüşe sarılı, yumru yumru.’ Teddy, Viola onu düşündüğü için şaşırmıştı. Onu çok ender düşünürdü. Edebiyat, her ne kadar üzerinde pek tartışmıyorlarsa da nadir ortak ilgi alanlarından biri olmalıydı. Onunla iletişim kurma aracı olarak karşılığında bir şey –bir şiir, hatta birkaç seçme dize– göndermeyi düşündü. ‘Selam sana, kaygısız ruh! Hiç olmayan bir kuşsun sen’ ya da ‘Dinle bak, neşeli kuşlar nasıl da şarkı söyleyerek yumurtluyor ve aşkı methediyor’ ya da ‘Uhrevi Ozan! Gökyüzünün yolcusu! Endişenin bol olduğu toprağı hakir mi görüyorsun?’ (Tarlakuşları hakkında yazmamış olan bir şair yok muydu?) Kızının, onun bir şekilde büyüklük tasladığını düşüneceğini sanıyordu. Kız ondan, muhtemelen de herkesten herhangi bir şey öğrenmeye karşı tiksinti duyuyordu ve o yüzden

3 Tüylerini yolacağım. (ç. n.)

Teddy sonunda yalnızca ‘Teşekkür ederim, çok düşüncelisin,’ diye yazdı.

Kendini tutamadan –görgü kuralları zırhı üzerinden düşüyordu– “Tarlakuşu yemek iğrenç bir şey, Izzie Hala,” dedi.

“Neden iğrençmiş? Tavuk filan yiyorsun, değil mi? Ne fark var ki zaten?” Izzie Birinci Dünya Savaşı’nda ambulans kullanmıştı. Ölü tavukların duygularını harekete geçirecek hali yoktu ya.

Arada bir ton fark var, diye düşündü Teddy, gerçi tarlakuşunun tadının neye benzeyeceğini düşünmekten de kendisini alamadı. Neyse ki, Trixie’nin bir şeye abartılı bir biçimde havlamasıyla dikkati bu düşünceden uzaklaştı. İncelemek için eğildi. “Ah bak, yılanımsı kertenkele,” dedi kendi kendine memnuniyetle, tarlakuşunu geçici olarak unutmuştu. Hayvanı iki eliyle yavaşça kaldırıp Izzie’ye gösterdi.

“Yılan mı?” diye sordu Izzie, yüzünü buruşturarak, belli ki yılanlar ona hiç çekici gelmiyordu.

“Hayır, yılanımsı kertenkele,” dedi Teddy. “Yılan değil. Solucan da değil. Aslına bakılırsa kertenkele.” Hayvanın bronz-altın ışıltılı pulları güneşte parladı. Bu da bir güzellikti. Doğada güzel olmayan bir şey var mıydı? Sümüklüböcekler bile belli bir şekilde selamlanmayı talep ediyorlardı, gerçi annesinden değil.

“Sen ne komik küçük bir oğlansın öyle,” dedi Izzie.

Teddy kendisinin ‘küçük’ bir oğlan olduğunu düşünmüyordu. Halasının –babasının en küçük kız kardeşinin– çocuklar hakkında hayvanlardan da az şey bildiğini tahmin etti. Onu neden kaçıırıp zorla getirdiği konusunda hiçbir fikri yoktu. Bir cumartesi günüydü ve öğle yemeğinin ardından bahçede boş boş dolaşıyor, Jimmy’yle kâğıttan uçaklar yapıyordu, tam o sırada Izzie onun üzerine çullanmış ve ‘kırlarda’ yürüyüşe çıkmak için onu ikna etmişti, ki kastettiği yer sanki Fox Corner’dan tren istasyonuna giden patikaydı ve burada pek de kayalar ve nehirlerle dolu vahşi doğa yoktu. “Küçük bir macera. Ve sohbet. Eğlenceli olmaz mı?” Ve şimdi, Izzie yanında amaçsızca dolaşıp tuhaf sorular sorarken Teddy kendisini onun geçici heveslerinin rehinesi olarak bulmuştu – “Hiç solucan yedin mi? Kovboyculuk ve kızılderilcilik oynuyor musun? Büyüyünce ne olmak istiyorsun?” (Hayır. Evet. Tren makinisti.)

Teddy yılanımsı kertenkeleyi dikkatlice çimenlerin içine bıraktı ve tarlakuşlarında başarısız oluşunu telafi etmesi için Izzie’ye çançi-

çeklerini teklif etti. “Ormana ulaşmak için tarlayı geçmemiz lazım,” dedi, kuşku içinde Izzie’nin ayakkabılarına bakarken. Ayakkabıları sanki timsah derisindendi ve kendisine saygısı olan hiçbir timsahın izin vermiş olamayacağı gayet parlak bir yeşile boyanmışlardı. Yepyenydiler ve belli ki tarlalarda gezinmek için yapılmamışlardı. Akşamüstünün geç saatleriydi ve tarlanın sahibi olan sağmal hayvan sürüsü, neyse ki ortada yoktu. Yumuşak ve meraklı gözleriyle iri birer çuvala benzeyen inekler, Izzie’ye bir anlam veremezlerdi.

Izzie çitin merdivenlerinden tırmanırken elbisesinin bir kolunu yırttı ve sonra timsah giysili ayaklarından tekini, başka herhangi birisinin görmekte zorlanmayacağı bir inek bokuna daldırmayı başardı. Ama her iki aksiliği de hayran bırakacak şekilde ve aldırmadan neşeyle karşılayarak Teddy’nin karşısında biraz durumu kurtardı. (“Umarım,” dedi annesi sonradan, “sorunlu nesneleri çöpe atar.”)

Bununla birlikte Izzie, çançiçeklerinden hayal kırıcı bir şekilde hiç etkilenmemişti. Fox Corner’da yıllık çiçek sergisi, diğer insanların büyük sanatçılara gösterdiği saygının aynısıyla karşılanırdı. Ziyaretçiler, sonu yokmuş gibi görünen bulanık maviliğe hayranlık duymak için gurur içinde topluca ormana götürülürdü. “Wordsworth’ün nergisleri vardı,” demişti Sylvie, “bizim de çançiçeklerimiz var.” Bu onların çançiçekleri değildi, hem de hiç değildi ama annesinin karakteri bazı şeyleri sahiplenmeye yatkındı.

Patika boyunca yürüyerek geri dönerlerken Teddy göğsünde birdenbire beklenmedik bir titreme hissetti, kalbi bir tür heyecanla çarptı. Hafızasındaki tarlakuşunun şarkısı ve annesi için topladığı büyük çançiçeği buketinin keskin yeşil kokusu bir araya gelip katıksız bir sarhoşluk ânı oluşturmuştu, bütün gizemlerin açığa çıkacakmış gibi görüldüğü bir mutluluktan bu. (“Bir ışık dünyası vardır,” demişti ablası Ursula. “Ama karanlık yüzünden onu göremeyiz.” “Bizim küçük Manici’miz,” demişti babası Hugh şefkatle.)

Okul denen şeyi tabii ki hiç bilmiyor değildi. Teddy’nin abisi Maurice şimdi Oxford’daydı, ama bir zamanlar liseye giderken Teddy çoğu zaman ödül törenlerine, İzçiler Günü’ne ve arada bir de her dönem bir gün ailelere çocuklarını ziyaret etmeleri için izin verildiği –ama bunun için pek de teşvik edilmedikleri– ‘ziyaret’ denen şeye annesinin yanında gitmişti (“benim küçük eşlikçim”). “Okul değil de ceza infaz kurumu,” diye alay ederdi annesi. Sylvie, eğiti-

min yararları konusunda kendisinden bekleneceği kadar heyecan duymuyordu.

Eski okuluna duyduğu bağlılık göz önünde bulundurulursa, babası eski uğrak yerine herhangi bir “ziyaret”te bulunmaya karşı belirgin bir isteksizlik gösteriyordu. Hugh’nun bulunmayışı, bankadaki işlerin elini kolunu bağlaması, önemli toplantılar ve huysuz hissedarlarla meşgul olması gibi muhtelif şekillerde açıklanıyordu. “Vesaire, vesaire,” diye homurdanmıştı Sylvie. “Geri dönmek, ileri gitmekten genellikle daha acı vericidir,” diye eklemişti, bu arada şapel orgu “Sevgili Efendimiz ve İnsanlığın Babası” şarkısına inleyerek giriş yapıyordu.

Bu iki yıl önceydi, Maurice’in son döneminin ödül töreniydi. Maurice okul temsilcisi vekiliydi, bu unvandaki ‘vekil’ kelimesi onu asabi yapıyordu. Son yılının başında görevlendirildiğinde “Komuta zincirinde ikinci,” diye öfkelenmişti. “Kendimi komutan olarak görüyorum, vekil olarak değil.” Maurice, kahramanlarla aynı hamurdan yapıldığını, savaşta diğer adamlara önderlik edeceğini düşünüyordu, gerçi bir sonraki savaş, ölümlerin onun için yalnızca zahmetli birer sayı tablosu olduğu Hükümet Binası’ndaki önemli bir masanın arkasında kelimenin tam anlamıyla oturarak geçirecekti. 1923 yılının o sıcak Temmuz gününde okul şapelindeki kimse en son savaşın hemen arkasından bir başka savaşın hızla başlayabileceğine inanmazdı. Şapelin etrafındaki meşe tabelalarda sergilenen eski öğrencilerin isimlerinin üzerindeki altın kaplama hâlâ tazeydi (‘Şerefli Ölümler’). Sylvie Teddy’nin kulağına sinirli bir şekilde “Öldükten sonra ‘şeref’ onların çok işine yarar,” diye fısıldamıştı. Birinci Dünya Savaşı Sylvie’yi pasifiste dönüştürmüştü, gerçi gayet saldırgan bir pasifiste.

Okulun şapeli boğucu sıcaktı, müdürün sesi durmadan uğuldarken uyku sersemliği sıraların üzerini bir toz tabakası gibi kaplıyordu. Vitray pencerelerden süzülüp giren güneş ışığı mücevher gibi renkli dörtgenlere dönüşüyordu ve bunlar, dışarıdaki gerçek şeyin yerini tutamayacak bir hileydi. Ve yakın zamanda burası Teddy’nin de belirlenmiş kaderi olacaktı. Bu direnç dolu sıkıcı bir gelecek beklentisiydi.

Zamanı geldiğinde, okul hayatı korktuğu kadar kötü olmadı. Arkadaşlar edindi ve her zaman bir ölçüde popülerliği de beraberinde getiren atletik bir yapıya sahipti. Aynı zamanda kaba-

dayılara hiç merhamet göstermeyen iyi huylu bir oğlandı ve bu da onu popüler yapıyordu, ama yine de oradan ayrılıp Oxford'a gidene kadar okulun gaddar ve medeniyetsiz bir yer olduğuna ve kendi oğullarıyla bu zalim geleneği devam ettirmeyeceğine karar vermişti. Neşeli, sadık ve güçlü birçok oğlu olacağını umuyordu, ama onun yerine damıtılmış (ya da belki de indirgenmiş) bir umut olan Viola'yı almıştı.

"Bana kendinden biraz daha bahset," dedi Izzie, çalılıklardan bir frenk maydanozu sapını büküp ânın büyüsunü bozarken.

"Neyimden bahsedeyim?" diye sordu şaşkınlık içinde; mutluluğu uçup gitmişti, gizemlerin üstü bir kez daha örtülmüştü. Sonra, okuldayken o ânı tasvir etmek için gayet uygun olan Brooke'un 'Ses' adlı şiirini öğrenecekti – 'Büyü bozulmuştu, anahtar benden esirgenmişti', ama o zamana kadar –gelip geçicilik bu duyguların doğasında vardı– bunları unutmuş olacaktı.

"Herhangi bir şey," dedi Izzie.

"Eh, on bir yaşıdayım."

"Bunu biliyorum, şapşal." (Her nedense Teddy bunu bildiğine şüphe duyuyordu.) "Seni sen yapan ne? Ne yapmayı seversin? Arkadaşların kim? Sende o zamazingodan var mı, bilirsin işte..." dedi, yabancı kelimeyi bulmaya çabalarken, "Davut ve Golyat – mancınık gibi şeyden?"

"Sapan mı?"

"Evet! Etrafta dolaşıp insanları vurmak ve şeyleri öldürmek için filan."

"Öldürmek mi? Hayır! Bunu asla yapmam." (Abisi Maurice yapardı, evet.) "Nerede olduğunu bile bilmiyorum. Bir zamanlar ağaçtan atkestanesi düşürmek için kullanırdım."

Pasifistliği Izzie'yi hayal kırıklığına uğratmış gibi görünüyordu ama dikkati dağılıp başka sorular sormaktan vazgeçmeyecekti. "Peki ya kavgalar? O işlere bulaşmış olmalısın, bütün oğlanlar bulaşır, değil mi? Kavgalar ve şakalaşmalar?"

"Kavgalar mı?" Yeşil boyayla olan hadiseyi biraz korkuyla hatırladı.

"İzci misin?" diye sordu Izzie, yalancılıktan esas duruşa geçip gösterişli bir selam verirken. "İddiaya girerim izcisindir. Elinden geleni yap, elinden geleni yap, elimizden geleni yapacağız ve bütün o şeyler."

“Eskiden izciydim,” diye mırıldandı. “Yavrukurttum.” Bu, onun-
la irdelemeyi istediği bir konu değildi ama sanki doğduğunda büyü
yapılmış gibi, yalan söylemesi de gerçekten imkânsızdı. İki ablası
da – hatta Nancy bile – gerektiğinde gayet güzel yalan söyleyebi-
liyordu ve Maurice’le gerçeklik (ya da Gerçeklik) birbirlerine pek
aşına değildi, ama Teddy acınacak derecede dürüsttü.

“İzcilikten kovuldun mu?” diye sordu Izzie hevesle. “Atıldın
mı? Korkunç bir skandal mı yaşandı?”

“Tabii ki hayır.”

“Anlat. Ne oldu?”

Kibbo Kift Kardeşliği⁴ oldu, diye düşündü Teddy. Bu kelimeler
ağzından çıkacak olsa büyük ihtimalle Izzie’ye açıklamak için sa-
atler harcaması gerekecekti.

“Kibbo Kift mi?” dedi Izzie. “Kulağa palyaço ismi gibi geliyor.”

“Peki ya şeker? Mesela şekeri çok sever misin, ve eğer seversen
ne tür şeker seversin?” Ortaya Teddy’yi endişelendiren küçük bir
defter çıktı. “Ah, buna aldırma,” dedi Izzie. “Bugünlerde herkes not
alıyor. Pekâlâ... şeker?”

“Şeker?”

“Şeker,” diye doğruladı Izzie ve iç çekip “Biliyor musun sevgili
Teddy,” dedi. “Senin dışında başka küçük oğlan *tanımıyorum*, o
yüzden. Bir oğlanı oğlan yapan nedir diye hep merak etmişimdir,
her zamanki sümüklüböcekler ve salyangozlar ve yavru köpeklerin
kuyrukları⁵ dışında tabii ki. Ve bir oğlan,” diye devam etti, “bü-
yüyünce bir erkek olur. Erkeğin içindeki oğlan, oğlanın içindeki
adam filan.” Bu sonuncusunu frenk maydanozunu düşünürken
gayet dalgınlıkla söyledi. “Mesela büyüyünce acaba baban gibi mi
olacaksın diye merak ediyorum.”

“Umarım.”

“Ah, sıradanlığı kabullenmemelisin, eminim ben asla kabullen-
meyeceğim. Büyüyüp korsan gibi olmalısın!” Frenk maydanozunu
lime lime etmeye başladı. “Erkekler kadınların gizemli yaratıklar
olduğunu söylerler, ama bence bu bizim onların *katıksız anlaşılma-
lıklarını* görmemizi engellemek için bir numara.” Bu son sözlerini

4 1920’li ve 30’lu yıllarda İngiltere’de faaliyet gösteren izcilik kulübü. (ç. n.)

5 Eski bir çocuk şarkısına atıfta bulunuyor. (ç. n.)

sanki kafasında belli birisi varmış gibi gayet yüksek sesle ve sinirli bir şekilde söyledi. (Annesinin “Elinin altında her zaman bir adam bulunur,” dediğini duymuştu.) “Peki ya küçük kızlar?” dedi Izzie.

“Küçük kızlara ne olmuş?” diye hayretle sordu Teddy.

“Eh, ‘özel bir arkadaşın’ var mı – bilirsin işte, özellikle beğendiğin bir kız?” Budalaca sıırttı ve Teddy bunun aşk macerası ya da saçma sapan başka bir şeyi taklit etmek için (beceriksizce yapılmış) bir girişim olduğunu düşündü.

Teddy’nin yüzü kızardı.

“Küçük bir kuşun bana söylediğine göre,” diye devam etti Izzie bıkıp usanmadan, “komşu kızlardan birisine biraz abayı yakmışsın.”

Hangi küçük kuş acaba, diye merak etti Teddy. Nancy ve onun kız kardeş tayfası –Winnie, Gertie, Millie ve Bea– Fox Corner’ın hemen yanındaki ‘Jackdaws’⁶ isimli evde yaşıyordu. Cücekargaların çoğu ormanda geceliyordu ve Bayan Shawcross’un her sabah kızarmış ekmek attığı Shawcross çimenliğini seviyorlardı.

Teddy hiçbir koşul altında Izzie’ye Nancy’nin adını *vermeyecekti*, işkence altında bile, ki bu bir işkenceydi. Izzie’nin dudaklarında iftiraya uğrayıp dalga geçilmesi için onun adını söylemeyecekti. Nancy onun yakın *arkadaşıydı*, yoldaşıydı, Izzie’nin ima ettiği gibi aptal ve sulu gözlü sevgilisi değildi. Tabii ki bir gün Nancy’yle evlenecek ve onu sevecekti, evet, ama bu yalnızca bir şövalyenin saf ve kahramanca aşkı olacaktı. Gerçi başka türlü bir aşktan anladığı yoktu. Boğayı ineklerle görmüştü ve Maurice kıs kıs gülerek insanların da bunu yaptığını söylemişti, ki buna annesi ve babası da dahildi. Teddy onun yalan söylediğine gayet emindi. Hugh ve Sylvie böyle akrobasiler için fazlasıyla ağırbaşlıydı.

“Ah, bak sen, yüzün mü kızarıyor?” diye sevinçle bağırdı Izzie. “Eminim ki sırrını deşip çıkardım!”

“Meyveli şeker,” dedi Teddy, bu sorgulamaya bir son verme gayreti içinde.

“Ne olmuş meyveli şekere?” dedi Izzie. (Dikkati kolayca dağılıyordu.) Harap olmuş frenk maydanozu yere fırlatılmıştı. Izzie doğayı hiç umursamıyordu. Aldırışsız haliyle çayırı ayakları altında çiğneyerek geçer, kızkuşlarının yuvasını tekmeler, tarla farelerine dehşet saçardı. O şehre, makinelerin dünyasına aitti.

“En sevdiğim şeker onlar,” dedi Teddy.

6 Cücekargalar. (ç. n.)

Köşeyi dönünce, patika boyunca itişip birbirlerine çarparak sağılmaktan dönen inek sürüsüne rastladılar. Geç olmuş olmalı, diye düşündü Teddy. Akşam yemeğini kaçırmadığını umdu.

“Ah, çançiçekleri, ne hoş,” dedi annesi ön kapıdan girdiklerinde. Gece elbisesi giymişti ve kendisi de çok hoş görünüyordu. Maurice’e göre yakında başlayacağı okulda annesinin pek çok hayranı vardı. Teddy annesinin güzel bulunması konusuyla çok gurur duyuyordu. “Bütün bu zaman boyunca ne yaptınız?” diye sordu Sylvie. Soru Teddy’ye yöneltilmiş ama Izzie’yi hedeflemişti.

Sylvie kürk giymiş, yatak odasındaki aynada kendi yansımasını seyrediyordu. Kısa bir gece pelerininin yakasını kaldırıp yüzünü çerçevelemişti. Kendisini eleştirel bir şekilde inceliyordu. Ayna bir zamanlar arkadaşıydı, ama şimdi onu hiç umursamadığını hissediyordu.

Bir elini saçına, taraklar ve tokalarla yapılmış bir kuş yuvası gibi ihtişamlı tacına götürdü. Artık eski moda bir saçtı bu, zamanın geride bıraktığı bir hanım olmanın işaretiydi. Saçını kestirmeli miydi? Hugh matem havasına girerdi. Birdenbire bir şey hatırladı – ölmeden kısa süre önce babasının yaptığı karakalem bir portreyi. *Sylvie Bir Melek Olarak Poz Verirken* koymuştu adını. On altı yaşındaydı, uzun beyaz bir elbise içinde –gayet ince bir gece elbisesiydi aslında– mütevazı görünüyordu ve omuzlarına dökülen harika saçlarını gururla göstermek için babasına yarı arkasını dönmüştü. “Kederli görün,” diye talimat vermişti babası. “İnsanın Düşüşü’nü aklına getir.” Önünde bilinmezliklerle dolu kocaman ve harika bir hayat olan Sylvie için bu konuya ilgi göstermek zordu ama yine de hoşça dudaklarını büzmüş ve babasının geniş stüdyosunun uzaktaki duvarına gözünü dikip dalgın dalgın bakmıştı.

Uzun süre durulamayacak kadar biçimsiz bir pozdu ve kaburgalarının nasıl ağrıdığını, babasının sanatı için nasıl acı çektiğini hatırlıyordu. Zengin ve ünlülerin portre ressamı büyük Llewellyn Beresford, öldüğünde geride borçtan başka bir şey bırakmayan adam. Sylvie eksikliği hâlâ hissediyordu, ama bu babasının eksikliği değil, sonuçta temelsiz bir uydurma üzerine inşa ettiği ortaya çıkan hayatın eksikliğiydi.

“Ne ekersen,” diye ağlıyordu Sylvie’nin annesi, “onu biçersin. Gerçi eken oydu, hiçbir şey biçemeyen de biz.”

Babasının ölümünü küçük düşürücü bir iflas müzayedesi takip etmişti ve Sylvie’nin annesi katılmalarında ısrar etmişti, sanki kaybet-tikleri her bir eşyanın gözlerinin önünden geçmesine tanıklık etmesi gerekiyordu. Kim olduklarını belli etmeden (öyle olduğunu umu-yorlardı) en arka sırada oturmuşlar ve dünyevi eşyalarının herkesin görmesi için sırayla sergilenmesini seyretmişlerdi. Bu aşağılanmanın sonlarına doğru Sylvie’nin çizimi satışa çıkmıştı. “Parça numarası 182. Sanatçının kızının karakalem portresi” anons edilmiş, Sylvie’nin meleksi doğası görünüşe göre artık kaybolmuştu. Babası ona bir hâle ve kanatlar çizmeliydi ve o zaman amacı açıkça belli olurdu. Bu haliyle alt tarafı gece elbisesi giyen, asık suratlı hoş bir kız gibi görünüyordu.

Epey hırpani görünüşlü şişman bir adam her fiyat teklifinde purosunu havaya kaldırmış ve Sylvie’nin portresi sonunda ona üç pound, on şilin ve altı peniye satılmıştı. “Ucuz,” diye homurdanmıştı annesi. Şimdi herhalde daha da ucuzdur, diye düşündü Sylvie. Sa-vaştan sonra babasının resimlerinin modası geçmişti. Acaba portre şimdi nerede diye merak etti. Onu geri almak isterdi. Bu düşünce onu sinirlendirdi ve aynanın karşısında kaşlarını çattı. Müzayedede, sonunda iyi kötü bitince (“Bir çift pirinç şömine ayaklığı, paslanmış gümüş bir servis sahanı, büyük bir bakır sürahi”) kalabalığın geri kalanıyla telaşla odadan çıkmışlar ve ahlaksız adamın yanındaki-ne yüksek sesle “O olgunlaşmış genç fıstığa bakmak çok hoşuma gidecek,” dediğini tesadüfen duymuşlardı. Sylvie’nin annesi feryat etmişti –gizlice, çünkü olay çıkaracak bir insan değildi– ve masum meleşimini iletme mesafesinden öteye sürüklemişti.

Kirlenmiş, her şey kirlenmiş diye düşündü Sylvie. En başından, İnsanın Düşüşü’nden beri kirlenmiş. Pelerininin yakasını yeniden düzeltti. Bunu giymek için hava fazla sıcaktı ama en iyi kürk giyin-ce görüldüğüne inanıyordu. Pelerin kutup tilkisi kürküydü ve bu onu çok üzüyordu çünkü Sylvie bahçelerine gelen tilkilerden çok hoşlanıyordu – eve onların adını vermişti. Bir pelerin yapmak için kaç tilki gerekir acaba, diye düşündü. En azından bir manto kadar çok gerekmez. Gardırobunda Hugh’un onuncu yıldönümü hediyesi olan bir mink kürk asılıydı. Onu kürk dükkânına göndermeliydi, değiştirilip daha modern bir şey haline getirilmeliydi. “Benim de öyle,” dedi aynaya.

Izzie'nin ipekböceği kozası şeklinde yeni bir mantosu vardı. Samurdan. Parası yokken nasıl oluyor da kürkü oluyordu? “Hediye,” demişti Izzie. Bir adamdan, tabii ki, ve hiçbir adam karşılığında bir şey beklemeden size bir kürk manto vermezdi. Elbette ki insanın kocası hariç, çünkü kocalar alçakgönüllü bir şükran dışında bir şey beklemezdi.

Sylvie, asabi eliyle kazara dökerek sürdüğü onca parfüm yüzünden bayılabiliirdi, gerçi genelde sinirli olmaya eğilimli değildi. Akşam için Londra'ya gidecekti. Tren sıcak ve kalabalık, şehirse daha kötü olacaktı ve kürkünü feda etmek zorunda kalacaktı. Nasıl ki tilkiler onun için feda edilmişse. Bir yerlerde takılıp kalmış –bir bakıma– bir şaka vardı, Teddy'nin yapacağı türden, Sylvie'nin değil. Sylvie'nin espri anlayışı yoktu. Bu karakterinin üzerindeki bir lekeydi.

Tuvalet masasının üstündeki bir resim istemeden gözüne ilişti, bu Jimmy'nin doğumundan sonra stüdyoda çekilmiş bir portreydi. Sylvie oturuyordu. Yeni bebek vaftiz elbisesi içindeydi –bu önemli bir meseleydi, Todd ailesinin her üyesi tarafından giyilmişti– ve elbise sanki Sylvie'nin kollarından aşağı taşıyordu, bu arada görünüşte büyük bir hayranlık içindeki diğer çocukları ustalıkla bir şekilde etrafına dizilmişlerdi. Sylvie parmağını gümüş çerçevenin üstünde gezdirdi, niyeti sevgi göstermekti ama bulduğu şey tozdu. Bridget'le konuşmalıydı. Kız gittikçe pasaklılaşmıştı. (“Bütün hizmetçiler sonunda efendilerine karşı gelir,” diye uyarmıştı kayınvalidesi, Sylvie Hugh'la ilk evlendiğinde.)

Alt kattaki velvele yalnızca Izzie'nin geri döndüğünü gösteriyor olabiliirdi. Sylvie isteksizce kürkünü çıkarıp yalnızca çalışkan ipekböceklerinin feda edildiği hafif gece pardösüsünü giydi. Şapkasını başına yerleştirdi. Demode saç günün derli toplu keplerine ve be-relerine uymuyordu, hâlâ şapka takıyordu. Gümüşten uzun şapka iğnesini yanlışlıkla kendisine sapladı. (Bir insanı şapka iğnesiyle öldürebilir miydiniz? Ya da yalnızca yaralayabilir miydiniz?) Çocuklarının tertemiz masum yüzlerinin fotoğraftan ona sitemkârca bakmalarına neden olan tanrılara mırıldanarak lanet okudu. Eh, istiyorlarsa sitem etsinler, diye düşündü. Yakında kırk yaşında olacaktı ve bunun beklentisiyle kendisinden hoşnutsuzdu. (“Daha da hoşnutsuz,” diye önermişti Hugh.) Sabırsızlığı arkasında, kayıtsızlığı önünde hissedebiliyordu.

Kendisine son bir kez baktı. Yeterince iyi, diye düşündü, ki bu hiç de razı olmayı sevdiği bir yargı değildi. Onu görmeyeli iki yıl olmuştu. Adam onun hâlâ güzel olduğunu düşünecek miydi? Ona böyle demişti. Dünya üzerinde güzel olduğunun söylenmesine karşı koyabilecek kadın var mıydı? Ama Sylvie karşı koymuştu ve erdemli kalmıştı. “Ben evli bir kadını,” diye tekrarlamıştı kuralcı bir şekilde. “O zaman bu oyunu oynayarak eğlenmemelisin, tatlım,” demişti o da. “Sonuçları senin için –bizim için– korkunç olabilir.” Sanki çekici bir fikirmiş gibi gülmüştü. Bu doğrudu, Sylvie onu baştan çıkarmış ve sonra gidecek bir yer olmadığını fark etmişti.

Adam yurtdışına, sömürgelere gitmiş ve imparatorluk için önemli işler yapmıştı, ama şimdi geri dönmüştü ve Sylvie’nin hayatı ellerinden su gibi akıp gidiyordu ve artık kendisini kuralcı olmaya yatkın hissetmiyordu.

Kocaman bir buket çançiçekleriyle karşılandı. “Ah, çançiçekleri, ne hoş,” dedi Teddy’ye. Oğlu. İki oğlu daha vardı ama onlar bazen pek de oğuldan sayılmıyordu. Kızları tam olarak şefkat nesnesi değil, daha çok halledilmesi gereken sorunlardı. Yalnızca bir çocuk yüreğine dokunabiliyordu, ki bu çocuğun elleri gayet pisti. “Yemekten önce ellerini yıka, canım,” dedi Teddy’ye. “Bütün bu zaman boyunca ne yaptınız?”

“Birbirimizi tanımaya çalıştık,” dedi Izzie. “Çok tatlı bir oğlan. Ah, ne kadar göz kamaştırıcı görünüyorsun, Sylvie. Hem yüz metre öteden kokunu duyabiliyorum. Tam da bir *femme séduisante*⁷. Planların mı var? Anlat bana.”

Sylvie ona kızgınlıkla baktı ama cevap veremeden ilgisi dağıldı çünkü Voysey tasarımı koridor halısının üstündeki çamurlu yeşil timsahları görmüştü. “Dışarı,” dedi, Izzie’yi ön kapıya doğru kışkırlarken ve tekrarladı “Dışarı.”

Izzie hol boyunca hışımla ilerlerken “Kahrolası leke,” diye mırıldandı Hugh, gizlendiği çalışma odasından koridora çıkarken. Sylvie’ye dönüp “Harika görünüyorsun hayatım,” dedi.

Izzie’nin Sunbeam marka arabası hayata dönerken motorun sesini ve hızla uzaklaşmasının sinir bozucu sesini dinlediler. Ara-

7 Baştan çıkaran kadın. (ç. n.)

bayı Bay Toad⁸ gibi kullanıyordu, çokça korna çalıyor, frene az basıyordu. “Eninde sonunda birisini öldürecek,” dedi, ağırbaşlı bir şoför olan Hugh. “Ve ben de onun beş kuruşu yok sanıyordum. Bir arabanın daha masrafını karşılamak için ne yaptı?”

“Yakışık alır bir şey değil, o kadarına emin olabilirsin,” dedi Sylvie.

Teddy sonunda Izzie’nin korkunç gezintilerinden kurtulmuştu, ama annesi, çocuklarından birinin Izzie’yle temas kurduğu için ahlakının bozulmadığına emin olana kadar onun her zamanki sorgulamasının çilesini çekmek zorundaydı hâlâ. “Her zaman onu güdüleyen bir şey var,” dedi Sylvie karamsarlıkla. Teddy sonunda akşam yemeğini yemek için serbest kaldı; yemek, Bayan Glover o akşam izinli olduğu için kızarmış ekmek üzerine sardalyeyle bir bakıma uydurma bir şeydi.

Teddy kız kardeşlerine “Tarlakuşu yemiş,” dedi sofrada. “İtalya’da. Gerçi *nerede* yediği fark etmez.”

“Kanadı yaralı bir tarlakuşu,” dedi Ursula ve Teddy ona boş boş bakınca “Blake,” dedi. “Kanadı yaralı bir tarlakuşu, bir melek şarkısına son veriyor.”

“Umalım ki günün birinde bir şey *onu* yesin,” diye ekledi, daha gerçekçi olan Pamela neşeyle.

Pamela bilim okumak için Leeds Üniversitesi’ne gidecekti. ‘İlham verici kuzeyi’ ve ‘gerçek’ insanları görmeyi iple çekiyordu. Teddy Ursula’ya “Biz yeterince gerçek değil miyiz?” diye homurdandı, Ursula da kahkaha atıp “Gerçek nedir?” diye sordu, ki bu Teddy’ye çok saçma bir soru gibi geldi çünkü algılanabilen dünyayı sorgulama fırsatı olmamıştı. Gerçek olan, insanın görebildiği, tadabildiği ve dokunabildiği şeydi. “Orada en azından iki duyuyu atladin,” diye belirtti Ursula. Gerçek olan orman ve çançıçekleri, baykuş ve tilki, yatak odasının zemininde dönüp duran Hornby treni, fırında pişen kekin kokusuydu. Şarkı silsilesiyle yükselen tarlakuşuydu.

Fox Corner için akşam raporu: Hugh Sylvie’yi arabayla tren istasyonuna götürdükten sonra küçük bir bardak viski ve yarısı içilmiş

8 Kenneth Grahame’in klasik çocuk romanı *Söğütlükte Rüzgâr*’ın arabalara meraklı baş karakteri. (ç. n.)

bir puro kalıntısıyla yeniden çalışma odasına çekildi. Bilinçli bir tercihten çok içgüdüsel olarak ılımlı alışkanlıkları olan bir adamdı. Sylvie'nin şehre inmesi alışılmışın dışındaydı. "Arkadaşlarla tiyatro ve akşam yemeği," demişti. "Gece orada kalacağım." Sylvie'nin tez canlı bir ruhu vardı, bir eş için şanssız bir durumdu bu ama Hugh her konuda ona güvenmeliydi yoksa evlilik kurumunun bütün yapısı yıkılıp un ufak olurdu.

Pamela oturma odasında kimya ders kitabına gömülmüştü. Girton giriş sınavını geçememişti ve aslında 'ilham verici kuzey' macerasına atılmak istemiyordu ama Sylvie'nin sinir bozucu bir şekilde her zaman dediği gibi bu 'mecburiyettendi'. Pamela (sessizce) parıltılı ödüller almayı ve harika bir kariyere sahip olmayı ummuştur ama şimdi ümit ettiği o cesur kadın olamayacağından korkuyordu.

Ursula, Pamela'nın ayaklarının dibinde halının üstüne yayılmış, Latince düzensiz eylem çekimlerini çalışıyordu. "Ah, ne eğlenceli," dedi Pamela'ya. "Hayat bundan sonra yalnızca daha iyi olabilir." Pamela kahkaha attı ve "O kadar emin olma," dedi.

Jimmy mutfak masasında pijamayla oturuyor, yatmadan önce sütünün ve bisküvilerinin tadını çıkarıyordu. Aşçıları Bayan Glover efsanelere ve masallara asla katlanamayan bir kadındı, o yüzden onun gözetimi altında değillerken Bridget, tencereleri ovarak yıka-dığı sırada karman çorman ama yine de fevkalade tüyler ürpertici Puka⁹ hikâyesiyle fırsattan istifade Jimmy'yi eğlendiriyordu. Bayan Glover'ın kendisi de evdeydi; ayaklarını şömüne demirine dayamış, elinde küçük bir bardak siyah birayla hafifçe uyukluyordu.

Bu arada Izzie, boş yolda giderken kendi kendine *Alouette*'i söylüyordu. Şarkının melodisi artık zihnine kazınmıştı. *Je te plumerai*, diye kükredi ahenksizce, *je te plumerai*. Tüylerini yolacağım. Savaş dehşet verici bir şeydi, bunu kendisine hatırlatmamış olmayı diledi. Eskiden bir İGHAYdı. İzzie'ye göre gayet aptalca bir kısaltma. İlk-yardım ve Gönüllü Hemşire Alayı. Gidip ambulans şoförü olmuştu, gerçi o zamana kadar araba bile kullanmamıştı, ama sonuçta her tür korkunç şeyi yapmıştı. Günün sonunda ambulansları, kanları, sıvıları ve atıkları temizlediğini hatırladı. O kesikleri, yanmış iskeletleri, harap olmuş köyleri, çamurun ve toprağın içinden uzanan

9 Kelt mitolojisinde farklı hayvanların kılığına girebilen yaratık. (ç. n.)

kol ve bacakları da hatırladı. Kovalarca kirli bez ve irine bulanmış bandaj ve zavallı oğlanların sızıntılı korkunç yaraları. İnsanların bütün bunları unutmak istemesine şaşmamak gerekirdi. Tanrı aşkına, biraz eğlen. Ona *Croix de Guerre*¹⁰ ödülü vermişlerdi. Evde bunu kimseye anlatmamıştı. Eve döndüğünde onu bir çekmeceye kaldırmıştı. O zavallı oğlanların yaşadıklarını düşününce bunun hiçbir anlamı yoktu.

Savaş sırasında iki kere nişanlanmıştı, adamların ikisi de ona evlenme teklif ettikten günler sonra ve Izzie bu mutlu haberi vermek amacıyla eve mektup yazmaya fırsat bulamadan önce ölmüşlerdi. Öldüğü sırada içlerinden birinin, ikinci adamın yanındaydı. Ambulansıyla yaralıları götürdüğü bir sahra hastanesinde onu şans eseri bulmuştu. Adam top ateşi altında öylesine ağır yaralanmıştı ki onu önce tanımamıştı. Hemşire ve hastabakıcı kıtlığı çeken başhemşire, Izzie'yi onunla kalması için teşvik etmişti. Izzie onu “Tamam canım, tamam canım,” diye yatıştırmış, ölüm döşeğinin başında ve gaz lambasının yağlı sarı ışığı altında nöbet tutmuştu. Sonunda adam annesine seslenmişti, hepsi öyle yapardı. Izzie, kendisi ölüm döşeğindeyken Adelaide'e seslendiğini hayal bile edemezdi.

Nişanlısının çarşaflarını düzeltmiş, elini öpmüştü, çünkü adamın öpülecek bir yüzü pek kalmamıştı ve sonra öldüğünü bir hastabakıcıya haber vermişti. Orada üstü kapalı bir söylem yoktu. Sonra ambulansına geri dönmüş ve başka yaralıları aramaya gitmişti.

Üçüncü sefer, epey utangaç bir oğlan olan Tristan adındaki bir yüzbaşı parmağının etrafına bir parça ip bağlamayı teklif ettiği zaman yan çizmişti. (“Özür dilerim, elimde bir tek bu var,” demişti oğlan. “Bütün bunlar bittiği zaman muhteşem bir elmasın olacak. Hayır mı? Emin misin? Bir adama müthiş büyük bir iyilik yapıyor olacaksın.”) Izzie kötü şans getiriyordu ve onu bundan kurtaracaktı –alışılmadık bir biçimde fedakârca– öyle düşünüyordu Izzie, ki onun yardımı olsun ya da olmasın bütün o hoş teğmenlerin bahtsız olduğu düşünülürse bu çok gülünçtü.

Onu reddettikten sonra Izzie Tristan'ı bir daha hiç görmedi ve onun öldüğünü farz etti (hepsinin öldüğünü farz ediyordu), ama savaş bittikten bir yıl sonra magazin sayfalarını hızla geçerken onun St. Mary Undercroft kilisesinden çıkarken çekilmiş bir fotoğrafıyla

10 Fransız devleti tarafından verilen savaş madalyası. (ç. n.)

karşılaştı. Parlamento üyesi olmuştu ve görünen o ki aileden zengindi. Koluna girmiş son derece genç bir geline gülümsüyordu ve gelin parmağında, eğer büyütle bakılırsa görülebilen, gerçekten de muhteşem bir elmas yüzük taşıyordu. Izzie onu kurtardığını düşündü, ama maalesef kendisini kurtaramamıştı. Birinci Dünya Savaşı sona erdiğinde yirmi dört yaşındaydı ve bütün fırsatlarını tükettiğini fark etmişti.

Nişanlılarından ilkinin adı Richard'dı. Bunun ötesinde Izzie onu çok az tanıyordu. Beaufort grubuyla ava çıktığını hatırlıyordu sanki. Anlık bir kararla ona 'evet' demişti, ama nişanlılarından ikincisine, sahra hastanesinde ölümüne şahit olduğu adama deli gibi âşık olmuştu. Onu önemsemiş, daha da iyisi adam da Izzie'yi önemsemişti. Birlikte geçirdikleri kısacık anları hoş bir gelecek hayal ederek geçirmişlerdi – sandalla gezecekler, ata binecekler, dans edeceklerdi. Yemek, kahkahalar, güneş ışığı olacaktı. Şanslarının yaver gitmesine şampanya tokuşturacaklardı. Çamur olmayacaktı, sonu gelmez korkunç katliam olmayacaktı. Adamın adı Augustus'tu. Arkadaşları ona Gussie diyordu. Birkaç yıl sonra Izzie, kurgunun hem yeniden diriltme, hem de koruma yöntemi olabileceğini keşfetti. "Her şey yok olduğu zaman geriye sanat kalır," dedi Sylvie'ye, bir sonraki savaş sırasında. "*Augustus'un Maceraları* sanat mı?" dedi Sylvie, seçkinci kaşını kaldırarak. Augustus için büyük harf yoktu. Izzie'nin sanat tanımı, Sylvie'nin tanımından daha genişti elbette ki. "Sanat, bir insanın yarattığı ve başka bir insanın zevk aldığı herhangi bir şeydir."

"Augustus bile mi?" dedi Sylvie ve güldü.

"Augustus bile," dedi Izzie.

Birinci Dünya Savaşı'ndaki o zavallı ölü oğlanlar, Teddy'den çok da büyük değillerdi. Yeğeniyle geçirdiği o gün, ona karşı hissettiği sevecenlik bir an için neredeyse bütün içini kaplamıştı. Keşke onu zarar görmekten, dünyanın (kaçınılmaz olarak) getireceği acılardan koruyabilseydi. Elbette ki on altı yaşındayken doğurduğu ve apar topar evlatlık verilen kendi çocuğu vardı; bu öylesine temiz bir kesikti ve öylesine çabuk olmuştu ki oğlanı hiç aklından geçirmiyordu. O yüzden duygulanıp Teddy'nin saçını okşamak için uzandığında oğlanın birdenbire eğilip "Ah bak, yılanımsı kertenkele," demesi ve Izzie'nin elinin havada kalması belki de iyi bir şeydi. "Sen ne komik küçük bir oğlansın öyle," demişti ve bir an için seyyar yatağında

yatmış ölürken Gussie'nin paramparça olmuş yüzünü görmüştü. Ve sonra sıra sıra, ta uzaklara doğu devam eden bütün o zavallı ölü oğlanların yüzlerini görmüştü. Ölülerini.

Elinden geldiğince hızlı bir şekilde bu hatırasından uzaklaştı, öyle ki bir bisikletçiyi iska geçmek için tam zamanında direksiyonu kırdı ve adamı sendeletip yolun çimenlikli kenarına gönderdi; adam oradan, aldırıışsız Sunbeam'in gittikçe uzaklaşan arka tamponuna doğru hakaretler yağdırdı. *Arduis invictus*, bu İGHA'nın sloganıydı. Güçlüklerde yenilmemiş. Korkunç derecede sıkıcı. Izzie zamanında yeterince güçlük çekmişti, teşekkürler.

Araba, yolları uçarak kat etti. Augustus'un Izzie'nin zihnindeki tohumu çoktan çimlenmişti.

Yoklamada bulunmayan Maurice, o sırada Oxford'daki Bullingdon Kulüp yemeği için hazırlanırken beyaz papyonunu takıyor ve frak giyip kuşanıyordu. Bullingdon Kulübü geleneklerinin gerektirdiği üzere gece bitmeden lokanta altüst olacaktı. Bu kolalı kabuğun içinde kuşkuyla dolu, incinmiş ve kıvranıp duran yumuşak bir yaratık olduğunu bilmek insanları şaşırtırdı. Maurice bu yaratığın gün ışığını asla görmemesinde kararlıydı ve çok da uzak olmayan bir gelecekte kendisi kabuğa yapışıp onunla birleşecek, ondan hiç-bir zaman kurtulamayacak bir salyangoz haline gelecekti.

'Gizli bir buluşma'. Bu ifadenin kendisi kulağa günah dolu geliyordu. Adam Savoy'da iki oda ayırtmıştı. O gitmeden önce de orada buluşmuşlardı, ama herkese açık alanlarda (nispeten) masumca.

"Bitişik odalar," demişti adam. Otel personeli 'bitişik' kelimesinin amacını biliyor olacaktı, değil mi? Ne utanç verici. İstasyondan taksiye binip otele giderken Sylvie'nin kalbi göğsünün içinde gümbürdüyordu. O, düşmek üzere olan bir kadındı.

Hugh'nun baştan çıkışı.

"Işınları her zaman canlı bir görkemle yanan güneş." Hugh bahçede kendi kendine şarkı söylüyordu. Akşam yemeği sonrasında (eğer ki buna akşam yemeği diyebilirsiniz) küçük bir yürüyüş yapmak için çalışma odasından çıkmıştı. Fox Corner'ı Jackdaws'dan ayıran çobanpüskülü çalılıklarının diğer tarafından cevap veren bir melodi duydu. "Onun alevini izle, huzurlu hanımefendi, ayın gök-

sel yüceliği.” Ve sanki böylece, kendisini Shawcross’ların serasında, kolları Roberta Shawcross’u sararken buldu, çalılıkların arasında çocukların yıllarca kullanarak oluşturduğu açıklıktan geçip gelmişti. (O ve Bayan Shawcross, yakın zaman önce amatör ve yerel bir grupla sahneye konan *Mikado*’da rol almışlardı. Ko-Ko ve Katişa olarak beklenmedik performanslarının coşkusu hem kendilerini hem de birbirlerini şaşırtmıştı.)

Güneş ve ay, diye düşünmüştü Hugh, erkeksi ve kadınsı öğeler. Eğer günün birinde bunların torununun çocuklarının isimleri olacağını bilseydi acaba ne düşünürdü? “Bayan Shawcross,” dedi, çalılıkların diğer tarafına ulaşınca, çobanpüskülü derisini epey çizmişti. Bu kestirme yolu kullanan çocukların kendisinden bir hayli küçük olduğunu fark etti.

“Ah lütfen, bana Roberta de, Hugh.” İsmi onun dudaklarında nasıl da cesaret kırıcı bir şekilde samimi duruyordu. Herkesi övmeye ve cesaretlendirmeye alışkın nemli, yumuşak dudaklarında.

Kadın, ona dokunduğu zaman sıcaktı. Ve korsesi yoktu. Gayet bohem bir tarzda giyiniyordu, ama bir de vejetaryendi ve pasifistti, ve tabii ki bütün o oy kullanma hakkı meselesi vardı. Kadın müthiş bir idealistti. Ona hayranlık duymamak elinizde değildi. (Yine de bir yere kadar.) Kendisinden dışarı taşan inançları ve tutkuları vardı. Sylvie’nin tutkularıysa içinde hiddetlenen fırtınalardı.

Bayan Shawcross’u biraz daha sıkı sardı ve onun da aynı şekilde karşılık verdiğini hissetti.

“Aman Tanrım,” dedi kadın.

“Biliyorum...” dedi Hugh.

Bayan Shawcross’un, yani Roberta’nın özelliği, savaşı anlamasıydı. Bu konuda konuşmak istediğinden değil –Tanrım, hayır– ama bilen birisinin yanında olmak rahatlatıcı bir duyguuydu. Biraz da olsa, biliyordu. Cepheden döndüğünde Binbaşı Shawcross’un bazı sorunları olmuş ve karısı bunu anlayışla karşılamıştı. Adam bazı korkunç şeyler görmüştü ve bunların hiçbirisi evdeki sohbet için uygun konular değildi ve tabii ki Sylvie’nin savaşı tartışmaya hiç de niyeti yoktu. Bu, hayatlarının dokumasındaki bir yırtık gibiydi ve Sylvie onu düzgünce dikmişti.

“Ah, ifade etmek için güzel bir yol, Hugh,” dedi Bayan Shawcross – yani Roberta. “Ama bildiğin üzere, görünmez bir şekilde güzelce dikemediğin sürece her zaman yara izi kalacaktır, değil mi?”

Dikiş metaforunu ortaya attığı için pişman olmuştu. Fazlasıyla ısınmış sera, kokulu sardunyalarla doluydu, Hugh'aya göre bu gayet bunaltıcı bir kokuydu. Bayan Shawcross, sanki Hugh kırılğan bir şeymiş gibi yanağını nazikçe avucuyla tuttu. Hugh dudaklarını onunkine doğru yaklaştırdı. *İşte tuhaf bir durum*¹¹, diye düşündü Hugh. Keşfedilmemiş topraklardaydı.

“Nedeni şu ki, Neville,” diye başladı Roberta çekingenlikle. (Neville de kim, diye düşündü Hugh.) “Neville artık yapamıyor. Savaştan beri yapamıyor, biliyor musun?”

“Binbaşı Shawcross mu?”

“Evet, Neville. İnsan istemiyor ki...” Yüzü kızarmaya başlamıştı.

“Ah, anlıyorum,” dedi Hugh. Sardunyalar hafifçe midesini bulandırmaya başlamıştı. Temiz havaya ihtiyacı vardı. Paniğe kapılmaya başladı. Tanıdığı adamların aksine Hugh evlilik yeminini ciddiye alıyordu. Evlilik tavizine inanıyor, sınırlamalarını kabul ediyordu. Ve Tanrı aşkına, Bayan Shawcross, yani Roberta yan evde yaşıyordu. İkisinin toplamda on çocuğu vardı – bu, zinalı tutku için pek de iyi bir temel oluşturmuyordu. Hayır, kendisini bu durumdan kurtarması gerektiğini düşündü, bu arada dudakları ona gittikçe daha çok yaklaşıyordu.

“Ah, Tanrım!” diye bağırdı Roberta, hızla geriye adım atıp ondan uzaklaşırken. “Saat kaç oldu?”

Hugh bir saat görmek için etrafa bakındı ama göremedi.

“Kibbo Kift gecesi,” dedi Roberta.

“Kibbo Kift mi?” diye tekrar etti Hugh, kafası karışmıştı.

“Evet, gitmeliyim, çocuklar bekliyor olacak.”

“Evet, tabii ki,” dedi. “Çocuklar.” Geri çekilmeye başladı. “Eh, eğer konuşma ihtiyacı duyarsan, nerede olduğumu biliyorsun. He-men yandaki evdeyim,” diye ekledi, gayet anlamsızca.

“Evet, elbette.”

Hugh çalılığın içindeki ahlaksız açıklık yerine dolambaçlı patikayı ve kapıyı kullanarak oradan kaçtı.

Çalışma odasının iffetli güvenliğine çekilmenin yanlış olacağını düşündü, ama yine de kendisine biraz çeki düzen vermekten kendisini alamadı. Işıklarla ‘Üç Küçük Okullu Kız’ şarkısını söylemeye başladı. Kendisini gayet neşeli hissediyordu.

11 Mikado operasından bir dize. (ç. n.)

Peki ya Teddy?

Teddy, malikânede yaşayan Leydi Daunt tarafından yardımseverlikle sağlanan yakınlardaki bir arazide, bir halkanın içinde duruyordu. Çoğu çocuk olan halkanın üyeleri saat yönünde dönüyor, Bayan Shawcross'un kafasında canlandırdığı Sakson dansını temel alarak yaptıkları tuhaf bir sıçrama dansı sergiliyorlardı. ("Saksonlar dans eder miydi?" diye sormuştu Pamela. "İnsan onları dans ederken düşünemiyor.") Ellerinde, ormandan topladıkları dallardan sopalar tutuyorlar ve arada sırada durup bu sopalarla yere vuruyorlardı. Teddy 'üniforma' giymişti –yelek, şort ve kapüşon– öyle ki bir cüce periyle Robin Hood'un (çok da neşeli olmayan) Şen Adamlar'ından birisinin karışımına benziyordu. Kapüşonu yamuk yumuk bir şeydi çünkü kendisi dikmeye mecbur bırakılmıştı. Elişleri, Kibbo Kift'in ilgi duyduğu şeylerden birisiydi. Bayan Shawcross, yani Nancy'nin annesi, onlara durmadan nakış işleterek rozet, pazıbent ve bayrak yaptırıyordu. Bu onur kırıcı bir şeydi. "Denizciler diker," demişti Pamela, onu cesaretlendirmeye çabalayarak. "Ve balıkçılar da örer," diye eklemişti Ursula. "Teşekkürler," demişti Teddy karamsarlıkla.

Bayan Shawcross halkanın tam ortasında, küçük dansçıların yönetiyordu. ("Şimdi sol ayağınızın üstünde zıplayın ve sağınızdaki kişiyi, başınızı hafifçe eğip selamlayın.") Teddy'nin Kibbo Kift'e katılması fikri Bayan Shawcross'a aitti. Tam da yavrukurt olmaktan mezun olup gerçek anlamda izciliğe başlamayı dört gözle beklediği anda, Nancy'nin cazibesini kullanarak onu baştan çıkarıp almıştı. ("Kızlar ve oğlanlar bir arada mı?" demişti kuşkulu Sylvie.)

Bayan Shawcross, Kibbo Kift Kardeşliği'ne büyük bir coşkuyla yaklaşıyordu. Bayan Shawcross Kibbo Kift'in militarist izcilere eşitlikçi, pasifist bir alternatif olduğunu, liderlerinin de izcilikten ayrılmış olduğunu açıklamıştı. ("Bir dönek mi?" demişti Sylvie.) Bayan Shawcross'un kadın kahramanlarından birisi Emmeline Pethick-Lawrence da üyeydi. Bayan Shawcross eskiden kadınlara oy hakkı verilmesini savunanlardandı. ("Çok cesur," demişti Binbaşı Shawcross sevgiyle.) İnsanların yine de ahşap oymacılığı öğrendiğini, kamp yapmaya, doğada yürüyüşe çıktığını filan açıklamıştı Bayan Shawcross, ama bunu 'İngiltere gençliğinin ruhsal olarak yenilenmesine' vurgu yaparak desteklemişti. Bu Teddy'ye olmasa da Sylvie'ye çekici gelmişti. Sylvie, kökeninde Bayan Shawcross'un olduğu bütün fikirlere genellikle karşı olsa da bunun Teddy için

‘iyi bir şey’ olacağına karar vermişti. “Savaşı cesaretlendirmeyen herhangi bir şey,” demişti. Teddy, izcilerin savaşı cesaretlendirdiğini hiç de düşünmüyordu ama itirazları boşunaydı.

Bayan Shawcross’un bahsetmeyi ihmal ettiği şey yalnızca dikiş dikmek değildi; ayrıca dans etmek, folk şarkıları söylemek, ormanda hoplayıp zıplayarak yürümek ve durmadan konuşmak da vardı. Oymakları ve kabileleri ve locaları vardı çünkü pek çok (sözümona) Kızılderili âdetiyle karışık (sözümona) Sakson ayinleri alışılmadık bir karmaşa oluşturunuyordu. “Belki de Bayan Shawcross İsrail’in kayıp kabilelerinden birisini bulmuştur,” diye gülmüştü Pamela.

Hepsi de kendileri için yerli isimleri seçmişti. Teddy Küçük Tilki’ydi (“Doğal olarak,” demişti Ursula). Nancy Küçük Kurt’tu (Bayan Shawcross bunun Şayence ‘Honiahaka’ olduğunu söylemişti. Başvurduğu bir kitap vardı.) Bayan Shawcross’un kendisi Büyük Beyaz Kartal’dı (“Ah, Tanrı aşkına,” demişti Sylvie, “böbürlenmek diye buna denir.”)

Güzel şeyler de vardı – Nancy’yle birlikte olmak mesela. Ve kendilerinin dallarla filan yapmak zorunda kaldığı şeylerle değil, gerçek ok ve yayla atıcılık öğreniyorlardı. Teddy atıcılığı seviyordu, ki bunun bir gün işine yarayabileceğini düşünüyordu – örneğin eğer kanun kaçağı olursa. Bir geyiği vurmaya yüreği elverir miydi? Tavşanlar, porsuklar, tilkiler, hatta sincaplar kalbinde önemli bir yer kaplıyordu. Eğer ki bu bir hayatta kalma meselesi olursa, açlıktan ölmek tek seçenekse o zaman vururdu. Gerçi bir yerlerde sınırı çizirdi. Köpeklerde, tarlakuşlarında.

“Hepsi kulağa çok pagan geliyor,” dedi Hugh Bayan Shawcross’a kuşkuyla. (“Bana Roberta de, lütfen.”) Bu daha önceki bir konuşmaları sırasındaydı, seradaki ‘hadiseden’, onu bir kadın olarak düşünmesinden önce.

“Eh, ütöpik demek daha doğru bir tarif olur,” dedi Roberta.

“Ah, Ütopya,” dedi Hugh bıkkınlıkla. “Hiç de yardımcı olmayan bir fikir bu.”

“‘İlerleme Ütopyaların gerçekleşmesidir’ diye yazan,” dedi Bayan Shawcross, “Wilde değil mi?”

“Ahlaki öğreti için o adama pek de bakmazdım,” dedi Hugh, Bayan Shawcross adına epey hayal kırıklığına uğramıştı – sonradan, düşünceleri sardunyalıların kokusuna ve korsenin olmayışına geri döndüğü zaman kendisine hatırlatacağı caydırıcı bir şeydi bu.

Teddy'nin Ütopya anlayışında Kibbo Kift olmazdı. Ne olurdu? Kesinlikle bir köpek. Tercihen birden fazla. Nancy ve kız kardeşleri de orada olurdu –annesinin de olacağını düşünüyordu– ve hepsi birlikte Londra'nın dışında, yemyeşil kırlık bir bölgedeki hoş bir evde yaşarlar ve her gün pasta yerlerdi. Aslına bakılırsa gerçek hayatı böyleydi.

Buna karşılık, Kibbo Kift, kendisinden ayrılan başka bir hareketi, tuhaflığı daha az olan Oymacılık Ailesi'ni ortaya çıkarmıştı ve o zamana kadar Teddy bütün bunlardan kurnazca kurtulmayı başarmıştı. Okuldayken Subay Eğitim Kıtası'na katılmış ve organize pasifizm eksikliğinin tadını çıkarmıştı. Nihayetinde bir oğlandı. Altmışlı yaşlarına geldiğinde, torunları Bertie ve Sunny onunla yaşamak için York'a geldiği zaman, üyesi oldukları bir Oymacılık Ailesi grubunun toplantılarına katılabilinler diye soğuk kilise salonuna bir gidip bir gelerek aylar geçireceğini öğrense şaşırırdı. Anneleri Viola'nın onlara çok az şey sağladığını gördükçe, devamlılığın büyük olasılıkla onlar için iyi bir şey olacağını düşünmüştü Teddy. Toplantının başında 'öğretinin' umut dolu kelimelerini okurlarken –"Yeni bir dünya şekil alırken şarkı söylüyor olacağız"– torunlarının masum yüzlerine bakıyordu.

Onlarla bir kamp gezisine bile gitti ve iri, genç ve siyahi olmasına rağmen ona biraz Bayan Shawcross'u hatırlatan grup önderinden 'oymacılık becerileri' için övgüler aldı. "İzcilik yaparken öğrendim," dedi, onca yıl sonra bile Kibbo Kift'ten bir şeyler aldığını itiraf etmeye isteksizdi.

Sylvie taksi şoförüne ücreti ödedi ve otelin kapı görevlisi taksinin kapısını açıp "Hanımefendi," diye mırıldadı. Sylvie kaldırımında duraksadı. Başka bir kapı görevlisi çoktan otelin kapısını açmış tutuyordu. "Hanımefendi." Yeniden.

Sylvie biraz daha yaklaştı, yavaşça ve santim santim zinaya doğru ilerliyordu. "Hanımefendi?" dedi kapı görevlisi bir kez daha, hâlâ kapıyı tutuyordu, bu yavaş ilerleme yüzünden şaşırmıştı.

Otel onu çağırıyordu. Giriş salonunun konfor vadeden cafcıflı atmosferini görebiliyordu. Oymalı Bohemya kristali bardakta köpüren şampanya, kaz ciğeri ezmesi ve sülün eti hayal etti. Odada loş ışık, kolalı otel çarşaflarıyla yatak. Yanakları yanmaya başladı. O içeride, kapının hemen ötesinde bekliyor olacaktı. Belki de onu

görmüştü, onu karşılamak için çoktan ayağa kalkmıştı. Sylvie yeniden duraksadı, ona verilecek olan şeyi kendisinin vermek üzere olduğu şeyle kıyasladı. Ya da –belki daha kötü bir sonuç olarak– her şey yalnızca aynı kalacaktı. Sonra çocuklarını, en sevdiği oğlu Teddy’yi düşündü. Onun annesi olarak kendi hayatını tehlikeye atar mıydı? Bir macera için? Korkunun getirdiği soğuk bir heyecan, günahın alevlerini bastırdı. Şüphesiz ki bu gerçekten de günah, diye düşündü. Günaha inanmak için bir Tanrı’ya ihtiyacınız yoktu (Sylvie itiraf etmemiş bir ateistti).

Kendisini (zorlukla) toparladı ve kapı görevlisine gayet kibirli bir şekilde “Ah, özür dilerim. Tam şimdi başka bir yerde randevum olduğunu hatırladım,” dedi.

Hızla yürüyerek ve başını dik tutarak oradan kaçtı; o, amacı olan bir kadındı ve makul, uygar bir hedef –bir yardımseverlik komitesi, hatta politik bir toplantı, bir sevgiliyle randevu dışında herhangi bir şey– onu çağırıyordu.

Bir konser! Wigmore Salonu’nun ışıklandırılmış girişi, sıcak bir yol gösterici, güvenli bir liman gibi ileride ortaya çıktı. Müzik neredeyse derhal çalmaya başladı, Mozart’ın Haydn Kuartetlerinden birisi, Av’dı bu. Çok uygun, diye düşündü Sylvie. Kendisi dişi geyik, o da avcıydı. Ama geyik sıçrayarak kaçmıştı ve şimdi özgürdü. Belki de tam olarak sıçramamıştı, çünkü salonun arka tarafında gayet kötü bir koltukta, biraz kılıksız genç bir adamla yaşlıca bir kadının arasında sıkışmış oturuyordu. Ama insan özgürlük için her zaman bir bedel öderdi, değil mi?

Babasıyla sık sık konsere gitmişti ve Haydn Kuartetlerini iyi biliyordu, ama kıl payı kurtuluşu yüzünden kendisini Mozart’ı dinleyemeyecek kadar şaşkın hissediyordu. Sylvie’nin kendisi de bir piyanistti ama, sahip olamadığı hayatı acı verici bir şekilde hatırlattığı için son zamanlarda resitallere katılmaktan kaçınıyordu. Gençken öğretmeni eğer çalışmayı ciddiye alırsa ‘konser verecek düzeyde çalabilecek’ hâle gelebileceğini söylemişti ona, ama sonra tabii ki iflas gerçekleşmiş, itibar fena halde yitirilmiş ve Bechstein piyano apar topar sürüklenip götürülmüş ve bir şahsa satılmıştı. Fox Corner’a taşındığında yaptığı ilk şey, Hugh’dan evlilik hediyesi olarak bir Bösendorfer piyano edinmek olmuştu. Evlilik için büyük bir teselliydi bu.

Aradan sonra *Dissonant* geldi. Parçanın başındaki neredeyse duyulamayan notalar çalmaya başladığında Sylvie kendisini sessizce ağlarken buldu. Yaşlıca kadın gözyaşlarını silmesi için ona bir mendil uzattı (temiz ve ütülüydü neyse ki). Sylvie sadece dudaklarını oynatarak ona teşekkür etti. Bu sessiz değiş tokuş onun moralini biraz düzeltti. Konserin sonunda kadın mendilin onda kalması için ısrar etti. Kılıksız genç adam ona taksiye kadar eşlik etmeyi teklif etti. Yabancılar ne kadar da nazik, diye düşündü. Refakatçisi olabilecek adamı nazikçe reddetti, ki buna sonradan pişman oldu çünkü o huzursuz haliyle Wigmore Sokağı'ndan yanlış yere döndü, sonra yine yanlış bir sokağa saptı ve kendisini pek de hoş olmayan bir yerde buldu, kendisini savunmak için tek silahı şapka iğnesiydi.

Bir zamanlar Londra'da kendisini rahat hissediyordu ama şimdi burası onun için yabancı bir şehirdi. Pis, parlak renkli bir kâbus gibiydi ama yine de bu cehennem çemberine isteyerek inmişti. Delirmiş olmalıydı. İsteddiği tek şey eve ulaşmaktı, ama işte deli bir kadın gibi sokaklarda başıboş dolaşıyordu. Sonunda ıslıl ıslıl ve kalabalık Oxford Caddesi'ni bulduğu zaman içi rahatlayınca ağladı. Bir taksi yolculuğunun ardından istasyonun peronundaki bir bankta mütevazı bir şekilde oturuyordu, sanki alışveriş yaparak geçirdiği ve arkadaşlarıyla öğle yemeği yediği bir günün ardından geri dönüyordu.

"Aman Tanrım," dedi Hugh. "Seni hırsız sandım. Geceyi şehirde geçireceğini söylemiştin."

"Ah, son derece sıkıcıydı," dedi Sylvie. "Doğrudan eve dönme-ye karar verdim. İstasyon müdürü Bay Wilson beni at arabasıyla getirdi."

Hugh karısının kızarmış yüzüne, gözlerindeki fazlasıyla koşuturulmuş yarış atı gibi hafiften vahşi bakışa dikkatle baktı. Onun tam tersine Bayan Shawcross, bir safkan olmaktan çok iyi huylu bir çiftlik atıydı. Ki bu, Hugh'a göre bazen daha tercih edilebilir bir şeydi. Sylvie'yi yanağından hafifçe öptü ve "Akşam için planlarının yürümediğine üzüldüm, ama evde olman çok güzel," dedi.

Aynasının önünde oturmuş saç tokalarını çözerken Sylvie'nin üzerine yeni bir umutsuzluk çöktü. Korkaklık etmişti ve şimdi sonsuza dek bu hayata zincirlenip kalmıştı. Hugh arkasından gelip ellerini

onun omuzlarına koydu. “Güzel,” diye mırıldandı, ellerini saçının içinde gezdirirken. Sylvie kendisini geri çekme arzusunu bastırmak zorunda kaldı. “Yatağa?” diye sordu Hugh, umutlu görünerek.

“Yatağa,” diye ona katıldı canlı bir şekilde.

Yatakta uzanıp uykunun onu bulmasını beklerken, dolanıp duran düşüncelerin uzakta tuttuğu her geceki unutulmuşluğun nedeni yalnızca kuş değil, değil mi diye düşündü Teddy. Izzie’nin susturduğu yalnızca o tek (bir *lokma*) tarlakuşu değildi. Ondan sonra gelecek ama şimdi asla doğmamış olan nesiller dolusu kuştı. Asla söylenmeyecek olan bütün o güzel şarkılardı. Hayatının sonraki dönemlerinde ‘üstel’ kelimesini ve daha sonra da ‘fraktal’ kelimesini öğrenecekti, ama şimdilik bu gittikçe genişleyen ve asla olmayacak bir geleceğe doğru yok olan bir kuş sürüsüydü.

Yatmadan önce kısaca bir uğrayan Ursula, onu uyanık ve Oğlanlar için *İzcilik* kitabını okurken buldu. “Uyuyamıyor musun?” dedi, kendisi de uykusuz olan birisinin sakın anlayışıyla. Teddy’nin ablasına olan duyguları, yatağın ayak ucunda yatan ve uykusunda hafifçe sızlanan Trixie’ye olan duyguları kadar doğrudan ve yalındı. “Sanırım rüyasında tavşanları görüyor,” dedi Ursula.

Ursula içini çekti. On beş yaşındaydı ve karamsarlığa yatkındı. Anneleri bunu sert bir şekilde inkâr etse de, onun karakteri de böyleydi. Ablası Teddy’nin yatağına tünedi ve yüksek sesle okudu, “Geceleri dinlenirken hariç, her zaman zırhınız üzerinizde hazır olun.” (Bunun belki de annesinin ‘görgü kuralları zırhı’ olduğunu düşündü Teddy.) “Umarım mecazi anlamdadır,” dedi Ursula. “Şövalyelerin zırh giymiş olarak bütün gün etrafta şangırdamaları pek de beklenmiş olamaz. Şövalyeleri düşündüğüm zaman hep Oz Büyücüsü’ndeki Teneke Adamı hatırlıyorum.” Bu hepsinin sevdiği bir kitaptı ama Teddy bu görüntüyü aklına sokmamış olmasını dilerdi, *Kralın İdilleri* ve *Arthur’un Ölümü* bir anda yok olup gitmişti.

Bir baykuş yüksek, neredeyse saldırgan bir sesle öttü. “Sesine bakılırsa çatıda,” dedi Teddy. Bir süre ikisi birlikte dinlediler.

“Eh, iyi geceler,” dedi Ursula sonunda. Teddy’yi alnından öptü.

“İyi geceler,” dedi Teddy, *Oğlanlar için İzcilik*’i yastığının altına yerleştirirken. Dehşet verici ninnisini söylemeye devam eden baykuşa rağmen Teddy, umutlu bir insanın derin ve masum uykusuna neredeyse hemen dalıverdi.

Augustus'un Maceraları

– Korkunç Sonuçlar –

Olay gayet masumca başladı, en azından Augustus'un düşüncesine göre. “Her zaman masumca başlar,” diye içini çekti Bay Swift, gerçi Augustus'un masumiyet tanımının diğer insanlarıinkiyle aynı olduğuna şüphe duyuyordu.

“Ama benim suçum değildi,” diye öfkeyle itiraz etti Augustus.

“Bu senin mezar taşının üstüne yazılacak, canım,” dedi Bayan Swift, yamadığı çoraptan başını kaldırıp. Söylemeye gerek yok, Augustus'un çoraplarından birisiydi. (“Bunlara ne yapıyor?” diye sık sık hayrete düşüyordu kadın.)

“Hem zaten ne olacağını nereden bilebilirdim ki?” dedi Augustus.

“Sonuçlarını da beraberinde getirmeyen hiçbir eylem yoktur,” dedi Augustus'un babası. “Yalnızca kıt görüşlüler sonuçları hesaba katmazlar.” Bay Swift avukattı ve mahkemede günlerini suçlulara dava açarak, mahkeme salonundaki savaşların bir yandan öbür yana savrulmasının tadını çıkararak geçiriyordu. Bunlardan bazıları kaçınılmaz olarak ev hayatına sığıyordu ve oğlu, bunun babasına adil olmayan bir avantaj sağladığını düşünüyordu.

“Suçu ispatlanana kadar masum,” diye homurdandı Augustus.

“Kıpkırmızı bir halde suçüstü yakalandın,” dedi Bay Swift sakince. “Bu suçunun ispatı değil mi?”

“Kıpkırmızı bir halde değildim,” dedi Augustus içerleyerek. “Hem zaten o yeşil boyaydı, hakim bey,” diye ekledi ciddiyetle.

“Ah, lütfen,” diye mırıldandı Bayan Swift. “Başıma ağrılar veriyorsun.”

“Başıma nasıl ağrılar veriyor olabilirim ki?” diye sordu, bu şekilde daha da fazla suçlanmaktan incinmişti. “Başıma ağrılar

vermek için önce benim başımda ağrılar olması lazım. İnsan sahip olmadığı bir şeyi veremez. Ve benim başım ağrııyor. *Ergo*¹²,” dedi gururla, kelimeyi eğitiminin çok uzaklardaki bir köşesinden çekip almıştı, “sana vermiş olamam.” Bu mantık bombardımanı, Bayan Swift’in baş ağrısına iyi gelmemişti. Sinir bozucu bir sineği kovmaya çalışır gibi elini oğluna doğru savurdu ve çorabı yamamaya geri döndü. “Bazen,” diye mırıldandı, “tanrıları gücendirmek için ne yaptığımı merak ediyorum.”

Diğer bir taraftan Augustus, kendisinden çok hoşnuttu. Coşkulu bir savunma ortaya koyuyordu. Hakları için savaşan, mahkemeye çıkarılmış masum bir adamdı. Annesine göre ‘aydın’ bir kız olan ablası Phyllis, durmadan ‘sıradan insanın’ hakları konusunda ahkâm kesiyordu. Ve işte ben de öyleyim, onlar benden daha sıradan olamaz, diye düşündü Augustus. “Benim de haklarım var, biliyorsun ya,” dedi kararlılıkla. “Fena halde kullanıldım,” diye ekledi gururla. Abisi Lionel’in (Phyllis’e göre bir ‘ukalaydı’) bir kıza şapşalca abayı yakması hakkında böyle söylediğini duymuştu.

“Ah, Tanrı aşkına,” dedi babası. “Sen Edmond Dantès de-ğilsin.”

“Kim?”

“Sanki hiç düşünmüyorsun,” dedi babası. “Bir parça sağduyusu olan herkes ne olacağını görebilirdi.”

“Düşündüğüm şey, yalnızca diğer tarafta ne olduğunu görmeyi istemektir,” dedi Augustus.

“Ah, bu cümle kaç kere bir felaketin başında söylenmiştir merak ediyorum,” dedi Bay Swift, bunu söylerken kimseyi hedef almamıştı.

“Peki diğer tarafta ne vardı?” diye sordu Bayan Swift, merakını bastıramadan.

“Şey,” dedi Augustus, kendine düşünme fırsatı vermek için ağzındaki meyveli şekeri bir yanağından diğerine aktarırken.

“Bunun Bayan Brewster’in peruğu olması mümkün mü?” diye sordu Bay Swift, sorunun cevabını zaten biliyor olduğunu ima eden mahkeme salonu sesiyle.

12 Bu yüzden. (ç. n.)

“Kadının *peruk* taktığını nereden bilebilirdim ki? Bu herhangisi eski bir *peruk* olabilirdi! Yalnızca ortada duran bir *peruk*! Hem Bayan Brewster’ın kel olduğunu nereden bilecektim? Sen de *peruk* takıyorsun ama kel değilsin.”

“Mahkemede. Ben mahkemede *peruk* takıyorum,” dedi bıkkın Bay Swift.

“Sanırım köpeğin *peruğu* nereye götürdüğü konusunda bir fikrin yoktur?” diye sordu Bayan Swift oğluna.

Heyecan içinde havlayan ve daha önce bahsedilen yeşil boyayla biraz lekelenmiş olan Jock, odaya girmek için o ânı seçti ve Bayan Swift-

“Aman Tanrım,” diye inledi Teddy, kitabı yere düşürürken.

Izzie onun hayatını çalmıştı. Bunu nasıl yapabiliirdi? (Boya hadisesi gerçekten de onun suçu değildi.) Onun hayatını almış, eğip bükmüş ve onu aptal maceralar yaşayan epey farklı, aptal bir oğlana dönüştürmüştü. Yüzü baştan savma ve siyah boncuk gibi gözlü, aptal, aptal, aptal bir köpeği – bir İskoç teriyeri olan bir oğlan. Kitapta resimler, her şeyi çok daha kötü yapan karikatür gibi şeyler vardı. Augustus’un kendisi okula giden, yaralı bereli, kötü huylu bir oğlandı, kepi başının arka tarafına kalıcı bir şekilde yapıştı, bir tutam saç gözlerine giriyordu ve cebinden bir sapan sarkıyordu. Kitabın yeşil kartondan kabı ve altın yaldızlı yazıları vardı ve kapağında Augustus’un Maceraları, Delphie Fox yazıyordu, görünüşe göre bu, Izzie’nin ‘takma ismiydi’. İç kısmına ‘Benim Sevgili Augustus’um, Yeğenim Teddy’ye,’ diye yazılmıştı. Ne zırvalık.

Onun keyfini kaçıran, her şeyden çok İskoç teriyeriydi. Bu yalnızca yanlış köpek değildi, aynı zamanda ona korkunç kaybını, Noel’den hemen önce ölen Trixie’yi hatırlatıyordu. Onun kendisinden önce öleceği Teddy’nin hiç aklına gelmemişti, o yüzden kederden olduğu kadar buna inanmadığı için de acı çekmişti. Yatılı okuldaki ilk döneminin sonunda eve döndüğünde onu gitmiş, elma ağaçlarının altına, Bosun’un yanına gömülmüş olarak bulmuştu.

“Sen buraya gelene kadar onu idare etmeye çalıştık, ahbap,” demişti Hugh, “ama dayanamadı.”

Teddy, bu matemi asla atlatamayacağını düşündü, belki de asla atlatamadı, ama Augustus’un Maceraları basıldıktan birkaç hafta sonra Izzie bir başka hediyeyle, pahalı tasmaşının üzerinde ‘Jock’

yazan küçük bir İskoç teriyeri yavrusuyla çıkageldi. Teddy ondan hoşlanmamak için çok çaba harcadı, çünkü bu yalnızca Trixie'ye olan sevgisine bir ihanet olmaz, aynı zamanda hayatının korkunç bir şekilde romanlaştırılmasını kabullendiğinin bir işareti olurdu. Bu tabii ki imkânsız bir işti ve küçük köpek kısa sürede kalbinin en derindeki köşelerine giden yolu buldu.

Bununla birlikte Augustus, hayatının geri kalanı boyunca o ya da bu şekilde ona eziyet edecekti.

Ursula odaya girdi ve kitabı yerden alıp yüksek sesle okumaya başladı: "Bayan Slee Bay Swift'in kulağına 'Bu Augustus değil mi?' diye fısıldadı. Bu, çevredeki koltuklarda oturan insanların dönüp size ilgiyle bakmasına neden olan türden epey yüksek sesli bir fısıldamaydı."

Teddy nasıl ortaya çıkmıştı? Sümüklüböcekler ve salyangozlar sayesinde değil, bu doğruydı, ama bir sonbahar gecesinin serinliğinde soğuk bir yatakta babası, annesinin altın bir halata benzeyen saçını yakalamış ve ikisi birden uzaktaki kıyıya varıncaya kadar bırakmamıştı (bu iş için pek çok üstü kapalı benzetmeleri vardı) işte böylece nesiller boyunca Beresford'lar ve Todd'lar, hepsi yataktaki o tek noktada buluşmuşlardı. Evlilik yatağının gemi enkazı içinde yatarlarken ikisi de birbirinin beklenmedik hararetinden hafifçe şaşkına dönmüştü. Hugh boğazını temizlemiş ve "Derinlere bir yolculuk, ha?" diye mırıldanmıştı. Sylvie gemicilik metaforunun fazlasıyla uzatıldığını hissettiği için bir şey söylememişti.

Ama tanecik kabuğun içine girmişti (bu, Sylvie'nin kendi metaforik bakış açısydı) ve ileride Edward¹³ Beresford Todd olacak inci büyümeye başlamıştı, ta ki Büyük Savaş başlamadan önce güneş ışığına çıkıncaya ve bebek arabasının tavanından sarkan gümüşten bir yaban tavşanı dışında ona eşlik eden hiçbir şey olmadan orada saatler boyunca mutluluk içinde yatana kadar.

Annesi, evin içinde sessizce dolaşıp hepsini koruyan büyük bir dişi aslandı. Babası daha çok bir bilinmezdi, her gün başka bir dünyaya ('Bankaya') gidip kayboluyordu ve sonra birdenbire daha büyük ve daha uzaktaki bir dünyaya ('Savaşa') gidip gözden kaybolmuştu. Ablaları onu seviyor, onu sallayıp havaya atıyor ve

13 Teddy isminin uzun hali. (ç. n.)

öpücüklerle boğuyordu. Uzun zamandır uzaktaki bir okula giden, gereken dayanıklılık konusunda çoktan eğitim görmüş olan abisi, tatillerde eve geldiği zaman ona dudak büküyordu. Annesi yanağını onun yanağına dayıyor ve “Hepsinin içinde en sevdiğim sensin,” diye fısıldıyordu ve o da bunun doğru olduğunu biliyor ve diğerleri için kendisini kötü hissediyordu. (Sonunda sevginin ne olduğunu öğrenmek büyük bir rahatlama, diye düşünüyordu Sylvie.)

Hepsi çok mutluydu, en azından bu kadarına emindi. Sonradan bunun hiçbir zaman bu kadar basit olmadığını fark etti. Mutluluk, hayat gibi, bir kuşun kalp atışı kadar kırılgandı, ormandaki çançiçekleri kadar gelip geçiciydi, ama devam ettiği sürece Fox Corner pastoral bir rüyaydı.

Âdem'in Çocukları

“Anne, ben acıktım.”

Viola bunu duyduğunu belli edemeyecek kadar denizi gözlemekle meşguldü. Çok sıcak bir akşamüstünün bitap düşürücü sonuydu. O sabah Dominic hevesle “Sahilde bir gün!” diye ilan etmişti. Sanki sahile gitmek hayatlarını doğaüstü bir yolla değiştirme potansiyeline sahipmiş gibi fazlasıyla hevesle söylemişti bunu. Şu ya da bu şekilde müthiş bir fikre sahip olmadan geçen bir gün neredeyse hiç olmuyordu, bunların çoğu da Viola’ya angarya iş çıkararak fikirlerdi sanki. (“Dominic’in kahvaltıda önce altı imkânsız şey düşündüğüne yemin ederim!” diye hayranlık içinde kahkaha atmıştı Dorothy, sanki bu iyi bir şeymiş gibi.) Viola’ya göre dünyanın hâli bunca fikir olmadan daha iyi olurdu. Yirmi sekiz yaşındaydı ama çoktan bezgin düşmüştü. Yirmi sekiz özellikle tatmin etmeyen bir yaş gibi görünüyordu. Artık genç değildi ama sanki kimse onu bir yetişkin olarak ciddiye almıyordu. İnsanlar durmadan ona ne yapması gerektiğini söylüyordu ve bu çok sinir bozucuydu. Sanki tek gücü kendi çocukları üzerindeydi ve o bile sonu gelmeyen bir pazarlıkla sınırlıydı.

Sekiz kilometrelik yolculuk için Dorothy’den kamyoneti ödünç almışlardı ve kamyonet sahilden bir buçuk kilometre uzakta (hiç şaşırtıcı olmayan bir şekilde) bozulmuştu.

Oradan geçen yaşlıca, gayet çelimsiz görünüşlü ve eski bir Morris Minor steysin kullanan bir adam durmuş ve kaportanın altında basit bir şey yapmıştı ve –abrakadabra– kamyonet tamir olmuştu. Kurtarıcıları bölgenin yerlisi bir çiftçiydi, komşularından birisiydi ve hem kendisi, hem de Morris Minor gördüklerinden daha sağlamdı. Onu yalnızca çocuklar tanıdı ama bir şey belli etmediler, zaten Dorothy’nin kamyonetinin o ay üçüncü defa bozulması karşısında hissettikleri genel umutsuzluk ve sıcak yüzünden sersemlemişlerdi.

“Yine de tamirciye götürmeniz gerekiyor,” dedi çiftçi onlara. “Yaptığım şey yalnızca geçici.”

Dominic her zaman yardımcı olan guru bilgeliğini sundu. “Adamım, her şey geçicidir.”

Çiftçinin aklından kımıldamayan dağlar, gökyüzünde dönüp duran yıldızlar ve bunların yanı sıra Tanrı’nın yüzü geçti, ama tartışmaya yatkın değildi. Anneleriyle yolun kenarında asık suratlı bir şekilde oturan (biraz Viktorya dönemi yoksulları gibi) pasaklı küçük çocuklar ve üzerinde sanki kostüm sandığından çıkmış gibi görünen bir kıyafetle darmadağınık genç bir Meryem Ana’ya benzeyen anneleri onu şaşırtmıştı.

Viola’nın sahte çingene giysileri –köylü tarzı eşarp, asker botları, uzun kadife eteği, üzerine küçük aynalar dikili işli Hint ceket– sahile gidiyor oldukları, havanın çoktan ısınmış olduğu ve daha da ısınacağı gerçeği hiç düşünülmeden alelacele giyilmişti. Bu uhrevi yolculuk için gerekli her şeyi –yiyecekler, içecekler, havlular, mayolar, biraz daha yiyecek, biraz daha havlu, yedek giysi, kovalar, kürekler, biraz daha yiyecek, biraz daha giysi, balık ağları, küçük bir top, biraz daha içecek, büyük bir top, bronzlaşma losyonu, şapkalar, ıslatılıp sıkılmış ve plastik torbaya koyulmuş bezler, üzerine oturmak için bir battaniye– bir araya getirmek onca çaba gerektirmişti, bu yüzden Viola adeta bulabildiği ilk giyeceği üzerine geçirmişti.

“Güzel bir gün,” dedi yaşlı adam, tüvit kasketini Viola’ya doğru eğerken.

“Öyle mi?” dedi Viola.

Bu arada ailenin makinelerden anlamayan reisi meczup gibi davranıyor, belki de yalnızca deli rolü yapıyor, saray soytarısı gibi yolda kasılarak yürüyordu. Batik tişört ve yama gerektirmeyen yerleri bile yamalı bir kot pantolon giymişti, bu, Viola’yı sinir ediyordu çünkü yamalama işini kendisi yapmıştı. Tarz olarak bütün aile umutsuzca demodeydi, çiftçi bile bunu algılayabiliyordu. Başkaldıran geleceğin yüzünü görmüştü – kasabanın yerlisi gençler çevrede yırtık, delik ve çengelli iğnelerle tutturulmuş şeyler içinde gösterişle dolaşıyordu ve genç hedonistler de korsan, kanun kaçağı ve iç savaştaki kralcılar gibi giyinmişler, onların izinden gidiyorlardı. Çiftçi onların yaşındayken babası gibi giyinmiş ve bir daha bu konuda düşünmemişti.

Sonraki yıllarda Viola “Biz altmışlı yılların çocuklarıydık,” demeyi sevmişti, sanki bu kendi başına onu ilginç kılıyormuş gibi. “Çiçek çocuklar!” Gerçi altmışlar çoktan bittiği sırada Viola hâlâ derli toplu gri Quaker okul üniforması içindeydi ve saçındaki tek çiçek, okulun lakros sahasının kenarından toplanmış çiçeklerden yapılma çocuksu papatya zincirleriydi.

Elde sarılmış ince bir sigara yaktı ve yazgısıymış gibi görünen kötü karma üzerine kasvetle düşündü. Sigarasından derin bir nefes çekti ve sonra, duman çocukların başlarının üzerinden geçsin diye anaç sorumluluğun dokunaklı bir teşhiriyle çenesini kaldırdı. İlk kez hamile kaldığında, ki Sunny’ye hamileydi, Viola’nın ileride bunun neler gerektireceğine dair hiçbir fikri yoktu. Daha önce bir bebeği tutmak bir yana, bebek görüp görmediğine bile emin değildi ve bunun bir kedi, ya da en kötü ihtimalle bir köpek yavrusu edinmek gibi olduğunu tahmin ediyordu. (Sonuçta ikisine de hiç benzemediği ortaya çıktı.) Bir yıl sonra yeniden, bu sefer Berti’ye hamile kaldığında, gerçekte tek mazereti durağanlıktı.

“Kurtarıcımız!” dedi Dominic gülümseyerek, motor öksürerek yeniden hayata döndüğünde. Çiftçinin önünde dizlerinin üstüne çöktü ve elleri dua eder gibi başının üzerinde başını asfalta değdirdi. Viola onun LSD alıp almadığını merak etti – bunu anlamak her zaman kolay değildi çünkü Dominic’in varlığı sonu gelmez bir uçuş gibiydi, ya yukarı gidiyor ya da aşağı iniyordu.

Viola, onun manik depresif olduğunu hayatının bu dönemi sona erdiği zaman ancak fark etti. ‘Bipolar’ tanımı Dominic için biraz geç kalmıştı. O zamana kadar ölmüştü bile. “Bir trenin önüne yürümek insana bunu yapabilir,” dedi Viola saygısızca, Leeds’deki soul müzik kadın ritim grubunda; orada ‘karşı-kültür sonrası feminizm’ konusunda çalışıyordu, kadın araştırmaları bölümünden yarı zamanlı master derecesi alacaktı. (“Ha?” demişti Teddy.) Seksenli yıllarda kuzey İngiltere başkaldırının yuvasıydı.

Çiftçi eve dönünce “Sırıtan bir şapşal,” dedi karısına. “Aynı zamanda sosyetik. Sanırsın ki zenginler işin doğrusunu bilir.”

“Bilmezler,” dedi çiftçinin karısı bilgece.

“İçimden onların hepsini buraya getirip onlara bir tabak jambonlu yumurta vermek ve sıcak bir banyo yaptırmak geliyor.”

“Komünden geliyorlar herhalde,” dedi karısı. “Zavallı yavrucaklar.” Birkaç hafta önce ‘yavrucaklar’ çiftliğin kapısında belirmişlerdi

ve çiftçinin karısı önce onların dilenmek için gönderilen çingeneler olduğunu sanmıştı, onları kışkışlamak üzereydi ama sonra onları tanımış, komşu çiftlikte yaşayan çocuklar olduklarını anlamıştı. Onları içeri davet edip süt ve kek vermişti ve kazları beslemelerine, kızıl Devon ineklerinin sağımhanesini ziyaret etmelerine izin vermişti.

“İlaç alıp ay ışığında cırılçıplak dans ettiklerini duydum,” dedi çiftçi. (Bu doğrudu, gerçi kulağa geldiğı kadar ilginç değildi.)

Çiftçi arabasına binip gitmeden önce Bertie’yi fark etmemişti. Kız yolun kenarındaki çimenlikte oturuyor, gittikçe uzaklaşan Morris Minor’un arkasından nazikçe el sallıyordu.

Bertie adamın onu da alıp evine götürmesini diliyordu. Çiftliğin beş çitalı kapıları arasından gizlice gözetlemiş ve adamın düzenli tarlalarına –sanki yeni yıkanmış gibi görünen parlak tüylü ineklerine ve pofuduk beyaz koyunlarına– hayran olmuştu. Çiftçi yıpranmış fötr şapkasıyla ve hikâye kitabından fırlamış gibi görünen kırmızı traktörünün içinde, aynı tarlalarda bir yukarı bir aşağı gidip gelirken görmüştü.

O ve Sunny bir seferinde başlarında kimse olmadan dolanırken çiftliğin avlusuna girmişlerdi ve çiftçinin karısı onlara kek ve süt vermiş, onlara ‘zavallı bızdıklar’ demişti. Onları büyük kırmızı ineklerin sağılmasını seyretmeye götürmüştü (ne hayret verici bir şeydi!) ve sonra orada, mandırada durup sütü henüz ılıkken içmişlerdi, sonra çiftçinin karısı, heyecanla gıklayıp öten büyük beyaz kazları beslemelerine izin vermişti ve kazlar çevrelerinde dönüp dolanırken Bertie ve Sunny deli gibi kıkırdamışlardı. Bu harika bir şeydi, ta ki Viola onları eve götürmek için kara bir bulut gibi ortaya çıkana ve kazları görünce hızla nefes alıp vermeye başlayana kadar. Viola gizemli bir nedenden dolayı kazlardan nefret ediyordu.

Bertie bir tüy kurtarmayı başarmış ve uğur olarak eve getirmişti. Bu ziyaret onun için bir masal niteliğı taşıyordu ve yeniden sihirli çiftlik evine gidebilmeyi diliyordu. Ya da oraya eski bir Morris Minor içinde götürülmeyi istiyordu.

“Gerçekten acıktım, anne.”

“Karnın her zaman aç,” dedi Viola neşeyle, mızızızlanmanın her zaman şart olmadığını örnek vererek göstermeye çalışarak.

“Anne! Karnım acıktı, yiyecek bir şey var mı, *lütfe*?” demeyi dene. Bu konuda Bay Görgülü ne derdi?”

Bay Görgülü her kimdiyse, Sunny’nin hayatını çok yakından takip ediyordu, özellikle de yemek konusunda.

Viola, Sunny’nin söylediği her şeyin ağzından şikâyet olarak çıktığını, isminin ironik bir lakap olmaya çok uygun olduğunu düşünüyordu¹⁴. Durmadan onun daha neşeli bir tarz edinmesi için çalışıyordu. “Biraz kıvılcım saç!” diyordu, elleriyle heyecan işareti yapıp abartılı derecede mutlu bir yüz ifadesi takınarak. York’taki Mount Lisesi’ndeyken böyle yapan bir tiyatro öğretmenleri vardı. Kızlar bunun saçma bir fikir olduğunu düşünüyordu ama Viola, öyle hissetmeseniz bile şen şakrak davranmanın değerini şimdi anlayabiliyordu. Öncelikle istediğiniz şeyi elde etmek daha muhtemeldi. Ayrıca anneniz beş dakikada bir boğazınızı sıkma istemezdi. Gerçi kendisi de kendi öğüdünü tutuyor değildi. Viola bir zamanlar kıvılcım saçtıysa bile saçmayalı uzun zaman olmuştu.

“Ben acıktım,” dedi Sunny daha da şiddetle. Kızgın olduğunda korkunç bir biçimde dişlerini gösterme huyu vardı. Ciddi anlamda gaza geldiğinde ısıırıyordu da. Geçen yıl Sunny’nin doğum günü için kuzeye, babasını ziyarete gittikleri zamanı hatırladıkça Viola hâlâ korku içinde büzülüyordu. Dominic gitmemişti, tabii ki, aile şeyleri yapmazdı. “Aile mi?” diye şaşırmıştı babası. “Aile ‘şeyleri’ yapmaz mı? Ama onun bir ailesi var. Sen. Çocukları. Kendi ailesinden bahsetmiyorum bile.” Dominic’in anne ve babasıyla ‘arası açıldı’ ve bu konu Teddy’yi çok endişelendiriyordu.

“Hayır, demek istediğim geleneksel şeyler,” dedi Viola. (Evet, ‘şey’ Viola’nın kelime dağarcığındaki gereğinden fazla kullandığı bir sözcüktü.) Eğer çocuklarının babası olmasaydı, sadece kendi isteklerini gerçekleştirme hakkı olduğunu ileri sürerek bütün sorumluluklardan kolayca kendisini aklayabildiği için Viola Dominic’e hayran olabilirdi.

Pastasının üstündeki mumları üfleme için büyükbabası ona yardım edene kadar Sunny çoktan öfke nöbetine girmişti. Viola o sabah babasının mutfağında pastayı yapmış ve sonra üzerine renkli şekerlerle ‘Mutlu Yıllar Sunny’ diye yazmıştı, ama bunu o kadar beceriksizce yapmıştı ki babası süslemeyi yapanın Bertie olduğunu düşünmüştü.

14 Sunny, İngilizcede hem güneşli, hem de neşeli anlamına geliyor. (ç. n.)

“Pastayı ne zaman yiyeceğiz?” diye mızıldanmıştı Sunny. Viola’nın pişirdiği tıkız bir peynirli kepekli makarnayı yiyerek acı çekmek zorunda kalmıştı (hepsi acı çekmek zorunda kalmışlardı) ve bu Sunny’ye göre hiç de doğum gününe özgü bir yemek değildi. Hem ayrıca, bu onun pastası olmalıydı.

“Bu ses tonu Bay Görgülü’nün hiç hoşuna gitmezdi,” dedi Viola.

Bu Bay Görgülü de kim acaba, diye merak etti Teddy. Adam, anne babaya ait otoriteyi gasp etmiş gibi görünüyordu.

Viola pastayı kesti ve Sunny’nin önüne bir dilim koydu, bunun üzerine Sunny, Viola’nın görebildiği hiçbir neden yokken engerek yılanı gibi ileri atılıp onun kolunu ısırды. Viola hiç düşünmeden onun suratına şaplak attı. Bunun şoku oğlanı sessizliğe gömdü, oda da nefesler tutulup mahcup ciyaklamanın başlaması beklenirken o bir saniye sonsuzluk gibi uzadı. Beklendiği gibi ciyaklama başladı.

“Ama o canımı acıttı,” dedi Viola, babasının yüzündeki ifadeyi görünce savunmaya geçerek.

“Tanrı aşkına Viola, o beş yaşında.”

“Kendisini kontrol etmeyi öğrenmek zorunda.”

“Sen de öyle,” dedi babası, annesinden gelecek daha fazla şiddete karşı korunması gerekebilirmiş gibi Bertie’yi kucağına aldı.

Viola Sunny’ye “Eh, ne bekliyordun ki?” dedi sertçe, kendi berbat davranışı için hissettiği utanç ve pişmanlığı gizleyerek. Ciyaklama şimdi ulumaya dönmüştü, Sunny’nin zaten çikolatalı pasta sıvaşmış yüzüne iri ısırap ve endişe gözyaşları bulaşıyordu. Viola onu kucağına almaya çalıştı, ama kollarını ona dolayıp kaldırdığı anda oğlanın bedeni kasılıp, tutması imkânsız sert bir tahta parçasına dönüştü. Onu yere bıraktığı zaman oğlan Viola’yı tekmelemeye başladı.

“İnsanları tekmeleyip ısırırsan sonuçlarına da katlanırsın,” dedi Viola, eski moda bir dadı kadar kuralcı bir şekilde ve içini kaplayan karmakarışık endişe duygularını hiç belli etmeden. İçinde bir iblisin kıvrandığını hissedebiliyordu. İblis çoğu zaman Kuralcı Dadı’nın kırıksık dudakları arasından konuşuyordu. Bay Görgülü, Kuralcı Dadı’ya göre ikinci planda yer alıyordu.

“Hayır, katlanmam!” diye kükredi Sunny.

“Hayır, katlanırsın,” dedi Kuralcı Dadı sakince, “çünkü kocaman bir polis eve gelir ve seni hapishaneye götürüp yıllar boyunca kilit altında tutar.”

“Viola!” dedi babası. “Tanrı aşkına, kendine hakim ol. O küçük bir oğlan.” Sunny’ye elini uzatıp “Hadi gel, gidip sana şeker alalım,” dedi.

O hep sağduyunun sesiydi, değil mi? Ya da Viola’nın zihnindeki Sağduyunun Sesi, ki babasını Eski Ahit’in büyük harfleriyle ödüllendiriyordu. Her zaman arkasından dırdır eden babası. Viola, bunun kendi bilincinin endişeli mırıltısı olduğunu bile isteye anlamazdan gelmişti.

Masada yalnız kalan Viola gözyaşlarına boğuldu. Neden her şey hep böyle sonuçlanıyordu? Ve neden bu hep *onun* suçu oluyordu? Kimse *onun* ne hissettiğiyle ilgilenmiyordu, değil mi? Örneğin kimse *ona* doğum günü pastası yapmıyordu. Her neyse, artık yapmıyordu. Eskiden babası yapardı, ama babasının el yapımı ikramlarını içtenlikle karşılamamış ve St. Helen’s Meydanı’nın iki tarafında savaşıyor bir çift gibi karşılıklı duran Terry’nin Yeri ve Bettys gibi pastanelerin vitrininde görülen türden doğum günü pastalarını arzulamıştı.

Viola yıllar sonra ellinci yaş günü için, Bettys’den kendi pastasını ısmarladı, o sırada Terry’nin Yeri savaş meydanını çoktan terk etmişti. Beyaz üzerine eflatun ‘*Mutlu Ellinci Yıllar Viola*’ yazılmıştı özenle, çünkü Bertie onca ipucuna rağmen yarım yüzyıla ulaşmanın ne kadar önemli olduğunu anlayamamıştı. Viola annesinden üç yıldan fazla yaşamıştı, ki bu özellikle kazanmak istediği bir yarış değildi. O sırada annesi kısa sürmüş bir geçmişte kalmıştı ve geri döndürülemezdi. Viola annesini unuttukça onu daha çok özlüyordu.

Ellinci yıl pastasından hiç kimseye bahsetmedi ve hepsini kendisi yedi. Pasta haftalar sonra bitti, gerçi sonlara doğru gayet bayatlamıştı. Zavallı Viola!

Sunny’nin pastasının üstündeki bütün turuncu şekerleri topladı. Şekerler –hepsi, yalnızca turuncu olanlar değil– şehrin diğer tarafındaki bir fabrikada üretilmişlerdi. Viola bir zamanlar Rowntree’s fabrikasına yapılan okul turuna katılmıştı ve ışıltılı bakırdan yapılmış çimento karıştırıcısı gibi görünen şeyin içinde renklerin birbirine katıldığını görmüştü. Ziyaretin sonunda hepsine bedavadan birer kutu çikolata verilmişti. Viola’nınkiler hiçbir zaman yenmemişti çünkü eve dönünce onları babasına fırlatmıştı. Şimdi

neden olduğunu hatırlayamıyordu. Büyük ihtimalle o, annesi olmadığı içindi.

Kirli pasta tabaklarını mutfğa götürüp eviyenin içine koydu. Pencereden, onlara nergisleri gösteren büyükbabalarıyla Sunny ve Bertie'yi bahçede görebiliyordu. (İçeri koşarak girerken "Milyonlarcası var!" dedi Sunny heyecan içinde.) Viola, çiçeklerin arasında diz çökmüş, yüzleri yansıyan altın rengiyle parlayan çocuklarına baktı. Gülüyorlar ve babasıyla çene çalıyorlardı. Bu görüntü kendisini inanılmaz üzgün hissetmesine yol açtı. Bütün hayatı boyunca sanki mutluluğun dışında olduğunu hissetti.

"Açım!" diye bağırdı ona Sunny. Gemi enkazı arayan deniz feneri bekçisi kadar azimle gözleri hâlâ denizin üzerinde olan Viola arkaya uzanıp sırt çantasının derinliklerini el yordamıyla aradı ve önceden kalma sandviçlerin durduğu kâğıt torbayı çıkardı – ekşi mayadan ev yapımı tıkız çavdar ekmeği, mantar ezmesi ve gevşemiş salatalıktan yapılmış insafsız şeyler. Sunny bu cazip olmayan ziyafetin yeniden ortaya çıkmasıyla öfkелendi. "Bunu istemiyorum!" diye bağırdı, sandviçi ona geri fırlatırken. Hedefi hiç tutturamamıştı ve sandviç oradan geçmekte olan ve hoş bir şekilde şaşıran labrador tarafından hızla kapılıp mideye indirildi.

"Efendim?" dedi Viola, sesinin tonu soru sormaktan çok uzak olduğunu belirtiyordu.

"Güzel bir şey istiyorum," dedi Sunny. "Bize hiç güzel bir şey vermiyorsun."

"İstiyorum demekle bir şey elde edilmez," dedi Viola. (Bu labrador için geçerli değil diye düşündü Sunny.) Görünüşe göre Kuralcı Dadı onlarla beraber sahile gelmişti. Viola sandviçi bir dizi çukur kazan Bertie'ye teklif etti. Bertie "Teşekkür ederim annecim," dedi, çünkü uysallığı yüzünden annesinin ona iyi davranması hoşuna gidiyordu. "Bir şey değil," dedi Viola. Sunny yalnızca kendisini kötü hissetmesi için sergilendiğini bildiği bu apaçık görgü pandomimi karşısında homurdandı. Mutlu Aileler oyununu oynadıkları zamanki gibiydi (içindeki ironiyi anlayamayacak kadar küçüktü) ve eğer her seferinde 'lütfe' ve 'teşekkürler' demezseniz, yalnızca unuttuğunuz için olsa bile Fare Usta'yı ya da Bayan Bülbul'ü kaybederdiniz. "Senden nefret ediyorum," diye mırıldandı Viola'ya. Neden ona asla güzel davranmıyordu? 'Güzel' Sunny'nin kusursuzluk

düşüncesi idi. Bir gün ütöpik kelime dağarcığı daha genişleyecekti ama şimdilik ‘güzel’ onun için yeterliydi. “Senden nefret ediyorum,” dedi yeniden, annesinden çok kendi kendisine.

“La la la,” dedi Viola. “Korkarım seni duyamıyorum.”

Sunny derin bir nefes aldı ve elinden geldiğince yüksek sesle bağırdı, “Senden nefret ediyorum!” İnsanlar dönüp baktılar.

“Sanırım denizde seni duyamayan insanlar var,” dedi Viola, sakinmiş gibi yaptığı kendisine özgü ve Sunny’nin onu yok etmek istemesine yol açan tarzıyla. İğnelemenin soğuk silahı, annesinin kullandığı ve karşılığında hiçbir savunmasının olmadığı korkunç bir hileydi. Rüzgârlı yüreğinde bir fırtına kopmaya hazırdı. Patlayabilirdi. Bu annesine hak ettiği cezayı verirdi.

Yenilgiyi kabul et Sunny, diye düşündü Bertie. Hiçbir zaman kazanamıyorsun. Asla. Sakince çukur kazmaya devam etti, bir eli kısa saplı küçük küreği kullanıyor, diğer eli yemeye hiç niyeti olmadığı sandviçi tutuyordu. Bir süre sakin sakin kazdıktan sonra sanki kafasında bir plan varmış gibi poposunu yerde kaydırıp başka bir çukur kazmaya başladı, gerçi plan, gün bitmeden olabildiğince çok çukur kazmanın ötesine gitmedi.

Bertie, “Moon”¹⁵ adıyla vaftiz edilmişti – vaftiz edilmemiş, ‘isimlendirilmişti’; bu isimlendirme töreni Dorothy’nin icat ettiği ve gece evin arkasındaki ormanda bütün komünün katılımıyla düzenlenmiş bir ayindi. Viola huzur içinde uyuyan yeni doğmuş bebeğini Dorothy’e teslim etmiş, Dorothy de Bertie sanki bir adakmış gibi onu aya doğru kaldırmıştı ve Viola bir an için şaşırılmış, kızının kurban edilip edilmeyeceğini merak etmişti. Dorothy, Bertie’nin komünde doğan ilk bebek olma ‘ayrıcılığına’ sahip olduğunu söylemişti. “Sana geleceği veriyoruz,” demişti, bu hediyeye karşı çekimser kalan aya hitap ederek. Yağmur yağmaya başlamış ve Bertie uyanıp ağlamıştı.

“Şimdi ziyafet çekmeliyiz!” diye ilan etmişti Dorothy, içeriye girmeye yöneldiklerinde. Ziyafet çekecekleri şey bebek değil, Jeanette’in soğan ve maydanozla kızarttığı bebeğin plasentasıydı. Viola payına düşeni geri çevirmişti – tamamen mide bulandırıcı olması bir yana, bu ona yamyamlık gibi geliyordu.

Ve evet, Sun¹⁶ ve Moon, bunlar gerçekten de onların isimleriydi.

15 Ay. (ç. n.)

16 Güneş (Sunny’nin kısaltılmış hali). (ç. n.)

Neyse ki Bertie'ye aynı zamanda büyükannesinin ismi verilmişti. "Moon Roberta mı?" demişti Teddy, bu ona telefonda bildirildiği zaman sesini ifadesiz tutmaya çalışarak. "Bu biraz sıradışı."

"Eh, insan adının herkesle aynı olmasını istemez, değil mi?" demişti Viola. "Dünyada yeterince Sophie ve Sarah var. İnsan farklı olup göze çarpmayı sağlayacak bir şey ister." Teddy bunun tam tersini düşünüyordu, ama düşüncesini kendine saklamıştı. Bu çok uzun sürmedi. Kısa zamanda Sun, Sunny oldu ve Bertie isminin ayla ilgili formlarına cevap vermeyi reddederek Moony¹⁷ olmaktan kaçındı, ta ki çoğu insan bunun doğum belgesinde olduğunu unutana kadar; doğumu Dominic tarafından gayet isteksizce kaydettilirilmişti, bunun 'totaliter bürokrasi' tarafından talep edildiğini düşünüyordu, ki Viola'yla evli olmamasının nedeni de aynı şeydi.

Bertie'nin, annesiyle babasının çılgınlığını hatırlamasına izin verdiği tek kişi bazen onu Bertie Moon diye çağıran büyükbabasıydı, ki Bertie bunu tuhaf bir şekilde rahatlatıcı buluyordu.

Bir çukuru kazmayı daha bitirdi, eğer ki bir çukurun kazılmasının bittiği söylenebilirse, sonra sandviçi çukurun içine attı.

Viola Sunny'ye sırt çantasını verdi ve "Orda bir mandalina var. Bir yerlerde," dedi. Oğlu mandalina fikrine homurdandı.

"Ah, dırdır edip durma, olur mu?" diye mırıldandı; Viola'nın ilgisi, ona doğru dürüst sinir olamayacak kadar denize odaklanmıştı.

("Neden çocuk yaptın?" demişti Bertie, yıllar sonra. "Yalnızca üremek için hissedilen biyolojik zorunluluk yüzünden mi?")

"Herkes bu nedenle çocuk yapıyor," demişti Viola. "Yalnızca daha duygusal bir kılığa büründürüyorlar.")

Viola dürbünü olmasını diledi. Sudan yansıyan güneş ışığı, herhangi bir şeyin tam olarak ne olduğunu anlamayı zor kılıyordu. Denizde çok insan vardı ve bu uzaklıktan hepsi de birbirinden ayırt edilemez görünüyordu, maviliğin içinde tembel foklar gibi inip çıkan şekillerdi yalnızca. Gözleri uzağı çok berbat görüyordu ama gözlüklerini takmayacak kadar kibirliydi.

Sunny geçici olarak savaştan çekildi ve taş toplamaya geri döndü. Taşları çok seviyordu. Kayaları, taşları, çakılları; ama denizin pürüzsüzleştirdiği taşlar en iyileriydi. Bu sahilin ne kadar zengin bir kaynak olduğuna inanamıyordu. Büyük ihtimalle hepsini toplayamayacaktı bile.

17 Ay ışıklı ya da dalgın. (ç. n.)

“Babam nerde?” diye sordu Bertie, kazdığı çukurdan hızla başını kaldırırken.

“Yüzüyor.”

“Nerde?”

“Denizde tabii ki.”

Viola oturduğu yerin yakınında karaya vurmuş bir dal parçası fark etti, dal kemik beyazı ve kırılğandı, kumların arasından bir yön tabelasının iskeleti gibi dışarı fırlamıştı. Onu alıp kuru kumun üzerine aylak aylak semboller çizmeye başladı –beş köşeli yıldızlar, hilal şeklinde aylar ve adı kötüyeye çıkmış svastika. Yakın zaman önce sihirle ilgilenmeye başlamıştı. Ya da ‘fusunla’.

“Ne demek istiyorsun – yani bir kadını testereyle ortadan ikiye biçmek gibi mi?” diye sormuştu afallayan Teddy.

“Ayin füsunu. Ü harfiyle yazılıyor. Afsunculuk, doğaüstücülük, paganizm. Tarot. Hile değil, derin dünya işleri.”

“Büyü?”

“Bazen.” Mütevazı bir şekilde omuzlarını silkerek söyledi bunu.

Bir önceki akşam Jeanette’le Tarot okumuştı. Birbiri ardına Güneş, Ay, Mecnun –kendi ailesi– çıkmıştı. İmparatoriçe – açık bir şekilde Dorothy. Kule – bir felaket, ya da yeni bir başlangıç mı? Yıldız – bir bebek daha? Tanrı korusun, gerçi Yıldız güzel bir isimdi. Dominic ne zamandır ortada yoktu? İyi bir yüzücüydü ama orada bu kadar uzun süre kalacak kadar da iyi değildi.

Güneş göz kamaştırarak parlıyordu. Fusun için gece olması ve bir mumun karanlıkta titreşerek yanması gerekirdi, ışığa fazlasıyla maruz kalmış böyle bir yerde olmazdı. Viola dal parçasını fırlatıp sıcak yüzünden içini çekti. Şimdiye kadar botlarını, ceketini, eteğini ve eşarbını çıkarmıştı ve yine de kumsaldaki herkesten fazla şey giyiyordu. Üzerinde antika bir jupon ve bir ikinci el dükkânında bulduğu, juponla uyumsuz cicili bicili, kurdeleli ve İngiliz oyasıyla süslü uzun kollu bir gömlek kalmıştı. Viola’nın bilmediği ise, eskiden juponun veremden ölen ve iç çamaşırlarının Devon’daki bir kumsalda sergilendiğini görse çok şaşırarak ve hiç de memnun olmayacak bir tezgâhtar kıza ait olduğuydu.

Viola denizi gözlemekten vazgeçti ve bir sigara daha sardı. Deniz kenarından nefret ediyordu. Küçükken her yaz, hâlâ doğru düzgün bir ailelerken, zorunlu yaz tatillerinde soğuk, ıslak kumsallara

giderlerdi. Viola'ya göre orası Araf'tı. Bu babasının fikri olmalıydı. Annesi büyük ihtimalle *keyif* alabilecekleri sıcak ve güneşli bir yere gitmek isterdi ama babasında, Kuzey Denizi'ndeki bir sahilin bir çocuk için iyi olduğunu düşünen tutucu bir taraf vardı. Sarma sigarasını öfkeyle içine çekti. Çocukluğu babasının mantıklı hali tarafından *kuşatılmıştı*. Kumların üzerine sırtüstü yattı ve hayatının dayanılmaz sıkıcılığını düşünürken bulutsuz gökyüzüne baktı. Biraz sonra bu iş de sıkıcı hale geldi ve doğrulup dipsiz sırt çantasından bir kitap çekip aldı.

Viola kendisini bildi bileli hiç kitapsız olmamıştı. Tek çocuklar hiçbir zaman kitapsız olmaz. Edebiyat çocukluk hayallerini beslemiş ve onu günün birinde kendi öyküsünün kahramanı olacağına inandırmıştı. Genç kızlık yılları boyunca on dokuzuncu yüzyılda yaşamış, Brontë kardeşlerle bozkırlarda dolaşmış, Austen'ın misafir odalarındaki kısıtlamalar karşısında sinirlenmişti. Dickens onun – gayet duygusal– arkadaşındı, George Eliot daha titiz olanıydı. Viola o sırada *Cranford*'ın¹⁸ eski bir kopyasını yeniden okuyordu. Bayan Gaskell, Adem'in Arazisi'nde kendisini pek rahat hissetmiyordu, çünkü orada okunan şeyler Hunter S. Thompson'dan Patanjali'nin Sutraları'na uzanıyordu ve arada pek de fazla bir şey yoktu. Viola, kendisi dışında herkesi rahatsız eden eski alışkanlığı bir tutam saçını parmağıyla bükerek sıcak kumların üstünde oturuyor ve üniversitedeyken daha fazla çalışmak yerine neden Dominic tarafından yanlış yöne sürüklendiğini ve uyuşturucu içerek aylaklık ettiğini merak ediyordu. Kendisi şimdi bir öğretim üyesi olabilirdi. Hatta profesör. Güneş, Bayan Gaskell'in parlak beyaz sayfaları üzerinde parladı ve Viola başının ağrımaya başlayacağını düşündü. Annesi esasen baş ağrısından ölmüştü.

Bu kısa anlaşma dönemi Sunny'nin mandalina hakkındaki kararını değiştirmesiyle sona erdi, ama Sunny onu yemek yerine Bertie'ye fırlattı, bu hareket ikisi arasında şiddetli bir bağışmaya yol açtı ve Viola'nın dondurma almaları için onlara para vererek şaşırtma taktiğiyle ancak sona erdi. Gezinti yolunda bir kamyonet vardı ve kamyonete doğru yürürlerken, göremeyecek kadar uzaklaşana kadar Viola onları izledi. Gözlerini kapadı. Beş dakikalık huzur, çok şey mi istiyordu?

18 Elizabeth Gaskell tarafından 19. yüzyılda yazılmış roman. (ç. n.)

Viola, sanat okulunu yarıda bırakmış ama hâlâ akademik hayatın sınırlarında dolaşan Dominic Villiers’la tanıştığında, beton ve camdan brütalist bir binası olan üniversitenin ilk yılındaydı. Dominic yarı aristokratik bir ailenin mahdumuydu (Viola bu kelimeye sözlükten bakmak zorunda kalmıştı). Efsanevi uyuşturucu kullanımı, özel okul geçmişi ve ressam sefaleti içinde yaşamak için reddettiği zengin anne ve babası, ona belli bir saygınlık vermişti. Uzaktan da olsa başkaldırmak ve orta sınıf taşralı zincirlerini fırlatıp atmak için her şeyi göze alan Viola, onun kötü şöhretinin çekiciliğine kapılmıştı.

Dominic aynı zamanda çok yakışıklıydı ve birkaç hafta Viola’nın çevresinde dolandıktan sonra nihayetinde üstüne atılıp (her ne kadar uykulu bir şekilde olsa da, eğer ki insan uykulu bir şekilde atılabilirse) “Benim eve gelsene,” dediği zaman Viola’nın gururu okşanmıştı. Bu bakımsız dairede satılık gravür yoktu, ama ana renklerdeki boyalar öylece üzerlerine fırlatılmış gibi görünen çokça büyük tuval vardı. “Görebiliyor musun?” demişti Dominic, Viola onun tekniğini anladığı için etkilenmişti. Sanattan anlamayan Viola, bunu ben de yapabilirim, diye düşünmekten kendisini alamamıştı.

“İyi satıyor mu?” diye sormuştu masumca ve ‘üreticiyle tüketici arasındaki takas ilişkisini çökertmek’ konusunda sabırla verilmiş bir vaaz dinlemişti.

“Yani hibe etmeyi mi kastediyorsun?” demişti şaşırılmış bir halde. Tek çocuk olarak kendisi hiçbir şey hibe etmemişti.

Dominic kendi sanatını takdir etmeyi bitirerek dönüp onu kirli çarşaflarının üstünde çıtırçıplak yatarken görünce “Hey,” demişti kısa ve öz bir şekilde.

Sosyal yardımla geçiniyordu, ki dediğine göre bu harika bir şeydi çünkü bu, ‘Stalinci devletin’ sanat üretmesi için ona ödeme yaptığı anlamına geliyordu.

“Yani vergi mükelleflerinin, mi demek istiyorsun?” demişti Teddy. Viola ‘flörtünü’ (Bu Teddy’nin kelimesiydi, zararsız bir kelime aramıştı) eve getirme işini uzun bir süre ertelemişti çünkü babasının çaktırmayan muhafazakâr görüşlerinin ve York’taki evinin sistematik baskılarının kendisi hakkında kötü bir izlenim bırakacağından korkuyordu. Düzenli sırayla kırmızı, beyaz ve mavi renkli ateş çiçekleri, deliotu ve lobelya ekilmiş babasının bahçesinden hiç hoşlanmıyordu. “Neden Birleşik Krallık bayrağı dikmiyorsun?” “Bu

vatanseverlikten değil,” diye itiraz etmişti Teddy. “Bence bu renkler yan yana güzel duruyor.”

“Bahçeler,” demişti Dominic.

Teddy cümlelerin geri kalanını beklemiş ama devamı gelmemişti. “Bahçeleri sever misin?” diye onu teşvik etmişti Teddy.

“Evet, harikalar. Bizimkilerin bir labirenti var.”

“Labirent mi?”

“Evet.” Dominic, kendi çabasıyla edindiği eşitlikçiliğiyle gurur duyuyordu. “Dükler ya da çöpçüler,” demişti, “benim için hepsi aynı,” gerçi Viola onun çöpçüden çok dük tanıdığından kuşkulanıyordu. Dominic’in deyişiyle ‘onunkiler’ Norfolk’un derinliklerinde yaşıyordu, ava çıkan, atış yapan, balık tutan takımdandılar ve ‘gay-rimeşru’ taraftan belli belirsiz kraliyet ailesiyle akrabaydılar. Viola onlarla hiç tanışmamıştı, Sunny ve Bertie’nin doğumundan sonra bile Dominic’in, ailesiyle arası sağlam bir şekilde açıktı. “Torunlarıyla tanışmak istemiyorlar mı?” demişti Teddy. “Bu çok üzücü.”

Viola’nın içi rahatlamıştı. ‘Onunkilerin’ gözünde asla beklentileri karşılayamayacağını düşünüyordu. Aralarının tam olarak neden açık olduğunu sormuştu Teddy. “Ah, bilirsin işte her zamanki şeyler yüzünden – uyuşturucu, sanat, politika. Onlar benim zamanımı boşa harcadığımı düşünüyorlar, ben onların faşist olduğunu düşünüyorum.”

“Eh, ne olursa olsun, yakışıklı bir adam,” demişti Teddy, söyleyecek övgü niteliğinde bir şeyler ararken; jambon salatası ve o sabah yaptığı elmalı turtayı yedikten sonra Viola’yla birlikte tencereleri yıkıyorlardı. Teddy mutfakta ‘becerikliydi’ (‘Övünmek gibi olmasın ama’). Dominic oturma odasında şekerleme yapıyordu. “Yorgun mu?” demişti Teddy. Viola babasını hiç uyurken görmemişti, ne kestirirken, ne de şezlongda uyuklarken.

Dominic uyanınca Teddy, aklına başka bir şey gelmediği için (her nasılsa Dominic’i masa oyunu oynarken hayal edemiyordu) kızının tuhaf hallerinin çeşitli yaşlarda ve çeşitli derecelerde gözler önüne serildiği fotoğraf albümlerini ortaya çıkarmıştı. Viola kamera önünde hiçbir zaman iyi olmamıştı. “O gerçek hayatta çok daha güzel,” demişti Teddy.

“Evet, çok seksi,” demişti Dominic, hatta şehvetle bakmıştı. Viola kendisiyle biraz gurur duymuştu. Babasının Dominic’in sözlerine ve ima ettiği her şeye yüzünü buruşturduğunu fark etmişti. Buna

alış, diye düşünmüştü. Ben artık yetişkin bir kadıyım. (Descartes'ın *Yöntem Üzerine Konuşma*sının Penguin Klasikleri baskısının baş kısmına “Düzüşüyorum, öyleyse varım” diye yazmıştı, ikon kırıcı halinden memnun bir biçimde.)

Viola uzun bir kız arkadaş dizisinde bir sonraki kızdı ve Dominic'in neden onda durduğuna hiçbir zaman emin olamamıştı. Sonradan anlaşıldığı üzere Dominic durmamış, yalnızca ara vermişti. “Ama geri döndüğüm kişi her zaman sensin,” demişti. Bir köpek gibi, diye düşünmüştü Viola, ama tatmin olmadan dönüyor değil.

İkisi de esasen çok tembel insanlardı ve birbirlerinden ayrılmaktansa birbirleriyle beraber kalmaları daha kolaydı.

Viola final sınavlarını güç bela tamamlamayı başarmış ve sonuhta felsefe, Amerikan araştırmaları ve İngiliz edebiyatı karışımı derecesini alırken düşük bir ortalamayla yetinmek zorunda kalmıştı. “Zaten bu alakasız bir şey,” demişti. “Hayat yaşamakla ilgili, yeterlilik sertifikasıyla değil.” Aldığı sonuçlar konusunda ne de acınası bir şekilde hayal kırıklığına uğradığını kimseye söylememiş ve mezuniyet törenine katılmamayı tercih etmişti, çünkü bu “kurulu hiyerarşide verilen anlamsız ve boş bir söz”dü.

“İleride buna pişman olabilirsin,” demişti Teddy.

“Sen yalnızca duvarına asıp hava atmak için benim kep ve cüppe giymiş bir fotoğrafımı istiyorsun,” demişti sinirli bir şekilde.

Eh, bunun nesi kötü, diye düşünmüştü Teddy.

“Öyleyse evlenmeyecek misiniz?” diye sormuştu Teddy çekinerek, Viola ona Sunny'ye hamile olduğunu söyleyince.

“Artık kimse evlenmiyor,” demişti Viola önemsemez bir şekilde. “Bu eski moda bir burjuva geleneği. Otoriter bir toplum bunu talep ediyor diye neden hayatımın geri kalanında bir kişiye kelepçeyle bağlanmak isteyeyim ki?”

“Ah, bu o kadar da kötü bir şey değil,” demişti Teddy. “İnsan zamanla senin deyimle ‘kelepçeye’ alıştırılıyor.”

Sunny doğduğu zaman Londra'daki bir işgal evinde on kişiyle beraber yaşıyorlardı. Mutfağı ve banyoyu diğerleriyle paylaşıyorlardı ve kendilerinin diyebilecekleri bir odaları vardı, ki bu oda da Dominic'in resimleriyle ve başka kimsenin almayacağını fark ettiği zaman Teddy'nin satın aldığı bebek öteberisiyle tikiş tikişti. Teddy,

Viola'nın bebek sahibi olmanın ne gerektirdiği konusunda hiçbir fikri yokmuş gibi görünmesinden endişeye kapılmıştı. "Bir bebek karyolasına ihtiyacınız olacak," demişti ona, "ve küçük bir bebek küvetine."

"Çekmecede uyuyabilir," demişti Viola, "ve o şeyi lavaboda yıkayabilirim." ("Evet," diye aynı fikirde olduğunu göstermişti Dominic, "fakir insanlar hep böyle yapagelmüşler.") Çekmecede uyutmak mı? O şey mi? Teddy elini cebine atıp birikmiş parasından onlara bir bebek karyolası, bir bebek arabası ve bir küvet alıp yollamıştı.

Dominic yaptığı resimleri çok ender bitiriyordu. Kapitalist ekonomiyi açıkça reddetmiş olmasına rağmen arada sırada bir resmini satmaya çalışıyordu, ama sanatını kimseye hibe bile edemiyordu. Viola, günün birinde onları Dominic'in tuval yığını altında gömülü bir halde mi bulacaklar acaba diye merak ediyordu. Sonuçta hiç paraları yoktu. Dominic ailesinden bir şey istemeyi reddediyordu. "Prensiplerine böylesine bağlı kalması çok asilce," demişti Viola babasına. "Çok asilce," diye onaylamıştı Teddy.

Boş duran bir evi işgal edip izinsiz yaşamanın mantıklı bir şey olduğunu açıkladı babasına. "Dünya hepimizin ortaklaşa paylaştığı bir şeyken ona bir eşya gözüyle bakmak..." Bu iddialar –ki başkasınındı, Viola'nın değil– tükendi. Viola haftalardır doğru düzgün uyumamıştı. Sunny sanki 'kaybettiği ihtişam bulutu' için keder nöbetine kapılmış gibi günün ilk saatleri boyunca ciyaklayıp duruyordu. (Bu hırsızlıktan hiçbir zaman gerçek anlamda kendini toparlayamayacaktı.) Bir gün Viola'nın babası yaşadıkları evin kapısına çıkageldi ve "Davet edilmeyi beklemedim," dedi. "Yoksa küçük delikanlıyla ne zaman tanıştırılacağımı bilmiyordum," ki bu daha işleri belli bir sırayla yapmayı beceremezken bebeği ve onun takım taklavatını bir trene yükleyip getirmede için Viola'ya yapılan bariz bir eleştiriydi.

Teddy bir buket çiçek, bir kutu çikolata ve bir paket zıbın getirmişti. "Mothercare'den," dedi. "Yeni açılmış, hiç gittin mi? Keşke sen bebekken de böyle giysiler olsaydı. Sadece çetrefilli örgü hırkalar ve patikler vardı. Bebek takımı derdik onlara. Beni kapı eşiğinde mi bekleteceksin?

"Demek ki 'işgal evi' bu, öyle mi?" dedi, koridordaki çoğu kırık olan bisikletlerin ve karton kutuların arasından sıyrılıp geçerlerken. ("Ah, ben bir radikaldim, hatta bir anarşist," diye beyan etti Viola

yıllar sonra. “Londra’daki bir işgal evinde yaşadım – heyecanlı zamanlardı,” ama aslında annelik yüzünden felce uğramış olması bir yana, çoğu zaman üşüyordu, sefalet çekiyordu ve yalnızdı.)

Teddy aynı gün kuzeye giden trene bindi ve tek çocuğuyla çocuğunun tek çocuğu için endişelenerek bütün gece uyanık yattı. Viola çok tatlı, kusursuz bir bebektir. Ama zaten bütün bebekler kusursuzdur, diye düşündü. Hitler bile.

“Taşra komünü mü?” dedi Teddy, Viola bir sonraki planı ona anlatınca.

“Evet. Komün yaşam. Bu kapitalist sistemin yıkıcı etkilerinden kaçınmak ve yeni bir yaşam yolu bulmaya çalışmak demek,” dedi Viola, papağan gibi Dominic’in sözlerini tekrarlayarak. “Ve kurulu düzen karşıtlığı,” diye ekledi fazladan. Bu, bildiği en uzun ifadeydi ve üniversitede tartışıldığını duymuştu, gerçi anlamı onun için hâlâ belirsizdi. (“Kilise mi?” diye şaşırarak sordu Teddy.) “Sıradan toplum ahlaki ve finansal olarak iflas etmiş halde. Biz topraktan aldıklarımızla yaşıyoruz,” dedi Viola gururla.

“Gerçek özgürlük bir adamın yiyeceğini edinip korunduğu yerdedir ve bu da toprağın kullanımında yatar,” dedi Teddy.

“Ne?” (*Efendim*, diye düşündü Teddy. Çocukken Viola’ya böyle öğretilmişti.) “Gerrard Winstanley,” dedi. “Gerçek Eşitlikçiler. Toprak Kazıcılar. Değil mi?”

Viola’nın başka neyi öğrenmemeyi başardığını merak etti. İç savaş dolaylarında ortaya çıkan bütün bu radikal idealist hareketler Teddy’nin ilgisini çekiyordu, o sıralarda yaşasaydı onlara katılır mıydı acaba diye merak ediyordu. *Dünyayı altüst olmuş bir halde görüyorsun*. (Uzun zaman önce Ursula “Bu bir ağıt, kutlama değil,” diyerek azarlamıştı onu.) Hepsi de büyük ihtimalle Viola’yla aynı saçmalıkları anlatarak caka satmışlardı. Kibbo Kift onların doğal mirasçısıydı, diye düşündü Teddy. “Barışçıl krallık ve bütün o şeyler,” dedi Viola’ya. “Dünya üzerinde cenneti yeniden kurma arzusu,” diye devam etti. “Binyılcılık.”

“Ha, o,” dedi Viola, sonunda tanıdık bir şey duyunca. *Binyılın Peşinde*’yi birilerinin kitap rafında görmüştü. Babasının çok şey bilmesi ağırına gidiyordu. “Kozmik evrimsel gelişimle ilgileniyoruz,” dedi hafife alarak. Bunun ne anlama geldiği konusunda en ufak bir fikri yoktu.

“Ama sen taşrayı hiçbir zaman sevmedin,” dedi Teddy şaşırarak.

“Hâlâ sevmiyorum,” dedi Viola. Bu yeni yaşam düzenlemesi onu çok da heyecanlandırmıyordu, ama sonuçta her şey o darmadağın işgal evinden iyi olacaktı.

Komün, Devon’daki derme çatma eski bir çiftlik evinde yaşıyordu, arazinin çoğu satılmıştı ama kendi yiyeceklerini yetiştirip keçi ve tavuk beslemeleri için yeterince alan kalmıştı. En azından işin teorik kısmı buydu. Orta Çağlardan beri adı Uzun Koru Çiftliği’ydi, ama Dorothy orayı açık artırmada ‘yok parasına’ satın aldığı zaman, özellikle geri kalan arazi bataklık olduğu ve iyi topraklar komşu çiftlik tarafından satın alındığı için (evet, Morris Minor ve kaz dolu avlunun çiftçisi), Dorothy oraya Âdem’in Arazisi adını vermişti. Çiftliğin giriş kapısının üstüne bu yeni ismi ilan eden gökkuşağı renklerinde elle yazılmış bir tabela çivilenmişti. Hiç kimse, o bölgede yaşayan tek bir kişi bile bu yeni ismi kullanmıyordu.

Oraya taşındıklarında komün beş yıldır devam ediyordu ve hepsi de yirmili yaşlarda olan üç çifte katılmışlardı – Hilary ve Matthew, Thelma ve Dave (İskoç), Theresa ve Wilhelm (Hollandalı). Viola onların isimlerini hatırlamakta zorlanıyordu. Dorothy’nin dışında bekâr olan üç kişi daha vardı – Jeanette adında otuzlu yaşlarında Amerikalı bir kadın ve evden kaçmış bir yeni yetme gibi görünen Brian (“Harika,” demişti Dominic.)

Ve son olarak ellilerinde, yaşlı bir adam olan Bill vardı. Eskiden Kraliyet Hava Kuvvetleri’nde teknisyendi ve Viola “Evet, babam da savaş sırasında Hava Kuvvetlerindeydi,” dedi ve Bill “Ah, öyle mi? Hangi filoda?” diye sordu.

“Hiçbir fikrim yok,” diye omuz silkti Viola. Babasıyla savaş hakkında hiç konuşmamıştı, hem zaten bu yıllar önceydi. Umursamazlığı Bill’i hayal kırıklığına uğratmış gibiydi. “Ben pasifistim,” dedi Viola ona.

“Hepimiz öyleyiz tatlım,” dedi Bill.

Viola gerçekten de pasifist olduğunu düşündü sinirli bir şekilde. Tanrı aşkına, o Quaker okuluna gitmiş, Vietnam savaşı karşıtı gösteriye katılmış ve o sırada tutuklanmak için çok çaba harcamıştı. Şanlı yılları henüz ilerideydi –Greenham, Upper Heyford– ama uzun zamandır haklı kızgınlık yolunda ilerliyordu. Babası uçaklar uçurmuş, insanların üstüne bombalar atmıştı. Büyük ihtimalle Dresden’e yangın bombası atılmasından da o sorumluydu – Viola üniversi-

tedeyken müfredatında *Mezbaha No. 5* de vardı. (“Dresden’i bombalayanlar yalnızca Lancaster uçaklarıydı,” demişti Teddy. “Yani? Yani?” demişti kızı. “Bunun seni aklayacağını mı düşünüyorsun?” “Aklanmayı dilemiyorum,” demişti Teddy.) Savaş berbat bir şey diye düşündü Viola, ama Bill’in onun fikri karşısındaki ilgisizliği gözünü korkutmuştu. Görünüşe göre o da aklanmayı dilemiyordu.

Dominic mutluydu çünkü arka tarafta, beyaz badanalı eski bir inek ahırında stüdyosu vardı ve Viola artık onun resimleriyle bir arada yaşamak zorunda olmadığı için rahatlamıştı.

Çoğu Londra’dan olmak üzere hafta sonu için gelen ziyaretçi akınıyla sayıları durmadan artıyordu. Evde her zaman yabancı insanlar oluyordu ve yerlerde, kanepelerde uyuyor ya da oturup esrar çekiyor ve konuşuyorlardı. Ve konuşuyorlardı. Ve konuşuyorlardı. Ve konuşuyorlardı. Bahçe işleri ya da genel bakıma ‘katkıda bulunmaları’ gerekiyordu ama bu çok ender oluyordu sanki.

Dorothy tabii ki kraliçe arıydı. Her şeyin paylaşılması ve ortaklaşa sahip olunması bekleniyordu ama çiftlik evinin sahibi hâlâ oydu, tek ulaşım araçları olan kamyonet de ona aitti, ayrıca bütün proje onun fikriydi. Altmışlı yaşlardaydı, kaftanlar giyiyor, saçını uzun ipekli eşarba sarıyordu ve yüzünde çok mutlu bir ifadeyle ortada dolaşıyordu, ki eğer kendiniz çok mutlu değilseniz bu gayet sinir bozucu olabiliyordu. Viola’ya göre o yaşlı bir kocakarıydı, neredeyse babası kadar yaşlıydı. Bir zamanlar başarısızca oyunculuk yapmıştı ama sonra bir adamı Hindistan’a kadar ‘takip etmiş’, o olmadan geri dönmüş ve onun yerine yanında ‘aydınlanmayı’ getirmişti. (Viola Dominic’e “Nasıl aydınlanmış?” diye fısıldamıştı. “Bunun hiçbir belirtisini görmüyorum. O da herkes gibi, hatta daha kötü.”)

Dominic’in komüne uygun olup olmadığı dikkatle kontrol edilmişti ama Viola oraya taşınana kadar Dorothy’yle tanışmamıştı. Fark ettiği üzere Dorothy kendi sesini duymaktan hoşlanıyordu ve Viola’nın kendisini yeniden üniversitedeymiş gibi hissetmesine yol açmıştı. “Âdem’in Arazisi” dedi Dorothy gösterişli bir şekilde, “mümkün olan her şeyin mümkün kılındığı yer. Sanatsal yönümüzü keşfedebileceğimiz ve başkalarının da kendi sanatsal yönlerini bulmalarına yardım edebileceğimiz bir yer. Durmaksızın ışığa doğru ilerliyoruz. Çay ister misin?” diye sordu bir düşes edasıyla ve derslerde hep olduğu gibi içi geçmeye başlayan Viola’yı şaşırttı.

Dorothy Viola'ya kulplu kalın bir bardakta çamur gibi ve acı bir karışım uzattı. "Senin bildiğin çaydan değil, sanırsam," dedi Dorothy ve Viola, acaba ona ilaç vermeye ya da zehirlemeye mi çalışıyor diye merak etti. ("Çok paranoyaksın," dedi Dominic.) Dorothy ona kaldırım taşı gibi görünen şeylerle dolu bir tabak uzatıp "Kurabiye?" diye sorduğu zaman başını iki yana salladı. Dorothy bu taşlardan bir ağız dolusunu çiğnerken sessizlik oldu. "Göreceksin ki," diye devam etti sonunda, "biz tesadüfen aynı yöne doğru ilerleyen ve güçlü bireylerden oluşan serbest bir geçeltiz. Transandantal anlayışa doğru ilerliyoruz."

"Tamam," dedi Viola, ihtiyatlıca. Dorothy'nin kırıntılarla kaplı dudaklarından dökülen kelimelerin ne anlama geldiği konusunda hiçbir fikri yoktu. Transandantal meditasyon vardı besbelli, bunu kendisi de yapmıştı ve Amerikan edebiyatındaki Transandantal hareketi öğrenmişti, *Walden*'ı ve Emerson'ın *Doğa* makalesini güç bela okumuştı, ama bunların Dorothy'nin adaçayı yakıp (depresyondaki bir goril gibi) dine aykırı ilahiler söylemesiyle pek de bir ilgisi yokmuş gibi görünüyordu.

"İşe yaraması için hepimiz katkıda bulunmalıyız," dedi Dorothy. Bulunmalı mıyız, diye düşündü Viola, bitkin bir halde. Bertie'ye karnı burnunda hamileydi ve Sunny'yi hâlâ kucağında taşıyordu.

Herhangi özel bir beceriden yoksun olduğu için genel işler için görevlendirildi – yemek pişirmek, temizlik yapmak, ekmek yapmak, bahçede çalışmak, keçiyi sağlamak 've benzeri işler'. "Esasen ev işleri," dedi Viola. Üniversitedeyken ev işleri için ücret protestosunda yürüyüşe katılmıştı, gerçi hiç ev işi yapmamıştı ve şimdi de yaptığı için hiç mutlu değildi. Kendisi için değil başkaları için bir şeyler yapmak konusunda da mutlu değildi ama zaten bir komünde yaşamak bu demekti. Ayrıca arka taraftaki çayırın etrafındaki devedikenleriyle dolu ağır kırmızı toprağı kazmak anlamına gelen 'kolay bahçe işleri' de vardı. Dorothy'nin cılız kök bitkileri ve kurtlar tarafından yenmiş lahanaları yetiştirme işi için kullandığı terim olan 'tarımsal işlerden' muaf tutulmuştu. Dışarıda, yağmur altında yamuk bir kazmayla çamuru dilim dilim kesmeye çalışırken Toprak Kazıcılar, diye düşündü acınası bir halde. Kendisi de bir Kazıcı olmuştu, ama o Kazıcı değildi, çünkü başka kimse bu farklı, önemsiz olmayan işle meşgul olmuyordu sanki – çayırın sınırları çok genişti.

Ve dağ başında bir yerdeydiler. Viola kırsal kesimi hiçbir zaman sevmemişti, orası soğuk, çamurlu bir yerdi ve sonu gelmez rahatsızlıklarla doluydu. Küçükken onlar da çevrede manzara dışında hiçbir şeyin olmadığı eski bir çiftlik evinde yaşamışlardı ve babasının durmadan dışarı çıkıp ‘temiz hava alması’, kuşlar, ağaçlar, kuş yuvaları ve ‘kaya oluşumları’ aramak için yaptığı yürüyüşlerde ona eşlik etmesi için başının etini yediğini hatırlayabiliyordu. İnsan neden kaya oluşumları arardı ki? York’a, merkezi ısıtma sistemi ve duvardan duvara halıları olan yarı müstakil bir eve taşındıkları için ne kadar mutlu olduğunu hatırlıyordu. Bu tabii ki kısa süreli bir mutluluktu, çünkü bir anne olmadan ev denen şey neydi ki?

Komün, kasabadaki aylık pazarda bir tezgâh işletiyordu ve orada yaptıkları şeyleri –mancınıkla atılacak misillere benzeyen ağır ekmek somunlarını– satıyorlardı. Ve sonra pis kokan ve eriyip kötü gölcükler oluşturan çok renkli mumlar vardı. Ve bir de çömlekler, tabii ki. Kullandıkları kalın bardaklarla tabakların kaynağı olan Wilhelm’in fırını vardı. Ayrıca hepsinin örme işine katıldığı hasır sepetler. Kör insanlar gibi, diye düşündü Viola, ondan öğrenmesi istendiğinde. İşin içine bir de sepet yapma eklenince, bu, on sekizinci yüzyılda ücret ödenmeyen bir hizmetçinin hayatı, diye düşündü. Ve çocuklara da bakmak zorundaydı, çünkü görev paylaşma hakkında onca konuşmaya rağmen hiçbiri Sunny’ye meraklı değildi, ki bunun için onları pek de suçlayamıyordu. Para tek bir yerde ortaklaşa saklanıyordu ve harcamanın nedenini haklı göstermek zorunda kalmadan tek bir peni bile alamıyordu. Günün birinde oradan kaçacağını düşündü Viola, paraları da yanında götürecek ve hepsini Coca-Cola, çikolata, tek kullanımlık bebek bezi ve komünün kınadığı diğer bütün şeylere harcayacaktı.

Dorothy ise ‘çakralarını dengeleyerek’ (bazıları için sorun yok, diye düşündü Viola) ve Jeanette’e Tarot’unu okutarak çokça zaman geçiriyor gibi görünüyordu. Çok az sepet örme işi yapıyordu ve Viola onu bir kere bile keçiyi sağarken görmemişti, Viola’nın o aksi Toggenburg keçisinden nefret ettiği kadar keçi de Viola’dan nefret ediyordu.

Adem’in Arazisi’nde huzur bulduğu tek zaman, yumurta arıyormuş gibi yaparak dışarı çıktığı zamanlardı. Tavuklar istedikleri herhangi bir yere yumurtluyorlardı ve bu çok gülünçtü. Babası da tavuk besliyordu ama onlar disiplinli tavuklardı ve yuvalarına

yumurtluyorlardı. Verimsiz bir yumurta avında bile Dorothy'nin baskın yapmasına karşı güvende olamıyordu (kadın birdenbire ortaya çıkıyordu, yarasa gibiydi). Bir gün patıkada Bayan Jessel¹⁹ gibi bir anda karşısına çıkıp "Sen Viola Todd'sun değil mi?" dedi gayet suçlarcasına. Bertie, böylesine tekerlek izleriyle dolu bir arazi için fazlasıyla dayanıksız olan Maclaren bebek arabasında uyuyordu (arabanın tekerlekleri durmadan yerinden çıkıyordu). Sunny'yi babasının yanında bırakmıştı, ki bu çocuk ihmaliyle aynı şey demekti.

Bertie uykusunda kımıldandı ve sanki davetsizce ortaya çıkan Dorothy'yi uzaklaştırmak ister gibi bir elini kaldırdı. O sırada hem kızarmış tereyağlı ekmek, hem de *İkna* romanından Yüzbaşı Wentworth'ü içeren etkili bir fantezinin tam ortasında çalılıkların kenarında dolaşmakta olan Viola, korkunç bir şekilde irkilmişti.

"Evet, ben Viola Todd'um," dedi Viola ihtiyatla. Bir yıldan fazla Dorothy'yle aynı çatı altında yaşıyordu ve Dorothy onun ismini bilmiyor muydu? "Suçu sabit."

"Annenin adı Nancy mi? Nancy Shawcross?"

"Belki," dedi Viola, daha da ihtiyatla. Annesinin adının Dorothy'nin ağzından çıkması hoşuna gitmemişti. Annesi kutsaldı.

"Eh, öyle mi değil mi?" dedi Dorothy.

"Öyle," dedi Viola, sohbet hediyesi olarak annesini geçmiş zamana teslim etmeye isteksizdi.

"Shawcross kız kardeşlerden birisi mi?"

"Öyle." Ayrıca annesi hâlâ yaşıyormuş gibi konuşmak güzeldi.

"Biliyordum!" diye bağırdı Dorothy abartılı bir şekilde. "Onun kız kardeşini –Millie'yi tanıyordum. İkimiz de genç kızken birlikte sahneye çıkıyorduk. Yıllardır haberleşmedik. Sevgili teyzen nasıl?"

"ÖlÜ," dedi ona yardımcı olacak şekilde, Millie'yi geçmiş zamana terk etmek konusunda epey memnundu.

Dorothy'nin yüzü bir tür ıstırap nöbetine kapıldı. Elini umutsuzluk belirtisi şeklinde alnına koydu. "Gitmiş!"

"Onu pek tanı mıyordum," dedi Viola duygusuzca. "Her zaman yurtdışındaydı sanki."

"Hm," dedi Dorothy, sanki aldığı bu haberle aşağılanmıştı. Kaşlarını çatı. "Her neyse, ne yapıyorsun?"

"Yumurta arıyorum," dedi Viola rahatça. Her zaman yararlı bir şey yapıyor gibi görünmek zorundaydınız. Bu çok yorucuydu.

19 Henry James'in *Yürek Burgusu* romanındaki mürebbiye. (ç. n.)

“Şu çocuğun (onlar hep ‘şu çocuk’ ya da ‘şu çocuklar’ idi) güneş bonesi takması gerekmez mi?”

“Bone mi?” dedi Viola, bu kadar eski moda bir kelime karşısında büyülenmişti. Yüzbaşı Wentworth ona gelmesini işaret etti. “İşe geri dönmeliyim,” dedi. “Aranacak yumurtalar var.”

Viola Bertie’ye hamileyken Dorothy, Âdem’in Arazisi’ne gelecek yeni bebek için ‘doğal doğumu’ savunmuştu. Viola bundan daha kötü bir şey düşünemiyordu. Sunny Londra’daki büyük ve kalabalık bir eğitim hastanesinde doğmuştu, bu sırada Viola’nın kafası güzeldi. Gece olunca bebekler çocuk odasına götürülmüş ve annelerin hepsine uyku ilacı verilmişti. Bu büyük bir mutluluktu. Orada bir hafta kalmışlar, yemeklerini ve atıştırmaıklarını yemişler, süt-lü içeceklerini içmişlerdi ve çoğu zaman onlardan yataklarından bile çıkmadan bebeklerini besleyip altlarını değiştirmekten pek de fazlasını yapmaları beklenmemişti. Viola, (çocuksuz bir) Dorothy tarafından düzenlenen işkence gibi bir dönüm noktası ayını için bütün bunlardan vazgeçmeyecekti. *Rosemary’nin Bebeği*’ni²⁰ düşünmemek Viola’nın elinde değildi.

O neredeyse bir tutsaktı. Çiftlikte telefon yoktu ve eğer kimse kamyonetle onu götürmezse hastaneye nasıl giderdi? Şimdi, hâlâ kendi evinde yaşarken babasıyla direksiyon derslerine devam etmediği için pişmandı. Babası ona kendisinin bildiği ve Viola’nın bilmediği şeyleri öğretirken (ki bunlar neredeyse her şeydi) onunla bir arabanın içinde sıkışıp kalmak istememişti. O sinir bozucu derecede sabırlı bir öğretmendi. Viola birden bir şey hatırladı; babası, ortaokul bitirme sınavlarını verebilmesi için bütün bir yıl boyunca her cumartesi sabahını onu çalıştırarak geçirmişti. Bütün yıl aynı kalemi, yumuşak uçlu güdük bir kurşun kalemi kullanmıştı. Viola aynı kurşun ya da tükenmez kalemi kaybetmeden bir günden uzun süre elinde tutamıyordu. Çözdükleri cebir sorularını ve denklemleri düşünmek midesini bulandırıyordu, babası o (kısa bir süre için) anlayana kadar direniyordu. Tabii ki hepsi şimdi unutulmuştu, o yüzden ne fark etmişti ki? Ve bütün bunların anlamı şuydu ki düşük bir notla ancak geçmişti, lise bitirme sınavlarında İngilizce hariç ortalama bir sonuç almıştı, sıradan bir üniversiteye kapağı

20 1967’de Ira Levin tarafından yazılan ve 1968’de filme çekilen korku romanı. (ç. n.)

atmış ve berbat bir dereceyle mezun olmuştu. Hem bakın bunlar onu nereye getirmişti. Buraya. İşte böyle. Parasız, işsiz, iki çocuklu ve işe yaramaz bir erkek arkadaşla. On beş yaşında okulu bırakıp kuaför çıraklığı yapsa daha iyi olurdu.

Sonuçta, tabii ki Bertie'yi hastanede doğurdu ve şeytan gelip çocuğunu çağırmadı. Çağırması da gerekmiyordu, zaten Sunny'yi çoktan almıştı.

Uyuyup kalmış olmalıydı. Sıçrayarak uyandı ve güneşin vurduğu yerde yüzünün rahatsızlık verecek şekilde yandığını hissetti. Çocuklarını hatırlaması birkaç saniyesini aldı. Dondurma almaya gideli ne kadar olmuştu? Güçlkle ayağa kalktı ve kumsalda çevreye baktı. Hiçbir iz yoktu. Kaçırıldılar mı, boğuldular mı, bir uçurumdan aşağı mı düştüler? Çok sayıda senaryo Viola'yı dramatik etkisi altına almıştı, hepsi de onun ne kadar korkunç bir anne olduğuna işaret ediyordu.

Sonuçta kayıp çocuk kulübesinde, biraz somurtkan da olsalar sabırla bekler bir halde bulundular. Viola'nın kayıp çocuk kulübesi diye bir yer olduğundan bile haberi yoktu. "Bunu bilerek mi yaptın?" diye sordu Sunny'ye, ıslak ve kumlu eşyalarını toplayıp yeniden çantalara tıkmak için yükselen gelgitte yarışırken. (İşte bu yüzden sahile gelmiyoruz, diye düşündü Viola.)

Sunny kızgınlıktan konuşmuyordu. Dondurma kamyonetinden geri dönüş yolunu bulamayacağını fark ettiği zaman korkudan ödü patlamıştı. Kumsal genişti ve oradaki hemen herkes ondan uzun boyluydu. Dalgaların onları alıp denize sürüklediğini ya da bütün gece karanlıkta kendi başlarına kumların üzerinde beklemek zorunda kaldıklarını hayal etmişti. Annesinin yokluğunda Bertie'ye bakma görevinin ona düştüğünü bilmenin eklediği yük onu çileden çıkarmıştı ve hoş ve anaç bir kadın ona yaklaşp "Bak sen, siz ikiniz etrafta dolanıp ne yapıyorsunuz? Anneciğinizi mi kaybettiniz?" dediği zaman içini rahatlatma duygusu doldurmuş ve gözyaşlarına boğulmuştu. O kadını bütün kalbiyle sevmişti.

"Bunu bir daha asla yapma," dedi Viola.

"Ben bir şey yapmadım," dedi Sunny alçak sesle. İçindeki kavga ruhu onu terk etmişti. Güne, gereğinden fazla kurulmuş bir saat gibi başlamıştı. Şimdiyse biliyordu ki saat ancak işliyordu.

"Babam *nerde*?" diye sordu Bertie.

“Yüzüyor,” diye parladı Viola.

“Saatlerdir yüzüyor.”

“Evet öyle,” dedi Viola. Saati yoktu. Ortaokul bitirme sınavlarını geçtiği zaman Teddy ona derli toplu küçük bir Timex vermişti ama Viola onu uzun zaman önce kaybetmişti. Lütfen Dominic ölmüş olsun, diye düşündü.

Eğer denizde boğulup ölmüşse yeni bir hayata başlayabilirdi. Bu, ondan ayrılmak için çok kolay bir yol olurdu, eşyalarını toplayıp oradan ayrılmaktan çok daha kolaydı. Bununla birlikte nereye gidebilirdi? Ve sonra para konusunu düşünmek lazımdı. Dominic’in bir emanet fonu vardı. Viola bunun tam olarak ne olduğunu bilmiyordu ama Dominic birkaç hafta önce ‘miras almıştı’. (Dediğine göre) ‘onunkileri’ bırakıp gittiği gibi bu parayı da bırakıp gidemesinin karmaşık ve hukuksal bir nedeni vardı. Ama ona ya da çocuklarına hiç para vermiş miydi? Hayır, parayı komüne veriyor, resmi olarak Dorothy’ye teslim ediyordu! Daha da kötüsü –hayır, daha da kötü değil, biraz daha az kötüsü– Dominic’in onu bulmak için özel dedektif tutan annesinden gelen bir mektup bulmuştu ve mektupta annesi aralarındaki ‘çatlağı gidermek’ ve torunlarıyla ‘harika olduğuna emin olduğu annelerini’ görmesine izin vermesi için yalvarıyordu.

Eğer Dominic ölmüşse, emanet fonunu Dorothy’nin yerine Viola alırdı (değil mi?) ve gidip doğru düzgün bir evde yaşayabilir ve normal bir hayat sürebilirdi. Eğer ki Dominic’le evlenmiş ve miras hakkını güvenceye almış olsaydı, şimdi trajik bir genç dul olacak ve insanlar ona iyi davranmak zorunda kalacaktı. Gidip ava çıkan, atış yapan, balık tutan bu bilinmedik kayınpederiyle kayınvalesinin yanında bile yaşayabilirdi. Neticede Viola’nın harika olduğunu düşünüyorlardı. Tabii ki onunla tanıştıkları zaman büyük ihtimalle hükümlerini gözden geçireceklerdi ama kim bilir, belki zamanla kabilelerine kabul edilebilir ve kendisi de ‘onunkilerden’ birisi olabilirdi. Onların soyadını alabilirdi. Viola Villiers, diksiyon alıştırması gibi söylemesi biraz zordu ama aristokratik birisinin metresi olup sonunda kendisi de düşes olan on sekizinci yüzyıldaki aktrislerin isimleri gibi güzel bir tınısı vardı.

Sunny büyük olasılıkla malikâne ve arazinin ya da öyle bir şeylerin mirasçısıydı ve Viola bir an için kendisine göllerdeki kuşları ve çayırlardaki tavus kuşlarını hayal etme izni verdi. Faşist

olmalarını umursamıyordu, merkezi ısıtma sistemleri ve kurutma makineleri, ekşi mayadan çavdar ekmeği yerine beyaz ekmekleri ve katlanabilir yer döşekleri yerine yumuşak şilteleri olduğu sürece gerçekten de umursamıyordu.

Birilerine haber vermeli miydi? Üçü de bitkin düşmüştü ve bir kişinin kaybolduğunu bildirmenin ardından gelecek bütün o şeyler için kesinlikle fazlasıyla yorgundular. Ama o zaman eve nasıl döceklerdi? Viola araba kullanmasını bilmiyordu. Derin bir iç çekti.

“Anne?” dedi Bertie. Viola’nın ruh haline hassas bir şekilde ayarlıydı.

Yorgun argın kayıp çocuk çadırına geri döndüler. Anaç kadın hâlâ ordaydı. Sunny kadının üzerine atılıp ona belinden sarıldı, can havliyle ona sıkı sıkı yapıştı.

“Birisini daha mı kaybettiniz?” diye sordu kadın Viola’ya neşyle.

Sunny, Bertie, Viola ve iki iri kıyım polis, küçük bir polis arabasına dolmuş, Âdem’in Arazisi’ne gidiyorlardı. (“Orası Uzun Koru Çiftliği, değil mi?” demişti polislerden birisi.) Arkada Viola’yla beraber oturan çocuklar derhal uykuya dalmıştı. Pütür pütür kumlu bacakları hariç bayat güneş kremiyle kaygan kaygandılar. Ayakları hâlâ çıplaktı, Viola’nın onlara zorla sandalet giydirecek enerjisi kalmamıştı. Geçkin meyve gibi kokmaya başlamışlardı.

O olmasa çocukları için daha iyi olurdu büyük olasılıkla. Onları çiftçinin karısıyla bırakmış olması gerektiğini düşündü, bencillikten özgeciliğe beceriyle dönerken. Birdenbire avludaki kazları hatırladı ve titredti. Küçükken bir kaz onu kovalamış ve neredeyse öldürecek kadar gagalamıştı, o zamandan beri kazlardan ödü kopuyordu. Annesiyle babası –o sırada ikisi de sağdı– ona gülmüşlerdi. Kazlar onun korkusunu hep hissetmişler, bir çete gibi ona doğru koşup etrafını sarmışlar, gagalayıp gaklamışlardı. “Kaz kafalı olma Viola,” derdi Teddy ona. Ona hep nasıl olması gerektiğini, nasıl olmaması gerektiğini söylerdi. (Sağduyunun Sesi.) Kaz Kız, bu annesinin ona okuduğu öykünün adıydı. Konuşan, kafası kesik bir at hakkında olduğunu hatırlıyordu sanki Viola.

Belki de polisten arabayı ta York’a kadar sürmeye devam etmesini ve onu babasının evine götürmesini isteyebilirdi. Ev özlemi çektiği-

ni fark edince şaşırdı. Yalnızca dar sokakları ve ortaçağ kiliselerini, Roma Duvarları'nı ve büyük katedrali değil, hayatının yarısını alay ederek geçirdiği banliyödeki yarı müstakil evi de özlemişti.

“Bayan Todd?” Polislere evli olmadığını söylemişti ama bu yeni ve alışılmamış fikri görmezden gelmişlerdi. Hem çocukları olan bir anneydi, o yüzden ona genç bekâr muamelesi yapmayacaklardı.

“İşte geldik Bayan Todd. Evinize geldiniz.” Pek de öyle değil, diye düşündü Viola.

Viola acıklı hikâyesini kayıp çocuk kulübesindeki kadına anlatmış, kadın da idareyi ele alıp sahil güvenliği, oradaki cankurtararı, polisi ve kim olduğu bilinmeyen pek çok başka insanı harekete geçirmişti, bunların çoğu gezinti yolunda dolanıp durmuş, dramatik olay yüzünden heyecanlanmış ama görülecek bir şey olmadığı için hayal kırıklığına uğramışlardı. Denizde kaybolmuş tek bir yüzücü için fazla görünüyordu bunlar.

Viola olanları anlatmıştı. Fazla bir şey yoktu. Dominic “Yüzmeye gidiyorum,” demiş, denize doğru koşmuş, kollarını ve bacaklarını sallayarak dalmış ve geri dönmemişti. Bu ifadeden sıkıp çıkartılacak daha fazla bir şey yoktu ve o yüzden iki iri kıyım polis onları Adem'in Arazisi'ne geri götürmüştü. Huysuz Sunny'yi kayıp çocuklar kulübesindeki kadının bedeninden, bir deniz salyangozunu kayadan ayırır gibi zorla ayırıp almaları gerekmişti. “Zavallı ufaklık,” demişti kadın ve Viola “İstersen sende kalabilir,” demişti, belli ki kayıp çocuklar kulübesindeki kadın bunun şaka olduğunu düşünmüştü.

Polis arabası yaklaşıncı çiftlik evinin kapısı hızla açıldı ve Dorothy ortaya çıktı, Viola'ya kızgınlıkla baktı ve “Kapıma domuzları mı getirdin?” dedi. İki polis, giydiği kaftana rağmen, doğruyu söylemek gerekirse yaşlı bir emekli olan ve böyle konuşulmayacağını bilmesi gereken bir kadının bu şekilde saygısızca hitap etmesinden açıkça içerlediler.

“İzin belgeniz olmadan içeri giremezsiniz,” dedi Dorothy buyurganca.

“İçeri girmeyi planlamıyorduk,” dedi polislerden birisi, havayı gösterişli bir biçimde koklayarak, her ne kadar evde uyuşturucu bolca bulunuyor olsa da havadaki tek koku Dorothy'nin paçuli dumanıydı.

Dorothy şimdi avluya çıkmış, elleri belinde duruyor, mıntıkasını savunuyordu. “Geçemezsiniz,” dedi, sanki barikatı korur gibi.

“Ah, Tanrı aşkına,” dedi Viola. Bu tür bir saçmalık için fazlasıyla bitkindi.

“Nerde kaldın Viola? Sana ne olduğunu merak ettik. Dominic stüdyosunda, saatler önce döndü.”

“Döndü mü? Burada mı?” dedi Viola.

“Eh, başka nerede olacak ki?”

“Konuştuğumuz kişi Bay Villiers mi?” diyerek araya girdi polislerden biri. “Bay Dominic Villiers?”

“Havadan geniş bir deniz araması yürüttüğümüz beyefendi mi?” dedi diğeri. “Onun için acilen bir Hava Kuvvetleri kurtarma helikopteri havalandırdığımız kişi mi?”

“Yani denize dalıp çıktıktan sonra geri geldi ve sizi bulamadı mı? Ve öylece arabayla eve mi döndü?” dedi şaşkınlık içindeki çiftçi.

“Mayosuyla mı?” dedi çiftçinin karısı, inanamaz bir şekilde başını iki yana sallayarak. Viola bu ikisinin hayal güçlerinin sınırlarını zorladığını görebiliyordu. Asla Dominic gibi davranmazlardı çünkü onlar normal insanlardı.

Viola bavulunu toplamış, kimse bakmazken ortak parayı almış ve komşu çiftliğe gitmişti. Kimse onun gittiğini fark etmemişti. O kazlar için ne gerekiyorsa yapmaya hazırlanmıştı ama kazlar gece uyumaya gitmiş gibi görünüyordlardı.

“Ah, siz mi geldiniz,” demişti çiftçi. O günün sabahı, hepsi için çok geride kalmış gibiydi.

Çiftçinin karısı çocukları yıkadı; banyodan çıktıklarında havlulara sarılmış, yeni gibi tertemiz ve parıl parıl görünüyordlardı, kadın sonra, torunları ziyarete geldiği zamanlar için sakladığı pijamaları onlara giydirdi. Yahni ve patates ısıtmıştı, Viola ve çocukları, vejetaryen olduklarından bahsetmemek konusunda sessizce anlaştılar. Viola, üstüne eklenmiş bu ahlaki sorun olmadan da yeterince derdi olduğunu düşündü (bir çiftlikteydiler, kendisini mazur gördü). Sonra, çiftçinin karısı ortaya parlak kızıl ineklerin sütünden yapılmış peynir tatlısı çıkardı ve Viola “Onu yemeyin! İneğin mide-sindeki bir enzimden gelen peynir mayasıyla yapılmış!” demedi, ki normalde peyniri böyle karşılardı ama onun yerine sessizce boğazından aşağı indirdi. Tatlının tadı harikaydı.

Çocuklar çift kişilik yatakta yattılar ve orada, temiz ve eski çarşafların içinde uyudular. Küçüklükten beri, neredeyse daha kelimeleri bile söyleyemeden önce Bertie uykusunda konuşuyor, bütün gece ağzında bir şeyler geveliyordu, ama o gece, tek bir mırıltı bile çıkarmadan uyuması Sunny'nin hoşuna gitmişti. Rahatlamak için yastığının altına bir çakıl taşı koydu. Ertesi sabah uyanınca uzanıp aldığı ilk şey oydu. "Ah, Tanrı aşkına," dedi Viola, çakılı kahvaltı tabağının yanına koyunca.

Güneş kadar sarı çırpılmış yumurta yediler ve sonra çiftçinin karısı onlara zulasından çıkardığı başka giysiler giydirdi. Sunny'nin üzerinde temiz kısa bir pantolon ve küçük bir Aertex gömlek vardı ve Bertie gövdesi büzgülü ve desenli, bebe yaka bir elbise giymişti. Başka birisinin çocukları gibi görünüyorlardı.

Çiftçi onları arabayla istasyona götürdü, oradan Londra'ya gittiler, King's Cross'ta da York'a giden trene bindiler.

"Merhaba," dedi Teddy, ön kapısını açıp kapı eşiğinde duran küçük sığınmacı grubunu görünce. "Bu hoş bir sürpriz."

Bu Acımasız Savaş

Şubat

Bembeyaz giysileri içinde kardelen

İlk Hazreti Meryem Yortusu'nda kaldırır başını

“Çalılı hendekteki öbeği neredeyse atlıyordum. Bu adadaki bütün gölcükler ve kırsal suyolları gibi hendeğin içindeki su da hâlâ ‘taş gibi’, bu yüzden Wordsworth’ün ‘baharın cesur müjdecisinin’ yılın bu zamanı ortaya çıkmasını beklemiyordum. Geleneksel olarak kardelenler Hazreti Meryem Yortusu’nda (2 Şubat’ta) çiçek açarlar ve gerçekten de bazı bölgelerde ‘yortu çanları’ diye bilinirler, ama bu en soğuk, en uzun kışın ortasında gelmeyi eğer ağırdan alıyorsa onları kesinlikle mazur görürüz.”

Nancy esnemesini bastırdı, Teddy bunu yakaladı ama yorum yapmadı. Yanındaki yetersiz lambanın altında örgüsüne dikkatle bakıyordu. Berbat hava, ülkenin her yerinde elektrik kesintisi anlamına geliyordu, ama bu onlar için geçerli değildi çünkü zaten evlerinde elektrik yoktu. Alt katta gazyağı lambaları ve kandiller, üst katta mumlar vardı. Birbirleri hariç tek ısınma araçları olan şöminenin başına toplanmışlardı. Teddy eğilip ateşteki kütüğü cesaretlendirmek için demir çubukla dürttü, başını kaldırıp Nancy’ye baktı ve bu ışıktaki gözlerini mahvedecek diye düşündü. Karmaşık ve çok renkli bir süveter örüyordu. Deseninde matematik var, diyordu Nancy. Her şeyde bir desen vardı. Nancy’ye göre matematik ‘tek gerçek şey’ idi.

“Aşk değil mi?” dedi Teddy.

“Ah, aşk, tabii ki,” dedi Nancy hiç düşünmeden. “Aşk çok önemli, ama bu soyut bir şey, sayılırsa mutlak. Sayılarla hile yapılamaz.” Kesinlikle tatmin etmeyen bir cevap diye düşündü Teddy. Ona göre aşk mutlak olan şey olmalı, her şeye baskın çıkmalıydı. Öyle miydi? Kendisi için?

1945 yılının sonbaharında Chelsea Evlendirme Dairesi'nde evlenmişlerdi, şahit olarak birer kız kardeşlerinden –Ursula ve Bea– başka hiçbir davetli yoktu. Teddy üniformasını giymiş ama madalyalarını takmamıştı ve Ursula, Izzie'ye yalvarıp savaş öncesinde Paris'te giydiği elbiselerden birisini nedenini ona söylemeden almıştı; Bea ise, elbiseyi tadil edip daha az göz kamaştırıcı ve tasarruf dönemine daha uygun bir hâle getirmekte Nancy'ye yardım etmişti. Bea o sabah Covent Garden'a gitmiş, bol yapraklı ve pas renkli krizantemler satın almış, onları ustalıkla bağlayıp bir buket yapmıştı. Çiçekler elbisenin ipekli sedef rengine çok yakışmıştı. Bea savaştan önce St Martin's'de öğrenciydi ve bütün Shawcross kızlarının içinde en sanatçı ruhlu olan oydu, gerçi Millie buna şiddetle itiraz ederdi. Teddy onları hâlâ küçük birer kız gibi görüyordu, her ne kadar en büyükleri Winnie artık kırk yaşında olsa da.

Ne Teddy ne de Nancy savaştan bu kadar kısa süre sonra büyük bir düğün düşünebiliyordu. “Peki beni damada kim verecek?” dedi Nancy. “Babamın koluna girememek çok üzücü olacak.” Binbaşı Shawcross birkaç hafta önce, pek de beklenmedik olmayan bir şekilde ölmüştü.

Teddy Nancy'yi tanıdığını düşünüyordu –savaştan önce *gerçekten* de tanıyordu– ama şimdi Nancy onu sürekli şaşırtıyordu. Teddy evlendikleri zaman o ve Nancy'nin birbirlerine yapışacaklarını ve –kelimenin İncil'deki muğlak anlamında– bir bütün olacaklarını hayal etmişti, ama aslında durmadan aralarındaki ayrımın farkına varıyordu ve Nancy'nin, ayaklarını sağlam basmasına yardım etmesini beklerken, yani umarken, sık sık dengesini yitirmesine neden oluyordu.

Onlar birbirlerinin ilk göz ağrısıydı, ya da herkes öyle diyor-du. “Bu sözden ne kadar nefret ediyorum,” dedi Nancy, mütevazı düğünlerinin arifesinde. Picadilly'nin dışında epey külüstür, yarı terk edilmiş bir barda birer içki içiyorlardı; birlikte hızlandırılmış öğretmenlik formasyonu aldıkları okula yakın olduğu için orasını seçmişlerdi.

Öğretmenlik, savaştan sonra erdemli bir hayat yaşama görüşlerinin bir bölümünü oluşturuyordu. Bu aslında Nancy'nin görüşüydü, Teddy yalnızca uymuştu çünkü yapacak başka bir şey düşünemiyordu. Bankacılığa geri dönmeye hiç niyeti yoktu –bu savaştan önceki katlanılmaz işiydi– ve artık pilot da olamazdı. Kraliyet Hava Kuvvet-

leri savaştan sonra orduda kalmak ve uçmaya devam etmek isteyen onlarca, belki de yüzlerce, adam talep etmiyordu. Ülkenin onlarla işi bitmişti. Her şeylerini vermişler ve sonra birdenbire akıntıya bırakılmışlardı. Minnettarlık artık gündemde değildi. Bu ortamda öğretmenlik, başka her şey kadar iyi bir seçenek gibi görünüyordu. Şiir, tiyatro, klasik romanlar; bu bir zamanlar çok sevdiği bir alandı. Bu sevgiyi kesinlikle yeniden uyandırabilirdi ve onu başkalarına ulaştırmak güzel bir eylem olurdu, değil mi?

“Bence öyle,” dedi Nancy hevesle. “Hem dünyanın sanata her zamankinden daha çok ihtiyacı var. Sanat, insanın bize belli ki öğretmediği şeyi öğretir.” Matematik öğretmez mi peki? “Hayır, matematik bize bir şey öğretmez. Matematik kendi kendisidir.”

Teddy sanatın (‘Sanat’ diye düşündü, annesine hak vererek) öğretici olması gerektiğine inanmıyordu, o neşe ve rahatlamanın, yüceltme ve anlayışın kaynağı olmalıydı. (‘Kendisi,’ diye düşünüyordu aslında.) Bir zamanlar Teddy için sanat bütün bunlardı. Bununla birlikte Nancy pedagojiye yönelmişti.

“Bilgi veren dürüst öğretmenler,” dedi Nancy, bu fikir onu neşeye eğlendiriyordu, “kendi basit yollarıyla dünya için daha iyi bir gelecek yaratanlar tam da onlar.” İşçi Partisi’ne üye olmuştu ve ciddi ve sıkıcı toplantılara azimle katılıyordu. Kibbo Kift onu iyi hazırlamıştı.

O bardaydılar çünkü Nancy, Teddy’nin ‘evlilik öncesi gerginliği’ yaşamadığına ve evlenmeye ‘kesin karar’ verdiğine emin olmak istediğini söylemişti. Teddy, acaba durum tam tersine ve Nancy son dakikada onu serbest bırakmasını mı umuyor diye merak etti. Barın sahibinin, ertesi gün evleneceklerini öğrendiği zaman tezgâhın altından ‘aşk böcekleri’ için çıkardığı beklenmedik derecede iyi konyağı içiyorlardı. Yasal menşeli bir şey içmeleri mümkün görünmüyordu. Bazen Teddy, savaşanlar hariç herkesin savaştan kârlı çıkıp çıkmadığını merak ediyordu.

“*Courage, mon ami,*²¹” diye bardağını kaldırdı Nancy, konyağın anavatanının şerefine. Cesarete ihtiyaçları olduğunu mu düşünüyordu?

“Geleceğe,” diye yanıtladı Teddy, bardağını Nancy’ninkiyle tokuştururken. Savaş sırasında uzun bir süre geleceğe inanmamıştı

21 Cesaret, dostum. (ç. n.)

–bu saçma bir fikir gibi görünüyordu– ve şimdi savaşta düşündüğü şekliyle bu ‘sonraki zamanda’ yaşadığı için, her nedense daha da saçma bir fikir gibi görünüyordu. “Ve de mutluluğa,” diye ekledi sonradan düşününce, çünkü yalnızca şans getirsin diye olsa da insan bu tür bir şey söylemeliydi.

“Daha çok ‘komşu kızıyla evlendi’ gibi bir şey,” diye söylenmeye devam etti Nancy. “Sanki bu konuda bizim tercih hakkımız yokmuş, kaderimiz buymuş gibi.”

“Ama sen gerçekten de komşu kızdın,” dedi Teddy, “ve ben gerçekten de seninle evleniyorum.”

“Evet,” dedi Nancy sabırla, “ama bir tercih yapıyoruz. Bu önemli. İşin içine uyurgezer gibi dalmıyoruz.” Teddy kendisinin belki de öyle yaptığını düşündü.

Birbirlerini çocukluktan beri tanıyorlardı, ilk göz ağrısı olarak olmasa bile kesinlikle en yakın arkadaş olarak. Teddy yatılı okula gitmek için Fox Corner’dan ayrıldığı zaman aileden olmayıp her gece dualarında olan tek kişi Nancy idi. *Lütfen annemi ve babamı koru* (sessiz dualarında bile kimsenin annesiyle babasına ‘annecim’ ve ‘babacım’ demediğini yatılı okulda öğrenmişti) ve *Ursula’yı ve Pamela’yı ve Jimmy’yi ve Nancy’yi ve Trixie’yi de koru*. Trixie’nin ölümünden ve yerini Jock’un almasından sonra bu, ve *Jock’u koru ve Trixie’ye cennette iyi bak’a dönüşmüştü*. Ve evet, köpekler ailelendi. Maurice genellikle listeye sonradan düşününce giriyordu, eğer ki giriyorsa.

“Planı gerçekleştirmek zorunda değilsin,” dedi Teddy ona. “Verdiğin söze bağlı kalmanı beklemem. Hem zaten savaş sırasında herkes nişanlandı.”

“Ah, ne şapşalsın,” dedi Nancy. “Tabii ki seninle evlenmek istiyorum. Sen benimle evlenmek istediğine emin misin? Mesele bu. Ve yalnızca ‘evet’ ya da ‘hayır’ demek cevap olarak yeterli. Konuyu çarpıtmak yok.”

“Evet,” dedi Teddy, hızlıca ve epey yüksek sesle, öyle ki barın diğer iki müşterisi –yaşlı bir adam ve ondan da yaşlı görünen köpeği– uyuşukluk hallerinden irkilerek çıktılar.

Savaş derin bir yarık açmıştı ve diğer tarafa, önceki hayatlarına, eskiden oldukları kişilere geri dönmenin bir yolu yoktu. Kendileri için olduğu kadar zavallı, mahvolmuş Avrupa’nın bütünü için de geçerliydi bu. “İnsan düşünüyor da,” demişti ablası Ursula, “devrilen

büyük kuleler, parke taşlı küçük ve dar sokaklarıyla *Altstadt*'lar²², ortaçağdan kalma binalar, *Rathaus*'lar²³ ve katedraller, büyük eğitim merkezleri, hepsi de enkaz yığınınına dönüştü."

"Sorumlusu benim," demişti Teddy.

"Hayır, Hitler," demişti Ursula. Suçu genel olarak Almanlar yerine her zaman Adolf'a atmaya hevesliydi. Ülkeyi savaştan önce tanıyordu, orada arkadaşları vardı ve bazılarına hâlâ ulaşmaya çalışıyordu. "Almanlar da Nazilerin kurbanı oldu, ama insan bunu çok yüksek sesle söyleyemiyor tabii ki."

Ursula savaşın sonunda uçakla 'Cook turu'²⁴ yapmış ve Almanya'nın haraplığına, hâlâ için için yanan yıkıntılarına birinci elden tanık olmuştu. "Ama sonra insan ölü yakma fırınlarını düşünüyor," demişti. "İnsan zavallı Hannie'yi düşünüyor. Tartışma hep toplama kamplarında sona eriyor gibi görünüyor, değil mi? Auschwitz, Treblinka. Korkunç musibet. Savaşmak zorundaydık. Ama yine de hayata devam etmeliyiz. Savaş olsa da olmasa da zaten asla geri dönüş olamaz." (O ailenin filozofuydu.) "Yalnızca geleceğimize doğru yürüyebiliriz, elimizden geleni filan yaparak." Bu, insanların zamanın güvenilir doğasına, Batı uygarlığının üzerine inşa edildiği zaman belirteçlerine –geçmiş, şimdi, gelecek– hâlâ inandıkları zamandı. İleriki yıllarda Teddy, basit bir acemi gibi *Telegraph* gazetesindeki makaleleri okuyarak ve 1996'da Stephen Hawking'le kahramanca bir mücadeleye girerek teorik fizikteki gelişmeleri takip etmeye çalışmıştı, ama sicim kuramı karşısına çıkınca yenilgiyi kabul etmişti. O zamandan sonra her günü, her saati günübirlik yaşamaya başlamıştı.

O sırada Ursula öleli yıllar olmuş, zamandan silinip gitmişti. Ama 1947 yılında zaman, her günü şekillendirmesi için hâlâ bel bağlanabilecek dördüncü bir boyuttu ve Ursula için, sonraki yirmi yıl boyunca yapacağı üzere kamu hizmetinde çalışmak ve savaş sonrası Londra'sında bekâr ve çalışan bir kadın olarak düzgün ve sakin bir hayat sürmek anlamına geliyordu. Tiyatrolar, konserler, sergiler. Teddy ablasının bir tür büyük bir tutku yaşayacağını

22 Eski şehir merkezleri. (ç. n.)

23 Belediye binaları. (ç. n.)

24 Cook turizm şirketine atıf yapan ifade. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Kraliyet Hava Kuvvetleri yer ekiplerinin Almanya'ya verilen zararı görmeleri için uçak turları düzenlemişti. (ç. n.)

düşünmüştü hep – mesleki bir yetenek, bir erkek, kesinlikle bir bebek. Neredeyse kendi olası babalığından çok (ki dürüst olması gerekirse bu onu endişelendiren bir şeydi) Ursula'nın çocuğuna dayılık yapmayı dört gözle beklemişti, ama ablası neredeyse kırk yaşındaydı ve Teddy onun artık asla anne olmayacağını sanıyordu.

Teddy, karısı ve ablasının, aynı parlak madalyonun iki yüzü olduğunu düşünüyordu. Nancy bir idealistti, Ursula realist; Nancy neşeli doğasıyla bir iyimserdi, Ursula'nın ruhu ise kederli tarihin yükünü taşıyordu. Ursula ebediyen cennetten kovulmuştu ve bunu elinden geldiğince iyi değerlendirmeye çalışıyordu, bu arada neşeli ve gözüpek Nancy, cennete yeniden girme arayışının başarılı olacağına emindi.

Teddy, Bill Morrison'dan alıntı yapmak için 'tilki arayan bir av köpeği' gibi karmaşık bir imgelem aradı.

Nancy ördüğü süveterden başını kaldırdı ve "Devam et. Kardelenlerini okumayı sürdür," dedi.

"Emin misin?" dedi Teddy, belli bir gönülsüzlük hissetmişti.

"Evet," dedi Nancy kararlılıkla, bir ihtimalle kasvetli bir kararlılıkla.

"İngiltere'nin güneyindeki arkadaşlarım henüz gözlemlemediler, ama burada, bu zorlu kuzey ikliminde, Keble'in²⁵ deyişiyle 'yılın zevk kaynağı olarak ilk doğanlar', inatla kırılğan başlarını kar örtüsünden dışarı çıkarmaya başladılar. (Fransızlar uygun bir şekilde onlara *perce-neige*²⁶ der.) Ama bu küçük bahar çiçeğinin en sevdiğim adı belki de çok hoş 'şubat dilberi'dir."

Takma ismi Agrestis'ti ve bunlar da *Kuzey Yorkshire Aylık Kayıtçısı* için ayda bir yazdığı kısa köşe yazısı *Doğa Notları*'ydı. Herkes tarafından yalnızca *Kayıtçı* olarak bilinen ve hem biçim, hem de hedefleri açısından küçük bir dergiydi, her ay yurt dışına gönderilen birkaç nüsha hariç yalnızca yerel olarak satılıyordu, bu yurt dışına gönderilenlerin hepsi de Milletler Topluluğu'na ve (Teddy'nin anladığı kadarıyla) Milwaukee'de yaşayan bir savaş gelinine gidiyordu. Hepsinin de göçmen olduğunu, koyun mezatı çeteleleri ve kadın derneği toplantı raporlarıyla kendilerini dünyanın bu kısmından

25 John Keble: 1792-1866 yılları arasında yaşamış İngiliz rahip ve şair. (ç. n.)

26 Kar-delen. (ç. n.)

sürgüne gitmiş bulanlar olduğunu düşünüyordu. Milwaukee'deki gelin, anavatanının ay kadar yabancı olduğunu hissetmeye başlayana kadar ne kadar zaman geçecek acaba diye merak ediyordu Teddy.

Northallerton'dan bir kadın –dergideki hiç kimse onunla tanışmamıştı– yemek tarifleri olduğu kadar Yararlı Fikirler ve arada bir de örgü modelleri yolluyordu. Bir kare bulmaca vardı (ipuçları zor değildi, hiç zor değildi), okuyucu mektupları, yörenin güzel manzaralı ve tarihi açıdan önemli yerleri hakkında makaleler ve yerel işyerlerinin sayfalar dolusu sıkıcı reklamları vardı. Basım tarihi aylar, arada sırada da yıllar geçene kadar doktorların ve diş hekimlerinin bekleme odalarında duran türden bir yayındı. Northallerton'daki kadın hariç, *Kayıtçı*'da tam olarak dört kişi çalışıyordu – yarı zamanlı bir fotoğrafçı, ilanlar, reklamlar ve abonelikler dahil bütün idari işlerle uğraşan bir kadın, editör Bill Morrison ve şimdi de Doğa Notları dahil başka her şeyi yapan Teddy.

Yorkshire'a taşınmışlardı çünkü Nancy burasının iyi ve basit bir hayat, doğayla çevrili bir taşra hayatı yaşayabilecekleri bir yer olacağını düşünmüştü, ki insanların –erkeklerin ve kadınların– böyle yaşaması gerekirdi. Kibbo Kift yine görevini yapmıştı. İkisi de başkentin iç karartıcı, savaş yaralarıyla dolu yüzüne katlanamıyordu ve Nancy'nin dediğine göre Yorkshire çok uzaktaydı ve mekanikleşmeden ve savaştan daha az etkilenmiş görünüyordu. “Eh...” dedi Teddy, Hull ve Sheffield'in bombalanmasını, West Riding'in işle kararmış büyük fabrikalarını ve en çok da savaş sırasında görevli olduğu ve bir Halifax bombardıman uçağının dondurucu soğuk ve gürültülü kabuğu içinde hayatının daha güzel –belki de en güzel– dönemini yaşadığı acımasızca rüzgârlı havaalanlarını düşünüyordu.

“Yorkshire'ı sevmiştin, değil mi?” dedi Nancy, ‘Bu yıl Göller Bölgesi'ne gidelim mi? Orayı sevmiştin, değil mi?’ diyen birisi gibi sıradan bir şekilde söylemişti bunu.

Her günün kırılğan olduğu ve dünyadaki son gün olabilirmiş gibi görüldüğü ve her ne kadar gelecek için her şeyi göze alıp savassalar da o var olmayı bıraktığı için tek zamanın şimdiki zaman olduğu hayatının bir dönemi için ‘sevmek’ pek de Teddy'nin kullanacağı bir kelime olmazdı. Kendilerini topluca düşmana atmışlardı, her gün yeni bir tür Termofil savaşıydı. (“Feda etmek,” demişti Sylvie, “insanların katliam konusunda kendilerini asil hissetmelerine yarayan bir kelime.”)

Ama evet, bu doğrudu, Yorkshire'ı sevmiştir.

Göç etme konusunu bir süre konuşmuşlardı. Avustralya ya da Kanada. Teddy acemi pilot eğitimini Kanada'da yapmıştı ve arkadaş canlısı insanlarla onların uyumlu halleri hoşuna gitmişti. Bu kış mevsiminde şimdi ona rüya gibi gelen şeftali toplamaya gittikleri geziyi hâlâ hatırlıyordu. Savaşın önce Fransa'yı da dolaşmıştı, orası herhangi bir rüyadan da çabuk yitip gitmişti, ama Fransa genç bir adamın hevesiydi, 1947 yılında evli bir İngiliz'e göre bir yer değildi. Sonuçta, İngiltere için savaşmışlarına ('Britanya' diye düzeltmişti onu Nancy) ve onlara muhtaç olduğu bir zamanda ülkeyi terk etmenin yanlış bir şey gibi görüldüğüne karar verdiler. Sonraki yıllarda Teddy bunun belki de bir hata olduğunu düşündü. Beş poundluk yolculuğu yapmalı ve gitmeli, savaşın kasvetli sonrasında Britanya'nın zafer kazanmıştan çok yenilmiş bir ülke gibi hissettirdiğini fark eden bütün o canı sıkkin eski askerlere katılmalıydılar.

Nancy, kiralamak için bozkırın kenarındaki bir vadide eski bir çiftlik evi buldu. Adı Fare Evi'ydı ("Ne kadar tuhaf," dedi Sylvie), gerçi neden öyle dendiğini hiçbir zaman öğrenemediler çünkü orada yaşadıkları süre boyunca kendilerini şaşırtacak şekilde tek bir fare bile görmediler. Belki de çok küçük olduğu için öyle denmiştir, dedi Nancy.

Orada, içinde bir sobasıyla fırını ve arka tarafında su ısıtıcısı olan dökme demirden bir kuzine vardı. (O soğuk havada coşkuyla "Şükürler olsun," demişlerdi sık sık.) Akşam yemekleri çoğu zaman yalnızca kızarmış ekmek ve üzerine sürdükleri karneyle alınmış tereyağından oluşuyordu; geçmiş zamanda bir ara evin arka tarafına ilave edilmiş küçük mutfakın içinde esen buz gibi rüzgâra katlanmaktansa ekmeği pirinçten yapılma bir çatala takıp ateşe tutarak kızartıyorlardı. Bu küçük mutfak, odadan çok kulübeye benzeyen ve içinde lavabo ve tuvalet olan bir oda iliştilmişti, lavabonun pirinçten muslukları kararmıştı ve yıpranmış emayesi pas izleriyle doluydu. Radyo ve telefon yoktu ve tuvalet dışarıdaydı, ki bu da bu havada anlaşılır bir şekilde, nahoş olan oturağa bel bağlamak anlamına geliyordu. Burası birlikte yaşadıkları ilk evdi ve Teddy, şimdi olmasa bile gelecekte onu nasıl sevgiyle anacaklarını şimdi-bildiklerini düşünüyordu.

Evi tamamen mobilyalı olarak kiralamışlardı, ki bu iyi bir şeydi çünkü alt kattaki odaya sığdırmayı başardıkları duvar piyanosu di-

şında kendilerine ait bir mobilyaları yoktu. Nancy iyi bir piyanistti, gerçi bu konuda Sylvie'yle boy ölçüşemezdi. Evin bir önceki sahibi görünüşe göre orada ölmüştü, o yüzden şimdi pirinçten yapılmış kızartma çatalının yanı sıra, zavallı yaşlı bir kadının fincanlarını ve fincan altlıklarını, yastıklarını ve lambalarını kullanıyorlardı. Onun bir kadın olduğunu farz ediyorlardı çünkü perdeler ve koltukların üzerindeki bol örtüler her iki cinsiyetin tercih edebileceği jakoben desenli eski çarşafılar olsa da, evin dört bir tarafına yayılmış tığ işi battaniyeler, dantel örtüler ve bahçelerle kabarık etekli hanımların çerçevelenmiş kanaviçe resimleri yaşlı bir kadına işaret ediyordu. Onu, görmedikleri bir bağışçı olarak düşünüyorlardı. En azından kullandıkları yatak takımı bir cesedi kucaklamamıştı çünkü Bayan Shawcross 'yedek çarşaf' bulmak için onun temiz çamaşır dolabını yağmalamıştı.

Kira sözleşmesini mayıs ayında, çiçeklerin açtığı ve açık havalar onları üçkâğıda getirdiği zaman imzalamışlardı. ("Orada çok fazla 'ç' var, ahabap," demişti Bill Morrison. "Eminim bunun için bir kelime vardır." "Aliterasyon," demişti Teddy ve Bill Morrison da "Eh, kullanmamaya çalış," demişti.) "Aman Tanrım," dedi Sylvie ziyarete geldiği zaman. "Oldukça ilkel, değil mi?" Konserve etle sandviç yaptılar, Sylvie tavuklarından yumurta ve salatalık turşusu getirmişti, yumurtaları kaynattılar ve eski bir yaygının üstüne oturup bahçenin fazlasıyla büyümüş otlarını düzleştirerek epey güzel bir piknik yaptılar. "Geriye doğru gidiyorsunuz," dedi Sylvie. "Yakında bir mağarada yaşayıp dereye yıkanıyor olacaksınız."

"Bu çok mu kötü olurdu?" dedi Nancy, yumurtanın kabuğunu soyarken. "Çingeneler gibi yaşayabiliriz. Çalılıkları eşeleyip böğürtlen arayabilirim, kapı kapı dolaşıp mandal ve nazarlık satabilirim, Teddy de balık yakalayıp tavşan avlayabilir."

"Teddy hiçbir şey avlamaz," dedi Sylvie kesin bir şekilde. "Öldürmez."

"Zorunda kalırsa öldürür," dedi Nancy. "Tuzu uzatabilir misin, lütfen?"

Öldürdüm, diye düşündü Teddy. Çok insanı. Masum insanları. Avrupa'yı harabeye çevirmeye şahsen yardım etmişti. "Ben buradayım, görüyorsun ya," dedi, "yanında oturuyorum."

"Ve," diye devam etti Nancy, görünür bir şekilde bu fikre ısı-

narak, “saçlarımız odun dumanı kokar ve bebeklerimiz etrafta cırılçıplak koşar.”

Bunu Sylvie’yi kızdırmak için söylemişti tabii ki. Sylvie beklendiği gibi kızdı ve “Sen eskiden hayli kültürlü bir kızdın Nancy. Evlilik hayatı, senin içindeki bir şeyi epey değiştirmiş,” dedi.

“Hayır, içimdeki şeyi savaş değiştirdi,” dedi Nancy. Üçü birden o ‘şeyin’ ne olabileceğini düşünüp taşınırken kısa bir sessizlik oldu.

Teddy, savaş sırasında Nancy’yi Devlet Sırları Yasası’na kaptırmıştı. Nancy’nin ne yaptığını ona anlatması mümkün değildi ve o da Nancy’ye ne yaptığını anlatamıyordu (çünkü anlatmak istemiyordu) ve ilişkileri bilgisizlik yüzünden sekteye uğramıştı. Nancy savaş bitince ona anlatmaya yemin etmişti (“Sonra sana her şeyi anlatacağım, söz veriyorum”), ama o zamana kadar Teddy ilgisini büyük ölçüde kaybetmişti. “Kriptoloji ve şifreler filan,” diye itiraf etmişti Nancy, gerçi Teddy bunu uzun zaman önce tahmin etmişti, başka ne yapıyor olabilirdi ki?

Savaş sırasında Bletchley’de çalışan başka hiç kimse yaptıkları şey hakkında konuşmamıştı ama Nancy yine de ‘aralarına hiçbir şey’ girmemesi için, ettiği yemini bozmaya gayet hazırdı. Sırların bir evliliği öldürme gücü vardır, dedi. Sylvie ise bu saçmalık, dedi, evliliği kurtaran sırlardır.

Nancy bütün kalbini ona açmaya istekliydi ama Teddy’nin yüreğinde asla açığa çıkarmadığı odacıklar vardı. Kendi savaşı hakkında çok da dürüst değildi – korku bir yana, dehşet ve şiddet son derece kişisel bir şey gibi görünüyordu. Ve bir de kendi ihaneti vardı. Nancy, onun savaş esiri değil de ölmüş olduğunu sandığı sırada başka adamlarla ‘seks yaptığını’ (Teddy’ye göre kaba bir ifadeydi bu) itiraf etmişti, halbuki Teddy onun öldüğünü sanma bahanesi olmadan Nancy’yi aldatmıştı.

Nancy asla sormamıştı, bunun onun güzel tarafı olduğunu varsayıyordu Teddy. Ve itiraf etmek nasıl iyi bir sonuç doğurabilir ki, diye düşünüyordu. Nikahlarından önceki gece o külüstür küçük bardayken bunu aklından geçirmişti. Günahlarını ve yetersizliklerini anlatabilirdi, ama sonuçta gerçekten de bunların bir önemi yoktu ve Nancy de bir önemi olmadığını düşünecekti ve işin en kötü yanı da bu olabilirdi.

Sylvie kek de getirmişti, dişlerine takılan kimyon tohumlarıyla oldukça sert bir şeydi bu. Kendisi yapmıştı. Hayatının geç döne-

minde yemek pişirmeyi öğrenen Sylvie, işin teknik kısmında hâlâ bocalıyordu. Nancy keki dilimledi ve yaşlı teyzenin birbiriyle uyumsuz tabaklarında servis etti.

“Doğru dürüst bir düğün yapmış olsaydınız,” dedi Sylvie, “düğün hediyeleri almış olurdunuz –porselen bir çay takımı, örneğin–dolayısıyla konuklarınıza böyle tuhaf bir çanak çömlek seti sunmak zorunda kalmazdınız. Evlilik hayatının diğer bütün vazgeçilmezlerinden bahsetmeye gerek bile yok.”

“Ah, vazgeçilmezler olmadan da gayet iyi idare ediyoruz,” dedi Nancy.

“Annen gibi olmaya başlıyorsun,” dedi Sylvie; Nancy ise “Teşekkürler. Bunu iltifat olarak kabul ediyorum,” dedi, ki bu Sylvie’yi daha da sinirlendirdi. Tabii ki Sylvie, bir düğünden mahrum bırakılmayı atlatamamıştı. Onun kelimeleriyle ‘sıvışmışlardı’. Bea’nın o gün Brownie marka eski kutu makinasıyla çektiği küçük fotoğrafları dikkatle incelerken “Pek de gümüş bir çerçeveye koyulacak türden fotoğraflar sayılmaz, değil mi?” diye içini çekmişti.

“Kek çok lezzetli,” dedi Nancy, Sylvie’yi yatıştırma çabasıyla, ama yorgunluktan yaygının üstüne düşüp yünün lifleri arasına dolanan büyük bir arı ilgisini dağıttı. Nancy onu avcuna gelmesi için teşvik etti ve çalılıklara götürdü, orada onun için gölgelik bir yer aradı.

“Ölecek,” dedi Sylvie Teddy’ye. “Asla kendilerine gelemezler. Ağır iş yüzünden bitap düşüyorlar, onlar böcek dünyasının Metodistleri.”

“Yine de kurtarmak içgüdüsel,” dedi Teddy; Nancy, daha önemli şeyler sıralamasında anlamsız olan arıyla ilgilenirken o da Nancy’ye sevgiyle baktı.

“Belki de bazen kurtarmamalıyız,” dedi Sylvie. “Hava çok sıcak,” diye ekledi, peçeteyle yelpazelenirken. “Ben içeri giriyorum. Ve de kek çok lezzetli *değil*. Nancy her zaman iyi bir yalancı olmuştur.”

Fare Evi’ne taşındıkları zaman kışın geleceğini düşünmemişlerdi. Hâlâ bir kümes legorn tavuğu almayı ve arıcılık öğrenmeyi, ihmal edilmiş bahçeyi belleyip toprağı havalandırması için ‘ilk yıl’ patates ekmeyi konuşuyorlardı. “Cennet inşa edildi,” diye güldü Nancy. Keçi almaktan bile bahsedilmişti. Uzun soğuk geceler onları kuşattığı zaman bunların hiçbirisi gerçekleşmemişti. Kış için hazırlık yapan karıncalardan çok yazın keyfini süren çekirgeler gibi bir-

birleriyle fazlasıyla meşguldüler. Asla bir keçi alacak kadar ileri gitmedikleri için ikisi de son derece memnundu.

O ilk yaz gecelerini hatırlamak şimdi zordu – çatı saçaklarının altında depolanmış günün ısısı, sonuna kadar açık pencerenin önünde tembel tembel kabaran eskimiş pamuklu perdeler. Hâlâ aydınlıkken sevişiyorlar, kendilerinden geçip uykuya dalıyorlar ve şafak sökerken uyanıp yeniden sevişiyorlardı. Karanlığı hiç görmemişlerdi. Şimdiyse eski ve gri bir at battaniyesi pencerenin önüne raptiyeyle tutturulmuştu ve cereyan olacak korkusu içinde yaşıyorlardı. Pencerenin camı buzla kaplıydı, hem içeride hem de dışarıda.

“Burası daha iyi değil,” diye yazmıştı Ursula Londra’dan. Mektuplarını patikanın sonundaki idareten konmuş kutudan alıyorlardı. Mektuplar dağıtılırken onlar çoktan işe gitmiş oluyorlardı ve postacının kahramanlıklarına hiç tanık olmadıkları için bunu yalnızca hayal edebiliyorlardı. Kendi çabaları yeterince destansı görünüyordu zaten. Izzie’nin (çok cömertçe) düğün hediyesi olarak verdiği paranın bir kısmıyla mezattan eski bir askeri Land Rover almışlardı. Izzie’nin aile düğünleri için standart hediyesi, balık çatal-bıçak takımıydı ama Brown’s Oteli’nde akşamüstü çayı içerlerken Teddy’ye yüklü bir çek vermişti. “Augustus’un sana borcu var,” demişti. Teddy’nin aksine hiç büyümeyen Augustus hep sorumsuz ve sonuna dek suçlu kalmıştı. Teddy arada bir eğer Augustus gerçekten de büyümüş olsa ne yapıyor olacağını merak etmişti. Savaşın kirli sonrasında bu kurgusal ikizinin –Gus’ın– sık sık adı çıkmış barlara ve kulüplere giderek Soho’da takılıyor olacağını hayal ediyordu. Bu kesinlikle iki gün önce karları aşıp gelen ve okunmamış bir halde Nancy’nin piyanosunun üstünde duran Augustus dizisinin son kitabı *Augustus ve Kaybolma Numarası*’ndan daha ilginç bir öykü olurdu. Kitabın kılıfının arka tarafında ‘Augustus yerel bir sihirbaz grubuna katılıyor ve her zamanki yaramazlıklarıyla ortalığı kasıp kavuruyor,’ diyordu.

“Bu ebedi kış bile son bulmalı,” dedi Nancy. “Hem kanıt olarak kardelenler var. Onları gerçekten gördün, değil mi? Yoksa köşe yazın için mi uydurdun?”

Böyle bir şeyi düşündüğü için şaşırmıştı Teddy. “Tabii ki uydurmadım,” dedi. Konu olarak seçmek bir yana, lanet olası kardelenleri hiç görmemiş olmayı dilemeye başlıyordu. Bir dolu kuş ve böcekleriyle mart ayının gelmesini dört gözle bekliyordu. Baharda

Agrestis için konu kıtlığı olmayacaktı. Sepetten bir kütük alıp ateşin içine yerleştirdi. Ateş, şömine yaygısının üstüne parıltılı bir kıvılcım yağmuru püskürttü. İkisi de kıvılcımlardan birisi alev alacak mı görmek için ilgiyle izlediler ama kıvılcımlar zararsızca çatırdayıp söndüler.

“Neden devam etmiyorsun?” dedi Nancy.

“Emin misin?”

“Evet.” Gözleri sabit bir şekilde örgüsünün üstündeydi. (*Nancy her zaman iyi bir yalancı olmuştur.*)

“Bazıları kardeleni bu topraklara ilk Romalıların getirdiğini, başkalarıysa onu ilk olarak rahiplerin (belki de rahibelerin) yetiştirdiğini söyler, ve gerçekten de Shakespeare’in birçok ‘çıplak, harap korosunda’, baharda toprağı kapladıkları görülebilir. Yine de, İngiliz olmanın özündeki gibi zamanın başından beri burada olan, yerel bir çiçek gibi görünür.

“Kardelenin kökenine dair efsanelerden birisi, Adem ile Havva’nın cennetten kovulmalarıyla ilgilidir, onlara ebedi kış cezası gibi görünen yere gönderilmelerini ve bir meleğin onlara acıyıp baharın dünyaya döneceğinin işareti olarak bir kar tanesini kardelene dönüştürmesini anlatır.”

Nancy, bu sefer belki daha az gizleyerek yeniden esnedi.

“Ben yalnızca hataların düzeltilmesini bekliyorum,” dedi Teddy. “Beğenmek zorunda değilsin.”

Başını örgüsünden kaldırıp “Beğeniyorum!” dedi. “Bu kadar hassas ruhlu olma. Yalnızca yorgunum, hepsi bu.”

“Bu acımasız kışa katlanan bizler belki de İncil’deki atalarımıza kolaylıkla anlayış gösterebiliriz. Katolik takvimindeki Hazreti Meryem Yortusu, Meryem’in Arınması Bayramı’dır...”

“Biraz fazla laf kalabalığı var, değil mi? Sen de öyle düşünmüyor musun?”

“Laf kalabalığı mı?” dedi Teddy.

Savaştan önce kendisini bir bakıma şair olarak görüyordu ve pek bilinmeyen edebiyat dergilerinde birkaç şiiri basılmıştı, ama savaş sırasında Fox Corner’a yaptığı ziyaretlerden birisinde, çocukluk yatağının altındaki bir ayakkabı kutusunda saklanan bu savaş öncesi sunulara göz atmış ve onları oldukları gibi –toy bir zihnin amatör

karalamaları olarak– görmüştü. Şiirleri, doğaya verdiği karşılığı tarif etme girişimi içinde biçim olarak, neredeyse her seferinde belirsiz, dolambaçlı metaforlara dayanıyordu. Gösterişli Wordsworth tarzı tepe, vadi ve su meselelerine kapılmıştı. “Senin pagan bir ruhun var,” demişti Nancy bir zamanlar ama Teddy aynı fikirde değildi. Onda inancını yitirmiş bir taşra papazı ruhu vardı. Ama bunun şimdi bir önemi yoktu, çünkü büyük tanrı Pan gerçekten de ölmüştü ve savaş uzun zaman önce Teddy’nin şiir yazma arzusunu öldürmüştü.

Oxford’dan mezun olduktan sonra bir kariyer bulma işini ertelerek orada kalıp yüksek lisans yapmak için başvurmuştu. Kalbinin derinliklerinde hâlâ makinist olmak vardı ama bunun söz konusu bile olamayacağını farz ediyordu. Eğer birisi ona beş yıl sonra pilotluk eğitimi alacağını söylese çok şaşırırdı (ve çok da heyecanlanırdı).

Araştırması için, ‘geçirgen olmayan basitliği’ diye düşündüğü şey yüzünden (“Bu da ne demek?” demişti Sylvie) Blake’in şiirlerinde karar kılmıştı, ama iş bunu gerçekleştirmeye gelince kendisini fazla huzursuz hissetmiş ve bir dönem sonra Blake’i terk edip eve, Fox Corner’a dönmüştü. Edebiyat çözümlemelerinden ve tahlillerinden bıkmıştı, bir bardak malt viski içmek ve ‘geleceği hakkında’ birazcık konuşmak için onu çalışma odasına davet eden Hugh’a ‘otopsi yapmak gibi bir şey’ demişti.

“Biraz çevreyi dolaşmak istiyorum,” dedi Teddy, düşünceli bir şekilde, “kırsal kesimi görmek istiyorum. Ve belki Avrupa’nın bir kısmını da.” ‘Kırsal kesim’ derken Britanya’nın bütününden çok İngiltere’yi, ‘Avrupa’ derken de Fransa’yı kastediyordu, ama bu şekilde söylemekten kaçınmıştı çünkü Hugh’un Fransızlara karşı epey şaşırtıcı bir önyargısı vardı. Teddy babasına dünyaya *doğrudan* karşılık vermek istediğini açıklamaya çalıştı. “Algılarla dolu bir hayat’ diyebilirsin. Tarlada çalışmak ve şiir yazmak. Bu iki şey birbiriyle çelişmiyor.” Hayır, hayır, hiç çelişmiyor dedi Hugh, Vergilius, *Çiftçilik Şiirleri* vesaire. ‘Çiftçi şair’. Ya da ‘şair çiftçi’. Hugh hayatı boyunca bir bankacı olmuştu, ki bu kesinlikle algılarla dolu bir hayat değildi.

Teddy on iki yaşından beri tatillerde Ettringham Binası çiftliğinde çalışmıştı, para için değil –çoğu zaman ücreti ödenmemişti– açık havada ağır iş yapmanın verdiği keyif için. (“Bundan daha kötü bir şey düşünemiyorum,” demişti Izzie. Fox Corner’a yaptığı bir

ziyarette onu sağımhanede işe yardım ederken bulmuştu ve neredeyse bir inek tarafından eziliyordu.) “Kalbimin derinliklerinde bir fikir adamı değilim,” dedi babasına, bunun Hugh’un hoşuna gidecek bir duruş olduğunu biliyordu, ki Hugh gerçekten de anlayışla başını sallayarak onaylamıştı. Ve toprakla bağlantılı olmak, dedi Teddy, ilişkilerin en temeli değil mi? Ve bundan doğan yazın, fikrin yalnızca kuru ürünü değil (Hugh yine başını salladı) aynı zamanda nabızda *hissedilen* bir şeydir. Hatta belki de bir romandır. (O zamanlar ne kadar da toydu!)

“Bir roman mı?” dedi Hugh, kaşlarının yukarı kalkmasını engelleyemeden. “Kurgu mu?” Roman okuyucusu Sylvie’ydi, Hugh değil. Hugh zamanının adamıydı. Olguları severdi. Ama Teddy Hugh’un en sevdiği çocuklarından birisiydi. Hem Hugh’un, hem de Sylvie’nin, çocukları için gizli listeleri vardı, Sylvie’nin durumunda bu liste çok da gizli değildi. İkisi birbirine benziyordu – Pamela ortada bir yerde, Maurice en alttaydı, ama Hugh’un kalbine en yakın olan Ursula Sylvie’nin listesinde altlardaydı. Sylvie’nin en çok sevdiği, tabii ki gözde oğlu Teddy’di. Teddy, o doğmadan önce Sylvie’nin kimi tercih ettiğini merak ediyordu. Hiç kimseyi, diye farz ediyordu.

“Eh, *çıkma*za girmek istemezsin,” dedi Hugh. Babası kendisini çıkmazda mı hissediyordu? Bu yüzden mi Teddy’ye yirmi pound teklif etmiş ve gidip ‘biraz hayatı yaşamasını’ söylemişti? Teddy parayı geri çevirdi –her nereye olursa olsun kendi yolunu çizmesi önemliydi– ama babası ona destek verdiğini gösterdiği için kendini son derece minnettar hissetmişti.

Annesinin onu onaylamaması hiç de şaşırtıcı olmamıştı. “Ne yapmak istiyorsun?” dedi Sylvie. “Oxford’dan diploma aldın ve gezgin bir müzisyen gibi başıboş dolaşmak mı istiyorsun?”

“Bir ozan gibi,” dedi Hugh. “Yırtık pırtık bir şey.” Gilbert ve Sullivan’ın²⁷ büyük bir hayranıydı.

“Aynen öyle,” dedi Sylvie. “Avareler çiftlikten çiftliğe dolaşıp iş ararlar. Beresfordlar öyle yapmaz.”

“O aslında bir Todd,” dedi Hugh (bu, durumu pek de düzeltmedi). “Sen muazzam bir züppe oldun, Sylvie,” diye de ekledi, buysa durumu daha da bozdu.

27 Mikado operasının yazarı ve bestecisi. (ç. n.)

“Bunu sonsuza kadar yapmayı düşünmüyorum,” dedi Teddy. “Belki bir yıl ve sonra bir şeye karar vereceğim.” Hâlâ Sylvie’nin söylediği ‘gezgin müzisyen’ lafını ve bu (huzursuz edici) fikrin çekimine nasıl da kapıldığını düşünüyordu.

Böylece gitti. Lincolnshire’da lahana ekti, koyunların yavrulama mevsimini Northumberland’da geçirdi, Lancashire’da buğday hasadını taşımaya yardım etti, Kent’te çilek topladı. Büyük çiftlik mutfağı masalarında çiftçilerin karıları tarafından karnı doyuruldu ve yeni yıla girerken ahırlarda, kulübelerde ve yıkık dökük evlerde uyudu, ılık yaz akşamlarını yavrukurt ve Kibbo Kift zamanlarında onu idare eden branda bezinden yapılma biraz küflenmiş eski çadırında geçirdi. En hatırlanmaya değer macerasını ise daha sonra, 1938 yazında çadır Peak District’teki kamp tatilinde Teddy ve Nancy’ye eşlik ettiği zaman yaşayacaktı, orada (sonunda) arkadaş olmaktan çıkıp sevgili olmuşlardı.

“İkisi birden olmaz mı?” diye sormuştu Teddy.

“Eh, tabii ki,” demişti Nancy ve Teddy onu, birdenbire ‘âşık olamayacak’ kadar uzun zamandır tanıdığını ve ona fazlasıyla yakın olduğunu fark etmişti. Tabii ki onu seviyordu, ama âşık değildi ve hiçbir zaman da olmamıştı. Hiç âşık olacak mıydı acaba?

Ama bu gelecekteydi. Şimdiyse bir koyun ahırında kuzu doğumu nöbetindeydi, gaz lambasında Housman ve Clare’i okuyordu. Şiir yazmaya girişmişti, bunlar neredeyse tamamen manzara ve hava şartları üstüne (ayakkabı kutusu şiirleri) kendisinin bile sıkıcı bulduğu şiirlerdi. Koyunlarda, hatta kuzularda bile şiir yazacak bir şey yoktu. (‘Ağzı açık titreyen yavrular’ – Rossetti’nin ‘Grasmere’in Kuzuları’ şiiri ona hep itici gelmişti.) İnekler sütten başka bir şey vermiyordu. Hopkins’in ‘alacalı inek gibi çok renkli gökyüzü’, Teddy için değildi. “Hopkins’e tapıyorum,” diye yazdı Nancy’ye, Hadrian Duvarı’nın güneyinde bir yerden. “Keşke onun gibi yazabilsem!” Mektuplarında hep neşeliydi, bu ona terbiyeli bir davranış gibi geliyordu, halbuki kendi aptalca dizeleri konusunda çaresizlik içindeydi.

Izzie kısa süreliğine onu ziyarete geldi ve Windermere Gölü kenarında bir otelde kaldı, orada Teddy’ye pahalı bir akşam yemeği ısmarladı ve *Augustus Çiftçi Oluyor*’a ‘özgünlük katkısında bulunması’ için ona durmadan içki içirip sorular sordu.

Yıl çok çabuk sona erdi. Kent’teki erken elma hasadı, sonbahara

adanmış ve Keats'i utandıracak bir şiir ortaya çıkardı ('Elmalar, elmalar, pembe ve hoş / henüz ayazın parmakları değmemiş...') Henüz ne şiirden, ne de hayvancılıktan feragat etmeye hazırды ve çantasında yeni ve lekesiz kalın bir defterle Dover'dan vapura bindi. Fransa'nın yabancı topraklarında inip güneye, bağlara ve üzüm hasadına doğru yola düştü, bir yandan Keats'in parıltılı Hippokrene suyu dolu bardağını düşünüyordu, gerçi Hippokrene Fransa'da değil Yunanistan'daydı, değil mi? Yunanistan'ı hiç düşünmemişti. Yolculuk programında uygarlığın beşiğini (tamamen) atlادığı için kendisini azarladı. Sonra Venedik'in, Floransa'nın ve Roma'nın harikalarını kaçırdığı için kendisini yeniden azarladı, ama o sıralarda Avrupa'nın geri kalanından kaçındığı için mutluydu. 1936 yılında orası sorunlu bir yerdi ve Teddy Avrupa'nın politik çalkantılarını deneyimleme ihtiyacını hiç duymamıştı. Sonraki yıllarda hata edip etmediğini, musibetin kaynayan kazanıyla yüzleşmenin doğru olup olmadığını düşünmüştü. Savaş sırasında Ursula, bazen tek bir iyi insan yeter, demişti. İkisinin de aklına tarihten bir örnek gelmemişti, "Belki Budha hariç," diye önermişti Ursula. "İsa'nın gerçek olduğuna emin değilim." Tek bir kötü adamın yeterli olduğu pek çok olay var, demişti Teddy karamsarlıkla.

Belki de Yunanistan için zaman bulurdu. Hem zaten zaman sınırını ('belki bir yıl') kendisi koymuştu.

Nancy'ye yazdığı mektupta, geç bir Sauternes hasadı bitene dek 'bir köylü kadar esmer ve güçlü' bir adam hâline geldiğini bildirdi Teddy. Fransızcası da köylülerin kaba saba akıcılığını kazanmıştı. Bir günlük toplama işinden sonra kurt gibi acıkıyor ve arazi sahibinin sağladığı kallavi akşam yemeklerini mideye indiriyordu. Geceleri eski branda çadırı tarlaya kuruyordu. Fox Corner'daki çocukluğundan beri ilk kez, yemeklere eşlik eden bolca şarabın da yardımıyla ölümler ve masumlar gibi, rüya görmeden uyuyordu. Bazen yanında bir kadın oluyordu. Bunu asla yazmadı.

Hayatının geri kalanı boyunca gözlerini kapayıp Fransa'da yediğı yemeklerin görüntüsünü ve kokusunu hayalinde canlandırabilmişti – yahnilerin yağlı sarımsak tadının, tereyağına batırılmış enginar yapraklarının ve *oeufs en cocotte*'un –koskocaman domateslerin içinde fırında pişirilmiş yumurtanın– bir sanat eseri olan dış dış sarımsaklar ve biberiye dallarıyla örtülmüş kuzu fileto kızartmanın

sefasını sürmüştü. Bunlar, her açıdan yavan İngiliz damak zevkine farklı gelen tatlardı. Ekşi ve kesif peynir; tatlılar: şeftalili *flaugnarde*, kirazlı *clafouti*, *tarte aux noix*, *tarte aux pommes* ve hayatının sonuna dek bir kez daha yemeyi hayal ettiği ama hiç yiyemediği erik kurusu ve muhallebi katılmış bir tür turta olan *Far Breton*. Eve geri döndüğü zaman Bayan Glover kuşku içinde “Erik kurusu ve muhallebi mi?” demişti.

Teddy geri döndükten kısa süre sonra Bayan Glover Fox Corner’dan ayrılmıştı, belki de onun Fransız yerel yemeklerini talep etmesi yüzünden gitmişti. “Aptal olma,” demişti Sylvie. “Kız kardeşiyse yaşamak için emekli oldu.”

Sonra tabii ki arazi binasının mutfağındaki büyük masada yenen kahvaltı da vardı. Yatılı okulda kepçeyle dağıtılan bulamaç gibi yulaf lapası ya da Fox Corner’daki sıradan yumurta ve domuz pastırması değildi. Onun yerine fırından yeni çıkmış bir bageti ortadan ikiye kesip ayırıyor, içine Camembert peyniri dolduruyor ve bir çanak kaynar sert kahvenin içine batırıyordu. Eve dönünce sabahı bu şekilde karşılama yolunu tamamen unuttu ve sonra, yılların ardından Fanning Court’ta bir huzurevinde yaşarken birdenbire aklına geldi ve hatırasının zenginliğinden ilham alıp süpermarketten bir baget ekmek (‘müessesede pişirilmiş’ – tamam, ama içinde ne var?) ve küçük bir tekerlek olgunlaşmamış Camembert aldı, sabah kahvesini her zamanki kulplu bardağı yerine kahvaltılık gevrek çanağına koydu. Aynı olmadı. Hiç aynı olmadı.

Kış mevsimi yaklaşınca deniz önünü kesene kadar güneye ilerledi – “Kırlangıç gibiyim,” diye yazdı Ursula’ya– ve ziyaretçiler tarafından henüz bozulmamış küçük bir balıkçı köyündeki kahvehanenin üst katında bir oda kiraladı. Her gün köydeki tek kahvehanede bir masada oturuyordu, Riviera kışına karşı kendisini korumak için tek ihtiyacı bir ceket ve bir atkıydı; defteri masanın üstünde, önünde dururken Gitanes sigarası ve küçük, kalın beyaz fincanlardan espresso içiyordu. Öğle yemeği vakti geldiğinde şaraba, yanında da ekmek ve doğrudan denizden çıkmış ve odun ateşinde ızgara yapılmış balığa geçmiş oluyordu ve uykulu akşamüstü etkisini göstermeye başladığı sırada bir aperitif için hazır oluyordu. Duyularla dolu bir hayat yaşadığını söyledi kendisine, ama içten içe hayatından kaytardığından kuşkuluyor ve buna uygun olarak kendini suçlu hissediyordu. (Sonuçta o bir İngiliz’di.)

Köylüler, onları ziyaret eden ilk şair olduğu için ona sevgiyle ‘*l’ecrivain Anglais*’²⁸ diyordu, gerçi dünyanın o kısmında gırla sanatçı vardı. Köylüler onun halk ağızıyla Fransızca konuşmasından ve defterine olan bağlılığından etkilenmişlerdi. Teddy, yazdığı değersiz şeyleri okuyamadıkları için memnundu. Yoksa ona olan hayranlıklarını büyük ölçüde kaybedebilirlerdi.

Bir karar aldı, buna göre Sanata yaklaşımında daha sistematik olacaktı (Sylvie’nin büyük harfi). Şiirler inşa edilirdi, beyinden rastgele akan kelimelerle oluşmazlardı. Defterin ilk kısmına başlık olarak ‘Gözlemler’ diye yazmıştı ve sayfalar sıradan imgelerle doluydu – ‘Deniz bugün özellikle mavi – Safir mi? Gök mavisi mi? Lacivert mi?’ Ve ‘Güneş ışığı binlerce elmas gibi denizden yansıyor’ ya da ‘Sahil, düz renk blokları ve sıcak güneş ışığı dilimlerinden oluşuyor gibi görünüyor.’ (Bu gayet hoşuna gitmişti.) Ve ‘*Madame la propriétaire*’²⁹ bugün komik küçük yeşil ceketini giymiş.’ *Madame la propriétaire*’den bugün bir şiir çıkar mı acaba diye merak etti. Orada kaldığı süre içinde gördüğü ve şimdi hepsi hasat edilmiş olan lavanta tarlalarını ve ayçiçeklerini düşündü ve imgeleri aradı – ‘muhteşem çiçek başakları’ ve ‘Helios’un altın diskleri tanrılarına tapınmak için dönüyor’. Keşke ressam olsaydı – resim yapmak sanki kelimelerden daha az talepkârdı. Van Gogh’un ayçiçeklerinin ona bu kadar çok sorun çıkarmadığına emindi.

‘Martılar, balıkçı teknelerinin eve dönmesiyle heyecanlanıp tepede daireler çiziyor ve çılgık atıyor,’ diye yazdı dikkatlice, sonra bir Gitane daha yaktı. Eğer babası burada olsa (Fransa’yı nasıl sevmezdi?) içki içme vaktinin (neredeyse) geçiyor olduğunu söylediler, *pastis* içme vakti gelmişti. Teddy kendisini bir aylak, bir zevk düşkününü olarak düşünmeye başladı. Kışı Côte d’Azur’de geçirecek ve sonra belki de kuzeye gidip Paris’i görecek kadar para biriktirmişti. “İnsan Paris’i görmeden ölemez,” demişti Izzie. Gerçi Teddy öyle yaptı.

Noel’den kısa süre önce bir telgraf ulaştı. Annesi hastanedeydi. ‘Zatürre, durumu kötü, eve gelmen en iyisi,’ diye yazmıştı babası sade bir şekilde. “Annesinin akciğerlerini almış,” dedi Hugh, Teddy döndüğü zaman. Teddy anneannesini ve Sylvie’ye göre onu öldüren

28 İngiliz yazar. (ç. n.)

29 Ev sahibesi. (ç. n.)

efsanevi akciğerlerini hiç tanımamıştı. Sylvie şaşırtıcı derecede çabuk iyileşti ve yıl bitmeden eve döndü. Ağır hasta olmamıştı, Teddy bunun bir telgrafı hak edip etmediğinden emin değildi ve bir süre için bir tür aile komplosundan şüphe etti, ama Hugh gayet özür diler bir biçimde “Seni sorup durdu,” dedi. “Pişmanlık duyup yuvaya dönen oğul³⁰,” demişti sevgiyle, onu istasyondan almaya geldiği zaman.

Doğruyu söylemek gerekirse, şair olma numarasından vazgeçmekle Teddy epey rahatladı ve Noel’in Fox Corner’daki aşinalığından sonra yolculuk yaparak ta Fransa’ya geri dönme fikri biraz saçma göründü. (Hem ne için gidecekti ki? Aylaklık yapmak için mi?) Böylelikle babası çalıştığı bankada ona bir iş bulduğu zaman kabul etti. Cilalı maun kaplamalı sessiz salonlara girdiği ilk gün, kendisini müebbet hapis cezasını çekmeye başlayan bir hükümlü gibi hissetti. Kanatları kırılmış, sonsuza dek uçamayan bir kuş gibiydi. Hepsi bu muydu? Hayatı sona mı ermişti?

“İşte bu, Ted,” dedi Hugh, “Sonunda bir şeye karar vereceğini biliyordum.”

Savaş başladığı zaman Teddy büyük ölçüde rahatlamıştı.

“Ne düşünüyorsun?” diye sordu Nancy, örgü sepetinden bir mezür alıp Teddy’nin omzuna dayadı.

“Anlatmaya değmez,” dedi Teddy. Sefil kardelene geri döndü.

“Bir başka adı olan kardamlasındaki ‘damla’, birçoklarının düşündüğü gibi kar tanesine değil, küpeye atıfta bulunur ve insan bu hassas çiçeği Kraliçe Elizabeth döneminden güzel bir kadının kulağında titreşirken hayal edebilir.”

“Kesin olarak söylemek gerekirse, bir küpe *kulakta* titreşebilir mi?” dedi Nancy, şişlerini kucağına koydu ve örgüsüne bakıp kaşlarını çattı. Küçük gri incinin orada ne kadar sabit durduğunu göstermek için kendi hassas kulak memesini çekti. “Eğer *sarkıyor* olsa titreşiyor olabilir.”

Nancy bilimsel ve adildi. Ondan iyi bir yüksek mahkeme yargıcı olurdu. Hiçbir duygu emaresi taşımayan bir fikir beyan edebilir ve bunu en hoş şekilde yapardı. “Bana karşı ne kadar acımasısın,”

30 Luka İncili’ndeki bir anekdotan. (ç. n.)

dedi Nancy gülerek. Daha önce bu yazıların gayet ‘ruhsuz’ olduğunu düşündüğü özelliklerini üstü kapalı bir şekilde söylemişti. Bu gazetecilik, diye düşündü Teddy savunmaya geçerek, bu yazının durağan biçimi. Nancy herkes, her şeyin içindeki en iyiyi bulsun istemişti hep.

Yorkshire’a taşındıkları zaman Teddy kendisini sessizce ölmekte olan isle kaplı, pespaye ve küçükçe bir yün fabrikası kasabasının umursamaz erkek ortaokulunda buldu ve kıs kıs gülen on üç yaşındakilere verdiği ilk dersten itibaren –*Romeo ve Juliet*, ‘Kadınlar daha zayıf yaratıldıkları için hep duvara itilirler’– bunun bir hata olduğunu biliyordu. Kasvetli günler ardı ardına geldikçe, geleceğin gözlerinin önünde ortaya çıktığını görüyordu. Nancy’yi ve çoktan yüklemeye başladıkları sorumlulukla onu aşağı çeken henüz doğmamış çocuklarını geçindirmek için görev duygusuyla çalıştığını görüyordu. Hayal kırıklığına uğramış bir adam olarak emekli olduğu gün kendisini de görüyordu. Bankadaki işi yeni baştan başlıyordu sanki. O dayanıklı bir insandı, bunu okulda kafasına zorla sokmuşlardı; bir köpek kadar sadıktı ve kendisini ne kadar çok feda etmesi gerekirse gereksin sonuna kadar devam edeceğini biliyordu.

“Savaşta bu oğlanlar için savaştın,” dedi Ursula, ziyarete geldiği zaman, “onların özgürlüğü için savaştın. Onlar buna değer mi?”

“Hayır, hiç değmezler,” dedi Teddy ve ikisi birlikte güldüler çünkü bu duymaktan çoktan bıktıkları basmakalıp bir laftı ve aşk gibi özgürlüğün de mutlak olduğunu ve geçici bir hevesle ya da iyilik yapmak için bölünüp dağıtılacak bir şey olmadığını biliyorlardı.

Diğer taraftan Nancy mesleğini seviyordu. Hoş bir kaplıca kasabasında, terbiyeli ve akıllı kızların gittiği bir üniversiteye hazırlık lisesinde matematik öğretmeniydi. Onları daha da akıllı, daha da terbiyeli yapmak hoşuna gidiyordu ve bunun karşılığında onlar da Nancy’yi seviyorlardı. Başvuru yaparken yalan söylemiş, işe yarar biçimde Teddy’yi kendi geçmişinden silip okula (dul bile değil) bekâr olduğunu bildirmişti. Yeniden Bayan Shawcross olmuştu. “Evlî öğretmenleri sevmiyorlar,” diye açıkladı Teddy’ye. “Evliler bebek yapmak için ayrılıyorlar ya da ev hayatları, kocaları ilgilerini dağıtıyor.” İlgilerini mi dağıtıyor? Tabii ki plan, bir aile başlattıkları zaman öğretmenlik işini bırakmaktı, ama bu tanrıların elindeydi ve görünüşe göre tanrıların pek de acelesi yoktu.

Nancy, Teddy'nin öğretmenlik yaparken ne kadar mutsuz olduğunu biliyordu. Nancy'nin pek çok iyi yanından birisi, insanların gereksiz yere acı çekmeleri gerektiğine inanmamasıydı. (Ne kadar çok insanın acı çektiği Teddy'yi her zaman şaşırtmıştı.) Nancy yeniden yazmaya başlaması için onu cesaretlendirdi – “Bu sefer bir roman,” dedi. Ayakkabı kutusundaki şiirleri okumuştı ve Teddy, Nancy'nin onlar hakkındaki fikrinin aşağı yukarı kendisinininkiyle aynı olduğunu farz ediyordu. “Bir roman,” dedi Nancy. “Yeni dünya için bir roman, bize kim olduğumuzu ve ne olmamız gerektiğini söyleyen taze ve farklı bir şey.” Dünya Teddy'ye çok da yeniymiş gibi değil, tam tersine (kendisini gördüğü gibi) yaşlı ve yorgun görünüyordu, yazmaya degecek bir sözü olup olmadığından emin değildi, ama Nancy onun yetenekli olduğuna emin görünüyordu. “En azından bir dene,” dedi. “Deneyene kadar yapıp yapamayacağını bilemezsin.”

Ve böylece akşamları ve hafta sonları, Nancy'nin onu ikinci el dükkânında bulduğu küçük Remington'un başına oturtmasına izin verdi. Daha fazla ‘Gözlem’ yapmak yok, diye düşündü. Kalın defter de yok. Yalnızca işine bak.

Önce bir isim buldu; edebiyat dünyasına attığı ilk adıma Keats'in Endymion'undan aldığı *Bizim İçin Sessiz bir Çardak* ismini koydu:

*Güzel bir eser keyif verir sonsuza kadar:
Sonsuzluğa göçmez, latifliği hep artar;
Ama saklar bizim için sessiz bir çardak,
Ve tatlı düşlerle dolu bir uyku bastıracak
sessizce soluk alıp verirken, esenlikle.*

“Ah, ‘esenlik ve sessizce soluk alıp vermeye’ nasıl da hasret duymuş olmalı,” dedi Ursula. “Ve belki de hayal ederek bunun gerçek olacağını umut etmiştir.” Ablası, sanki yeni ölmüş gibi Keats'ten hep hüznle bahsederdi. Gerçi bu biraz tuhaf bir başlıktı, çok akılda kalıcı denemezdi. “İş görür,” dedi Nancy, “hiç olmazsa şimdilik.” Teddy onun ne düşündüğünü biliyordu. Nancy onun şifa bulması gerektiğini ve yazmanın çare olabileceğini düşünüyordu. Bayan Shawcross'a “Terapi olarak sanat,” derken kulak misafiri olmuştu. Kendi annesi böyle bir fikirle alay ederdi. Endymion'un açılış dizesi ‘Güzel bir eser keyif verir sonsuza kadar’ Sylvie'nin inancına daha uygundu. Belki de bundan daha iyi bir başlık olurdu. *Güzel Bir Eser*.

Teddy ne yazık ki romana kattığı her karakterin ya da boğuştuğu her temanın yavan ve sıradan olduğunu keşfetti. Geçmişin büyük yazarları, kendi ustalık girişimlerinin cılız gözükmesine yol açan standartlar belirlemişlerdi. Yarattığı tek boyutlu hayatlarla hiçbir bağlantı kuramıyordu. Eğer yazar bir tanrıysa, o zaman kendisi Olimpos Dağı'nın eteklerinde eşelenen çok zavallı, ikinci sınıf bir tanrıydı. Önemsemek gerekir, diye düşündü, ve onun yazmayı önemsemediği hiçbir şey yoktu. "Peki ya savaş?" dedi Nancy. Savaş mı? diye düşündü Teddy, gerçekliği böylesine yıkıcı olan bir şeyin çabucak kurguya dönüştürülebileceğini düşünebildiğine gizliden gizliye şaşırmıştı. "O zaman hayat," dedi Nancy. "Senin hayatın. Bir *Bildungsroman*³¹."

"Sanırım ben kendi hayatımı yalnızca yaşamayı tercih ederim," dedi Teddy, "ondan ustalıklı bir numara çıkartmayı değil." Peki ya ne hakkında yazacaktı? Savaşı dışarıda bırakırsanız (bunun çok büyük bir hariç tutma işi olduğunu itiraf ediyordu) o zaman Teddy'nin başına hiçbir şey gelmemişti. Fox Corner'da geçen bir çocukluk, gezgin bir şair-ırgatın kısa süreli, epey yalnız ve anlamsız hayatı ve şimdi de evlilik hayatının sıradanlığı – şöminedeki kütük, Ovaltine ve kakao arasında yapılan tercih ve soğuğa karşı kazaklara düzgünce sarılıp sarmalanmış Nancy. Teddy bu sonuncusundan şikâyet etmiyordu, bir zamanlar tanıdığı birçok kişi buna sahip değilken kendisinin şanslı olduğunu biliyordu.

Adını asla hatırlamayacağı bir oğlan "Ah, bana düşünmeyi nasıl unutacağımı öğret," diye ruhsuz bir ses tonuyla okudu ve zil çaldı, bunun üzerine o daha sınıfı azat etmeden hepsi bir serçe sürüsü gibi ayağa fırlayıp sınıf kapısından itişe kakışa dışarı çıktılar. ("Disiplin uzmanlık alanın gibi görünmüyor," demişti hayal kırıklığına uğrayan müdür. "Sanıyordum ki hava kuvvetlerinde subay olmak...")

Teddy, ikinci sınıf İngilizce öğrencilerinin gelmesini bekleyerek boş sınıftaki masasında oturdu. Kauçuk ve yıkanmamış yaka kokan izbe odada çevresine bakındı. Sabah güneşi pencerelerden usul usul parlıyordu, tebeşirlerin ve oğlanların tozu bir ışık huzmesine yakalanmıştı. Bu duvarların dışında bir dünya vardı.

Birdenbire ayağa kalktı ve kapıdan isteksizce girmekte olan on bir yaşındaki oğlan güruhunun arasından sıyrılarak hızla sınıftan

31 Bir kişinin kişilik gelişimini anlatan roman. (ç. n.)

çıktı. “Efendim?” dedi bir tanesi, bu görev ihmalinden endişelenmişti.

O bir firariydi, arabasıyla ana yolun dışından eve doğru gidiyor, bir yerde durup düşünmeye zaman bulmak için uzun bir yürüyüşe çıkabileceğini düşünüyordu. Bir avare olma, hiçbir işe tutunamama tehlikesi içindeydi. Abilerinin durumu iyiydi. Jimmy Amerika’daydı, hızlı ve gösterişli bir hayat yaşıyor, ‘iyi para’ kazanıyordu, bu arada Maurice hükümet için çalışan bir bürokrattı ve bir saygınlık abidesiydi. Ve işte kendisi burada, basit bir öğretmen olmayı bile beceremiyordu. Savaş sırasında, eğer sağ çıkarsa şikâyet etmeden istikrarlı bir hayat yaşayacağına ant içmişti. Yemini, gerçekleşmeye mahkûm gibi görünüyordu. Acaba kendisinde mi bir terslik var diye merak ediyordu.

Yolun kenarındaki, arabası bozulmuş bir şoför tarafından kurtarıldı. Teddy Land Rover’ı durdurup yardım edip edemeyeceğini görmek için yanına gitti. Eski bir Humber Pullman’ın kaportası açılmıştı ve adam, sanki yalnızca düşünce gücüyle onu yeniden çalıştırabilecekmiş gibi makinelerden anlamayanlara özgü bir çaresizlikle motora bakıyordu. Teddy Land Rover’la yaklaşıp durunca adam “Ah, yolların beyefendisi,” dedi şapkasını çıkartarak. “Bu lanet olası şey iyice eskimiş. Benim gibi. Adım Bill Morrison,” dedi, iri elini uzatırken.

Teddy alternatörü kurcalarken yolun bu bölümünün kenarlarında görkemli bir şekilde dallanıp yapraklanmış alıç ağaçları hakkında sohbet ettiler. Bill Morrison ona ‘akdiken’ diyordu. Dediğine göre onları görmek yüreğini sevinçle dolduruyordu. Sonrasında Teddy bu sohbeti tam olarak hatırlayamamıştı ama Bill’in deyişiyle ‘her konuya dokunmuşlardı’, alıcın İngiliz folklorundaki yerinden girmişler –Glastonbury dikenini vesaire– mayıs kraliçesi ve bahar bayramı kutlamasından çıkmışlardı, ve Teddy ardıcın Keltler için öbür dünyanın girişini simgelediğini ve eski Yunanların onu düğün alaylarında taşıdığını anlatmıştı.

“Yanılmıyorsam üniversite okumuşsun?” dedi Bill Morrison. Küçümsemekten çok hayranlık gösteriyordu, gerçi belki biraz alaycı da olabilirdi. “Hiç yazmayı denedin mi?”

“Şey...” diyerek duraksadı Teddy.

“Ögle yemeğine ne dersin, ahbap? Ben ısmarlıyorum,” dedi Bill Morrison, eski Humber öksürerek hayata dönerken. Ve böylece Teddy kendisini iki arabalık bir konvoyda, Skipton’daki bir otele giderken buldu; sonuçta bol alkollü, biftekli bir buluşma oldu ve bu sırada hayatı Bill Morrison tarafından her açıdan detaylıca incelendi.

Bill Morrison iri yarı, sağlıksız kırmızı yüzlü dobra bir adamdı ve yıllar önce iş deneyimini *Yorkshire Post*’ta kazanmıştı, şimdiyse lafını esirgemeyen eski moda bir muhafazakârdı. Teddy “Babacan ama zeki,” diye rapor etti Nancy’ye sonradan. Tanrısı, dağdan kanunlar yollamadığı zamanlarda büyük ihtimalle ilçe takımında kriket oynayan Yorkshire’lı sağlam bir Anglikan’dı. Zaman geçtikçe Teddy, Bill’in cömert kalbi ve haşın nezaketi hakkında daha çok şey öğrendi. Teddy’nin evli olması Bill’in hoşuna gidiyordu (‘erkeğin doğal hali’) ve içindeki savaşı didikleyle didikleyle çıkarmıştı. Bill’in kendisi de ‘Somme’den sağ çıkmıştı’.

Kayıtçı dergisinin editörüydü. Şaşırtıcı derecede uzun bir zaman sonra da Teddy, Bill’in *Kayıtçı*’nın sahibi olduğunu öğrendi. “Dergiyi biliyor musun Ted?”

“Evet,” dedi Teddy nazikçe. Biliyor muydu? Diş hekiminin bekleme odasında, biraz sonra çürük dişinin çekilecek olduğu gerçeğinden onu uzaklaştıran bir şey olarak belli belirsiz hatırlıyordu dergiyi, çünkü diş bakımı esir kampında öncelikli bir konu değildi.

“Doğa Notları’nı yazacak birisini arıyorum,” dedi Bill Morrison. “Haftada yalnızca birkaç satır – sana ekmek sağlayacak bir şey değil, bulabilsen bile pastırma hiç sağlamaz. Eskiden Doğa Notları’nı yazan bir adamımız vardı, gazetedeki künyesinde adı Agrestis’ti. Latince. Ne anlama geldiğini biliyor musun?”

“Taşralı birisi. Köylü.”

“Eh, işte bu.”

“Eski yazara ne oldu?” diye sordu Teddy, bu beklenmedik teklifi sindirmeye çalışırken.

“Yaşlılık onu alıp götürdü. Eski usul bir taşralıydı. Zor bir herifti,” dedi sevgiyle.

Teddy gayet çekingen bir şekilde kendi tarımsal özgeçmişinden, Northumberland kuzularından, Kent elmalarından, tepelere, vadilere ve suya olan sevgisinden bahsetti. Bir fincan ve fincan altlığına benzeyen meşe palamudundan alınan keyif, bir eğreltiotu yaprağı-

nın açılan sarmalı, bir şahin tüyünün deseni. Bir İngiliz  an i e i ormanında gün a arırken kuşların şarkısının doğaüstü güzelliği. Fransa'yı, düz renk bloklarını ve sıcak güneş ı ı ı dilimlerini atladı. Bunlar Somme'da savaşı ı bir adamın a ız tadına uygun değildi.

Teddy bir güneyli olmasına rağmen adilce yargılanmı tı.

“İki adam varmış,” dedi Bill Morrison, Stilton peynirini yemeye giri irlerken. Teddy, bunun sıkıcı türden bir fıkranın girişi olduğunu bir an için fark etmedi. “Birisi Tanrı'nın kendi ülkesi olan Yorkshire'dan geliyormuş. Diğeri Yorkshire'lı de ilmi . Yorkshire'lı olmayan diğerine demiş ki,” (Teddy bu noktada ipin ucunu kaçırmaya ba lamı tı), “Geçen gün bir Yorkshire'lıyla tanıştım,’ ve Yorkshire'lı olan diğeri demiş ki, ‘Onun Yorkshire'lı olduğunu nasıl anladın?’ Ve Yorkshire'lı olmayan demiş ki,” (Teddy artık yaşama isteğini yitirmeye ba lamı tı), “Aksanından anladım,’ ve Yorkshire'lı olan da ‘Olmaz, ahbap, eğer Yorkshire'lı olsaydı sana söylediği ilk şey bu olurdu,’ demiş.”

“Bunu Noel hediyesinin içine koymayı dene,” dedi Nancy, o ak am Teddy biraz sarhoş bir halde eve dönüp fıkrayı anlatmaya kalkışınca. (“Ah, bak sen, le  gibi bira kokuyorsun. Bu epey hoşuma gitti.”) “Yani bir gazetede yeni bir i  mi buldun?”

“Hayır, gazete değil,” dedi Teddy. “Bir i  bile değil aslında,” diye ekledi. “Haftada yalnızca birkaç şilin.”

“Peki ya okul?   retmenli e devam edecek misin?”

Okul, diye düşündü Teddy. O sabah çoktan geçmişte kalmıştı. (Ah, bana düşünmeyi nasıl unutaca ımı   ret.) Haber vermeden sıvı tı ını söyledi. “Ah, zavallic ım benim,” diye güldü Nancy. “Ve bunun arkası da gelecek, öyle olacağını biliyorum, bunu i ten içe hissediyorum.”

Öyle de oldu. Sonbahar renkleri, mantarlar, kestaneler ve geç bir pastırma yazıyla ekim ayı geçti. Kasım ayı yaklaşan mücadele için ‘kuvvet toplayan tabiat anayı’ getirdi ve aralık ayı da kaçınılmaz olarak  obanp sk l n  ve nar bülbülünü. “İnsanın içini ısıtan bir şey bul,” dedi Bill ve böylece Teddy nar b lb l n n nasıl kırmızı bir g  se sahip olduğunu yazdı.

Yazdıkları yavan şeylerdi ama Bill Morrison için hava ho tu çünkü ‘bilgelik’ aramıyordu.

Noel'den hemen önce bir başka bol i kili   le yemeği yediler ve Bill Teddy'ye ‘gezici gazeteci’ içi teklif etti. Bu görevin bir önceki

sahibi savaşta ölmüştü. Bill Morrison çabucak, konuya girmeyi çok istemeden “Kuzey kutbu konvoylarındaydı,” dedi ve eğer iki kişilik iş yaparak etrafta koşturmaya devam ederse kendisinin de yakında ölmüş olacağını söyledi.

“şimdi mutlu musun?” diye sordu Nancy, ormandan topladıkları çobanpüskülü ve ökseotunu asarlarken.

“Evet,” dedi Teddy, sorunun gerektirdiğinden belki de daha fazla üzerinde düşünerek cevaplarırken.

Batasıca kardelenler.

“Bazıları bu cesur ve küçük bahar müjdecilerini toplamanın kötü şans getirdiğine inanır ve evinin içine almaz. Belki de bunun nedeni kilise avlularında bol miktarda bulunmalarıdır.”

Sylvie Fox Corner’daki ilk kardelenleri hep toplardı. Ne yazık ki çiçekler hemencecik solup ölürlerdi.

“Kardelenlerin beyaz olması ve lekesizlikle bağdaştırılmaları bu mütevazı çiçeğe her zaman masumiyet havası vermiştir (bir önceki yüzyılda genç kızlardan oluşan ‘Kardelenler Grubu’nu şimdi kim hatırlıyor?).

‘Bir Alman efsanesine göre...”

“Hay aksi,” diye sessizce mırıldandı Nancy.

“Ne oldu?”

“Bir ilmeği kaçırdım. Devam et.”

“Tanrı her şeyi yarattığı zaman, kara gidip çiçeklerden renk istemesini söylemiş. Nazik kardelen hariç bütün çiçekler onu geri çevirmişler ve buna ödöl olarak da kar, kardelenin baharın ilk çiçeği olmasına izin vermiş.

“Güzel müziğin iyileştirici gücü vardır. Almanya artık düşmanımız değil ve kültürel mirası bir yana, Almanya’nın zengin söylence, efsane ve masal hazinesini hatırlamak bizim için faydalı olacaktır, Mozart’ın müziği...”

“Mozart Avusturyalıydı.”

“Evet, tabii ki,” dedi Teddy. “Bunu neden unuttum bilmiyorum. O zaman Beethoven. Brahms, Bach, Schubert. Schubert Almandı, değil mi?”

“Hayır, o da Avusturyalı.”

“Haydn?” diye sordu, çekinerek.

“Avusturyalı.”

“Onlardan çok var, değil mi? Öyleyse – ‘kültürel mirası olan Bach, Brahms, Beethoven...”

Nancy, bir öğrencinin düzeltmelerini onaylayan bir öğretmen gibi sessizce başını salladı. Yalnızca ilmekleri sayıyor da olabilirdi tabii.

“İçlerinden Beethoven...”

“Kardeleni geride bıraktık. Almanlar hakkında bunca laf nenden?”

“Çünkü bahsettiğim bir Alman efsanesiydi,” dedi Teddy.

“Bu sanki kulağa Almanları affetmek hakkındaymış gibi geliyor. Sen ettin mi? Onları affettin mi?”

Etmiş miydi? Belki teorik olarak etmişti, ama gerçeklerin yatığı kalbinde değil. Savaşta ölen tanıdığı bütün adamları düşündü. İblisler ve melekler gibi sayısız ölü vardı.

Kendi savaşı biteli üç yıl olmuştu. Son yılını Polonya sınırı yakınındaki bir esir kampında savaş dışı kalmış olarak geçirmişti. Almanya üzerindeyken yanan bir uçaktan paraşütle atlamış ve ayak bileği kırıldığı için yakalanmaktan kurtulamamıştı. Uçağı Nürnberg’e yapılan dehşet verici baskında çapraz uçaksavar ateşiyle vurulup düşürülmüştü. O sırada bilmiyordu ama bu, Bombardıman Komutanlığı için savaşın en kötü gecesi idi – doksan altı uçak kaybedilmiş, beş yüz kırk adam ölmüştü ve bu, Britanya Savaşı’nın tamamındaki kayıplardan fazlaydı. Ama sonunda eve döndüğü zaman bu haber eskimişti bile, Nürnberg neredeyse unutulmuştu. “Çok cesurdun,” demişti Nancy, matematik sınavında başarılı olsa nasıl söyleyecekse aynı cesaretlendirici aldırmazlıkla – ya da en azından Teddy’ye öyle gelmişti.

Şimdi onun için savaş, uykusunda onu rahat bırakmayan gelişigüzel görüntüler karmaşasıydı – ay ışığında Alpler, havada uçan bir pervane kanadı, suyun içinde solgun bir yüz. *Eh, o zaman size iyi şanslar.* Bazen leylakların bunaltıcı kokusu, bazen de ahenkle söylenen bir dans melodisi. Ve kâbusun sonunda hep kaçınılmaz bir son, yangın ve mide bulandırıcı bir şekilde yere hızla düşüş. Kâbus görürken korkunç sona ulaşmadan, düşüşten önce uyanırız, ama Teddy’nin Nancy’nin sakinleştirmesiyle, avcunun onu yatıştırmasıyla uyandırılması gerekiyordu ve Teddy uzun bir süre

karanlıkta boşluğa bakıp eğer bir gece Nancy uyandırmazsa ona ne olacağını merak ediyordu.

Savaş sırasında ölümle uzlaşmıştı ve sonra savaş birdenbire bitmiş ve ertesi gün olmuş, sonra yine ertesi gün olmuş ve ardından ertesi gün olmuştu. İçindeki bir parça, bir geleceği olmasına asla alışamamıştı.

“Beethoven,” diye başladı azimle. Beethoven’ı savaştan pek de sorumlu tutamazdınız. Birdenbire bir anısını hatırladı – kendisi ve Ursula, Royal Albert Hall’daydılar –bu ne zamandı, 1943 müydü?– Beethoven’ın Dokuzuncu Senfonisi’ni, Koral’i dinliyorlardı ve Ursula müziğin duygusal gücüyle neredeyse titriyordu. Ötedeki bir şeyin, önemsiz günlük ritmin dışında bir şeyin gücünü Teddy de hissetmişti. Islak bir köpek gibi silkindi.

“İyi misin, hayatım?”

Olumlu yanıt verdi. Yalnızca savaşı, onun berbatlığını ve yoğun hüznü yerinden kovuyordu. Bu, ona kelimelerle anlatabileceği bir şey değildi.

“Hem biliyorsun,” diye devam etti Nancy, kaygısız bir ruh haliyle, “Bence insanlar Agrestis’in Doğa Notları’nı okurken savaşın onlara hatırlatılmasını pek de istemezler. Bence aslında tam da tersi.”

“Kakao yapayım mı?” diye teklif etti Teddy, konudan kaçmak için. “Yoksa Ovaltine mi tercih edersin?”

“Ovaltine, lütfen.”

“Gözlerini mahvedeceksin,” dedi, yarı donmuş sütü bir tence-reye boşaltıp ateşin üstündeki sacayağına oturttu.

“Şimdi bırakıyorum,” dedi Nancy, değişik renklerdeki yünlerini beceriyle sararken.

Tenceredeki süt birdenbire kabardı ve Teddy, kaynayıp taşmadan önce onu ateşten hızla aldı. Alevler yüzünden ısınan yüzü, boynundaki yanık dokuyu hatırlamasına neden oldu. Yara yakasının hemen üzerinden görünüyordu, derisi parlak ve buruşuk pembeydi ve daha az görünen yerlerinde başka yaralar da olduğunun göstergesiydi.

“Filo Komutanı Todd,” dedi Nancy, “yatma zamanı geldi bence.” Nancy, Teddy sanki bir şeyleri numaradan yapmış gibi savaş zamanındaki rütbesini hafiften bir alaycılık olmadan asla kullanmazdı. Bunu neden yaptığı konusunda Teddy’nin hiçbir fikri yoktu, ama bu biraz içini burkuyordu.

Onların deyişiyile Ultima Thule'ye³², yani tavan arasındaki buz-dolabı gibi yatak odalarına çekildiler. Teddy kat kat giysilerini çıkarıp Kuzey Denizi'nin buz gibi sularına dalar gibi yatağa atlarken titredi.

Kutuplardan çıkma çarşafların ve buz gibi havanın ilk şokunu atlattıktan kısa süre sonra birbirlerini ısıttılar. Böyle havalarda sevişmek, romantik olmaktan çok enerji gerektiren bir şeydi. ('Kocası olan insan asla üşümez,' diye yazdı Nancy'nin kız kardeşi Millie, Arizona'nın kuru sıcağından. 'Özellikle de seninki gibi yakışıklıysa!')

Dışarıda kar fırtınası başlamıştı ve sesi sanki birisi camlara kar-topları atıyormuş gibi geliyordu. Onlar ebedi kışa sürgün edilmiş yeni Adem ve Havva'ydı.

Nancy onu yanağından öptü ve "İyi geceler, hayatım," dedi ama Teddy çoktan uyumuştı.

Nancy yatağın kenarındaki mumu üfleyip söndürdü ve Teddy'nin kâbuslarının başlamasını bekledi.

Bir bebeğimiz olmalı, diye düşündü. Teddy'yi iyileştirmek, dünyayı iyileştirmek için bir çocuğumuz olmalı.

32 Eski Yunan kâşiflerine göre Avrupa'nın kuzeyinde bir yer ya da ada. (ç. n.)

Teddy'nin Savaşı

Masumiyet

Chamberlain'in radyoda büyük bir ciddiyetle yaptığı duyuruyu dinlememişti çünkü Shawcross'ların yaşlı köpeği Harry'yi patika-da yürüyüşe çıkarmayı tercih etmişti. Bu günlerde artritli golden retriever ancak yavaşça, sallana sallana yürüyebiliyordu. Gözleri kataraktla bulutlanmıştı ve bir zamanlar iri olan vücut yapısı şimdi cılızdı, etleri çekilip kemiklerine yapışmıştı. Binbaşı Shawcross gibi kulakları da sağırdı. Bu ikisi, yani adam ve köpek, 1939 yılının uzun yaz akşamüstleri boyunca sessiz dünyalarının içinde sıkışmış bir halde birbirlerine arkadaşlık ederek uyuklamışlardı – Binbaşı Shawcross eski hasır koltuğunda ve Harry de ayaklarının dibinde, çimenlerin üstünde sıcaktan erimiş bir halde.

“Onu böyle görmek beni çok üzüyor,” dedi Nancy. Harry'yi kastediyordu, gerçi bu duygu babasına da uzanıyordu. Bebeklikten tanınan bir köpeğin hayatının sonuna yaklaşmasını seyretmenin ne kadar acı verici olduğunu anlıyordu. “Wordsworth'ün yazmadığı şekliyle ölümlülüğün işaretleri,” dedi Ursula. “Ah, keşke köpekler daha uzun yaşasaydı. Çok köpeğin yasını tuttuk.”

Shawcross kızlarının hepsi de ‘yaşlı babalarına’ çok düşkünlerdi, ki Binbaşı Shawcross bu sevgiye aynı şekilde karşılık vermekten çok daha fazlasını yapıyordu. Hugh, Pamela ve Ursula'ya yakındı tabii ki, ama Binbaşı Shawcross'un duygularını özgürce yansıtmaması, kızlarını öpüp kucaklaması ve yalnızca onları görünce bile gözlerinin yaşarması Teddy'yi epey şaşırtıyordu. (“Büyük Savaş,” demişti Bayan Shawcross, “onu değiştirdi.”) Hugh duygularını kendine saklama eğilimindeydi ve binbaşının aksine savaş bu huyunu daha da güçlendirmişti. Binbaşı Shawcross bir oğlu olsun istemiş miydi? Kesinlikle istemiş olmalıydı, bütün erkekler istemez miydi? Teddy ister miydi?

Nancy'ye evlenme teklif etmeye niyet etti. Belki bugün. Tarihi açıdan dramatik bir gündü ve o yüzden Nancy ileride çocuklarına (çünkü kesinlikle çocukları olacaktı) "Biliyorsunuz, babanız bana savaşın çıktığı gün evlenme teklif etti," diyecekti. Teddy çok uzun zamandır, belki de fazlasıyla uzun zamandır beklediğini düşünüyordu. Önce Nancy'nin Newnham'da matematik diploması için bitirme sınavlarını vermesini ve şimdi de doktora derecesi için çalışmasını bekliyordu. Doktora konusu 'doğal sayılarla' ilgili bir şeydi. O sayılar Teddy'ye hiç de doğal gelmiyordu. Kendisini savaşın da bitmesini beklerken bulmayı istemiyordu, çünkü savaşın ne kadar süreceğini kim bilebilirdi ki?

Teddy yirmi beş yaşındaydı, annesine göre evlilik çağına gelmişti. Annesi torunları olmasını istiyordu, şimdilik üç oğlu olan Pamela ve bir kızı bir de oğlu olan Maurice sayesinde çoktan sahip olduğu torunları istediğinden daha çok istiyordu bunu. "Kızarmış balık ve patates gibi," dedi Ursula, Maurice'in çocukları için. Teddy onları neredeyse hiç tanıımıyordu ve Sylvie onların 'gayet aptal' olduklarını bildirmişti.

Nancy'yle evlenmek kaçınılmaz görünüyordu. Onunla *neden* evlenmesindi ki? "İlk göz ağrısı," demişti Bayan Shawcross, aşk hikâyesi fikri onu etkiliyordu. Kendi annesi daha az etkileniyordu.

Herkes böyle farz ediyordu, hatta Nancy'nin evlenmek için 'fazlasıyla akıllı' olduğunu düşünen Sylvie bile. ("Evlilik insanı böyle köreltir.")

"Hem zaten Nancy'den başka *kim* olabilir ki?" diye hayretle sordu Teddy Ursula'ya. "Tanıdığım herkesten kat kat daha iyi bir insan. Ve de en nazik olanı."

"Ve onu *gerçekten* de seviyorsun. Ve *hepimizin* de onu sevdiğini biliyorsun."

"Onu tabii ki seviyorum," dedi Teddy. (Ona soru mu sorulmuştu?) Sevginin ne olduğunu biliyor muydu? Babaya, bir kız kardeşe, hatta bir köpeğe karşı duyulan sevgiyi biliyordu, evet, peki ya karı koca arasındaki sevgiyi? Ayrılmaz bir şekilde birbirine bağlanmış iki hayat. Ya da boyunduruk geçirilip dizginlenmiş. ("Amaç da bu zaten," demişti Sylvie, "yoksa hepimiz kontrolden çıkardık.")

Adem ve Havva'yı, Sylvie ve Hugh'u düşündü. Hiçbiri çok güzel bir örnek olarak görünmüyordu. "Nancy'nin annesiyle babasının evliliği," dedi Ursula. "İyi bir model değil mi? Binbaşı ve Bayan

Shawcross mutlular. En azından öyle görünüyorlar.” Ama görünüş ve gerçekler farklı şeylerdi, değil mi? Hem bir evliliğin sırlarını kim bilirdi ki?

İkisi de küçükken, Teddy Nancy’yi sevmişti ama bu başka tür bir şeydi, yüce ve netti ama çocukça masumdu. *Şimdilik aynanın içinden her şeyi net göremiyoruz.*³³

“Belki de daha isabetli olan soru,” dedi Ursula, “eğer onunla evlenmesen nasıl hissederdin?” Öyleyse evet, diye düşündü, elbette Nancy’yle evlenecekti. Hoş bir banliyöye taşınacaklar, o kaçınılmaz çocuklara sahip olacaklar ve belki de günün birinde personel, babasına gösterdiği saygının aynısını kendisine de gösterene kadar bankada daha yüksek mevkilere terfi edecekti. Belki de etmeyecekti.

Körelecek olan şey sadece karısının keskin bıçağı olmayacaktı. Gelecek, çevresinde gittikçe daralan bir kafesti. Hayatın kendisi, ağzı pat diye kapanmayı bekleyen büyük bir kapan değil miydi? Fransa’dan hiç geri dönmemeliydi. Tembeline teki olmayı bırakmalı, kendisinde bir şair ruhu varmış gibi yapmayı bırakmalı, onun yerine içindeki maceracıyı sahiplenmeli ve doğuya gitmeli, imparatorluğun sınırlarını –belki de Avustralya’yı– keşfetmeliydi. Bir insanın çevresindekiler tarafından adam edileceği değil, kendi kendisini adam edebileceği ham ve henüz yerine yerleşmemiş bir yeri keşfetmeliydi. Bunun için çok geçti. Artık onu adam edecek şey imparatorluğun coğrafyası değil, savaşın yapısıydı.

Süt ineklerinin otladığı çayıra ulaşmışlardı ve Teddy çalılardan uzun bir ot parçası koparıp “İnekçik, inekçik,” diye bağırdı ama inekler onun olduğu tarafa olabildiğince kısaca bakıp sakince kayıtsız kaldılar. Teddy bir sigara yaktı ve onu içerken çit kapısına yaslandı. Harry tuhaf bir biçimde yere yığılmıştı, cılız böğrü güçlülükle inip kalkıyordu. “Zavallı yaşlı oğlan,” dedi Teddy, eğilip yaşlı köpeğin yumuşak kulağının arkasını kaşırken. Hugh’u düşündü. Bankada yolları hiç kesişmiyordu ama babası arada sırada Teddy’yi Pall Mall’daki kulübünde öğle yemeğine davet ediyordu. Mali işlerin duygusuz dünyası Hugh’a uyuyordu, ama Teddy için bu, insanı işe yaramaz yapan bir bıkkınlık, bazen de büsbütün sefillikti.

Babası tabii ki yakında emekli olacaktı, bahçede oyalanacak, bahçede ya da çalışma odasında kriket yıllığının açık sayfaları üze-

33 Yeni Ahit’ten bir ayet. (ç. n.)

rinde uyuklayacak ve Sylvie'nin sinirine dokunacaktı. Gerçekten de bir yıldan biraz fazla bir zaman sonra Hugh'u böyle buldular, bahçedeki şezlongda, kucağında yıllığın bir kopyası açık bir halde. Sonsuza kadar uyurken. Ölümlerin en az sıkıntılı olan böylesi bile Sylvie'yi çileden çıkarmış gibi görünüyordu. Sanki ona bundan fazlasını borçluymuş gibi "Bir kelime bile etmeden sıvışıp gitti!" diye yakındı. Belki de borçluydu.

Ursula Kanada'daki Teddy'ye "Babam hiçbir zaman yaygara koparacak bir insan olmadı," diye yazdı mavi pelür kâğıdına, bir gözyaşı damlasının düşmüş olacağı yerde mürekkep geri alınamaz bir şekilde dağılmıştı.

Teddy izmariti ayağıyla ezip "Haydi gel Harry, eğer acele etmezsek öğle yemeğini kaçıracağız," dedi. Köpek onu duyamıyordu ama Teddy onu hafifçe dürttüğü zaman bile kılını kıpırdatmadı ve Teddy onun bütün gücünü tükettiğinden korktu. Bir kemik çuvalı olabilirdi ama yine de ağırdı ve Teddy onu ta eve kadar taşıyabileceğinden emin değildi, gerçi eğer başka bir seçenek kalmazsa 'mecburiyetten' bunu becerebileceğini düşünüyordu. Ama neyse ki Harry kahramanca dört ayak üstüne kalktı ve Nancy'nin evine geri dönmek için yavaşça yola koyuldular.

Bayan Shawcross onu Jackdaws'un arka kapısında görünce "Ah, uzaktadır, gelme," diye yakardı. Sanki bir sinekmiş gibi kurulama bezini ona doğru salladı.

Uzun tatili evde geçiren Nancy boğmaca olmuş yatıyordu ("Bu yaşımda!") ve Teddy'nin de küçükken fırsatını kaçırdığını bilen Bayan Shawcross büyük bir gayretle Nancy'ye hemşirelik yapıyordu. "Sen de yakalanmamalısın," dedi. "Yetişkinlerde pek kötü oluyor."

Fox Corner'da o sırada bir köpek olmadığı için Harry'yi yürüyüşe çıkarmayı teklif ettiğini söylediği zaman "O kızın yanına gitme," diye uyardı Sylvie. Çok geç, diye düşündü Teddy.

'O kız', evlenme teklif edeceği kızdı, ama nihayetinde bugün etmeyecekti belki de. "Gerçekten de çok hasta," dedi Bayan Shawcross. "Ama ona sevgilerini ileteceğim, tabii ki."

"Lütfen iletin."

Bayan Shawcross'un mutfağından pazar günü öğle yemeğinin çeşitli kokuları geliyordu. Dağınık topuzundan saçları fırlamış olan Bayan Shawcross, yüzü gayet kızarmış ve hiç telaşa kapılmamış

görünüyordu, ama Teddy'nin deneyimlerine göre bu, pazar günü öğle yemeği pişirmenin kadınlar üzerindeki etkisiydi. Jackdaws, Fox Corner gibi yakın zaman önce aşçısını kaybetmişti ve Bayan Shawcross yemek pişirme sanatına Sylvie'den bile daha az uygun görünüyordu. Binbaşı Shawcross'tan bir iz yoktu. Bayan Shawcross vejetaryendi ve Teddy, Binbaşı Shawcross bifteğinin tadını çıkarırken onun ne yediğini merak ediyordu. Belki de yumurta yiyordu. "Ah, Tanrım, hayır," dedi Bayan Shawcross, "yumurta yeme fikri bile midemi bulandırıyor."

Teddy mutfak masasının üstünde açık bir şişe Madeira şarabı ve yarısı kahverengi içkiyle dolu küçük bir bardak durduğunu fark etti. Bayan Shawcross gözleri yaşlarla dolarken "Savaş," dedi ve bulasıcı hastalığı unutarak Teddy'yi kendisine doğru çekip onu sıcak, epey nemli bir şekilde kucakladı. Madeira şarabı ve katranlı sabun kokuyordu ve bu alışılmadık, gayet rahatsız edici bir karışımdı. Bayan Shawcross iriydi, yumuşaktı ve her zaman biraz üzgündü. Sylvie dünyanın kötü davranışlarına kızıyordu ama Bayan Shawcross bunun yükünü bir çocuğun yükünü taşır gibi sabırla taşıyordu. Teddy, savaşın bu yükü daha da ağırlaştıracağını tahmin ediyordu.

Bayan Shawcross elini şakağına koydu ve "Ah Tanrım, galiba yine başım ağrıyacak," dedi. İçini çekti ve "Tanrıya şükür yalnızca kızlarımız var," diye ekledi. "Neville oğlunu savaşa göndermeye hiç dayanamazdı."

Teddy'ye göre boğmacanın, içinde kuluçkaya yatmış olması neredeyse kesindi. Nancy'nin geçen hafta onu görmek için Londra'ya yolculuk yaptığını ve ev sahibesinin her şeyi gören gözlerinin önünde kiralık odasına gizlice girdiğini Bayan Shawcross bilmiyordu; Nancy geceyi orada geçirmiş, ikisi Teddy'nin dar yatağına sıkışıp yatmış ve gıcırdayan yatak yaylarının çıkardığı seslere gülmekten karınları ağrıyordu. Bu tür şeylerde hâlâ acele etmediler. "Halis amatörler," demişti Nancy neşeyle. Aralarındaki şey tutkuydu, ama bu derli toplu, şen bir tutkuydu. (Tabii ki insan tanım gereği bunun tutku olmadığını savunabilir.) Teddy Oxford'dayken bir ya da iki kız olmuştu, Fransa'dayken de birkaç tane, ama onlarla seks yapmak, onu hoşnutsuz bırakan ve en ufak bir şekilde utandırmayan bedensel bir işlev gibiydi. Seks belki de kaba bir eylem değildi ama kesinlikle hayvani bir şeydi ve Teddy, Nancy bunu evcil hale getirdiği için ona minnettar olduğunu

düşünüyordu. Vahşi arzular ve romantizm özlemini bir kitabın sayfaları arasında saklamak muhtemelen en iyisi olurdu. Ne de olsa babasının oğluydu. Savaş, her şeyi olduğu gibi bunu da değiştirmiş, onu daha az uygar olan karşılaşmalarla tanıştırmıştı. Yine de Teddy, seksi tarif eden ifadeler karşısında kendisini asla rahat hissetmeyecekti. İffetlilik mi yoksa çekince mi, buna emin değildi. Kızının bu ifadelerle hiçbir sorunu yoktu. Viola yatıyor, “düzüşüyor”, “beceriliyordu” ve bunu açık sözlü bir şekilde ifade etmeye özen gösteriyordu. Elli beş yaşında kendisini bekâr ilan ettiği zaman Teddy bir bakıma rahatlamıştı.

Yaşadığı yer Britanya Müzesi’ne çok yakındı, biraz külüstür bir yerdi ama Cengiz Han’a taş çıkartabilecek ev sahibesine rağmen orayı seviyordu. Nancy’yle kaçamak gecelerinin, savaşın ve koşulların acımasız kısıtlamaları yüzünden düşmanlıklar bitene kadar birbirleriyle samimi olmayı başarabilecekleri ender zamanlar olacağını Teddy hiçbir şekilde bilmiyordu.

“Zavallı Nancy nasıl?” diye sordu Hugh, Teddy Fox Corner’a dönünce.

“Dayanıyor sanırım,” dedi Teddy, “gerçi aslında onu görmedim. Yani savaşa mı girdik?”

“Korkarım öyle. Çalışma odasına gel Ted ve benimle bir içki iç.” Çalışma odası Hugh’un inziva yeri, insanların yalnızca davet edilerek girebileceği sığınağıydı. “Acele etsen iyi olur,” diye ekledi, “annen seni fark etmeden. Sanırım histeri krizine girecek. Savaşın geliyor olduğunu görmemize rağmen çok iyi karşılamadı.”

Teddy, savaşın ilan edildiğini duymamaya neden karar verdiğine emin değildi. Belki de yalnızca, güneşli bir pazar sabahı öğle yemeğinden önce köpeği yürüyüşe çıkarmak daha iyi bir iş olduğu için.

Hugh, çalışma odasında sakladığı ağır kristal sürahidenden iki bardağa malt viskisi doldurdu. Bardaklarını tokuşturdular ve Hugh “Barışa,” dedi, Teddy onun “Zafere,” diyeceğini sanmıştı. “Ne yapmayı düşünüyorsun?” diye sordu ona Hugh.

“Bilmiyorum,” diyerek omuz silkti Teddy. “Onlara katılacağım, sanırım.”

Babası kaşlarını çattı ve “Kara kuvvetlerine değil ama,” dedi, siperlerin dile getirilmemiş dehşeti bir an için yüz hatlarında belirip kayboldu.

“Hava kuvvetleri diye düşündüm,” dedi Teddy. Aslında o ana kadar bunu düşünmemişti ama şimdi kafesin kapılarının açıldığını, hapishane parmaklıklarının gözden kaybolduğunu fark ediyordu. Bankacılığın zincirlerinden kurtulmak üzereydi. Banliyöye taşınma, ‘gayet aptal’ oldukları ortaya çıkabilecek çocuklar yapma olasılığından da kurtulacağını fark ediyordu. Hatta evliliğin boyunduruğu ve dizgininden de kurtulacaktı. Altın renkli ayçiçeği tarlalarını düşündü. Düz renk bloklarını. Sıcak güneş ışığı dilimlerini.

Fransa, Hitler’in kötü büyüsyyle düşer mi acaba diye endişelendi. Kesinlikle düşmezdi.

“Pilot,” dedi babasına. “Uçmayı isterim.”

Savaş ilan edilmesi pazar öğle yemeğini geciktirdi. Teddy onu aramaya çıktığında Sylvie hâlâ kuzu eti için bahçeden nane topluyordu. Ona hiç de histeri krizindeymiş gibi gelmedi, yalnızca epey asık suratlıydı. “Chamberlain’i kaçırdın,” dedi, yaptığı işten doğrulup belini sıvazlarken. Annesinin de yaşılanıyor olduğunu düşündü Teddy. “Ve sanırım savaşa katılmak zorunda kalacaksın,” dedi, elinde ezmekte olduğu nane demetine hitap ederek.

“Sanırım öyle olacak,” dedi Teddy.

Sylvie hızla dönüp arkasında nanenin hoş kokusundan bir iz bırakarak eve doğru yavaşça ilerledi. Arka kapıda durdu ve omuzunun üstünden ona seslendi. “Öğle yemeği gecikecek,” dedi, gayet gereksiz yere.

O akşamüstü Ursula telefonda “Çok kızgın mı?” diye sordu Teddy’ye.

“Çok,” dedi Teddy ve ikisi de güldüler. Sylvie, yatıştırılma ihtiyaçları konusunda çok vahşiydi.

Akşamüstü boyunca aile içinde çeşitli permütasyonlarda heyecanla birbirlerini telefonla aradılar ve Teddy, doğrusunu söylemek gerekirse, sanki savaşın geleceği tamamen onun sorumluluğundaymış gibi ne yapmaya niyeti olduğunun sorulmasından gayet usanmıştı.

“Ama sen ailenin tek savaşçısısın,” dedi Ursula. “Ne yapacaksın?”

“Hava kuvvetlerine katılacağım,” dedi çabucak. Gün içinde bu soru ona soruldukça cevabı da daha kesin hâle gelmişti. (Augustus olsa ne yapardı, diye merak etti. Yetişkin olan, onun yaşıtı olan

Augustus, Izzie'nin kitaplarındaki Peter Pan değil.) “Hem zaten tek savaşı ben değilim, Maurice ve Jimmy'ye ne dersin?”

“Maurice bütün tehlikelerden kaçınacaktır, göreceksin,” dedi Ursula. “Ama Jimmy, sanırım... ah, aman Tanrım. Onu hâlâ bebek olarak düşünüyorum, elinde bir silahla hayal edemiyorum.”

“Neredeyse yirmi yaşında,” diye belirtmeyi gerekli gördü Teddy.

Öğle yemeği sönük geçti. Yalnızca üçü vardı – mutfaktaki Bridget'i de sayarsanız dört, ki onlar saymadılar. Kuzu etiyle patatesleri ve bahçeden toplanmış epey kılçıklı çalifasulyesini yediler ve sonra Bridget masaya küt diye oval bir çanak içinde sütlaç koydu ve “Kahrolası Almanlar sağ olsun, kurudu,” dedi.

“En azından dünyasındaki acılar için annemden başka suçlayacağı birileri var şimdi,” dedi Ursula, Teddy Bridget'in bu ifadesini telefonda ona bildirdiği zaman. “Biliyorsun, kanlı olacak,” diye ekledi hüznle. Ursula pek çok gizli şey biliyor gibi görünüyordu. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nda üst düzey bir adam dahil bir takım ‘insanları’ tanıyordu, tabii ki.

“Senin tuğamiral nasıl?” diye sordu ona, Sylvie yakınlarda olduğu için ihtiyatla.

“Ah, bilirsin işte – evli,” dedi Ursula hafife alarak. “Başkalarını yargılama ki sen de yargılanmayasın³⁴,” demişti, bu ilişkisini ona sır olarak söylediği zaman. Ablasının hafifmeşrep bir kadın, diğer kadın olması fikri Teddy'yi ürkütmüştü. Savaş sona erdiğinde erkekler ve kadınlar hakkında artık onu şaşırtan hiçbir şey yoktu. Aslında hiçbir şey onu şaşırtmıyordu. Bütün o uygarlık denen şeyin, bataklık kumu ve hayalin istikrarsız bir karışımından inşa edilmiş olduğu ortaya çıkmıştı.

Öğle yemeğinden sonra büyük bir bardak viski ve sonra akşam yemeğinden önce bir viski daha içtiler ve ikisi de içkici olmayan Teddy ve Hugh, Teddy'nin Londra'ya gitme zamanı geldiği zaman biraz sarhoştular. Sabah olunca bankaya gideceğini düşündü, ama öğle yemeği arasında bir askerliğe kayıt ofisi bulacak ve adını yazdıracaktı ve iç savaş döneminden kalma eski şarkıdaki gibi dünya belki de altüst olmayacak, ama rahatlık kesinlikle bir miktar düşecekti.

34 Yeni Ahit'ten bir ayet. (ç. n.)

“O ‘şarkı’ bir ağıttı, kutlama değil,” dedi Ursula. Bazen neredeyse Nancy kadar müşkülpesent olabiliyordu. “*Noel, Naseby savaşında öldü.*³⁵” Ablası henüz bir bağınaz değildi, ama savaş onu öyle yapacaktı.

Sylvie veda etmek için soğuk bir şekilde onu yanağından öptü ve hoşça kal demeyeceğini, çünkü bunun ‘fazlasıyla nihai’ olduğunu söyleyerek arkasını döndü ve Teddy annesinin eğer aklına koyarsa ne kadar da melodramatik olabildiğini düşündü. “Marylebone’a giden yedi yirmi trenini yakalamaya gidiyorum,” dedi annesine, “ölmeye gitmiyorum.”

“Henüz değil.”

Hugh sırtına babacan bir biçimde hafifçe vurdu ve “Annene aldırış etme. Şimdi kendine dikkat et Ted, olur mu?” dedi. Babası ona son kez dokunuyordu.

Alacakaranlıkta dar yoldan yürüyüp istasyona gitti ve ikinci sınıf vagonda yerini aldığı sırada Teddy, kendisini sersem gibi ve yanıyormuş hissetmesinin nedeninin Hugh’un viskisi değil, Nancy’nin boğmacası olduğunu fark etti. Hastalık, savaşa katılma girişimini birçok sefil hafta boyunca erteledi ve o zaman bile kayıt olmaya çalıştığı zaman geri gönderildi ve beklemesi söylendi. Kaldığı evin hol masasından, içinden Havacılık Bakanlığı’ndan gönderilen ve mülakat için Lord’s Kriket Sahası’na gitmesini söyleyen bir talimat çıkan sarı renkli zarfı aldığı anda 1940 yılının bahar ayları çoktan gelmişti. Oxford’a gitmesinden bir önceki yaz babası onu Lord’s Sahasına, Hindistan’la oynanan ilk kriket maçını seyretmeye götürmüştü. Onca yerin arasında, savaşa dahil edileceği yerin burası olması tuhaf görünüyordu. Ona mülakat yerini söylediğinde “İngiltere yüz elli sekiz sayıyla kazanmıştı,” diye hatırladı babası. Peki bu savaşı kazanmak için kaç sayı yapmak lazım, diye merak etti Teddy – hayatının bu döneminde bile mecazı tahrip etmeye eğilimliydi. Gerçi aslında oyundan ihraç olmadan tam olarak yetmiş iki sayı gerekmişti – 1944’ün Mart ayı sonuna kadar yaptığı sortilerin sayısı buydu.

İşe doğru yürürken adımlarında yeni bir hafiflik vardı. Bir duvarın üstünde güneşlenen kediye sevmek için durdu. Şık bir kadını

35 17. yy İngiliz İç Savaşı’ndan bahsediyor. (ç. n.)

şapkasıyla selamladı, belli ki bundan çok hoşlanan kadın karşılık olarak (özellikle de günün bu saati için gayet davetkârca) ona gü-lümsedi. Lincoln's Inn parkı çevresindeki parmaklıklardan sarkan geç açmış bir leylağı koklamak için durdu. Wordsworth'ün 'şan ve rüya'sı tamamen unutulmuş değil, diye düşündü.

Bankaya girerken cilalı ahşap ve pirincin tanıdık kokusu üzerine hücum etti. Bu son, diye düşündü, bu son.

Yaklaşık iki yıl sonra Teddy, Kanada'daki İngiliz Milletler Topluluğu Havacı Yetiştirme Programını tamamlayıp üniformasının üstünde bir çift kanatla New York'tan *Queen Mary* gemisiyle geri döndü. "Ne kadar hoş," dedi Izzie, bundan haberi olunca. "O gemide şahane zaman geçirmiştin." Teddy, kendisinin de ('sintine suyuyla birlikte') içine sıkış tepiş bindiği o yolcu gemisinin şimdi Amerikan kuvvet-leri için tabur gemisi olduğunu ve yolculuğun tamamı boyunca ya-rısını deniz tutan adamların atasözündeki konserve sardalyelerden de sıkışık bir şekilde gemiye doldurulduğunu söylemeye zahmet etmedi. Atlas Okyanusu'nu kötü havada, koruma konvoyu olma-dan geçerken kendilerini de korunmasız hissediyorlardı; geminin Alman denizaltılarından daha hızlı olduğu düşünülüyordu, ama Teddy bundan hiç de emin değildi. "Evet, yemekler harikaydı," dedi alay ederek (gerçi karneyle alınan yiyeceklerin yetersizliğiyle karşılaştırıldığında gerçekten de öyleydi). Izzie'nin onun ses tonunu yakalayıp yakalamadığına emin değildi. Izzie'yi anlamak her zaman kolay olmuyordu.

Kanada'dan döndükten sonra ve harekât eğitim birliğine katıl-madan önce birkaç günlük izni vardı. Ablası Londra'dan kaçmayı ve öğle yemeği için Fox Corner'a gelmeyi başarmıştı. Izzie de Sylvie'ye göre davet edilmeden orada 'dolanıyordu'. 1942 yılı sonbahar mev-siminin çetelesi: Pamela kendisini dağ başında bir yerlere atmıştı, gerçi kısa süre sonra dönecekti; Maurice vaktinin çoğunu hükümet dairelerinin sığınağında geçiriyordu, Jimmy İskoçya'da ordu eğiti-mindeydi. Hugh ölmüştü. Bu nasıl olabilirdi? Babası nasıl ölmüş olabilirdi?

Teddy için mazeret izni ayarlanmıştı ve Deniz Kuvvetleri (ko-mutanlıktaki Ursula'nın adamı tarafından, gerçi Teddy bunu hiçbir zaman öğrenmedi) ona koruma konvoyuyla giden bir yük gemi-sinde bir yatak bulmuştu, ama emir son dakikada iptal edilmişti.

“Cenazeyi zaten kaçırmış olacaktın,” dedi Sylvie, “o yüzden pek bir anlamı olmazdı.”

“Savaşın ortasında,” dedi Maurice, “birilerinin bunu önemli bir rica olarak görmesine şaşırdım.” “Maurice, belgelere damga basan –ya da basmayan– ve başvuru formlarına kırmızı kalemle çarpı atan insanlardan birisi,” dedi Ursula. “Tam da mazeret izinlerini iptal eden türden bir insan.” Herhangi bir şeye damga basacak kadar kıdemsiz olarak düşünölmek Maurice’i çok kızdırırdı. O imzalırdı. Gümüş Sheaffer kalemiyle akıcı, rahat bir imza atardı. Ama bu durumda değöl.

İptal işini kim yaptıysa ona teşekkür etmek gerekirdi. Alman denizaltıları konvoyla saldırmış ve Teddy’nin bineceğı belirtilen gemi bütün mürettebatıyla batmıştı. “Daha yüce bir amaç için kurtuldun,” dedi Ursula.

“Buna inanmıyorsun, değöl mi?” diye sordu Teddy, ablasının dine dönmüş olma ihtimali karşısında endişeye kapılmıştı.

“Hayır,” dedi Ursula. “Yaşam ve ölüm tamamen rastlantısal, bu kadarını öğrendim.”

“Tamamen. İnsanlar bunu son savaşta öğrendiler,” dedi Izzie, Sylvie’nin öğle yemeğı için pişirdiğı haşlama tavuktan neredeyse hiç yememiş olmasına rağmen bir sigara yakarken. Sylvie kuşu bu sabah ‘yuvaya dönen oğulun’ gelişini ‘kutlamak’ için öldürmüştü. (Yeniden, diye düşündü Teddy. Hayattaki rolü bu mu olacaktı? Pişmanlık duyup yuvaya dönen oğul mu olacaktı hep?) “Pek de öyle sayılmaz,” dedi Teddy kendini savunarak. “Savaşmayı öğreniyordum.”

“İşte yine de, semirtilmiş tavuğı gelişini kutlamak için öldürdük,” dedi Ursula.

“Daha çok kart bir tavuğı benziyor,” dedi Izzie.

“Söyleyene bak.” Bunu diyen Sylvie’ydi, tabii ki.

Izzie tabağını itti ve Sylvie “Umarım onu bitirirsin,” dedi. “O tavuk senin için öldü. Ursula küçük bir alay çılgılığı attı ve Teddy ona göz kırptı. Yine de Hugh orada yokken mutlu olmak yanlış görünüyordu.

Izzie savaş ilan edildiğı anda okyanusun diğör yakasına firar etmişti ama Teddy gemiye binip Liverpool limanına geldiğı sırada ‘vatanseverliğin’ güvenlikten daha yüce bir ahlaki görev olduğunu ileri sürerek kendisi de geri dönmüştü. “Vatanseverlik,” dedi Sylvie

küçük görerek, “içinde çürümüşlük de barındırır. Eve döndün çünkü evliliğin bir felaketti.” Izzie’nin ünlü oyun yazarı kocasının ‘Hollywood’un sağında, solunda ve ortasında’ gönül maceraları yaşadığını söyledi Sylvie. ‘Gönül macerası’ lafı üstüne Teddy, yeniden moda olmuş Regency dönemi yemek masasının karşısındaki Ursula’ya baktı, ama o gözlerini kurbanlık tavuğun durduğu önündeki tabağa dikmişti.

Sylvie’nin şimdi epey tavuğu vardı ve köyde yumurtalarla iyi bir takas alışverişi yapıyordu. Yumurtlama cephesinde üstüne düşeni yapmayı bırakan işi bitmiş kuşlar da genellikle kendilerini Fox Corner’ın yemek masasında buluyorlardı. “AYE,” dedi Ursula ve Sylvie ona boş boş bakınca ekledi, “Ahlaki Yapı Eksikliği. Tereddüt edenler. Sinirlerine yenik düşen ordudaki adamlar, ama buna korkaklık diyorlar.”

“Siperlerde onlardan çok gördüm,” dedi Izzie.

“Sen siperlerde değildin,” dedi Sylvie, Izzie son savaştaki deneyimlerinden bahsettiği zaman her zaman sinir oluyordu. Hepsinin de bir ölçüde sinir olduğu gibi. Yalnızca Hugh, şaşırtıcı şekilde kendi deyimiyile ‘Izzie’nin savaşına’ biraz hoşgörü gösteriyordu. Somme savaşının dehşeti sırasında, ateş hattının çok da gerisinde olmayan bir sahra hastanesinde onunla bir kere karşılaşmıştı. Onu görünce kafası karışmıştı. Sanki yanlış yerdeydi – Izzie Hampstead’daki misafir odasına aitti ya da bir gece elbisesi içinde çaresiz bir adamla flört edip onunla alay ediyor olmalıydı. Yaptığı ‘akılsızlığın’ anısı –bunu öyle düşünmeyi tercih ediyordu– kendisinden yaşlı evli bir adamla yaşadığı skandal macera ve ardından doğan gayrimeşru bebek –çamur tarafından hafızasından neredeyse silinmişti. Hem zaten o Izzie, buradakinden farklı birisiydi. Bu Izzie bir tür üniformanın üzerine kirli bir önlük giyiyordu, bir yanağına kan bulaşmıştı, emaye bir kovada pis bir şey taşıyordu ve onu gördüğü zaman soluğu kesilmiş, “Ah, şu haline bir bak, hâlâ hayattasın, ne harika! Seni öpmeyeceğim, korkarım ki berbat derecede pisim,” demişti. Gözlerinde yaşlar vardı ve o anda Hugh, Izzie’nin gelecekteki, henüz yapılmamış onca hatası için onu affetmişti.

“Burada ne yapıyorsun?” diye sormuştu Hugh, hafifçe endişeyle dolu bir halde. “Ah, ben bir İGH’ayım,” demişti Izzie kaygısızca. “Yalnızca yardım ediyorum, bilirsin işte.”

“Siperlerde *erkekler* vardı,” diye ısrar etti Sylvie, “birkaç gönüllü nazik hanım değil.”

“İlk yardım ve Gönüllü Hemşire Alayı nazik hanımlardan oluşmuyordu,” dedi Izzie, istifini bozmadan. “Ellerimizi çok kirlettik. Ve bir adamı korkak diye etiketlemek çok korkunç bir şey,” diye ekledi sessizce.

“Evet, öyle,” diyerek ona katıldı Ursula. “Gerçi bir tavuk için o kadar kötü değil.” Teddy mizaha sığınıp kahkaha attı. Önündeki savaşta yetersiz olarak görülmekten ödü kopuyordu. “O tavuk gibi korkup vazgeçti,” dedi, Izzie’nin tabağındaki tavuğu işaret ederek ve Ursula’yla birlikte neredeyse histeriye kapıldılar. “Ne biçim çocuklarsınız,” dedi Sylvie tersçe. Hiç de değil, diye düşündü Teddy. Onlar Sylvie’yi ve tavuklarını, Fox Corner’ı ve son kalan özgürlükleri savunmak için dimdik durmak zorunda kalacak olanlardı.

Kanada’dayken ablasının mektuplarının içeriği çok dolu değildi (‘Devlet Sırları Yasası,’ filan), ama satırların arasını okuyarak onun oldukça berbat bir dönem geçirdiğini anlamıştı. Teddy henüz muharebede sınanmamıştı, ama ablası sınanmıştı.

Ursula savaş hakkında tabii ki yanılmamış, savaş gerçekten de ‘kanlı’ olmuştu. Teddy, Kanada’daki konforlu sinemaların sıcacık güvenliği içinde paket paket patlamış mısır yerken bir yandan da korku içinde Almanya’nın Britanya’ya saldırdığı haberlerini seyretmişti. Ve Rotterdam’a saldırdığı. Ve Varşova’ya. Ve Fransa gerçekten de düşmüştü. Teddy ayçiçeği tarlalarının tanklar tarafından ezilip çamura döndüğünü hayal etmişti. (Çamura dönmemişlerdi, ayçiçekleri hâlâ oradaydı.)

“Evet, çok şey kaçırdın,” dedi Sylvie, sanki Teddy bir oyunu seyretmek için tiyatro salonuna geç girmiş gibi. Görünüşe göre şimdi annesi savaştaki olaylar hakkında çok bilgiliydi ve şaşırtıcı derecede cengâverdi, ki Teddy, Fox Corner’ın görece rahatlığından bunun kolay olduğunu düşündü. “Propaganda onu baştan çıkardı,” dedi Ursula, sanki Sylvie orada değilmiş gibi.

“Peki sen baştan çıkmadın mı?” dedi Teddy.

“Ben olgusal gerçekleri tercih ederim.”

“Ne kadar duygusuzsun,” dedi Sylvie.

“Hiç de değil.”

“Peki olgusal gerçekler ne diyor?” diye sordu Izzie, ve Havacılık Bakanlığı’nda çalışan bir kız tanıyan Ursula, Teddy’nin ilk harekât sortisinden sağ çıkma şansının en iyi ihtimalle küçük olduğunu, ilk

görev turundan sağ kurtulma şansınınsa neredeyse hiç olmadığını söylemedi, onun yerine neşeyle “Bunun *adil* bir savaş olduğunu söylüyor,” dedi.

“Ah, iyi,” dedi Izzie, “insan adil olmayan bir savaşta çarpışmaktan nefret ederdi. Meleklerin tarafında olacaksın, canım benim.”

“Yani melekler İngiliz mi?” dedi Teddy.

“Kuşkusuz.”

“Çok mu kötüydü?” diye sormuştu Ursula’ya, o sabah trenden inip onunla buluşunca. Çok uzun süre kapalı alanda, belki de savaşta olan birisi gibi solgun ve gergin görünüyordu. Acaba Deniz Kuvvetleri’ndeki adamla hâlâ görüşüyor mu diye merak etti.

“Şimdilik savaştan bahsetmeyelim. Ama evet, epey berbattı.”

Hugh’nun mezarının olduğu kilise avlusunu ziyaret etmek için yolu uzattılar. Pazar sabahı toplanan cemaatin kilisenin içinde kendilerini zorlayarak ‘Cennetin Kralı, Ruhumu Öv,’ diye şarkı söylediklerini duyabiliyorlardı.

Görünüşte yavan yazıtıyla –*Sevgili baba ve eş*– Hugh’un gri mezar taşının yeniliği hâlâ çok göze batıyordu. Teddy onu son gördüğünde babası somut bir bedendi ve şimdi o beden ayaklarının altındaki bir çukurda çürüyordu. “Hastalıklı düşüncelerden kaçınmak en iyisi,” diye tavsiye etti Ursula, bu öğüt bir sonraki üç yıl boyunca onun için yararlı olacaktı. Aslına bakılırsa hayatının geri kalanı boyunca. Teddy babasının ne kadar da düzgün bir insan olduğunu düşünürken buldu kendisini, aslında bütün ailenin içinde en iyisi oydu. Keder Teddy’yi gafil avlamıştı.

“*Sevgili baba ve eş* – bu çok hüznü, hiç de yavan değil,” dedi Bertie. 1999 yılıydı ve Teddy’nin babası öleli yaklaşık altmış yıl olmuştu. Teddy’nin kendi hayatı da çoktan bir tarih gibi görünüyordu. Bertie ona seksen beşinci doğum günü için ne yapmak istediğini sormuştu ve Teddy de ‘eskiden sık gittiği yerlere’ bir keşif gezisi yapmak istediğini söylemişti, böylece Bertie bir araba kiralamış ve Fanning Court’tan yola çıkmışlardı; Bertie buna ‘yol gezisi’ diyor, Teddy ise ‘veda turu’ diyordu. 2000 yılının ilerisini görmeyi pek de beklemiyordu, ayrıca bir hayatı ve bir yüzyılı tamamlamak için bunun iyi bir yol olacağını düşünüyordu. Önünde on yıldan daha da fazlası olduğunu bilse şaşırırdı. Tuhaf ve hoş bir yolculuk oldu,

yalnızca –Teddy’ye göre her zaman ucuz bir duygu olan– nostaljiyle değil, hislerle (Bertie sonradan “Yapılabilecek her şeyi yaptık,” demişti) ve içten duygularla doluydu.

O zamana kadar Hugh’un mezar taşı likenlerle yumuşamıştı ve yazıt sessizce daha az okunaklı hale geliyordu. Sylvie aynı kilise avlusunda başka bir yere gömülmüştü, Nancy ve onun annesiyle babası da. Winnie ve Gertie’nin nerede olduğuna dair Teddy’nin hiçbir fikri yoktu ama Millie buradaydı, uzun süre bir yere yerleşmeden geçen bir ömürden sonra nihayet kürkçü dükkânına, eve dönmüştü. Bütün bu insanlar, diye düşündü Teddy, Bertie’ye kırmızı ince bir iplikle bağlıydı, ama Bertie onları asla tanıyamayacaktı.

Pamela ve Ursula, Bea gibi yakılmayı tercih etmişti. Teddy, Ursula’nın küllerini savurmak için ormandaki çançiçeklerinin açmasını beklemişti. Sayısız ölü vardı.

“Hastalıklı düşüncelerden kaçınmak en iyisi,” dedi Bertie’ye.

“Kendi mezar taşının üstünde ne olmasını istersin?” diye sordu Bertie, bu uyarıya rağmen. Teddy, dönümlerce uzanan beyaz şehitlikleri düşündü. İsim, rütbe, rakam. Keats’i, Ursula’nın hep çok trajik bulunduğu mezar kitabesini düşündü, ‘Adı suyun üstüne yazılmış birisi yatıyor burada’. Ve bir zamanlar “Ah, beni çöp tenekesiyle dışarı koyabilirsiniz, umursamam,” diyen Hugh’u. Ve Runnymede’deki savaş anıtında taşta yazılı, bir mezarı bile olmayan ölülerin isimlerini.

Bir şey değişmişti. Neydi değişen? Elbette – kilise avlusunun bir yanında ölülere gölge yapan büyük ve azgın atkestanesi ağaçlarının hepsi şimdi gitmiş, onların yerine sıradan, küçük çiçekli kiraz ağaçları dikilmişti. Eskiden atkestanesi ağaçlarının gizlediği eski taş duvar şimdi görünüyordu, temizlenmiş ve tamir edilmişti.

“Ağaçlıklı bir yere gömün,” dedi. “İsim filan gerekmez, yalnızca bir ağaç olsun. Mümkünse bir meşe, ama hepsi olur. Sorumluluğu annenin almasına izin verme.”

Ölüm yolun sonuydu. Bazen bunu anlamak için bütün bir hayat gerekiyordu. Sunny’yi düşündü, geride bıraktığı şeyi arayarak durmadan yolculuk yapan Sunny’yi. “Hayatını en iyi şekilde değerlendireceğine bana söz ver,” dedi Bertie’ye.

“Söz veriyorum,” dedi Bertie, yirmi dört yaşındaydı ve bunu başarmasının pek de mümkün olmadığını çoktan biliyordu.

'Kutsal Sevgi, Bütün Sevgilerden Üstündür' ilahisi pazar ayininin sona ermekte olduğunu bildiriyordu. Teddy mezarların arasında gezindi. Orada yatan insanlar onun zamanından çok önce ölmüşlerdi. Ursula kilise avlusunun uzak köşesindeki dimdik ve muhteşem ağaçlardan atkestaneleri topluyordu. Bunlar devasa ağaçlardı ve Teddy onların köklerinin ölümlerin kemikleriyle iç içe geçip geçmediklerini merak etti, onların göğüs kafeslerinin içinde kıvrılarak dolaştığını, ayak bileklerini sardığını ve el bileklerini bağladığını hayal etti.

Ursula'ya doğru yürüdü ve onu bir atkestanesini incelerken buldu. Dikenli yeşil kabuk yarılmış, içindeki parlak, cilalı kestane ortaya çıkmıştı. "Ağacın meyvesi," dedi Ursula, kestaneyi Teddy'ye uzatırken. "*Media vitae in morte sumus*. Hayatın ortasındayken ölümün içindeyiz. Yoksa öbür türlü müydü? Yepyeni bir şey, bir buzağının doğumu ya da bir tomurcuğun açması gibi dünyaya yeni gelen bir şeyi görmekte büyüleyici bir yan var, değil mi?" Çocukken evdeki çiftlikte buzağının doğduğunu görmüşlerdi. Teddy, o kaygan zarı ve kasap tarafından çoktan paketlenmiş bir şey gibi görünen amniyon kesesi içindeki buzağıyı gördüğünde kendisini kusacak gibi hissettiğini hatırlıyordu.

Sabah ayini cemaati kiliseden dışarı, güneş ışığına dökülmeye başlamıştı. Ursula "Eskiden atkestaneleriyle oynamaya bayılırdın," dedi, "Küçük oğlanlar ve atkestanelerinde ortaçağa özgü bir şeyler var. Gürz – çubuğa bağlı dikenli silahlara öyle mi deniyordu? Yoksa topuz mu? Korkunç bir şey için ne de hoş bir isim." Ursula gevelemeye devam etti. Teddy, tahminince savaşın korkunçluğuna bir çare olarak Ursula'nın oyalanıp hoş vakit geçirmeye eğilimli bir ruh halinde olduğunu görebiliyordu. Ursula hava akını sırasında yerde ne olduğunu biliyor, diye düşündü. Teddy bunu yalnızca hayal edebiliyordu ve şimdiden sonra, hayal etmenin bu dünyada yeri olmayacaktı.

Elbette ki o da eğitim sırasında olan kazalarda pek korkunç şeyler görmüştü ama bunlar yeniden moda olmuş Regency dönemi yemek masasında haşlama tavuk yerken bahsedilecek konular değildi.

Kirli tabakları mutfığa taşıdı ("O işi Bridget yapar," dedi Sylvie sertçe, ama Teddy onu duymazdan geldi) ve mutfak masasının üstünde duran, etinden yoksun bırakılmış tavuk iskeleti gözüne ilişti. Hazırlıksız yakalanmıştı, midesi kalktı.

Teddy, Ontario'daki uçuş eğitim okulunda bir Anson uçağının acil iniş yapmasına şahit olmuştu. Uçak yol bulma talimine çıkmış ama

motor sorunları yüzünden neredeyse derhal geri dönmüştü. Havaa-
lanına fazlasıyla hızlıca yaklaşırken ve dört bir tarafa yalpalayıp iniş
takımları olmadan piste inerken Teddy de uçağı seyretmişti. Yakıt
tankları neredeyse tamamen doluydu ve çarpma etkisiyle büyük bir
patlama meydana gelmişti. Çoğu insan bu görüntü karşısında koşup
bir yerlere sığınmıştı. Teddy kendisini bir hangarın arkasına atmıştı.

Yerdeki hiç kimse yara almamış görünüyordu ve itfaiye arabala-
rıyla ambulanslar, alevler içindeki Anson'a doğru hızla gitmişlerdi.

Mürettebattan birisinin patlamayla uçaktan dışarı fırladığı ve
yığınla birlikte yanmadığı bildirilmişti, o yüzden Teddy kendisi gibi
birkaç pilot adayıyla onu aramaya katılmıştı. Zavallı yalnız adamı,
alanı çevreleyen leylak ağaçları arasında buldular. Sonradan onun
Kanada Kraliyet Hava Kuvvetleri'nde deneyimli bir pilot olan ve
Teddy'nin daha bir gün önce beraber uçtuğu eğitmen olduğunu
öğrendiler. Adam şimdi hortlak gibi görünüyordu – yalnızca iskeleti
kalmış, patlamanın etkisiyle eti kemiklerinden neredeyse tamamen
sıyrılmıştı. (Teddy, beyninin bir bölümünde 'Derisi yüzülmüş,' diye
düşünmüştü.) Eğitmenin hâlâ sıcak olan iç organları leylakları
süslüyordu. Leylaklar açmıştı, kokuları katliamın iğrenç kokusu
arasından hâlâ ayırt edilebiliyordu.

Teddy'yle birlikte aramaya çıkan adamlardan birisi çılgılık çılgılığa
bağırıp lanet okuyarak kaçmıştı. Adam pilotluktan vazgeçmiş, bir
daha asla uçmamıştı. LMF³⁶ ilan edilmiş ve itibarsızca oradan ay-
rılıp kim bilir nereye gitmişti. Teddy'nin yanında olan ve Galler'den
gelen diğer pilot adayı cesede bakıp sadece 'Zavallı,' demişti. Teddy
kendi tepkisinin bu ikisi arasında bir yerlerde olduğunu düşün-
üyordu. Görüntünün korkunç doğası karşısında dehşete düşmüştü,
o Anson uçağının içinde olmadığı için rahatlamıştı. Savaşın işleyişi-
nin, kırılğan insan bedenine verdiği zararın iğrençliğini ilk kez de-
neyimliyordu, ki ablasının bunu çoktan bildiğini tahmin ediyordu.

Teddy'nin tavuktan geri kalanlara gözünü dikip baktığını fark
edince "O tavuk suyu için," dedi Bridget, sanki Teddy onu çalma-
yı planlıyormuş gibi. Mutfaktaki taştan yapılmış geniş eviye-
nin önünde duruyor, elleri bileğine kadar köpüklerin içinde, bulaşık-
ları yıkıyordu. Teddy askıdan bir kurulama bezi aldı ve "İzin ver
kurulayayım," dedi.

36 Lack of Moral Fibre: İkinci Dünya Savaşı sırasında uçmak istemeyen Kraliyet Hava
Kuvvetleri mensupları için kullanılan niteleme (ed. n.)

“Git başımdan,” dedi Bridget, Teddy bunun onun minnettarlık gösterme yöntemi olduğunu biliyordu. Bridget kaç yaşındaydı? Teddy tahmin bile edemiyordu. Teddy’nin yaşamı süresince Bridget elinden geleni yapmış, (Sylvie’nin hep söylediği gibi ‘ülkeye yeni ayak basmış’) saflıktan ve hatta uçarılıktan, bıkkın bir teslimiyete geçmişti. Son savaşta ‘şansını kaybettiğini’ söylemişti ve Sylvie alaycı bir şekilde gülmüş, “Ne şansını kaybettin?” demişti, “Evliliğin angaryalarını mı, çocukların hiç bitmeyen endişelerini mi? Burada bizimle olman senin için en iyisiydi.”

“Eve gideceğim,” dedi Teddy’ye, üzerinden sular damlayan akşam yemeği tabağını isteksizce ona teslim ederken. “Bütün bunlar bitince.”

“Eve mi?” dedi Teddy, bir an için kafası karışmıştı. Bridget dönüp ona dik dik baktı ve Teddy daha önce hiç gerçek anlamda Bridget’a bakmadığını fark etti. Ya da bakmış ama onu hiç görmemişti.

“İrlanda’ya,” dedi, sanki Teddy salakmış gibi, ki Teddy kendisinin öyle olduğunu düşünüyordu. “Gidip otur. Muhallebiyi alıp getirmem lazım.”

Peki ya Nancy? Nancy’ye ne olmuştu? O nerede, diye sorabilirsiniz. Bir yıl önce doğal sayıların gizemli dünyasından birdenbire koparılmış ve gizli bir yere saklanmıştı. İnsanlar ne yaptığını sorduklarında Ticaret Bakanlığı’nın, Londra’dan taşranın güvenliğine taşınan bir bölümünde çalıştığını söylüyordu. İşi öylesine sıkıcıymış gibi anlatıyordu ki (‘evde üretilen ender malzemelerin paylaştırılması’), kimse başka bir şey sormuyordu. Teddy onu görmeyi ummuştu ama Nancy son dakikada telefon etmiş ve “Buradan çıkamıyorum, *çok* üzgünüm,” demişti.

Neredeyse on sekiz ay geçmişti ve ‘üzgün’ müydü? Teddy kendisini yaralanmış hissetti ama onu çabuk affetti. “Ağzı çok sıkı. Onu bir daha ne zaman göreceğim, bilmiyorum,” dedi Ursula’ya, patikada ‘aylaklık’ ederlerken. (“O kelimeyi çok seviyorum, bu günlerde çok az aylaklık ediyorum gerçi,” dedi Ursula.) Fox Corner’a ulaşmadan önce durup birer sigara yaktılar. Sylvie evin içinde sigara içmeye karşıydı. Ursula derin bir nefes çekti ve “Bu pis bir alışkanlık, ama sanırım savaş kadar pis değil,” dedi.

“Mektupları hiç olmadığı kadar yavan,” dedi Teddy, hâlâ tarifi zor Nancy konusunu devam ettiriyordu. “Sanki mektupları yazar-

ken sansürcü de dirseğinin dibinde duruyor. Bu akıl almaz derecede gizli bir şey gibi görünüyor. Sence gerçekte ne yapıyor?”

“Eh, kuşkusuz anlaşılması zor, matematiksel bir şey yapıyordur,” dedi Ursula, kendisi de belirsiz konuşmaya kararlıydı. Deniz Kuvvetleri’ndeki adamı yatakta samimi konuşmalar yapmaya meyilliydi. “Sanırım bir şey sormasan onun için daha kolay olur.”

“Bahse girerim Alman şifreleri,” dedi Teddy.

“Eh, bunu kimseye söyleme,” dedi Ursula ve böylelikle Teddy’nin şüphelerini doğruladı.

Öğle yemeğinden sonra Teddy Ursula’ya çalışma odasında birer viski içmelerini önerdi. Babasının ölümünü anmak için bu iyi bir yol gibi görünüyordu, bunun henüz yapmadığı bir şey olduğunu hissediyordu.

“Çalışma odası mı?” dedi Ursula. “Korkarım artık çalışma odası yok.”

Küçük arka odanın kapısından başını uzattığı zaman, Hugh’nun özel odasını Sylvie’nin ‘dikiş odası’ olarak bahsettiği şeye dönüştürdüğünü keşfetti. “Şimdi aydınlık, havadar ve çok hoş,” dedi Sylvie. “Eskiden çok kasvetliydi.” Duvarlar soluk yeşile boyanmıştı, yerler Aubusson türü bir halıyla kaplanmıştı ve ağır kadife perdeler kaldırılıp yerine açık renkli seyrek dokuma keten perdeler asılmıştı. Daha önce ihmal edilmiş ve Bridget’in konforsuz odasına atılmış Victoria dönemi zarif bir dikiş masası, şimdi Sylvie’nin ‘Beaconsfield’deki küçük bir dükkândan yok pahasına aldığı’ arkalıği kapitone şezlongun yanında uyumlu bir şekilde duruyordu.

“Burada dikiş mi dikiyor?” diye sordu Teddy Ursula’ya, dikiş sepetinden bir pamuk ipliği makarası alıp ona dikkatle bakarken.

“Sence ne?”

Çalışma odasında viski içmek yerine bahçenin etrafında dolaşmaya çıktılar; bahçenin çoğu geniş tavuk kümeslerine olduğu kadar sebzelere de ayrılmıştı. Sylvie’nin kuşları sıkı sıkıya kilit altında tutuluyordu çünkü bir yerlerde hep fırsat kollayan bir tilki oluyordu. Yaşlı ve ihtişamlı kayın ağacı hâlâ sakince çayırın ortasında duruyordu ama Sylvie’nin gülleri hariç bahçenin geri kalanı ihmal edilmekten mustarıpti. “Ne sevdiği için, ne de para için çalışacak doğru düzgün bir bahçıvan bulamıyorum,” dedi Sylvie sinirli bir şekilde. “Ah, savaş ne münasebetsiz bir şey,” dedi Izzie alay ederek

ve Teddy'ye sırtıttı, ama Teddy buna karşılık vermedi çünkü annesi en sinir bozucu tavrını takınmış olsa da ona karşı Izzie'yle birlik olmak yanlış gibi geliyordu.

"Sonuncu bahçivanımı İç Güvenlik Kuvvetleri aldı," dedi Sylvie, Izzie'yi görmezden gelerek. "Eğer bizimle işgalci gruplar arasında bir tek yaşlı Bay Mortimer kalırsa Tanrı yardımcımız olsun."

"Bir domuz alacak," dedi Ursula Teddy'ye, kuluçkaya yatarken kuğurdayıp gurklayan hapsedilmiş tavuklara bakarlarken.

"Kim?"

"Annem."

"Domuz mu alacak?" Her nedense Sylvie'yi domuz bakıcısı olarak hayal edemiyordu.

"Biliyorum, o sürprizlerle dolu," dedi Ursula. "Onda bir kara-borsa dolandırıcısı ruhu olduğunu kim bilebilirdi? Evlerin arka kapılarında dolaşıp domuz pastırması ve sosis satacak. Sanırım girişimciliğini takdir etmeliyiz."

Bahçenin dibinde otlaktan göç etmiş olması gereken büyük bir öbek beyaz ay papatyasına rastladılar. "Bir diğer işgalci grup," dedi Ursula. "Galiba Londra'ya giderken birazını yanımda götüreceğim." Paltosunun cebinden büyük bir çakı çıkarıp incecik saplardan çokça kesmeye başlayınca Teddy'yi şaşırttı. "Yanımda taşıdığım şeyleri görsen hayret edersin," diye güldü. "Hazırlıklı ol. Hem kız izcilerin hem de erkek izcilerin sloganı, bilirsin ya – 'Zorluklarla ve hatta tehlikelerle karşılaştığında ne yapacağını ve nasıl yapacağını bilerek her an hazırlıklı olmalısın.'"

"Erkek izcilerde farklı," dedi Teddy. "Talepleri daha uzun, daha detaylı." Erkeklerden daha çok şey bekleniyor, diye düşündü, gerçi tanıdığı hiçbir kadın bu düşünceye katılmazdı.

Ursula onun yavrukurt olmaktan mezun olup izciliğe hiç başlamadığını hep unutuyordu. Kendisi tabii ki Kibbo Kift'in küçük düşürücü durumlarının cefasını hiç çekmemişti.

Onu bir gün daha yanında tutacağını uman annesini hayal kırıklığına uğratacağını bildiği halde Ursula'yla Londra'ya gitmeyi seçti. Babası olmayınca Fox Corner'da umut kırıcı bir yapaylık vardı.

"Eğer şimdi çıkarsak bir sonraki treni yakalayabiliriz," dedi Ursula, onu kapıdan dışarı sürüklerken, "sefer tarifiyle bir alakası yok gerçi."

“Aslına bakılırsa bolca vaktimiz var,” dedi, veda edip yola çıktıkları zaman, “Yalnızca oradan çıkmak istedim. En iyi haliyle anem katlanması zor, Izzie daha da kötü, o yüzden ikisi birlikte hiç çekilmiyorlar.”

“Benim dairemde mi kalacaksın?” diye sordu Ursula, tren Marylebone’a vardığında; Teddy, hayır, dedi; eski bir arkadaşını arayacak, ‘şehirde bir gece’ geçirecekti. Neden yalan söylediğini, ya da aslında neden ablasında kalmak istemediğini bilmiyordu. Bu belki de son bir defa serbest kalmak için ısrar eden bir ihtiyaçtı.

Vedalaşmanın tam ortasında Ursula birdenbire “Ah, az kalsın unutuyordum,” dedi ve çantasının içindekileri arayıp küçük bir şey, gümüş renkli ama eskilikten kirlenmiş bir şey çıkardı.

“Tavşan mı?” dedi Teddy.

“Yaban tavşanı sanırım, gerçi söylemesi çok kolay değil. Hatırlıyor musun?” Teddy hatırlamıyordu. Yaban tavşanı –ya da tavşan– küçük bir sepetin içinde oturmuş esas duruşta bekliyordu. Tüyleri yol yoldu, kulakları sivri ve dikti. Evet, yaban tavşanı, diye düşündü Teddy. “Arabanın tavanından sarkıyordu,” dedi Ursula, “sen bebekken. Bizimkinden de. Sanırım başlangıçta anneme ait olan bir çingiraktan geliyor.” Yaban tavşanı gerçekten de Sylvie’nin bebeklik çingırağının süsüydü, üstüne asılı ziller ve fildişi bir diş kaşıma halkasıyla hoş bir şeydi. Bir seferinde onunla neredeyse annesinin gözünü çıkarmıştı.

“Yani?” diye sordu Teddy, şaşkınlık içinde.

“Uğur getirsin diye.”

“Gerçekten mi?” dedi Teddy şüpheyle.

“Bir muska. Güvende tutması için sana tavşan ayağı yerine bütün bir yaban tavşanı veriyorum.”

“Teşekkürler,” dedi Teddy, neşeyle. Ursula genellikle batıl inançları olan ve uğura inanan birisi değildi. Teddy yaban tavşanını aldı ve gelişi güzel bir şekilde cebine, Ursula’nın ona daha önce verdiği ve parlak yeniliğini çoktan kaybetmiş olan atkestanesinin yanına koydu. Ursula’nın nemli gazete kâğıdına sarılı beyaz ay papatyalarının solmakta olduğunu, neredeyse öldüklerini fark etti. Hiçbir şey saklanamaz, diye düşündü, her şey insanın parmakları arasından kum ya da su gibi akıp giderdi. Ya da zaman gibi. Belki hiçbir şey saklanmamalıydı. Bu keşiflere özgü düşünceyi kafasından attı.

“Doğduğumuz andan itibaren ölüyoruz,” demişti Sylvie hiç neden yokken, Bridget’in elma kompostosu tabağıyla yemek odasına tembel tembel girdiğini görünce. “Yalnızca rüzgârın düştürdükleri,” diye bildirdi Bridget. Bayan Glover kız kardeşiyle Manchester’da yaşamak için emekli olduğundan beri Bridget onun tasvip etmeme huyunu üstlenmeye kendisini mecbur hissetmişti. Görünüşe göre Sylvie, meyve bahçesinin bol miktardaki elma mahsulünün en iyi kısmını satmıştı – Bridget’in kuşku duymadığı bir meyve, belki de tek meyveydi elma. (“İrlanda’da büyümüş,” demişti Sylvie, “Orada meyve yok.”) Teddy oradan ayrılmadan önce Bridget avcuna ‘yolluk olarak’ küçük, eğri büğrü ve gayet kurtlu bir elma sıkıştırmıştı ve elma şimdi fazlasıyla kalabalık cebine sıcak sıcak kurulmuştu.

Teddy, hayali arkadaşıyla buluşmak yerine Londra barlarında turladı ve ona iyi dilekler dileyenlerin ısmarladığı bedava içkilerle epey sarhoş oldu. Hava Kuvvetleri üniformasının kızlara ne kadar çekici geldiğini keşfetti, gerçi Atlas Okyanusu’nu geçerken, Amerikalı askerlerin Londra’nın Batı Yakası’nda bulunan fahişelere verdikleri isim olduğunu öğrendiği ‘Picadilly uçaksavar ateşinden’ sakınmaya çalışmıştı. Onlar cesur ve kaba saba kızlardı ve Teddy onların eskiden de mi bu mesleği yaptıklarını yoksa savaşın kaçınılmaz olarak getirdiği yükün bir parçası olarak mı ortaya çıktıklarını merak etti.

Sonunda kendisini Mayfair’de amaçsızca dolaşırken ve geceyi nerede geçireceğini düşünürken buldu. Teddy gibi karartmada yolunu kaybeden bir kızla tanıştı, “Adım Ivy, tanıştığımıza memnun oldum,” dedi kız ve Half Moon Sokağı’nda şans eseri karşılarına Flemings adında bir otel çıkana kadar kol kola dolaştılar. Otelin gece görevlisi onlara epey pis pis baktı ve sonra çarşafların üstünde, yastıklara dayanarak yatarlarken adamla dalga geçtiler ve Ivy’nin bir yerlerden bulduğu iki büyük şişe birayı paylaştılar. “Lüks bir yer,” dedi Ivy, “sen zengin bir adam olmalısın.” Teddy o akşam öyleydi, Izzie ona yirmi pound vermişti –Augustus için kan parası– ve elinden geliyorken olabildiğince çoğunu savurmaya eğilimli olduğunu hissediyordu. Savurgan Izzie’nin hep söylediği gibi, kefenin cebi yoktu.

Ivy’nin bir uçaksavar bataryasında çalışan ve Kara Hizmeti Destek Kuvveti’nden vurdumduymaz bir kız olduğu anlaşıldı. Portsmo-

uth'taki görev yerinden izinli olarak ayrılmıştı ("Tüh, nerede görevli olduğumu büyük ihtimalle sana söylememem gerekiyordu.")

Hava akını sireni çalmaya başladı ama onlar sığınağa gitmediler. Onun yerine Alman Hava Kuvvetleri'nin bedavaya sunduğu havai fişek gösterisini seyrettiler. Teddy Almanların hava saldırısını ucundan yakaladığı için mutluydu.

"Piç kuruları," dedi Ivy neşeyle, akıncılar tepelerinde uçarken. 'Öngörücüde' çalıştığını söyledi. "Üç numaralı operatör," dedi. ("Tüh, yine söyledim!") Teddy'nin bunun ne olduğu konusunda hiçbir fikri yoktu. Mermiler gökyüzü boyunca kırmızı bir iz bırakırken Ivy bir ara "Haklayın onları delikanlılar!" diye bağırdı. Bir bombardıman uçağının projektöre yakalandığını gördüler. Nefesini tutarken işin öbür tarafında olmak böyle bir şeymiş, diye düşündü Teddy ve o uçaktaki pilotu merak etti. Birkaç hafta sonra yukarıda kendisinin olacağını düşündü.

Uçak projektörden kurtuldu ve Teddy yeniden nefes aldı.

"Artık kandırmaca yok," dedi Ivy, sonunda soğuk yatağa girmeden önce kombinezonuna kadar soyunurken. "Ben iyi bir kızmım," dedi ciddiyetle. Sıradan görünüşlü dişlek bir kızdı, Deniz Kuvvetleri'nde bir nişanlısı vardı ve Teddy özellikle de kendisi epey sarhoş olduğu için eğer fazla ileri giderse kızın ona karşı güvende olacağını düşündü, ama artık sakinleşen gecede bir ara çökmüş şiltenin ortasına, birbirlerine doğru yuvarlandılar ve Ivy beceriyle manevra yaptı ve Teddy onun içine girdi, uykusuzluktan hâlâ sersem gibiydi ve itiraz etmek centilmence olmayan bir hareket gibi göründü. Olay kısa sürdü, şimdiye kadarkilerin en kısasıydı. En iyi ihtimalle bedensel, en kötü ihtimalle ahlaksızcaydı. Bira yüzünden ikisi de mahmur gözlerle uyandıkları zaman Teddy onun pişmanlık içinde olacağını sandı, ama onun yerine Ivy gerinip esnedi ve daha fazlasını isteyerek kıpırdandı. Gri sabah ışığında kaba saba görünüyordu ve eğer gerçek uçaksavar ateşi hakkında bu kadar çok şey biliyor olmasaydı Teddy onun bir Picadilly uçaksavar ateşi olduğunu zannedebilirdi. Ama kendisine kızdı –o hoş bir kızdı, hatta hoşsohbetti ve kendisi züpelik ediyordu– ama yine de mazeretlerini sıralayıp oradan ayrıldı.

Odanın ücretini ödedi ve resepsiyondaki adamdan 'karısına' bir kahvaltı tepsisi gönderme işiyle ilgilenmesini istedi ve masanın üzerinden yüklü bir bahşiş uzattı.

“Elbette efendim,” dedi adam, bahşışe rağmen alaycı bir şekilde gülümseyerek.

Aynı gün daha sonra King’s Cross’tan HEB’e giden trene bindi. Yani Harekât Eğitim Birliği’ne. Ondan sonra da ABDB’ye, yani Ağır Bombardıman Dönüşüm Birliği’ne. “Savaş kısaltmalardan ibaret,” demişti Ursula.

Fazlasıyla kalabalık tren, sonunda yavaşça perondan ayrılırken rahatladığını hissetti, Londra’nın pis yıkıntısını geride bıraktığı için mutluydu. Hem zaten savaş vardı ve onun savaşıyor olması gerekiyordu. Cebindeki pörsük küçük elmayı buldu ve iki ısırıkta yedi. Tatlı olmasını beklerken elma ekşiydi.

Geride Kalan Bizler

Viola, sanki başkasının pis çöpünü kaldırmak gibi iğrenç bir işi halletmişçesine “İşte, bu kutu da bitti,” dedi, halbuki yaptığı tek şey bir karton kutuyu temiz cam eşyalarla doldurmaktı. Bir koli bandı makinasını silah gibi tutuyordu. Sunny’nin paketi sallayarak bir sigara çıkarıp aldığı gözüne ilişti ve o daha kibriti çakamadan “Onu yakma!” diye bağırdı, sanki kibritle bir Silk Cut sigarasını değil, bir bombanın fünyesini yakmak üzereydi. “Ben on dokuz yaşındayım,” diye homurdandı Sunny. “Oy verebilirim, evlenebilirim ya da ülkem için ölebilirim (Teddy, bunlardan herhangi birini yaparmıydı acaba diye düşünüy) ama çabucak bir sigara içemez miyim?”

“Bu iğrenç bir alışkanlık.”

Teddy Viola’ya ‘Eskiden sen de içerdin,’ demeyi düşündü, ama bunun başka bir tür füyeyi yakacağını görebiliyordu. Onun yerine nakliyeciler adamlara çay yapmak için elektrikli su ısıtıcısını çalıştırdı.

Sunny kanepeye yığıldı. Teddy’nin çoğu mobilyası gibi kanepede, taşınacağı daire için fazlasıyla büyük olduğu için elden çıkarılıyordu. Onun yerine Viola ‘ziyaretçiler için’ katalogdan iki kişilik ucuz bir koltuk sipariş etmişti. Teddy’nin kendisi için ‘yükselip eğilen koltuk’ denen bir şeyi vardı (‘ileri yaştakiler için uygun’) ve isteksizce de olsa itiraf etmeliydi ki harika bir şekilde rahattı. ‘İleri yaştakiler’ lafını sevmiyordu, bir zamanlar ‘genç’ kelimesinin yaptığı gibi bu da önyargıyı davet ediyordu.

Teddy’nin eşyalarının çoğu hayır kurumu dükkânlarına verilecekti. Geride bıraktıkları yanına aldıklarından fazlaydı. Zamanla biriken bir hayat... Bunun değeri neydi? Görünüşe göre pek de bir değeri yoktu. Öncesinde Sunny’nin Viola’ya “Büyükbabanın amma çok çerçöpü var,” dediğine kulak misafiri olmuştu, sanki on yıllık banka ekstrelerini ya da beş yıl öncesinden kalan bir takvimi –çok hoş oldukları için sakladığı Japon kuş gravürlerinin kopyasını– atmamak ahlaki bir hataydı. “Bunların neredeyse hiçbirini yanında götüremezsin, bunu biliyorsun değil mi?” demişti Viola, sanki o

çok fazla oynacağı olan küçük bir çocuktu. “Hiç çöpe attığın bir şey oluyor mu?”

Bu doğrudu, son birkaç yıldır eski tutumlu halini kaybetmeye başlamış, maddi dünyanın gerektirdiği sonu gelmez ayıklama ve karar verme işinden gittikçe sıkılır olmuştu. Ölümüyle birlikte mallarının harmanda savrulur gibi ayıklanmasını bekleyerek birikmelerine izin vermek daha kolaydı. Kızının Sunny’ye “Bu iyi,” dediğini duymuştu. “Sonunda gittiğinde boşaltıp temizleyecek daha az şey olacak.”

Viola yaşlanıncaya kadar bekle, diye düşündü Teddy (‘daha yaşlanınca’, demişti Bertie) ve annelerinin ‘çerçöpünü’ –düş kapılarını ve ışık saçan Meryem Anaları (‘ironik olarak’), kopuk oyuncak bebek kafalarını (‘onlar da ironik’) ve ‘musibetin evin içine girmesini önleyen’ cadı toplarını– temizleme sırası onun çocuklarına gelecekti.

Sunny yorgun düşmüş gibi uykuya dalmış görünüyordu, sanki birkaç kutu taşımamış da ağır iş yapmıştı. Nakliyeciler kuvvet gerektiren bütün işleri yapmışlardı, Sunny ise yalnızca kâğıtları ve dosyaları karıştırıp dilsel açıdan sorunlu bir papağan gibi Teddy’ye her beş dakikada bir “Bunu saklamak istiyor musun? Bunu saklamak istiyor musun? Bunu saklamak istiyor musun?” diye sormuştu, sonunda Teddy “Bana bırak Sunny, onları ben kendim gözden geçiririm. Ama yine de sağ ol,” demişti.

Teddy bir tepsiye bir tabak bisküvi ve iki kupa çay koydu. Tabak, kupalar ve tepsi sonra Oxfam’a gidecekti. “Dört tepsin var! Dört!” dedi Viola, sanki çay tepsilerinin kapitalist bolluğundan kişisel olarak Teddy sorumluydu. “Kimsenin dört tepsiye birden ihtiyacı yoktur. Yalnızca bir tane yanında götürebilirsin.” En eski olanını, çok uzun zaman öncesinden beri sahip olduğu üzeri çizik, eskimiş, kalay tepsiyi seçti. Evlendiği zaman ilk taşındığı evde yaşayıp ölen ve adı bilinmeyen yaşlı kadına ait olanı. Ona ‘yaşlı teyze’ diyorlardı, sanki arkadaş canlısı bir hayaletmiş gibi.

“O eski şeyi mi?” dedi Viola, tepsiye dehşet içinde bakarken. “Ya sana aldığım güzel bambu tepsi?”

“Manevi değeri var bunun,” dedi Teddy kararlılıkla.

Çayı dışarı, nakliyecilerin paydos yaptıkları yere götürdü. Adamlar kamyonun bagaj kapağına oturmuş, sigara içiyor, azıcık güneşin keyfini çıkarıyorlardı ve çayı memnuniyetle karşıladılar.

Sunny uykudan uyanan bir kedi gibi yavaşça gözlerini açtı ve “Benim için bir şey yapmadın mı?” dedi, “İçecek bir şeyi gövdeye indirebilirim.” Teddy, Sunny’nin bencilliğini annesiyle babasından aldığını tahmin etti. Hem Viola, hem de Dominic en önce hep kendilerini düşünmüşlerdi. Dominic’in ölüm şekli bile bencilceydi. Sunny’nin kendi ayakları üstünde durması, koca dünyada yerini alması ve dünyanın yalnızca kendisinden ibaret değil, başka insanlarla dolu olduğunu anlaması için ikna edilmesi gerekiyordu.

“Su ısıtıcısı mutfakta,” dedi Teddy ona.

“Onu biliyorum,” dedi Sunny alaycı bir şekilde.

“O ses tonunu kullanma,” dedi Viola (Teddy bunun Viola’nın kendi ses tonu olduğunu fark etti). Viola kollarını kavgacı bir şekilde kavuşturmuş, pencereden dışarı nakliyecilere kızgınlıkla bakıyordu. “Şunlara bak, ne de kaytarıcılar, çay içmek için para alıyorlar.” Teddy’nin hatırlayabildiği kadarıyla, Nancy ölmeden önce bile, Viola başka insanların keyif almasına sinirlenirdi; sanki bu dünyaya bir şey eklemek yerine bir şeyler çıkarıyordu.

“Eskiden işçilerin tarafındaydın diye hatırlıyorum,” dedi Teddy ılımlı bir şekilde. “Hem zaten onlara para ödeyen benim. “Hoş delikanlılar, onlara on dakika çay içmeleri için para ödemeye memnun olurum.”

“Eh, *ben* bütün bu şeyleri sonu gelmez tasnif etme işine geri dönüyorum. Kaç bardağın olduğunu biliyor musun? Şimdilik yalnızca konyak bardaklarından sekiz tane saydım. Ne zaman sekiz konyak bardağına ihtiyacın oldu ki?” Viola dağınık bir hayat yaşıyordu. Bir felaketten bir diğerine gidip gelmişti. Belki de çay tepsileri ve konyak bardakları konusunda otorite sahibi olmak, ona kontrolün kendisinde olduğu yanılsamasını veriyordu. Teddy sahte psikolojinin güvenilmez mıntıkasına girdiğinden şüphelenmeye başladı.

“Ve gittiğin yerde kesinlikle onlara ihtiyacın olmayacak,” diye devam etti Viola. Sanki huzurevine taşınmasından değil, öbür dünyadan bahsediyordu, gerçi Teddy huzurevinin bir tür öbür dünya olduğunu düşünüyordu. “Yeni dairende sekiz kişinin olması ve hepsinin aynı anda konyak içmek istemesi ihtimali çok çok düşük,” dedi Viola. Belki de, taşındıktan sonra bir tür konyak tadım gecesi düzenleyebileceğini düşündü Teddy, sekiz kişi için tabii ki. Viola’ya göstermek için kanıt olarak da fotoğraf çekebilirdi.

“En azından başından atman gereken bir köpeğin yok,” dedi Viola.

“‘Başımdan atmak’ mı?”

“Eh, gittiğin yerde evcil hayvanlara izin vermiyorlar. Köpeğini vermek zorunda kalırdın.”

“Ya da onu sen alırdın.”

“Ah, idare edemezdim, kediler varken hiç olmazdı.”

Neden acaba var olmayan hayali bir köpek hakkında konuşuyoruz, diye merak etti Teddy.

“Tinker’ın ölmüş olması da iyi oldu,” dedi Viola. Ne kadar da acımasız olabiliyordu.

Teddy bunu daha önce düşünmemişti ama şimdi fark ediyordu ki Tinker sahip olacağı son köpekti. Bir başka köpeği daha olacağını farz etmişti – bir yavru değil, onun için gereken enerjiye sahip değildi, ama daha yaşlı, belki de barınaktan alınmış istenmeyen bir köpek. Son günlerini birlikte yaşayabilirlerdi. Tinker öleli üç yıl olmuştu. Kanserden. Acı çekmeye başlamadan önce onu uyutmak için veteriner eve gelmişti. O iyi bir köpekti, belki de en iyi köpeğiydi. Bir tilki tazısıydı ve davranışları çok akıllı başındaydı. Veteriner ona iğne yaparken Teddy onu kollarında tutmuş, hayat gözlerinden yitip gidene kadar ona azimle bakmıştı. Bir seferinde bunun aynısını bir adam için yapmıştı. Bir arkadaşı için.

“Ben Tinker’ı severdim, Ted Dede,” diye beklenmedik bir şekilde araya girdi Sunny, yeniden altı yaşında gibiydi. “Onu özlüyorum.”

“Bunu biliyorum. Ben de onu özlüyorum,” dedi Teddy, torunun omzuna hafifçe vururken. “Bir fincan çay ister misin, Sunny?”

“Peki ya ben? Ben de buna dahil miyim?” dedi Viola, mutlu bir aileymişler gibi yapmaya çalıştığı zamanlardaki yalancı neşeli tarzıyla. (“İşlevsizliğin içine ‘eglenceyi’ koyan aile,” demişti Bertie.)

“Elbet dahilsin,” dedi Teddy.

York’taki bu eve 1960’ta taşınmışlardı. Fare Evi’nin yerini (adı Ayswick olan) kiralık bir çiftlik evi almıştı ve Viola ilk yıllarını burada geçirmişti. York’a taşındıkları zaman kırsal yaşamdan ayrılacak Teddy’yi yaralamıştı, ama sonra başka yaralar açılmıştı ve o da York’u zamanla sevene kadar orada direnmişti.

Ev, banliyöde yarı müstakil bir binaydı ve o bölgedeki diğer binlercesine benziyordu – kaba sıvalıydı, yalancı Tudor dönemi

özellikleri taşıyordu, kavisli cumba pencerelerinde baklava biçimli küçük camlar, önde ve arkada büyük birer bahçesi vardı. Orası çocukluğunun yarısında –kuşkusuz en kötü yarısında– Viola’nın evi olmuştu, gerçi o hep ev ona bir şey ifade etmiyormuş gibi davranmıştı. Belki de ifade etmiyordu. Asık suratlı ilk gençlik yıllarını oranın kısıtlamalarından kurtulmayı bekleyerek (‘sıkıcı’, ‘sıradan’, ‘küçük kutular’ vesaire) sabırsızlık içinde geçirmişti. Sonunda üniversiteye gitmek için oradan ayrıldığında, büyük bir karanlık, evden gitmiş gibi görünmüştü. Teddy, Viola’yı hayal kırıklığına uğrattığını biliyordu ama bunun nasıl olduğuna emin değildi. (“Bunun öbür türlü olmuş olabileceğini hiç düşündün mü?” demişti Bertie. “Yani onun seni hayal kırıklığına uğratmış olabileceğini?” “O iş öyle olmaz,” demişti Teddy.)

Fanning Court denen bir yere gidiyordu. ‘Emekliler için korunaklı huzurevi sitesi.’ ‘Korunaklı’ lafı orasının sanki bir köpek ya da at için bir yermiş gibi gelmesine neden oluyordu. “Saçmalama,” dedi Viola. “Senin için çok daha güvenli bir yer.” Teddy Viola’nın kendisine sanki baş belasıymış gibi davranmadığı bir zamanı hatırlamakta zorlanıyordu. Ben yaşlandıkça daha da kötüye gidecek, diye düşündü Teddy. Bir süredir ‘birileri ona göz kulak olsun diye’ taşınması için başının etini yiyordu.

“Yalnızca yetmiş dokuz yaşındayım,” dedi Teddy, “kendi kendime göz kulak olabilirim. Henüz bunaklık dönemimde değilim.”

“Henüz değil,” dedi Viola. “Ama eninde sonunda taşınmak zorunda kalacaksın, o yüzden ne kadar erken olursa o kadar iyi. Merdivenlerle baş edemiyorsun, bahçeyle kesinlikle baş edemiyorsun.” Ağır işleri yapmak ve yazın çimleri biçmek için haftada bir gelen adamın da biraz yardımıyla bahçeyi gayet iyi idare ediyorum, diye düşündü. Bahçenin bir ucunda meyve ağaçları ve bir zamanlar geniş bir bostan vardı. Teddy her şeyi yetiştirirdi – patates, bezelye, havuç, soğan, fasulye, ahududu, kuşüzümü. Serada domates ve salatalık. Birkaç tavuğun serbestçe dolaşacağı küçük bir alan yapmış, hatta birkaç tatmin edici yıl boyunca bir arı kovanı olmuştu. Şimdilerde bahçenin çoğu çimenlere, bakımı kolay çalılıklara ve çiçeklere –çoğunlukla güllere– terk edilmişti. Yazın hâlâ ıtırşahiler ve sonbahar için yıldızçiçekleri ekiyordu, gerçi bunlar biraz angarya olmaya başlamıştı.

Bahçeyi kaybetmek zor olacaktı. Buraya taşındığı zaman, geride bıraktığı kırsal kesim için bahçenin yetersiz bir teselli olacağını düşünmüştü ama yanılıyordu. Şimdi tesellisi ne olacaktı? Balkonda birkaç saksı, belki de penceredeki çiçeklik. İçini üzüntü kapladı.

Viola yıllardır organik gıdalar hakkında konuşup duruyor, çocuklarına ne kadar sağlıklı yiyecekler yedirdiğini söylüyordu, ama yine de Teddy onu 'doğrudan bahçeden gelen' organik yiyeceklerle büyüttüğünü söylediği zaman onu anlamaktan aciz görünüyordu. Nasıl organik olabilir ki, demişti Viola, sanki onun zamanından önce gübre ve ağır iş yokmuş gibi. Viola çocukken arıcılığı öğrenmekle ilgilenmemiş, tavukları beslemekte isteksiz olmuş ve bahçenin ona saman nezlesi verdiğini söylemişti. Yazın hâlâ saman nezlesi oluyor muydu?

"Hâlâ alerjin var mı?" diye sordu Teddy.

"Benimle yaşamana izin verirdim," diye devam etti Viola, sanki Teddy onunla konuşmuyormuş gibi ('izin vermek' mi, diye düşündü Teddy) "ama yer çok dar ve tabii, merdivenlerden inip çıkmayı asla başaramazsın. Orası yaşı ilerlemiş bir kişi için hiç de uygun değil."

Yıllar önce Viola Leeds'e gitmek için York'tan ayrılmıştı. York'tayken bir sosyal yardım dairesinde çalışmıştı (bunun ne olduğu konusunda Teddy'nin hiçbir fikri yoktu), ama sonra Leeds'de 'aile arabuluculuğu' konusunda bir işe girmişti. Bu da ne olduğu belirsiz türden bir iş gibi görünüyordu ve adından anlaşılabileceği kadarıyla Viola için pek de uygun bir şey değildi. Tabii ki oraya, Wilf Romaine'le evlendiği için taşınmıştı. (1999'da, *Kadın ve Ev* dergisi röportajında "Biz kaçıp evlendik," dedi gayet uçarı bir şekilde. Teddy, otuz yaşını geçmişseniz ve iki küçük çocuğunuz varsa 'kaçmak' kelimesinin doğru kelime olduğuna emin değildi.)

Şimdi Whitby'de, Teddy'nin bildiği kadarıyla sosyal yardım alarak yaşıyordu, gerçi bu konuda konuşmuyorlardı. Wilf Romaine'den boşanmasıyla elde ettiği parayla eski bir balıkçı evi satın almıştı. Kırk bir yaşındaydı ve hayatının büyük bölümünde başkalarının ona verdiği parayla geçinmişti: Teddy'nin, Dominic'in ailesinin (verdikleri 'uç kuruş') ve Wilf'le yaptığı felaket evlilik sonucu gelen para. "Eğer fark etseydim," demişti Viola sinirle, sanki bu başka birisinin hatasıymış gibi, "annelikten ve erkeklerden kaçınır, mezun olunca doğrudan iş hayatına atılırdım. Şimdiye kadar büyük

ihhtimalle BBC'de denetleyici ya da MI5'te bir Şey olurdu." Teddy fikir beyan etmeyen bir ses çıkarmıştı.

Whitby'deki ev ũst ũste çarpık urpuk bir Şekilde yığılmış dört odadan oluşuyordu. Sanki Viola özellikle zahmete girip 'yaşı ilerlemiş' birisi için uygun olmayan bir yer aramış da burayı bulmuştu. Sanki Teddy de Viola'yla yaşamayı aklından geçirmişti de. ("lmden kötü bir kader," diye onu onaylamıştı Bertie.)

Viola 'yazdığını' söylemişti. Teddy bunun ne anlama geldiğine pek emin değildi ve inceden inceye sormayı istemiyordu; ilgilenmediğinden değil, herhangi bir konuda detaya girmesi istendiğinde Viola çok aksileştiği için. Sunny de aynıydı, en zararsız sorulara bile sinirleniyordu. O sabah taşınma işine yardım etmek için –isteksizce– geldiği zaman Teddy "Eee, bugünlerde neler yapıyorsun?" diye sormuştu torununa. Sunny'nin gelecekle ilgili planları hakkındaki bütün sorular, çocuğun omuz silkip içini çekmesine ve "Bir Şeyler," diye yanıtlamasına neden oluyordu.

"Babasına çok benziyor," dedi Viola. (Hayır, diye düşündü Teddy, annesine benziyor.) "Ondan umudumu kestim. O büyümedi, yalnızca irileşti. Tabii eğer şimdiki zamanda ocuk olsaydı herhalde disleksi teşhisi konurdu ve de bir tür hiperaktivite Őeysi filan. Ve büyük ihtimalle dispraksi. Hatta otistik."

"Otistik mi?" dedi Teddy. Viola'nın her zaman sorumluluktan sıyrılmayı başarıyor olması komikti. "Bana hep gayet normal bir oğlan gibi göründü." Bu tamamen doğru değildi, Sunny şimdiye kağar hayatı boyunca tökezleyip sendelemişti, ama birilerinin zavallı oğlanı savunması gerekiyordu. Eğer Teddy'nin ille de 'teşhis' koyması gerekse, ona mutsuzluk tanısı koyardı. Teddy, Sunny'yi yüreğini ağrıtan bir tarzda seviyordu. Onun için, onun geleceği için korkuyordu. Teddy'nin Bertie'ye olan sevgisi daha doğrudan, daha iyimserdi. Bertie, ona bazen Nancy'yi hatırlatan (Viola'da hiçbir zaman olmadığı şekliyle) uyanık bir zekya sahipti. Aynı ele avuca sığmaz doğası ve neşeli bir ruhu da vardı, gerçi öldükten sonra, anılarında –şimdi ikisi de aynı Şeydi– Nancy belki de hayatta olduğundan daha değişken bir hâle gelmişti.

"Bu da ne?" Viola'nın sesi öfkeli geliyordu, sanki küçük ve dikdörtgen karton kutunun içinde olan Şey korkunç bir suçun kanıtıydı. Açılmamış kutunun ũstnde bir kahve ğtcsnn resmi vardı.

“Kahve ögütücüsü,” dedi Teddy makul bir şekilde.

“Sana Noel’de verdiğim kahve ögütücüsü. Hiç kullanmamışsın.”

“Hayır, kullanmadım.”

“Seninki müzelikti. Yeni bir taneye ihtiyacın olduğunu söylemiştin.” Kapaklarını açıp dolaplarına bakmaya başladı, sonunda da buldu – “Kahve ögütücü. Sen *kendin* mi bir tane aldın? Sana hediye almak için bende olmayan parayı mı harcadım? Ah, bir dakika.” Sanki bir tankı durdurmaya çalışır gibi bir elini uzattı. “Bir dakika. Ah, tabii ki...”

Sunny ağır ağır mutfağa girdi ve homurdandı. “Abartıların kraliçesi yine ne için bağırıyor?” Viola ona içinde kullanılmamış kahve ögütücüsünün olduğu kutuyu gösterdi. “*Alman* malı!” diye ilan etti, sanki bir mahkeme salonundaydı ve sonucu belirleyecek kanıtı ortaya çıkarmıştı.

“Eee?” dedi Sunny.

“Krupps,” dedi Teddy.

“Eee?” dedi Sunny.

“Alman malları satın almıyor,” dedi Viola. “Savaş yüzünden.” ‘Savaş’ kelimesini alaycı bir şekilde söylemişti, sanki babasıyla eteğinin boyu ya da yaptığı göz makyajının miktarı ya da nefesindeki tütün konusunda tartışıyordu – bunlar ilk gençlik yıllarında hararetle çekiştikleri konulardı.

“Krupp ailesi Nazileri destekledi,” dedi Teddy Sunny’ye.

“Ah, işte tarih dersi başlıyor,” dedi Viola.

“Fabrikaları çelik ürettiyordu,” diye devam etti Teddy, onu duymazdan gelerek. “Çelik bütün savaşların merkezinde yatan şey.” Essen’deki Krupps tesislerini birçok defa bombalamıştı (ya da bombalamaya çalışmıştı). “Köle iş gücü kullanıyorlardı. Ve toplama kamplarından Yahudileri.”

“Savaş neredeyse elli yıl önce bitti,” dedi Viola. “Sence bunu üstünden atmanın zamanı gelmedi mi artık? Artı,” –Viola’nın her zaman bir artısı vardı– “bombaladığın o fabrikalardaki pek çok işçi köleydi, ve de Yahudi. Al sana bir ironi,” dedi zaferle. Olay kapanmıştı. Jüri ikna olmuştu.

Dominic’ten ‘kurtulduktan’ (ve ehliyet sınavını geçmek için dört girişimde bulunduktan) sonra Viola’nın ilk arabası eski bir VW Beetle olmuştu ve Teddy ‘İngiliz malı satın almak’ konusunda bir şeyler mırıldanınca Viola yabancı düşmanlığı suçlamasıyla ateş

püskürmüştü. Sonra, Fanning Court'ta yıllarca yaşamasının ardından daireyle birlikte gelen ucuz fırın ruhunu teslim etmiş ve Viola, Teddy'ye danışmadan Currys mağazasından yeni bir Siemens fırın sipariş etmişti. Teslimatçılar fırınla birlikte geldikleri zaman Teddy (gayet nazik bir şekilde) onu kamyonete geri yükleyip mağazaya iade etmelerini istemişti.

“Sanırım onları da bombaladın, öyle mi?” demişti Viola.

“Evet.”

Nürnberg'i hatırlıyordu (asla unutamazdı), kendi savaşının son hava baskınında istihbarat subayı –bir kadın– bilgilendirme toplantısında onlara oradaki Siemens fabrikasının projektörler, elektrik motorları ‘vesaire’ ürettiğini söylemişti. Savaştan sonra toplama kamplarındaki ölü yakma fırınlarını da onların ürettiğini öğrenmiş ve ‘vesaire’nin bunlar olup olmadığını merak etmişti. Savaş sırasında Bea’nın, adı Hannie olan bir mülteci arkadaşıyla tanıştırılmıştı ve bunun şimdi Hannie’ye hiçbir şey ifade etmeyebileceğini bilse de, Currys mağazasına karşı bu gayet önemsiz davranışı kıskırtan aslında oydu. Altı milyon yalnızca bir sayıydı ama Hannie’nin bir yüzü, hem de güzel bir yüzü ve küçük zümrüt küpeleri (“Sahte!”) vardı; flüt çalmasını biliyor, Soir de Paris parfümü kullanıyordu ve Almanya’da, geride bıraktığı bir ailesi vardı. Kürekle Auschwitz’deki fırınlara atıldığı zaman Hannie’nin hâlâ hayatta olduğuna dair bir iddia vardı. (“İnsan onları affetmeyi çok istiyor,” demişti Ursula uzun zaman önce, “ama insan sonra zavallı Hannie’yi düşünüyor.”) O yüzden bir Alman fırını almamak için gerçekten de bir bahaneye ihtiyacı olmadığını hissediyordu. Ya da onları bombalayıp canlarına okuduğu için bile. Bu tamamen doğru değildi ve eğer kızı kadar inatçı birisiyle tartışıyor olmasa bunu itiraf edebilirdi. Kadınları, çocukları ve yaşlıları öldürmüştü, ki onlar tam da toplumsal geleneklerin, korumasını talep ettiği kişilerdi. Her savaşın çapraşık merkezinde masumlar vardı. Bugünlerde buna ‘ikincil zarar’ deniyordu, ama o siviller ikincil değildi, onlar hedefti. Savaşın geldiği nokta buydu. Artık savaşçılar savaşçıları öldürmüyor, insanlar diğer insanları öldürüyordu. Bütün insanları.

Bu indirgemeci bakış açısını Viola’ya sunmadı, o bunu çok çabuk kabul eder, savaşın insana zorla kabul ettirdiği dehşet verici ahlaki tavizi anlamazdı. Sonucu bilinmeyen bir savaşın ortasında vicdani tereddütlerin yeri yoktu. Onlar doğru taraftaydı, doğrunun tarafın-

da – buna hâlâ emindi. Zaten diğer seçenek neydi ki? Auschwitz'in, Treblinka'nın korkunç sonuçları mı? Hannie'nin fırına atılması mı?

Teddy, mutfak eviyesine yaslanan Sunny'ye baktı, bunların hiç-birini ona aktaramayacağını biliyordu.

Mutfaktaki kavga masa tenisi gibi bir ileri bir geri devam ederken, amma moruk bir ikili diye düşündü Sunny. Çocukken masa tenisini severdi (bir zamanlar, yani), gerçi Sunny hiç çocuk olmuş muydu, buna pek de emin değildi. Beraber –o, Bertie ve Ted Dede– bir yerlerdeki büyük, eski ve harap bir evde yazın tatil yapmışlardı ve garajda ya da kulübede bir masa tenisi masası vardı. Hayatının en güzel tatiliydi. Atlar (“Eşekler,” diye düzeltmişti Bertie) ve bir göl (“gölet”) de vardı.

Mutfaktaki tartışma uzayıp gidiyordu. Ha ha.

“Yani onun yerine Philips kahve öğütücüsü mü aldın?” dedi Viola. “Ve bana onların savaş sırasında suçsuz olduklarını mı söyleyeceksin? Savaşta kimse suçsuz değildir.”

“Philips gayet suçsuzdu,” dedi Teddy. “Frits Philips savaştan sonra ‘Uluslararası Erdemliler’den birisi ilan edilmişti. Bu Yahudilere yardım ettiği anlamına geliyor,” diye açıkladı Sunny'ye.

“Hah,” dedi Viola hor görerek, ki bu tartışmayı kaybetmeye başladığını gösteriyordu.

Sunny esnedi ve ağır ağır yürüyüp mutfaktan çıktı.

Viola bahçeye kaçtı. Bahçe eskisi gibi düzenli değildi ama babasının hâlâ aşırı titiz olduğu gerçeğini ele veriyordu. Fasulyeler sııkların etrafında dümdüz büyüyordu, güller lekesizdi ve yenmemişti. Babası, annesinin tabutu üzerine çiçekçiden alınmış bir çelenk değil, bahçeden toplanmış bir buket gül koymuştu. Viola, annesinin o kadar da amatörce olmayan bir elden çıkan, gösterişli ve süslü bir şeyi hak ettiğini düşündüğünü hatırlıyordu. Babası el yapımının daha güzel olduğunu söylemişti. Tam tersine, diye düşünmüştü Viola.

Teddy umursamazca savurganlık yapmaktan nefret ediyordu, Viola'ysa bunun neden bu kadar büyük bir günah olduğunu görmeyi başaramıyordu. Eğer hâlâ işe yarıyorlarsa eşyaları atmaya gerek yoktu. (Sağduyunun Sesi.) Yoğurt kaplarını ve teneke kutularını fideler için kullanabilir, bayat ekmek ve kekten tatlı yapabilir, kalan etleri kıyma yapabilirsiniz. (Artık kimin kıyma makinesi vardı ki?) Eski yün kazaklar kesilip yastıkların içi doldurulurdu.

Kimildayan her şeyden reçel ya da tur u yapılırdı. Odadan çıkarken ı ı ı s nd rmeniz ve kapıyı kapatmanız gerekirdi. Gerçi Viola  yle yapmazdı. Çocukken resim yapmak için hiç k  ıdı olmamıştı, ona hep kullanılmamış duvar k  ıdı rulosundan parçalar verilmişti. (‐Tersini  evir, gayet güzel i e yarar.‑) Camları silmek için sirke ve gazete k  ıdı kullanılırdı. Başka her şey kompost tankına ya da ku lara giderdi. Babası sa  fırçalarından ve taraklardan saçları toplar, kuşlar yuvalarının içini kaplasın diye dışarı koyardı. Bahçedeki kuşlar onun kafasını fazlasıyla meşgul ederdi.

Babası pinti değildi, hakkını yememeliydi. Ev her zaman sıcaktı – fazlasıyla sıcaktı, merkezi ısıtma sistemi sonuna kadar açık olurdu. Ve ona çokça cep har lı ı verir ve kendi giysilerini seçmesine müsaade ederdi. Yemek boldu. Viola neredeyse her şeyin –meyve, yumurta, sebze, bal– bahçeden gelmesini k   msedi. Tavuklar bahçeden değildi, onlar kasaptan geliyordu. Teddy tavuk  ld remezdi. Onların ya lılıktan ölmesine izin verirdi, ki bu saçma bir şeydi çünkü her yeri ya lı tavuklar istila ediyordu.

Viola sonu gelmez yaz saatlerini, tarladaki bir köylü gibi ku      , frenk       ve ahududu toplamaktan elleri yapı  yapı  olmuş halde geçirmişti. Bekta i        alı ının dikenleri batmı , arılar sokmu , yaprak bitleri ısırımı tı, s m  kl b cekler ve solucanlardan i renmi ti. Niye pırıl pırıl ı ıklandırılmı  süpermarketlerden alışveriş yapamaz, renkli paketlere sarılmış şeyleri seçemez, uzaktan gelmiş ve başka insanlar tarafından toplanmış parlak meyve ve sebzelerden alamazlardı?

Bu sıralarda, eğer kendisine karşı dürüst olması gerekirse – ok ender kendisine dürüst olurdu, bunu biliyordu– o zamanlar nefret ettiği bütün o yemekleri özlüyordu. Babası Nancy’nin eski yemek kitaplarına el koymuş ve pazar günleri rosto, elmalı turta, güveç ve ravent tatlısı yapmıştı. Herkes ona ‐Baban harika,‑ diyordu.   retmenleri ona bayılıyordu, kısmen bir zamanlar Nancy’ye bayıldıkları için, ama aynı zamanda anne rolünü üstlendiği için de. Viola, onun annesinin yerine geçmesini istemiyor, Nancy’nin annesi olmasını istiyordu.

(‐Yeşil hareketi ilk benimseyenlerdik. Kendi kendine yeten, ekolojik açıdan bilinçli bir evde büyüdüm. Kendi sebzemizi yeti tiriyor‐duk, her şeyi geri d n   t r yorduk, gezegene say ı konusunda biz gerçekten de zamanın  tesindeydik.‑ Teddy, bakımevine gitmek için

Fanning Court'tan ayrılmadan kısa süre önce renkli pazar ekindeki bir röportajda bunu okuduğu zaman çok şaşırmıştı.)

Babası, *Sessiz Bahar*'ı³⁷ annesinin ölümünden hemen sonra ilk yayımlandığı zaman okumuştur. Tabii ki kütüphane kopyasıydı. (Hiçbir kitabı gerçekten satın almış mıydı? "Ama halk kütüphanelerini desteklemeliyiz yoksa varlıkları son bulur.") Oradan bölümler okuyarak Viola'yı bunaltmıştı. Bahçedeki kuşlara o sırada kafasını takmıştı. Kuş yemliğinde şimdi çeşit çeşit, pek çok kuş vardı. Onların ne kuşu olduğu konusunda Viola'nın en ufak bir fikri yoktu.

Mutfığa geri döndü –neyse ki şimdi kimse kalmamıştı– ve tabakları dolaplardan çıkarıp kutulara koymaya başladı, eşyaları Fanning Court'a ve hayır kurumu dükkânlarına gidecek olan kutular arasında bölüştürdü. (Kimin dört tane kapaklı sebze yemeği tabağına, hatta bir tanecik bile olsa çorba servis kâsesine ihtiyacı olurdu ki?)

Mutfaktaki her şey sanki eski anıları geri getiriyordu. Pyrex kaplar, içlerinde pişen kıymalı börekleri ve sütlaçları hatırlatıyordu. Yatmadan önce her akşam içtiği sütü, içindeki her şeyi pis gösteren pürüzlü yeşil camdan korkunç bardaklarda içmişti – yanında da iki çay bisküvisi olurdu, Viola'nın canı daha ilginç bir şey –Club bisküvisi ya da Penguin bisküvisi– çekerken bunlar düşünülebilecek en sade bisküvilerdi. Babasının uyku vakti süssüz bisküvilerde ısrar etmesi, katı ahlak anlayışı hakkında her şeyi söylüyordu sanki. ("Ben dişlerini düşünüyorum.") Ah, o Midwinter desenli tabak takımı da bir melankoli nöbetine neden oldu. Bütün bir hayat, bir akşam yemeği takımı deseninde bulunabilir. (Güzel bir cümle. Bunu aklının bir köşesine yazdı.) Günün birinde bunların hepsi 'klasikleşecek' ve Viola onları paketleyip arkasına bile bakmadan Oxfam'a gönderdiği için çok sinirlenecekti.

Babası çok eski moda bir insan gibi görünüyordu, ama herhalde bir zamanlar yepyenydi. Bu hoş bir cümleydi. Onu da sonradan kullanmak üzere aklının bir köşesine yazdı. Bir roman yazıyordu. Zeki ve erken gelişmiş genç bir kız ve onu yalnız başına yetiştiren babasıyla arasındaki zorlu ilişki hakkındaydı kitap. Bütün yazılar gibi gizli bir işti bu. Kelimelerle anlatılmaz bir eylemdi. Viola, (kendisi o kadar eleştirilebilir haldeyken) kötü davranışları için

37 Böcek ilaçlarının çevreye verdiği zarar hakkında Rachel Carson tarafından yazılmış ve 1962'de yayınlanmış kitap. (ç. n.)

durmadan dünyayı cezalandırmak isteyen insandan farklı olarak içinde daha iyi birisi olduğunu hissediyordu. Belki de yazmak, o kişiyi gün ışığına çıkarmak için bir yol olurdu.

Bir Midwinter sütlüğünü düşürdü ve sütlük kırılıp parçalara ayrıldı. “Siktir,” dedi Viola, niyet ettiğinden daha alçak sesle.

Teddy, evindeki birkaç büyük eşyanın açık artırmaya gönderilmesi için Viola’ya izin vermişti ve Viola’nın deyişiyle eşyalar ‘uç kuruş’ getirmişti. Nancy’nin piyanosu, Gertie’nin büfesi. Değerli nesneler. Artık kimsenin çalmadığı piyanonun akordu bozuktu ve ihmal edilmişti. Viola, Nancy öldükten sonra ders almayı bırakmıştı (pek yetenekli değildi).

Teddy Nancy’yi düşündüğü zaman onu genellikle piyanonun başında otururken hayal ediyordu. Onu her gün düşünüyordu, nasıl ki başka birçok kişiyi düşünüyorsa. Sayısız ölü vardı ve onları hatırlamanın bir tür görev olduğuna inanıyordu. Bu her zaman aşkla ilgili bir şey değildi.

Yürüyerek bu odaya girdiğini –sonlara doğruydı– ve Nancy’yi piyano çalarken gördüğünü hatırlıyordu. Chopin çalıyordu. Bu ona Vermeer’i, Ulusal Galeri’deki tablolarından birisini –bir kadın, saf bir genç kız bir odada– hatırlatmıştı, tam olarak hatırlayamıyordu çünkü Londra’ya gitmeyeli yıllar oluyordu. Nancy’yi görünce *Piyano Çalması Yarıda Kesilmiş Kadın*, diye düşündü. Nancy’yi Vermeer’in serin, az eşyalı odalarından birinde yaşarken hayal edebiliyordu. Mektubu okurken, sütü boşaltırken. Düzen ve amaç. Teddy odaya girerken piyanodan başını kaldırıp bakmıştı, onun varlığını unutmuş gibi şaşırmıştı ve sanki kendi içinde kaybolmuş gibi bazen takındığı gizemli yüz ifadesini taşıyordu. Gizemli Nancy.

Taşımacılar piyanoyu aldığı zaman içinde korkunç bir burukluk hissetmişti. Nancy’yi sevmişti, ama belki de ona uygun olan bir biçimde değil. Büyük olasılıkla dünyanın bir yerinde onu daha mutlu edecek başka birisi olmuştu. Ama Nancy’yi *gerçekten* sevmişti. Tutkunun romantizmiyle ya da şövalye kahramanlığıyla değil, daha sağlam ve güvenilir bir şekilde sevmişti.

Gertie’nin büfesinin gittiğini görmek de onu üzmüştü. Aslen Shawcross ailesine aitti, Jackdaws’un yemek odasında durmuştu. Liberty dükkânından alınmış eski tarz bir parçaydı, yıllar önce modası geçmişti ama şimdi yeniden moda oluyordu, gerçi Viola

için yeterince çabuk olmuyordu çünkü o, büfeyi hep çirkin ve 'iç karartıcı' olarak görmüştü. On beş yıl sonra, 2008'de, televizyondaki *Antika Tanıtım Turu* programında Gertie'nin büfesinin ikizini görmüştü –belki de aynı büfeydi– ve biçilen fiyatı gördüğü zaman onu 'elinde tutmadığı' için öfkelenmişti. "Bana kalsa onu vermezdim," demişti Bertie'ye, "ama o, büfeyi başından atmakta ısrar etmişti." Teddy yaşlandıkça Viola ondan basitçe 'o' diye bahseder olmuştu, sanki hayatını karartan ataerkil bir tanrıydı.

"Sendeki eski taşınabilir saat nerede?" diye sordu Viola birdenbire, gözlerini artık neredeyse bomboş kalmış oturma odasında gezdirirken. "Toplarken gördüğümü hatırlamıyorum." Saat bir zamanlar Sylvie'nindi, ondan önce de Sylvie'nin annesinin. Sylvie'nin ölümüyle Ursula'ya geçmişti ve Ursula da onu Teddy'ye bırakmıştı, böylece ailenin içinde zikzak yaparak ilerlemişti. "Biliyorsun," dedi Viola yalancı bir umursamazlıkla, "eğer istemiyorsan seni bu yükten kurtarırım." Çok kötü bir yalancıydı –açıkça doğruyu söylemiyordu ve yine de kandırabilme yeteneğinden tamamen emindi. Eğer paraya ihtiyacı varsa neden sadece istemiyordu? Daima ona bir şeyler verilsin diye bekliyordu, avcı bir kuştan çok davetsiz misafir gibi bir guguk kuşuydu. Sanki içinde karnı aç olan ve asla doyurulamayan bir şey vardı. Bu onu açgözlü yapıyordu.

Bu, Frodsham yapımı iyi bir saatti ve değeri de epey yüksekti, ama Teddy eğer onu Viola'ya verirse Viola'nın onu satacağını ya da kaybedeceğini ya da kıracağını biliyordu ve Teddy saatin aile içinde kalmasının önemli olduğunu düşünüyordu. Bu bir aile yadigarıydı. ("Harika bir kelime," demişti Bertie.) Teddy, saati kurmaya yarayan ve Viola'nın kesinlikle kaybedeceği küçük altın anahtarın, ailenin bir parçası, kendi kanından olan birisine ait bir el tarafından döndürülmeye devam edeceğini düşünmeyi seviyordu. Kırmızı ince iplik. Bu yüzden Bertie onu son kez ziyarete geldiğinde saati ona vermişti. Ona Gertie'nin büfesini de vermeliydi, El Sanatları Akımı döneminden kalma, ikizleri ve evlendiği iyi adamla –kraliçenin taç giyişinin altmışıncı yıldönümünde Westminster Köprüsü'nde tesadüfen tanıştığı bir doktorla– beraber yaşadığı eve çok uyardı. Yıllar sonra Bertie, evlendikten ve East Sussex'teki bu eve taşındıktan sonra sigortalatmak için saate fiyat biçtirmiş ve okkalı bir otuz bin pound değerinde olduğunu öğrenmişti. Viola her ziyarete geldiğinde Bertie, altın değerindeki birikimini gizlemek ve çanını

sarmalayıp susturmak zorunda kalmıştı. O sırada Teddy toprak altına gireli iki yıl olmuş ve Bertie'nin El Sanatları Akımı tarzındaki evini ve şöminesinin üzerinde zamanı geriye doğru saymaya devam eden saati hiç görmemişti.

“Saati paketlemiş miydin?” diye sordu Viola, suçlar gibi.

Teddy masumca omuzlarını silketti ve “Herhalde. Bir yerlerde bir kutunun dibinde olacak,” dedi. Viola’yı yalnızca bir babanın çocuğunu sevebileceği şekilde seviyordu, ama bu zor bir işti.

“Satışa çıkmadan önce buraya büyük ihtimalle bir boya atmamız gerekecek,” dedi Viola. “Ama emlakçı kolayca satılacağını söyledi.” (Teddy'nin emlakçısıyla mı konuşmuştu? Hem de ondan gizli?) “Sonra da kalan günlerini geçirebileceğin bir parça gelirin olur.” Artık yaptığı şey buydu, değil mi? Geri kalan günlerini geçirmek. Tabii ki her zaman yaptığı şey buydu, eğer şanslıysa herkesin yaptığı şey.

“Yeni ev,” dedi Viola. “Yeni bir başlangıç. Bu çok...” bir kelime bulmaya çalıştı.

“Zorlu mu?” diye önerdi Teddy. “Endişe verici mi?”

“Harekete geçirici diyecektim.”

Teddy'nin yeni bir başlangıç yapma arzusu hiç yoktu ve Fanning Court'ta kedinin evinde gibi hissedeceğini hiç sanmıyordu. Yine de yeni bir binaydı, hâlâ boya ve yanmaz döşeme kokuyordu. Teddy'nin aldığı daire, sitedeki satılan son dairelerden birisiydi. (“Alabildiğin için çok şanslısın,” demişti Viola.) En azından, içinde birisinin yeni öldüğü ve alıp götürüldüğü bir daireye taşınmıyordu. Böyle yerler “biri dışarı, biri içeri” türden yerlerdi, değil mi? “Hayır, bu yalnızca bir duraklama noktası, Teddy,” dedi Paddy, (geride kalan az sayıdaki) arkadaşlarından birisi. “İsa'nın adım adım çarmıha gerilişi.” Teddy eşiği aşmıştı, artık yaşayanlardan çok ölü tanıyordu. Son kalan adamın kim olacağını merak etti. Onun kendisi olmayacağını umdu. “Bir sonraki durak bakımevi,” dedi Paddy. “Onlardan birine gitmektense bir köpek gibi uyutulmayı tercih ederim.” “Ben de,” diyerek hemfikir olduğunu gösterdi Teddy.

Fanning Court'un ortak alanları pembe ve krem rengi tonlarında yavan bir şekilde dekore edilmişti ve koridor duvarlarında zararsız empresyonist resimlerin baskıları asılıydı. Bir kişinin bile onlara baktığı şüpheliydi. Duvar kâğıdı olarak sanat. Orayı ilk kez gezerlerken “Harika, değil mi baba?” demişti Viola, zorlama bir

tür iyimserlikle. “Biraz otel gibi görünüyor, değil mi? Ya da yolcu gemisi gibi.” Viola ne zaman yolcu gemisine binmişti ki? Teddy’ye Fanning Court’u sevdirmeye ciddiyetle kararlıydı.

Onları gezdiren huzurevi müdürü, Ann Schofield adında bir kadındı ve “Bana Ann de, Ted,” demişti. (ama sen bana Bay Todd de, diye düşünmüştü Teddy.) “Müdür”, Trollope’den³⁸ bir şey gibiydi. Ve şimdi kendisi Fanning Court’ta –yeni bir çağ için düşkünler evinde– bir duacı olacaktı. Gerçi Ann Schofield’in Septimus Harding’le herhangi bir ilgisi filan yoktu. Orta İngiltere’ye özgü yavaş aksanı (“Birmingham’lıyım ve bundan gurur duyuyorum”), iri memeli ve telaşlı kadının kararlı enerjisini yalanlıyordu. Gayet doğrudan ve açıkça “Burada mutlu bir aileyiz,” dedi, sanki Teddy, onların yüzünü kara çıkartabilecekmiş gibi.

Kadın önden gidiyordu. Koskocaman bir poposu vardı ve Teddy, nezaketsizliği için kendisini ayıpladı ama fark etmemek elde değildi. Bertie Teddy’yi Fanning Court’ta ilk kez ziyarete geldiği zaman ona “Şişman Denetçi” demişti. Bir zamanlar Bertie *Lokomotif Thomas* kitaplarını çok severdi, bütün kitapları severdi. Oxford’da, Teddy’nin gittiği yüksek okulun ilk yılındaydı – artık karma eğitim yapılıyordu. Branşı da aynıydı. Bertie onun mirasıydı, dünyaya gönderdiği mesajdı.

Önce küçük bir grup insanın briç oynadığı ortak salona gittiler. “Görüyor musun, Baba,” diye fısıldadı Viola. “Sen de iskambil oynamayı seversin, değil mi?” (“Şey...” dedi Teddy.)

“Ah, burada her türlü aktivitemiz var,” dedi Ann Schofield. “Gördüğünüz üzere briç, domino, kelime oyunu, salon çim topu, amatör tiyatro, konserler, her çarşamba kahve sabahı...” Teddy dalıp gitmişti. Bacağına kramp girmeye başlamıştı, eve gitmek, bir fincan çay içip *Bir Kelime Bir İşlem*’i seyretmek istiyordu. Çok televizyon seyretmiyordu ama yarışma programlarını –usturuplu, izleyicileri sakın ve orta yaşlı olanları– seviyordu. Onları rahatlatıcı ve aynı zamanda kafa çalıştırıcı buluyordu, ki onun yaşında bu yeter de artardı bile.

Tur daha bitmemişti. Bir sonraki durak dev gibi makinelerle dolu sıcak, nemli bir çamaşır odasıydı ve sonraki de eğer dikkat etmezse “ileri yaştaki birisini” bir lokmada yutacak kadar büyük

38 Anthony Trollope’nin 1855 tarihli *Müdür* adlı romanında, sakinlerinin dua etmekle yükümlü olduğu, aynı zamanda bir hastane olan düşkünler evinin müdürü Septimus Harding’dır. (ç. n.)

endüstriyel boyuttaki teknelerin olduğu (gayet kötü kokulu) “atık deposu”ydı. “Harika,” diye mırıldandı Viola. Teddy ona bir bakış attı. *Harika* mı, diye düşündü. Hafiften çılgın gibi görünüyordu. Sonra ortak salonda ‘sosyalleşirken’ kendilerine ‘sıcak birer içecek’ hazırlayabilecekleri ‘küçük mutfağı’ gezdiler. Gittikleri her yerde insanlar gülümsüyor, “Merhaba” diyor ya da ne zaman taşındığını soruyordu. “Senin için yeni arkadaşlar,” dedi Viola neşeyle.

“Eski arkadaşlarımda hiçbir sorun yok,” dedi Teddy, ayak sürümeye başlamıştı.

“Eh, çoğunun ölmüş olduğu gerçeğini bir kenara koyarsak.”

“Hatırlattığın için teşekkürler.”

“Her şey yolunda mı?” dedi Ann Schofield, saflarda anlaşmazlık olduğunu hissedince dönüp onlara bakarken.

Bir kadın, yürütecine yaslanıp topallayarak koridor boyunca onlara doğru ilerledi. “Merhaba, bize katılmak için mi geldiniz?” dedi Teddy’ye neşe içinde. Burası biraz tarikat gibiydi. Teddy, Viola’nın altmışlı yıllarda seyretmeyi sevdiği televizyon dizisini hatırladı. *Tutsak*. İçini üzüntü kapladı. Burası onun hapisanesi olacaktı, değil mi? Müdürü olan bir hapishane.

Çok kadın vardı – aslına bakılırsa her yerdeydiler. Taşındıktan sonra oranın ‘sakinlerinin’ neredeyse hepsinin kadın olduğunu fark etti. Teddy’den hoşlandılar, kadınlar ondan hep hoşlanırdı. Tabii hâlâ oldukça dinçti ve becerikliydi, hem kadınlar zaten, alt tarafı bir elektrikli çaydanlığın düğmesine basmayı bilen erkeklerden etkilenen kuşağa aitti. Teddy Fanning Court’ta bir hayli kırılğan kalbi heyecanlandırdı ama romantizmden ve gizli gönül maceralarından kaçınmak için elinden geleni yaptı, çünkü görünürde bunlar hep hoşbeş konuşmalar olsa da krem rengi boyanın altında orası dedikodu ve iğneli sözlerle dolup taşıyordu. Seksenlerinde hâlâ yakışıklı bir adam olan Teddy, (özellikle yetmişlerindeki kadınlar için) istemeden her türlü abartılı duyguya neden olmuştu.

“Sanırım benim yaşımdaki erkekler zor bulunuyor,” dedi Teddy, kindar bir davranışın neden olduğu bir olayın mazeretini bildirirken.

“Benim yaşımdaki erkekler de,” dedi Bertie.

“Böyle gel, Ted,” dedi Ann Schofield. “Daha görecektir çok şey var.” ‘Çok şey’ dediği, belediye parkı tarzında ekilmiş küçük bir bahçeydi. Birkaç bank. Bir otopark.

“Ah, arabasını getireceğini sanmıyorum,” dedi Viola.

“Ah, sanırım getirecek,” dedi Teddy.

“Gerçekten baba, araba kullanmak için biraz yaşlısın artık.” (Viola arabamı istiyor, diye düşündü Teddy. Onunki bozulup duruyordu.) Viola herkesin ortasında, kendisinin ne kadar makul, diğer aile üyelerinin de ne kadar mantıksız olduğunu görebilecek dinleyicilerin olduğu yerlerde bu tür tartışmaları yapmayı seviyordu. Eskiden bunu Sunny’yle hep yapardı. Onu deliye döndürürdü. Hâlâ da döndürüyordu.

“Ah, pek çok sakinimizin arabası var,” dedi Ann Schofield ve Viola’yı hayal kırıklığına uğrattı.

Dairenin tamamı, büyükannesinin Hampstead’deki evinin misafir odasına sığabilirdi. Teddy uzun zamandır Adelaide’i düşünmemişti ve onu canlı bir şekilde, bin dokuz yüz yirmilerde olmalarına rağmen üzerinde Victoria döneminden kalma uzun siyah bir elbiseyle şamatacı torunları hakkında şikâyet ederken hayalinde canlandırarak kendisini şaşırttı. O günlerden sonra uzun mu uzun bir yol kat etmişlerdi.

Bir seferinde, özellikle sıkıcı geçen bir ziyarette o ve Jimmy’nin, onlar için kesinlikle yasak bölge olan Adelaide’in yatak odasını araştırmak için üst kata gizlice çıktıklarını hatırlıyordu. İçi pilili ipekle kaplı, çürümenin parfümüyle desteklenmiş, kâfur ve lavantanın birbirleriyle rekabet eden kokusuyla dolu, dev gibi ve karmaşık bir şey olan gardırobunu hatırlıyordu. Yüzleri gayet nahoş bir şekilde Adelaide’in tuhaf ve modası geçmiş giysilerine sürtünürken, o ikisi dolabın içine tırmanmışlardı. “Burası hoşuma gitmiyor,” diye fısıldamıştı Jimmy. Teddy’nin de hoşuna gitmemişti ve ilk önce o dışarı çıkmış ve kazara gardırobun kapağına çarpıp kapatmıştı. Kulpunun epey acayip bir mekanizması olduğu için onu yeniden açmak epey bir süre almıştı.

Sonunda Jimmy kendisini dışarı attığında, korku dolu çığlıkları bütün ev halkını oraya toplamıştı. Adelaide ateş püskürüyordu (“Kötü çocuklar, kötü çocuklar”), ama Sylvie’nin, Adelaide güldüğünü görmesin diye eliyle ağzını kapattığını hatırlıyordu. Zavallı Jimmy, o günden sonra kapalı yerlerden hiç hoşlanmamıştı. Savaş sırasında komandoydu, Normandiya çıkartmasında Sword sahiline çıkmıştı ve ardından Avrupa’nın harabeye dönmüş kalıntıları

boyunca çarpışarak ilerlemiş ve sonra altmış üçüncü tanksavar alayıyla birlikte savaşın sonuna kadar canla başla savaşmıştı. O tank imha edicilerin daracık içinden nasıl da nefret etmiş olmalıydı. Bergen-Belsen toplama kampındakileri kurtardıklarında altmış üçüncü alayla birlikteydi, ama o ve Teddy bunun hakkında hiç konuşmamışlardı, savaş hakkındaysa çok az konuşmuşlardı. Teddy konuşmuş olmalarını diliyordu.

Savaş bittikten sonra umulmadık bir gün Jimmy hakkındaki gerçekleri öğrendiğinde, Teddy'nin kafasında canlandırdığı eşcinseller, Soho civarında gördüğü nonoşlar ve hanım evlatlarından ibaretti. Böyle adamların Jimmy'nin sahip olmuş olması gereken türden vahşi cesarete sahip olabileceklerini hiç düşünmemişti.

Jimmy uzun zaman önce, ellili yaşlarında hızla gelişen lenfoma yüzünden gitmişti. Tanı konulduğu zaman arabasını yoldan dışarı, bir uçuruma sürmüştü. Hayatta gösterişli, ölümden gösterişliydi. Amerika'da yaşıyordu, tabii ki. Teddy cenazeye gitmemişti, ama mahalledeki bir kiliseye gitmiş ve Jimmy Atlas Okyanusu'nun diğer tarafında defnedildiği sırada düşünceleriyle baş başa, sessizce oturmuştu. Birkaç gün sonra uçak postasıyla gönderilmiş ince ve mavi bir zarf, ender görülen bir yaprak gibi süzülüp mektup kutusuna inmişti. Mektupta Jimmy veda ediyordu. Teddy'yi her zaman sevdiğini ve ona hayran olduğunu, onun ne kadar iyi bir abi olduğunu yazıyordu. Teddy bunun hiç de doğru olmadığını düşünüyordu. Tam tersine, abilik görevlerini epey ihmal etmişti. Jimmy'nin eşcinsel yaşamıyla ilgili asla bir şey sormamıştı (aslına bakılırsa bilmek istememişti) ve her zaman –reklamcılık– mesleğinin (artık itiraf etmeye hazırdı ki küçümseyerek) gayet önemsiz olduğunu düşünmüştü. Bertie reklamcılık alanında bir işe başladığı zaman aynı şekilde hayal kırıklığına uğradığını hissetmişti, görebildiği kadarıyla bu iş, sahip olmadıkları parayı ihtiyaçları olmayan şeylere harcamaları için insanları cesaretlendirmekten ibaretti. (“Öyle,” diye hemfikir olduğunu belirtmişti Bertie.)

“Eh, Jimmy epey kötü bir savaş geçirdi,” demişti Ursula o zamanlar. “Sanırım önemsemezlik, her şeyden daha iyi bir panzehir.”

“Hepimiz kötü bir savaş geçirdik,” dedi Teddy.

“Herkes değil,” dedi Ursula. “Sen geçirdin, onu biliyorum.”

“Sen de.”

“Yapılacak bir iş vardı,” dedi Ursula. “Biz de yaptık.”

Ah, ablasını nasıl da özlüyordu. Herkesin içinde, onca ölünün arasında, ondan önce gidenlerin sayısız sonsuzluğunda, yüreğini en çok yaralayan Ursula'yı kaybetmekti. Felç geçirmişti, şimdi neredeyse otuz yıl oluyordu. Tanrıya şükür çabuk bir ölümdü, ama o çok gençti. Ve şimdi Teddy çok yaşlıydı.

“Baba?”

“Evet, özür dilerim, dalmışım.”

“Müdür, yani Ann acil durum iplerini açıklıyor.” Ah ne büyük mutluluk, diye düşündü Teddy.

Her odada tavandan kırmızı ince ipler sallanıyordu. “Eğer düşerseniz,” dedi Ann Schofield, “bu iplerden birisini çekebilir ve yardım isteyebilirsiniz.” Teddy, düştüğü sırada bir ipin yanında değilse ne olacağını sormaya zahmet etmedi. Ann Schofield'i pembe ve krem rengi koridorlarda ona doğru hızla paytak paytak yürürken hayal etti ve düştüğü yerde kalıp, henüz biraz itibarı varken yavaşça ölmeyi tercih edebileceğini düşündü.

Ann Schofield siteden “Fanning” diye bahsediyordu ve bu Teddy'ye bir zamanlar bir kızla geceyi geçirdiği Mayfair'deki otelin adı gibi gelmişti. Otelin adını hatırlayamıyordu (Hannings mi? Channings mi?) ama kızın adının Ivy olduğuna gayet emindi. Kartartma sırasında ikisi de geceyi geçirecek bir yer ararken birbirlerine rastlamışlardı. Kız Chester Sokağı'ndaki Katolik Kulübü'nü arıyordu ve şimdi Teddy kendisinin ne aradığını, ya da bir şey arayıp aramadığını hatırlamıyordu. Sarhoştı ve kız da epey çakırkeyifti ve otel (gerçekten de) tesadüfen karşılırlarına çıkmıştı.

Şimdiki zaman epey loş, bulanık bir yerdi –bunun yalnızca daha da kötüye gideceğini düşünüyordu– ama geçmiş, gittikçe parlaklaşıyordu. Londra'daki o otelin kirli basamaklarını, sütunlu verandasını ve dördüncü kattaki tavan arası odasına çıkan dar merdivenlerini görebiliyordu. İctikleri biranın tadını neredeyse alabiliyordu. Bodrum katında bir sığınak vardı ama siren çalınca aşağı inmemişler, onun yerine dondurucu gece soğuşunda pencereden dışarı sarkmış ve Hyde Park'taki uçaksavar bataryası korkunç gürültüler çıkarırken hava baskınını seyretmişlerdi. Kanada'daki eğitimden dönüşünde izin aldığı zamandı, o sırada henüz çarpışmada kana bulaşmamış bir pilottu.

Ivy bir denizciyle nişanlıydı. Ona ne olduğunu merak etti. Ve de denizciye ne olduğunu.

Onu bir seferinde, Mannheim'daki harekâta gider ve Ruhr'u savunan yoğun projektör kuşağını geçerlerken düşünmüştü. Aşağıda, düşman topraklarında, büyük olasılıkla yüzlerce Ivy olduğunu, nişanlıları denizaltılarda çalışan ve Alman uçaksavarlarını kullanan bu dişlek ve hoş Fräulein'ların onu öldürmek için birlik olduklarını düşünmüştü.

“Baba? Baba? Cidden. Dikkatini ver, olur mu?” Viola Ann Schofield'e bakıp gözlerini devirdi, aynı zamanda neşe ve sevecenlik göstermeye çalışıyordu, gerçi Teddy Viola'nın bu ikisini de hissettiğinden şüpheliydi. Sen de bir gün yaşlanacaksın, diye düşündü. Tanrı'ya şükür bunu göremeyecekti. Ve Bertie de yaşlanacaktı; günün birinde onun da sıkıcı koridorlarda yürütecisiyle ve ayaklarını sürüyerek dolaşan yaşlı bir hanım olabileceğini düşünmek ne kadar üzücüydü. *Doğar insan felaketler için.* Bu Hopkins'di değil mi? *Yas tutuyorsun Margaret için.* Bu dizeler onu hep duygulandırmıştı, hatırladığı –

“Baba!”

Bu benim hatamdı, diye düşündü. Evinin yakınındaki görünmez bir buzda kayıp düşmüştü ve durumun kötü olduğunu derhal anlamıştı. Kendisini acı içinde ulurken duymuş ve bu kadar yüksek ses çıkarabildiğine, bu sesi çıkaranın kendisi olduğuna şaşırmıştı. Yarı oturur, yarı kaldırırma yayılmış şekilde bulmuştu kendisini. Savaş sırasında vurulup alevler içinde kalmıştı, insan ondan daha kötü bir şey olamayacağını düşünürdü. Ama bu dayanılmaz geliyordu.

Tamamen yabancı olan pek çok insan yardımına koşmuştu. Birileri ambulans çağırmış ve hemşire olduğunu söyleyen bir kadın paltosuyla onun omuzlarını örtmüştü. Onun yanına çömelmiş ve nabzını ölçmüştü, sonra sanki Teddy bebekmiş gibi nazikçe sırtını sıvazlamıştı. “Hareket etme,” demişti kadın. “Etmem,” demişti Teddy uysalca, bir kere olsun ona ne yapması gerektiği söylendiği için memnundu. Ambulansın gelmesini beklerlerken kadın onun elini tutmuştu. Bu kadar basit bir şeydi ve yine de Teddy'nin içi minnettarlıkla doluydu. Sonunda ambulansa bindirilince “Teşekkür ederim,” diye mırıldanmıştı. “Bir şey değil,” demişti kadın. Onun ismini hiç öğrenememişti. Ona bir kart ya da belki çiçek göndermeyi isterdi.

Kalçasını kırmıştı ve ameliyat olması gerekiyordu. Teddy isteme-

se de hastane, “en yakın akrabasını” haberdar etmekte ısrar etmişti. Sürünüp oradan gitmek ve bir tilki ya da köpek gibi yaralarını huzur içinde iyileştirmek istemişti, ama anestezinin etkisinden kurtulurken Viola’nın “Bu sonun başlangıcı,” diye fısıldadığını duyabiliyordu.

“Neredeyse seksen yaşındasın,” dedi Viola, ‘sağduyulu’ sesini kullanarak. “Eskisi gibi fink atamazsın.”

“Süt almak için bakkala gidiyordum,” dedi Teddy. “Buna pek ‘fink atmak’ demezdim.”

“Yine de. Senin için gittikçe zorlaşacak. Aptalca bir şey yaptığın her seferinde koşup gelemem.”

Teddy içini çekti ve “Gelmeni ben istemedim,” dedi.

“Ah, sanki gelmez miydin?” dedi Viola, kendisini haklı görerek. “Babamın başına bir kaza gelince yardıma koşmaz mıydım?”

Hastaneden taburcu edildikten sonra onun varlığına üç gün daha katlandı. Bütün bu zaman boyunca ona bakmak için kedilerini bıraktığı için endişelenip durdu. Ayrıca, dediğine göre ‘bu evde olmaktan nefret ediyordu’. “Şuraya bir bak, on yıllardır eve hiçbir şey yapmadın. Çok eski moda.”

“Eski moda olan benim,” dedi Teddy. “Bunun kötü bir şey olduğunu sanmıyorum.”

“İnanılmazsın,” dedi Viola, kınayla yoğun bir şekilde boyanmış saçından bir tutamı parmağıyla bükerken (Teddy, bu sinir bozucu alışkanlığını unutmuştu).

Viola Sunny’ye telefon etti ve büyükbabasına bakmak için ‘biraz zaman ayırması’ gerekeceğini söyledi. Viola ne zaman Sunny’yi düşünse içini panik kaplıyordu. Bir seferinde gönülsüzce intihar etmeye kalkışmıştı bile. Gerçi kendisini gerçekten öldüremeyecek kadar hissizdi. Değil miydi? Ya eğer yapsaydı? Panik yüreğini iyice sıkıştırdı. Bayılacağını düşündü. Sunny’yi yüzüstü bırakmıştı ve bu konuda ne yapabileceğini bilmiyordu.

Korku onu duygusuz yaptı. “Yapacak başka bir şeyin olmadığından değil,” dedi Sunny’ye.

Sunny’nin açısından yeniden Ted Dede’nin evinde biraz zaman geçirmek güzeldi. Orası, şimdiye kadar mutlu olduğu tek yerdi.

Teddy alt kattaki kanepede uyudu, bu arada Sunny, bir zamanlar annesinin olan ve orada yaşadığı yıl boyunca Bertie'nin kaldığı üst kattaki güzel arka odayı aldı. Tabii ki Sunny de orada yaşamıştı, gerçi o kadar uzun bir süre değil, çünkü o uzun ve korkunç yaz mevsiminde Jordan Malikânesine katlanmak zorunda bırakılmıştı. Orayı kafasından hiç atabilecek mi acaba diye merak ediyordu.

Bu küçük arka odayı seviyordu. Orası kız kardeşinin uyuduğu yerd. Geceleri bir ara hep Bertie'nin odasına gidiyordu. Kardeşi onu temelli kurtarmıştı –sıcaklıkla ve ışıkla– ama şimdi gitmişti. Oxford'a, yabancı bir dünyaya. “Umutlarımızı ona bağladık!” derdi Viola arkadaşlarına, Bertie'yi işaret ederek. Sanki bu komik bir şeymiş gibi. Hepsinin kadınların ‘üstün ırk’ olduğunu düşünmesi (bütün o ‘bir balığın bisiklete ne kadar ihtiyacı varsa bir kadının da erkeğe o kadar ihtiyacı vardır’ zıvalığı) da durumu düzeltmiyordu. Görünüşe göre Sunny bunun yaşayan kanıtıydı.

Her akşam Teddy uykuya dalarken yanık otun sert kokusu Sunny'nin yatak odasından süzölüp merdivenlerden aşağı iniyordu. Esrar, diye düşünüyordu Teddy, gerçi onun hakkında pek fazla bir şey bilmiyordu.

Sunny hâlâ Leeds'de yaşıyordu, Viola Whitby'e taşındığı zaman orada kalmıştı. O sırada kendi yaş grubundan, hiçbir de arkadaş olarak sayılamayacak kadar benmerkezci birkaç kişiyle, pis ve kuralsız bir dairede yaşıyordu.

Üniversiteyi yarım bırakmıştı (iletişim bölümünü – “Ah, ne ironik,” demişti Viola) ve şimdi hiçbir şey yapmıyor gibi görünüyordu. Oğlanın her hali tuhaftı. Günlük zorlukları atlatmak için gereken becerilerin hiçbirine sahip değil gibi görünüyordu. Akşam yemeği için konserve kuru fasulyeyi ısıttığı mutfaktan bağırarak bir grupta gitar çaldığını söyledi.

“Aferin!” diye bağırarak cevapladı Teddy oturma odasından. Kuru fasulyenin yanık kokusunu duyduğundan epey emindi.

Sık sık konserve kuru fasulye ve konserve domatesli halka marna yiyorlardı. Balık ve patates kızartması da, Sunny gerçekten de gidip onları mahalledeki büfeden alma gayretini gösteriyordu. Bunun dışında akşam yemekleri şehrin dört bir tarafındaki lokantalardan getiriliyordu, aslına bakılırsa dünyanın dört bir tarafından – Hint yemeği, Çin yemeği. Bolca pizza. Teddy evlere yemek

servisi yapanların yalnızca WRVS³⁹ olduğunu sanıyordu. “Ha?” dedi Sunny.

“Şaka,” dedi Teddy.

“Ha?”

Bütün bunlar Teddy’ye bir servete mal oluyordu. (‘Mecburiyetten’ dedi kafasının içindeki annesinin sesi.) Oğlan hiç yemek pişiremiyordu. Viola da berbat bir aşçıydı, esmer pirinç ve fasulyeyle tıkız yemekler yapıyordu. Viola iki çocuğunu da vejetaryen olarak yetiştirmişti, Bertie hâlâ öyleydi ama Sunny şimdi ne olursa yemekten mutlu görünüyordu. Teddy, yeniden biraz ayağa kalkabilse ona birkaç basit yemek –mercimek çorbası, güveç, limonlu kek yapmayı– öğretebileceğini düşündü. Oğlanın yalnızca biraz cesaretlendirilmeye ihtiyacı vardı.

Sunny’nin yalnızca sürücü adayı ehliyeti olduğu ortaya çıktı. Teddy buna şaşırdığını göstermemeye çalıştı, Viola’nın ona Sunny’nin beceriksizliklerini anlatmasına ve hiç girişken olmadığını söylemesine çok alışık. “Tamam o zaman,” dedi Teddy, “arabam ihmal edildiğini düşünerek öylece garajda duruyor, haydi onu gezmeye çıkaralım. Viola’nın sürücü adayı plakası orada bir yerlerde.” Viola eğitim almaya çok dirençliydi o zamanlar.

“Gerçekten mi?” dedi Sunny şüphyle. “Annem artık benimle arabaya binmiyor. Yaşlılıktan ölmeyi istediğini söylüyor.” Teddy, Sunny direksiyon başındayken arabanın içinde olmanın, karanlık geceler boyunca tek arzusu onu öldürmek olan düşmanın kalbine uçmakla boy ölçüşemeyeceğini düşünüyordu ve “Eğer denemezsen hiç öğrenemezsin, hadi gel,” dedi. Birilerinin bu oğlana güvenmesi gerekiyor, diye düşündü Teddy. Ulusal Sağlık Hizmetleri’nin ona ödünç verdiği tekerlekli sandalyeyi arabanın bagajına yüklediler ve yola çıktılar.

Teddy’nin sevdiği bir kasaba olan Harrogate’e gittiler. Savaş sırasında ve o zamandan sonra oraya sık sık gitmişti. Arabayı kasabanın merkezinde park ettiler, gerçi arabayı çizgilerin arasına yerleştirmeleri epey uzun sürdü çünkü Sunny sağla solun, önle arkanın arasındaki farkı anlamıyormuş gibi görünüyordu. Yine de kötü bir şoför değildi – yavaştı ve duraksıyordu, ama Teddy’nin Viola’dan

39 Kraliyet Kadın Gönüllü Hizmetleri. (ç. n.)

farklı olarak ona durmadan bağırmayacağını fark ettiği zaman cesareti arttı. “İnsan alıştırmaya yapı yapı mükemmel iş çıkarır,” dedi Teddy, onu cesaretlendirerek.

Bettys’de güzel bir öğle yemeği yediler ve sonra Valley Bahçeleri’ne gittiler. Köşede bucakta baharın ilk filizleri, nemli toprakta güven verici bir şekilde yeniden ortaya çıkıyordu. Sunny tekerlekli sandalyeyi biraz fazla hızlı itmeye meyilliydi ve Teddy, tümseklerin üzerinden gitmenin ve kaldırımlara çıkmanın ne kadar rahatsız bir şey olduğunu Sunny’nin yaşayarak görebilmesi için bir süreliğine yer değiştirebilmelerini diledi, ama genel olarak bu gezinin gidişatından gayet memnundu. “Geri dönmeden önce ne yapmak istiyorum, biliyor musun?” dedi, (biraz endişe verici bir) U dönüşü yapıp kasabaya dönüş yoluna başladıklarında.

“Mezarlık mı?” dedi Sunny. Anlaşılıyordu ki daha önce hiç mezarlığa gitmemişti. Babasının cenazesinde bulunmamıştı ve ölen başka kimseyi tanıımıyordu.

“Stonefall,” dedi Teddy ona. “Milletler Topluluğu Şehitlik Komisyonu. Orada çoğunlukla Kanadalılar gömülü. Birkaç Avustralyalı ve Yeni Zelandalı, bir avuç da Amerikalı ve İngiliz.”

“Ha,” dedi Sunny. Oğlanın ilgisini çekmek zordu.

Bir dönüm dolusu ölü. Sıra sıra beyaz mezar taşları – yeşil yatakları için sert yastıklar. Yan yana gömülmüş ekipler, bu dünyada olduğu gibi bir sonrakinde de birlikteler. Pilotlar, mühendisler, rotacılar, telsiz operatörleri, nişancılar, bombacılar. Yirmi yaşında, yirmi bir ya da on dokuz. Sunny’nin yaşı. Teddy, yaşı hakkında müthiş bir şekilde yalan söyleyen ve on sekiz yaşına geldiğinde bir Halifax uçağının kalifiye pilotu olan bir oğlan tanımıştı. Oğlan on dokuz yaşına geldiğinde ölmüştü. Sunny onun yaptığı şeyi yapabilir miydi? Hepsinin de yaptığı şeyi? Tanrıya şükür yapmasına gerek yoktu.

“Onlar yalnızca birer çocuktu,” dedi Teddy Sunny’ye. Ama adam gibi görünmüşler, adamların yaptığı işi yapmışlardı. Teddy yaşlanırken onlar gençleşmişti. Sunny hayatını yaşayabilsin diye onlar kendi hayatlarını feda etmişlerdi – Sunny bunu anlıyor muydu? Teddy minnettarlık beklememek gerektiğini düşünüyordu. Doğası gereği feda etmek, almaya değil vermeye dayanırdı. “Feda etmek,” dediğini hatırlıyordu Sylvie’nin, “insanların katliam konusunda kendilerini asil hissetmelerine yarayan bir kelime.”

“Bunlar düşman toprakları üzerinde vurulan uçuş ekipleri değil,” dedi Teddy Sunny’ye. “Bunlar yalnızca (yalnızca!) eğitim uçuşlarında ölenler – toplamda sekiz binin üstünde.” (Viola’nın *İşte tarih dersi başlıyor*, dediğini duyabiliyordu.) “Ya da bu oğlanların pek çoğu geri dönüşte acil iniş yaparken ölmüştü, ya da baskın sırasında aldıkları yaralar yüzünden daha sonra Harrogate hastanesinde ölmüşlerdi.” Ama Sunny sıra sıra ölüler boyunca yavaş yavaş yürüyüp gitmişti. Omuzları kalkık, başı eğik, gerçekten de hiçbir şeye *bakmıyor* gibi görünüyordu. Belki de görmek istemiyordu.

“En azından bir mezarları var, bu da hiç yoktan iyidir sanırım,” dedi Teddy, görünüşe göre duyamayacağı kadar uzakta olsa bile Sunny’yle konuşmaya devam ederek. Bu, Sunny küçükken öğrendiği bir numaraydı. Dinliyor gibi görünmeyebilirdi ama bir köpek kadar iyi işitiyordu ve Teddy her zaman onun düşünsel bir işlemle olmasa da ozmozla bilgiyi emeceğini ummuştı. “Yirmi binden fazla bombardıman elemanının bir mezarı yok,” dedi. “Runnymede’de bir anıt var.” Başlarını yaslayacak taştan bir yastığı olmayanlar, isimleri suya yazılı, yakılıp toprağa kazınmış, atomları havaya karışmış olanlar. Sayısız ölü vardı.

Teddy, 1953’te genç kraliçe tarafından açılışı yapıldıktan kısa süre sonra anıtı görmeye gitmişti. “Neden seninle gelmiyorum,” diye sormuştu Nancy. “Hafta sonuyla birleştirebiliriz. Windsor’da kalırız ya da Londra’ya gideriz.” Bunun kutsal bir yolculuk olduğunu, tatil olmadığını açıklamaya çalışmıştı ve tek başına gittiği zaman Nancy ona doğru düzgün bir güle güle dememişti. Dediğine göre onu savaşıdan ‘dışlamıştı’, ki Teddy bunu ironik bulmuştu çünkü Nancy’nin kendi savaşı çok gizliydi ve savaş sırasındaki ender buluşmalarında birlikte geçirdikleri zamanın tadını çıkarabilmeleri için Nancy onun savaşı unutmada ısrar ederek epey bir zaman harcamıştı. Teddy şimdi buna üzülmüyordu. Neden hafta sonuyla birleştirmemişlerdi?

“Kaymaktaşından odacıklarında güvendeler,” dedi Sunny’ye, ağır ağır geri döndüğünde.

“Ha?” dedi Sunny.

“Ne sabah dokunuyor ne de ay, yeniden dirilişin uysal üyeleri onlar, kirisleri ipekten ve çatıları taştan.’ Emily Dickinson. İşin komik yanı beni onunla tanıştıran annendi,” dedi. “Şairdi,” diye de ekledi, Sunny şaşırmış görününce, sanki Emily Dickinson diye

birisini bulmak için Viola'nın ahbablarını kafasından aceleyle geçiriyordu. "Ölü. Amerikalı," diye ekledi Teddy. "Epey hastalıklı, onu sevebilirsin. 'Öldüğüm zaman bir sineğin vızıldadığını duydum'." Sunny yeniden kendine geldi.

"Birazcık yürüyeceğim," dedi Teddy. Sunny, tekerlekli sandalyeden kalkarken ona yardım edip koluna girdi ve sıra sıra ölülerin arasında ağır aksak yürüdüler.

Torunuyla bu adamlar hakkında konuşmayı dilerdi. Düzenbaz bir tilki olan ve Zafer Günü konuşmasında onların adından bile bahsetmeyen Churchill tarafından nasıl da ihanete uğradıklarını, ne madalya ne de anıt aldıklarını, Harris'in kendisinin planlamadığı bir politika için nasıl da uluorta aşağılandığını konuşmak isterdi, gerçi Tanrı bilir sonlara doğru Harris bu politikayı nasıl da sefil bir coşkuyla uygulamıştı. Ama bunun ne yararı vardı? (*İşte tarih dersi başlıyor.*)

"Yani..." dedi Sunny, botunun burnunu bir mezar taşına sürerken. Botları çirkindi, cilasızdı ve sanki bir paraşütçü askerin ayaklarına aittiler. "Yani çok kötü şeyler gördün mü?"

"Kötü şeyler mi?"

Sunny omuzlarını silkti. "Dehşet verici." Yeniden omuz silkti. "Korkunç şeyler."

Teddy, karanlık şeylerin bu günlerde gençlere neden çekici geldiğini gerçekten de anlamıyordu. Belki de bunu hiç deneyimlemedikleri içindi. Gölgelemler olmadan büyütölmüşlerdi ve kendi gölgelerini yaratmaya kararlı gibi görünüyorlardı. Sunny bir önceki gün vampir olmanın 'epey hoşuna gideceğini' itiraf etmişti.

"Tüylər ürpertici," diye ekledi, sanki Teddy 'dehşet verici' ve 'korkunç' kelimelerini anlamamış olabilirmiş gibi. Teddy eti kemiklerinden ayrılmış Kanadalı uçuş eğitmenini ve ondan sonra olan bütün 'korkunç' şeyleri düşündü. *O zaman size iyi şanslar.* Havada uçan bir pervane. O WAAF'ın⁴⁰ adı neydi? Hilda mı? Evet, Hilda. Uzun boylu ve yuvarlak yüzlü, tombul hatlı bir kızdı. Sık sık onları arabayla uçakların park alanına götürürdü. Stella'nın iyi arkadaşıydı. Stella telsiz telefon operatörüydü ve zenginlere özgü ağır konuşması, harekâttan dönen yorgun ekibi hoşça karşılayan sestiydi. Stella'dan hoşlanıyordu, aralarında bir şeyler olabileceğini düşünmüştü, ama hiçbir şey olmamıştı.

40 Hava Kuvvetleri Kadın Destek Birimi ve bu birimin üyeleri. (ç. n.)

Hilda neşeli bir tipti. “İyi şanslar, çocuklar!” Onu böyle derken görebiliyordu şimdi. Karnı her zaman açtı. Eğer tayınlarından artan olursa Hilda’ya veriyorlardı. Sandviç, şeker, ne olursa. Teddy güldü. Hatırlanmak için tuhaf bir şey gibiydi bu.

“Büyükbaba?”

Sona ulaşmasından, Nürnberg’den hemen önceydi. Park alanındaydı, o sırada uçağı olan *F-Fox* hakkında montajcılardan birisiyle konuşuyordu. Bir gece önceki harekâttan çok geç dönen başka bir uçak yaklaşırken birlikte seyretmişlerdi. Yara almış ve kesinlikle sağlıksız bir iniş yapacak gibi görünüyordu. Ve Hilda da orada, alanı çevreleyen yolda sakince bisikletle gidiyordu. Orası büyük bir havaalanıydı ve herkes bisiklete biniyordu. Filo komutanı olarak hava kuvvetlerinin arabasına binebilse de Teddy’nin bile eski ve insanın kemiklerini sarsan bir bisikleti vardı. Hilda’nın orada ne yaptığını merak etmişti. Bunun cevabını asla öğrenemeyecekti. Hasarlı uçak kükreyerek piste yaklaşmış, ama Hilda dönüp bakmamıştı bile. Teddy’yi görmüş ve el sallamıştı. Pervanenin yerinden çıktığını, kanatlarından birisinin koptuğunu, müthiş bir hızla havada yolundan saptığını, devasa bir akçaagaç tohumu gibi hızla dönüp durduğunu asla görmemişti ve Teddy’nin ya da montajcının tepki verecek zamanı bile olmamıştı. “Dikkat et!” diye bağırarak zaman yoktu. Hilda ne olacağını fark etmemişti, bu bile bir şeydir diye düşünüyordu Teddy. Bu yalnızca kötü şanstı, santim ve saniye meselesiydi. Fazlasıyla pratik düşünceli olan montajcı sonradan “Ne yazık ki uzun boyluydu,” demişti.

“Büyükbaba?”

Kafası kopmuştu. Pervane kanadı başını gövdesinden ayırmıştı. Teddy bir WAAF’ın pisti yaran hasarlı uçağın berbat sesinden bile yüksek tiz çılgınlığını duymuştu. Bombacı, uçak piste çarptığında ölmüştü, rotacı ise uçak Ruhr üzerinde bir yerlerde uçaksavar ateşiyle vurulduğunda ölmüştü. Bunlar daha önemsiz görünüyordu. WAAF’lar bağırıp ağlayarak Hilda’ya doğru koşuyordu ve Teddy onlara gitmelerini, Kadın Destek Birimi’ne geri dönmelerini ve orada kalmalarını emretti ve gidip kafayı yerden aldı. Başka birisinin bunu yapmasını beklemek yanlış olur gibi geliyordu. Hilda’nın bisikletinin tekerleği hâlâ dönüyordu.

O şey buydu işte, bir kafaydı, artık Hilda değildi. Onun tom-bul, neşeli Hilda’yla bir ilgisi olduğunu düşünemiyordunuz. Ertesi

akşam Stella'yı komşu garnizonda dansa götürdü, ama bundan bir şey çıkmadı.

“Büyükbaba?”

“Savaşta pek çok korkunç şey olur, Sunny. Onları hatırlamanın bir yararı yok. Hastalıklı düşüncelerden kaçınmak en iyisi.”

“Birisini mi arıyorsun?” diye sordu Sunny.

“Evet.”

“Burada harita filan gibi bir şey yok mu?”

“Vardır herhalde,” dedi Teddy. “Ama bak, onu buldum.”

Üzerinde *Uzman Çavuş Keith Marshall, Avustralya Kraliyet Hava Kuvvetleri. Bombacı* yazan bir mezar taşının önünde durdu ve “Selam Keith,” dedi.

“Ekibiyle birlikte gömülmemiş,” dedi Sunny, mezarlıkta bir tek onlar olsa da ölümlerle konuşan bir adamla birlikte olmaktan utanmıştı.

“Hayır. Bizlere bir şey olmamıştı. Büyük Şehir’den –biz Berlin’e öyle derdik– havaalanına geri dönerken saldırıya uğradığımızda ölmüştü. Bazen Almanlar eve dönen bombardıman uçağı konvoyunun arasına gizleniyorlardı. Bu kötü bir numaraydı. Keith benim arkadaşımdı, şimdiye kadar edindiğim en iyi arkadaşlarımdan biriydi.”

“Aramak istediğin başkası var mı?” diye sordu Sunny, birkaç dakikalığına kahramanca baskıladığı sabırsızlığının ardından.

“Hayır, aslına bakılırsa yok,” dedi Teddy. “Yalnızca onu düşünen birilerinin olduğunu Keith’in bilmesini istedim.” Torununa gülümsedi ve “Haydi eve gidelim. Dizginlere yüklen,” dedi.

“Ha?”

Artık kış karanlığı çökmek üzereydi ve Sunny “Gece hiç araba kullanmadım,” dedi.

“Her şeyin bir ilki vardır,” dedi Teddy. Tabii bazen ilk sefer aynı zamanda son seferdir. Dönüş yolu biraz endişe vericiydi ama Teddy, Sunny’nin özgüvenini güçlendirmek için sakın kalmaya kararlıydı. Sunny, Teddy’yi şaşırtarak “Peki ne yapıyordun? Bombardıman uçağı mı uçuruyordun? Pilotu sen miydin?” diye sordu.

“Evet,” dedi Teddy. “Bir Halifax bombardıman uçağının pilotuydum. Bombardıman uçaklarına Britanya’daki şehir isimleri verilmişti – Manchester, Stirling, Wellington, Lancaster. Halifax. Tabii

ki şöhret olan Lancaster'lardı. Daha yüksekte uçabiliyorlar ve daha ağır bomba yükü taşıyabiliyorlardı, ama aslına bakılırsa savaşın sonunda Halifax'lara Bristol motorları takıldığı zaman Lancaster'lara denk olmuşlardı. O eski 'Halibag'ları çok seviyorduk. Lancaster'lar savaştan sonra ünlü olmuşlardı, bizse onların gölgesinde kalmıştık. Hem eğer insanın hızla kendisini dışarı atması gerekiyorsa bir Halifax'ın içinden kurtulmak daha büyük bir ihtimaldi. Lancaster'lerin ortasında lanet olası koca bir kanat kirişi vardı ve..." Sunny birdenbire trafikte iki şerit birden kaydı. Neyse ki yol neredeyse bomboştu. ("Aman!") Teddy, Sunny'nin bir şeyden mi kaçmaya çalıştığını yoksa içinin mi geçtiğini bilmiyordu. Çenesini kapasa daha iyi olur diye düşündü. Nancy'nin uzun zaman önceki sözlerini hatırladı. *Bombalama tekniklerinden daha ilginç bir şey hakkında konuşalım.* Teddy içini çekti ve "Termofil savaşı," diye mırıldandı.

"Ha?"

Sonunda eve vardıklarında Teddy "İyi iş çıkardın, Sunny. Çok iyi bir sürücü olacaksın," dedi. Eleştirmektense övmek her zaman daha iyidir. Hem zaten iyi iş çıkarmıştı. Sunny domuz pastırmasıyla sandviç yaptı (mutfak cephesinde belirgin şekilde gelişme belirtileri gösteriyordu) ve yemeklerini sağ salim dönüşlerini kutlamak için birer bardak birayla televizyonun karşısında yediler. On yıllardır ilk defa Teddy bir sigaraya ihtiyacı olduğunu düşündü. Bunun cazibesine direndi. Yorulmuştu ve bira da, *Noel'in Ev Partisi* şovu da bitmeden kanepede uyuyakaldı.

Belki de Viola üniversiteye gitmek için yuvadan ayrıldığı zaman o da taşraya geri dönmeliydi. Uzağa değil, Hambledon Tepeleri'ne belki. Küçük bir eve. (Fare Evi'ni şefkatle düşündü.) Ama onun yerine orada kalmış ve gönülsüzce çalışmaya devam etmişti, çünkü bir şeyler ona yaşanması gereken hayatın bu olduğunu söylemişti. Ve York'u, bahçesini seviyordu. Arkadaşları vardı, birkaç kulübü vardı. Bir arkeoloji derneğinin üyesiydi ve onlarla kazılara gidiyordu. Bir doğa gezginleri kulübü, bir kuş gözlem kulübü. Yalnız yapılan uğraşları tercih ediyordu ve bir grubun üyesi olmak görev gibi hissettiriyordu, ama görev bilincine sahipti ve birilerinin böyle olması gerekiyordu, yoksa dünya yok olup giderdi. Yerel bir gazete için çalışmanın dünyadaki en külfetli iş olduğunu hiç düşünmemiş-

ti, ama emekli olduğu zaman birdenbire ne kadar çok boş zamanı olduğuna yine de şaşırmişti. Belki de fazlasıyla boş zamanı vardı.

“Peki ya bunlar?” diye sordu Viola, *Augustus’un Maceraları*’nın durduğu kitaplığı işaret ederek. “Sence bunların ikinci el değeri var mıdır? Yani demek istiyorum ki yıllar önce demode oldular. Hepsi de sana adanmış – bu sanırım değerini düşürüyor. Bu tam bir set gerçi, o yüzden birileri ilgi duyabilir.”

“Ben ilgi duyuyorum,” dedi Teddy.

“Ama onları hiçbir zaman sevmedin,” dedi Viola. “Onları okumadın bile.”

“Evet, okudum.”

“El değmemiş haldeler.”

“Çünkü bana kitaplara iyi bakmam öğretildi,” dedi Teddy. Bu tabii ki Viola’ya da öğretilmişti ama o pis bir okuyucuydu. Yiyecek ve içecek, kedi kusuğu, kim bilir kitaplarının sayfalarında başka neler vardı. Onları küvetin içinde hep düşürüyor ya da yağmurda bırakıyordu. Çocukken ne zaman kızs a onları füze gibi fırlatırdı. Viola küçükken Teddy, Enid Blyton’ı bir kereden fazla alnına yemişti. *Çok Uzaktaki Ülke* neredeyse burnunu kırmıştı. Eğer hâlâ bir şeyler fırlatıyorsa buna şaşırma zdı. Teddy, Viola annesini kaybettiği için içinde çok fazla kızgınlık olduğunu düşünüyordu. İşte yine sahte psikolojiye başlamıştı. (“Kızgınlım çünkü bir annem var,” demişti Bertie.) Sylvie çocukluk travmalarına hiçbir zaman pek inanmamıştı. Dedğine göre insanlar olduğu gibiydi, hepsi paket halinde bir bütündü ve açılmayı bekliyorlardı. Annesinin nesli harika bir şekilde suçlu olmaktan uzak görünüyordu.

Teddy gidip boş bir kutu aldı ve Augustus’u içine koymaya başladı. İçlerinden birisini açmayalı yıllar olmuştu. Izzie en sonuncusunu 1958’de yazmıştı. Uzun zamandır, aslına bakılırsa savaştan beri pek satılmıyordu. Augustus’un en parlak dönemi iki savaşın arasındaydı. Augustus Edward Swift 1926’dan 1939’a kadar güzel yaşamıştı. Tabii ki zavallı Augustus’un işi Izzie 1974’te ölmeden çok önce bitmişti. Teddy’nin Augustus’u ise yaşamaya devam etmiş, ara sıra kendisini göstermişti. Ağzının köşesinden bir sigara sarkarken, tekmeleyip bağırarak huzurevine sürüklenen yaşlı bir adam olmuş muydu şimdi? Pantolonu lekeli ve çenesi sakallı mıydı?

Izzie ölmeden birkaç gün önce Teddy onu ziyarete gitmişti. O

sırada Izzie kafayı epey sıyırmıştı bile. Onu hayal etmek şimdi zordu, açgözlü kırmızı dudakları, parfümü, gösterişli tavırlarıyla o bir izlenimden ibaretti. Bir noktada onu evlat edinmek istemişti. Öyle olsa hayatı çok mu değişik olurdu yoksa aynı şekilde mi geliştirdi?

Izzie vasiyetinde Augustus'un telif hakkını Teddy'ye bırakmıştı. Neredeyse hiçbir değeri yoktu. Çoğu Holland Park'taki evden oluşan varlığının geri kalanı, 'torunum' dediği ve daha önce hiç duymadıkları Almanya'daki bir kadına gitmişti. Vasiyetinde 'zararı karşılaması için' diyordu.

Pamela, Teddy ve Pamela'nın kızı Sarah, Izzie'nin cenazesinden sonra evdeki her şeyi tek tek elden geçirmişlerdi. Kâbus gibi bir işti. Mücevher kutusunun dibinde bir *Croix de Guerre* bulmuşlardı. Bu çok inanılmaz görünüyordu. Bu ikiz gizem, Alman torun ve *Croix de Guerre*, Izzie'nin anlaşılmaz doğasını özetliyordu. Eğer dedektif ruhlu Ursula hâlâ hayatta olsa, iki meselenin de özünü öğrenirdi. Teddy ilgi göstermemişti (şimdi bunun için kendini suçlu hissediyordu) ve aradan çok zaman geçmeden Pamela, erken başlangıçlı Alzheimer belirtileri göstermeye başlamıştı. Zavallı Pammy, yıllarını gri renkli bir yarı hayat yaşayarak geçirmişti. Böylece bir duygu ikilemi olan Izzie asla anlaşılamamıştı, ki bu tam da onun olmasını istediği şeydi.

Teddy, Izzie'nin ilk başarı dalgasının ardından Cecil Beaton'ın çektiği stüdyo portresini paketledi. Fotoğraf Izzie'yi film yıldızı gibi gösteriyordu, yapaydı ve üzerinde çokça oynanmıştı. "Ama göz kamaştırıcı," demişti Bertie. "Evet, sanırım öyle," demişti Teddy. Fanning Court'ta onu ilk kez ziyarete geldiğinde fotoğrafı Bertie'ye vermişti. "Ama güzel olan annemdi," dedi Teddy. Görüş ziyareti için açık tabuta konmuş Sylvie'nin cesedini hatırladı. Yıllar, yüzünden uçup gitmişti ve Bea Teddy'nin kolunu sıkıca kavramıştı, yalnızca o ikisi vardı, sanki özel bir sergiyi geziyorlardı (gerçekten de öyleydi, diye düşündü.) Neden Bea? O gün Nancy neredeydi? Hatırlayamıyordu. Elbette Bea da artık yoktu. Teddy'nin kalbine çok yakındı, belki onun bildiğinden de yakın. Tanrım, diye düşündü Teddy, ölüleri düşünmeyi bırak. Beaton'ın fotoğrafını Augustuslarla beraber paketledi ve kutuyu kapatıp bantladı. Viola'ya kararlı bir şekilde "Benimle geliyorlar," dedi.

"Sunny nerede?" diye sordu Viola şaşkınlık içinde.

Evet, Sunny *neredeydi*?

Yakın zaman önce birkaç kere büyük bir erkek tilki gördüm ama sıcak bir akşamüstüydü ve kuşkusuz çoğu yaratık gibi o da gözden uzakta bir yerde, gölgede gizleniyordu. Tilkinin kötü bir şöhreti vardır. Öykülerde ve masallarda çoğunlukla cazibesi olan düzenbaz bir hırsızdır, adı alçak (ve bazen de meziyetli) kurnazlığın simgesidir. Ahlaksız bir suçlu, bir dalavereci ve bazen düpedüz bir haindir. Hristiyan Kilisesi tilkiyi çoğu zaman şeytanla eşit tutmuştur. Ülkedeki çoğu kilisede, rahip gysileri içindeki bir tilkiyi kaz sürüsüne vaaz verirken gösteren resimler bulabilirsiniz. (Ely'deki katedralde hoş bir ahşap oyma vardır.) Tilki sinsi bir haydut, vicdanı olmayan şeytani bir avcıdır, kazlarsa bir grup masum...

Sunny inanılmaz bir şekilde daha da çok çerçöp kutusunun olduğu tavan arasındaydı. Oradaki hava, ihmal edilmişlikle ağırlaşmıştı. Bu şeylerle –tek aralıklı, sıkışık ve solmuş daktilo yazıları olan küflü, pelür kâğıtlarıyla– dolu bir kutu vardı. Bazıları anlaşılmasız şeylerdi, o yüzden Sunny bunların büyük ihtimalle şiir olduğu sonucuna vardı.

Tavan arası sanki ihmal edilmiş bir müze gibiydi, her yeri toz ve pas kaplamıştı. Sunny müzelerdeki havayı sevmezdi ama toplama fikrini severdi; bütün o kelebek ve böcek tepsileri, kaya dolapları hoşuna giderdi. Augustus kitaplarını da sevmişti, gerçi bunu söylemezdi. Kitapların içlerini çok değil, birörnek olan dışlarını. Hepsinin sırtında birer sayı vardı ve eğer onları sıraya dizerseniz, birden kırk ikiye kadar gidiyordu. Küçükken taşlar, çakıllar, yolun kenarından kaya parçaları, her şeyi toplardı. Bazen hâlâ bir taşı yerden alıp cebine koyma dürtüsü hissediyordu.

Kâğıtları aldığı her seferinde gri renkli pudra gibi ince bir toz tabakası havalanıyordu. Dudakları sanki yabancı bir dilin şifresini çözüyormuş gibi her kelimayı tek tek oluşturarak yazıları yavaşça okudu.

Kutsal Aile'nin gece için sığındığı ahırda yalnızca küçük bir ateş yanıyordu ve o da sönmek üzereydi. Mesih'in gelişini kutlamak için gelen onca küçük yaratıktan birisi olan bir nar bülbülü, bebeğin ne kadar üşümüş olduğunu görünce zayıf ateşin önüne gitti ve kanatlarıyla alevleri yelpazeledi. Böyle yaparken göğsünü yaktı ve bundan böyle şükran borcunun göstergesi olarak göğsü hep kırmızı kaldı.

Bunlardan çokça vardı. Her birinin sonunda 'Agrestis' diye yazılıydı. Her ne anlama geliyorsa. Her birinde farklı bir konu vardı – 'çuha çiçeklerini aramak', 'baharın memnuniyetle karşılanan dönüşü', 'nergislerin altın renkli ihtişamı', 'tüyleri suyla parlamış susamuru ve bebekleri', 'en saf beyazlıkta bir dizi kardelen'. Bir tarlada boks yapan yaban tavşanları – 'Ostre'nin Kelt habercisi, bahar tanrıçası'. Yaban tavşanları boks mu yapıyor, diye şaşırdı Sunny. Maç yapar gibi mi?

Düğmeler ve eski madeni paralarla dolu bir başka küflü kutu. İçinde fotoğraflar olan bir ayakkabı kutusu. Fotoğraflardaki neredeyse hiç kimseyi tanıımıyordu. Sunny'ye göre çoğu tarih öncesinden kalma küçük ve siyah-beyaz fotoğraflardı. Yetmişli yıllarda renkliye dönüyorlardı. O ve Bertie'nin Ted Dede'nin bahçesinde çekilmiş ve rengi solup sararmış birkaç küçük şipşak fotoğrafı vardı. Onları palyaço gibi gösteren ana renklerde giysiler giyiyorlardı. Teşekkürler Viola, diye düşündü acı bir şekilde. Çocukken ona sataşmalarına şaşmamak gerekirdi. O ve Bertie bir çiçek tarhının önünde duruyorlar ve Tinker aralarına oturmuş. Kalbi hafifçe seğirdi. Büyükbabası ona Tinker'ın uyutulduğunu söylediği zaman ağlamıştı. Fotoğrafları alıp cebine koydu.

Küçük ve paslı bir başka kutu daha vardı ve açınca içinde madalyalar olduğunu gördü. Tahminen büyükbabasının savaştan kalma madalyalarıydı. Ve küçük bir altın tırtıl. Tırtıl mı? Yıllanıp yumuşamış bir kart – 'Tırtıl Kulübü Üyeliği' diyordu, 'W/C E. B. Todd' için yapılmıştı. Bir başka üyelik kartı, bu farklıydı, 'E. B. Todd' adına verilmiş 'Japon Balığı Kulübü' diyordu üzerinde. Bu gizemli harfler ne anlama geliyordu? Ted Dede'nin üye olduğu bütün bu tuhaf kulüpler neyin nesiydi? Japon Balığı Kulübü üyelik kartının üzerindeki yazılar ancak okunabiliyordu, 'Acil durum botunu kullanarak ölümden kurtuldu, Şubat 1943'.

Sunny, Ted Dede kalçası kırılıp yürüyemediği zaman Harrogate'e yaptıkları geziyi düşündü. Bunu söylememişti ama gezi çok hoşuna gitmişti. Şehitlikteki mezar taşlarının düzenliliğini takdir etmişti. Bir noktada yürüyüp uzaklaşmak ve Ted Dede'yi tekerlekli sandalyesinde yalnız bırakmak zorunda kalmıştı çünkü gözlerinin yaşardığını hissetmişti. Bütün o ölü adamlar, bu çok üzücüydü. Kendi yaşındalardı, asil bir şey, kahramanca bir şey yapmışlardı.

Onlar şanslıydı. Tarihin bir parçası olmuşlardı. Aynı şey kendisine olmayacaktı. Ona asla asil ve kahraman olma şansı verilmeyecekti.

Bu onun öfkelenmesine yol açtı. Metal kutudan madalyaları aldı ve cebine, çalıntı fotoğrafın yanına koydu.

Aslına bakılırsa savaş ve bombardıman uçaklarıyla ilgili bütün o şeyler ilginçti. Belki de Sunny savaş hakkında bir kitap okurdu. Belki o zaman kendisini bir salak gibi hissetmeden Ted Dede'yle konuşabilirdi. Büyükbabası da bir kahramandı, değil mi? Onun dolu dolu bir hayatı olmuştu. Sunny, insan acaba nasıl böyle bir hayat edinir diye merak etti.

Tavan arasının merdiveninden aşağıya beceriksizce indi ve yere bir kutu düşürdü. Viola abartılı bir şekilde tozla boğuluyormuş gibi yaptı. "Alerjim olduğunu biliyorsun," dedi küskünce.

"Yukarıda daha dünya kadar şey var," dedi Sunny.

"Ah, Tanrı aşkına," dedi Viola Teddy'ye. "Sen tam bir biriktirme bağımlısısın."

Teddy onu duymazdan geldi ve Sunny'ye "Yukarıdayken içinde madalyalarımın olduğu kutuyla rastlamadın, değil mi?" dedi.

"Madalya mı?"

"Savaştan kalma. Yıllardır görmedim onları. Hava Kuvvetleri buluşma yemeğine gitmeyi düşünüyordum, onları da götürebilirim diye düşünmüştüm."

Sunny omuz silkti ve "Bilmem," dedi.

"Devam edebilir miyiz lütfen?" dedi Viola.

"Her şey kamyonete yüklendi," dedi Viola. "Yapman gereken tek şey kamyonet gitmeden önce şapşal yoklaması yapmak."

"Ne yapmak?" dedi Teddy.

"Şapşal yoklaması," diye tekrar etti Viola. "Bilirsin işte, etrafa bakınıp geride bir şey bırakmadığına emin olman lazım."

Yalnızca hayatımı bıraktım, diye düşündü Teddy.

Görünmez Kurtçuk

Viola, dünya sahnesine çıkmakta gecikmişti. Teddy ve Nancy hiçbir bebek belirtisi olmadan beş yıldır evliydi ve umutlarını neredeyse yitirmişlerdi. Evlat edinmeyi düşünüyorlardı. Belediyenin idare ettiği kuruluştaki somurtkan kadın, yakında fazla yaşlı olacaklarını ve o sıralarda bebeklerin az bulunduğunu söylemişti (sanki bebekler mevsimseldi). İsimlerini yazdırmak istiyorlar mıydı?

“Evet,” dedi Nancy, Teddy’nin beklediğinden daha hevesle. Adı Bayan Taylor-Scott olan somurtkan kadın, ucuz bir devlet dairesi masasının arkasında oturuyordu. Teddy ve Nancy onun önünde rahatsız sandalyelerde oturuyorlar ve sorguya çekiliyorlardı. (“Ya-ramaz öğrenciler gibi,” demişti Nancy.)

“Eğer bir ‘kıtlık’ varsa,” dedi Nancy, “başka ırktan bir bebek olmasını umursamayız.” Teddy’ye döndü ve “Umursamayız, değil mi?” diye sordu.

“Hayır,” dedi Teddy, hazırlıksız yakalanmıştı. Daha önce hiç konuştukları bir konu değildi. Bebeklerinin beyaz olmayacağı hiç aklından geçmemişti. Savaş sırasında bir harekâta uçağa geçici bir eleman almışlardı, Jamaika’dan gelen bir kuyruk nişancısıydı ve kömür kadar siyahtı. Adını hatırlayamıyordu, yalnızca on dokuz yaşında olduğunu ve Ruhr’dan dönerlerken arka taretten dışarı fırlayana kadar hayat dolu olduğunu hatırlıyordu.

“Umursamıyorum,” dedi Teddy, “gerçi yeşil olmasını da istemem.” Bunun güldürmek için zayıf bir girişim olduğunu biliyordu. Sylvie’ye bu planı anlatmadığını ve beşiğe ilk kez göz atıp ona bakan küçük siyah bir yüz gördüğünde Sylvie’nin yüz ifadesini seyrettiğini hayal etti. Güldü ve Bayan Taylor-Scott ona şüpheyle baktı. Nancy ona doğru uzanıp elini cesaret verici bir şekilde sıktı. Belki de uyarı bir şekilde. Zihinsel olarak dengesiz görünmek istemezlerdi.

“Eviniz?” diye sordu Bayan Taylor-Scott, başvuru formuna kar-gacık burgacık ve okunaksız bir şey yazarken.

Fare Evi'ni artık geride bırakmışlardı ve şimdi vadinin birkaç kilometre içine doğru, küçük bir okulu, bir kahvehanesi, bir dükkânı, belediye binası ve bir Metodist şapeli olan, ama kilisesi olmayan küçük bir köyün hemen dışındaki Ayswick adında kiralık bir çiftlik evinde yaşıyorlardı. "İhtiyacımız olan her şey var," dedi Nancy, "gerçi belki de şapel hariç." Yarım yüzyıl sonra kahvehane bir 'gastro bara', okul bir çömlek atölyesine, dükkân bir kafeye ('her şey müessesede elde yapılmış'), belediye binası her zamanki turist ıvır zıvırlarıyla nakış takımları, takvimler, 'kaşıkliklar' ve koyun temalı süslerin de satıldığı sanat galerisine, Metodist şapel de bir eve dönüşmüştü. Geri kalan evlerin çoğu yazlık ev olmuştu. Bazen otobüsler dolusu turist geliyordu, çünkü köy, nostaljik bir zamanda geçen bir televizyon dizisinde fon olarak kullanılmıştı.

Teddy bütün bunları biliyordu çünkü 1999'da Bertie'yle yaptığı 'veda turunda' buraya geri dönmüştü. Fare Evi'nin tamamen ortadan kalktığını ve tek bir taşın bile kalmadığını görmüşlerdi, ama Ayswick hâlâ olduğu yerde duruyordu ve dışarıdan hemen hemen aynı görünüyordu. Şimdi bir pansiyondu ve adı Fairview olarak değiştirilmişti, 'şehir hayatının koşuşturmasından kaçan' ellili yaşlarında bir çift tarafından işletiliyordu.

Bir anlık hevesle geceyi orada geçirmeye karar vermişlerdi. Teddy'ye bir zamanlar Nancy'yle paylaştığı yatak odası verilmişti ve odayı değiştirmek istedi, onun üzerine arka taraftaki küçük odada uyudu ve ancak ertesi sabah uyandığında orasının bir zamanlar Viola'nın odası olduğunu fark etti ve nasıl olup da bunu unuttuğunu merak etti. Orada onun beşiği ve sonra çocuk karyolası, ve sonra da küçük yatağı vardı. Nancy'nin yönetimi altında kontrplaktan kesilip boyanmış şekilleri –Jack, Jill, kuyu ve bir kovayı– duvara çivilemişti. ("Hayır, biraz daha sola –kova sanki yuvarlanıp düşüyormuş gibi olsun.") Yatağının yanında küçük bir gece lambası vardı, küçük bir ev şeklindeydi ve sıcak ışığı pencerelerinden dışarı parlıyordu. Viola'nın çocuk kitapları için bir kitaplık yapmıştı –*Söğütlükteki Rüzgâr*, *Gizli Bahçe*, *Alis Harikalar Ülkesinde*– ve işte şimdi kendisi aynanın diğer tarafında *Toile de Jouy* duvar kâğıtlarına, vadiyi kış mevsiminde gösteren amatörce yapılmış büyük bir resme ve ucuz beyaz kâğıttan gölgelikli başucu lambasına bakıyordu. Ve diğer tarafa geçmek asla mümkün değildi.

Ev, Nancy'yle yaşadığı zamankinden çok daha sıcaktı, gerçi Kral George dönemi lambriyelerinin duvarlardan gittiğini gördüğüne üzül-müştü, onların altmışlı yılların kurbanı olduğunu düşündü Teddy ve şimdi orası yepyeni çiçekler ve çizgilerle, soluk renkli kilimlerle ve her odaya 'özel' banyoyla donatılmıştı. Ayswick tanınamaz bir şeye –aslına bakılırsa Fairview'e– dönüştürülmüştü ve ondan ya da geçmişinden geriye hiçbir şey kalmamıştı. Teddy dışında hiç kimse bir zamanlar rüzgâr, el üstünde tuttıkları gramofonlarında *Tosca*'yı söyleyen Beniamino Gigli ve Maria Caniglia ile yarışarak tepede eserken ve her odanın içinde uğuldarken o ve Nancy'nin mutfaktaki büyük Aga kuzinenin yanına sokulduklarını asla bil-meyecekti. Siyahlı beyazlı İskoç çoban köpeklerinin adının Moss olduğunu ve o büyük Aga'nın önündeki yaygının üstünde mutlu bir şekilde uyduğunu, bu arada Teddy'nin Doğa Notları'nın taslağını bir cep defterine yazdığını ve Nancy olgun bir tohum kapsülü gibi patlamaya hazırlanırken yakında tanışacakları bebek için küçük dantelli şeyler ördüğünü kimse bilemeyecekti.

Fairview'in kahvaltı salonunda kızarmış ekmeğine tereyağı sürerken bütün bunların onunla öleceğini fark etti – bir zamanlar tozlu ve kullanılmayan arka oturma odası şimdi itiraf etmeliydi ki üzerlerinde birer küçük tutam çiçek ve beyaz masa örtülü üç yuvarlak masayla gayet hoştu. Konuklardan aşağı inen ilk oydu ve daha kimse görünmeden önce bir tabak domuz pastırması, yumurta ve sosis yemiş (Viola'ya göre 'iştahı hâlâ yerindeydi' ve bunu sanki eleştirir gibi söylüyordu) ve ev sahibesiyle dostça sohbet etmişti. Bir zamanlar orada yaşadığından bahsetmemişti. Bunun tuhaf olacağını düşünmüştü. Eğer söylemiş olsa sohbetleri tahmin edilebilir şekilde ilerlerdi. Kadın şaşırdığını ifade eder ve "Sizin zamanınızdan beri çok değişmiş olmalı," der, o da "Evet, kesinlikle öyle!" derdi ve hiçbiri de akşamları çiftlik evinin arkasındaki bir grup ağaca aceleyle tünemeye gelen ekin kargalarının gaklamasını ya da tepenin üstünden görünen Blake tarzı muhteşem gün batımı manzarasını anlatmaya yetmezdi.

"Ayswick," dedi Nancy. "Bir çiftlik evi." Bayan Taylor Scott sanki çiftlik evlerini onaylamıyormuş gibi bir kaşını kaldırdı. "Bir köy-de," diye ekledi Nancy aceleyle. "Daha doğrusu köyün kıyısında. İhtiyacımız olan her şey var."

Ayswick'i kiralayabilmişlerdi çünkü onun sahibi olan çiftçi kendisi için her türlü elektrikli aleti ve eşyasıyla modern bir tuğla ev inşa etmişti; eski çiftlik evini bir 'ayak bağı' olarak görüyordu ve cereyanlı, taş döşeli koridorları ve tangırdayan pencereleriyle ilgilenmeye istekli kiracılar bulduğu için çok mutluydu. "Ama çok karakterli bir ev!" demişti Nancy, kira kontratını imzaladıkları zaman keyifle.

Fare Evi küçükükken çiftlik evi kocamandı ve iki kişi için fazlasıyla büyüktü. On sekizinci yüzyılın ortalarından kalmaydı ve hava şartlarıyla eskimiş gri taştan cephesi fazla bir şey anlatmasa da, içerideki meşeden geniş yer tahtaları, oturma odasındaki boyanmış Kral George dönemi lambripleri, kurdele ve çelenk süslü kartonpiyerleri ve en iyisi de, Nancy'ye göre 'insanı rahatlatan koca bir hayvan gibi' krem rengi eski Aga kuzinesiyle kocaman çiftlik mutfak, belli bir zarafet açığa çıkarıyordu. Nancy'nin piyanosu hariç kendilerine ait mobilyaları yoktu ve öldükten sonra onlara eşyalarını ve öteberisini ödünç verecek yaşlı bir teyze de yoktu, o yüzden çiftçiye ve karısına, karnı aç çiftlik işçisi güruhuna kahvaltı yedirmek için yapılmış devasa mutfak masalarını evde bıraktıkları için minnettardılar.

Çiftçinin karısı küçük yedek yemek odasına yeni moda olan Ercol marka sade mobilyalar almakta ısrar etmişti. Nancy ziyarete gittiğinde "Çok hoş," demişti nazikçe. Teşekkür etmek için çiçek götürmüştü ve basit, karaağaç ahşabından masaya oturup koyulaştırılmış sütle kaynatılmış kahve aromalı içecekten içmişti. Hem Teddy, hem de Nancy kahveleri konusunda gayet müşkülpesentti. İtalyan tarzı kavrulmuş kahve çekirdeklerini York'taki Border's dükkânından postayla alıyorlardı. Postacı, kahverengi kâğıt paketten sızan kokular yüzünden hep şaşırmış görünüyordu. Çekirdekleri mutfak masasına sabitlenmiş el değirmeninde kendileri öğütüyorlar ve savaştan önce Teddy'nin Fransa'dan getirdiği eski makinede kahvelerini yapıyorlardı.

Nancy Teddy'ye "Yeni çiftlik evi çok ruhsuz," dedi. "Karakter-siz." Örümcek ya da fare de yok. Toz yok, tavanda yavaşça ilerleyen çatlak yok, duvarlardan yukarı yükselen ve zar zor kazandıkları kızlarına kışın soğuk algınlığı ve günün birinde bronşit verecek rutubet yok. Ve yeni çiftlik evi tepenin korunaklı tarafına yerleşmişti, Ayswick ise vadiyi boylu boyunca görüyor, rüzgârın haşın

kuvvetine maruz kalıyordu. Ön kapılarında durup kötü havanın yaklaşan bir düşman gibi kendilerine doğru gelmesini izleyebiliyorlardı. Hava şartları onlarla yaşıyordu, bir kişiliği vardı – “güneş çıkmaya çalışıyor”, “sanırım yağmur yağmak istiyor”, “kar kendisini uzakta tutuyor”.

Bir Cumartesi günüydü ve Nancy yeni çiftlik evinden döndüğünde Teddy’yi pastoral bir havada bulmuştu.

Bu sıralar ormanlar yüksükotlarıyla⁴¹ dolu. Bu mütevazı yerel çiçeğin –on altıncı yüzyıl Alman botanikçisi Leonhart Fuchs tarafından verilen– Latince ismi *digitalis* ve anlamı ‘parmak’sıdır ve burada, Yorkshire’da bazen ‘cadı parmağı’ olarak anılır. (‘Fuchs’ kelimesinin, tilkinin Almancası olması belki de tuhaf bir rastlantıdır.) Yüksükotunun başka birçok adı daha vardır –peri eldiveni, peri çanı, tilki çanı, tilki kuyruğu– ama çoğumuz onu ‘yüksükotu’ olarak biliriz. İngilizce-deki *foxglove* kelimesi büyük ihtimalle Anglo-Sakson dilindeki *Foxes glófa*’dan gelmektedir.

“Bu kelimenin nereden geldiğini daha önce hiç düşünmemiştim,” dedi Nancy. Arkasında duruyordu, okurken ellerini onun omuzlarına koymuştu.

Gösterişli olmayan bir çiçektir ve kalp sorunlarını tedavi etmekteki yararları keşfedilmeden önce yüzyıllar boyunca geleneksel tıpta pek çok hastalığı iyileştirmek için kullanılmıştır. Savaş sırasında her zamanki kaynağımızdan ithal edemediğimiz zaman *digitalis* ilacını üretmek için yüksükotu toplamakla görevlendirilen Şifalı Bitkiler Bölge Komiteleri’ni bazılarınız hatırlayabilir ya da onlardan birisinin üyesi olmuş olabilir.

“Bunu annemden öğrendin,” dedi Nancy.

“Evet. Şifalı Bitkiler Bölge Komitesi’nin başkanıydı.”

“Annen, benim annemin cadı olduğunu düşünüyor,” dedi Nancy. “Üç yüz yıl önce olsa onu suya batırıp boğdurturdu.” Kendi bahçeleri, yani Ayswick’in bahçesi yüksükotlarıyla doluydu ve onlardan başka pek bir şey yoktu. Çiftçiden bir çift tırpan ödünç alıp engebeli bir çimenlik açmışlar ve gerisini de doğaya bırakmışlardı. Manzaranın muhteşemliği karşısında küçücük kalacak bir bahçe yaratmak çok anlamsız gelmişti. Teddy, York’a taşındıkları zaman

41 İngilizcede ‘foxglove’ yani tilki eldiveni. (ç. n.)

bir dönümlük banliyö arazisinden alınacak ne kadar keyif olduğunu anladığında şaşırmıştı.

Nancy Teddy'nin başının tepesini öptü ve "Notlandırma yapmam lazım," dedi. Artık hevesli ortaokul kızlarına öğretmenlik yapmıyordu, vicdanı 'ona gerçekten de ihtiyaç duyulduğu' yere sürüklemişti onu. Her gün arabayla Leeds'e gidiyordu, orada sıradan ve minnettar bir ortaokulun matematik bölüm başkanıydı. Nancy artık evlilik ismiyle tanınıyordu, 'Bayan Shawcross'u geride, üniversiteye hazırlık okulunda bırakmıştı. 'Dezavantajlı' öğrencilerle dolu olan yeni okul, evli kadınlara karşı çelişkili duygular taşımıyordu. Nancy'nin dediğine göre matematik bölümünü kurtarabildiği sürece kafası kesik bir at bile olsa umursamazlardı.

Bill Morrison zamanla kendisini 'geri plana' çekerken Teddy de yavaş yavaş *Kayıtçı* dergisinin fiili editörü olmuştu. Teddy bazı yorucu getir götür işleri için okuldan yeni mezun olmuş birisini işe almıştı ama içeriğin çoğunu hâlâ kendisi yazıyordu.

Bayan Taylor-Scott'a da bildirdikleri üzere hafta sonları tepede ve vadide uzun yürüyüşlere çıkıyorlar, Agrestis'in deyişiyle doğayı 'bütün farklı giysileri içinde' gözlemliyorlar ve Doğa Notları için ilham alıyorlardı. Her gün Teddy'yle işe giden Moss adında siyahlı beyazlı çok iyi bir İskoç çoban köpekleri vardı. Akşamları kare bulmaca çözüyor ya da *Manchester Guardian* gazetesinden birbirlerine küçük haberler okuyorlardı. Radyoları vardı; iskambil oynamayı ve Ursula'nın düğün hediyesi olarak verdiği gramofonu dinlemeyi seviyorlardı.

"Peki arkadaşlarınız?" diye sordu evlat edinme dairesindeki kadın. "Aslına bakılırsa bunun için çok zamanımız yok," dedi Nancy. "İşte çalışıyoruz ve birbirimize sahibiz."

"Korkunç bir sözlü gibiydi," dedi Nancy sonradan Teddy'ye. "Opera plakları dinlemeyi sevdiğimizi söylediğim zaman yemin ederim ki irkildi. Ve ikimizin de epey geniş ailelerden geldiğimizi söylediğim zaman doğuştan kontrolsüz şehvete ya da -daha kötüsü- Katolikliğe mi eğilimliyiz diye merak ettiğini görebiliyordum. Ve geniş bir sosyal çevreye mi yoksa yalnızca bir-iki arkadaşına sahip olmak mı iyi, anlayamadım. Sanırım orada bocaladım. Büyük ihtimalle Moss'tan bahsetmemeliydik, kadın köpek severlerden değildi. *Guardian* gazetesi de bir hataydı, onun bir *Mirror* okuyucusu olduğunu görmek mümkündü."

“Kilise?” diye sormuştu Bayan Taylor-Scott, ondan suçluluk dolu bir sırrı zorla ortaya çıkartmaya çalışır gibi Teddy’ye bakarak.

“Her Pazar, İngiltere Kilisesi,” dedi Nancy, çabucak. Teddy’nin elini yeniden sıktı.

“Papazınız tavsiye mektubu yazar mı?”

“Elbette.” (“Bunda bocalamadım.” Hayır, bu yalnızca düpedüz bir yalandı, diye düşündü Teddy.)

“Metodist olup mahalle şapeline katılabiliriz,” dedi Nancy sonradan. “Eminim Wesley, Bayan Taylor-Scott’a çekici gelirdi, adam örnek davranışlarla çok ilgiliydi. ‘Tanrı nasip etsin ki asla işe yaramaz bir şekilde yaşamayayım!’” Teddy bu kelimeleri Ursula’nın cenazesinde alıntılanmış ve sonra buna pişman olmuştu çünkü bunlar ablasını korkunç bir şekilde katı ve somurtkan birisi gibi göstermişti, özellikle de yararlı olmanın modası geçmiş olduğu 1966 yılında. Ursula hiç de dine eğilimli değildi, savaş onu içinden alıp götürmüştü, ama düzen karşıtı Protestanların hem ağzı sıkı, hem de gayretliymiş gibi görünmelerine hayrandı.

Teddy, Ursula’nın cenazesi için bütün hazırlıkları yapmıştı ve sonrasında Ursula’nın ona mektup yazıp her şeyi anlatmasını bekleyerek aylar geçirmişti. (“Çok sevgili Teddy, umarım iyisindir.”)

“İyi misin Büyükbaba?” diye sordu Bertie, Fairview’un kahvaltı masasında yanındaki sandalyeye oturup yanağını öpmek için eğilirken. “Anılardaki bu küçük yolculuk canını mı sıktı?” Teddy onun elini sıvazladı ve “Hiç de değil,” dedi.

O gün, savaş sırasında Hava Kuvvetleri’nde görev yaptığı bazı havaalanlarını görmek için yola çıkıyorlardı. Oraları şimdi sanayi bölgesi ya da şehir dışındaki alışveriş merkezleri olmuşlardı. Üzerlerine evler, bir tanesine de hapisane inşa edilmişti, ama ilk görev turunda bulunduğu yer, hayalet gibi yerleşim binalarının kalıntıları, etrafını çevreleyen yolun izleri, üzerini otlar kaplamış bomba deposu ve pencere çerçeveleri paslanmış ve betonları dökmüş, gözleri çökmüş ve iskeleti kalmış kontrol kulesiyle hâlâ hayalindeki terk edilmiş, hüzünlü yerdı. İçerisini kılıksız otlar –yakı otları, ısırganlar ve labadalar– bürümüştü, ama harekât panosunun bir bölümü duruyordu ve Batı Avrupa’nın uzun zaman önce güncelliğini yitirmiş, solup yırtık pırtık olmuş haritasının bir parçası hâlâ duvarda asılıydı.

“Ve bu da geçecek,” dedi Teddy Bertie’ye, haritayı incelerlerken

ve Bertie “Yapma. Ağlamaya başlayacağız. Hadi gidip bir fincan çay içecek bir yer bulalım,” dedi.

Black Swan adında bir bar buldular ve orada çay içip un kurabiyesi yediler ve ancak hesabı öderken Teddy orasının ilk görev turunda Mucky Duck dedikleri ve ekibiyle defalarca alem yapmaya gittikleri yer olduğunu hatırladı.

“Sence Bayan Taylor-Scott’un sorularından geçtik mi?” diye endişeyle sordu Nancy.

“Bilmiyorum. Ne düşündüğünü hiç belli etmiyordu.”

Ama herhangi bir ırktan bir bebek bulunmadan önce bir sabah Nancy kahvaltı için aşağıya indi ve “Sanırım bir melek tarafından ziyaret edildim,” dedi.

“Efendim?” dedi Teddy. Aga’nın üzerinde ekmek kızartıyordu, akıllı Nancy’nin söyleyeceklerinde değil, Agrestis’teydi. Bir önceki gün tarlada yaban tavşanlarının boks yaptığını görmüştü ve aldığı keyfi dile getirecek bir ifade arıyordu.

“Melek mi?” dedi, aklını *Lepus europaeus*’tan zorla uzaklaştırarak (‘Ostre’nin Kelt habercisi, bahar tanrıçası’).

Nancy ona mutlu bir şekilde gülümsedi. “Ekmeği yakıyorsun,” dedi. Ve sonra “Kadınlar arasında kutsanmış olanım. *Galiba* bir bebeğim olacak. Bizim. Bir bebeğimiz olacak, sevgilim. Yeni bir kalp atıyor. Benim içimde. Bir mucize.” Nancy uzun zaman önce Hıristiyanlığı reddetmiş olabilirdi ama onun içinde yaşayan haşmetli *religieuse*⁴² bazen bir an için Teddy’nin gözüne ilişiyordu.

Nancy’nin iki gün süren asap bozucu doğum sancılarının sonlarına doğru bir ara, doktor Teddy’yi bir köşeye çekip Nancy’yi kurtarmakla bebeği kurtarmak arasında bir seçim yapması gerekebileceği konusunda uyarılmıştı. “Nancy,” demişti Teddy, hiç duraksamadan. “Karımı kurtarın.”

Teddy hazırlıksızdı. Savaşın sona ermesiyle karanlık ölüm vadi-sinden çıkıp güneşin parladığı tepelere ulaşmış olması gerekiyordu. Çarpışma için hazırlıksız haldeydi.

“Senden seçmeni istediler,” dedi Nancy, anne ve bebeğin ikisi de sağ salım bir araya geldiği zaman. (Ona kim söylemiş acaba, diye

42 Rahibe. (ç. n.)

merak etti Teddy.) Yatakta yatıyordu, kan kaybından rengi bembeyazdı, dudakları kurumuş ve çatlamıştı, saçları terden hâlâ birbirine yapıştı. Teddy onun çok güzel görüldüğünü, alevlerden sağ çıkan bir kurbana benzediğini düşünüyordu. Kollarındaki bebek geçtikleri zorlu sınavdan tuhaf bir şekilde hiç etkilenmemiş gibi görünüyordu. “Ben bebeği seçerdim, bunu biliyorsun değil mi?” dedi Nancy, bu yeni varlığı alnından şefkatle öperken. “Eğer seninle bebeği kurtarmak arasında bir seçim yapmam gerekse, bebeği seçmem gerekirdi.”

“Biliyorum,” dedi Teddy. “Bencilce davranıyordum. Sense anneliğin kaçınılmaz görevini yerine getiriyordun.” (Görünüşe göre babalık görevi geçerli değildi). Sonraki yıllarda Teddy, pratikte olmasa da teoride, ikinci kez düşünmeden Viola’yı ölüme mahkum etmeye istekli olduğunu onun bir şekilde bilip bilmediğini merak etmişti. Hamileliği sırasında ne ümit ettiği –kız mı erkek mi– sorulduğunda Nancy her zaman gülmüş ve “Sonuçta bebek olursa yeterince mutlu olurum,” demişti, ama Viola doğup ondan başka çocukları olmayacağını öğrendikleri zaman “Kız olduğuna sevindim,” demişti. “Bir oğlan büyür, evlenir ve gider. Başka bir kadına ait olur, ama bir kız her zaman annesine aittir.”

Doktorun dediğine göre başka bebek olmayacaktı. Nancy beş çocuktan birisiydi, Teddy de öyle. Bu teklige, beşik kozasındaki bu tumbul krizalite indirgenmek tuhaftı. Acısı ve tatlısıyla. (Sonradan tatlıdan çok acı olduğu ortaya çıkacaktı.) İsimleri çoktan tartışmışlardı – kız için Viola. Nancy kendi dört kız kardeşini düşünerek kız çocukları hayal etmiş, ona bir Rosalind, bir Helena ve belki de bir Portia ya da bir Miranda eklemeyi düşünmüştü. Becerikli kızlar. “Trajedi olmayacak,” demişti. “Ophelia’lar ve Juliet’ler yok.” Ve Teddy için bir oğlan düşünmüştü, ona Hugh ismini vereceklerdi. Asla doğmayacak olan oğlan.

Shakespeare bir isim kaynağı olarak bariz bir seçenek gibi görünüyordu. 1952 yılıydı ve hâlâ İngiliz olmanın ne demek olduğu üzerine düşünüyorlardı. Onlara yardımcı olması için yeni ve genç bir kraliçe gelmişti, Gloriana⁴³ yeniden doğmuştu. Değerli gramofonlarında Kathleen Ferrier’in söylediği İngiliz folk şarkılarını dinliyorlardı. Manchester’daki Free Trade Salonu’nun yeniden açılı-

43 Kraliçe I. Elizabeth’in takma ismi. (ç. n.)

şında onun Hallé Senfoni Orkestrası'yla şarkı söylemesini dinlemeye gitmişlerdi. Salon 1940'ta hava akınında bombalanmıştı ve Nancy 1940 yılının çok eskilerde kalmış gibi görüldüğünü söylemişti. Dinleyiciler Elgar ve 'Umut ve Görkem Ülkesi'ni, ayaklarını yere vurup sevinçle bağırarak beğendiklerini gösterdiği sırada gözyaşlarını silerken "Ne şapşal vatanseverleriz," demişti. Ertesi yıl Kathleen Ferrier çok genç yaşta öldüğünde Bill Morrison "Muazzam bir genç kadın," demiş, her ne kadar Pennine Dağları'nın diğer tarafından olsa da onu kuzeyli olduğu için sahiplenmişti ve *Kayıtçı* için ölüm ilanını ve biyografisini yazmıştı.

Nancy Viola'yı ilk gördüğü anda ona âşık olmuştu. *Coup de foudre*⁴⁴, demişti, herhangi romantik bir aşktan daha yoğun ve baskın. Anne ve kızı, birbirleri için bütün ve kuşkuya yer olmayan birer dünyaydı. Teddy başka bir kişinin zihnini asla böylesine doldurmayacağını biliyordu. Karısını ve kızını çok seviyordu. Belki de bu muhteşem bir saplantıdan çok sadıkça bir sevgiydi, ama yine de yapması gerekirse bir an için bile düşünmeden onlar için kendi hayatını feda edeceğinden şüphesi yoktu. Ve artık başka bir şey, daha yüce bir şey için, sıcak renk dilimleri ya da savaşın veya romantizmin yoğunluğu için özlem duymayacağını da biliyordu. Bütün bunlar geride kalmıştı, şimdi farklı bir görevi vardı, kendisi için değil, ülkesi için değil, ama bu küçük çekirdek aile için.

Bu yalnızca Nancy'nin gösterdiği sevgi miydi? Yoksa daha ateşli bir şey miydi? Belki de ortaklaşa yaşadıkları yaşamla ölüm arasında olma deneyimiydi. Annelikle ilgili kendi deneyimi tabii ki Sylvie'ye dayanıyordu. Çocukken (büyük ihtimalle bütün hayatı boyunca) onu çok sevdiğini biliyordu, ama hiçbir zaman mutluluğunu ona bağlamamıştı. (Bağlamış mıydı?) Tabii ki o hiçbir zaman annesini anlamamıştı, kimsenin anladığından da şüpheliydi, ki babası kesinlikle anlamamıştı.

Uyumlu bir ateist olan Nancy, Viola'nın vaftiz edilmesi gerektiğine karar vermişti.

"Bence buna ikiyüzlülük denir," dedi Sylvie Teddy'ye, Nancy duyamayacağı kadar uzaktayken (Teddy'yle çoğu konuşması Nancy uzaktayken gerçekleşiyordu).

44 İlk görüşte aşk. (ç. n.)

“Eh, o zaman iki kişi edersiniz,” dedi Teddy. “Sen de hâlâ kiliseye gidiyorsun ama inanmadığını biliyorum.”

“Ne kadar iyi bir kocasın,” dedi Nancy sonradan, “her zaman annenin değıl karının tarafını tutuyorsun.”

“Ben sağıduyunun tarafını tutuyorum,” dedi Teddy. “Bir şekilde orası senin olduğıun taraf ve annem çok ender o tarafta.”

Vaftiz töreni sırasında Nancy Sylvie’ye “Risk almak istemiyorum,” dedi. “Pascal’ın yöntemiyle, bütün yumurtalarımı aynı sepete koymuyorum.” Felsefi Fransız matematikçilerinden söz edilmesiyle Sylvie yatışmamıştı. Teddy keşke daha az eğitimli birisiyle evlenmiş olsaydı, diye düşündü.

Viola’nın vaftizi için ‘eve’ gittiler. “Kendimize ait gayet güzel bir evimiz varken neden oraya hâlâ ev diyoruz?” dedi Nancy, düşünceli bir şekilde. “Bilmiyorum,” dedi Teddy, gerçi kalbinin derinliklerinde Fox Corner’ın her zaman evi olacağını biliyordu.

Vaftiz anneleri –teyzesi Bea ve halası Ursula– şeytanı ve Tanrı’ya karşı bütün başkaldırıları reddetmeye yemin ettiler ve sonra şeri ve kuru meyveli kekle Jackdaws’da kutlama yaptılar, söylemeye gerek yok ama Sylvie hemen yan tarafta, Fox Corner’da olmadıkları için çok bozulmuştu.

Teddy, Viola’nın sağ salim dünyaya gelişinin anısı olarak Nancy’ye küçük bir tektaş elmas yüzük verdi. “Sana hiç vermediğim nişan yüzüğü,” dedi.

Viola büyüdü, krizalit şişmanladı ama henüz bir kelebeğe dönüşmedi. Viola köydeki ilkokula başladığı zaman Nancy de işe geri döndü; ortaokul giriş sınavlarından kalan ama aileleri onları sıradan bir okula göndermenin sosyal aşağılanmasını kabul edemeyecek olanların gittiğı İngiliz Kilisesi’ne ait yakınlardaki özel bir yatılı kız okulunda yarı zamanlı çalışmaya başladı.

Çiftçi Ayswick’i onlara satmayı teklif etmişti ve onlar da eski çiftlik evini satın almak için krediye başvurmuşlardı. Hayat sanki sonsuza dek aynı şekilde devam edecekmiş gibi görünüyordu, Teddy hırslı değildi ve Nancy de halinden memnun görünüyordu, ta ki 1960 yazında bir gün, Viola sekiz yaşındayken, Nancy onları yukarıya çekmek istediğine karar verene kadar.

Taşrada yaşamanın gayet güzel olduğunu söyledi Nancy, ama yakın zamanda Viola daha fazlasına, gitmesi otobüsle bir saat sür-

meyen iyi bir ortaokula, arkadaşlara, sosyal hayata ihtiyaç duyacaktı ve bunları bu 'dağ başında' bulmak zordu. Ve çiftlik evi fazlasıyla büyüktü, temiz tutması imkânsızdı, ısıtmak bir servete mal oluyordu, su tesisatı karanlık çağlardan kalmaydı. Vesaire.

"Karanlık çağlarda su tesisatı olduğunu sanmıyorum," dedi Teddy. "Evi karakter sahibi olduğu için sevdiğini sanıyordum."

"Fazla karakter sahibi olmak da mümkün."

Kurduğu bu puslu, büyük bir sürprizdi. O sırada yatakta dik oturuyorlar, ikisi de kütüphaneden alınmış kitaplarını okuyorlardı, *Kayıtçı*'da yazmak için yerel bir tarım sergisini gezdiği gayet yorucu bir günün, her ne olursa olsun Teddy için sakın kapanışıydı. Bir adamın ilgi gösterebileceği ancak bu kadar çok iyi bakılmış koyun ve çetrefilli sebze teşhirleri olabilirdi. Çaresizce Kadın Enstitüsü çadırındaki reçelli kek yarışmasına zorla hakemlik etmişti (kendisini bir güzellik yarışmasında incik boncuk hakemi gibi hissetmişti). Minnettarlık içinde basmakalıplığa düşerek kazananı "bir tüy kadar hafif" diyerek ilan etmişti.

Okullar tatildeydi ve Nancy kontrol için gözlükçüye gitmek istemişti, ve hava öylesine güzeldi ki Teddy Viola'yı da tarım sergisine götüreceğini söylemişti. Tabii ki Viola çiftlik hayvanlarını pek de sevmiyordu. İneklerin ve domuzların arasında gergindi, koyunlar bile onu endişelendiriyordu, ve eğer bir kaz yakınına gelirse çılgıncı basıyordu (küçükken başından geçen talihsiz bir olay yüzünden). "Ama başka şeyler de olacak," dedi Teddy umutla, ve gerçekten de Viola'nın 'hoş' dediği bir çiçek sergisi vardı, gerçi –Teddy'nin uyarılarına karşı– burnunu arka arkaya ıtırşahi vazolarına sokmasıyla saman nezlesi azdı. Bununla birlikte çoban köpeği denemeleri 'sıkıcıydı' (Teddy bu konuda onunla hemfikir) ama genç çiftçilerin hindistancevizi devirme yarışı tam bir başarıydı ve Viola topları çılgınca fırlatıp hedefi tutturamayınca, karşılığında az şey alarak çokça para harcadı. Sonunda Teddy devreye girip birkaç top fırlatmak zorunda kaldı ve bir Japon balığı kazandı, böylelikle Viola boş elle dönmemiş oldu. Bir de midilli gösterisi vardı, atlardan açıkça beyan ettiği üzere nefret etmesine rağmen gösteriyi seyretmekten hoşlandı ve her ne zaman birisi ufak engellerin üstünden atlamayı başarsa hevesle alkışladı.

Kadın Enstitüsü çadırında Viola'yı şımarttılar – oradaki bütün kadınlar Teddy'yi iyi tanıyordu ve Viola'yı çokça kekle beslediler.

Teddy'ye de gereğinden çok daha fazla kek yedirdiler. Viola sarı labrador köpekleri Bobby'e benziyordu – birileri onu durdurana kadar yemeğe devam ediyordu. Yine Bobby gibi tombulcaydı. “Bebeğin geçici kilosı” diyordu Nancy. Belki Viola için, evet, ama Bobby için değil, o bebekliği çoktan geçmişti. Mükemmel çoban köpekleri Moss, Viola doğduktan kısa süre sonra ölmüştü ve sakini Bobby, Viola'nın çocukluğuna sadık ve uysal bir şekilde yoldaşlık etmek için seçilmişti.

Akşamüstünün sonunda Viola sıcak ve yorgunluk yüzünden huysuzlaştı. Bunlar, keklerle ve içtiği bolca portakal suyuyla birlikte ölümcül bir karışım oluşturmıştı ve eve dönüş yolunda Teddy, yolun çimenlikli kenarına kusabilmesi için arabayı iki kere durdurmak zorunda kaldı. “Zavallı şey,” dedi, onu kucaklamaya çalışırken, ama Viola kıvrılıp kollarından sıyrıldı. Teddy onunla, Binbaşı Shawcross'un kızlarıyla olan ilişkisine benzer bir ilişki kurabilmeyi ummuştu, belki de Pamela ve Ursula'nın Hugh'la keyif aldığı biraz daha kısıtlı bir ilişki gibi, ama Viola'nın kalbinde ona hiç yer kalmamıştı çünkü hepsini Nancy kaplıyordu. Nancy, öldükten sonra Viola'nın kalbinde daha da çok yer kaplamıştı. Kızının içi, annesini alan ve geriye onun kötü bir yedeği olan babasını bırakan evrene karşı öfkeyle doluydu.

Viola eve dönüş yolunun geri kalanında uyudu ve Teddy'yi, boğucu sıcakta plastik hapisanesi içindeki (Viola'nın çoktan Goldie adını verdiği) Japon balığı için endişelenir halde bıraktı.

Eve döndüklerinde Viola Nancy'ye “Bir midilli istiyorum,” diye ilan etti ve Teddy mantıklı bir şekilde “Ama sen atları sevmezsin,” dediği zaman Viola ağlamaya başladı ve ona bağırarak midillilerin at olmadığını söyledi. Teddy bu konuyu tartışmadı. Viola hıçkırık krizi içinde kendisini –gayet abartılı bir şekilde– kanepeye atarken “Fazlasıyla yorgun,” dedi Nancy. “Ünlü Todd dayanıklılığı nerede?” Alınan kızlarını ‘hassas’ olarak tarif ediyordu. Sylvie olsa ‘şımarık’ derdi. Teddy Japon balığını Viola'nın geçici kilolarının altında ezilmekten kurtardı. “Tamam canım,” dedi Nancy Viola'ya. “Haydi gel, sana biraz çikolata alalım, bu seni neşelendirir değil mi?” Gerçekten neşelendirirdi ve neşelendirdi de.

Teddy Japon balığını mutfağa götürüp torbadan kurtardı ve içi musluk suyu dolu bulaşık yıkama tasının içine kayarak inişini

seyretti. “Pek de güzel bir hayat değil, değil mi Goldie?” dedi ona. Teddy Japon Balığı Kulübü’nün ilk üyelerindendi, gerçi bu pek de sık aklına gelmiyordu. Bir yerlerde üzerinde kanatları olan bir balığın olduğu kumaştan küçük bir rozet vardı, Kuzey Denizi’ne acil iniş yaptığı için almıştı. İlk görev turu sırasındaydı ve bazen daha iyi bir iş çıkartamaz mıydı, Halifax’ını denize indirmek yerine son birkaç kilometreyi daha gidip karaya ulaşamaz mıydı acaba merak ediyordu. Korkunç bir durumdu. *Eh, o zaman size iyi şanslar.*

Ertesi gün bir evcil hayvan dükkânına gidip Goldie hayatının geri kalanını tek kişilik hücresinde yüzüp yüzüp daireler çizerek geçirsin diye ona bir kap almayı aklının bir köşesine yazdı. Ona bir yoldaş alabileceğini düşündü, ama bu yalnızca mutsuzluğu ikiye katlardı.

O akşam yatakta yatarken Teddy, kaburgalarının altında bir yerlere rahatsızlık verecek şekilde yapışıp kalan bütün o Kadın Enstitüsü keklerinin acısını çektiğini hissedebiliyordu.

“Zavalıcılık,” dedi Nancy. “Sana biraz magnezya sütü getireyim mi?” Teddy, Nancy’nin Viola’nın acısını ve sıkıntısını bastırmak için kullandığı ses tonunu kullandığını fark etti (*biraz çikolata*). Onun magnezya sütü teklifini geri çevirdi ve kitabına geri döndü. O *Hür Doğanlar*’ı, Nancy de Iris Murdoch’un *Çan*’ını okuyordu. Kitaplarının onlar hakkında bir şey söyleyip söylemediğini merak etti.

Bununla birlikte konsantre olamıyordu ve kitabı niyet ettiğinden daha büyük bir güçle sertçe kapattı. “Yani taşınmamızı mı istiyor-sun?” diye sordu şaşkınlıkla.

“Evet, sanırım istiyorum.”

Viola doğduğu zaman Teddy ve Nancy onun için düşündükleri sağlıklı taşra çocukluğunu hevesle tartışmışlardı – onu ağaçlara tırmanırken, hendeklerden atlarken, yalnızca bir köpeğin eşliğinde kırlarda dolaşırken hayal etmişlerdi. (“Birazcık ihmalden bir zarar gelmez,” demişti Nancy. “Çocukken bize yaradığını söylemek mümkün.” Zaman geçtikçe Viola’nın bir taşra çocuğu olmadığı ortaya çıktı. Bobby, ayaklarının dibindeki halıda tembel tembel yatarken kitap okuyarak ya da ona aldıkları küçük Dansette pikabı dinleyerek (Cliff Richard, Everly Brothers) bütün gün evde

kapalı kalmaktan çok hoşnuttu. Köpekle çocuk uzun zaman önce kırlarda dolaşmamak ve hendeklerden atlamamak konusunda bir anlaşmaya varmışlardı. Nancy belki de haklıydı. Banliyöde olmak Viola için daha iyi olurdu.

Hem zaten biraz değişikliğin belki de hepsine iyi geleceğini söyledi Nancy. Teddy değişikliğe ihtiyacı olmadığını düşünüyordu, 'dağ başında' olmaktan gayet memnundu ve Nancy'nin de öyle düşündüğünü sanıyordu. "Bize iyi mi gelir?" dedi. "Hangi açıdan?"

"Daha ufuk açıcı. *Yapacak* daha çok şey var. Kafeler, tiyatrolar, sinemalar, dükkânlar. *İnsanlar*. Baharın ilk çuha çiçeklerini arayarak ya da tarlakuşlarını dinleyerek hepimiz mutlu olamayız." (Nancy mutlu değil miydi? *Mutsuz Eş*, Restorasyon dönemi komedisi gibi, diye düşündü Teddy. Epey kötü bir şey. Annesini düşünmekten kendisini alamadı.) "Eskiden senin deyişinle 'çuha çiçeklerini aramaktan' mutluydun," dedi. Bu ifade çok hoşuna gitmişti, Nancy'nin her zamanki halinden daha şiirseldi ve Agrestis'in kullanması için aklının bir köşesine yazdı. Yıllar geçtikçe ikinci kişiliği zihninde yapısal olarak oluşmuş ve karakter bulmuştu – başında kasketi, elinde piposuyla dayanıklı bir köylü, ayakları yere basan bir adam, ama yine de Doğa Ana'nın geçici hevesleri için hazır bulunan birisi. Teddy bazen bu sağlam yapılı kopyasıyla karşılaştırıldığında eksik kaldığını hissediyordu.

Eskiden bir kuş yuvasını, ya da gerçekten de ilk çuha çiçeğini bulduklarında mutsuz karısı sevinirdi. "Ama hiçbirimiz eskiden olduğumuz kişi değiliz," dedi Nancy.

"Ben öyleyim," dedi Teddy.

"Hayır, değilsin."

"Birbirimizle tartışıyor muyuz?"

"Hayır!" dedi Nancy gülererek. "Ama artık kırklı yaşlarımızdayız, hımbıl hımbıl yaşıyoruz..."

"Hımbıl hımbıl mı?"

"Bu bir aşağılama değil. Yalnızca belki de biraz silkinmemiz gerektiğini söylüyorum. Hayatın seni es geçmesini istemezsin değil mi?"

"Bunun bizim değil Viola için olduğunu düşünüyordum."

"Dünyanın öbür tarafına göç etmemizi önermiyorum," dedi Nancy. "Yalnızca York'a gidelim diyorum."

"York'a mı?"

Nancy “Sana yine de şu magnezya sütünü getireyim,” diyerek yataktan kalktı. “Belli ki yediğin bütün o kekler seni huysuz yapmış. Bu sana o Kadın Enstitüsü hanımlarını bir daha cezbetmemeyi öğretir.” Yatağın onun tarafından geçerken sanki küçük bir oğlanmış gibi saçını sevgiyle okşadı ve “Yalnızca bunu bir düşünelim diyorum, kesinlikle yapalım demiyorum.”

Teddy saçını düzelterip gözlerini tavana dikti. *Hımbıl hımbıl yaşıyoruz*, diye düşündü. Nancy mavi cam şişeyi çalkalayarak banyodan geri döndü. Bir an için Nancy’nin magnezya sütünü ona kaşıkla içireceğinden korktu, ama Nancy “Al bakalım, bu işe yarayacaktır,” diyerek şişeyi ona verdi. Yeniden yatağa girip kitabına geri döndü, sanki hayatlarını değiştirme konusu tatmin edici bir şekilde tartışılmış ve karar verilmişti.

Kireç gibi beyaz ilaçtan koca bir yudum aldı ve başucu lambasını söndürdü. Çoğu zaman olduğu gibi uyku ondan kaçıyor ve düşünceleri, su fareleriyle ilgili bir köşe yazısı üstünde çalışan Agrestis’e döndü.

Kemirgenler takımından olsa da, bu küçük alımlı dost (*Arivola terrestris*) çoğu zaman yanlışlıkla su sıçanı olarak adlandırılır. Kenneth Grahame’in *Söğütlükteki Rüzgâr* kitabındaki çok sevilen karakter Ratty, aslında bir su faresidir. Doğada yaşam süresi kısa olan bir yaratıktır, dünyadaki zamanını yalnızca birkaç ayda doldurur, gerçi kafeste yetiştirildiğinde ömrünün çok daha uzun olduğu görülmüştür. Nehir kıyılarındaki oyuklarda, ayrıca hendeklerde, derelerde ve diğer su yollarında yaşayan –Grahame’nin Ratty’si gibi– yaklaşık sekiz milyon su sıçanı var...

Poplar Hill Bakımevi’ne gitmek için Fanning Court’tan ayrılmadan kısa süre önce ve doksan yaşını geçtikten epey sonra (‘kafeste yaşamak’ belli ki ömrünü uzatmıştı), Teddy *Telegraph* gazetesinde bir makale okudu (o sırada yazıları görmek için bir büyüteçten yardım alıyordu). Makale, Britanya’da ancak çeyrek milyon su faresi kaldığını belirtiyordu. Su farelerinin adına çok kızdı ve haftalık sabah kahvesinde konuyu, huzurevi sakinlerinin canını sıkacak kadar şiddetle gündeme getirdi. “Çiftlik vizonları,” diye açıkladı, “kaçıp doğaya karıştılar ve su farelerini gasp ettiler. Onları yediler.”

Huzurevi sakinlerinden ortak salondaki birkaç yaşlı kadın, vizon kürklerini inatla ellerinden bırakmamış, Fanning Court’un uyduruk

melamin gardiroplarında naftalinleyip saklamışlardı ve masum su faresine karşı sempati göstermeye meyilli değillerdi. “Ve tabii ki,” diye devam etti Teddy, ‘bizler’ onların yaşam alanlarını yok ettik, insanlar bu işte çok iyiler.” Vesaire. Eğer dikkatlerini vermiş olsalardı, ki çoğu kararlılıkla vermemişlerdi, verdiği dersin sonunda Fanning Court sakinlerinin su faresi (ve de asabi küresel ısınma) konusunda öğrenmedikleri bir şey kalmazdı.

Teddy’nin küçük ve ihmal edilmiş memeli hayvan için verdiği savaşım, Neskafe ve çikolatalı burbon ile iyi gitmemişti. (Mütevazı kirpi ve kahverengi yaban tavşanı konusundaki hisleri de iyi gitmemişti, “peki en son ne zaman bir guguk kuşunun sesini duydunuz?”) Erkek sakinlerden birisi –emekli bir avukat– “çevreci bozuntusu” diye mırıldanmıştı.

“Gerçekten de baba,” dedi Viola, “insanlara *nutuk* çekemezsin.” Görünüşe göre Şişman Denetçi Ann Schofield, Viola’dan ‘saldırgan’ davranışları hakkında Teddy’yle ‘iki çift laf etmesini’ istemişti. “Ama otuz yıl içinde su farelerinin yüzde doksanını kaybettik, diye itiraz etti Viola’ya. “Bu yüzden kim olsa saldırgan olur. Gerçi su farelerinin ne kadar kızgın olduğuyla boy bile ölçüşemez, eminim.” (“Yitirene kadar insan elindekinin değerini anlamaz,” demişti Bertie. “Şarkıdaki gibi.” Teddy bunun hangi şarkı olduğunu bilmiyordu ama o duyguyu anlamıştı.) “Saçmalama,” dedi Viola. “Hem sanırım *dava* mücadelesi yapmak için biraz yaşlısın.” Doğal hayat, kızının haşın Darwinci evreninde şansını denemişti. “Bütün bu ekoloji saplantısının sana bir yararı yok,” dedi Viola. “Bu kadar heyecanlanmak için fazla yaşlısın.”

Ekoloji mi, diye düşündü Teddy. “Doğa,” dedi. “Eskiden ona doğa derdik.”

Fanning Court’a yaptığı bu ‘kısa ziyarette’ Viola, Teddy’nin bir bakımevine taşınması için ikna mücadelesine çoktan başlamıştı – yanında bir tomar broşür getirmişti. Teddy birkaç gün önce düşmüştü, çok kötü bir şekilde değil ama bacakları dayanamamış, bir akordeon gibi çökmüştü. “Kahrolası kıcımin üstünde kalakaldım,” demişti kabaca, Ann Schofield odaya girdiği zaman (evet, kırmızı iplerden birinin yanındaydı ve evet, ipi çekmişti). Teddy kabahatli bir çocukmuş gibi “Dilimize dikkat edelim lütfen!” diye onu azarlamıştı kadın, gerçi daha bir gün önce, onun çamaşırhanede yalnız olduğunu düşünürken bir çamaşır makinesinin inatçı kapağına “Neden doğru düzgün çalışmıyorsun, seni siktiri boktan

şey,” dediğine kulak misafiri olmuştu. Bu, Birmingham aksanıyla bir şekilde daha da bölük pörçük hâle gelmiş bir yakarmaydı.

Şişman denetçinin azıcık yardımıyla (“Sağlık ve güvenlik yönetmeliğine aykırı, sağlık ekibini çağırmalıyım”) dizlerinin üstüne kalkmayı, oradan da kanepeye oturmayı başarmıştı ve birkaç bere dışında gayet iyiydi, ama bu Viola’ya göre ‘kimseye bağımlı olmadan’ yaşayamayacağının ‘kesin kanıtıydı’. Evinden ayrılıp Fanning Court’a gelmesi için başının etini yemişti. Şimdi de onu buradan koparıp Poplar Hill denen bir yere götürmeye çalışıyordu. Başının etini yiyip Teddy’yi tabutuna sokmadan da tatmin olmayacağını tahmin ediyordu.

Viola bakımevi broşürlerini önüne yelpaze gibi dizdi –Poplar Hill’in broşürü bariz bir biçimde yığının en üstüne yerleştirilmişti– ve “En azından bir göz at,” dedi. Teddy onlara üstünkörü baktı – saçları tamamen beyazlamış, mutlu, gülümseyen insanların fotoğrafları vardı ve Viola’ya işaret ettiği üzere, boktan, çişten ve bunamadan en ufak bir eser yoktu.

“Son günlerde ağzın çok bozuldu,” dedi Viola kuralcı bir şekilde. “Sana neler oluyor?”

“Yakında ölmüş olacağım,” dedi Teddy. “Bu beni isyankâr yapıyor.”

“Saçmalama.” Teddy onun çok şık giyinmiş olduğunu fark etti. “Bir yere gidiyorum.”

“Bir yere mi?” Viola *açıklama* yapmaktan hep nefret etmişti, bu onun üstü kapalı karakterinin bir parçasıydı. Genç kızken bir seferinde sokakta yanından geçmişti. Okuldan arkadaşlarıyla beraberdi ve yanından geçerken onu tamamen görmezden gelmişti. Hugh adında bir oğlu olsa böyle bir şey asla yapmazdı.

“Bir yere mi?” diye tekrar etti, biraz açıklık getirmesi için onu kışkırtmaya çalışarak.

“Romanlarımdan birisinin filmini çekecekler. Yapımcılarla toplantım var.” ‘Film’ ve ‘yapımcı’ kelimelerini rastgele ama kasıtlı söyleme şekli, bariz bir şekilde umursuyorken kulağa sanki umursamıyormuş gibi gelmesine neden olmuştu. İkinci romanı *Âdem’in Çocukları* filme çekilmişti. İngiliz yapımı – kalitesiz türden bir film, Viola ona bir DVD’sini vermişti. Zaten kitap da aman aman bir şey değildi. Gerçi bunu ona asla söylemezdi. Ona ‘çok iyi’ bulunduğunu söylemişti.

“Yalnızca ‘çok iyi’ mi?” diye kaşlarını çatmıştı Viola.

Aman Tanrım, diye düşündü Teddy, bu yetmez miydi? Eğer ki kendi roman yazma girişimini tamamlamış olsaydı, ‘çok iyi’ olması onun için yeter de artardı bile. Romanının adı neydi? Uyumak ve sessizce nefes almakla ilgili bir şeydi, Keats’ten bir alıntıydı, o kadarını hatırlıyordu, ama hangi şiirindendi? Beyninde bulutların toplandığını hissedebiliyordu. Belki de Viola haklıydı, belki de vazgeçmenin, Tanrı’nın bekleme odasına kayıt yaptırmanın zamanı gelmişti.

Viola’nın ilk romanı *Şafak Vaktinde Serçeler* (ne korkunç bir başlık!), babası tarafından yetiştirilen ‘zeki’ (ya da sinir bozucu şekilde küstah) bir genç kız hakkındaydı. Açıkça otobiyografik olarak düşünülmüştü, Viola’dan ona bir tür mesajdı. Kız inatla kötü bir şekilde yazılmıştı ve baba da aptal ve sert bir disiplin yanlısıydı. Sylvie’nin Sanat diyeceği bir şey değildi.

“Hangisi?” diye sordu bulutları bir kenara itip düşüncelerini toplayarak. “Hangi romanın filmini çekiyorlar?”

“*Alacakaranlığın Sonu.*” Ve sonra, Teddy’yi sabırsızca ve boş boş bakarken yakalayınca “Bebeğinden ayrılmak zorunda kalan anne hakkındaki roman,” dedi Viola. (“Bu onun hayalini kurduğu şey,” demişti Bertie.) Bileğindeki ağır altın saate hava atarak baktı. (“Rolex. Aslına bakılırsa bir yatırım.”) Bu gösterişli hareketinin anlamı, ona hayatta ne kadar meşgul olduğunu mu yoksa başarılı olduğunu mu hatırlatmak içindi, emin değildi Teddy. İkisi de, diye düşündü. Son zamanlarda Viola, daha bir modernleşmişti, diyet yapıyordu ve bakımlı saçı Teddy’nin daha önce hiç görmediği sarının on farklı tonundaydı. Artık kınayla boyamıyordu, sarkık giysiler giymiyordu. Orta yaşlarına kadar bırakmadığı bütün kadifeler ve pullar gitmişti ve şimdi onu ne zaman görse sade renklerde özel yapım takım elbiseler giyiyordu. Ortak salonda bırakılmış *Haftalık Kadın Dergisi*’nin bir kopyasında kapakta vadedilen ‘Ucuz ve Kolay Akşam Yemekleri’ tariflerini aradığı sırada sayfaları tembel tembel çevirirken ‘*Adem’in Çocukları* hayatımı değiştirdi,’ diye okumuştı. ‘Ödüllü yazar Viola Romaine çoksatar erken dönem romanını anlatıyor. ‘Hayalinizin peşinde koşmak için asla geç değildir,’ diyor bu özel röportajda.’ Vesaire.

“Gitmem gerekiyor,” dedi, altın renkli zinciriyle el çantasını sallayarak birdenbire ayağa kalkarken. “Bakımevine gitmeyi düşün-

meyi başlmalısın baba. Bugünlerde oraya ‘Bakım yurdu’ diyorlar. Para önemli değil. Tabii ki yardım edeceğim. Buradaki...” pembe cilalı tırnağıyla Poplar Hill broşürüne hafifçe vurdu, “mükemmel olması lazım. Nereye gitmek istediğini bir düşün.”

Fox Corner’a, diye düşündü Teddy. Gitmek istediğim yer orası.

Teddy, Nancy’nin birdenbire taşınma arzusuna karşı savaşmadı ve *Yorkshire Evening Press*’te başvurduğu iş olunca birkaç hafta sonra York’a taşındılar. (Çabucak oluverdi, tıpkı bir kesik gibi.) Nancy, bir Quaker okulu olan Mount Lisesi’nin matematik bölümünde kolayca yarı zamanlı bir iş buldu ve akıllı uslu kızlara öğretmenlik yapmanın rahatlığına geri döndü. Viola orada ilkokula başladı. Nancy, Dostlar Cemiyeti’nin hoşuna gittiğini söyledi, dediğine göre Hristiyanlığın agnostikliğe en çok yaklaştığı yer orasıydı.

Teddy savaş zamanından York’u tanıyordu. O zamanlar şehir gizemli bir karanlık, dar sokaklar ve geçitler labirentiydi. İçki içip dansa gitmeye, Bettys Bari’nda alem yapmaya ya da De Grey Oteli’nde kızları değiş tokuş etmeye, kasvetli karartma sırasında istekli kızlarla beceriksizce öpüşmeye uygun bir yerdi. Barış zamanının aydınlığında York, üstü daha az kapalı bir şehirdi, tarihi her yerde sergileniyordu. Orayı güneş ışığında daha çok seviyordu, yine de sırlarla dolu bir yerdi, sanki ne zaman bir katman gün yüzüne çıksa bir başkası keşfedilmeyi bekliyordu. Arka planda bunca tarih varken insanın kendi hayatı cılız görünüyordu. Daha önce kaç kişinin geçip gittiğini, kaç kişinin unutulduğunu düşünmek tuhaf bir rahatlık veriyordu. İşlerin doğal düzeni böyleydi.

Banliyödeki satın aldıkları yarı müstakil ve sağlam ev, Teddy’nin daha önce hiç içinde yaşayacağını düşündüğü türden değildi. Fare Evi ve Ayswick’in tersine, bir adı yoktu, yalnızca bir numarası vardı ve bu onun yavan anonimliğine uygun düşüyordu. Çok ‘karakter-siz’ bir evdi. Çuha çiçeklerini aramaya çıkmayan yeni Nancy, onu benimsemişti – ‘mantıklı ve pratik’ diyordu onun için. Merkezi ısıtma sistemi yerleştirmişler ve duvardan duvara halı döşemişler, mutfağı ve banyoyu modernize etmişlerdi. Teddy’ye göre herhangi bir estetik özelliği yoktu. Sylvie büyük ölçüde dehşete düşerdi, ama o sırada öleli iki yıl olmuştu, güllerini budarken felç geçirip ölmüş-tü. Her zaman iyelik zamiri kullanırlardı – güller yalnızca annesine aitti. Gerçi şimdi yoktular bile – Pamela’ya göre Fox Corner’ın yeni

sahipleri tarafından 'kazılıp çıkartılmışlardı'. "Sanırım yapılması gereken," demişti Ursula, "umursamamak." Ama Teddy umursuyordu. Ursula da.

York'a taşındıktan sonra aylar boyunca Teddy, sabahları uyanıp gün ağarırken bir yerlerdeki trafiğin hafif uğultusuyla –A64 karayolu, diye düşünüyordu– yarışan kuşların sönük şarkısını dinlediğinde yüreğine bir acı saplanıyordu. Hemen kapısının eşiğinde yabancı yeşil dünya olmasını özlüyordu, York'ta tavşanlar, sülünler ya da porsuklar yoktu, yalnızca müze bahçesinde tavus kuşları vardı. Uyuz şehir tilkileri Fanning Court'un arka tarafındaki çöp tenekelerini yağmalamaya başlayana kadar başka tilki görmedi. Teddy bazen artık yemekleri çıkartmadan onlara götürüyordu, bu gizli kapaklı yapılan yardım Ann Schofield'i dehşete düşürüyordu. Onlar parazit, diyordu. ("Parazit olan kendisi," demişti Bertie. Bertie bazen ona Sylvie'yi hatırlatıyordu – onun iyi yanını, daha doğrusu.)

Yeni evin geniş bir arka bahçesi vardı ve Teddy bahçe işleri konusunda bir *Reader's Digest* kitabı satın aldı. Teddy'ye göre bir bahçe, evcilleştirilmiş ve kurnazlıkla baskılanmış doğaydı. Viola'nın yaş günü için ısrarla istediği mavi muhabbet kuşu Cickik gibi Teddy'nin de kanatları kırılmıştı. "Kafesteki kırmızı göğüslü nar bülbülü," diye mırıldanmıştı Teddy, Nancy evcil hayvan dükkânından kuşla geri döndüğünde. "Biliyorum, biliyorum," demişti Nancy, "bu bütün evreni hiddetlendiriyor. Ama muhabbet kuşları *kafeste* yaşamaları için yetiştiriliyor. Bu çok yazık, ama bundan başka bir hayat bilmiyorlar."

"Bu onlar için büyük bir teselli olmalı," dedi Teddy.

Diğer esirleri zavallı Goldie, ev taşınmasından sağ çıkamamıştı. Blake'in tekrar tekrar dile getirdiği kötülüklerin arasında, bir çanak-taki Japon balığı hakkında hiçbir şey yoktu, ama bunu kesinlikle onaylamazdı. Viola rengi solmuş, suyun üstünde hareketsiz duran ölü balığın görüntüsü karşısında üzülmüştü ve Teddy Japon Balığı Kulübü rozetini bulup çıkarmış ve Viola'ya göstermişti. "Onun kanatları olduğunu hayal et," demişti, "ve gökyüzüne yükseldiğini."

Sonradan Cickik'in isminin yanlış koyulduğu ortaya çıkmıştı, çoğu zaman mürekkepbalığı kemiğini bitkin bir halde gagalayarak ya da tahtadan tüneğinde sırayla tek ayağı üzerinde yalpalayarak geçirdiği kısacık hayatında bir kere bile cıvıdamamıştı. Teddy, kendisini somurtkan yaratıkla özleştirdiği kısa bir an için İkarus

gibi olup düşüşe kucak açmanın belki de daha iyi olduğunu düşünmüştü.

“Gidiyor musun? Yine mi?” dedi, kayıtsız görünmek için çaba sarf ederek.

“Evet, yine,” dedi umursamazca. “Senin için bir sorun yok, değil mi?”

“Tabii ki yok,” dedi Teddy. “Yalnızca...” Duraksadı, kuşkularını nasıl dile getirebileceğinden emin değildi.

Birkaç ay içinde Nancy’nin üçüncü gidişiydi, her seferinde bir kız kardeşini ziyaret etmişti. Önce Dorset’e Gertie’nin taşınmasına yardım etmek için gitmişti, hemen ardından Millie’yle Göl-ler Bölgesi’ne gezmeye gitmişti. (‘Wordsworth’ün evi filan.) Mille Brighton’da gayet şamatalı bir hayat yaşıyordu ve bu sıralarda ‘kocasız dönemdeydi’. “Büyük ihtimalle anlayışlı bir dinleyiciye ihtiyacı var,” demişti Nancy.

Nancy ‘evcimen’ olduğunu iddia ediyordu ve yıllık tatilde deniz kenarına gitmeye bile hevessizdi. Her yaz mevsiminde üçü birden, yani Nancy’nin deyişiyle ‘aile üçler erki’ –ki Teddy bunun Viola’ya annesiyle babası kadar eşit güç verdiğini fark etmişti, gerçi onlar küçük bir tiran ve kendisini ona adanmış iki refakatçıdan oluşuyordu– görev bilinciyle doğu kıyısına –Bridlington, Scarborough ve Filey’e– tatile gidiyorlardı. Bu, kendilerinden çok Viola’nın yararı içindi. “Bir kova ve kürek”, demişti Nancy, küçük bir çocuğun tek ihtiyacı bunlardı ve üçlü erk, titreyerek kiralık rüzgâr siperlerine sığındığında ya da her sabah pansiyon sahibesinin paketlediği ciğerli sosis sandviçlerini yedikten sonra korunmak için nemli ve buharlı çay salonlarında gittiklerinde bu fikrinde kahramanca ısrar etmişti.

Bu, tatilden çok bir dayanıklılık testiydi. Viola’nın durmadan söylediği nakarat “Artık eve gidebilir miyiz?” idi, Teddy de bunu sessizce tekrarlıyordu. Köpeklerinin sürgün edildiği pansiyonlarda kalıyorlardı ve böyle zamanlarda Viola’nın tek çocuk olarak kesin konumu en aşikâr hale geliyordu. Kendi başına oyun oynamakta pek iyi değildi, başkalarıyla oynamaktaysa daha da kötüydü.

Rüzgârın kamçıladığı Yorkshire sahili, Teddy’nin tatil anlayışına dahil değildi. Kuzey Denizi, Runnymede’deki çokça manevi ölünün mezarlığıydı, deniz yatağı zengin ve tuhaf şeylerle doluydu. Savaşın en kötü iki gecesi, Kuzey Denizi’nin acımasız dalgalarının

üzerinde çaresizce sürüklenerek geçmişti. (Eh, o zaman size iyi şanslar.) Viola biraz daha büyüdüğünde daha uzaklara –Galler’e, Cornwall’a– gideceklerini söylemişti Nancy. “Avrupa’ya,” demişti Teddy. Düz renk blokları. Sıcak güneş ışığı dilimleri.

Ama şimdi Nancy Londra’daki Bea’yı ziyarete gitmeyi öneriyordu. (“Yalnızca birkaç gece, bir gösteri seyretmek, belki bir sergi gezmek için.”) Geç olmuştu, neredeyse yatma zamanıydı ve o hâlâ ödev notlandırıyordu. Teddy ona anlamsız gelen kesir sütunlarını görebiliyordu. Kırmızı kalemle düzgünce “Bana yaptığın hesaplamaları göster,” diye yazdı Nancy, sonra duraksadı ve başını kaldırıp ona baktı. Yüzünde hep içten, dürüst bir ifade olurdu ve itiraf etmeye davet eder, bağışlanma vaat ederdi. Teddy öğrencilerinin ona taptığını hayal ediyordu.

“Eh, her neyse,” dedi Nancy, “Çarşamba akşamı Londra’ya gitmek üzere yola çıkar ve cuma günü dönerim diye düşündüm. Viola okulda, sen de işte olacaksın ve okuldan sonra Viola arkadaşının –Sheila’nın– evine gidip onu oradan almanı bekleyebilir.” (Ne kadar da detaylı bir plan, diye düşündü Teddy. Bea’yı hafta sonu ziyaret etse herkes için daha kolay olmaz mıydı?) Eve tek başına göz kulak olmaya itiraz etmezsin değil mi? Hem seninle yalnız zaman geçirmek Viola’nın çok hoşuna gidecek.”

“Öyle mi?” dedi Teddy, acıklı bir şekilde. Artık neredeyse dokuz yaşında olan Viola, hâlâ annesine düşküncüydü, Teddy ise yalnızca ailesel bir gereklilikti.

“Eğer gitmemi istemezsen gitmem,” dedi Nancy. Bu ne kadar da nazik bir sohbet, diye düşündü Teddy. “Hayır, gitme,” dese ne olurdu, o zaman Nancy ne derdi? Ama onun yerine “Saçmalama, gitmemeni neden isteyeyim ki?” dedi, “Elbette ki gitmelisin, gitmemen için hiçbir neden yok. Eğer bir sorun çıkarsa sana Bea’nın evinden ulaşabilirim.”

“Eminim buna gerek kalmayacak,” dedi Nancy ve rahat bir şekilde “Hem sanırım çokça dışarıda olacağız,” diye ekledi.

Nancy Göller Bölgesi’ndeyken, Millie’nin kiraladığı evde telefon yoktu. Gertie’ye taşınmasında yardım ederken yeni telefon henüz bağlanmamıştı. “Eğer korkunç bir acil durum olursa,” demişti Nancy neşeyle, “ya da berbat bir kaza,” (böyle şeylerden üstünkörü bahsetmek, kadere meydan okumaktır, diye düşünmüştü Teddy), “radyodaki şu ilanlardan birisini verebilirsin. Bilirsin işte – polis

Westmorland bölgesinde olduğu düşünölen bilmem kime ulaşmaya çalışıyor. Lütfen irtibata geçiniz, filan.” Kırk yıl sonra, Fanning Court’ta yaşarken Viola ona bir cep telefonu verdi ve “Al işte, hiçbir zaman iletişimi koparmayacaksın,” dedi. “Eğer ki bir kaza daha yaparsan” (kırık kalçasını kastediyordu, sanki karakterindeki büyük bir kusuru ortaya çıkarmış gibi bu aksiliği unutmasına asla izin vermiyordu) “ya da kaybolursan filan.”

“Kaybolursam mı?”

Telefonu kullanmayı asla öğrenemedi. Düğmeleri çok küçüktü, idare etmesi çok karmaşıktı. ‘Eski köye yeni âdet,’ dedi Bertie’ye. “Hem zaten neden her zaman ‘iletişimde olmak’ isteyeyim ki?”

“Bu günlerde kimse için kaçacak bir yer yok,” dedi Bertie.

“Hayal gücünde var,” diye önerdi Teddy.

“Orada bile,” dedi Bertie karamsar bir şekilde, “güvende değilsin.”

“Güzel,” dedi Nancy. “O zaman Çarşamba giderim. Bu kararlaştırıldı.” Ödev defterlerini düzgünce üst üste koymaya başladı. “Hepsi bitti. Neden kakao yapmak için sütü ısıtmıyorsun?” Ona şaşırmış bir şekilde gülümsedi ve “Her şey yolunda mı? Eğer istemiyorsan kakaoyla uğraşmak zorunda değiliz,” dedi.

“Hayır,” dedi Teddy, “sorun yok. Ben yaparım.” Bana yaptığın hesaplamaları göster Nancy, diye düşündü.

Nancy, Dorset’te Gertie’nin taşınmasına yardım ederken ve ulaşamazken telefon çalınca, arayan Gertie olduğu için (çünkü telefonun henüz bağlanmamış olması gerekiyordu) Teddy çok şaşırmıştı. Girizgâhlara yatkın olmayan bir kadın olarak Gertie “Yemek odamdaki büyük meşe büfeyi biliyorsun değil mi, eskiden Jackdaws’da yemek odasında olan El Sanatları Akımı tarzı büfeyi?” dedi.

“Bakır menteşeli ve De Morgan çinili olan mı?” dedi Teddy. Belli ki biliyordu.

“Evet o. Bu yeni evde onun için yer yok,” dedi Gertie ve “nereye de hiçbir şey için yer yok,” diye ekledi neşeyle ve Teddy Gertie’yi ne kadar ve neden sevdiğini hatırladı. “Neyse,” diye devam etti Gertie, “Ona hep ne kadar hayran olduğumu biliyorum ve o yüzden onu almak isteyebileceğini düşündüm. Onu bir kamyonete yükle-

yebilirim, hani şu kısmi yük alanlardan birine, çok pahalı olmasa gerek. Yoksa korkarım onu satışa çıkarmak gerekecek.”

“Çok nazıksın. Büfeyi çok isterim, ama,” duraksayarak ekledi, “yerimiz olduğuna emin değilim.” Özlemle Ayswick’i hatırladı ve büyük çiftlik evinin mutfağında büfenin ne kadar güzel durmuş olacağını düşündü, ama burada, York’taki yarı müstakil evin yavan ve sıradan duvarlarının içinde kesinlikle yersiz görünecekti. Aniden gelen bir arzu sancısı onu şaşırttı – Shawcross’ların evinden çok iyi hatırladığı bir mobilyaydı. Geçmişten hatırladığı. “Nancy bu konuda ne diyor?”

“Hiçbir fikrim yok,” dedi Gertie. “Neden kendin sormuyorsun?”

“Onu verebilir misin?”

“Verebilir miyim?” dedi Gertie. “Ne demek istiyorsun?”

“Onu telefona çağırabilir misin?”

“Ben onu telefona çağırabilir miyim?” Gertie afallamış gibiydi.

“Orada seninle birlikte,” dedi Teddy, birbirleriyle nasıl böyle bir yanlış anlaşmaya düştüklerini merak ederek.

“Hayır, değil,” dedi Gertie.

“Lyme Regis’te değil mi? Seninle birlikte? Taşınmana yardım etmek için?”

Tuhaf bir sessizlik oldu, sonra Gertie temkinlice “Hayır, burada değil,” dedi. Teddy, Gertie’nin bir şekilde Nancy’ye ihanet etmiş olabileceği için endişelendiğini hissetti ve ilk içgüdü (garip bir biçimde) Gertie’yi kapıldığı panik durumundan kurtarmaktı, o yüzden sıcaakkanlılıkla “Ah, merak etme, ben karıştırdım. Onun izini bulup sana geri döneceğim. Bu arada büfe harika bir teklif. Sağ ol, Gertie,” dedi. Telefonu çabucak kapattı, bu tuhaf bilgiyi gözden geçirmeliydi. *Taşınma işinde Gertie’ye yardım etmek için Lyme’a gidiyorum.* Yanlış yorumlamaya pek de açık olmayan bir cümleydi bu.

Eğer onun bilmesini istemediği bir şey, Dorset’te Gertie’yleymiş gibi yapmasını gerektirecek bir şey vardiysa, o zaman Nancy’nin bir gerekçesi olmalıydı. Gerektiğinde onun zarafetle yalan söyleyebileceğini biliyordu ama Nancy sinsi değildi, aslında tam tersiydi. Bazen evliliklerinin yakınlığının Nancy’nin Devlet Sırları Yasası’nı delmesine dayandığını hissediyordu. ‘Dorset’ten’ döndüğü zaman ona hiçbir şey sormadı, yalnızca “Taşınma işi nasıldı?” dedi ve o da “İyi idi, her şey yolunda gitti,” diye yanıtladı.

“Gertie’nin yeni evi güzel, değil mi?”

“Hı hı. Çok güzel,” dedi Nancy belli belirsiz ve Teddy konuyu burada kapattı, onu sorguya çekiyor gibi görünmek istemiyordu. Onun yerine bekleyip, dışarıda bırakıldığı bu durumdan bir şey çıkacak mı diye görecekti. Zina, şüphelendikleri listesinde çok yukarılarda değildi, Nancy’yi kocasını aldatacak türden bir eş olarak düşünmek neredeyse imkânsızdı. Onu her zaman kusursuz, düşüncelerinde ve doğru olan şeyi yapmakta çok dikkatli birisi olarak görmüştü – hâlâ da öyle görüyordu. Nancy masummuş gibi yapacak birisi değildi. Ama insanı yanlış yönlendirecek birisi de değildi. Eğer ona yalan söylemişse bu fayda gözeten prensiplere dayalı bir yalan olmalıydı. Belki de bu kurnazca kandırmanın merkezinde bir sürpriz gizliydi – bir doğum günü hediyesi ya da aile buluşması mı? Sylvie öldüğü ve Fox Corner satıldığı için bütün Todd ailesini bir araya getirecek bir şey artık kalmamış gibi görünüyordu. Teddy ve onun daha sadık kardeşleri – Ursula ve Pamela – cenazeler hariç asla aynı zamanda aynı yerde bulunmazlardı. Düğün yoktu – artık kimse evlenmiyor gibiydi, neden acaba? “Çünkü iki neslin arasındayız,” demişti Nancy. “Yakında sıra Viola’ya gelecek.”

Viola, nereye ineceğini bilmeden geleceğe doğru körlemesine fırlattıkları tek bir ok gibiydi. Teddy, sonunda onun Leeds Belediye Sarayı’nda Wilf Romaine’le dünya evine girdiğini izlerken, daha iyi nişan almış olmaları gerektiğini düşünüyordu (çocuklarının babası Dominic’le evlenmekten yan çizmişti) – Wilf Romaine’le evliliği, eğer ki bu bir evlilikse, çuvallamış bir işti. Viola onu ‘yeni adamıyla’ tanıştırdığı ilk seferinde “İçki içmeyi seviyor, değil mi?” demişti Teddy ihtiyatlıca. “Eğer bu bir eleştiriyse,” demişti Viola, “–hem şimdiye kadar bende kusur bulmaktan başka ne yaptın ki?– gidip onu kışından içeri tıkabilirsin.” Ah, Viola.

Nancy bir sonraki sefer Millie’yle buluşmaya Göller Bölgesi’ne gittiğinde Teddy, adi bir özel dedektif gibi onu kontrol etmeyeceğine yemin etti. Dorset’ten döndüğünden beri bir doğum günü hediyesi ya da aile buluşması ortaya çıkmamıştı ama bu gizli kapaklı bir şeylerin kanıtı değildi. Telefonu kaldırıp orada olup olmadığını görmek için Millie’nin evini aramaya direndi, ama huzursuzluğu Viola’ya bulaşmış olmalıydı ki Nancy’nin evde olmadığı bütün o sıkıntılı zamanı Viola “Annem ne zaman dönecek?” diye dırdır ederek geçirdi. Yanıltıcı bir şekilde, mutsuz karısını takip etmek

için bunun ona gayet haklı bir neden verdiğini ileri sürdü kendi kendisine.

“Ah, selam Teddy,” dedi Millie ağır ağır ve kaygısızca. “Konuşmayalı çok uzun zaman oldu.”

“Demek ki Nancy’yle Göller Bölgesi’nde değilsin?” dedi doğrudan, birdenbire kızdığını fark etti. Haklı olarak, değil mi? Kısa bir anlık sessizlikten sonra Millie “Yeni döndüm. Aslına bakılırsa onu biraz önce trene bindirdim,” dedi. O bir aktristti, Teddy onun hiçbir zaman sahnede şimdi olduğu kadar iyi olmadığını düşündü. Nancy’nin eve dönmeden önce ta Brighton’a gitmesi çok anlamsızdı, ama böyle yaptığını kanıtlamasının bir yolu yoktu. Ya da yapmadığını kanıtlamasının. Teddy daha önce hiç kıskançlık hissetmediğini fark etti, bu sırada adı özel dedektif çirkin yüzünü gösterip “Peki Göller Bölgesi nasıldı, Millie? Tam olarak ne yaptınız?” dedi.

“Ah, bilirsin işte,” dedi Millie rahat bir şekilde. “Wordsworth’ün evi filan.”

Millie bu konuşmayı Nancy’ye anlatmamış mıydı? Bea’yı ziyarete gitme niyetini ilan ettiği sırada kesinlikle ondan kuşkulandığından habersizdi. (Bütün kız kardeşleri bu aldatmacada birer komplocu muydu? İyi kalpli Gertie ve güvenilir, ağırbaşlı Winnie bile mi?)

Teddy sabrettiğini değil paralize olduğunu hissetmişti. Neler olduğunu Nancy’ye soramıyordu (ki yapılacak bariz şey buydu) çünkü yanıtı ya yalan olacaktı ya da duymak istemediği bir gerçek. O yüzden ‘hımbıl hımbıl’ hayatına devam etti (bu kelime sanki durmadan karşısına çıkıyordu), gerçi artık her şey kuşkuyla kirlenmiş gibi görünüyordu. Nancy’nin davranışlarındaki her bir ayrıntı üzerine detaylıca kara kara düşünüyordu. Örneğin bir akşam, onu koridorda yakalamasında su götürmez şekilde gizli bir şeyler vardı, kâğıt kaplı duvara yaslanmış telefona fısıldıyordu ve onu görünce konuşmasını yarıda kesmişti. “Kimdi o?” diye sordu Teddy, sanki çok da umursamadığı bir şeymiş gibi. “Yalnızca Bea, yalnızca anlamsız dedikodu,” dedi Nancy. Ya da sabahları Viola’yı alıp bisikletiyle okula gitmeden önce postayı ilk alan olmak için gösterdiği gayret. Bir şey mi bekliyordu? Hayır, hiç de değil.

Bir kereden fazla onu yüzünde endişeli bir ifadeyle kaşlarını çatmış halde ya da bir sosu karıştırır ya da ders planı yaparken uzak-

lara gözünü dikip bakarken yakalamıştı. “Kusura bakma, daldım,” ya da “Biraz başım ağrıyor,” diyordu – son birkaç aydır migrenden mustarıptı. Viola’ya baktığı zaman yüzünde bir an için acı dolu bir ifade olduğunu da bazen yakalamıştı. Sevgilisi ve çocuğu için hissettiği duygular arasında kalmış, diye düşündü Teddy. İnsanın kocasına ihanet etmesi yeterince kötüydü, ama çocuğuna ihanet etmesi tamamen farklı bir durumdu.

Ne Londra’yı, ne de Bea’yı ziyaret etmeye niyeti olduğuna inanıyordu. Artık iyice melodramatik hale gelen hayal gücünde, hafif-meşrep karısı sefih randevularını yakınlarda bir yerde ayarlıyordu, belki de Micklegate’deki iğrenç bir otelde saklanıyordu. (Savaş zamanından kalma bir anısı. Yerli bir kız. Pişmanlık duyulan hovarda bir buluşma.)

Nancy King’s Cross’a giden treni yakalamak için evden ayrılınca Teddy Ursula’ya telefon edip içini döktü, ama Ursula anlayış göstermek yerine sertti ve “Saçmalama Teddy,” dedi. “Nancy asla sadakatsizlik etmez.”

*Et tu, Brute?*⁴⁵ diye düşündü Teddy, ilk kez ablası onu hayal kırıklığına uğratmıştı.

Planlandığı üzere Cuma akşamı, başıboş karısı taksiyle istasyondan eve tam zamanında döndü. Teddy arabanın yanaştığını gördü ve Nancy ücreti ödeyip taksi şoförü küçük bavulunu bagajdan çıkarırken onları seyretti. Çakıl patika boyunca eve doğru yürürken yorgun gözüküyordu. Herhalde tutkusu yüzünden yorgundu ya da sevgilisini bırakmak zorunda olduğu için huzursuzdu.

Nancy anahtarını hâlâ el yordamıyla ararken Teddy kapıyı açtı. “Ah, teşekkürler,” dedi Nancy, ona bakmadan yanından geçip koridora girerken. Sigara ve de alkol kokuyordu. “Sigara mı içtin?” dedi Teddy. “Hayır, tabii ki içmedim” – sevgilisi sigara tiryakisi olmalıydı, kokusunu Nancy’nin üzerinde bırakmıştı. Bir hayvanın bıraktığı koku gibi. “Ve içki mi içtin?” dedi, tiksinti duyarak.

“Benim vagondaki herkes sigara içiyordu,” dedi serinkanlılıkla, “ve evet, trende viski içtim. Fark eder mi? Kusura bakma ama çok yorgunum.”

“Bütün o müzeler ve sergiler yüzünden olmalı,” dedi Teddy alaycı bir şekilde.

45 Sen de mi Brutus? (ç. n.)

“Ne?” Nancy bavulunu yere bıraktı ve dönüp ona dik dik baktı, yüz ifadesini okumak mümkün değildi.

“Neler olduğunu biliyorum,” dedi Teddy.

“Öyle mi?”

“Bir ilişkin var. Bütün bu gezintileri kılıf olarak kullanıyorsun.”

“Gezintileri mi?”

“Farkına varamayacak kadar aptal olduğumu düşünüyor olmalısın. Zavallı yaşlı ve *hımbıl* Teddy.”

“Hımbıl mı?”

“Ne işler karıştırdığını biliyorum,” diye tekrar etti, Nancy içinelemesine karşılık vermediği için gittikçe asabileşiyordu. Eğer itiraf ederse, ilişkisinin bittiğini söylerse onu cömertçe affetmeye karar verdi. Ama eğer yalan söylemeye devam ederse, geri dönüşü olmayan bir şey yapacağından ya da söyleyeceğinden korkuyordu. (“Biliyorsun, sana asla ‘âşık olmadım’.”)

Nancy’nin yalnızca arkasını dönüp mutfığa gitmesi, bir bardağa musluktan su doldurması da işleri kolaylaştırmadı. Nancy suyu yavaşça içti ve boş bardağı dikkatlice bulaşıklığa koydu.

“*Biliyorum*,” dedi Teddy öfkeyle, yine de Viola üst katta uyuduğu için sesini alçak tutmaya çalışıyordu.

Nancy ona üzüntüyle baktı ve “Hayır, Teddy. Bilmiyorsun,” dedi. “Hiçbir şey bilmiyorsun.”

1942-1943

Teddy'nin Savaşı

~ Deneyim ~

“Hedefe ulaşmaya yirmi dakika, kaptan.”

“Tamam, rotacı.”

Sahil savunmasının açtığı uçaksavar ateşini yarıp geçmiş, uçuş planına sadık kalarak işgal edilmiş toprakların üzerinde keskin bir dönüş yapmış ve sonra Ruhr’u çevreleyen kalın projektör kuşağını atlatmışlardı. Uçuş sırasında çok az bulut vardı ve arada sırada aşağıdaki ışıkları seçebilmişlerdi – işleyen bir fabrika ya da harfiyen uygulanmayan bir karartma. Bir kereden fazla fenerler ya da lambalar onlara doğru tutulmuştu, ve Hollanda üzerindelerken sessiz uçuş mühendisleri Norman Best, aşağıda iyi dilekte bulunan birisinin gönderdiği Mors kodunu yüksek sesle okumuştı, *dııt-dııt-dııt-dıt*. Zafer anlamında Z. Bu, hem sıklıkla gördükleri bir güven mesajıydı, hem de onları rahatlatıyordu.

Teddy, kuyruk nişancısının “Sağ ol ahbap, her kimsen,” dediğini duydu. Kuyruk nişancısı sıska, kızıl saçlı bir İskoçtu, on sekiz yaşındaydı ve konuşkan bir tipti, ama gevezeliğini yerde oldukları zamana saklamak için çaba harcıyordu. Ekibi, söylenmesi gereken bir şey olmadığı sürece Teddy’nin interkomda sessizliği tercih ettiğini biliyordu. Havadan sudan konuşmaya başlamak çok kolaydı, özellikle de herkesin daha rahatlamış olduğu dönüş yolunda, ama dikkatin bir an için dağılması, özellikle de nişancılarınkinin, o zaman iş bitti demekti. Hikâyenin sonu olurdu.

Teddy, aşağıdaki isimsiz Hollandalı adam –ya da kadın– hakkında kuyruk nişancısıyla aynı şeyi hissediyordu. Yukarıdayken takdir edildiklerini bilmek güzeldi. Yerle ilişkileri öylesine kesikti ki –orayı bombalarıyla imha ediyor olmalarına rağmen (belki de özellikle orayı bombalarıyla imha ediyor oldukları zaman)– insan bazen sizin son umut olduğunuz koskoca uluslar olduğunu unutabiliyordu.

“Hedef işaretlerinin aşağı indiğini görebiliyorum kaptan, otuz kilometre ileride, parlak kırmızı.”

“Tamam, bombacı.”

Görev turlarının son harekâtıydı ve kötü bir şey olacak hissiyle gergindiler. Şeytanın bacağını kırıp bu akşama kadar gelmişlerdi; kaderin onları buraya kadar getirip sonra işlerini bitirecek kadar acımasız olup olmayacağını merak ediyorlardı. (Olabilirdi. Bunu biliyorlardı.) Pistte sinyal lambasının yeşil ışığını beklerlerken Avustralyalı tanrıtanımaz bombacısının “Yalnızca bir kere daha Tanrım, bir kere daha,” diye mırıldandığını duymuştu.

Gerekli olan otuz sayısına ulaşmak korkunç zor bir iş olmuştu. Bazı sortileri yalnızca üçte bir harekât olarak sayılmıştı. ‘Bahçıvanlık’ işleri – yani Hollanda gemi kanallarına ya da Frizya sahiline mayın döşemek ya da Fransa’daki hedeflere saldırmak yalnızca üçte bir harekât puanı kazandırıyor. İşgal altındaki Fransa ‘dost’ ülke sayılıyordu, ama dost olsa da olmasa da yine de onları vurup düşürmeye çalışan Almanlarla doluydu. Almanya üzerine yapılan bir akında ölme olasılığının daha yüksek olduğu doğrudur (Ursula’nın Havacılık Bakanlığı’ndaki kız arkadaşına göre ‘Dört kat daha fazla’), ama yine de hayatınızı tehlikeye atıyordunuz. Bunun çok haksızca olduğunu düşünüyordu Teddy. Ya da, bombacısının daha dobra diliyle ‘kahrolası adaletsizdi’. Keith, Teddy’nin HEB’de takım kurduğu ilk kişiydi.

Takım kurmak, beklenmedik ve onları çok şaşırtan bir iş olmuştu. Bütün elemanlar –pilotlar, rotacılar, telsiz operatörleri, bombacılar ve nişancılar– bir hangarda karmakarışık bir araya getirilmiş ve merkez komutanı onlara “Haydi bakalım genç adamlar, elinizden geldiğince iyi bir şekilde birbirinizi seçin,” demişti, sanki gizemli bir çekim gücü, herhangi bir askeri yöntemden daha iyi bir bombardıman ekibi oluşturacaktı. Ve tuhaf bir şekilde, gerçekten de öyle olmuştu, en azından Teddy’nin gördüğü kadarıyla.

Bir süre, yemlenme zamanı bir çiftlikteki kaz sürüsü gibi amaçsızca dolanıp durmuşlar, onlardan istenen şey karşısında bir bakıma utangaçlık hissetmişlerdi. “Kahrolası bir dans salonu gibi kızın birinin gözüne çarpmayı bekliyoruz,” dedi Keith, Teddy’ye yaklaşıp kendisini tanıtırken, “Keith Marshall, bombacıyım.” Lacivert üniforması onun Avustralyalı olduğunu belli ediyordu.

Teddy'nin ilk durak yeri bir rotacı olurdu ama Keith'in görünüşü hoşuna gitmişti ve eğer savaş Teddy'ye bir şey öğretiyorsa o da bir adamın karakterini çoğu zaman dış görünüşünden, gözlerindeki ifadeden, oraya buraya bakışından, ama çoğunlukla da tanımlanamaz bir şeyden anlayabilmenizdi ve Teddy, Keith'e birdenbire ısınmasının nedeni bu tanımlanamaz nitelik mi acaba diye merak etmişti. Ve tabii ki, bir eğitimcinin onun hakkında "iyi bir herif, yaptığı işi iyi biliyor," dediğine kulak misafiri olması vardı. Sonuçta bunun doğru olduğu ortaya çıktı. Pilot olmasına izin verilmemiş olabilirdi ("Kahrolası şeyi yere indiremiyordu") ama bombalama sınıfının birincisi olarak mezun olmuştu.

Avustralyalılar yaygaracı olmakla ünlüydü ama Keith tutarlı görünüyordu, mavi gözleri düşünceliydi. Yirmi yaşındaydı, bir koyun çiftliğinde büyümüşü ve Teddy, kendi çocukluğunun ılıman yeşil tarlalarından farklı olarak, Keith'in hayatının büyük bölümünü haşın güneşin altında, uzaktaki ufka bakarak geçirdiğini farz ediyordu. Bu, insanın hayat algısını oluşturur, diye düşündü Teddy.

Dünyada bir şeyler görmeyi dört gözle beklediğini söyledi Keith, "Bu yalnızca Nazi Almanyası'nı alevler içinde yanarken görmek olsa bile," dedi.

Beyefendiler gibi el sıkıştılar ve Keith "Eh kaptan, işe koyulsak iyi olur, yoksa bize çürük mallar kalacak," dedi. Teddy, ekibinden birisinin (kendi ekibinden birisinin!) ilk kez ona 'kaptan' dediğini fark etti. Sonunda işinin sorumluluğunu üstlendiğini hissetti.

Birlikte hangarı taradılar ve Keith "Oradaki adamı görüyor musun, duvarın yanında bir şeylere gülen adamı? Telsiz operatörü. Dün akşam onunla bir içki içtim ve harbi bir tip gibi görünüyordu," dedi.

"Tamam," dedi Teddy. Bu gayet iyi bir tavsiye gibiydi.

Telsiz operatörü Burnley'den gelen, George Carr adında on dokuz yaşında bir adamdı. Teddy daha önce George Carr'ın, birisinin bisikletini onarmayı teklif ettiğine, hevesle onu parçalarına ayırıp yeniden bir araya getirdiğine ve sonra sahibine takdim edip "İşte, iddiaya girerim, yeni halinden daha iyi oldu," dediğine şahit olmuştu. Aletleri kurcalamayı sevdiğini söylemişti ve bu, bir telsiz operatöründe iyi bir özellik gibi görünüyordu.

Ardından George onlara bir hava nişancısını işaret etti, bu yine askeri gazinodaki bir akşam içkisi tanışıklığına dayanıyordu. Adı Vic Bennett'ti, Canvey Adası'ndan geliyordu ve dişlek bir gülüşü

vardı (Teddy'nin o zamana kadar gördüğü en kötü dişlere sahipti) ve tanıştırdıktan sonra o da, kendisiyle aynı nişancılık sınıfından olan 'bir ahabını' methetti. "Cin gibi akıllı," dedi. "Refleksleri sıçan gibi. Kendisi de biraz sıçana benziyor. Kızıl sıçana." Bu onların konuşkan İskoç'uydu, "Adım Kenneth Nielson, ama herkes bana Kenny der."

Hâlâ bir rotacımız yok, diye düşündü Teddy, bu süreçte kontrolü nasıl da çabuk kaybettiği için şaşkına dönmüştü. Bu 'kim kiminle nerede' ya da belki körebe oyunu gibiydi.

Odada etrafına bakarken iyi bir rotacı nasıl anlaşılır diye düşündü. Soğukkanlı birisi olmalıydı, ama bu zaten hepsinin de ihtiyacı olan bir nitelik değil miydi? Masanın başında oturup ilgisini yalnızca işine veren birisi olmalıydı. Arkasında bir yerlerde Kanada aksanının ağır, sakın tınısını duydu. Döndü, sesin sahibini buldu, rotacı brövesi gözüne ilişti ve "Adım Ted Todd. Pilotum ve iyi bir rotacı arıyorum," dedi.

"Ben iyiyim," dedi Kanadalı, omuzlarını silkerek. "Her neyse, yeterince iyiyim." Adı Donald McLintock'tu. Doğal olarak Mac diye çağrılıyordu. Teddy Kanadalıları seviyordu, orada geçirdiği zamanda onların güvenilir olduklarını, sinir bozukluğuna ve aşırı faal bir şekilde hayal kurmaya yatkın olmadıklarını görmüştü, ki bunların ikisi de bir rotacı için iyi nitelikler değildi. Ve onun aksanını duymak, Ontario'nun kırkyama gibi tarlalarının üzerinde, geniş ve önü açık gökyüzünde kanat çırparak Tiger Moth ve Fleet Finch uçaklarında uçmayı öğrendiği güzel anılarını yeniden canlandırmıştı. Ardından terfi ettiği Anson ve Harvard uçaklarıyla karşılaştırıldığında bunlar kırılgan ve ufak şeylerdi, HEB'deki eğitimlerinde kullanacakları hantal Wellington'larla kıyaslanamazlardı bile. Avcı uçağı pilotları, bombardıman pilotlarına alaycı bir şekilde 'otobüs şoförü' diyordu, ama Teddy'ye, savaşı kazandıracak olanlar otobüsler olacak gibi görünüyordu.

"Takıma hoş geldin, rotacı," dedi Teddy. Hepsi bir kez daha centilmence el sıkıştılar. Gerçekten de karma bir grup olduklarını düşündü Teddy. Bu gayet hoşuna gitmişti. Keith onun düşüncelerini yansıtarak "Uçuş mühendisi olarak bir Yeni Zelandalıya ihtiyacımız var yalnızca," dedi, "o zaman kahrolası Milletler Cemiyeti gibi olacak." Bir Yeni Zelandalı değil Derby'li Norman Best'i aldılar, gayet utangaç ve ağırbaşlıydı, üniversiteye hazırlık okuluna gitmişti ve dilbilim derecesi vardı, bir de sıkı bir Hristiyan inancına sahipti,

gerçi bu Ağır Bombardıman Dönüşüm Birliği'ne ulaşana kadar öyle değildi, ve böylece şimdilik durum buydu. Bir takım oluşturmuşlardı. İşte aynen böyle. Bundan sonra birlikte yediler, birlikte içtiler, birlikte uçtular ve hayatları birbirlerinin elindeydi.

Takım kurdukları ilk akşam ekipler için zorunlu olan içki almine gittiler. Eşitlik anlayışı, herkesin sırayla bir tur içki alması anlamına geliyordu, böylece altı büyük bardak biranın ardından yalpalayarak, zil zurna sarhoş bir halde yatakhanelerine dönmüşler ve ebedi dostluklarını ilan etmişlerdi. Teddy hayatında hiç bu kadar kafayı bulmamıştı; o akşam ranzasında yatarken ve oda etrafında dönerken aynı zamanda hiç bu kadar mutlu olmadığını da fark etti. Ya da en azından uzun zamandır, belki de çocukluğundan beri bu kadar mutlu olmamıştı. Bir maceraya atılmak üzereydi.

Teddy hariç hepsi astsubaydı. Teddy'yi subay yapmışlardı, görebildiği kadarıyla bunun tek nedeni doğru okula ve doğru üniversiteye gitmiş olması ve ona sordukları zaman evet, kriket severim demiş olmasıydı, aslına bakılırsa o kadar çok sevmezdi ama sevmediğini söylemenin yanlış cevap olacağını görebiliyordu. Ve işte aylar sonra buradaydı, Duisburg'a gitmek üzereydi, bir grup adamın lideriydi, kaderinin efendisiydi, ruhunun önderiydi ve kalkışta ve inişte sinir bozucu bir şekilde sağa çeken, kahrolası dört motorlu büyük bir Halifax'ın kaptanıydı.

“Hedefe on dakika, kaptan.”

“Tamam, rotacı. Hedefe on dakika, bombacı.”

“Tamam, kaptan.”

Havadayken birbirlerine görevleriyle hitap ediyorlardı ama yerdeyken kendileri olarak tanımlanıyorlardı – Ted, Norman, Keith, Mac, George, Vic ve Kenny. Bir öykü kitabındaki oyun arkadaşları gibi, diye düşündü Teddy. Augustus'un 'kanka'larından ikisinin adı Norman ve George'du, ama Izzie'nin Augustus'u ve onun yardakçıları hâlâ on bir yaşındaydı, sonsuza dek küçüktüler ve sapanlarıyla, ufak balıklar yakalamakla, nedense yiyeceklerin en arzulananı olan reçel kavanozları için kileri yağmalamakla meşguldüler. Izzie'nin eseri ve onun neşeli oğlan çetesi o sırada Augustus ve Savaş'ta 'üzerlerine düşeni' yapıyorlardı – insanların mektup kutularından gazeteleri ve Swift ailesinin öfkeli komşularından tencereler ve tavalar çalarak hurda metal topluyorlardı. (“Kızartma tavası hurda değildir,”

dedi çileden çıkan Bayan Swift. “Ama bu savaş için,” diye itiraz etti Augustus. “Hep bazı şeyleri feda etmemiz gerektiğini söylüyorsun. Ben de insanların tavaralarını feda ediyorum.”) Izzie’nin Augustus’u uçaksavar ateşiyle ya da yırtıcı bir kuş gibi üzerine doğru alçalan Messerschmitt uçaklarıyla uğraşmak zorunda değil, diye düşündü Teddy, gayet kızgınlıkla.

Kendi Augustus’unun –onu hayal ettiği şekliyle kendi yetişkin ikizinin– askerlikten kaydardığı neredeyse kesindi. Büyük ihtimalle dolandırıcıydı, içki, sigara ve kirli ellerine geçirdiği her şeyi satarak savaştan çıkar sağlıyordu. (“Al bakalım, efendi, on papel. Unutma, bu aramızda kalacak.”)

Uçaksavar ateşinin içinden güçlkle ilerliyorlardı –durmadan devam eden bombardıman parlamaları ve kabaran yağlı gri dumanlar onları dövüyordu– gerçi patlamaların sesi, uçağın kendi Merlin motorlarının sağır edici gürültüsünde boğuluyordu.

“Herkes dikkatle gözlemlesin,” dedi Teddy.

Uzakta, büyük ihtimalle irtifa kazanmaya çalışan bir uçaktan atılan ve yağmur gibi yağın yangın bombalarını görebiliyordu. Bütün yaptığı, bombardıman uçağı konvoyunun üstünde uçan ve havada asılı –avize gibi hoş– işaret fişekleri atan Alman avcı uçaklarına yardımcı olacak şekilde ışık sağlamaktı, bu işaret fişekleri şanssız bombardıman uçağının içinden geçeceği iyi ışıklandırılmış bir koridor sağlıyordu. Uçak birkaç saniye sonra patlayıp kan kırmızısı bir ateş topuna dönüştü ve siyah bir duman çıkardı.

“Bunu kaydet, rotacı,” dedi Teddy.

“Tamam kaptan.”

Uçakla geç havalanmışlardı. Deneyimli bir ekip olarak normalde bombardıman uçak konvoyunun önlerinde olurlardı, ama sol iç motorda bir sorun çıkınca üstten kalkan ilk uçak değil son uçak olmuşlardı ve Flamborough Head üzerindeki buluşma yerine ulaştıklarında sıranın en sonundalardı. “Eh, birilerinin en arkadan gelmesi lazım,” dedi Teddy, morali bozuk ekibi cesaretlendirmek için gayet nafile bir girişimle. Korunaklı sürünün bir parçası olmaktansa Alman radarında ayrı bir noktacık olarak geride kalmanın, onları avcı uçaklarının vurabileceğı kolay bir hedef haline getirdiğini hepsi biliyordu.

Kalabalık bir bombardıman uçağı konvoyu da kendi tehlikelerini barındırıyordu tabii ki. Görev turlarının başlarında, Harris'in talimatıyla Köln'e bin bombardıman uçağıyla yapılan ilk hava akımının bir parçası olmuşlardı. Böyle büyük bir filoda insan kendisini başka birisinin pervanesinin yarattığı hava akımında yalpalarken ve durmadan diğerlerinin nerede olduğunu merak ederken buluyordu. En büyük tehlike Alman avcı uçaklarından ya da uçaksavar ateşinden değil, kendi taraflarından gelecekmiş gibi görünüyordu Teddy'ye. Katmanlar halinde gidiyorlardı, yavaş Stirling uçakları en altta, yüksekten uçan Lancaster'lar en yukarıdaydı, Halifax'lar da sandviçin arasını dolduruyordu. Her uçağın hızı, yüksekliği ve konumu önceden tam olarak belirlenmişti, ama bu, herkesin bulunması gereken yerde olduğu anlamına gelmiyordu.

Güzergâh üzerinde bir noktada başka bir Halifax arada yaklaşık yalnızca altı metre varken, balina gibi büyük, karanlık bir şekil halinde onların tam üzerinden geçmişti. Ve sonra, hedefe doğru ilerlerken üst-orta taretteki Vic Bennett avazı çıktığı kadar bağır-maya başlamıştı çünkü tam o sırada üzerlerinde bomba kapaklarını açan bir Lancaster vardı ve Teddy başka bir uçağa çarpacaklarından endişe ederek aniden yana kaçmak zorunda kalmıştı.

Onları rahatsız edecek kadar yakında bir çarpışmaya şahit olmuşlardı, tam sol taraftaki bir Halifax, uçak konvoyunun diğer tarafına geçmiş ve bir Lancaster doğrudan ona çarpmıştı. Kendi uçakları -onu kaybetmeden önce *J-Jig*- devasa patlamayla sarsılmıştı. Lancaster'ın kanatlarındaki yakıt tanklarından parlak beyaz alev tabakaları hızla yükselmişti ve Teddy, gece görüşlerini kaybetmemeleri için nişancılarına bağırarak bakmamalarını söylemişti.

Köln'ü bulmakta herhangi bir zorlukla karşılaşmamışlardı. Hedefe vardıklarında şehir yanıyordu, her yerde işaret fişeklerini gizleyen pis kırmızı alevler ve duman vardı, o yüzden en büyük ateşin ortasına doğru ilerleyip bombalarını attılar ve yana yatıp uzaklaştılar. Geriye dönüp bakınca, girişimin muazzam büyüklüğüne rağmen bu, olaysız geçen bir baskın gibi görünmüştü ve doğruyu söylemek gerekirse Teddy onun detaylarını şimdi pek de hatırlayamıyordu. Sanki ondan sonra pek çok hayat yaşamıştı. Ya da belki de Blake'in söylediği gibi, bazılarının içinde doğduğu tek bir sonsuz gece yaşamıştı.

Ve zamanın farklı bir niteliği vardı. Eskiden geniş bir harita gi-

biydi –uçsuz bucaksız görünüyordu– ve o harita önüne serilmişti, ona bakarak ne yöne gideceğine karar verebilirdi. Şimdiyse harita yalnızca ayaklarının altında, adım adım gözler önüne seriliyordu ve her an ortadan kaybolabilirdi. “Londra saldırılarının doruk noktasında ben de öyle hissettim,” demişti Ursula, Teddy ilk iznini kullanırken onu gördüğünde bu karmaşık metaforu çözmeye çalışırken; her altı haftada bir altı gün izinliydi ve Teddy iznini Fox Corner yerine Londra’da geçirmeyi tercih etmişti. İzinli olduğunu Sylvie’ye söylememişti bile.

“Savaşın önce,” demişti Ursula, “her gün neredeyse birbiriyle aynıydı, değil mi? Ev, ofis, yeniden ev. Rutinlik duyguları da uyuyor. Ve sonra birdenbire insan, hayatının ilerideki bir sınırında yaşadığını hissediyor, düşmek üzere mi yoksa uçmak üzere mi sanki asla bilemiyor.” Teddy, her iki aşırı ucun da yumuşak bir iniş içermediğini fark etmişti.

“Sanırım öyle,” diye hemfikir olduğunu belirtmişti, neden bahsettiği konusunda tam bir fikri olmadığını farkına varmıştı ve bunu pek de umursamıyordu. Hayatını ölümle burun buruna yaşıyordu. Bu, mecazi dille kısıtlamadan yapılan basit bir indirgemeydi.

“*Hedefe sekiz dakika, kaptan.*”

“*Tamam, rotacı.*”

“*Tetikte bekleyin, nişancılar.*”

“*Evet, kaptan.*”

“*Tamam, kaptan.*”

Nişancıların hatırlatılmaya ihtiyaçları yoktu, bu yalnızca herkesle iletişimde kalma yoluydu. Daima tetikte olduklarını, silahlarını gökyüzünde döndürüp durduklarını biliyordu. Görev turunun tamamında silahlarını neredeyse hiç ateşlememişlerdi. Vurmaya başlar başlamaz kendinizi bir hedef olarak gösteriyordunuz. Bir avcı uçağı karanlıkta sizi kolayca ıskalayabilirdi, ama eğer kapınıza kadar iz bırakan kırmızı bir ateş döşüyorsanız, sizi kısa sürede bulurdu. Ve onun büyük topları, küçük Browning makineli tüfeklerinizden çok daha fazla zarar verirdi. Nişancılar –temelde– sizin gözcülerinizdi. Bütün bir görev turu boyunca tek bir el bile ateş etmeyen nişancılar vardı.

Teddy’nin ablası Pamela bir doktorla evliydi ve adam ona oksijen odalarında yapılan deneylerde elde edilen veriler konusunda bazı

şeyler okuduğunu ve oksijenin nişancıların görme duyusuna yardımcı olacağını, oksijensizlik çektikleri zaman da kaybedecekleri ilk şeyin o olduğunu söylemişti. O günden sonra Teddy, kalkıştan inişe kadar nişancılarını oksijene bağlı tutmaya başlamıştı.

Yoğun bir şekilde savunulan alanın en ortasındaydılar. Yaylım ateşi dumanının gri perdesi, içinden geçmeleri gereken patlayıcı örtüsü önlerinde sabit duruyordu.

Bin bombardıman uçağının katıldığı hava akınlarıyla karşılaşıldığında, o akşamki nispeten gösterişsizdi, yaklaşık iki yüz –kendi filolarından on iki– uçak, dağınık bir sürü halinde Ruhr’a, yani Mutlu Vadi’ye doğru ilerliyordu.

Kanadı avcı uçağı tarafından vurulan bir Lancaster’in düştüğünü, ateşten bir yaprak gibi yere indiğini görmüşlerdi, Ruhr’un savunmasından geçerken kendileri gibi bir Halifax’ın çapraz ateş altında kaldığını da gördüler. Uçak, mavi ana projektör ışınına yakalanmıştı ve ikincil ışınlar, ruhsuz robotlar gibi avlarına doğru dönüp göz kamaştırıcı beyaz ışıkla onu yakalarken ve acımasızca uçaksavar ateşi yağdırırken yorum yapmadan izlediler. Uçak umutsuzca sarmal yaparak daldı, ama ışınlar inatla ona kenetlenmişti ve ağır uçaksavar ateşi onu yakalamış olmalıydı çünkü büyük bir ateş topu halinde patladığını gördüler.

“Bunu kaydet, rotacı,” dedi Teddy serinkanlı bir ses tonuyla. “Paraşüt gören oldu mu?”

İnterkomda ‘hayır’ mırıldanmaları duyuldu, uçağın ön tarafındaki yerine tamamen yerleşmiş ve işe girişmeye hazır Keith ‘zavallı piç kuruları’ dedi. Bir uçağın düştüğünü görmek insanı her zaman şoke ederdi ama bunun üzerine düşünecek zaman yoktu. Düşen sizin uçağınız değildi, önemli olan buydu.

Eğer gidersek, diye dua etti Teddy, izin ver hemen gidelim, ateş topu olarak, düşerek değil. Her durumda yumuşak iniş olmayacaktı. Marazi düşünmekten çok kaderciydi. Ekibin şu anda –herhangi bir anda– ihtiyacı olan son şey ümitsizliğe kapılmış bir kaptandı. Özellikle de gergin oldukları o akşam. Aynı zamanda onların bitkin de gözüksüklerini düşündü Teddy, bu salt yorgunluğun ötesinde bir bezginlikti. Teddy onların yaşlı göründüklerini fark etti. Oysa ki Keith, yirmi birinci doğum gününü astsubay yemekhanesinde düzenlenen şamatalı bir partiyle daha yeni kutlamıştı. Bütün kutlamalarında bir masumiyet vardı, gürültülü bir çocuk partisindeki

yaramaz oğlanlar gibiydiler. Tavanda isli ayak izleri vardı, WAAF'lar münasip bir şekilde gece için odalarına gittikten sonra (bazen cesur bir-ikisi kalmışken) piyano etrafında uygunsuz sözleri olan şarkılar söyleniyordu. Neticede Augustus ve küçük arkadaşlarından pek de farklı değillerdi.

Zamanlama konusunda uyusukluğa meyilli Sylvie, Fox Corner'daki saatleri on dakika ilerde tutuyordu (bu uygulama, dakiklikten çok kafa karışıklığına neden oluyordu sanki). Teddy, birileri saatlerini geriye almış olsa, bunun otuzuncu sortileri değil de yirmi dokuzuncu sortileri olduğuna inanmaları sağlansa ve onları kasvetli önsezilerinden kurtarsa ne kadar iyi olacağını düşünüyordu şimdi.

İşleri daha da kötüleştiren, uçakta ikinci bir pilot olmasıydı. İlk yolculuğuna çıkan acemi bir pilottu. Kendi ekibiyle harekâta çıkmadan önce 'ortamı bir görmesi' için çaylakları tecrübeli bir ekiple göndermek âdettendi, ama her nedense tecrübesiz bir ikinci pilot uğursuzluk olarak görülüyordu. Teddy'nin görebildiği kadarıyla bu inanış için mantıklı bir açıklama ya da neden yoktu. Kendi ilk seferinde, C-Charlie ile Wilhelmshaven rıhtımını bombalamak için on ikinci harekâtına çıkan bir ekiple uçmuştu ve adamlar onun varlığına neredeyse hiç aldırmamışlardı, sanki onu görmezden gelmekle, pilot koltuğunda oturmuyormuş gibi yapabiliyorlardı. C-Charlie neredeyse hiç zarar görmeden geri dönmüştü –uçaksa-var ateşi yüzünden birkaç delik açılmış ve bir motoru devre dışı kalmıştı– ama uçak yere indikten sonra bile ekip, sanki onları bir şekilde lekeleyebilirmiş gibi Teddy'den uzak durmuştu. Kendi ekibiye tam tersine, o 'sağ salim' geri döndüğü için çok sevinmişti ve bunu kutlamak için yer ekibiyle birlikte mahalledeki bir bira-haneye alem yapmaya gitmişlerdi. Herkesin Mucky Duck olarak bildiği Black Swan adlı birahanenin çok anlayışlı bir sahibi vardı ve çoğunun ödenmeyeceğini bildiği halde uçuş ekiplerinin hesabını açık bırakıyordu. Gözü kapalı tahmindir bu.

Teddy'nin ikinci görev turunda, pilotlarını başka bir ekiple ilk uçuşunu yaparken kaybeden bir eğitim ekibi vardı – uçakları W-William'dı. Ekibe derhal yeni bir pilot verilmişti, o da beklenildiği gibi ilk uçuşunu yapmış ve geri dönmemişti. (Belki de onlar kötü şans getiriyorlardı.) Pilotsuz eğitim ekibi o noktada huzursuz köpekler gibi endişe içindeydi, ve böylece onlara üçüncü bir pilot verildiği zaman (pilot anlaşılabilir bir şekilde gergindi) Teddy bütün

ekibi ilk uçuşlarına kendisi götürmüştü, yeni pilot W-William'ın, yani kendi uçağının yedek pilot koltuğuna oturmuştu. Zorlu ve azami gayret gerektiren, Berlin'e yapılan bir hava akınıydı ve sakinliklerini korumaktan da fazlasını yapmışlardı.

Yere indikleri zaman sevinç içindelerdi. "Aferin size, çocuklar," dedi Teddy. Onlar gerçekten de çocuktu, hiçbiri yirmi yaşından büyük değildi. Teddy'yi astsubay yemekhanesinde içki içmeye davet ettiler – dediklerine göre ne de olsa o da ekibin bir parçasıydı. Onlarla içki içmeye gitti ama erken ayrıldı, "İhtiyat, mertliğin en iyi yanıdır," diye yazdı Ursula'ya, çünkü bu Ursula'nın en sevdiği özdeyişlerden birisiydi.

"Her zaman değil," diye cevap yazdı Ursula.

Ertesi gün W-William göreve çağırılmıştı, Doğu Frizya'da Langeoog açıklarına 'sebze' ekmek için nispeten güvenli bir mayın döşeme turuydu. Teddy, bir sonraki gün harekât kayıtlarındaki tanıdık ifadeyi okuduğunda kendini her zamankinden daha da üzgün hissetmişti. *Bu uçak 16.20'de havalandı ve geri dönmedi. O nedenle kayıp olarak bildirildi.* Teddy, savaştan sonra Kuzey Denizi'nin, uçakların ve genç bedenlerin pası ve kemikleri dolu devasa, su içinde bir mezarlık olduğunu düşünmeden oraya bakmakta zorlanmıştı.

Teddy'yi isteksizce yardımcı pilot olarak alan C-Charlie'nin ekibi bir sonraki sortilerinde, siste inecek bir yer ararken yakıtsız kalmış ve Helmsley yakınlarındaki bozkırlara düşmüştü. "On üçüncü harekâtları," dedi Vic Bennett, sanki bu olanları açıklıyor gibi. İçlerinde en batıl inançlı olan oydu. Kendi on üçüncü harekâtları için Stuttgart'a uçarlarken –tabii ki bir Cuma günüydü– papazdan zavallı yaşlı J-Jig için özel bir hayır duası istemişti ve neşeli, yardımsever bir adam olan papaz bunu memnuniyetle yapmıştı.

Ekipler, ilk beş ve son beş harekâtın en tehlikeli harekâtlar olduğuna inanıyordu, gerçi Teddy'nin görebildiği kadarıyla olasılık kanunları her seferinde aynı şekilde etkiliydi. Her altı uçuş ekibinden yalnızca birisi ilk görev turundan sağ çıkıyordu. (Daha önce hiç bu kadar insan istatistiği saplantı haline getirmede, sonra da getirmeyecek, diye düşündü Teddy.) Ursula'nın Havacılık Bakanlığı'ndaki kız arkadaşının ona şansın onlardan yana olmadığını söylemesine gerek yoktu. Görev turunun başında, eğer Teddy kumar oynayan bir insan olsaydı, ki değildi, torunlarını görece kadar yaşayacaklarından yana bahse girmezdi. Ya da çocuklarını bile

görecek kadar, çünkü hayatlarında o aşamaya bile gelmemişlerdi. Hiçbiri evli değildi ve Teddy'nin tahminine göre onlarla ilk tanıştığı zaman en az yarısı bakirdi. Şimdi bakir olan var mıydı? Bilmiyordu. Vic Bennett değil, Lillian (yani Lil) diye bir kızla nişanlıydı ve 'ne işler çevirdikleri' de dahil, durmadan onun hakkında konuşuyordu.

Vic, bir sonraki hafta Lillian'la evlenecekti ve hepsi davetliydi. Teddy, Vic'in plan yapmaması gerektiğini düşünüyordu. Artık kendisi için plan yapmıyordu. Şimdiki zaman vardı ve onu başka bir şimdiki zaman takip ediyordu. Eğer şanslıysanız. ("Senden ne kadar da iyi bir Budist rahip olurdu," demişti Ursula.)

"Kayıpların yüzdesine bakınca," dedi Ursula'nın arkadaşı olan Havacılık Bakanlığı'ndaki kız, pembe cininden usturuplu bir yudum alırken, "ve de matematiksel olarak söylersek, ölüm kaçınılmaz." Ursula ona ateş püskürerek bakınca sayılara bakmanın başka yolları da olduğunu ekledi. Bir sonraki mayıs ayında Teddy izinliyken onunla buluştu. Üçü birlikte içki içmeye, sonra da Hammersmith Palais'de dans etmeye gittiler. Teddy hoşça vakit geçirmiyordu, Havacılık Bakanlığı'ndaki kız ona her baktığında, kızın bir grup istatistik tablosu gördüğü hissine kapılıyor ve kendisini rahatsız hissediyordu.

Nancy, Bombardıman Komutanlığı'ndaki ölümlerin soğuk matematiğini biliyor muydu? Büyük olasılıkla hayır. Zihnini kullanarak yaptığı işin soğukkanlı güvenliğinde bir yerlerde kozasının içindeydi. Teddy'nin görev turu biter bitmez onu Londra'da görmek için ayarlamalar yapmaya çalışıyordu. "Belki de iş arkadaşının düğününe gelebilirim. Bir davetiye koparabilir misin? Yoksa kız arkadaşlar ihtiyaç fazlası olarak mı görülüyor?!" Bu mektubun tınısı Teddy'ye tamamen yanlış gelmişti. Öncelikle 'iş arkadaşı' kelimesinin uygunsuz kullanımı. Vic Bennett bir 'iş arkadaşı' değildi. O, bir kol ya da bacak gibi Teddy'nin bir parçasıydı. O bir dost, bir arkadaş, bir yoldaşı. Eğer uygarlık hayatta kalırsa –o sırada varlığı tehlike-deydi– bu bir eşitlik toplumu mu olacaktı? Eşitlikçiler ve Toprak Kazıcılarla dolu yeni bir Kudüs mü? Ve herkes işleri paylaşmak zorunda olduğu için sınıf bariyerlerinin ortadan kalktığı tek yer Hava Kuvvetleri değildi kuşkusuz. Teddy özel okulun, Oxford ve Cambridge'in, bankacılığın olduğu dünyada asla karşılaşmayacağı adamlarla –ve kadınlarla– bir arada bulunmuştu. Onların kaptanı olabilirdi, onlardan sorumlu olabilirdi, ama onlardan üstün değildi.

Kulübesindeki sobada Nancy'nin mektubunu yakmıştı. Her zaman yakıt kıtlığı çekiyorlardı.

“Hedefe dört dakika, kaptan.”

“Tamam, rotacı.”

“Hedefe dört dakika, bombacı.”

“Tamam, kaptan.”

“Şu kahrolası sol iç motor hâlâ mutlu değil, kaptan,” dedi Norman Best. Yakıt basınç göstergesi uçuşun başından beri yanıp sönmüyordu, görünüşe göre başına buyruk takılıyordu. Kalkışlarını geciktiren motor da oydu ve Norman bir süredir onu kuşkuyla izliyordu. Kalkışlarının gecikmesinin iyi olduğunu söylemişti Vic Bennett. Herkes dururken o, nasıl olduysa uğurlu eşyasını unutmayı becermişti ve onları park alanına götüren WAAF şoförünü, yer ekibi tutukluk yapan motor üzerinde çalışırken uğurunu alabilsin diye hızla mürettebat odasına geri dönmeye ikna etmişti. Yer ekibi, ‘somon anahtarı tugayının’ değeri bilinmeyen kahramanları, yani tesisatçılar, montajcılar ve makinistlerdi. Astsubaylar ya da erler, her türlü hava şartlarında bütün gün ve bütün gece çalışıyorlardı. Giderken onları yolcu ediyorlar, döndüklerinde de onları karşılıyorlardı. ‘Kendi’ uçaklarının sağ salim geri dönmesini bekleyerek bütün gece dışarıda, kasvetli park alanındaki kulübelerinde durabilirlerdi. Onlar için uğurlu eşya yoktu, yalnızca kalkışlarda herkesle uygarca el sıkışıyorlar ve “O zaman sabah görüşmek üzere,” diyorlardı.

Vic Bennett’in kendine özel saplantısı, önceden sözü edilen nişanlısı Lil’e ait kırmızı satenden bir külottu. Vic’in deyişiyle ‘lafı edilmez’ bu şeyler, güzelce katlanıp her yolculukta savaş giysisinin cebinde taşınıyordu. “Eğer düğününe gidebilirsek,” dedi Keith, “gelin, yüzü kızarak kilisede yürürken hepimizin ne düşünüyor olacağını biliyorum.”

“Yüzü kızaran kişi ben olacağım,” dedi Kenny Nielson.

Şans, her şey demekti. “Hanımefendi değil,” diyordu Keith, “yalnızca kahrolası bir orospu.” Üste batıl inançlar alıp yürümüştü. Birlikteki herkesin sanki kendine ait bir büyüğü nesnesi vardı – bir tutam saç, Aziz Kristof, bir iskambil kâğıdı, her zamanki tavşan ayağı. Uçuş giysilerini giyerken mürettebat odasında hep *La Donna è Mobile*’yi söyleyen bir uzman çavuş vardı ve başka birisi de postalarını sağ ayağından önce sol ayağına giymek zorundaydı. Eğer unutursa

bütün üniformasını çıkarmalı ve baştan giyinmeliydi. O, savaştan sağ çıktı. *La Donna è Mobile*'yi söyleyen uzman çavuş sağ çıkmadı. Tuhaf yöntemleri ve kutsal ritüelleri olan başka yüzlercesi de sağ çıkmadı. Sayısız ölü vardı ve tanrılar kendilerine ait gizli işleriyle uğraşıyorlardı.

Keith'in maskotu yoktu ve bütün ailesinin 'ters' olduğunu iddia ediyordu, şansları tersyüz olmuştu ve büyük ihtimalle bir merdivenin altından yürüse, bir düzine siyah kedi önünden geçse yine de ona 'bir şey olmazdı'. Hüküm giymiş ataları İrlandalı çingenelerdi, avare oldukları için Avustralya'ya sürgün edilmişlerdi. "Büyük olasılıkla gerçek çingene değillerdi," demişti. "Sanırım düzenbazlar ve aylaklardı."

Kenny Nielson on kişilik bir ailenin en küçüğü, 'velediydi' ve uğurlu maskotu, sürüyle yeğeninden birisinin keçe parçalarını birbirine ekleyerek gayet beceriksizce diktiği külüstür –yalnızca bir tane– küçük siyah kediydi. Maskot acınası bir yaratıktı ve hayatının çoğunu bir köpeğin ağzında geçirmiş gibi görünüyordu.

Ve evet, Teddy'nin büyümlü nesnesi Ursula'nın ona verdiği gümüş renkli yaban tavşanıydı, önceleri onu önemsemeden göz ardı etmişti, ama şimdi tavşan, savaş giysisinin kalbinin üzerindeki cebine sıkıca yerleşip her harekâta uçuyordu. Bilinçsizce kendi ritüelini geliştirmişti, kalkıştan önce ve indikten sonra, sessiz bir dua ve teşekkür misali, kutsal bir emanet gibi tavşana dokunuyordu. Aslında küçük cansız yaratığı koyun derisi ceketinin ve can yeğenin kalın katmanları üzerinden hissedemiyordu. Ama orada olduğunu, onu güvende tutmak için sessizce elinden geleni yaptığını biliyordu.

WAAF'ın Vic'i geri getirmesini asık suratla aylak aylak dolaşarak beklediler. George Carr her zamanki gibi payına düşen çikolatayı yedi. Diğer herkes payını sonrası için saklıyordu, ama George hava akını sırasında ölebileceğini ve 'çikolatanın keyfini asla çıkarmayacağını' düşünüyordu. Lancashire'da geçirdiği çocukluğunda çikolata az bulunuyordu.

Bir sonraki yaklaşık altı saat için son sigaralarını içtiler, S-Sugar'ın kuyruğuna doğru mesanelerini boşalttılar ve suratsızca gözlerini yere dikip baktılar. Normalde şen şakrak olan küçük İskoç bile sessizdi. Zavallı ikinci pilot sanki idama gidiyormuş gibi görünmeye başlamıştı. "Bunlar hep böyle mi?" diye fısıldadı Teddy'ye. Zavallı oğlana "Bu gece işlerinin biteceğini düşünüyorlar,"

diyemeyen Teddy onun yerine ekibinin ortak özelliğine ihanet etti ve “Hayır, onlar yalnızca bir avuç zavallı,” dedi.

O sabah Teddy Ursula’dan bir mektup almıştı. Önemsiz şeyler yazılıydı ama sonunda “Sen nasılsın?” diye sormuştu ve bu az ve öz iki kelimeye sığdırılmış duygu, sanki sayfadan yükselip çok daha büyük ve içten bir şeye dönüşmüştü. “Burada her şey iyi,” diye cevap yazdı Teddy, aynı şekilde kısaca. “Benim için endişelenme,” diye ekledi, bu rahatlatıcı üç kelimeyi bir hediye gibi vererek.

WAAF’lardan birine, ondan hoşlanan Nellie Jordan adında bir paraşüt katlayıcıya postalaması için mektubu verdi. Bütün WAAF’lar Teddy’den hoşlanıyordu. Bunun nedeninin ekipteki çoğu kişiden daha uzun süredir orada olması diye düşünüyordu Teddy. Bu, gönderilecek bir mektuptu, geri dönmemesi ihtimaline karşı dolabında saklanacak bir mektup değildi. Teddy’de bunlardan üç tane vardı, bir tanesi annesine, bir tanesi Ursula’ya, bir tanesi de Nancy’ye. Hepsinde aşağı yukarı aynı şey yazıyordu, onları sevdiğini ve arkasından çok fazla yas tutmamaları gerektiğini çünkü inandığı bir şey için öldüğünü ve hayatlarına devam etmeleri gerektiğini çünkü kendisinin de bunu isteyeceğini yazmıştı. Falan filan. Bu tek taraflı, son mektubun vicdan muhasebesi ya da felsefi iç gözlem yapmak için doğru yer olduğunu düşünmüyordu. Ya da doğruyu aramak için bile doğru yer değildi. Kendisinin var olmadığı bir gelecekte kendisi hakkında yazmak, bir tür metafiziksel ikilem gibiydi ve tuhaf hissettiriyordu.

Eğer ölürse, düzenleme komitesinden birisi –bu komik bir adlandırmaydı– gelip eşyalarını çabucak temizleyecekti. Bir annenin ya da eşin durup düşünmesine neden olacak her şey –açık saçık fotoğraflar, başka kadınlara yazılmış mektuplar ya da Fransızca mektuplar– başka bir torbaya koyulurdu. Gerçi Teddy’nin saklayacak ya da geride bariz bir kanıt bırakacak herhangi bir patavatsızlığı yoktu. Bazen bu iyi niyetle sansürlenmiş şeylere ne olduğunu merak ediyordu – öylece çöpe mi atılıyorlardı yoksa bir yerlerde istenmeyen sırlarla dolu bir depo mu vardı? Bu sorunun cevabını asla bulamadı.

Bir sonraki yıl, ikinci görev turu sırasında, üste depo olarak kullanılan bir odanın kapısını yanlışlıkla açtı ve odanın askılara asılmış mürettebat üniformalarıyla dolu olduğunu gördü. Yedek üniformalar olduğunu düşündü, ta ki daha yakından bakıp bröve-

leri, kol şeritlerini ve kurdele madalyaları görene ve onların ölümlerini ve yaralıların bedenlerinden çıkmış olduğunu anlayana kadar. O zamana kadar şiirden iyi kötü feragat etmiş olmasaydı, boş üniformalar şiirsel bir imge oluştururdu.

Bazen üsse yeni bir mürettebat grubu geldiği zaman, oluklu sacdan yapılma barakalarının bir önceki sakinleri her an içeri girecekmiş gibi eşyalarını etrafa yayılmış olarak bulurlardı. Uyum komitesi onları dışarı kışkışlar, bu arada 'ortalığı temizler', ölü ekibin eşyalarını paketlerken WAAF'lar ve hademeler çarşafaları değiştirip yatakları yeniden yaparlardı. Ve bazen bu aynı acemiler o gece bir sortiye çıkar ve geri dönmezler, o yeni yapılmış yataklarda hiç yatmamış olurlardı. Kimse onların kim olduğunu bilmeden gelip gidebilirlerdi. İsimleri suya yazılırdı. Ya da yakılıp toprağa kazınırdı. Ya da atomları havaya kazınırdı. Sayısız ölü vardı.

Vic Bennet lafı edilmez şeyi açıkta taşıyarak geri döndü ("Yine de sıklıkla lafı ediliyor," dedi Mac, alaycı bir şekilde), ve *J-Jig*'in yerini alan *S-Sugar*'a tırmandılar. *J-Jig* hantal bir yaratıktı. Model II Halifax'ların çoğu gibi yerden ayrılmaya isteksiz görünüyordu. Eğer bir at olsaydı, yarışı bitirmesi bir yana, başlaması için ikna edilmesi gereken türden bir at olurdu, ve eğer onu tanımıyorsanız, eğer onun zaafı ve özellikle de intihara meyli yani sağa doğru yalpalama arzusu hakkında uyarılmadıysanız, o zaman daha başlamadan işiniz bitebilirdi.

O gece *S-Sugar*'la uçtukları yalnızca ikinci harekâtı. Yeni bir uçaktı, bir zamanlar ekibinin olduğu gibi o da fabrikadan yeni çıkmıştı. Hepsi de görev turlarını onlar için çoktan hoş bir yadigar haline gelen *J-Jig*'le tamamlamak istemişti. Onlara şans getirmiş, onları güvende tutmuştu ve onu kaybettikleri için hâlâ kırgındılar ve bunun, otuz sayısına ulaşamayacaklarını gösteren bir başka işaret olduğuna inanıyorlardı. Gövdesine, uçulan her görev için bir tane olmak üzere şablonla yirmi altı bomba çizilmişti, yirmi birinci görevi için bir anahtar ve İtalya'ya yapılan bir hava akını için bir şakacı tarafından ona dondurma külâhı verilmişti. *S-Sugar*'ın Düsseldorf'a yaptığı şimdilik tek harekât henüz ölümsüzleştirilmemişti ve yeni olmasına rağmen hiçbiri ona güvenmiyordu. Fazla ısınan sol motor, sıkıntı veren şeylerden yalnızca bir tanesiydi.

Komutanları, Vic'le birlikte park alanına gelmişti ve şimdi zaman konusunda endişeliydi. “On dakika,” dedi, parmağıyla saatine vurarak. Havalanmak için on dakikaları vardı yoksa süreleri dolacaktı ve uçuşları iptal edilmek zorunda kalınacaktı.

WAAF'ı ve komutanı taşıyan kamyon, alanı çevreleyen yol boyunca onlara eşlik etti ve uçuş kontrol karavanının yanına park etti, orada kamyonundan çıktılar ve onları yolcu etmek için sabırla bekleyen ve gayet yorgun düşmüş görünen uğurlama ekibine katıldılar. Teddy bazılarının, gideceklerinden umudu kesip onları terk ettiğinden şüpheleniyordu.

Pist boyunca hantalca ilerlediler, herkes onlara coşkuyla el sallıyordu, özellikle de her kalkışta orada olmayı ihmal etmeyen komutanları; adam yeterince kuvvetlice –iki kolu da havada, yanlarındaki işaret ışıkları boyunca koşarak– el sallarsa, tekerleklerini başarıyla yerden kaldırmalarına ve bombalarla dolu karınlarını sürükleyip havalanmalarına yardımcı olacağına inandığı izlenimi bırakıyordu. Kalkışta düşen uçaklar öylesine fazla can kaybına neden oluyordu ki Halifax'ı betondan sürükleyip kaldırmayı ve çalılıkların ve ağaçların üzerine çıkartmayı başardığı her zaman bir an için büyük bir rahatlama hissediyordu.

Eğer hedeften geri dönerseniz –hava şartları ya da uçaktaki teknik sorunlar yüzünden bu her zaman oluyordu– her ne kadar tüyler ürpertici olsa da o uçuşlar harekât olarak sayılmıyordu. “Kahrolasıca adaletsiz,” dedi Teddy. “Tamamen haksız,” dedi Keith, havallı bir İngiliz aksanıyla söylemek için kötü bir girişimde bulunarak. O sırada Torino'nun ardından kırk sekiz saatlik beklemedeydiler, sarhoştular ve müthiş gürültü yapıyorlardı. Teddy şimdi fark ediyordu ki Torino'dan geri dönmüş olmalıydılar, ama o ‘devam eden’ pilotlardan birisiydi. Bazıları devam etmemiştir.

İlk kez geri dönmeleri –yalnızca ikinci sortilerinde– sağ motorlarının Kuzey Denizi üzerinde soğutucu akıtması ve sonra telsiz operatörünün interkomunun bozulması yüzündendi ve Teddy akıllıca olduğunu düşündüğü bir karar almıştı, bombalarını Kuzey Denizi üzerinde zararsızca boşaltmış ve geri dönmüşlerdi. Bu, şimdikinden farklı olan komutanlarının pek hoşuna gitmemiştir. Erken dönmeyi onaylamıyordu ve onları, neden hedefe doğru devam etmemeleri gerektiğini düşündükleri hakkında uzun süre sorguya çekmişti.

Teddy bunun nedeninin gayet açık olduğunu düşünüyordu – motor fazlasıyla ısınacak ve alev alacaktı (o ilk günlerde böyle şeyler konusunda daha az iyimserlerdi) ve telsiz operatörüyle iletişim kurabilmeleri gerekiyordu. “Öyle mi?” demişti komutan. “Zorlu koşullar altında idare edebileceğine emin misin? Hem iyi bir pilot yalnızca üç motorla uçmak konusunda ikinci kez düşünmez.”

O zaman Teddy, birer kahraman olmaktan çok çoğunluğun iyiliği için kurban olduklarını fark etmişti. Onlar duvara fırlatılan kuşlardı, eğer yeterince kuş fırlatılırsa sonunda o duvarın yıkılacağı umuluyordu. Maurice’in Savaş Bakanlığı’ndaki büyük hesap defterlerinden birinde, birer istatistiktiler. (“Ne de kendini beğenmişin teki olup çıktı,” diye yazmıştı Ursula kızgın bir şekilde.)

İşte o zaman Teddy, bir daha cesaretlerinden kuşku duyulmasına izin vermeyeceğine karar vermişti, Harris’in ‘zayıf elemanlarından’ olmayacaklar, kesinlikle olanaksız olmadığı sürece her seferinde hedefe doğru ‘devam’ edeceklerdi, ama aynı zamanda hepsini hayatta tutmak için elinden geleni de yapacaktı. Birinci görev turunun geri kalanında harekâta olmadıkları zamanlarda onlara durmadan paraşütle atlama ve mecburi iniş tatbikatı yaptırdı – alıştırmaya yapacak ne hava ne de su varken bu belki de gerçekçi değildi, ama ne yapacaklarını bilirlerse, eğer bu zihinlerine kazınırsa o zaman zoru başarılılardı – ya da başarabilirlerdi. HEB’de ilk kez bir ekip oluşturdıkları zaman Vic ve Kenny herkesten daha fazla hava atış alıştırmaları yapmıştı. Immingham limanına sahte bombalama uçuşlarına çıkmışlar, sayısız avcı uçağı temas alıştırmaları ve kaçınma manevraları yapmışlardı. Teddy yine de onları elinden geldiğince çok açık arazi alıştırmalarına götürmüş ve en yakındaki avcı uçak üssünden Spitfire uçaklarıyla temas egzersizi yaptırmıştı. Zamanla bütün ekibin Mors kodunda uzman olmalarını ve birbirlerinin işleri hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamıştı, böylece o anlayışsız komutanın ‘zorlu koşullarında’ birbirlerinin yerini alabileceklerdi. Başlangıçta pilot olarak eğitim alan Keith, Teddy’ye bir şey olursa teorik olarak onun işini üstlenecek en iyi kişiydi ama Teddy aynı zamanda Norman Best’i de uçmanın temelleri konusunda eğitmişti, çünkü “o kahrolası Avustralyalı koyun kırkıcı uçağı uçurabiliyor olabilirdi ama lanet olası şeyi yere indiremiyordu.” Teddy o günlerde çok küfrediyordu, kutsal şeylere sövmek bulaşıcıydı, ama yine de en kötü kelimelerden uzak

durmaya çalışıyordu. Tabii ki eğer Teddy'ye bir şey olursa büyük ihtimalle hepsi zaten hâpı yutmuştu.

Teddy, Mac'in güzergâhı her zaman tarafsız bölgeye –İsviçre, İsveç ya da Portekiz'e– en yakın olacak şekilde çizdiğini ve ne zaman bulutsuz bir gece olsa yıldızlarla yön bulma becerilerini güçlendirdiğini biliyordu. Ayrıca utangaç ve içine kapanık Norman Best savaş giysilerinin altına, iç çamaşırına kadar, öğrenciyken Paris'ten aldığı Fransız giysilerini giyiyordu. Cebinde de gerçek bir Fransız beresi vardı. Tam anlamıyla bir izci, diye düşünmüştü Teddy. “Olabilecek herhangi bir kazayı ya da durumu önceden iyice düşünerek zihinsel olarak hazırlıklı olun.” Eğer Fransa'da firari durumda olursa, ok ve yayla Kibbo Kift'te aldığı kendi eğitimi bazen pek de işe yarayacak gibi görünüyordu.

Norman 1943'te, ikinci görev turunda başka bir ekiple uçarken gerçekten de Fransa üzerinde paraşütle acil iniş yaptı ama kaçmak için yaptığı hazırlık bir işe yaramadı çünkü uçaktan atladığı sırada paraşütü çoktan alev almıştı ve yanan bir çekül ağırlığı gibi yere düştü ve cesedi hiçbir zaman bulunamadı. Norman uğurlu bir eşya taşımıyordu ve uçağa binmeden önce yerine yerleşen bir köpek gibi sağa doğru üç kez dönmek zorunda olan ve kimsenin bunu fark etmediğini düşünen George Carr gibi zorunlu bir ritüeli yoktu.

Zavallı ikinci pilot kalkış için Teddy'nin yanında duruyordu. Adı Guy'dı, Teddy'yle bir tür bağ kurmaya çalışarak eski bir Eton öğrencisi olduğunu söyledi. “Ben Eton'a gitmedim,” dedi Teddy gayet ilgisizce. Guy'ın öğrenecek çok şeyi vardı. Eğer ki yeterince uzun süre yaşarsa. (“Ne salak,” dedi Vic.)

Elbette ki o taşıdıkları ilk ikinci pilot değildi ve ekibin farklı üyeleri harekâtlara çıkamadığı zaman birkaç geçici elemanla birlikte uçmuşlardı. George Carr babasının cenazesine gitmek için izin almıştı. Mac, mide iltihabı yüzünden bir harekât kaçırmıştı ve Kenny (Teddy'nin paraşüt tatbikatlarından birinin sonucunda) bileğini burkup Bremen'e yapılan baskın için saf dışı kalmıştı. Bir önceki hafta Vic Bennett, güçten düşüren bir soğuk algınlığı yüzünden J-Jig'in Torino'ya yapılan olaylı son harekâtını kaçırmıştı.

Mac, başka bir ekiple uçarak yeterince sayıya ulaşmıştı ama iki nişancıları da tam bir görev turunu tamamlamaktan bir harekât eksikti. Başka birinin ekibiyle geçici eleman olarak uçmaları gerekecekti. Şans kaçıran maskotlar olarak.

Torino baskınında, Vic'in yeri olan üst-orta tarette yedek bir hava nişancısıyla uçmuşlardı. Adamın yumuşak bir Batı Bölgesi aksanı vardı (Somerset yerine 'Zummerzet' diyordu) ve bütün yolculuk boyunca birkaç kelimeden fazla konuşmamıştı.

Parlak bir dolunay ışığında, Alplerin karlı zirveleri üzerinde uçuyorlardı. Kenny Nielson birdenbire interkomda "Bunu çok insan görmemiştir, değil mi kaptan?" dedi. Mac bile 'manzarayı seyretmek' için perdesinin arkasından çıktı. "Neredeyse Rocky Dağları kadar güzel," dedi ve Kenny "Evet, ama sen Rocky Dağlarını yukarıdan hiç görmedin, değil mi?" dedi ve Keith Mavi Dağlar hakkında bir şey mırıldanmaya başladı, sonra Teddy dünyadaki sıradağların güzellikleri hakkında tam anlamıyla bir tartışma, ortamı ele geçirmeden önce "Pekâlâ, konuyu kapatalım," dedi.

Geçici elemanın dağlar hakkında söyleyecek bir şeyi yoktu. Teddy, Somerset'te pek dağ olmadığını farz etti. Çocukken Cornwall'da geçirdikleri birkaç deniz kenarı tatili haricinde güney batı, ülkenin keşfettiği bir bölümü değildi. Eğer savaştan sağ çıkarsa, İngiltere'de büyük bir tura çıkmak, bütün otoyolları ve yan yolları, gizli kalmış köyleri, büyük anıtları, çayırıları, bozkırları ve gölleri görmek istediğini düşündü. Uğruna savaştıkları her şeyi.

Norman, dünyayı çok az kişinin gördüğü şekilde gördükleri için 'ayrıcalıklı' olduklarını söyledi. Korkunç bir bedel ödedikleri ayrıcalık, diye düşündü Teddy.

Yalnızca ay ışığındaki Alplerin görüntüsüne değil, binlerce yıldızın delik açtığı mürekkep gibi simsiyah ve dipsiz gökyüzüne de hayran kalmışlardı – terk edilmiş şiir diyarına tehlikeli bir şekilde yakın sürüklenen, cömert bir tanrının saçtığı parlak tohumlar, diye düşündü Teddy. Nefes kesici gün batımları ve seher vakitleri vardı ve bir seferinde, Bochum'a uçarlarken, Kuzey ışıkları onlar için muhteşem bir gösteri sergilemişti, gökyüzünü saran titreşen renk perdesi, onları üstünlük sıfatları arar hâle getirmişti.

Arkadaki yalnız konumunda, Kenny Nielson 'evdeki en iyi yerde' oturduğunu iddia ediyordu. Özellikle günbatımı onu hayran bırakıyordu. Ekibin geri kalanı karanlığın içine daldıktan çok sonra bile uçağın kuyruğundan güneşin batışını görebiliyordu. Bir seferinde Teddy Halifax'ı pistte sürükleyip havaya kaldırdıktan sonra heyecanla "Gökyüzü yanıyor," diye bildirmişti. Teddy bir an için dehşete kapılmıştı – düşmanın etrafı mahşer yerine çevirdiğini

gözünde canlandırmıştı, ama sonra üst-orta taretteki Vic Bennett “Şimdiye kadar gördüğüm en güzel günbatımı,” demişti.

“Evet, sanki Tanrı gökyüzünü boyamış gibi,” demişti Kenny ve Teddy “Biraz huzur ve sessizlik bulabilir miyiz?” demişti, dünyanın sonu yaklaşmadığı için rahatlayarak ve öyle olduğunu düşündüğü için kendisine şaşırarak. “Çok hoş,” diye devam etmişti Kenny, güzelliği öylece bırakmayı başaramayarak. Ya da Sylvie’nin deyişiyle ‘Güzelliği’.

Kuyruk nişancısı olarak Kenny, barış zamanı günbatımını görece kadar yaşamak için şansı en düşük olardı. O zamana kadar hayatta kalması dörtte bir ihtimal, demişti Ursula’nın kız arkadaşı. Sonunda, tabii ki, bir geleceği olmadan yaşayan Havacılık Bakanlığı’ndaki kızdı, 1944 yılının Haziran ayında bir Aldwych V-1 roketiyle ölmüştü. Havacılık Bakanlığı’nın bulunduğu Adastral Binası’nın çatısında öğle yemeği olarak sandviçini yerken güneşleniyordu. (Bunun ihtimali neydi acaba, diye düşünmüştü Teddy.)

Diğer Havacılık Bakanlığı kızları binanın paramparça olan pencerelerinden dışarı fırlamış ve sokağa düşüp ölmüşlerdi. Bir adamın düşen bir cam yüzünden ortadan ikiye biçildiğini söylemişti Ursula. Bazılarına göre Ursula da bir kızdı – Sivil Savunma’dan bir kız.

Adı Anne’di. Havacılık Bakanlığı’ndaki kızın adı. Hammersmith Palais’de birlikte geçirdikleri gecenin sonunda ayrılırırken (Foks-trot dansını güzel yapıyordu) Teddy’ye “Eh, iyi şanslar,” demiş ve gözlerinin içine bakmamıştı.

Torino’ya uçarlarken uçaksavar ateşi namına pek bir şey yoktu, İtalyan uçaksavar topları hep isteksiz görünüyordu. Hedefi beş bin metreden, kırmızı işaretler üzerinden bombalamışlardı. Yaklaşırken hava kapanmaya başlamıştı. Alpler artık o kadar güzel değildi –aslına bakılırsa görünmüyorlardı– ve eve dönüşte tepelerinde beliren kocaman ve karanlık bir kule gibi kümülüs bulutlarıyla yüz yüze gelmişlerdi. Bu canavarın içinde sanki küçük patlamalar oluyormuş gibi ışıklar yanıp sönüyordu ve kıvılcımlar vardı ve önce bunun bombalamayla ilgili bir şey olduğunu –hatta üzerlerinde denenen yeni bir tür silah olduğunu– düşünmüşlerdi ve muazzam ve kötü niyetli bir fırtına bulutunun içine doğru uçtuklarını anlamaları biraz zaman almıştı.

Türbülans çok kötüydü, *J-jig*’i sanki oyuncak bir uçak gibi sarsı-

yordu. Acımasız çocuklar için sinekler gibi. Ya da acımasız tanrılar için. Zeus yıldırımlarını fırlatıyor, Thor çekicini savuruyor. Periler mobilyalarını taşıyor, derdi Bridget, daha güzel bir zamanda daha az kinci bir yorumdu bu. Pek çok peri, diye düşündü Teddy. Interkomda dindar Norman'ın korku içinde kendini baskılayarak 'Ah, sevgili tanrım' deyişinden Keith'in sertçe "Siktir, siktir, siktir, kaptan bizi bu kahrolası yerden çıkar," demesine kadar bütün küfürleri duyabiliyordu.

Sonrasında hepsi bunun o zamana kadar karşılaştıkları bütün uçaksavar ateşlerinden daha kötü olduğunda hemfikirdi. Uçaksavar ateşini anlıyorlardı, ama bu daha özgün bir şeydi. Arada bir şimşekler, karanlık kütlelerin içindeki kötü niyetli çatlakları ve oyukları aydınlatıyordu. Şiddetli hava akımları rastgeleydi –onları yukarı ve aşağı ya da bir yandan diğer yana sallayıp sarsıyordu– Teddy, uçak zorlandığı için parçalanır mı acaba diye merak ediyordu.

Dışarıdaki hava sıcaklığı hızla düştü ve kanatlar üzerinde buzlanma başladı. Buz azılı bir düşmandı, birdenbire ve bazen habersizce ortaya çıkabiliyordu – tonlarcası, motorları ve kumandaları donduruyor ve kanatları kalın beyaz bir tabakayla kaplıyordu. Bunlar uçağı öylesine ağırlaştırabiliyordu ki gökten öylece düşebilir ya da havada parçalara ayrılabilirdi.

Etrafa savrulurlarken şimdi interkom istemsizce söylenen "Tanrım"larla, "İsa aşkına"larla ve "Siktir"lerle ve de Zebur'un yirmi üçüncü ayeti "Karanlık ölüm vadisinde yürüsem de," mırıltılarıyla canlanmıştı ve bunlar *J-Jig* aniden fırtına bulutundan dışarı fırlatılıp kendisini bir hayalet tarafından ele geçirilmiş halde bulunca, şaşkınlıkla tutulan nefes sesleriyle kesiliyordu.

Parlak mavi ve doğaüstü Aziz Elmo ateşi her yere dokunuyordu – kanatların kenarı boyunca alevlenen ve hatta pervanelerle birlikte dönen, onlardan fırlayıp karanlıkta tuhaf tüyümsü iz bırakan ve hayaletimsi bir çarkıfelek gibi esrarengiz bir ışıltıydı. Kenny, silahlarının uçları arasında 'dans ettiğini' bildirdi arka taraftan. "Burada da," diye yanıt geldi üst-orta taretten.

Bu tuhaf olay Teddy'ye *Giselle*'deki Wili'leri düşündürmüştü. Okuldayken müzik öğretmeninin organize ettiği ve Kraliyet Opera Salonu'na yapılan bir gezide balenin bir gösterimini izlemişti. Dansçılar, şimdi *J-Jig*'in üzerine çektiği aynı uğursuz ve doğaüstü mavi ışıkla aydınlatılmıştı. Geriye dönüp baktığında bunun özel

okula giden on üç yaşındaki şamatacı oğlan sınıfı için tuhaf bir seçim olduğunu düşünüyordu. Haberi olduğu zaman babası bir kaşını kaldırmış ve öğretmenin adını sormuştu (“Bir Wilde hayranı, sanırsam”) ve Sylvie bile, çoğu zaman okulun sınırlarını yalnızca deplasmandaki bir ragbi maçına gitmek için terk ederlerken, onun deyişiyle bu gayet ‘üşütük’ seçime maruz bırakılmalarını Sanat aşkına rağmen sorgulamıştı. Sonrasında Teddy kâbuslar görmüş, ruh gibi kadınların ona göz koyduklarını ve onu karanlık, bilinmez bir yere doğru çekmeye çalıştıklarını düşlemişti.

Sonunda mavi ateş titreşerek söndü ve sağ dış motor titreşerek çalıştı ve tekledi, sonra da coştı. Teddy pervaneleri tam ayarlamıştı ki sorunlu sol iç motor da titreşmeye başladı. Sesi sanki silkinip uçaktan tamamen kopup gidecekmiş gibi geliyordu. O olmasa büyük ihtimalle daha iyi olurdu.

Teddy Mac’e onları eve en çabuk götürecek yeni bir uçuş planı çizmesini söyledi. Fırtına manyetik aletlerini işe yaramaz hale getirmişti ve Mac’in, yeni bir rota çizmek için gözü kapalı tahminde bulunması gerekti, ama ondan sonra sol iç motor alev almaya karar verdi. Onları dik bir dalışa geçirip hızı artırırken (“Herkes sıkı tutun-sun!”) bu kadarı da yeter ama, diye düşündü Teddy, ve bu yalnızca alevleri söndürmekle kalmayıp kanatlardaki buzu da yerinden çıkararak güzel bir sonuç verdi. Her şeyde bir hayır vardır, diye düşünüyordu Teddy. Buna karşılık her hayır, bir aksilikle beraber geliyordu.

Sağ dış motordan şimdi dumanlar çıkıyordu ve birkaç dakika sonra Keith alevler gördüğünü bildirdi ve motor birdenbire patladı, o şiddetle uçak neredeyse tersine dönmüştü. İnterkomda arka arkaya “İsa aşkına”lar ve “Lanet olasıca”lar duyuldu ve Teddy “Sorun yok,” dedi. Söylenecek ne de gülünç bir şey bu, diye düşündü. İki motorla uçuyorlardı, karşıdan gelen rüzgârla mücadele ediyorlardı, kanatlar buzlanmaya devam ediyordu, telsiz yoktu ve eve dönmek için yalnızca gözü kapalı tahminde bulunabiliyorlardı. Hiç de sorunsuz değillerdi.

Teddy tam uçağı terk etme emri vermeyi düşünüyordu ki daha da endişe verici bir şey oldu. Mac şarkı söylemeye başladı. Mac! Hem de Kanada taşrasından basit bir şarkı değil, ‘Boogie Woogie Borazancı Oğlan’ı ahenksizce söylüyordu. İntercomu hesaba kat-sanız bile epey korkunç bir yorumdu, özellikle de acı çeken bir fil gibi borazanı taklit ettiği zaman. Bunu daha da şaşırtıcı bir şekilde

Charles Penrose'un 'Gülen Polis' şarkısındaki gibi sert Kanadalı kahkahası takip etti. Teddy, Norman'dan Mac'in perdesinin ardında neler olduğuna bakmasını istedi.

Mac'in oksijen tüpünün donduğu ortaya çıktı. Norman onu termosundaki kahveyle çözdürmeye çalıştı ama kahve çoktan ılınmıştı bile. Mac'i koltuğundan sürükleyip merkezi oksijen tankına bağlamayı başardılar ve en iyi şekilde sonuçlanmasını umdular. Oksijensizlik insana en tuhaf şeyleri yaptırır ve sonra da öldürürdü.

Savaşın sonra Mac Toronto'daki büyük bir sigorta şirketinde çalıştı. Evlendi, üç çocuğu oldu ve Teddy, birliğin buluşma yemeğinde onunla karşılaştığı sırada, ki bu onun katıldığı tek yemektir, emekliliğe erken ayrılmıştı ("kurnaz bazı yatırımlar yaptım," demişti). Mac, hiçbir şekilde ona tanıdık gelmedi ve Teddy, onu belki de asla gerçek anlamda tanımadığını fark etti. Belki de hiçbirini tanımamıştı. Yalnızca kendilerini içinde buldukları şartlar yüzünden öyle görünmüştü. Mac'in bu daha yaşlı hali Teddy'ye kendinden gayet memnun görünüyordu. Paylaştıkları zamanın korkunçluğu sanki onda hiçbir iz bırakmamıştı. Yaşlı adamların ezelden beri eski savaş anılarını anlattığını düşündü. Eriha, Termofil, Nürnberg. Gerçekten de onlardan birisi olmak istemiyordu. Teddy, şimdi insanların alay ettiği o 'jargona' kolayca dönüp "Özür dilerim, sizi azat etmek zorundayım, dostlar," diyerek buluşma yemeğinden erken ayrıldı.

O zaman bile, onca yıl sonra, uykusuzluğun bela olduğu uzun, karanlık gece nöbetlerinde o isimleri saydığını fark etti. *Essen Bremen Wilhelmshaven Duisburg Vegesak Hamburg Saarbrücken Düsseldorf Osnabrück Flensburg Frankfurt Kassel Krefeld Aachen Ceno-*
va Milan Torino Mainz Karlsruhe Kiel Köln Gelsenkirchen Bochum
Stuttgart Berlin Nürnberg. Bazıları koyun sayar. Teddy yok etmeye çalıştığı kasabaları ve şehirleri sayıyordu. Onlar da Teddy'yi yok etmeye çalışmışlardı. Belki de bunu başarmışlardı.

Torino dönüşünde Fransız sahiline yaklaşırken uçaksavar ateşine yakalanmışlardı. Bir uçaksavar mermisi uçağın gövdesini delip geçmiş, *J-jig'i* neredeyse gökyüzünden fırlatıp atmıştı. Kalın bulutların içinde uçuyorlardı ve yönünü şaşırarak Teddy bir an için baş aşağı uçtuklarını sanmıştı. Uçak kordit kokuyordu ve bir yerlerden duman çıkıyordu, gerçi alev olduğuna dair bir işaret yoktu.

Teddy ekibi kontrol etti. “Herkes iyi mi?” diye sordu. “Kuyruk nişancısı? Üst-orta taret? Bombacı?” Teddy en çok onlardan uzak, arkada sıkışıp kalmış kuyruk nişancısı için endişe ediyordu. Küçük Kenny Nielson gibi konuşkan ve girişken birisinin, soğuk ve yalnız yuvasında bu kadar neşeli olması onu şaşırtıyordu. Kendisinin o daracık, klostrofobik yere katlanamayacağını biliyordu.

Herkes “Evet,” “İyi,” “Hâlâ buradayım,” ve buna benzer yanıtlarla rapor verdi. Norman hasar olup olmadığını kontrol etmek için arka tarafa gitti. Uçağın gövdesinde birkaç delik vardı ve acil çıkış kapağı uçup gitmişti. Ve dediğine göre hidrolik sistemi parçalanmış olmalıydı çünkü suyun içinde yürümüştü, ama yanan herhangi bir şey yoktu. İlerledikleri her kilometrede, daha alçaktan ve daha yavaş uçuyorlardı. Bin beş yüz metrenin altına inmişler ve oksijen maskelerini çıkarmışlardı. Mac artık kendine gelmiş ve ekip dinlenme bölümünde uzanıyordu.

Teddy bu şekilde aksayarak gitmeye devam edemeyeceklerine karar verdi ve herkese uçağı terk etmeye hazır olmalarını söyledi, ama çoktan denize ulaşmışlardı ve suya acil iniş yapmaktansa devam etmeyi tercih ettiklerine hep beraber karar verdiler. Görev turu ilerledikçe, Teddy’nin onları hedefe ve yeniden eve ulaştırmadaki becerilerine olan güvenleri sarsılmaz hâle gelmişti. Büyük ihtimalle isabetsiz bir güven, diye düşündü Teddy üzüntüyle.

İngiltere sahili görüldüğünde (Norman’ın “Teşekkürler Tanrım,” dediğini duymuştu) neredeyse sıfırı tüketmişlerdi ve tanklarda tatlı sözle bile elde edilecek daha fazla yakıt kalmamıştı. George son birkaç saati telsizi tamir etmekle geçirmişti ve acil iniş için sinyal göndermeyi başarmıştı, ama her yer akşam için dükkânı kapatmış gibi görünüyordu. Artık yere o kadar yakın uçuyorlardı ki, bir demiryolu hattı üzerinde uçarlarken aşağıdaki trenin yılan gibi kıvrılarak gittiğini ve motor kazanının karartma örtüsünden sızan kırmızı parıltısını görebiliyorlardı. Bu yükseklikten başarıyla paraşütle atlayabileceklerini düşünmüyordu ve çarpışma pozisyonu almalarını söyledi, ki bu ellerinin altındaki herhangi bir şeye sıkıca tutunmaktan fazlası anlamına gelmiyordu, ama sonra son dakikada Scampton’daki serinkanlı ve yetkin bir kadın sesi iniş için onlara izin verdi ve Norman “Bunu yapabiliriz kaptan,” dedi, ve Teddy, bunu kendi becerisinden çok, böyle olmasını dilemeleri sayesinde yapabildiklerini düşündü. Eğer yedi akıl bir olup bir uçağı yalnızca

irade gücüyle uçurabilirse, o zaman yaptıkları şey buydu. Sonradan bunun altı akıl olduğu anlaşıldı.

Piste inmeyi tam olarak başaramadılar. Hidrolik sistem olmadan Teddy kanatçıkları kullanamıyordu ve iniş takımı açılmıyordu, o yüzden saatte iki yüz kilometreyle gövde üstüne iniş yaptılar, pisti ıskalayıp alanı çevreleyen çitlere çarptılar, bir tarlaya daldılar, bir yolun üstünden sektiler, bir sıra çiftlik evinin yan duvarını neredeyse sıyrıp bir başka çitin üzerinden aşılar, bir tarlayı yarararak geçtiler ve sonunda orada yalpalayarak kaydılar ve kemikleri sarsılarak durdular. Ekibin çoğu ön bölmeye savrulmuştu, o yüzden merdivenden yara bere içinde zorlukla tırmanıp üst acil çıkış kapağından dışarı çıkmaları zaman aldı. Uçağın içini hemen keskin bir duman kokusu kaplamıştı ve Teddy, kılavuzluk etmek için merdivenin dibinde dururken onlardan 'ellerinden geldiğince çabuk olmalarını' istemişti. Onları saydı. İki kişi eksikti, bunlardan biri Kenny'ydi. Üst-orta nişancıdan da eser yoktu.

Teddy sonunda dışarı çıktığında arka taretin hâlâ yerinde durduğunu görebiliyordu ama uçağın geri kalanı parçalanmış haldedeydi. *J-Jig*, üzerindeki giysileri atan hafifmeşrep bir kadın gibi arkasında bir iz bırakmıştı – tekerlekler, kanatlar, motorlar, yakıt tankları. Uçağın gövdesinden geri kalanlar alevler içindeydi ve serseme dönmüş ekip, Kenny'nin sıkışıp kalmış gibi görüldüğü arka taretin etrafında toplanmıştı, Keith ona “Çık dışarı, seni aptal herif!” diye bağırıyordu, gerçi taretin kapısı sıkıştığı ve dönmediği için çıkamadığı barızdı.

Ah, tanrılar, diye düşündü Teddy, bu kâbus gibi harekâtın sonu gelmeyecek miydi? Bir dehşeti başka bir dehşet mi takip edecekti? Evet, diye tahmin etti, zaten savaş denen şey bu değil miydi?

Uçağın gövdesi şimdi Kenny'nin arkasında cayır cayır yanıyordu ve Teddy, korku içinde silahları besleyen fişeklikleri düşündü ve ateşin onları bulması ne kadar sürecektiyse acaba diye merak etti. Kenny avazı çıktığı kadar bağırıyor, daha sonra Keith'in bile daha önce hiç duymadığını söylediği küfürler savuruyordu. Hepsi de onun yanarak ölmesini seyretmek zorunda mı kalacaklardı?

Taretin içinde, pleksinin yerinden çıkarıldığı ve kuyruk nişancısına daha açık bir görüş sağlayan (aynı zamanda onu neredeyse soğuktan öldüren) ufak bir panel vardı ve bu ufak açıklığa tırmanmayı denemesi için Kenny'yi cesaretlendirmeye başladılar. Hacımlı

ısıtmalı giysisini çıkarmayı çoktan başarmıştı ama üniforması ona engel olmaya devam ediyordu.

Bir seferinde, Londra'da hayvanat bahçesine yaptığı bir gezide Teddy bir ahtapotun inanılamayacak kadar küçük bir deliğin içinden sıyrılıp geçtiğini görmüştü, bakıcının küçük oğlanlara göstermeye heves ettiği bir parti numarasıydı bu. Ama ahtapota köstek olan savaş ceketi ve havaleli uçuş botları yoktu, bir iskelete de sahip değildi. Ama eğer bu Houdini tarzı numarayı gerçekleştirebilecek birisi varsa, o da sıçana benzeyen kuyruk nişancılarıydı.

Başını dışarı uzatmayı başardı ve omuzlarını eğip bükerek içinden çıkmaya başladı. Teddy bunun doğmak gibi bir şey olduğunu hayal etti, gerçi o işin işleyişi konusunda pek emin değildi. Kenny bir kere omuzlarını açıklıktan geçirdikten sonra diğerleri onu tutular ve durmadan çektiler, herkes boğazını patlatırcasına bağırıyordu, sonunda Kenny, şişeden fırlayan mantar ya da balinanın kustuğu Yunus Peygamber gibi birdenbire dışarı çıktı. Ama sonra, derhal aşağı atlamak yerine kendisini onlardan kurtardı ve onları endişelendirecek şekilde başını ve bir kolunu delikten taretin içine uzattı, bir saniye sonra eski püskü ve çok şanslı bir siyah kediği havada tutarak zaferle dışarı çıktı.

Sonra uçağın enkazından uzaklaşmak için deli gibi koştular, ki uçak bir dakika sonra patladı, oksijen tüpleri sayesinde beyaz ateş dalgaları gün doğarken gökyüzünü yaladı, ardından da fişeklikler fena bir şekilde patlayıp ortaya saçıldı.

Bu, zavallı *J-Jig*'in de sonu oldu, yük beygiri gibi çalışmış, onları pis kokulu, yağlı sırtında cehenneme taşıyıp oradan geri getirmişti.

"O iyi bir uçaktı," dedi Keith, anma konuşmasını gerçekleştirerek. Öyle olduğunda hepsi hemfikir di.

"Huzur içinde yat," dedi Kenny.

Çiftlik evlerinin sakinleri kötü bir şekilde uyanmışlardı, ama iyi kalpli anaç bir kadın bir tepside kupa içinde çay getirmişti. Sonra çiftçi görünmüş, onları lahanalarını tahrip ettikleri için azarlamış ve kendisi de anaç kadın tarafından azarlanmıştı, o sırada Scampton'dan bir kamyon onları üsse götürmek için yanaşmıştı, üste onlara kahvaltı verilmiş ve kendi birliklerine geri götürölmek için beklemek zorunda kalmışlardı.

İstedikleri tek şey uyumaktı ve geri dönüş yolculuğu bitmek

bilmez görünüyordu. Geri döndüklerinde bile her zamanki istihbarat subayına rapor verme işine katlanmak zorundaydılar. Yorgunluktan solgunlaşmışlardı, yüzleri oksijen maskesi yüzünden hâlâ kırışık, *J-Jig*'in motorlarının gürültüsünden dolayı kulakları neredeyse sağırdı. Teddy'nin başı zonkluyordu, ki bu uçuş sonu için olağandı.

O zamana kadar öğle yemeği zamanı gelmişti, gerçi yine de bir parça rom katılmış geleneksel çay kupalarıyla ödüllendirilmişlerdi. Papaz sigara ve bisküvilerle onları ziyaret edip “Geri döndüğünüzü görmek güzel, çocuklar,” dedi. Yer ekibi Scampton'dan güvende oldukları haberini alana kadar onları beklemişti ve komutanları hiç uyumamış, istihbarat subayına rapor verirlerken toplantıya dinleyici olarak katılmıştı. Onlar komutanın en uzun süre görev yapan ekibiydi ve komutan onları babaları gibi seviyordu. Torino, yirmi sekizinci harekâtı olmuştu.

Geçici elemanları olmadan yere inmişlerdi. Teddy onlara *J-Jig*'i terk etmeyi ilk emrettiği zaman anında paraşütle atlamış olması gerektiğini hesapladılar. Bu, Fransa üzerindeydi. Değil mi? Ya da Kuzey Denizi üzerinde. Teddy öylesine yorgundu ki, sinir bozucu dönüş yolunun ince ayrıntıları bir yana, kendi adını bile zor hatırlıyordu. Geçici elemanın adı kesinlikle aklında değildi.

“Sanırım, Fred,” dedi George Carr. Norman'a göre “Frank”ti. Kesinlikle ‘F’ ile başlayan bir şey olduğunda hemfikirlerdi ve istihbarat subayı kâğıtlarını karıştırıp “Aslında ‘H’ ile başlıyor,” dedi. “Harold Wilkinson.”

“Yakın,” dedi George Carr.

Mac, oksijensiz kaldığına dair hiçbir şey hatırlamıyordu, ‘Boogie Woogie Borazancı Oğlan’ın sözlerini bile bilmediğini söyledi, yine de Torino'dan sonra ekip alemine gittiklerinde ona durmadan bu şarkıyı söylediler. Kırk sekiz saatlik izinleri vardı ve bunun ilk yarısında uyudular, diğer yarısında da York'taki Bettys Barı'nda zil zurna sarhoş oldular.

Savaşın sonra, savaşın uzun zaman sonra Teddy geçici elemana ne olduğunu bulmak için biraz araştırma yaptı. Paraşütle başarılı bir şekilde atladığına, yakayı sıyırdığına ya da esir alındığına dair herhangi bir bilgi yoktu. Kayıplardan birisiydi ve sonunda adı, mezarı bilinmeyenler için dikilen Runnymede Anıtı'na yazılmıştı, ki orada Harold Wilkinson olarak hatırlanıyordu, ‘geçici eleman’ olarak değil.

“Şapşal ahmak,” dedi Vic Bennett. “Pilotuna daha çok güvenmeliydi, değil mi? Bu heyecanlı olayı kaçırdığıma inanamıyorum.”

Torino’ya yapılan aynı hava baskınında olan, ama dönüşte iki motoru bozulunca yönünü Cezayir’e çevirmek zorunda kalan *A-Able*’ın ekibi onlardan daha geç dönmüştü. Üsse geri döndükleri sırada resmi olarak kayıp ilan edilmişlerdi. Halifax’ları herkesi çok mutlu edecek şekilde portakal kasalarıyla doluydu ve portakallar askerlere dağıtılmış, bazıları da yerel ilkokula gönderilmişti. Teddy portakalını çok yavaş yemiş, bir daha görmeyi asla beklemediği sıcak Akdeniz güneşi dilimlerini düşünerek her bir parçanın tadını çıkarmıştı. Akdeniz güneşini gerçekten de bir daha görmedi. Savaşın sonra Teddy bir daha yurtdışına hiç çıkmadı, yabancı bir ülkede tatile gitmedi, modern bir uçağa hiç binmedi ve gemiye binip denize açılmadı. Viola ona ‘soyutlamacı prensibinin’ ‘acinası’ olduğunu söyledi ve Teddy ona bunun bir ‘*prensip*’ olmadığını, yalnızca işlerin böyle gittiğini söyledi. Bu ‘aşırı milliyetçilik’ ya da ‘yabancı düşmanlığı’ da değildi, çünkü bunlar Viola’nın cephaneliğindeki kelimelerdi. Babasını ‘hiç macera anlayışı’ olmamakla suçladı ve Teddy savaşın birkaç hayata yetecek kadar ‘macera’ sağladığını düşündü, bir adam kendisini kendi bahçesinden de yeterince iyi bir biçimde besleyebilirdi. “*Il faut cultiver notre jardin*,⁴⁶” dedi Viola’ya, ama o *Candide*’i hiç duymamıştı. Teddy onun Voltaire’i duyduğundan bile emin değildi.

“*Bomba kapakları açık, kaptan.*”

“*Tamam, bombacı.*”

“*Dümdüz ileri, kaptan. Sola. Sola. Düz. Biraz sağa. Düz, düz. Bombalar indi.*”

S-Sugar bombalarının ağırlığından kurtulunca havada sıçradı. Gerçi onlar için henüz kaçış yoktu çünkü hedefin üstünden uçmaya devam etmeleri gerekiyordu, fotoğraf işaret ışığı aşağı atılana ve bomba bölmesindeki kameranın kapakları açılıp fotoğraf çekene kadar yaklaşık otuz saniye daha dümdüz ve ileri doğru gitmeliydiler. Bu, bombalama uçuşunda olduklarının kanıtıydı, o olmadan harekât olarak sayılmayabilirdi – ama sonuçları incelediklerinde ne görececeklerini yalnızca Tanrı bilir, diye düşündü Teddy. Hedefin üstü

46 Bahçemizi ekip biçmeliyiz. (ç. n.)

tamamen bulutlarla kaplıydı, üstelik bir de isle dolu endüstriyel pis hava temelli olarak Ruhr'un üzerini örtüyordu ve ne bildikleri düşünülürse, aşağıda ay yüzeyi bile olabilirdi. Yeni oluşturulan Pathfinder filosunun bıraktığı hava işaretlerine göre bombalamışlar ve en iyi şekilde sonuçlanmasını ummuşlardı.

Sonraları, savaştan çok sonra, bütün o tarih kitapları, anı yazıları ve biyografiler çıkmaya başladığında ve insanlar savaşı unutmak istemeyi bırakıp hatırlamak istemeye başlayınca, Teddy bu hava akınını araştırmış ve birliğin büyük bölümünün, hedefin on altı kilometre batısında bir yeri bombaladığını keşfetmişti, ve her şey hesaba katıldığında büyük olasılıkla yerdeki herkesten çok bombacılar zarar görmüştü. Okudukça, o ilk yıllarda bombardımanlarının ne kadar da hatalı olduğunu daha çok keşfediyordu. Buluşma yemeğinde bunu Mac'le konuşmuştu. "Ne büyük bir israf," dedi Teddy. "Bomba israfı," dedi Mac. Teddy, bir rotacı olarak Mac'in şahsen küçümsendiğini hissettiğini farz ediyordu. "Eh, demek istediğim tam olarak bu değildi," diye itiraz etti Teddy. "O kadar az sonuç için onca adam ve uçak kaybedildi. Onların ekonomisini çökerttiğimizi sanıyorduk ama çoğu zaman kadınları ve çocukları öldürüyormuşuz."

"Endişelilere katıldığına inanamıyorum, Ted."

"Katılmadım," diye itiraz etti Teddy.

"Onlar başlattılar, Ted," dedi Mac.

Ve biz de bitirdik, diye düşündü Teddy. Savaşın son on sekiz ayını bir esir kampında geçirdiği için, Bombardıman Komutanlığı'nın Almanya'yı Avrupa haritasından silmeye çalışmasına şahit olmadığı için memnundu.

Bu, her tartışmayı sona erdiren son çareydi. Onlar başlattılar. Rüzgârı onlar ektiler. Onlar kaşındılar. Savaşın ürettiği klişeler. "Göze göz," dedi Mac. "İstediğin şeyi söyleyebilirsin Ted, ama iyi bir Alman hâlâ ölü bir Almandır." (Hepsi mi, diye merak etti Teddy. Şimdi bile mi?)

"Biliyorum. Onları bombalamamalıydık demiyorum," dedi Teddy, "ama geriye dönüp bakınca..."

"Sorun şu ki Ted, senin deyişinle 'geriye' dönüp baktığında, senden istense aynı şeyi yeniden yapar mıydın?"

Yapardı. Tabii ki yapardı (Auschwitz, Treblinka), ama Mac'a bir yanıt verip ona tatmin olma şansı vermedi.

Kamera fotoğrafı çekti, Teddy S-Sugar'ı yan yatırıp oradan uzaklaştı ve Mac eve dönüş ayağı için rotayı belirledi. "Bu çok da kötü değildi," dedi ikinci pilot. (Adı Guy'dı, değil mi? Teddy emin değildi. Adı Guy'mış gibi görünüyordu. Yoksa Giles miydi?) İnterkomda iki-üç ses homurdandı. Böyle bir şey söylemek özellikle kötü şans olarak görülüyordu. "Henüz çok erken," dedi Teddy. Ve gerçekten de uçaksavar ateşi gidişten daha kötü olmasa da dönüşte de kötüydü. Uçaksavar mermilerinin çevrelerinde patladığını ve parçaları uçağın gövdesine çarptıkça sarsıntıyı ve gümbürtüyü hissedebiliyorlardı.

Bir Lancaster kanadından vurulduğu zaman sol tarafta birdenbire kör edici bir parlama oldu. Uçağın kanadı havaya uçtu ve başına buyruk bir şekilde havayı biçti, ta ki bir başka Lancaster'ın üzerine hızla düşene ve üst-orta taretı doğrayıp atana kadar. Sonra iki Lancaster da sarmal yaparak yere indi, ateşler içinde düşerken neredeyse bale yapıyor gibiydiler.

"Siktir," dedi dehşete düşmüş bir ses interkomda. Vic ya da George'du bu, Teddy kim olduğundan emin değildi. Gerçekten de siktir, diye düşündü içinden. Norman'ı hasarı belirlemesi için arkaya gönderdi. "Kahrolası kocaman bir delik," dedi Norman. Bunun söylenmesine pek de gerek yoktu, S-Sugar'ın içinden kutup rüzgânı esiyordu. Guy ne kadar kötü olduğu konusunda fikrini değiştirmiş gibi görünüyordu ve Teddy'ye uçağın arka tarafına gidip seyyar tuvaletle tanışıklık kuracağını işaret etti. Guy. Eton'a gitmişti. Bunu hatırlamalıydı, Teddy kendisini azarladı. Somerset'li kayıp geçici eleman kendisini suçlu hissettirmiş, görevini ihmal ettiğini düşündürmüştü. Hem uçaktaki herkes onun sorumluluğundaydı. En azından isimlerini hatırlamalıydı, Tanrı aşkına. Guy bir daha geri gelmedi çünkü o anda iki nişancı da birdenbire interkomda "Avcı uçağı sol arka çeyrekte, sola burğu yap, şimdi!" diye bağırmaya başladı ve Teddy kumanda koluna yüklendi, ama ondan önce bir avcı uçağının uçaksavar ateşiyle vuruldular, uçak sanki bir gökyüzü tanrısı gövdesine taşlar atıyor gibi zangırdıyordu. Kordit dumanının pis kokusu uçağın içini doldurdu.

Teddy S-Sugar'ı dik bir dalışa geçirdi ama sağ tarafa dönüp yeniden yükselmeye başladığında daha Teddy onu göremeden avcı uçağı gitmişti bile. Geri de gelmedi, ortaya çıktığı gibi esrar rengiz biçimde ortadan kayboldu. Mac, eve dönüş için Rotterdam ve Amsterdam civarında yoğun bir şekilde savunulan alanlardan

kaçınarak düz bir rota çizdi, ama Hollanda sahiline ulaştıklarına altı yüz metreye düşmüşlerdi. Avcı uçağı işini görmüştü. Sağ ve sol iç motorlar çalışmıyordu, sağ kanatçık gitmişti ve beş kanat tankı delinmişti. Ayrıca gövdede derin bir yara vardı. Teddy işe yaramaz motorların pervanelerini yeniden ayarladı ama motorlar direndi, geri dönmek için çok geçti çünkü bulutların içinden uçuyorlardı ve sonunda bulutlardan çıktıklarında çoktan Kuzey Denizi'nin üzerindeydiler.

Bir süre başka bir Halifax onlarla beraber ilerledi, ama o kadar alçaktan ve yavaş uçuyorlardı ki refakatçileri onlardan vazgeçti ve kanatlarını devindirerek veda edip yükseldi. Yalnız kalmışlardı.

Dört yüz elli metrede Teddy ekibine suya zorunlu iniş için hazırlık yapmalarını söyledi. Sakin bir şekilde İngiltere sahiline on altı kilometre kaldığını bildirdi. "Bizi biraz daha yaklaştır, kaptan," dedi birisi. Suya iniş yapma fikri yeterince kötüydü ama denize inip Almanlar tarafından bulunmayı düşünmek bile korkunçtu. "İlerlemeye devam et," diye lanet okudu Norman. "Torino'dan geri döndüğümüzü hatırla."

Üç yüz metrede dalgaların üzerindeki beyaz köpükleri görebiliyorlardı. Dört metre, belki altı metre yüksekliğinde dalgalar. Fırtına denizi altüst ediyor, diye düşündü Teddy.

O zamana kadar atabilecekleri her şeyi uçaktan atmışlardı – rota çizme masasını, yastıkları, termosları, oksijen tüplerini. Keith koltukları kırmak için baltayla girişmiş ve Vic önce üst-orta silahları, ardından da taretin kendisini yerinden söküp uçaktan atmıştı. Bir süre daha ilerlemelerini sağlayacak ne varsa. "İngiltere sahiline altı kilometre," diye bildirdi Mac, sesi her zamanki gibi sakindi. Avcı uçağından kaçmak için dalışa geçtikleri zaman kâğıtları ve haritaları dört bir tarafa uçmuştu ve şimdi sanki ofisi hafta sonu için kapatacakmış gibi hepsini derleyip topluyordu. Paniğe kapılmamak bir şey, ivedilik anlayışı olmamak başka şey, diye düşündü Teddy. Kenny'i arka taretten çıkarmaya çalıştıkları sırada diğerleri çılgın gibi dinirken Mac'in nasıl da arkada durup yorum yaptığını hatırladı.

"Devam et, kaptan," dedi başka bir ses. Yüz elli metrede George Carr mors anahtarına göz açtırmadı, IFF'yi uluslararası imdat sinyaline ayarladı ve lastik botun telsizini topladı.

Yüz yirmi metrede yakıt göstergeleri sıfırdıydı. Acil çıkış kapaklarını açtılar ve Teddy herkese suya iniş pozisyonu almasını

söyledi. Mac sağ dinlenme yerine uzandı, Norman sol taraftaydı ve ayakları ön kirişe dayalıydı. Nişancılar sırtlarını arka kirişe vermişlerdi, George ve Keith onların bacakları arasında oturuyordu. Hepsi ellerini enselerine ya da sarsıntıyı sönmülemesi için paraşüt çantalarının üstüne koydular. Teddy onlara iyi tatbikat yaptırmıştı.

Suya saatte yüz seksen kilometreyle çarptılar. Çarpmanın şiddetiyle bombacı bölmesi parçalandı ve dev bir su ve yakıt dalgası S-Sugar'ın içine doldu ve daha neredeyse can yeleklerini şişirmeye fırsat bulamadan boyunlarına kadar battılar. Çarpmayla birlikte George bilincini kaybetmişti ve onu çıkış kapağından karga tulumba dışarı çıkardılar. Kenny'nin yüzme bilmediği ortaya çıktı, dahası sudan ödü kopuyordu ve korkuyla bağırıp debelenirken Mac onu bir eliyle ensesinden sıkıca tutup uçağın gövdesini dolduran suyun içinde sürüklemek zorunda kaldı. Teddy en geride kaldı. Gemiye her zaman en son kaptan terk ederdi.

Kanatta saklanan bot şişmişti ve şimdi tepedeki acil çıkış kapağını tıkiyordu. S-Sugar neredeyse tamamen suyla dolmuş ve sola doğru yuvarlanmaya başlamıştı ve bir an için Teddy demek ki buraya kadarmış diye düşündü, ama sonra suya dalıp uçağın gövdesinde açılan deliğın içinden yüzdü.

Hepsi dışarı çıktılar ve bir şekilde botun üstüne tırmandılar. Norman halatı kesti ve S-Sugar'dan uzağı sürüklenmeye başladılar. Uçak hâlâ suyun üzerinde yüzüyordu, amansız griliğın içinde yana eğik halde batıp çıkıyordu, ama dakikalar içinde dibe battı ve sonsuza dek dünya üzerinden kayboldu.

Karanlıkta bir yerlerde bir motor sesi duyabiliyorlardı. Mac işaret fişegi tabancasını aldı ve bir fişek ateşlemeye çalıştı ama parmakları öylesine şişmiş ve soğuktan uyuşmuştu ki bunu yapamadı. Kaç saattir sudaydılar? Hepsi de zaman kavramını yitirmişti. Bu onların ikinci gecesi idi, bundan emindiler. Suya acil iniş yapmanın, sorunlarının yalnızca başlangıcı olduğı kısa zamanda hepsi için aşikâr olmuştu. Deniz kabarmış ve bota başarıyla çıktıktan hemen sonra devasa bir dalga tarafından hepsi denize geri fırlatılmışlardı. En azından bot tersyüz olmamıştı (küçük lütuflar), ama hepsinin yeniden güçlükle tırmanmaları muazzam, neredeyse insanüstü bir çaba gerektirmişti, üstüne üstlük bir de baygın George'u yukarı çekmek zorunda kalmışlardı.

Vic arada bir yerde botlarını kaybetmişti ve soğuk yüzünden acı içindeydi. Sırayla onun ayaklarını ovdular ama kendi ellerinin uyuşukluğu gittikçe artıyordu. Giysileri su içindeydi ve derilerine kadar sıırsıklam olmuşlardı, bu da soğuşu ve sefaleti yüz kat pekiştiriyordu.

Beyin sarsıntısı geçiren zavallı George Carr garip bir biçimde oturtulmuştu ama botun zemininden suya doğru kayıp duruyordu. Bilinci yarı açıktı ama durmadan inliyordu. Acı çekip çekmediğini söylemek zordu, Mac yine de ona morfin iğnesi yaptı ve o da sessizleşti.

Denize düştükleri zaman filika telsizi kaybolmuştu; kim bilir suya iniş yaptıkları yerden ne kadar uzağa sürüklenmişlerdi. Bir uçağın onları fark etmesi ya da bir kurtarma gemisinin onları bulması, küçük bir olasılıktı.

İçlerinden birisi –Norman– işaret fişegi tabancasının tetiğini çekmeyi başarana kadar motor sesi çoktan uzaklaşıp gitmişti ve Keith “Kahrolasica, çok geç,” dedi. Fişek yalnızca içinde yüzdükleri geniş karanlığı aydınlatmaya ve morallerini daha da bozmaya yaradı. Teddy, acaba uçak motorunu hayal mi ettik, diye düşündü. Belki de bu, çölde kaybolmak gibi bir şeydi ve yakında serap görmeye başlayacaklar ya da türlü türlü aldatmacalara ve yanılgılara kurban gideceklerdi.

“Bir sigara için her şeyi verirdim,” dedi Keith.

“Bir paketim vardı,” dedi Kenny, onu cebinden çıkartmak için çabalarken. Islak Woodbine sigaralarına üzüntü içinde baktılar ve sonra onları denize attılar. Bütün acil durum malzemeleri gitmişti tabii ki – sigaralar, yiyecekler ve onları neşelendirecek ya da ayakta tutacak her şey ikinci kez suya battıklarında denize düşmüştü. Teddy ceplerinden birinde bir parça çikolata buldu, Mac onu çakısıyla dikkatlice böldü ve parçaları paylaştırdı. George, yola çıkmadan önce payına düşen çikolatayı yemekte haklıydı diye düşündü Teddy – gerçi şimdi bunu umursayacak durumda değildi. Vic çikolatayı geri çevirdi, fena halde deniz tutmasından mustarıptı.

“Bütün o hikâyeleri duydum,” dedi Keith, “adamların üstü açık bir kayıkta haftalarca nasıl denizde sürüklendiklerini ve miçodan başlayıp sonunda birbirlerini yediklerini biliyorum.” Hepsi de içgüdüsel olarak dönüp Kenny’ye baktılar. “Ama bilmenizi isterim, sizin gibi herifleri yiyeceğime kendi ayağımı yemeği tercih ederim.”

“Ben şahsen kendimi hakarete uğramış hissediyorum,” dedi Mac. “Herhangi bir adam için iyi bir yemek olurdu.”

Bu, yemek hakkında konuşmaya başlamalarına neden oldu, ki o yemekleri yeme olasılığı yoksa bu hiçbir zaman iyi bir fikir değildir, ama zamanla konuşmaları sönüp gitti. Sohbet edemeyecek kadar yorgundular ve teker teker bölük pörçük bir uykuya daldılar. Teddy bu soğuk uykudan uyanmayabileceklerinden endişeleniyordu ve nöbette kalıp uyumadı.

Ne yemeyi seçeceğini düşünerek kendisini oyaladı. Eğer tek bir yemek yiyecekse bu ne olurdu? Büyük bir lokanta yemeği mi yoksa ev yemeği mi? Sonunda Bayan Glover’ın av etli böreğinde karar kıldı, ardından da pekmezli kek ve krema. Ama asıl önem-sediği şey yemek değil, hepsinin birlikte Regency dönemi yemek masasının etrafında oturmasıydı, Hugh mezarından kalkıp gelmiş sofranın başındaydı. Jimmy Pamela’nın dizinde oturuyordu, kızlar hâlâ saçlarına kurdele takıp kısa etekler giyiyorlardı. Bridget mut-faktan tabakları getirip götürüyor, Bayan Glover sahne arkasında söyleniyordu. Sylvie zarif ve neşeliydi. Maurice için bile sofrada yer vardı. Ve masanın altında bir köpek oturuyordu. Ya da iki köpek – çünkü mezarlarında değil hayalindeydiler, böylece hem Trixie hem de Jock ayaklarının dibinde sıcak sıcak yattılar. Bütün çabasına rağmen gözlerini açık tutamadı ve uykunun karanlık boşluğuna düştü.

Denizde geçirdikleri ikinci sabah, hiçbir şey vadetmeyen donuk türden bir ışık getirmişti. Deniz son birkaç saattir durgundu ama şimdi birdenbire fırtına çıkmıştı. Su serpintileri durmadan onları ıslatıyor, tam yüzlerine çarpıyor ve nefes almalarını güçleştiriyordu. Daha fazla ıslanmaları imkânsız görünüyordu ama bunun gayet mümkün olduğu ortaya çıktı. Bu yetmezmiş gibi bir de botun sızdırmaya başladığını keşfettiler ve suyu acil durum körüğüyle pompalamaları gerekti, ama bir süre sonra o da bozuldu ve tamir etmek için bir yol bulamadılar ve botu boşaltmak için tek yol, suyu donmuş elleriyle avuçlamaktı, ki bu ellerini daha da işe yaramaz hâle getiriyordu.

George’un durumu kötüydü, Vic’in de öyle. İkisinin de onlara durmadan çarpan dalgalara karşı kendilerini savunması mümkün değildi. Teddy George’a doğru emekledi ve nabzını ölçmeye çalıştı

ama dalgaların hareketi çok şiddetliydi. George'un ölmüş olabileceğini düşündü ama diğerlerine bir şey söylemedi.

Kenny'ye bir göz attı ve onun George'a kederle baktığını gördü. Kenny bakışlarını Teddy'ye çevirdi ve "Eğer ölürsem, kaptan, herkesten çok senin yanında ölmeyi isterim," dedi.

"Ölmeyeceksin," dedi Teddy, gayet kısaca. Eğer umutlarını yitirirlerse işler bitik demektir. *Hastalıklı düşüncelerden kaçınmak en iyisi.*

"Biliyorum, ama eğer ölürsem..."

İkinci pilotları neredeydi, diye merak edebilirsiniz. Guy. Hiçbiri, avcı uçağı tarafından saldırıya uğradıktan sonra onu gördüğünü hatırlamıyordu ve botta bir süre ona ne olmuş olabileceğini tartışmışlardı. Sonunda yok olup gitmediğine, burgu yaparak dalışa geçtiklerinde kimse görmeden ve duymadan uçağın gövdesindeki delikten düşmüş ve Kuzey Denizi'ne paraşütü olmadan çakılmış olması gerektiğine hükmettiler.

Başka bir büyük ve tehlikeli dalga onlara beton gibi çarptı. Elllerinden geldiğince sıkı tutundular ama hem Vic hem de Kenny suya düştü. Dehşete düşen Kenny'yi geri çıkarmak için nasıl güç buldular Teddy asla bilemedi ("Çünkü o bücürün teki," dedi Keith sonradan), ama yine de onu geri çıkardılar. Ama gülle gibi Vic'i bota çekmeyi ne kadar çok denedilerse de her seferinde suya geri kayıyordu. Bu umutsuz bir işti, fazlasıyla zayıf düşmüşlerdi. Kollarından birisini botun halatına dolamayı başardılar ama Teddy, onun suyun içinde birkaç dakikadan fazla nasıl dayanabileceğini bilmiyordu.

Teddy Vic'e en yakın yere yerleşti ve onu hâlâ sıkı sıkı tutmaya çalışıyordu ki Vic başını arkaya devirip Teddy'nin gözlerinin içine baktı ve Teddy onun içinde hiç savaşıma gücü kalmadığını anladı. "Eh, o zaman size iyi şanslar," diye fısıldadı Vic ve kolunu botun halatından sıyrıp aldı. Suyun üzerinde yalnızca birkaç metre uzaklaştı, sonra dalgaların altından bilinmeyen mezarına doğru sessizce gözden kayboldu.

George Carr, Teddy'nin korktuğu gibi ölmemişti, ama iki gün sonra hastanede öldü, ölüm nedeni 'şok ve elverişsiz çevre koşulları'ydı, ki Teddy bunun soğuk anlamına geldiğini farz etti.

Şans eseri, denize düşen başka bir uçağı arayan bir Kraliyet Donanması teknesi tarafından bulunmuşlardı. Sürüklenerek tekneye bindirilmişler ve giysileri üzerlerinden çıkarılmıştı; sıcak çay, rom ve sigara verilmiş sonra da bebek gibi battaniyelere sarılıp usulca ranzalara yatırılmışlardı. Teddy hemen bildiğı en derin uykuya dalmıştı ve yaklaşık bir saat sonra daha fazla sıcak çay ve romla uyandırıldığında o ranzada sonsuza dek uyumayı dilemişti.

Grimsby'deki hastanede bir gece geçirdiler ve sonra trene binip birliklerine geri döndüler. Tabii ki George hariç; o, ailesi tarafından alınıp Burnley'de toprağı verildi.

Onlara birkaç günlüğüne izin verildi, ama Kenny'nin eksik olan otuzuncu harekâtı sorunu devam ediyordu. Başlarına gelen onca şeyden sonra ondan görev turunu resmen tamamlamasının beklendiğine hiçbirisi inanamıyordu, ama merhametli bir adam olduğunu bildikleri komutanları 'elinin kolunun bağı' olduğunu söylemişti.

Böylece, denizden yarı boğulmuş kedi yavruları gibi çekip alındıktan yalnızca bir hafta sonra kendilerini uçuş pistinde durmuş kalkış sinyalinin beklerken buldular. Ekibin geri kalanı –turlarını tamamlamış olan Teddy, Mac, Norman ve Keith– Kenny'yle son bir hava baskını için yeniden uçmaya gönüllü olmuşlardı. Ona bunu söyledikleri zaman Kenny ağlamış ve Keith "Seni yumuşak herif," demişti.

Pervasız ve umursamaz bir uçuştı. Denize acil iniş yapmakla her nedense kendilerini 'dirençli' hissediyorlardı, sanki onlara kötü hiçbir şey olamazdı, ki Havacılık Bakanlığı'ndaki kız durumun hiç de böyle olmadığını söyleyebilirdi. Bütün belirtilerin ve işaretlerin kötü olmasına rağmen böyleydi. (Belki de Keith'in tersine şansını işe koyulmuştu.) Başka bir ekipten uçak ödünç aldılar ve bu yolculukta hepsinin geçici eleman olduğu ilkesine dayanarak aralarına sorti yapması gereken iki adam kattılar. Hatta yanlarına ikinci bir pilot da aldılar, gerçi bu deneyim kazanması gereken yeni bir pilot değil, 'canı uçmak isteyen' kendi komutanlarıydı. Teddy onun kolay bir uçuş vereceğini ummuştu –belki bir nikel harekâtı, Fransa üzerine bildiri atmak gibi– ama hayır, azami gayret gerektiren bir hava baskını için Büyük Şehir'e gittiler. Hepsine de bir tür çılgınlık bulaşmıştı ve keşif gezisine çıkan izci oğlanlar gibi komik derecede şen şakraklılar.

Uçaksavar mermileri onlara dokunmadan zikzak çizerek Berlin'e ulaşip geri döndüler ve tek bir avcı uçağıyla bile karşılaşmadılar. Birliğe geri dönüp iniş yapan ilk uçaklardan birisiydiler. Kenny uçaktan inip pistin beton zeminini öptü. Herkes el sıkıştı ve komutanları "İşte, çok kötü değildi, değil mi gençler?" dedi. Bunu söylememeliydi. Adam Nürnberg'e yapılan o önemli hava baskınında uçmuş ve Teddy daha sonra onun asla geri gelmediğini duymuştu.

Dikiş yerleri gerilmiş eski bir basma önlük giyen Lillian'ın gayet bariz bir şekilde karnı burnundaydı. Bitkin görünüyordu, gözlerinin altında siyah halkalar vardı ve sıska bacaklarında damarları göze çarpıyordu. Hayatının baharında gibi görünmüyor, diye düşündü Teddy. Onun, lafı edilmez kırmızı saten şeyin sahibi olan Lil'le aynı kişi olduğuna inanmak zordu. Bak şimdi ne haldeydi.

"Düğün yerine cenaze yaptık," dedi Bayan Bennett. "Oturl Lil, ayaklarını rahat ettir." Bayan Bennett çay yaparken Lillian uysalca oturdu.

"Daha önce hiç Canvey Adası'na gelmemiştim," dedi Teddy ve Vic'in annesi "Neden gelesin ki?" dedi. Teddy, Vic'in kötü dişlerini annesinden miras aldığını fark etti. "Bebek hakkında hiçbir şey söylememişti," dedi Teddy ve Bayan Bennet "Neden söylesin ki?" dedi ve Lillian bir kaşını kaldırıp Teddy'ye gülümsedi. "Gayrimeşru bir bebek," dedi Vic'in annesi, büyük metal bir çaydanlıktan çay doldururken. Tasvip etmeyen ve insanı rahatlatan kadınların tuhaf bir karışımıydı.

"Ne ilk ne de son olacak," dedi Lillian. "Bir mektup bıraktı," dedi Teddy'ye. "Hep mektup bırakırlar, bilirsin ya."

"Evet, biliyorum," dedi Teddy.

"Tabii ki biliyor," dedi Bayan Bennett. "Kendisi de bir tane bırakırdı."

Teddy, Vic'in annesinin asla resmi olarak Lillian'ın kaynanası olamayacağını ve gelecekte zavallı kızın ondan bir kaçış yolu bulabileceğini düşündü. Küçük lütuflar.

"Dedi ki," diye devam etti Lillian, Bayan Bennett'i duymazdan gelerek, "dedi ki bebek doğduğunda, eğer erkek olursa adını Edward koymalıymışım."

"Edward mı?" diye tekrar etti Teddy anlamadan.

"Senin adını."

Ve Teddy bütün savaş boyunca ilk defa kendisini tutamadı. Gözyaşlarına boğuldu, çirkin bir şekilde ve acıyla hıçkırdı ve Lillian ayağa kalkıp kollarını ona doladı, onu gittikçe şişmekte olan bedene doğru çekip birkaç ay sonra kendi çocuğuna nasıl diyecekse aynı şekilde “Tamam canım, tamam canım,” dedi.

Şimdi biraz yumuşamış olan Vic’in annesi Teddy’nin yemeği onlarla beraber yemesi için ısrar etti, sanki konserve et kızartmaları bir şekilde ortak kederlerini iyileştirecekti. Onu biraz daha çayla, sigarayla ve Vic’in eve dönüşü için aldıkları şekerlerle beslediler ve ancak göz kapakları düşmeye başladığı zaman kaçmasına izin verdiler. Lillian “Zavallı adamın gitmesine izin ver, otobüs durağına kadar onunla yürüyeceğim,” dedi.

“Ben de sizinle geleceğim,” dedi Bayan Bennett, başına bir şapka geçirirken. Vic’ten onlara bir tek kendisinin kaldığını ve onun gitmesine pek de dayanamadıklarını düşündü Teddy.

Otobüs durağında beklerlerken doğrudan ileriye bakarak “Senin hakkında yazmıştı,” dedi Vic’in annesi. “Tanıdığı en iyi adamın sen olduğunu söyledi.” Teddy onun dudaklarının titrediğini fark etti. Otobüs göründü ve Teddy’yi bir cevap düşünmeye çalışmaktan kurtardı.

“Neredeyse unuttuyordum,” dedi, “kuyruk nişancımız Kenny Nielson, benden bebeğe bir şey vermemi istedi.”

Teddy, Kenny’nin şanslı maskotu olan pespaye siyah kediyi ortaya çıkardı. Kuzey Denizi’ne batıp çıkmaktan sağ kurtulmuştu ama kesinlikle olabileceğinden daha iyi görünmüyordu. Son harekâtında, gururla kokpitte ta Berlin’e kadar gidip geri dönmüştü.

“İğrenç bir şey,” dedi Bayan Bennett onu görünce. “Bunu bir bebeğe veremezsin.” Ama Lillian kumaştan küçük kediyi aldı ve Teddy’ye “Teşekkürler, dikkatle saklayacağım,” dedi.

“Gideyim o zaman,” dedi Teddy, otobüsün içine adım atarken. “Sizinle tanışmak çok hoştu. Eh, o zaman size iyi şanslar,” diye ekledi, bunların Vic’in de son sözleri olduğunu ancak sonradan fark etti.

Günün İlk Saatlerindeki Cesaret

Çoğu akşam kafasını yastığına gömüp ağlıyor, bunu hak edecek ne yaptığını merak ediyordu. Nedeni, onda ters giden bir şeyler olmasıydı, değil mi? Herkes öyle söylüyordu –annesi, babaannesi, hatta bazen kız kardeşi– ama bu neydi? Çünkü eğer neyin yanlış olduğunu bilse onu düzeltmeye çalışırdı, gerçekten de yapardı bunu. Gerçekten, gerçekten de çalışırdı. Ve sonra belki bu sonsuz cezalandırılma sona erer ve babaannesi olduğunu iddia eden kötü kalpli cadı onun eve dönmesine izin verirdi ve o da yaşadığı süre boyunca hiç yaramazlık yapmazdı.

Sunny her akşam yatağına yattığı zaman, Jordan Malikânesi'ndeki günlerini dolduran baş döndürücü kurallar, sorular ve (herkes tarafından belirtilen) genel memnuniyetsizlikler listesini umutsuzluk içinde düşünüyordu (*ayağa kalk düz dur yemek yerken ağzını kapa evde olmaz çok teşekkür ederim kulaklarının içini temizle orada patates mi yetiştirmeye çalışıyorsun elindeki ne senin neyin var*). Ne yaparsa yapsın, asla doğru şey olmuyordu. Bu onu asabi bir enkaza dönüştürüyordu. Hem niye hiçbir zaman 'lütfen' ve 'teşekkür ederim' demeyi hatırlayamıyor diye babaannesi onu azarlıyordu.

Ağlama sesini bastırmak zorundaydı çünkü eğer babaannesi duyarsa ayaklarını yere vura vura merdivenlerden yukarı çıkar, odasından içeri dalar ve ona sessiz olmasını ve uyumasını söylerdi. "Bir daha da beni yukarı çıkarma," diye eklerdi her zaman. "Bu merdivenler bir gün beni öldürecek." Ah keşke, diye düşünüyordu Sunny. Peki eğer merdivenler onun için bu kadar zorsa neden onu bu kadar yukarı yerleştirmişti?

Orası bir hücreydi, gerçi babaannesi 'çocuk odası' diyordu – 'hizmetçi katı' diye adlandırdığı tavan arasında korkunç bir odaydı, gerçi dediğine göre artık 'doğru düzgün' hizmetçileri yoktu. Olan hizmetçiler –Bayan Kerrich ve Thomas– yukarıya zaten hiç gelmiyorlardı. Babaannesinin dediğine göre 'şartları eskisi gibi iyi değildi',

o yüzden yalnızca her gün yemek pişirip temizlik yapmak için gelen Bayan Kerrich ve Jordan Malikânesi'nin bahçe kapısındaki bir evde yaşayan ve kaldırma, taşıma, tamir etme işleriyle uğraşıp, bahçeye bakan Thomas vardı. Sunny Thomas'tan hoşlanmıyordu. Thomas ona hep 'Taamam mı? Geelip odunluğumu görmek ister misin?' gibi şeyler söyleyip sonra bu şimdiye kadar yapılmış en büyük şakaymış gibi dişlerinin eksik olduğu yerlerdeki siyah boşlukları göstererek gülüyordu. Hem Thomas'ın, hem de Bayan Kerrich'in tuhaf aksanları vardı, monoton, aynı zamanda da müzikli bir aksan. ("Norfolk aksanı," diye açıklamıştı Bayan Kerrich.) "Aslında köylü onlar," demişti babaannesi. "Gerçi iyi insanlar. Az çok."

Thomas da, Bayan Kerrich de 'hanımefendi için emir kulu' olmak konusunda birbirlerine söylenerek uzun zaman harcıyorlardı, Sunny ve başlarına çıkarttığı 'fazladan iş' içinse daha da fazla söyleniyorlardı. Sunny karşılarında, mutfak masasında otururken Thomas Woodbine sigaralarını tütürüyor, Bayan Kerrich çay içiyordu ve sanki o orada yokmuş gibi onun hakkında konuşuyorlardı. İçinden onlara "Bugün Bay Görgülü nerede?" demek geliyordu, ki bu insanların yüzüne karşı kabalık yapsa annesinin ona söyleyeceği şey olurdu. Aslına bakılırsa Bay Görgülü Jordan Malikânesi'nde yaşasa yapacak çok işi olurdu. Eğer onun *eve gitmesine izin verseler*, Sunny yaşadığı süre boyunca bir daha kimseye kabalık yapmayacaktı.

Yine de mutfakta olmak, evin geri kalan yerlerinde olmaktan iyiydi. Burası en sıcak odaydı ve her zaman yemek yeme şansı olabiliyordu. Eğer mutfakta yeterince uzun zaman gezinirse, Bayan Kerrich arada bir köpeklere gelişigüzel bir şekilde yiyecek bir şeyler fırlattığı gibi onu da besliyordu. Babaannesiyle dedesi yeme alışkanlıklarında çok tutumluydu ve Sunny'nin karnı her zaman açtı. O, büyüme çağında bir oğlandı, yemek yemesi gerekiyordu. Annesi bile böyle diyordu. İşleri daha da kötüleştirirse, yemek vakitlerine hep talimat bombardımanının eşlik ediyor olmasıydı – *ağzın kapalı çiğne düzgün otur çatalını ve bıçağını doğru kullan ahırda mı büyüdün?* Babaannesi sofradaki davranışlarının çok 'berbat' olduğunu, domuz gibi yemek yediği için belki de ona domuz yemi vermeleri gerektiğini söylemişti. "Artık doomuz beslemiyorlar," dedi Bayan Kerrich, "ya da belki de *seeni doomuzlara* yedirmeliler." Bu, bir tehditten çok gerçeğin dile getirilmesi idi.

Bayan Kerrich iç çekti ve Thomas'a "Eh, haamfendinin 'sabah kaahvesini' götürsem iyi olur," dedi; alayla dolu bu iki kelime, gösterişçi, üst sınıf kahvedense gururlu bir şekerli koyu çay içicisi olan Bayan Kerrich'in köylülüğüne işaret ediyordu. Sunny'nin babaannesi bir 'hanımefendi' değildi, o sıradan bir 'Bayan'dı. Bayan Villiers. Bayan Antonia Villiers. 'Büyükanne' – bu kelimeyi söylemeye çalıştığı her seferinde bocalıyordu (özellikle de onunla gerçekten de akraba olduklarına inanmak zor olduğu için). Neden ona yalnızca nine diyemiyordu? Bir seferinde denemişti. O 'misafir odasında', balkon kapısının önünde durmuş çimleri biçen Thomas'ı seyrediyordu ("Beceriksiz!"), bu arada Sunny halının üstünde, babaannesinin ona gönülsüzce 'ödünç' verdiği ("Ona dikkat et!") babasının eski bir Meccano setiyle oynuyordu; ve Sunny "Bir bardak süt alabilir miyim, nine?" demişti ve babaannesi hızla dönmüş ve sanki onu daha önce hiç görmemiş gibi gözlerini dikip bakmıştı, annesi gibi ama ondan on kat daha fena bir şekilde "*Efendim?*" demişti, sanki kelimelerle onun canını yakmak istiyordu. "Büyükanne," diye düzeltmişti Sunny aceleyle. "Lütfen," diye de eklemişti. (Bay Görgülü başını sallayarak onaylamıştı.) Babaannesi yalnızca ona bakmaya devam etmişti, öyle ki Sunny içlerinden birinin taş a dönüşeceğini düşünmeye başlamıştı, ama sonunda babaannesi sanki bu şimdiye kadar duyduğu en şaşırtıcı şeymiş gibi kendi kendisine "*Bir bardak süt alabilir miyim, nine*" diye mırıldanmıştı. Ve Thomas'ı seyretmeye geri dönmüştü. ("İnsan daha önce hiç çimenlik görmediğini düşünür!").

"Süt mü?" diyerek güldü Bayan Kerrich. "İstekleerin hiç bitmiyor, seenin sorunun bu, ooglum." Büyüme çağındaki oğlanların süt içmesi *gerekirdi*, Sunny bunu biliyordu, bunu herkes bilirdi! Bu insanların *sorunu* neydi? Ve oğlanların bisküvi, muz, ekmek-tereyağı-reçel ve Jordan Malikânesi'nde lüks olarak görülen, ama gerçek dedesinin –Ted Dede'nin– gün içinde noktalama işaretleri olarak gerekli gördüğü diğer bütün şeyleri yemeleri gerekiyordu. Sunny çocuklar hakkında hiçbir şey bilmeyen yetişkinlerin arasında olmaya alıştı –Adem'in Arazisi'nde, annesinin 'kadın barış grubunda', okuldaki sınıfında– ama bütün bu yerlerde eninde sonunda karnı doyuruluyordu.

"Ah, evet ya," dedi babası Dominic. "Dickens romanında yaşamak gibi. *Lütfen efendim, biraz daha alabilir miyim?* Hatırlıyorum.

Ve sonra yatılı okula gitmek için evden ayrılınca orada verdikleri o berbat şeyleri yemek zorunda kalırsın.” Yatılı okul mu, diye düşündü Sunny. Yatılı okula gitmiyordu, yaz tatilinin sonunda eve, York’taki okula dönecekti; o okulu pek de sevmemişti ama şimdi orası kayıp bir cennet gibi görünmeye başlamıştı. “Ah, o kadar da emin olma,” dedi babası. “Şimdi sana pençelerini geçirdiğine göre gitmene izin vermeyecek.”

Dominic ahır binasının üzerinde yaşıyordu (‘benim tavan aram’) ve genellikle paralanmış eski bir kanepenin üzerinde yattığı ve bitirilmemiş tuvalerle çevrili olduğu görülebilirdi. Atlardan geriye yalnızca dışarıdaki taş basamaklardan odasına çıkarken duyulan, oraya sinmiş gübre kokusu kalmıştı. Sunny’nin babası ana evin dışına, (kendi isteğiyle gittiği) sürgündeydi.

Dominic de fazla yiyor gibi görünmüyordu, gerçi çoğu zaman bir yerlerde, aralarında bölüştürdüğü bir parça çikolatası oluyordu. Dedisine göre ‘bütün o hastane ve berbat şeyler’ yüzünden bir aralar durumu çok iyi değildi, ama şimdi kendisini çok daha iyi hissediyordu. Sunny onu görmeye her gittiğinde uyuyor gibi görünüyordu, gerçi o düşündüğünü iddia ediyordu. Ona hiçbir şey hakkında şikâyet etmenin bir yararı yoktu. Dedisine göre ‘ağır iş gören reçeteli ilaç’ kullanıyordu. Küçük ilaç şişeleri pencerenin içinde diziliydi. “O bir tembel hayvan gibi,” dedi Sunny’nin babaannesi dedesine (‘Büyükbabasına’ – bu da bir başka söylemesi zor kelimeydi), ve Sunny babasını savunması gerektiğini düşünse de babaannesinin haklı olduğu gerçeğinden kaçış yoktu. Aslına bakılırsa tembel hayvan Dominic’e karşı sabırlı olamazdı. (Sunny, Ted Dede’yle tembel hayvanlar hakkında bir belgesel seyretmişti.) Büyükbabanın Dominic hakkında bir fikri yoktu. Çünkü Bayan Kerrich’e göre o bir bunaktı. “Beyin yerine çırpılmış yumurta.”

“Dominic bu haldeyken nasıl miras edinebilir ki?” diye dırdır etmeye devam etti Sunny’nin babaannesi, kocasıyla olan bütün sohbetlerin tek yanlı olması onu rahatsız etmiyordu – muhtemelen böyle olmasını tercih ediyordu. “Ya kendisini toparlamazsa ne olacak? O çocuk bizim tek umudumuz olur, Tanrı yardımcımız olsun.” ‘O çocuk’ bu sözcüklerin anlamını merak ediyordu. Kimsenin tek umudu olacak kadar enerjisi yoktu gerçekten de. Görünüşe göre o ‘son Villiers’dı. Peki ya Bertie? “O bir kız,” dedi babaannesi umursa-

mazca. “Soy kızlarda biter.’ *Debett’s*’te⁴⁷ öyle yazıyor.” Sunny’ye göre bu, soyun bitmesi için gayet iyi bir yerdi ama babaannesinin dediğine göre gayrimeşru bile olsa bir erkek varise ihtiyaçları vardı. (“O küçük bir piiiç kurusu, değil mi?” dedi Bayan Kerrich Thomas’a, “peek çok açıdan.”) “Yine de ondan bir Villiers yapacağız,” dedi büyükannesi, “ama bu zorlu bir iş olacak.”

Görünüşe göre babasının içinde bulunduğu ‘durum’, Sunny’nin suçuydu. Nasıl? Neden?

“Çünkü varsın da oondan,” diye açıkladı Bayan Kerrich, ona kuru bir çay bisküvisi uzatırken. “Eğer Dominic geençken uyuyuturucuya ve aannene ve öyle şeylere bulaşmış oolmasaydı,” dedi, “o zaman heer gün ata biinmeye gidebilir ve onun sınıfındaki insanlardan beeklendiği gibi inciler takıp uyumlu hırka kazak takımları giyen güzeel bir kızla evlenebilirdi. Onun yerine” –arkasında iki kulak yaptı– “reessam’ oldu. Ve sonra senin gibi bir çocuğu olmasının geerginliğini yaşadı.” Bayan Kerrich dipsiz bir bilgi kaynağıydı, ama ne yazık ki bu bilgilerin çoğu yanlış ya da yanıltıcıydı.

Bisküvileri sezen köpekler mutfığa daldılar ve masanın altında, bacaklarının etrafında dolanıp durdular. Üç köpek vardı, salyaları akan bir tür av köpeğiydiler, kendilerinden başka hiç kimseyle ilgilenmiyorlardı. Snuffy, Pippy ve Loppy. Aptalca isimler. Ted Dede’nin Tinker adında doğru düzgün bir köpeği vardı. Ted Dede Tinker’in ‘kaya gibi sağlam ve güvenilir’ olduğunu söylemişti. Babaannesinin köpekleri Sunny’yi durmadan o fena dişleriyle gizlice küçük küçük ısıyorlardı ve babaannesine şikâyet ettiği zaman “Onlara ne yaptın? Onlara bir şey yapmışsındır, sebepsiz yere ısırılmazlar,” demişti, ki yaptıkları şey tam olarak buydu.

“Haaydi yallah gidin, siizi gidi itler,” dedi Bayan Kerrich onlara, ama bu sözlerin onlara bir etkisi olmadı. Doğru düzgün tuvalet eğitimi bile almamışlardı ve babaannesinin hoşgörüsüyle ‘küçük sosisler’ dediği şeyleri ‘daha güzel günler görmüş olan’ İran halılarının her bir tarafına bırakıyorlardı. (“İğrenç,” diyordu Bayan Kerrich.) Bütün ev daha güzel günler görmüştü. Babaannesine göre ev yıkılıyordu. Onun, evin bir başka bölümünden çatallı sesiyle “Snuffy! Pippy! Loppy!” diye bağırdığını duyabiliyorlardı ve köpekler mutfaktan girdikleri gibi fıldır fıldır çıktılar. “Benim oolsalardı hepsini uu-

47 İngiliz görgü kuralları el kitabı. (ç. n.)

yuturdum,” dedi Bayan Kerrich. Sunny onun yalnızca köpekleri kastetmediğini düşündü.

Sunny köpeklerden çok daha terbiyeli davranıyordu ama yine de onlardan daha kötü muamele görüyordu. Bu nasıl adil olabilirdi?

Koridordaki hizmetçi zillerinden birisi çalmaya başladı. Ziller sanki onları çalan diğer taraftaki kişi çok öfkeliymiş gibi korkunç bir şekilde çınılıyordu (gerçi aslında genellikle öyleydiler.) “Ah, bak sen, lord hazretleri yine,” dedi Bayan Kerrich, sandalyesinden kalkarken. “Ziller beni çağırıyor.” (Bunu her seferinde söylüyordu.) O da aslında lord filan değil, ‘Albay Villiers’dı. Sunny’nin dedesi (görünüşe göre) şöminenin yanındaki koltuğundan çok ender kalkıyordu. Çapaklı soluk mavi gözleri vardı ve konuşmaktan çok bir fok gibi havlamakla öksürmek arasında sesler çıkarma eğilimindeydi, bu sesleri Sunny’nin babaannesiyle Bayan Kerrich yorumlamakta hiç zorlanmıyor gibi görünüyordu ama Sunny bunları anlaşılabilir İngilizceye çevirmekte büyük güçlük çekiyordu. Sunny her ne zaman dedesinin yakınına gitse adam onu yakalayıp sıkı sıkı tutuyor, çoğu kez aynı zamanda çimdik de atıyor ve kulağına “Sen kimsin?” diye bağıırıyordu.

Sunny, bu sorunun cevabının ne olduğuna hiç de emin değildi. Görünüşe göre kendisi artık Sunny değildi. Babaannesi onu böyle aptal bir isimle çağırmayı kendisine yediremiyordu. ‘Sun’ demek daha da komikti o yüzden ona artık Philip diyeceğini söylemişti, ki bu bunak dedesinin adıydı.

Sunny, babasına artık kendisine Philip dendiğini bildirmek için gittiğinde “Hadi ya,” dedi Dominic bıkkınlık içinde. “Bırak seni istediği gibi çağırsın. Onunla savaştıktan daha kolay. Hem isim dediğin nedir ki? Yalnızca boynuna astıkları bir etiket.” Konu yalnızca isim değildi, babaannesi onu Norwich’e götürmüş ve yeni giysilerle donatmıştı, o yüzden artık palyaço işi el örgüsü çizgili kazağını ve kot tulumunu değil, hâki renkli şortlar ve ‘şık’ süveterler giyiyordu, plastik sandaletlerinin yerini de eski moda Start-Rite ayakkabılar almıştı. En kötüsüye, babaannesi onu bir ‘beyefendi berberine’ götürmüş, orada uzun bukleleri kesilip tıraşlanmış, ona görünüşünü tamamen değiştiren ve ‘yanlar ve arka kısa’ denen şey yapılmıştı. Gerçekten de artık kendisi değildi.

Cevaplayabileceğinden daha çok soruyu da beraberinde getireceğini hissedip bu yeni kimliğini Ted Dede’ye anlatmadı. Hafta-

da bir telefonda konuşuyorlardı. Büyük ve hantal ahizeyi elinde tutmaya çalışıp Ted Dede'yle 'muhabbet ederken' babaannesi de yanında duruyordu. Ne yazık ki 'Büyükanne'nin tuhaf bir şekilde tehditkâr varlığı, Sunny'nin ne kadar zavallı ve sefil bir halde olduğunu bağırarak söylemesini engelliyordu. 'Muhabbet etmekte' çok da iyi değildi ve o yüzden Teddy'nin sorularına genelde tek kelimelik cevaplar veriyordu. İyi vakit geçiriyor muydu? Evet. Hava güzel miydi? Evet. (Çoğu zaman yağmur yağıyordu.) Yeterince yemek yiyor muydu? Evet. (Hayır!) Ve Teddy "Bertie'yle konuşmak ister misin?" (Evet) diye sorarak bitiriyordu ve bunun ardından, Bertie de 'muhabbet etmek' konusunda Sunny kadar umutsuz vaka olduğu için birbirlerinin genizden nefes alıp verişlerini dinlerlerken iki dakikalık sessizlik oluyordu, ta ki babaannesi sabırsızca "Telefonu bana geri ver," diyene ve diğer uçtaki Bertie'ye ahizeyi dedesine vermesini emredene kadar. Sonra babaannesi daha nazık bir ses tonu takınıyor ve "Buraya artık çok alıştı, sanırım biraz daha kalmalı," gibi şeyler söylüyordu. "Evet, temiz kır havası ve babasıyla birlikte olduğu için. Ve tabii ki sevgili Viola'nın da isteği bu şekilde." Falan filan. Sevgili Viola mı? diye düşündü Sunny, 'Büyükanne' ile 'Sevgili Viola'nın aynı odada olduğu bir senaryo hayal edemiyordu.

Sunny, sıkıntısını anlatabileceği bir şifre ya da gizli bir dil biliyor olmayı diledi (*Bana yardım et!*) ama (epey boş) midesinden yükselen korkunç bir şey (keder) hissederken bile yardım istemek yerine "Güle güle dede," dedi.

"Stockholm sendromu," dedi Bertie. "Seni tutsak edenlerle kendini özdeşleştirmeye başlamıştın, Patti Hearst gibi." Bu 2011 yılındaydı ve Batur Dağı'nın tepesinde oturmuşlar, gün doğumunu izliyorlardı. Şafak sökmeden önce el feneriyle oraya yürüyerek çıkmışlardı. O sırada Sunny iki yıldır Bali'de yaşıyordu. Ondan önce yıllarca Avustralya'da ve ondan da önce Hindistan'da bulunmuştu. Bertie pek çok defa onu ziyaret etmişti, Viola'ysa hiç.

Bertie olsa, Jordan Malikânesi'nde işler daha iyi giderdi. Hoşnut etmeyi biliyordu ama ne zaman başkaldıracağını da biliyordu. Sunny ikisinin de doğru düzgün nasıl yapıldığını asla öğrenememişti.

"Vampir gibiydiler," dedi Sunny Bertie'ye. "Taze kan zerk edilmeye ihtiyaçları vardı. Ne kadar kirli olursa olsun."

“Sence hatırladığın kadar kötü müydüler?” diye sordu Bertie.
“Daha kötü, çok daha kötüydüler,” diye güldü Sunny.

Esasen onu kaçırmışlardı ve şimdi onu isteği dışında esir tutuyorlardı. “Babanla küçük bir tatile çıkmak ister misin?” diye sormuştu Ted Dede. Yaz tatiliydi. Devon’dan ve Adem’in Arazisi’ndeki komünden ayrılalı sanki bir ömür geçmişti. Devon, kuşkusuz kız kardeşinin kazlar, kızıl inekler ve pastalarla dolu ütöpik çocukluk fantezileriyle beslenerek değerli bir anıya dönüşmüştü. York’a taşındıkları zaman Sunny, hep birlikte Ted Dede’yle birlikte yaşayacaklarını ummuştu ama annesi “Pek olası değil,” demişti ve birkaç hafta sonra bir sıra birbirinin aynı olan evlerin arasında kasvetli küçük bir ev kiralamış ve onu bir ‘Steiner okuluna’ yazdırmıştı, o okulu sevmemişti ama şimdi seve seve oraya geri dönerdi.

“Dedenle nineni tanıma fırsatın olur,” demişti Ted Dede, bariz şekilde canlı ve yapay türden bir hevesle. “Taşrada büyük bir evde yaşıyorlar, köpekleri atları filan var. Onları birkaç hafta için ziyaret etmek hoş olabilir, ne dersin?” Atları uzun zaman önce başlarından atmışlardı ve köpekler, fırsatını bulsalar onu yerlerdi. “İnsanı şaşırtan bir labirentleri de var,” demişti Teddy. Sunny bu daha önceden bilinmeyen dedeyle ninenin ‘şaşırmış’ olduklarını düşündü, ki bu onu şaşırtmamıştı. Onlarla kalmak için gönderilmesi karşısında kendisi de şaşırmıştı. Özgür iradesi yoktu, o kadarını biliyordu. Viola telkinle bunu onun kafasına sokmuştu – “Ne yapmak istediğini söyleme hakkın yok,” “Benim söylediğim şeyi yapacaksın, istediğin şeyi değil,” “Çünkü ben öyle diyorum!”

Sunny, telefonda arayan bilinmedik birisine dedesinin “Benim fikrim değil, ama annesi bu konuda çok hevesli,” dediğine kulak misafiri olmuştu. Bu, tabii ki anneleri onları terk ettikten sonraydı, dediğine göre ‘kendi inançlarını savunmak için’ terk etmişti. Bu ne anlama geliyordu? Çocukları inançları kadar önemli değil miydi? Onlar aynı şey değil miydi? Greenham Common’a⁴⁸ gitmişti. Bertie orasının kulağa masallardaki bir yer gibi geldiğini söylemişti (ta ki kendisi oraya gidene kadar). Bertie her şeyin kulağa masallardaki bir yer gibi geldiğini düşünüyordu. Viola orada ‘tabanı kucaklıyor-

48 Greenham Common Kadın Barış Kampı: 1981’de başlayan ve Greenham Common askeri havaalanına nükleer silah konuşlandırılmasını protesto eden kamp. (ç. n.)

du', bu her ne demekse. Sunny Teddy'nin "Çocuklarını kucaklamayı da deneyebilir," diye homurdandığını duymuştu.

Babaannesi ve Dominic eski ve büyük bir arabayla gelmişlerdi ve arabadan çıkarırken Ted Dede Sunny'nin kulağına "Bu senin babaannen, Sunny," diye fısıldamıştı, gerçi kendisi de onunla daha önce tanışmamıştı. Babaannesi sıçan derisinden yapılmış gibi görünen külüstür bir kürk manto giymişti ve dişleri dedesinin bahçesindeki nergisler kadar sarıydı. Çok yaşlı görünüyordu, ama Sunny sonradan geriye dönüp baktığında onun yetmiş yaşından fazla olamayacağını hesapladı. ("İnsanlar eskiden daha yaşlıydılar," dedi Bertie.)

Bertie, Sunny'nin önünden hızla geçip kendisini babasının kollarına atarken "Baba!" diye bağırdı ve gösterdiği köpek yavrusu gibi heves yüzünden, Dominic bir yana, Sunny'yi çok şaşırttı. "Hey," dedi babaları, sanki kızı ona saldırıyor olabilecekmiş gibi geriye doğru adım atarken.

Bertie'nin kim olduğunu fark ettikten sonra "Merhaba, Ted," dedi Dominic Teddy'ye. "Nasıl gidiyor?"

Ted onları çay içmeye davet etti. "Hem kek de yaptım, Victoria keki" dedi ve yeni babaanneleri yalnızca kek için değil, onu bir adamın yapmış olduğu fikrine de kaşlarını çattı.

Ve hepsi buydu. Çay içilmiş, kek yenmişti –ya da yenmemişti– ve Sunny sarılıp sarmalanıp üç kızgın köpeklerle beraber arabanın arkasına konuldu, sonra kendisini Norfolk'ta buldu ve işte sözde büyükannesi ona büyümeye başlaması gerektiğini söylüyordu. Yalnızca yedi yaşındaydı! Daha yıllarca büyümesine gerek yoktu! Bu hiç de adil değildi.

Yastığında son bir kez sefilce burnunu çekti. Her gece uykuya dalmakta zorlanıyordu; sonunda uyuduğunda birdenbire irkilerek uyanıyor ve kendisini karanlıkta beliriveren ve tekin olmayan türlü türlü nesnelerle çevrili olarak buluyordu. Gündüzün daha güvenli ışığında onların ne olduğunu görebiliyordu –odayı 'oğlan' için boşaltması emredilen gücenik Thomas'ın geride bıraktığı, yıllar içinde birikmiş ıvır zıvırlardı bunlar– pırtık pırtık olmuş hasır bir beşik, kırık bir çocuk karyolası, teki olmayan bir kayak, devasa bir abajur ve en kötüsü de Sunny'nin gece ilerledikçe kötü niyetli bir bir-ki-üç ebe oyunu oynar gibi dehşet verici bir şekilde santim

santim yakınlaştığına yemin edebileceği ahşap bir terzi mankeni. “Ah, adamım, ‘çocuk odası’,” dedi Dominic, “kâbus gibi. Benim çocuklarım olsaydı ona evdeki en güzel odayı verirdim.”

“Çocuğun var,” dedi çocuğu.

“Ah, evet, eh işte, doğru, ne demek istediğimi biliyorsun.”

Aslına bakılırsa bilmiyorum, diye düşündü Sunny.

Yaz mevsimi olmasına rağmen çocuk odası hep soğuktu. Duvarlarda su lekeleri vardı ve duvar kâğıdının bir parçası soyulmuş, yüzülmüş deri gibi sarkıyordu. Siyah küfle benek benek olmuş odadaki tek pencere sıkışmış açılmıyordu, yoksa Sunny tırmanıp dışarı çıkmayı ve bir oluktan aşağı inmeyi deneyebilirdi – bu, Augustus’un kitaplarda yaptığı türden bir şeydi.

Bu kitaplardan Ted Dede’de sürüyle vardı ve *Augustus’un Maceraları* adını taşıyordu, görünüşe göre onun halası tarafından yazılmıştı ve dedesi hakkındaydı. Viola birkaç tanesini Sunny’ye okumuştı. Augustus türlü türlü yaramazlıklar karıştırıyordu ama sanki herkes bunda bir sorun yokmuş gibi düşünüyordu, ama Sunny tabağından bir bezelye bile düşürse babaannesine göre dünyadaki en kötü oğlan oluyordu. Bu adil değildi.

Bertie’nin orada olmasını diledi. Yatağın içinde ona sokulup yatar ve onu ısıtırdı. Sarılıp yatmak konusunda iyiydi, Ted Dede de öyle. Jordan Malikânesi’ndeki kimse çimdik ya da şaplak atmak, ya da köpeklerin durumunda ısırarak haricinde asla ona dokunmuyordu. Babaannesi bacaklarının arkası için otuz santimlik tahta bir cetveli tercih ediyordu. “Dominic için yeterince iyiydi,” demişti. (“Evet, hem baak sonuçta ne olup çıktı,” dedi Bayan Kerrich. Bayan Kerrich dayığa karşı filan değildi. Tam tersine.) Yatağı epey sıkça ıslatıyordu, ki bunu evdeyken de yapıyordu, ama burada çarşafarla uğraşması gereken Bayan Kerrich’ti ve ona durmadan ‘küçük bir sidikli’ olduğunu hatırlatıyordu ve gerçekten çok sinirlendiği zaman onu bir sonraki gece de soğuk ve nemli çarşaflarda yatırıyordu.

Çürüyen kitaplar ve Victory marka yapbozlar da umursanmadan çocuk odasında terk edilmişti. Sunny onlarla elinden geldiğince çok ilgilendi. Kötü bir okuyucuydu ama yapbozlar konusunda çok iyiydi, gerçi *Anne Hathaway’in Evi’ni* ya da *Kral Arthur Dartmoor’da* yapbozunu yapmak insanı ancak ilk birkaç seferinde tatmin ederdi.

Çocuk odası Dominic'in çocukluğunun kalıntılarıyla hâlâ dar-madağınıktı ve Sunny durmadan serseri bir oyuncak askerin üzerine basıyor ya da Dinky marka bir oyuncak arabanın üstüne basıp kayıyordu ve bu değerli küçük şeyleri eski bir ayakkabı kutusunda toplamıştı. Ted Dede'nin verdiği gümüş renkli küçük tavşanı (her şeye rağmen) saklamıştı ama onu rahatlatan taşlarının da yanında olmasını diliyordu. Evin giriş yolunda çakıllar vardı ama pek de yeterli değillerdi. Devon'dan ayrılmadan önce sahilde bulduğu en sevdiği çakıl taşı, babaannesi tarafından elinden alınmıştı. ("Pis şey.") Taşları olsaydı Hansel ve Gretel'in yaptığı gibi bir iz bırakabilir ve eve dönüş yolunu bulabilirdi. Ya da Bertie, yani onun Gretel'i izleri takip edip onu bulabilir, kafesinden kurtarabilir ve 'Büyükanne'yi bir fırına itip yakabilirdi. Kafasında bu mutlu düşünceyle uykuya daldı.

Onun nasıl eğitim alacağına dair 'önemli bir soru' ortaya çıktı. Bayan Kerrich Thomas'a onun neden mahalle okuluna gidemediğini anlamadığını söyledi. "Bir Villiers için yeterince iyi değil," dedi Thomas. Benim soyadım Todd, diye düşündü Sunny, Sunny Todd, yoksa Philip Villiers değil. Bunu unutmaması için ne kadar zaman geçmesi gerekiyordu? Bayan Kerrich 'tek mirasçı oğulun' biraz kafasız olduğunu, o yüzden onun eğitimi konusunda hanımefendinin boş yere canını sıkması gerektiğini düşündüğünü söyledi. "Ben kafasız değilim," diye mırıldandı Sunny. Bayan Kerrich "Seninle konuşulduğu zaman konuş, genç adam," dedi. Bay Görgülü, Thomas ve Bayan Kerrich'in kötü yetiştirilmişliklerine karşı umutsuzluk içinde başını sağa sola salladı.

Bayan Kerrich haklıydı, babaannesine göre mahalle ilkokulu söz konusu bile olamazdı, tam da 'devlet okulu' kelimeleri tüylerini ürpertiyordu. Dominic'in gittiği yatılı okul için yeterince büyük değildi. "Henüz," dedi babaannesi. Sekizinci doğum gününe kadar yeterince büyük olmayacaktı. Yedi yaşındaki birisinin bakış açısına göre bile sekiz yaş korkunç derecede küçüktü. "Evet ya," dedi babası. "Orada pek mutsuzdum, ama evi özlemiyordum. İnsan burası gibi bir yeri özleyemez, Jordan Malikânesi'ndeyken kötü hisseder ama oradan gidince rahatlar." Bu, Dominic için epey uzun bir konuşmaydı. Dediğine göre 'kış uykusundan çıkıyordu', uyuşukluğunu üzerinden atıyordu. "İlaçları ve bütün o boktan şey-

leri almayı bıraktım. Artık her şeyi daha net görüyorum. Buradan uzaklaşmam lazım.”

“Benim de,” dedi Sunny. Belki de beraber oradan kaçabilirlerdi. Sunny, ikisinin birlikte kırık bir yol boyunca yürüdüklerini, eşyalarını sopaların ucuna bağlı kırmızı-beyaz benekli mendillerin içinde taşıdıklarını hayalinde canlandırıyor. Belki de yanlarında tırıs giden küçük bir köpek olurdu.

“Çocuklar hakkında hiçbir şey bilmiyorlar,” dedi babası. “Burada büyümenin nasıl bir şey olduğunu bilemezsin.”

Gayet iyi biliyorum, diye düşündü Sunny. *Burada* büyüyorum.

“Mahrumiyetin iyi olduğuna inanıyorlar, sorun da bu, mahrumiyetin karakteri geliştirdiğini düşünüyorlar, halbuki tam tersi. Tabii aslında beni dadı yetiştirdi. Hepsini bir araya toplasan onun kadar kötü olamazlar.” Dadının ne olduğu konusunda Sunny’nin bir fikri yoktu. Bildiği tek dadı, Devon’dan hatırladığı ve adı Dadı olan keçiydi. Hayvan korkunç kokuyordu ve eğer fazla yakınına giderseniz hep giysilerinizi yemeye çalışıyordu. Babasını bir keçinin büyütmüş olması pek muhtemel değildi, ama Sunny o günlerde hiçbir şeye şaşırmaz olmuştu. “Evet ya,” dedi Dominic, anılara dalıp giderken. “Dadı gerçekten de amcığın tekiydi.”

“O ne demek?” diye sordu Sunny.

“Çok kötü birisi.”

Babaannesi bir ‘çözüm’ buldu. Gündüz eğitim veren yerel bir özel okul – Thomas onu her gün getirip götürecekti. (“Ah, tabii götürecekt, değil mi?” dedi Thomas.) “Aman aman iyi bir okul değil, aslına bakılırsa,” dedi babaannesi. “Ama bu Philip’in davranışlarından çok da utanç duymayacağımız anlamına geliyor.” Ne davranışı? O aralar kuzu gibi uysaldı.

“Burada okula gideceğim,” dedi Ted Dede’ye, haftalık telefon konuşmasında.

“Biliyorum,” dedi Teddy, sesi neredeyse Sunny’nin hissettiği kadar üzüntülü geliyordu. “Annen Antonia’yla birlikte tezgâhladı. Bu konuda bir şeyler yapmaya çalışacağım, tamam mı? O zamana kadar metanet göstermen gerekiyor Sunny.” Metanetin ne olduğu konusunda Sunny’nin hiçbir fikri yoktu ama hoş bir şey olmadığı açıktı.

Okulun başlamasından birkaç gün önce hava çok güzeldi, sanki tadını çıkartacak zaman kalmayana kadar beklemek için özellikle

uğraşmıştı. Sunny, ihmal edilmiş ve otlar bürümüş arazide bütün gün oynadı. Tek başına olmak sıkıcıydı ve düello yapan yalnız bir ortaçağ şövalyesi, Robin Hood ya da balta girmemiş orman kaşifi olma kapasitesini neredeyse tamamen tüketmişti. O yüzden babası “Hadi bir maceraya atılalım, ne dersin Phil?” dediğinde rahatlamıştı.

Sunny yeterince ‘macerâ’ yaşadığını hissediyordu. Birkaç gün önce dolaşırken yanlışlıkla labirente girmişti; oraya girmesi babaannesi tarafından ‘resmi olarak yasaklanmıştı’, ama labirentin ne olduğunu bile bilmediği için ondan kaçınması da zordu. Çok ürkütücü bir yerdi, içini tamamen otlar kaplamıştı ve Sunny neredeyse derhal geri dönmüştü – ama geç kalmıştı! Dört bir yanını dikenler kuşatıp etrafını kurtbağı çalılıkları sarınca çoktan yolunu kaybetmişti. Thomas sanki bir köpekmiş gibi ısıklık çalarak onu aramaya gelene kadar hava kararmıştı bile. Sunny çalılıkların sert kökleri arasında uykuya dalmıştı ve Thomas’ın, yüzüne el feneri tutması ve kalksın diye cesaretlendirmek için çizmesiyle ona hafifçe vurmasıyla uyanmıştı.

“Oraya gitmemen açıkça söylenmesine rağmen neden gittin?” diye feryat etti babaannesi. Yaşadığı dehşete tabii ki kimse ilgi gösterip umursamadı. O zamana kadar buna alışmış sayılırdı, o yüzden babası ‘macerâ’ dediği zaman içindeki ince bir ses dikkatli olmasını öğütlemişti. Babası söylediğinde genellikle çok şey vadeden ama sonuçta pek az şey getiren bir kelimeydi bu. Ted Dedesiyle bunun tam tersi oluyordu.

“Evet, onu gün içinde ayak altından uzaklaştır,” dedi sevgi dolu babaannesi.

Dominic son birkaç gündür resim yapıyor, tuvallere boya atarak gece gündüz saatlerce çalışıyordu. “İlham geldi,” diyordu. “Bok gibi harika şeyler yapıyorum.”

Dominic bir sabah, en iyi durumda bile kıt denebilecek kahvaltıya merdivenlerden aşağı zıplayıp inerek ve Bayan Kerrich her zamanki sulu yulaf lapası tenceresiyle usulca içeri girdiğinde neşeyle “En güzel pastırmalı yumurtan, Bayan Kerrich!” diye bağırarak hepsini şaşırttı. Kadın “Aman Tanrım, işte yine başlıyoruz. Dobra gününde,” diye söylendi. Ne pastırma ne de yumurta görüldü, ki bu yemek bulmak için gizlice girdiği ve çok vakit geçirdiği kilerin halini

herkesten daha iyi bilen Sunny için hiç de şaşırtıcı değildi. Ufak tefek artıklar, arada bir soğan turşusu ya da soğuk patates. Bazen parmağını endişeyle marmelat kavanozunun içinde gezdiriyordu. Bayan Kerrich şahin gibiydi.

Dominic sanki pastırma ve yumurtayı çabucak unutmuş gibiydi; onun yerine bir sigara yaktı. Babaannesi de çok sigara içiyordu, Jordan Malikânesi'nin tamamında duvarlarda hafif bir sarılık vardı. Dominic'in gözleri kan çanağı gibiydi ve diken üstündeydi. Sunny daha lapasını ağzına götürme şansı bulamadan "Hadi, Phil," dedi. "Hadi gidelim."

Dominic'in koparıp böldüğü yarı erimiş ve bulaşık bir Mars çikolatasıyla idare ederek saatlerce yürümüşlerdi. Yürüyüşün başlarında ortaya birkaç küçük pembe hap çıkarmış, onları avcuna koyup Sunny'ye göstermiş ve bir tanesinden bir parça ona da verip vermemeyi düşünüp taşınmıştı. "Belki bir tabletin çeyreği?" demişti kendi kendine. "Çünkü çocuk olarak uçuşa geçmek, nasıl bir şey olurdu kim bilir." Sonunda vermemeye karar vermişti çünkü eğer verirse 'dişi kurttan' fena bir 'fırça yerd'.

Gayet yeşil görünen bir gölcükten su içtiler, Dominic bunun sihirli su kaynağı olduğunu ve derinlerinde, alnında yakut olan bir karakurbağası bulunduğunu söyledi. "Eğer dikkatlice bakarsan onu görebilirsin." Sunny göremedi ve babasını hayal kırıklığına uğrattı. Yeniden yola düştüler, babası hâlâ karakurbağası hakkında konuşup duruyordu. Sunny artık bitkin düşmüştü. Bu, pek de macera gibi gelmiyordu.

"Ben yorulдум," dedi Sunny. "Biraz durabilir miyiz?" Jordan Malikânesi'ne nasıl geri dönecekleri konusunda endişeleniyordu. Bütün yolu yürüyerek gitmeyeceklerdi herhalde, değil mi? Kilo-metrelerce yürümüşlerdi ve Sunny'nin bacakları yorgunluktan titremeye başlamıştı. Ted Dede orada olsaydı onu sırtına alır ve "Aah, bu iş için fazlasıyla yaşılanıyorum," derdi.

"Senin için iyi bir egzersiz," dedi Dominic, uzun adımlarla yürümeye devam ederken. "Hadi."

Sunny'nin yüzü yanıyordu. Şapka takması ve güneş kremi sürmüş olması gerektiğini biliyordu. Çok susamıştı ve yeşil ya da yeşil olmayan başka hiçbir gölcüğün yanından geçmemişlerdi. Sunny birdenbire gerçekten de ondan sorumlu olan birisiyle birlikte olma-

dığını fark etti. Babası aslında yetişkin birisi değildi, değil mi? Midesine küçük bir korku mızrağı saplandı. Burada güvende değildi.

Bir koruya geldiler. Bu rahatlatıcı bir şeydi çünkü ağaçlar biraz gölgelik sağlıyordu ve Sunny biraz yabani ahududu buldu, meyveler korkunç derecede ekşiydi ama en azından yiyecek bir şeydiler.

Dominic'in bir eğreliotu yaprağına hayranlık duyması ya da bir kuşun şarkı söyleyişini methetmesi için ha bire durmak zorundaydılar. "Bunu duyabiliyor musun? Tanrım, bunu *duyabiliyor* musun Phil?" Dominic bir ağacın üzerinde büyüyen dev bir mantar görünce dizlerinin üstüne çöküp ona dikkatle baktı. Mantar sanki saatler boyunca onun aklını başından aldı ve Sunny "Artık gidebilir miyiz lütfen?" dedi çünkü midesi ağrımaya başlamıştı, büyük ihtimalle ekşi ahududular yüzünden, ama Dominic etrafta zıplayıp bağırmaya başladı, "Aman Tanrım, aman Tanrım, daha önce göremediğime inanamıyorum, şapkalı mantarlar! Alnında yakut olan karakurbağası ve şapkalı mantar⁴⁹, ikisi birbiriyle bağlantılı!"

"Karakurbağasının taburesi olduğu için mi?" diye sordu Sunny çekinerek.

"Karakurbağası mantarların *kralı* olduğu için – işin sırrı burada. Bu her şeyi değiştirebilir. Gizli bilgiyi biliyoruz. Bilinircilik."

"Necilik?"

"Evet ya, adamım."

Ve böylece bu epey uzun süre devam etti. Sunny yere uzanıp küçük bir orman hayvanı gibi üzerini yapraklarla örtmeyi düşündü. Azıcık kestirebilirdi ve sonra uyandığı zaman belki de kendisini yeniden Jordan Malikânesi'nde, hatta daha da iyisi Ted Dede'nin evinde bulurdu. Ama hayır, ağır ağır yürümeye devam ettiler.

Korudan çıkınca sıcak güneşin işkencesine geri döndüler. Dominic artık konuşmuyordu, aslında ruh hali tamamen değişmiş gibiydi ve daha karanlık bir hal almıştı. Kendi kendine homurdanıyordu, ama kelimeler hiçbir anlam ifade etmiyordu.

Şimdi, iki yanında büyük çalılıklar olan bir patika boyunca yürüyorlardı ve sonra birdenbire patika bitti ve küçük bir yola çıktılar. Yolum üstü çok sıcaktı ve Sunny'nin ayakları öylesine acıyordu ki daha fazla yürüyemeyeceğini düşünüyordu. Yolda iki beyaz çit

49 İngilizcede 'toadstool'. Kelime anlamı karakurbağası taburesi. (ç. n.)

kapısı vardı. Her kapının ortasında büyük kırmızı bir daire ve her birinin üstünde hava karanlık olmadığı için yanmayan küçük birer lamba vardı. Açık kapılardan geçtiler ve Sunny bir demiryolunda olduklarını fark etti. Sonunda heyecanlı bir şey vardı. Tren gelecek miydi? Onu bekleyebilirler miydi? “Tabii ki,” dedi Dominic. “Büyük olasılıkla bu yüzden buraya getirildik.” Kim tarafından acaba, diye merak etti Sunny. Mantarların kralı tarafından mı? Bunu sorgulamadı, babası yeniden mutlu görüldüğü için yalnızca rahatlamıştı.

Sunny daha önce hiç hemzemin geçit görmemişti. Trenleri çok seviyordu. Ted Dede onu hep York’taki tren müzesine götürüyordu. O da küçük bir oğlanken trenleri çok sevdiğini söylemişti.

Sunny rayları geçeceklerini zannediyordu ama Dominic iki beyaz kapının arasında, yolun tam ortasında oturdu ve sigara sarmaya başladı. Sunny onun etrafında gezindi. Yolun üstüne oturmak, özellikle de üzerinden tren rayları geçen bir yolun üstüne oturmak yedi yaşında birisine bile çok da iyi bir fikir gibi görünmüyordu, ama diğer bir taraftan Sunny’nin bacakları ve ayakları daha fazla dayanamıyordu.

Raylar, asfaltı geçtikleri yerde tahtaların içine gömülmüştü ve babası yanındaki tahtaya eliyle hafifçe vurarak “Rahatla, gel otur,” dedi. Sardığı sigarayı yaktı, sonra arka cebinde yassılaştırmış ve tamamen erimiş bir paket draje çikolata buldu ve onlara şaşkınlık içinde baktı. “Vay be,” dedi. “Mor.”

Çikolatayı görünce kararsızlığı daha da azalan Sunny oturdu, yolun tahta kısmı çok sıcak değildi. Her iki yönde de raylar boyunca ta uzaklara kadar görebiliyordu. “Güzel, değil mi?” dedi Dominic. “Perspektif dersi gibi. Perspektifin ne olduğunu biliyor musun?” Sunny bilmiyordu.

“Bir şey ne kadar uzaktaysa o kadar küçük çizmek gerekiyor. İnsanların bunu anlaması neredeyse binlerce yıl almış.”

Sunny’nin bacağı metal raylardan birisine değdi ve çok sıcak olduğu için oğlan küçük bir çığlık attı. “Evet ya, güneş, adamım,” dedi Dominic. “Sıcak. Yani, ve sen de güneşsin, değil mi?” Babası aslında cümleler kurmuyor, yalnızca birbirine karışmış düşüncelerini söylüyor diye düşündü Sunny. “Ve karakurbağası ve Todd! İki kelimenin bu kadar benzer olması rastlantı olamaz değil mi? Ra. Apollo. Bunlar da güzel isimler olurdu, ama sana Sun ismini verdik.

Bizim güneşimiz. (Ya da belki de ‘oğlumuz’⁵⁰ demişti. Sunny’nin ismi her zaman karışıklığa yol açıyordu.)

“Adım artık Philip,” diye hatırlattı ona Sunny. Eli yüzü erimiş çikolatayla kaplanmıştı, ki bu tam da ‘dişi kurtla’ başını derde sokacak türden bir şeydi ama şimdi umursayamayacak kadar uykusu vardı. Babasının zayıf ve tedirgin bedenine yaslanıp uyuklamaya başladı. “Ve demiryolu rayları paralel çizgiler, sonra bir ufuk noktası olması lazım.” Uyku en güzel şey gibiydi. Dominic’in tutarsız düşünceleri –güneşe tapınma, perspektif, mantarlar– hoş bir şekilde ortadan kaybolup gitti.

Çalan ziller ve yanıp sönen ışıklar onu uyandırdı ve iki beyaz çit kapısının yavaşça hareket ettiğini, yolu kapattığını gördü. Orada mahsur mu kalacaklardı? Sonunda kapılar gürültüyle kapandı. “Vay be,” dedi Dominic. Bu muhteşem olacak, bunu kaçırmak istemezsin.” Sunny istediğini düşünüyordu ve ayağa kalkmaya çalıştı, ama Dominic onu yeniden aşağı çekti. “Güven bana Phil, bunu görmek isteyeceksin. Ah, adamım – bak, geliyor. Treni görüyor musun? Görüyor musun? Kahrolası inanılmaz bir şey.”

Dominic, Sunny’yi de yukarı çekerek birdenbire ayağa kalktı.

Uzaktaki nesne –sonradan resmi soruşturmada açıklanacağı üzere King’s Cross’tan Norwich’e giden üç otuz treni– gittikçe büyüyordu, her saniye perspektifi değişiyordu. Sanki Sunny köpekmiş gibi “Bekle, bekle,” diye ısrar etti Dominic. “Neyin var senin? Bunu yaşamak istemiyor musun? Süper bir şey olacak. Şimdi! Aaah!” Hayır, tam olarak ‘aaah’ dememişti – bu Augustus’un söylediği bir şey olurdu, ekspres treninin doğrudan suratına çarptığı bir adamın söylediği bir şey değil.

“Pekâlâ, burası olmalı,” dedi Teddy. Arabanın arka koltuğunda Bertie, karton kutudaki meyve suyunun tortularını höpürdeterek içti ve çevresine ilgiyle baktı.

Bahçe kapısının kumtaşından yapılmış kemerli sütunlarından birisinin üzerine iliştirilmiş tabela ‘Jordan Malikânesi’ diye belirtiyordu ve onun altındaki başka bir tabelada da ‘Özel Mülk’ yazıyordu. Teddy bunun Kutsal Kitapta adı geçen Ürdün mü yoksa birisinin adı mı olduğunu merak etti. Birkaç yıl öncesine kadar

50 Sunny isminin kısa hali olan Sun, İngilizcede güneş anlamında. Aynı şekilde okunan ‘son’ kelimesi oğul anlamına geliyor. (ç. n.)

Jordan'ın soyadı olduğunu düşünürdü. Savaş sırasında Nellie Jordan adında bir WAAF tanımıştı (ve hayır, Kutsal Kitaptaki gibi dillere destan bir şekilde değil), ama görünüşe göre bugünlerde ön ad olarak kullanılıyordu – Bertie'nin sınıfında bir Jordan (oğlan) vardı. Her zamanki Hannah ve Emma grubunun yanı sıra bir Saffron ve bir Willow (ikisi de kız) ve bir Dharma (Teddy'nin cinsiyetini asla belirleyemediği soluk benizli, sıska bir çocuk) da vardı. Eskiden Sunny'nin sınıfında Squirrel⁵¹ diye bir kız vardı. En azından kısaltılamayacak bir isimdi, Viola'ya isim verdikleri zaman bu, Nancy'yi endişelendiren bir şey olmuştu. “Sence insanlar onu ‘Vi’ diye mi çağırarak? Umarım öyle olmaz.” Yıllar geçtikçe Teddy arada sırada kendisini Squirrel'i merak ederken buldu. Acaba ismini değiştirmiş miydi, yoksa yetişkin dünyasında bir yerlerde “Squirrel?” diye seslenildiğinde dönüp bakan bir öğretmen, bir avukat ya da bir ev kadını mı vardı?

Nasıl bir okul olduğu göz önüne alınırsa bahsedilen bu meslekler pek de olası değildi. Rudolf Steiner, Viola'ya göre ‘çocuk-merkezli eğitim’ veriyordu, ki Viola onun tam tersi olarak hiç de çocuk-merkezli değildi. Ve şimdi kendisi çocuğundan elini çekmişti ve Villiers'ların Sunny için seçtiği yerel bir paralı okulu onaylamıştı. Sunny'nin sorumluluğundan aşağı yukarı vazgeçmiş olması yeterince kötüydü ama aynı zamanda onu kız kardeşinden de ayırmıştı. Daha yedi yaşındayken Ursula ve Pamela'dan yoksun kalmış olsa kendi hissetmiş olacağı acıyı gayet iyi hayal edebiliyordu. Peki ya Villiers'lar Bertie hakkındaki düşüncelerini değiştirirlerse? Viola onu almalarına da izin verecek miydi?

“Dominic'in annesiyle babası Sunny'ye her türlü imkânı sağlayabilir,” dedi Viola Teddy'ye. “Sonuçta o Villiers'ların varisi ve Dominic'in ailesiyle arası düzeldi. Aslına bakılırsa onların evine geri taşındı ve resimleri üzerinde çalışıyor.” Teddy Dominic'in ressam olduğunu unutmaya yatkındı, belki de bu, Dominic bu konuda olağanüstü bir şekilde başarısız olduğu içindi. “Hem babasının yeniden Sunny'nin hayatında olmasının onun için iyi olacağını kabul etmelisin.” Ve bu şekilde, çocuğunu terk etme kararını haklı göstermeye çalışmaya devam etti. Teddy, bunun temelinde para ve ona olan ihtiyacının yattığını tahmin ediyordu.

51 Sincap. (ç. n.)

Tabii ki, ilk öneri okul tatil olduğu zaman ‘birkaç hafta için’di ve Teddy, bunun yürümekte olan uzun vadeli bir plan olabileceğini fark etmemişti. Şimdi Sunny, Villers’ların yanında kalacakmış gibi görünüyordu (“Sonsuza kadar mı?” diye sordu Bertie, yüzünde dehşet ifadesiyle.) O duyarlı bir çocuktur ve onu bu şekilde olduğu yerden koparıp kendisine neredeyse yabancı olan insanların arasında büyümesini beklemek Teddy’ye çok yanlış bir şey gibi geliyordu. Teddy, Viola’ya bahsetmeden avukatını görmeye gitmiş ve torunlarının velayetini almak için aile mahkemesine başvuru işlemlerini başlatmıştı. Sonuç konusunda çok umutlu değildi, ama birileri onların tarafını tutmalıydı, değil mi?

Jordan Malikânesi’nin dökme demirden etkileyici bahçe kapısı sonuna kadar açıktı ve oradan bir engelle karşılaşmadan geçtiler. Arabayla Norfolk’a ulaşmaları Teddy’nin hesapladığından daha uzun sürmüştü. Buraya, yani İngiltere haritasındaki bu köşeye daha önce hiç gelmemişti. Son yarım saat boyunca dolambaçlı ve tek şeritli yolda, yavaş ilerleyen çiftlik araçlarının ve söz dinlemez koyunların arkasına takılıp gitmişlerdi. Kumanyaları neredeyse bitmişti. Yolculuk boyunca beyaz ekmek arası peynir ve turşulu sandviçle, tuzlu-sirkeli cipsle ve KitKat’la idare etmişlerdi – bunların hepsi de Viola’nın kesin bir şekilde yasakladığı yiyeceklerdi; Viola, Bertie ve Sunny için ‘beslenme önerileri’ bırakmıştı (‘yüzü olan hiçbir şey’ yenmeyecek), ‘darı ve ıspanaklı güveç’, ‘fırında erişte ve tofu’. Vejetaryen olmalarıyla baş edebilirdi (“Ben ölü hayvan yemem, Ted Dede,” demişti Bertie), pek çok açıdan takdir edilecek bir diyetti, ama Viola’nın tepeden inme buyruklarıyla değil. “Benim evim, benim kurallarım,” dedi Teddy. “Ve bu muhabbet kuşu yemi olmayacak anlamına geliyor.” Viola’nın muhabbet kuşu Cıkcık için darı dalı almayı unutmadı. Bunca yıl sonra bile, zavallı kuş, diye düşündü.

Vejetaryenlik, Steiner okulu, yürüyerek Oymacılık Ailesi toplantılarına gidiş – eğer bütün bunlar Viola’nın, çocukların onun çatısı altında sağ salım kalmalarına izin vermesi anlamına geliyor olsa Teddy hepsine razı olabilirdi. Sunny’nin Villiers’larla gitmesine izin vermekte hata etmişti. Viola Cruise füzelerine karşı gösterilere katılmak için basıp güneye gitmişti ve Teddy, bir anne olarak, özellikle de bekâr bir anne olarak görevlerinin, dünya barışına olan

ihtiyaca baskın çıkabileceğini kibarca belirttiği zaman Viola bunun şimdiye kadar duyduğu en saçma şey olduğunu çünkü dünyadaki bütün çocuklar için geleceği güvence altına almaya çalıştığını söylemişti, ki bu tek kişi için biraz zor bir iş gibi görünüyordu. Protesto etmeye en son gittiği sefer Sunny ve Bertie'yi de yanında götürmüştü ve günlerce Greenham Common'da kamp yapmışlardı. Çocuklar yeniden gitmemek için yalvarmışlardı – 'soğuk' ve 'karnım aç', deneyimlerini özetleyen kelimeler gibi görünüyordu ve kadınlara futbol holiganları gibi davranan atlı Thames Vadisi polisinden çok korkmuşlardı. Bir sonraki sefer tutuklanmayı umduğunu söylemişti Viola. Teddy çoğu insanın hayatlarını *tutuklanmama*yı umarak yaşadığını, Viola da onun pasif direnişi anlamadığını söylemiş, savaş sırasında bombaladığı binlerce masum insanı hiç düşünüp düşünmediğini sormuştu. Viola alakasız şeyleri birbirine bağlamanın kraliçesiydi. "Bunun hiçbir ilgisi yok," demişti Teddy ve Viola "Her şeyin bununla ilgisi var," demişti. (Var mıydı? Teddy artık bilmiyordu. Ursula olsaydı bir cevabı olurdu.) Sonunda Teddy "Sunny ve Bertie benimle kalabilir," demişti ve Viola, birisi Atlas'a artık dünyayı yere bırakmasının sorun olmayacağını söylemiş olsa nasıl bakacaktıysa öyle bakmıştı.

Bu, aylar önceydi ve işleri rutine oturtmuşlardı. Teddy'ye göre sevgi, her şey kadar –okul konserleri, temiz giysiler, düzenli yemek vakitleri– uygulamada gerekli bir şey gibi görünüyordu. Sunny ve Bertie de ona katılıyordu sanki. Önceleri Viola'nın kaprisli anneliğine maruz kalmışlardı ("Korkunç bir anneydim!" diye bağırırmıştı neşeyle, 2007 yılında *Anne ve Bebek* dergisine. "Öyleydin," diye hemfikir olduğunu belirtmişti Bertie).

O sırada Teddy'nin hâlâ tavukları ve arıları vardı ve çocuklar ikisini de seviyorlardı. Bol bol dışarıda oynuyorlardı. Teddy, bahçenin dibindeki büyük armut ağaçlarından birisinin dalına bir salıncak astı. York çevresindeki kırlık yerleri, Pocklington'daki nilüferleri, Howard ve Helmsley şatolarını, koyunların yavrulama zamanında vadileri, Fountains Manastırı'nı ve Whitby'yi keşif gezilerine çıktılar. Bertie ve Sunny'nin eşliğinde Kuzey Denizi daha az hüzünlü görünüyordu. Eğreltiotlarıyla kaplı patikalarda yürümeyi ve mor bozkırlarda piknik yapmayı çok seviyorlardı. Engereklere, kelebeklere ve şahinlere karşı tetiktelerdi. (Onlar gerçekten de Viola'nın çocukları mıydı?) Teddy artık emekli olmuştu ve çocuk-

lar hayatında büyük bir yer kaplıyordu. Ve o da onların hayatında büyük yer kaplıyordu.

Teddy uzun vadeli planlar yapmaya başladı. Belki de onları devlet okuluna göndermeye başlamalıydı, Oymacılık Ailesi yerine izci okuluna kaydettirmeliydi, ama sonra birdenbire Viola telefon etti ve Sunny için bu yeni talimatları verdi. Sunny'nin Jordan Malikânesi'ne gitme fikri karşısında duraksamıştı, ama ne yapabilirdi ki? Velayet yalnızca Viola'nın elindeydi. Bütün bu zaman boyunca Viola, bir barış kampında yaşıyor izlenimi bırakmıştı ve ancak aylar sonra döndüğü zaman Teddy, Viola'nın Hyde Park'taki büyük bir Nükleer Karşıtı Kampanya toplantısından sonra Wiff Romaine'le birlikte olduğunu anlamıştı, o zamandan beri Leeds'de Viola'nın deyişiyle 'aşk hayatı' yaşıyorlardı. Viola "Önümüzdeki hafta evleniyorum, gelmek ister misin?" diye sorduğunda bundan ilk kez haberi olmuştu.

Karaağaçlarla dolu cadde, Jordan Malikânesi'ne giden uzun yol için bir zamanlar muhteşem bir şeref kıtası oluşturmuş olmalıydı, ama şimdi geriye yalnızca hastalıklı ağaçların kökleri kalmıştı. On yıldan fazla bir süre önce aynı felaket Ettringham Binası'nın da başına gelmişti, ama orada karaağaçların yerine meşe ekmişlerdi. Teddy'ye göre bir meşe ağacı ekmek, geleceğe olan güveni gösteren bir eylemdi. Bir meşe ağacı ekmek istiyordu. Yıllar sonra, 1999'da Bertie'yle yaptığı 'veda turunda' Ettringham Binası'na yeniden gitmişti. Bina bir 'kır evi oteli' olmuştu. 'Göz Korkutan Bar'da birer içki içmişler ve lokantada çok da kötü olmayan bir yemek yemişlerdi, ama köydeki daha ucuz bir pansiyonda kalmışlardı. Orası artık pek de köy değildi. Fox Corner ve Jackdaws, pahalı müstakil evlerin olduğu araziyle çevrilmişti. "Futbolcuların evleri," demişti Bertie. Otlığın ortasına inşa edilmişlerdi. Ketenler ve hezarenler, düğün çiçekleri ve gelincikler, yabani karanfiller ve beyaz ay papatyalı. Hepsi gitmişti.

Değişiklikler Teddy'yi beklediğinden daha çok üzmüştü, Bertie'yi de öyle çünkü orası hiçbir zaman bilmediği bir yerdi ve asla da bilemeyecekti ama yine de bir şekilde onu olduğu kişi yaptığını anlıyordu. Bertie, Fox Corner'ın kapısını çalmak ve şimdiki sahiplerine içeri girip giremeyeceklerini sormak istedi, ama elektronik bahçe kapısının üstünde güvenlik kameraları vardı ve Bertie zile

bastığı zaman kimse yanıtlamadı. Teddy, içinde büyük bir rahatlaşma hissetti. Bir kez daha kapının eşiğinden adımını atamayacağını düşünüyordu.

“Hollanda karaağaç hastalığı,” diye açıkladı Teddy Bertie’ye, arabayı Jordan Malikânesi’ne doğru sürerken. “Bütün karaağaçları öldürmüş.” “Zavallı ağaçlar,” dedi Bertie. Ettringham Binası’nın aksine devrilmiş ağaçların yerine yenileri dikilmemişti ve ortaya çıkan manzara iç karartıcıydı, sanki o topraklarda bir savaş yaşanmıştı. Ön kapıya ulaşmalarından çok önce ihmal edilmişlik havası belirginleşmişti. Viola, Villiers’ların zenginliğini abartmış olmalıydı. Böyle bir yerin yalnızca çatısını onarmak bile bir servete mal olurdu.

Belki de, eğer Sunny’yi buraya kendisi getirmiş olsa, Villiers’ların hem ev hem de karakter olarak ne kadar köhne olduklarını fark ederdi diye kendisini azarlardı Teddy; ama öyle yapmamış, okullar tatil olunca bir akşamüstü Dominic ve annesi onu almak için arabayla gelmişlerdi.

Elini sıkmak için uzanırken, “Antonia,” demişti Teddy dostça ve karşılığında kadın soğuk ve gevşek bir pençe gibi elini uzatmış, gerçekten de ona bakmadan “Bay Todd,” demişti.

“Lütfen Ted deyin,” demişti Ted.

‘Antonia’ kirle grileşip bulanıklaşmış bir dizi elmas yüzük taşıyordu. Viola doğduğu zaman Teddy Nancy’ye küçük bir elmas yüzük vermişti –çok cıfcaflı bir şey değildi– ve Nancy, çoktan evlenmiş oldukları için bir nişan yüzüğü almasının mantıksız olduğunu söylemişti (*post facto*⁵²), ama savaş sırasında doğru düzgün nişanlanmamışlardı ve Teddy birlikte geçirecekleri geleceğe olan inancının bir sembolünü taşımasını istiyordu. Kuşkuculuğuna rağmen bunun çok hoş bir davranış olduğunu söylemişti Nancy. Onu her hafta fırça ve diş macunuyla temizlemiş, böylece yüzük her zaman parıldamıştı. Teddy, Viola için yüzüğü saklamış ve yirmi birinci doğum gününde ona vermişti ama Viola’yı yüzüğü takarken gördüğünü hiç hatırlamıyordu.

Ve Dominic’in, ya bir tür halusinojen aldığı –LSD diye düşünmüştü Teddy– ya da keçileri kaçırdığı akşamüstünün ilerleyen saatlerinde ortaya çıkmıştı. Teddy kek dilimlerini tabağa koyarken ellerini ovuşturarak “Kek!” demişti. “Buna ne dersin, anne?” demiş

52 Bilahare. (ç. n.)

ve tabaktan üç dilim almıştı, sonra da uzaklaşıp gitmiş, Teddy ve Antonia'yı o zorlu sohbet ortamında başlarının çaresine bakmak için yalnız bırakmıştı.

“Çay ister misin Antonia?” diye teklif etti Teddy, ilk adıyla çağırmasının onu sinir ettiğinin farkındaydı. Yine de, ister istemez yanlarında olmanın ıstırabını çeken ve kıvranıp duran küçük çocuğun ataları olarak eşit olduklarını kabullenmesi, onun için önemli görünüyordu.

Sunny ve Bertie, ziyaretçileri arabadan iner inmez ortadan kaybolmuştu ve Teddy, Sunny'nin oturma odasına geri dönmesi için onu tatlı sözle ikna etmek zorunda kalmıştı. Oğlan deli gibi kıpırdanıp duruyordu ve dakikalar sonra yeni tanıştığı babaannesi “Uslu otur,” ve “Kanepenin üstünde zıplayıp durma,” diyordu. Teddy o zaman Sunny'nin onunla gitmesine izin vermesinin bir hata olduğunu anlamıştı, ama yine de izin vermişti, değil mi?

“Çayını nasıl alırsın?” diye sordu nazikçe ve Antonia “Çin çayı, açık ve biraz limonlu,” dedi ve Teddy “Özür dilerim, yalnızca Rington'ın İngiliz akşamüstü karışım çayı var. Yaprak çay gerçi, poşet değil,” dedi.

Antonia birdenbire ayağa kalkıp “Gidip köpeklerin iyi olup olmadıklarını kontrol etmem lazım,” dedi ve çayına henüz dokunmadan fincanıyla tabağını bıraktı. “Arabanın arkasındalar,” diye ekledi, Teddy ona boş boş bakınca. Teddy köpek filan fark etmemişti ve bu fikir karşısında biraz neşelenen Sunny'ye “Köpekler,” dedi. Sunny köpekleri severdi. “Neden ninenle gidip köpeklerine bakmıyorsun?” dedi Teddy ve kadının ‘nine’ kelimesini duyunca irkildiğini fark etti.

Yine de oğlanın onunla gitmesine izin vermişti!

‘*Mea culpa*⁵³,’ diye mırıldandı, Bertie'yle Jordan Malikânesi'nin ön kapısına doğru arabayı sürerken. Hiçbir hayat belirtisi yoktu, köpek yoktu, Antonia yoktu, Sunny yoktu. Teddy içini çekti ve “Umalım ki birileri çay yapmış olsun, Bertie,” dedi. Bunun Antonia olması pek olası değildi.

Kadın köpekleriyle ilgilenmeye gidince Teddy Dominic'i aramaya çıkmış ve onu arka bahçede Bertie ve Tinker'la beraber bulmuştu. Güllerin hepsi açmıştı –güneş vuran bir duvarın önünde

53 Benim hatam. (ç. n.)

Teddy'nin pek çok harika gülü vardı– ve Dominic bir tanesini, kiraz kırmızısı bir Belle de Cr cy gülünç koparmıştı. Teddy onu ekerken ‘k pk rmızı bir neşe tarh ’ diye düşünmüş ve görünmez bir kurt u un onun karanlık ve gizli kalbini yemeyece ini ummuştu, gerçi bunun bah ivanlıkla ilgili bir uyarı değil, Blake tarafından yazılmış bir metafor olduğunu biliyordu.

Bertie kopartılmış güle bakıp Teddy’ye “Bir sorun olur mu?” diye sordu. Sanki Dominic’i büyük bir endişeyle izliyordu, onu ilk g rd   z amanki coşkusu yok olup gitmişti. Teddy, Bertie onunla yaşad   zamanlar babasının davranışının ne kadar öngörülemez olduğunu hatırlayıp hatırlamad  nı merak etti. Tinker Bertie’nin yanına yapışmış, sanki her an harekete geçmesi istenebilir gibi tetikte oturuyordu.

“Tabii ki sorun olmaz,” dedi Teddy. “İsted   gibi alabilir. Çok güzel bir  i ek, değil mi?” dedi, g l n tamamen büyülemiş gibi g r nd   ve onu yüzünden en fazla iki santim uzakta tutan Dominic’e.

“Evet ya,” dedi Dominic, “inanılmaz.”

“Adı Belle de Cr cy,” dedi Teddy, yardımseverlikle.

“Demek istiyorum ki, şuna bir *bak*, dostum, gerçekten bir bak. İçine girebild  ni hayal et.”

“İçine mi?”

“Evet, çünkü şey gibi... içinde bir *evren* var sanki. Orada saklanan koskocaman galaksiler olabilir. İnsan uzayda yolculuk ettiği zaman gibi...”

“Sen yolculuk ediyor musun?” diye sordu Teddy.

“Evet, tabii, hepimiz ediyoruz. Ve insanın solucan deliğine gird   gibi, bilirsin ya.”

“Pek bilmiyorum aslında.”

“G l n *anlamı*,” dedi Dominic. “İpucu bu olabilir. Vay be.”

“Neden içeri geri gelmiyorsun, Dominic?” dedi Teddy. Sen o g l n içinde yok olmadan ve biz de seni sonsuza dek kaybetmeden önce, diye düşündü. Bu bir ahma ın saçma sapan konuşmalarını dinlemek gibi bir şeydi. Ve yine de Sunny’nin onlarla gitmesine izin vermişti! “Gel ve biraz daha kek al, Dominic,” dedi, insan kudurmuş bir çocuğa nasıl rüşvet verirse ses tonu da  yleydi.

O anda verandanın kapıları açıldı (sürgülü, çift camlı kapılar – Teddy onları yeni taktırmıştı ve onlardan çok memnundu) ve   

havlayan köpek doğrudan bahçeye daldı. Dominic'in konuşmalarının anlamsızlığıyla rehavete ve yalancı bir güvenlik hissine kapılan Tinker, kendisini birdenbire havlayıp hırlayan ziyaretçi üçlüsüyle çevrili bulunca gafil avlanmıştı.

“Snuffy! Pippy! Loppy!” diye bağırdı Antonia verandadan. Teddy ve Tinker birbirlerine baktılar ve Teddy elinden geldiğince güven verici bir sesle “Sorun yok oğlum,” dedi. Kendi köpeğini bile Villiers’larla göndermezdi, oysa torununu göndermişti.

Arabanın yanında dururlarken ve Dominic onun küçük bavulunu bagaja koyarken “Gitmek istemiyorum,” dedi Sunny. Teddy’nin elini sıkı sıkı tuttu ve Teddy kendisini olabildiğince yavaş ve tatlılıkla kurtarmak zorunda kaldı. “Sana bir şey vereceğim,” dedi ve cebine uzanıp Ursula’ya göre bir zamanlar beşiğinden sarkan küçük ve gümüş renkli tavşanı ortaya çıkardı. Onu Sunny’nin cebine koydu ve “Bu, bütün savaş boyunca beni güvende tuttu,” dedi. “Şimdi de seni güvende tutacak Sunny. Hem bu yalnızca birkaç hafta için. Oraya gittiğin zaman iyi vakit geçireceksin. Güven bana.” Güven bana! Teddy onu bu insanlarla göndererek bütün güvenini sarsmıştı. Arabanın uzaklaşmasını üzüntüyle seyretti. Bertie ağladı ve Tinker onu rahatlatmak için elini yaladı. Yanlış giden bir şeyler vardı ama bunun ne olduğu konusunda köpeğin hiçbir fikri yoktu. Şimdi bu yanlış giden şeyi düzetmek için yolculuk yapıyorlardı. Sunny’yi kurtaracaklardı.

Arabadan indiler. Teddy gerindi ve Bertie’ye “Bu işler için fazla yaşlandım,” dedi. “Yaşlı kemikler tutukluk yapmadan uzun süre oturamaz.” Kapı zili yerine kaskatı olmuş bir ip vardı ve Teddy sonuç alabilmek için onu sertçe çekmesi gerekti. Kale gibi ön kapının arkasında bir yerlerde zayıf bir çınlama sesi duyabiliyorlardı. Ayak sesi ya da kapıyı açmak için acele eden birisi yoktu. Yas tutan bir ev orası, diye düşündü Teddy.

Antonia Teddy’ye haber vermeyi uygun bulduğunda Dominic öleli üç hafta olmuştu. Bu sırada Sunny’ye yaptığı düzenli aramalar cevapsız kalmıştı ve arabayla oraya gitmeyi düşünmeye başlamıştı ki sonunda Antonia telefon etmiş ve bir ‘trajedi’ yaşandığını söylemişti. Korkunç bir an için onun Sunny’yi kastettiğini sanmıştı, o yüzden Dominic’in öldüğünü söylediği zaman içi rahatlayıp neredeyse gülmüştü, bu besbelli doğru tepki değildi, ama “Dominic mi?”

demeyi başarmıştı. Uyuşturucu yüzünden diye düşünmüştü, ama Antonia “korkunç bir kaza,” demişti ve daha detaya girmeyecekti, ‘giremezdi’. “Bu konuda gerçekten konuşamam.” Neden ona daha önce haber vermemişti? “Tek çocuğumu kaybettim,” dedi soğuk bir şekilde. “El âleme telefon etmek yerine yapacak daha önemli işlerim vardı.”

“El âlem mi?” diye köpürdü Teddy. “Bertie Dominic’in kızı.” Ve Sunny, diye düşündü, acaba o bununla nasıl başa çıkıyordu?

Haberi Bertie’ye nasıl vereceği konusunda çok endişelendi. Sonuçta Bertie’ye sıkıntı veren şey, babasının ölümünden çok o sırada nerede olduğuna dair varoluşsal sorundu. Hiçbir yerde, diye düşündü Teddy. Ya da belki de gülün esrarengiz içindeydi. Bu açmaz için reenkarnasyonun çocuklar için en uygun cevap olduğuna karar verdi. Babasının bir ağaç olmuş olabileceğini öne sürdü. Ya da bir kuş olmuş olabilir miydi? Bertie sonunda bir kedide karar kıldı. Teddy, Dominic’te kedi gibi bir şeyler olduğunu düşündü, özellikle de uyumaya yatkınlığı yüzünden. “Kedi yavrusu mu olacak?” diye sordu Bertie. “Yoksa büyük bir kedi mi?”

“Sanırım kedi yavrusu,” dedi Teddy. Bu mantıklı görünüyordu.

“Eğer onu bulursak,” dedi Bertie kaşlarını çatarak, “ona evde bakabilir miyiz?”

“Herhalde bakamayız,” dedi Teddy. “Bu Tinker’ın hoşuna gitmeyebilir.”

Peki bütün bu zaman boyunca Sunny’ye ne olmuştu?

Bayan Kerrich’in deyişiyle ‘babası daha soğuyup toprağın altına girmeden’ okula başlamıştı. Sunny’nin hiçbir şey olmamış gibi hayata devam etmesinin beklenmesi karşısında onun yağ bağlamış kalbi bile –biraz– yumuşamıştı. Okula üç gün gittikten sonra babaannesinden onu alması istenmişti. “Neredeyse vahşi bir hayvan gibi,” diye bildirmişti sınıf öğretmeni. “Isırıyor, tekmeliyor, çılglık atıyor, çevresindeki herkesle kavga ediyor. Müdirenin elinden büyük bir parça kopardı. İnsan onu kurtların yetiştirdiğini düşünür.”

“Hayır, annesi yetiştirdi – sanırım bu ikisi aynı şey. Korkarım hiçbir zaman disiplin almamış.” Sonra babaannesi Sunny’ye döndü –evet, bu konuşma onun önünde gerçekleşiyordu, Bay Görgülü de yanında korkudan sinmişti– ve “Söyleyeceğin bir şey var mı?” dedi.

Ne diyebilirdi ki? Okulun kapısından adımını attığı andan itibaren korkunç bir şekilde zorbalık görmüştü. Babasının ölümü hakkında, aksanı hakkında (yeterince havalı değildi), ‘üç R’ her ne idiyse onlar konusundaki cahilliği hakkında ve ona karşı kullanabilecekleri her şey hakkında şakalar yapmışlardı. Ona dört bir köşede eziyet etmişler, çimdikleyip iteklemişler ve kolunu bükmüşlerdi. Tuvalette –iki kere– gri pazen şortunu bileklerine kadar indirmişlerdi ve bir seferinde oğlanlardan birisi bir cetveli yanında sallamış ve “Bunu kışına sokalım,” demişti, ve büyük ihtimalle yalnızca müdire başını kapıdan uzatıp “Hadi bakalım çocuklar, yeterince şamata yaptınız,” dediği için bunu gerçekleştirememişti. (“Bu bir erkek okulunun normal itip kakışması, demişti sınıf öğretmeni.)

Ve bütün bu zaman boyunca Sunny’nin zihni hemzemin ge-
çitte ne olduğuyla meşguldü (oraya böyle dendiğini öğrenmişti). Son dakikada kendisini babasının ellerinden çekip kurtarmayı başarmıştı ama sonrası yoğun bir gürültü ve sürat bulanıklığıydı. Kendisini lokomotiften uzağa fırlatmıştı ve Dominic’e ne olduğunu görmemişti, gerçi bunu tahmin etmek zor değildi. Yerde bulunduğu noktadan rayları ve trenin uzakta, çok uzakta durduğunu görebiliyordu. Aslında yaralandığını düşünmüyordu, biraz çizik ve sıyrık vardı sadece, ama yalnızca orada durup uyuyormuş gibi yapmaya karar vermişti. Az önce olan şeylerin sonuçları, baş edilemeyecek kadar korkunç olacaktı.

Onu bir polis almış ve arabayla hastaneye götürmüştü. Sunny eğer gözlerini kaparsa başını polisin göğsüne yasladığı zamanki gibi onun üniformasının kalın kumaşını hâlâ hissedebiliyordu. “Sorun yok oğlum⁵⁴,” demişti polis ve Sunny, adını nereden bildiğini merak etmişti. Sunny o polisi çok sevmişti.

“Babasına olan şey çok kötü, biliyorum,” diye devam etti sınıf öğretmeni (aynı şey bana da oldu, diye düşündü Sunny), “ve bir kahraman olarak öldüğüne inanıyorum” (babaannesi sessizce ve ölçülü bir şekilde başını salladı, bunu bir iltifat olarak kabul etmişti), “ama bilirsiniz ki bu tür bir oğlan...” Cümle tamamlanmadı ve Sunny’yi ne tür bir oğlan olduğunu merak eder halde bıraktı. Belli ki kötü bir çocuktuk, bunu söylemeye bile gerek yoktu. Görünüşe göre babasını öldürmüştü. Nasıl? Bunu nasıl yapmıştı? Nasıl?

54 Polis ‘oğlum’ anlamında ‘sonny’ diyor, okunuşu Sunny’nin ismiyle aynı. (ç. n.)

“Çünkü biliyorsun baban öldüğü zaman oonun yanındaydın,” dedi Bayan Kerrich. “Ve eğer onunla oolmasaydın o da oorda oolmazdı, değil mi? O hemzeemin geçitte. Ve kendisini seenin için kurban etti değil mi? Seeni o kahrolası trenden kuurtardı.”

Gerçekten mi, diye düşündü Sunny. Bunlar, kendi hatırladığı bölük pörçük ıstıraplı anılarıyla örtüşmüyordu ama zaten kendisi ne biliyordu ki? (“Hiçbir şey,” dedi babaannesesi.) Görünüşe göre soruşturma, kazanın böyle olduğunda karar kılmıştı. Babası onu trenin önünden dışarı itmişti. Şoke olan makinist (‘hadise’ yüzünden süresiz rapor almıştı) ‘her şeyin çok çabuk olduğunu,’ bildirmişti. “Bir adam –Bay Villiers– hemzemin geçitte küçük bir oğlanla mücadele ediyor gibi görünüyordu. Adam –Bay Villiers– kendisiyle çocuğu trenin önünden uzaklaştırmaya çalışıyor gibiydi. Oğlanı itip güvende olmasını sağlamıştı ama kendisini kurtarmak için yeterince zamanı yoktu.” Sorgu hakimnin dediğine göre Bay Villiers, kahramanca özverisi için takdir edilecekti.

‘KAHRAMAN BABA OĞLUNU KURTARIRKEN ÖLDÜ’ diye yazmıştı yerel gazete. Teddy iş yerinden bir acemiye mikrofışe bakması için gönderdi ve kazanın gazetedeki haberini, aynı zamanda soruşturma raporunu da buldu. Bekçisiz hemzemin geçit, Norwich’e giden üç otuz treni, falan filan. Dominic Villiers, yerel ressam. Yerel bahçıvan ve oğlunun yaşadığı yer olan Jordan Malikânesi’nin tamircisi Thomas Darnley’nin dediğine göre oğlanın davranış sorunları olduğu biliniyor ve ‘trenlerden çok hoşlanıyor’.

“Aman Tanrım,” dedi Teddy.

Gerçek hüküm – yani Dominic’in LSD kokteyli alıp kafası yerinde değilken ve beynindeki kimyasallar arızalıyken kendisini öldürdüğü asla ileri sürülmemişti, gerçi Teddy’ye göre bu, Sunny’nin babasının hızla gelen bir trenden kaçınamayacak kadar çabuk hareket edememesinden kat kat daha muhtemeldi.

Zavallı Sunny, asla gerçeği bilemeyecek, bütün hayatı boyunca suçluluk duygusunun ağırlığıyla yaşayacaktı, ya da en azından Budist olup geçmiş üzerinden atana kadar öyle olacaktı.

(“Yedi yaşındaydın!” dedi Bertie. “Suçlu nasıl sen olabilirdin ki?”)

“Onu evde tutacağız,” dedi babaannesesi sınıf öğretmenine.

“Umarım zincire vurursunuz,” diyerek güldü öğretmen.

Artık her gece yatağını ıslatıyordu ve gündüzleri de sık sık altına kaçırıyordu. Sanki bedeni ve zihni üzerinde hiçbir kontrolü yoktu. Çok korkutucuydu. Bay Alistair Treadwell diye birisini ‘özel öğretmen’ olarak aldılar – adamın öğretme yöntemi, sabrı tükenene kadar her seferinde daha yüksek sesle bilgileri tekrar etmekten ibaretti. Bay Treadwell zamanının büyük bir kısmını Sunny’ye ‘adaletsizlikten’ ve ‘ona karşı yürütülen davanın’ nasıl da ona kin besleyen birisi tarafından uydurulduğundan bahsederek geçiriyordu. Dedğine göre çocukla asla yalnız bile kalmamıştı. Ama itibarınızdan bir kere kuşkulandı mı, iş orada biterdi.

Daha büyük olmasa da en az Teddy’nin yemek odasının tamamı kadar büyük olan yemek masasında ders yapıyorlardı. Bay Treadwell öğlen yemeğinde yumurtalı sandviç yiyor ve sonra akşamüstü yumurtalı nefesini Sunny’nin üstüne üflüyordu. Sunny genellikle uyuyup kalıyordu ve uyandığı zaman Bay Treadwell kalın bir kitap okuyor oluyordu (“Tolstoy”). Bay Treadwell babaannesine Sunny’nin ‘neredeyse hiçbir şey öğretilemez’ olduğunu söyledi. “En son gittiğin okulda hiçbir şey öğrenmedin mi?” diye soruyordu her zaman. “Temel şeylerin hiçbirini? Üç R’yi?” Görünüşe göre öğrenmemişti. Steiner okulu altı yaşı bitirene kadar temel şeyleri öğretmiyordu ve Sunny günlerini mum boyayla resim yaparak ve cüceler, melekler ve demirciler hakkında şarkılar söyleyerek geçirmişti; gizemli R üçlüsü hâlâ ufuktaki uzak bir tehditti.

Sonra bir gün Bay Treadwell’in ‘basit aritmetik’ dediği ama Sunny’nin hiç de basit bulmadığı şeyi yaparlarken Sunny tuvalete gitmesi gerektiğini fark etti, ama Bay Treadwell “Önce bu toplamının sonuna gel lütfen,” dedi, böylece toplamının sonuna geldiği zaman – daha doğrusu Bay Treadwell ondan doğru cevabı alabileceğinden umudu kestiği zaman, asla bunun üstesinden gelemeyeceği Sunny için netlik kazanmaya başlamıştı. En yakın tuvalet ‘alt kattaki lavaboydu’, ki o bile kilometrelerce uzaktaydı ve beceriksizce koşmaya başladı, bir köşeyi dönerken neredeyse takılıp düştü ve babaannesiyle karşılaştı.

“Tuvalete gitmem lazım,” dedi.

“Bir şey unutmadın mı?” dedi babaannesi. Sunny paniklemeye başladı çünkü unuttuğu şeyin ne olabileceğini düşünemiyordu ve gerçekten de, gerçekten de tuvalete gitmesi gerekiyordu. Ne

unutmuştu? Umutsuzca aklına gelen her şeyi ortaya atarak “Lütfen – teşekkür ederim – özür dilerim, büyükanne,” dedi.

“İzninle,” dedi babaannesi.

“Tamam,” dedi Sunny.

“Hayır, izninle.”

“Evet, tamam.”

“‘İzninle’ demeyi unuttun.”

Ama artık çok geçti, o anda kakasını yapması gerekiyordu. İki seçenek arasında –şortla mı şortu çıkarıp mı– ani bir kararla kötünün iyisini seçti. Bay Görgülü olsa ne yapardı? Şortunu kirletmemek, terbiyeli olan şey gibi göründü ve köpekleri örnek alıp halının üstüne çömeldi.

Babaannesi sanki bir katille karşı karşıya gelmiş gibi çılgılık attı. “Ne yapıyorsun sen?”

“Bok,” dedi Sunny, durumun heyecanı içinde annesinin sıklıkla kullandığı kelimeye başvurmuştu (“demek istediğini açık açık söyle”).

“Ne?” Babaannesinin sanki nefesi tıkanmıştı ve kadın yaslanmak için süslü bir şeye uzandı (aslına bakılırsa bu yüksek bir vazoydu) ve onu yere devirdi. Gürültü Bayan Kerrich’le Thomas’ın koşarak oraya gelmesine neden oldu.

“Seni giidi pis edepsiz velet,” dedi Bayan Kerrich.

Ama bunu köpekler de yapıyordu! “Küçük sosisler,” dedi Sunny, babaannesinden yardım bekleyerek. O sırada Bay Treadwell de gelmişti. Böyle bir durumda bütün bu insanların çevresinde toplanması müthiş derecede utandırıcıydı.

“Sen şimdiye kadar yaşamış en iğrenç oğlansın,” diye bağırdı ona babaannesi ve Sunny “Sen de amcüksün!” diye bağırarak yanıt verdi.

Şraaak! Birisi (sonradan anlaşıldı ki Thomas) ona vurmuştu ve yerin üzerinden kayıp en yakın duvara doğru fırlamıştı.

Odasına gönderildi. “Sana aakşam yeemeği yok, Bay ÇokEdepli,” dedi Bayan Kerrich. “Bundan sonra da sana yeemek verilirse şanslısın.” Başının duvara çarpan yeri çok acıyordu. Trenin onu ezmiş olmasını diledi.

Ona yeniden yemek verildi. Ertesi sabah Bayan Kerrich ona bir çanak yulaf lapası getirdi ve odasında kalıp o gün ‘ortalarda

gözükmemesini' öğütledi, ki Teddy'yle Bertie Jordan Malikânesi'ne geldikleri sırada orada, gerçekten de gözlerden uzaktı.

Zilin ipini çok kere çektikten sonra nihayetinde Jordan Malikânesi'nin ön kapısı kuşku uyandıracak şekilde gıcırdayarak açıldı.

Bayan Kerrich onları uzun bir koridordan geçirdi. Koridorun hâlinden ve oraya bakan odaların açık kapılarından görüldüğü kadarıyla evdeki ihmal edilmişlik barizdi. Teddy Bertie'ye "Biraz Bayan Havisham'lık⁵⁵ var," diye mırıldandı. Geniş bir misafir odasına götürüldüler, odada yalnızca artık gayet çökmüş görünen Antonia vardı. Albay sular sızdıran seraya bırakılmıştı çünkü Dominic'in ölümünden sonra kimsenin onunla uğraşacak sabrı kalmamıştı.

"Habersiz uğradığımız için kusura bakma Antonia," dedi Teddy.

Hepsi de o gece eve dönmek için çok yorgundu, o yüzden Teddy aynı zamanda pansiyon olan bir çiftlik evinde durdu ve ertesi sabah erkenden yola çıktılar. Teddy motoru çalıştırırken Bertie "Pazara gidelim, bir tavuk alalım," diye şarkı söyledi. Eve dönüş yolu sanki daha uzun sürdü ve hem Bertie hem de Sunny yolculuğun son kısmında kedi yavruları gibi kıvrılıp Teddy'nin arabasının arka koltuğunda derin bir uykuya daldılar.

Teddy Antonia'yla kavgaya tutuşacağını düşünmüştü, ama kadın mücadele etmeden Sunny'yi geri vermişti. "Al onu," dedi, "istiyorsan al götür." Sunny'nin başının yanında fena bir morluk vardı ve Teddy Antonia'ya "Polisi aramam gerekir," dedi ama yalnızca Sunny'yi oradan götürdüğü için bile mutluydu.

Teddy Sunny'ye dokunmak için elini uzattı ve Sunny irkildi. Teddy daha yavaşça yeniden denedi, asabi bir köpeğe dokunur gibi avcu aşağı dönüktü ve Sunny'nin traşlı başını eliyle sardı ve oğlan için kalbinde bir üzüntü duydu.

Bir sonraki yaz albay öldü ama Antonia daha uzun yıllar boyunca çürüyüp gitmeye devam etti. Sosyal hizmetler devreye girdi ve Thomas'la Bayan Kerrich ondan çaldıkları için haklarında dava açıldı. ("Yalnızca küçük şeylerdi," dedi Bayan Kerrich savunmasında.) Aynı zamanında vasiyetini kendi aleyhlerinde değiştirtmeye

55 Charles Dickens'ın Büyük Umutlar romanında, bakımsız bir evde yaşayan yaşlı kadın. (ç. n.)

de çalışmışlar ama başaramamışlardı (o zamana kadar Antonia da bunamıştı, sanki bulaşıcı bir hastalık gibiydi). Öldüğü sırada vasiyetinde mal varlığını hâlâ Dominic'e bırakıyordu, o yüzden her şey Bertie ve Sunny'ye miras kaldı. Vasiyetnamenin onaylanması yıllar sürdü – pek çok açıdan *Kasvetli Ev* gibi, diye düşündü Teddy. Jordan Malikânesi satılıp veraset vergileri ödendikten sonra ikisine de ancak birkaç bin pound kaldı. Bertie yeni bir araba aldı ve Sunny parasını Hindistan'daki bir yetimhaneye bağışladı.

Teddy'nin sokağına saparken iki çocuk da sanki içgüdüsel olarak uyandı. “Eve dönelim, eve dönelim, lay lay lom,” dedi Bertie uykulu bir şekilde, Teddy arabayı evin giriş yoluna park ederken.

Teddy Tinker'i bir komşuya bırakmıştı ve kadın evinin ön kapısını açıp “Merhaba Ted, iyi vakit geçirdiniz mi?” diye sorarken Tinker da onları karşılamak için bacaklarının yanından kibarca geçti. Sunny'nin kalbi öylesine coşkuyla doluydu ki konuşamıyordu bile ve Teddy “İçeri girmeye ne dersin? Benim bir fincan çaya ihtiyacım var, eminim sen de biraz süt ve kek istersin, değil mi Sunny? En sevdiğin kekten yaptım – çikolatalı,” dediği zaman Sunny kalbinin mutluluktan çatlayıp dağılacağını düşündü. “Evet lütfen Ted Dede,” dedi, “teşekkür ederim, çok teşekkür ederim, teşekkür ederim.” Ve Teddy “Bana teşekkür etmene gerek yok, Sunny,” dedi.

Teddy'nin Savaşı

Güzel bir Eser

Ilık, tozlu esintide son yabancı güllerin kokusunu yakaladı. Çalışlıkların içinde, yaprakların arasına dolanmış pek çok iri kuşburnu vardı bile, ama yazın bu en sıcak günlerinde birkaç geç açmış çiçek de hâlâ bulunuyordu. Köpek bir an için durdu ve sanki o da bu hoş kokudan geriye kalanların tadını çıkarıyormuş gibi burnunu gökyüzüne kaldırdı.

“*Rosa canina*. Yabancı gül,⁵⁶” dedi Teddy köpeğe, sanki köpek çiçeğin ismini takdir edebilecekmiş gibi. “Yılın en sıcak günleri,⁵⁷” diye de ekledi ardından. Köpeğin hiçbir şekilde kendi adına bir şeyleri isimlendirme yolu yoktu ve bu yüzden Teddy, köpek için görev bilinciyle dünyayı sözlüğe dökme işini üstlenmişti.

Yürüyüşe çıkmış iki yaşlı köpektiler ve ikisinin de gözlerinin çevresi yaşlılıktan ya da görmüş geçirmişlikten çökük görünüyordu. Aslında köpeğin kaç yaşında olabileceği konusunda Teddy'nin hiçbir fikri yoktu, ama Alman bombardımanı sırasında başından kötü şeyler geçtiğini biliyordu ve yirmi dokuz yaşındaki Teddy ekibin geri kalanıyla karşılaştırıldığında bir ihtiyardı (kendisinden sevgiyle ‘yaşlı adam’ diye bahsedildiğini duymuştu). Köpeğin adı Şanslı’ydı, ki adı gibi şanslıydı da. Ablası, zorlu günler geçiren Londra sokaklarından kurtardıktan sonra ona bu adı vermişti (“korkunç derecede basmakalıp, özür dilerim”). “Bir maskot, birliğin hoşuna gider diye düşündüm,” demişti.

En son bir köpeği yürüyüşe çıkardığında –Shawcross’ların köpeği Harry’i– savaş daha başlamamıştı. Harry, Teddy Kanada’da eğitim alırken ölmüştü ve Nancy “Uzun süreli sessizlik için özür dilerim. Bir süre elime kalem kâğıt alamadım, yalnızca ‘Harry öldü’

56 Dog rose, kelime anlamı köpek gülü. (ç. n.)

57 Dog days, kelime anlamı köpek günleri. (ç. n.)

diye yazmak bile beni çok üzdü,” diye yazmıştı. Mektubu, ona Hugh’un öldüğünü bildiren telgrafla aynı gün ulaşmıştı; bunun verdiği keder her ne kadar daha az olsa da kalbinde bu haberin üzüntüsüne yer vardı.

Şanslı önden koşup havlamaya başladı, çalılıkların içindeki bir şey –bir tarla faresi ya da belki bir sivri fare– onu olduğu yerde mıhlamıştı. Belki de hiçbir şey – o bir şehir köpeğiydi, kırsal kesim ve orada yaşayanlar onun için bir gizemdi. Alçaktan uçan bir kuş onu korkutabilirdi ama tepesinde kükreyen dört Rolls-Royce Merlin motoruna karşı kayıtsız kalırdı. Halifax uçaklarında en baştan beri Bristol Hercules motorları olmalıydı, bunun için tasarlanmışlardı ve Merlin motorları hiçbir zaman gerektiği gibi performans göstermemişti. En azından Halifax’ların kuyruklarında değişiklik yapılmıştı; burgu yaparak dalışa geçmek zorunda kalırsanız ölümcül bir şekilde stop etmenize neden olabilen eski üçgen kuyrukları değiştirmeleri için tepedekilere baskı yapan Cheshire’in sayesinde yapılmıştı bir bakıma bu değişiklik, ama ne yazık ki hâlâ Merlin motorları vardı. Teddy birilerinin –Havacılık Bakanlığı’ndaki Maurice gibi birilerinin– Merlin’leri koyma kararı aldığını düşünüyordu. Tasarruf ya da aptallık ya da ikisi birden, çünkü bunlar genellikle bir arada bulunuyordu. Hercules motorları –

“Ah, lütfen hayatım,” dedi Nancy. “Savaşı düşünmeyelim. Bundan çok sıkıldım. Bombalama tekniklerinden daha ilginç bir şey hakkında konuşalım.”

Bu yorumun ardından Teddy sustu. Daha ilginç bir şey düşünmeye çalıştı, ama bulamadı. Aslında Halifax motorları Nancy’nin duymak isteyeceğini bildiği bir hikâyenin girişiydi, ama şimdi içindeki huysuz bir şeyler bunu ona sunmamaya karar vermişti. Ve *tabii* ki savaş ve ‘bombalama teknikleri’ hakkında konuşmak istiyordu – bu onun hayatıydı ve neredeyse kesinlikle ölümü de olacaktı, ama Nancy’nin, içinde bulunduğu sırlarla dolu fildişi kulesine hapsedilmişken bunu anlayamayacağını düşündü.

“Eh, *senin* bütün gün ne yaptığın hakkında konuşabiliriz,” dedi Teddy, gayet düşmanca ve Nancy onun elini daha da sıkı tutup, “Ah, *biliyorsun*, bunu yapamam. Sonra sana her şeyi anlatacağım, söz veriyorum.” Sonra diye bir şey olacağına inanmak ne kadar tuhaf bir şey olmalı, diye düşündü Teddy.

Bu, birkaç gün önceydi ve deniz kenarındaki bir yürüyüş yo-

lunda geziniyorlardı. (“Deniz,” demişti mutluluktan kendinden geçmiş olan Şanslı’ya.) Çevrelerindeki kıyı savunmasının işaretlerini görmezden gelmeyi başarabilirseniz (ki bu kuşkusuz zor bir şeydi) yaz günü bir çift için bu normal bir eylem gibi görünebilirdi. Bir mucize sayesinde Nancy kendi iznini onunkiyle aynı zamana denk getirmeyi başarmıştı. “Kaçamak bir buluşma!” dedi. “Ne romantik!” Teddy, Gelsenkirchen’e yapılan hava baskınından sonraki görev sorgusu bitince –ve harekâttan sağ çıkmanın geleneksel ödülü olan jambonlu yumurtadan sonra– doğrudan tren istasyonuna gitmiş, oradan da King’s Cross’a bitmek bilmez bir yolculuk yapmıştı. Nancy onunla peronda buluşmuştu ve bu gerçekten de romantik görünmüştü, en azından filmlerdeki ve romanlardaki gibiydi (gerçi akla ilk gelen *Anna Karenina*’ydı). Teddy ancak Nancy’nin hevesli yüzünü gördüğü zaman onun neye benzediğini unuttuğunu fark etti. Onda Nancy’nin fotoğrafı yoktu, ki bu gerçekten de düzeltmesi gerektiğini düşündüğü bir şeydi. Nancy kollarını ona dolamış ve “Hayatım, seni çok özledim. Hem bir köpeğin var! Bana hiç söylemedin,” demişti.

“Evet, adı Şanslı.” Köpek bir süredir onunlaydı. Nancy’ye bahsetmeyi unutmuş olmalıydı.

Nancy çömelip köpeği şımarttı. Belki de Teddy için yaptığından biraz daha fazlasını yaptığını düşündü Teddy. Gerçi buna içerlemiş değildi.

Teddy Londra’da kalacaklarını düşünmüştü ama Nancy geceyi ‘uzakta geçirmelerinin’ hoş olacağını söyledi (savaşı unutmaya kararlı görünüyordu) ve böylece şehri kat edip başka bir istasyona gittiler ve sahile giden trene bindiler. Nancy büyük bir otelde bir oda ayırtmıştı (“pansiyon sahibi kadınlar her şeye fazlasıyla burunlarını sokuyorlar”) ve bir nikâh yüzüğüyle (“Woolworths’ten alınmış”) hazırlıklı gelmişti. Otelin deniz subayları ve onların eşleriyle dolu olduğunu keşfettiler, gerçi çoğunlukla denizden uzakta kalan eşler vardı çünkü kocaları başka yerlerde, deniz subayları karadayken her ne yaparsa o işleri yapmakla meşguldüler. Teddy Hava Kuvvetleri üniforması içinde kendisini gayet rahatsız hissetmişti.

Barda Nancy’nin gelmesini beklerken subaylardan birisinin karısı yanına geldi ve koluna dokunup “Yalnızca siz delikanlıların harika bir iş çıkardığınızı söylemek istedim. Her şeyi Deniz Kuvvetleri yapmıyor, her ne kadar kendileri öyle olduğunu düşünse

de tabii ki,” dedi. Teddy öyle olduğunu hiç düşünmemişti –ona göre savaşı düşmana götüren yalnızca bombardıman uçaklarıydı– ama gülümsedi ve nazikçe başını eğip “Teşekkürler,” dedi. Kadının kolunu daha da sert sıkıdığını hissetti ve onun gardenya kokusunu duydu. Kadın bir sigara tabakası çıkarıp “Bir tane ister misin?” diye sordu ve uçuk mavi giysisi içinde çok hoş görünen Nancy ortaya çıktı. Sırada Teddy’nin çakmağındaki ateşe uzanmak için eğilmişti ve subayın karısı “Vay canına, bu senin karın mı, ne kadar da şanslı bir adamsın,” dedi ve Nancy’ye yönelik “Yalnızca ateş ödünç alıyordum,” diye ekledi ve gayet zarifçe uzaklaştı.

“Çok güzel halletti,” diye güldü Nancy. “Gidiş tarzıyla kendisini kurtardı.”

“Ne demek istiyorsun?”

“Ah, hayatım, saf olma, neyin peşinde olduğunu anlamışsındır.”

“Neyin?”

“Senin, elbette ki.”

Evet, tabii ki bunu anlamıştı ve eğer tek başına olsaydı ne olacağını merak etti. Onunla yatmış olurdum, diye düşündü. Savaşın kadınları bu kadar cesur yapması onu durmadan şaşırtıyordu ve onu kolay bir av haline getiren bir ruh hali içindeydi. Kadının çok güzel omuzları vardı ve sanki değerinin ne olduğunu biliyor gibi belli bir gösterişe sahipti.

“Seni çiğ çiğ yerdin,” dedi Nancy. Teddy, Nancy’nin kendisinin bunu istemeyeceğini farz ettiğini fark etti. Ya da bir şekilde bunu yapamayacağını. “Bir cin alayım, lütfen,” diye ekledi Nancy.

“Harika görünüyorsun,” dedi Teddy.

“Öyle mi, teşekkürler, nazik beyefendi. Sen de çok yakışıklı görünüyorsun.”

Nancy haklıydı, Londra’dan uzaklaşmanın güzel olduğunu gayet gönlüsüzce kendisine itiraf etti. Erken uyandı ve kolunun Nancy’nin altında tuhaf bir şekilde sıkışıp kaldığını gördü. Çarşafın onun gibi inci çiçeği kokuyordu, daha boğucu gardenya kokusundan daha iyiydi.

Onu martılar uyandırmış olmalıydı. Korkunç bir gürültü yapıyorlardı ama kabadayılıkları gayet hoşuna gitmişti. Savaş başladığından beri denizden ne kadar da uzakta yaşadığını fark etti (karanlıkta Kuzey Denizi’nin üstünde uçmak pek de ‘deniz kenarı’

sayılmazdı). Işığın, ağır brokar perdelerin arasındaki açıklıktan sızan azıcık ışığın bile bambaşka bir özelliği vardı. Ferforje balkona açılan pencereleri ve deniz manzarasıyla odaları gayet güzeldi. Nancy oda için 'bir ton para' ödediğini ve bir tümamiralin, gece için ihtiyacı olmadığından odayı ancak alabildiklerini söylemişti. Bahriye rütbeleri konusunda gayet bilgiliydi, diğer askeri kuvvetleri küçümseyen bir havacı olan Teddy'den çok daha fazlasını biliyordu. Deniz kuvvetleri şifreleri, diye düşündü, Nancy onlar üzerinde çalışıyor olmalıydı.

Aldığı her nefese ayak uyduran köpek de aynı zamanda uyanmıştı. Tuvalet masasından aldıkları çekmecenin içini gardıropta buldukları yedek battaniyeyle kaplayarak ona gece için yatak hazırlamışlardı. "Vay canına," demişti Nancy, "bizim yatağımızdan daha rahat görünüyor." Teddy –kendisine de saçma gelecek şekilde– köpek odadayken Nancy'yle sevişmekten utandığını hissediyordu. Köpeği, onlara büsbütün endişeyle olmasa da şaşkınlık içinde bakarken hayal etti ama 'eylemin' ortasında göz ucuyla çekmeceye baktığı zaman ("Her şey yolunda mı hayatım?" diye sormuştu Nancy) köpek derin bir uykuda gibi görünüyordu. İhtiyat, mertliğin en iyi yanındır.

Teddy, tam teçhizatlı çekmecenin, en az hava kuvvetlerindeki ot şilte kadar sert ve at kılından yumru yumru bir şey olan tümamiralin yatağından gerçekten de daha iyi bir gece uykusu sağladığını düşünüyordu. Uyandığı zaman sanki bir Halifax'ın içinde dokuz saat geçirmiş gibi tutulmuş ve kaskatı hissediyordu. Nancy yine haklı çıkmıştı –genelde öyle olurdu– bir önceki gece deniz subayı karısının gösterdiği ilginin üstesinden gelemezdi. Onun örümceksi cazibesinden sağ çıkamayacak kadar bitkindi.

Şanslı, Teddy'nin yatakhaneğinde izni olduğu üzere yatağın üstüne atlayıp Nancy'yi uyandırmadan önce Teddy kendisini çarşafaların arasından kurtardı ve ayaklarını sessizce yere koydu. Pencereler bütün gece ardına kadar açık bırakılmıştı ve Teddy perdelerin arasından kayıp balkona çıktı, kollarını başının üzerine kaldırıp gerindi ve ciğerlerini temiz havayla doldurdu. Onu rahatlatan tuzlu bir tadı vardı. Köpek de ona katıldı ve Teddy köpeğin manzaradan ne anlam çıkardığını merak etti. "Deniz," diye hatırlattı ona. İki gece önce yeni uçağı *Q-Queenie* Carnaby'e acil iniş yapmıştı. Carnaby kıyıdaıydı ve Kuzey Denizi'nin üzerinden zavallı bir şekilde ağır aksak eve doğru uçan arızalı uçakları olduğu kadar, *Q-Queenie*

gibi yalnızca karanlıkta kaybolanları yakalamak için de oraya uzun bir iniş pisti yapılmıştı. Carnaby 'FİNO' ile donatılmıştı, Teddy bu kısaltmanın ne olduğunu unutmuştu, ama sisle ilgili bir şey olduğunu biliyordu. İniş pisti, sis olduğu zaman kaybolanlara ve arızalılara evin yolunu göstermek için ateşlenebilecek binlerce litre benzin içeren yakıt borularıyla çevriliydi.

Kendi havaalanına sağ salim geri döndüğünde kendisini köpeğe, yani finosuna Carnaby'den bahsederken bulmuştu, ismi yüzünden ilgisini çekeceğini düşünüyordu. İşte o anda büyük ihtimalle aklını kaçırdığını fark etmişti. Şimdi o hatırasını düşününce güldü ve köpeğin başını kaşıdı. Ne fark ederdi ki? Bütün dünya aklını kaçırmıştı.

Balkon deniz havasının cefasını çekmişti, beyaz boyanın içinden büyük pas benekleri görünüyordu. Bütün ülkede bir bakımsızlık hâli vardı. Bu geri döndürülemez olana, Britanya paslanıp gidene ve un ufak olana kadar ne kadar zaman geçmesi gerekecek acaba diye merak etti Teddy.

Bir gece önce ısmarladıkları sabah çayı tepsisi gelince ve kapı ihtiyatlıca vurulunca duymadı ve Nancy balkona çıkıp yanına geldiği ve ona bir fincan uzattığı zaman şaşırdı. Nancy kullanışlı ve rahat, pamuklu bir pijama giyiyordu ve "Pek de balayı giysisi sayılmaz," dedi.

"Bu balayı mı?" diye sordu Teddy, sabah serinliğinde çoktan soğumaya başlayan çayını yudumlarken.

"Hayır, ama bir balayımız olmalı, sence de öyle değil mi? Tabii önce evlenmemiz gerekir. Ne dersin? Evlenelim mi?"

"Şimdi mi?" dedi Teddy, kafası karışmıştı. Bir an için Nancy'nin belki de yerel kilisede özel olarak sürpriz bir evlilik ayarladığını düşündü, biraz da, bir grup Todd ve Shawcross'un odaya dalıp tebrikler yağdırmasını bekledi. Kendi düğününü asla göremeyen Vic Bennett'i ve Lillian'ın durumuna rağmen bunun ne kadar da canlı bir kutlama olacağını düşündü. Onlarla iletişimi kopardığı ve Vic'in çocuğu hakkında hiçbir şey bilmediği için kendisini suçlu hissetti. Edward. Ya da belki bir kız. Lillian ve çocuk hayata devam edecekti ama Vic, kimsenin onun hatırlamayacağı zaman gelene kadar günden güne silinip gidiyordu. *Tanıdığı en iyi adamın sen olduğunu söyledi.* Vic daha uzun yaşamalıydı, diye düşündü Teddy, daha iyi olan başka çok insan tanırıdı.

“Hayır. Şimdi değil. Savaştan sonra.”

Ah, sonra, diye düşündü Teddy. Büyük yalan. “Evet,” dedi. “Evlenmeliyiz tabii. Hepsi bu mu? Şimdi nişanlandık mı? Diz çökmemi ister misin?” Fincanı ve altlığını balkonda yere koydu ve bir dizinin üstüne çöktü, köpek bu harekete merak içinde şahit oluyordu ve Teddy “Nancy Roberta Shawcross, benimle evlenir misin?” dedi. (Böyle mi denirdi?)

“Bundan mutluluk duyarım,” dedi Nancy.

“Bir yüzük almamız gerekir mi?”

Nancy yüzük parmağını gösterdi ve “Şimdilik bu idare eder. Günün birinde bana elmas bir yüzük alabilirsin,” dedi. Woolworths’ten alınmış yüzükle evlendiler. “Manevi değeri var,” dedi Nancy, savaştan sonra Chelsea Evlendirme Dairesi’nde Teddy onu Nancy’nin parmağına takarken.

Küçük bir düğündü ve sonradan Teddy ortalığı neden daha fazla velveleye vermediklerini merak etti. Ursula ve Bea konuk, nedime ve şahit rollerini üstlenmişti. Ursula Şanslı’nın tasmaına kırmızı kurdeleden bir fiyonk takıp yanında getirmiş ve “İşte sağdıcn,” demişti.

Ucuz alışımın bazen Nancy’nin parmağında çirkin siyah bir daire bırakmasına rağmen Woolworths yüzüğü daha pahalı bir yüzükle hiç değiştirmediler. Gerçi Viola doğduğu zaman Teddy ona küçük bir elmas yüzük aldı.

“Yavuklu,” dedi Nancy, kahvaltıdan sonra sahilde kol kola yürürlerken. Çakıl yığını ve tank tuzaklarını aşır suyun kenarında denizin alçalmasıyla ortaya çıkan iri kahverengi kumlara ulaşmışlardı. Köpek dalgalara doğru bir girip bir çıkıyordu. Arada bir Teddy onun için bir çakıl atıyordu, ama sıradan köpek görevleri olan gidip getirme ve taşıma işlerine ilgi gösteremeyecek kadar denizin yeniliğine esir düşmüştü. “Yavuklanmak,” diye devam etti Nancy neşeyle. “Ne kadar da eski. Sence bu kelime nereden geliyor?”

“Yakınlaşmak kelimesinden geliyor,” dedi Teddy, gözleri hâlâ köpeğin üzerindeydi.

“Elbette. Bu mantıklı.” Onun kolunu sıktı ve Teddy bir gece önceki subayın karısını düşündü. Nancy ona gülümsedi ve “Mutlu musun, hayatım?” dedi.

“Evet.” Artık bu kelimenin ne anlama geldiği konusunda bir fikri yoktu ama eğer Nancy mutlu olduğunu ilan etmesini istiyorsa o zaman ederdi. (“Yapılan hata,” demişti Sylvie, “aşkın mutlulukla eşit olduğunu düşünmektir.”) “Sana şunu anlatacaktım,” dedi, yumuşayıp bir önceki gün onu mahrum bıraktığı Halifax’la ilgili hikâyeyi ona anlatmaya başladı, “Geçen hafta yemekhanedeydim, iskambil oynuyordum aslına bakılırsa. O akşam harekâta gidecektik, Wuppertal’a, ve uçuş kontrollerini yaptıktan sonra ve bilgilen-dirme toplantısını beklerken akşamüstü civarı hep bir durgunluk olur...” Nancy’nin kolunun hafifçe gevşediğini hissetti. Eğer ki ona anlatmaya tenezzül edecek olsa Nancy’nin günlük hayatının detaylarını memnuniyetle dinlerdi. “Devam edeyim mi?”

“Elbette.”

“Eh, sonra bir uçağın motor sesini duydum – besbelli bunda sıradışı bir şey yok, ama sonra Sandy Worthington, yani rotacım başını subay yemekhanesinden içeri uzatıp ‘Gelip bir bak Ted, yeni Halifax, Model III,’ dedi.”

“Ve o uçak çok daha iyi, farklı bir kuyruğu var,” dedi Nancy birdenbire, sıkıcı bilgileri hatırladığı için hoşnut olan hevesli bir öğrenci gibi.

“Hayır, ilginç olan bu değildi – gerçi benim için ilginç, çok ilginç çünkü hayat kurtaracak. Her neyse, bir bisiklet ödünç aldım ve hızla iniş pistine gittim – yemekhane epey uzakta ve orası büyük bir havaalanı...” Nancy, sahile vurmuş bir dal parçasını alıp köpek için suya attı, ki köpek önce onu gidip getirmeyi düşünür gibiydi ama sonra vazgeçti. “Ve uçak da,” diye devam etti Teddy, “pisti çevreleyen çit boyunca park alanına doğru ilerliyordu ve tahmin et onu oraya kim uçurmuştu?”

“Gertie mi?”

Artık sonunda Nancy’nin dikkatini çekmişti. “Evet, Gertie. Büyük bir sürprizdi.”

Nancy’nin ablası Hava Taşıma Destek Birimi’ndeydi, uçakları birliklere, fabrikalara, bakım ünitelerine getirip götürüyordu. Pilot ehliyetini savaştan önce almıştı ve Teddy onu ne kadar kıskandığını hatırlıyordu. Teddy’nin birliğindeki adamlar, çoğu zaman itiraf etmeseler de Hava Taşıma Destek Birimi kızlarına (‘kadınlarına’ diye düzeltmişti Gertie) büyük saygı duyuyorlardı. İstendiği anda herhangi bir şeyi ve her şeyi derhal uçurabiliyorlardı –Lancaster’leri,

Mosquito'ları, Spitfire'ları, hatta Amerikan Fortress'lerini– ki bunlar uçuş becerisinde çoğu Kraliyet Hava Kuvvetleri pilotunu alt ederdi.

“Sanırım seninki,” dedi komutan Teddy'ye, Gertie'yle park alanında durup yeni uçağa hayranlıkla bakarlarken.

“Benim mi?” dedi Teddy.

“Eh, birliğin başı sensin, bence en iyi uçağı sen almalısın.”

“Güzel uçuyor,” dedi Gertie ona. Ve böylece Q-Queenie onun oldu.

Gertie fahri subay muamelesi görmüş ve çay için (“Ve de kurabiye! Ne kadar güzel.” Aslında güzel değillerdi) yemekhaneye davet edilmişti. Trenle geri dönmek zorunda kalmak yerine, şans eseri, eğrilmiş gövdesinin düzeltilmesi için bakım ünitesine götürülmesi gereken bir uçak vardı. Uçaklar burgu yapmanın gerektirdiği türden sert manevralar için tasarlanmamıştı (kendisi de öyle, diye düşünüyordu Teddy çoğu zaman). Gertie orada kaldığı kısa süre içinde hiçbir erkeğin kalbinin hızla çarpmasına neden olmamıştı –belki de onun çok cesur olduğunu belirten komutanınki hariç– çünkü o da Winnie gibi dobra ve gösterişsiz bir tipti. Teddy Shawcross kızlarını (‘kadınlarını’) çekicilik açısından sıralamaya eğilimliydi –herkesin de öyle yaptığını düşünüyordu– en az güzel olan Winnie'den başlayıp Nancy ve peri yüzlü Bea'ya. İçten içe Bea'nın en çekici olduğuna inanıyordu ama Nancy'ye olan bağlılığı bu düşüncayı sansürlüyordu. “Her Shawcross kızı bir öncekinden daha minyon ve güzel,” demişti bir zamanlar Hugh, onlar daha küçükken. Bu yargıyı duymuş olsa en çok ortancaları Millie bozulurdu.

Gertie birlikten güzel bir şekilde yolcu edilmişti, kısmen dört gözle beklenen yeni ‘Halibag’ı getirdiği için, kısmen de Teddy'yle olan bağlantısı yüzünden; “baldızım gibi,” diye açıklamıştı Teddy, ki eğer sonraki zaman diye bir şey varsa öyle de olacağını düşünüyordu. Kalkış için uçuş kontrol karavanında küçük bir grup toplanmıştı, Teddy de aralarında idi ve York'taki bakım ünitesine bir Halifax götürmek yerine Essen'e hava akınına gidiyormuş gibi hepsi hararetle el sallamışlardı. Gertie veda etmek için uçağın kanatlarını devindirip mavi gökyüzünde gürleyerek uzaklaşmıştı. Teddy onunla gurur duyuyordu.

“Onu uzun zamandır görmedim,” dedi Nancy.

“Uzun zamandır kimseyi görmedin.”

“Kendi isteğimle değil,” diye yanıtladı Nancy, sesi kırılgan geliyordu. Teddy haksızlık ediyordu, savaş tabii ki onu da kötü etkiliyor olmalıydı. Nancy’nin koluna daha sıkı girdi ve köpeğe ısıklık çaldı. “Haydi,” dedi, “istasyonun çay salonunda sana sandviç alayım. Trenin kalkmasına daha çok vakit var.”

“Bir kıza nasıl davranılacağını gerçekten de biliyorsun,” dedi Nancy, keyfi yeniden yerine gelmişti.

Teddy ısıklık çalınca köpek yeniden ortaya çıkmadı. Sahili ve denizi gözleriyle tararken göğsünde bir panik dalgası yükseldi. Isıklık çaldığında köpek hep gelirdi. Manş Denizi sakin görünüyordu ama o küçük bir köpekti ve belki de çok fazla yüzerek kendisini tüketmişti ya da tehlikeli bir akıntıya veya bir balık ağına rastlamıştı. Dalgaların arasında kayıp giden Vic Bennett’i düşündü. *Eh, o zaman size iyi şanslar.* Nancy köpeğin adını seslenerek sahilde bir aşağı bir yukarı yürüyordu. Köpeğin duyularının hayvanlara özgü yüksek bir frekansa uyumlu olduğunu biliyordu. Yer eki-bi Şanslı’nın, Teddy’nin dönüşünü onlarla birlikte beklediğini ve uçağı havaalanına yaklaşırken onlardan çok önce bunu bildiğini söylemişti. Eğer geri dönüşü gecikirse ya da başka bir yere acil iniş yapması gerekirse köpek kararlı bir şekilde orada duruyordu. Sonunda Teddy Almanlar tarafından esir alınıp geri dönmediğinde, köpek azimle gökyüzüne bakarak günlerce beklemişti.

Sonunda köpek, yeniden Ursula’nın ellerine teslim edilmişti ve Teddy eve döndüğünde, her ne kadar çok istese de onu geri almayı talep etmemişti. Ona Nancy’nin eşlik ettiğini düşünmüştü, ama Ursula’nın yanında kimse yoktu ve küçük köpeği kendisinin sevdiği kadar çok seviyordu.

Kısa süre önce köpek Q-Queenie’ye gizlice binmişti. Bunu nasıl yaptığını hiç tam olarak anlayamadılar. Bazen onları uçakların park alanına götüren kamyonu binmeyi âdet haline getirmişti, gerçi o seferinde kimse onu gördüğünü hatırlamıyordu ve onun uçakta olduğunu ancak Hornsea üzerindeki buluşma noktasına ulaştıklarında ve köpek –gayet suçlu bir şekilde– saklandığı sol dinlenme yerinin altından usulca çıktığı zaman anlamışlardı.

Telsiz operatörleri Bob Booth “Bak sen,” diye duyurmuştu interkomda, “görünüşe göre küçük bir ikici pilot almışız.” Sorun, bunun bütün kurallara aykırı olması, büyük ihtimalle bir WAAF’ı uçağı bindirmekten de daha aykırı olması değildi. Sorun, çoktan

bin beş yüz metrenin üstüne çıkmış olmaları ve Teddy'nin az önce herkese oksijen maskelerini takmasını söylemiş olmasıydı. Köpek daha şimdiden ayaklarının üzerinde düz duramıyor gibi görünüyordu, gerçi bu Kuzey Denizi üstünde harekât yüksekliğine ulaşmaya çabalayan dört motorlu korkunç bir bombardıman uçağının içinde olması yüzünden de olabilirdi.

Teddy birdenbire Mac'in Torino'dan geri dönerlerken 'Boogie Woogie Borazancı Oğlan' diye şarkı söylemesini hatırladı. Şanslı'nın böyle tuhaf bir şey yapabileceğini düşünmüyordu, ama oksijensizliğin kaçınılmaz sonucunun insanlar ve köpekler için aynı olacağına kuşku yoktu.

Belki de köpek, metal devin içine tırmanıp nereye gittiklerini merak etmişti yalnızca. Belki de Teddy'ye olan bağlılığı, ya da kendi köpek cesaretini test etme arzusu onu yönlendirmişti. Bir köpeğin aklından geçenleri kim bilirdi ki?

Nişancılar hariç hepsi maskelerini köpekle paylaştı ve onlar için tuhaf bir deneyimdi bu. "Oksijen," dedi Teddy köpeğe, kendi maskesini onun küçük burnuna yerleştirirken. Neyse ki bu Büyük Şehre yapılan uzun bir hava akını değil, Hollanda deniz taşımacılığı kanallarına yapılan bir bahçıvanlık uçuşuydu. Sağ salım yere indikten sonra Teddy onu uçuş ceketinin içine saklayıp uçaktan gizlice çıkarmıştı.

Ondan sonra Teddy uçağa yedek bir oksijen maskesi almayı unutmamaya çalıştı, böylece başka bir kaçak yolcu olursa onu merkezi oksijene bağlayabilirlerdi. Gerçi akli başında olan kim bir bombardıman uçağına kaçak olarak binmek isterdi ki?

Arkasını döndü ve birdenbire köpek oradaydı, sahilde hoplayarak yürüyor, gayet yorgun görünüyordu ama başından geçen herhangi bir macerayı anlatacak kelime dağarcığından yoksundu.

Yeniden bir araya gelince rıhtımda yavaş yavaş gezindiler, ta ki bir fotoğrafçı tarafından durdurulana ve fotoğraflarının çekilmesini kabul edene kadar. Teddy adama parasını ödedi ve birliğinin adresini verdi, ve altı günlük izninden geri dönünce –çoktan unutmuş olduğu– fotoğraf, onu bekliyordu. Güzel bir fotoğraftı ve birkaç kopyasını daha almayı düşündü –belki Nancy için– bununla birlikte bu konuda bir şey yapmaya hiçbir zaman vakit bulamadı. Tabii ki üzerinde üniforması vardı ve Nancy yazlık bir elbise giyiyor ve

hoş bir hasır şapka takıyordu, ucuz nikah yüzüğü görünmüyordu. Dünyada hiçbir dertleri yokmuş gibi ikisi de gülümsüyordu. Şanslı onlarla birlikteydi, o da mutlu görünüyordu.

Teddy fotoğrafı savaş giysisinin cebinde, gümüş renkli tavşanın yanında taşıdı. Fotoğraf savaştan ve esir kampından sağ çıktı ve sonrasında hatıraların ve ödüllerin olduğu bir kutuya gayet umursamazlık içinde atıldı. “*Objets de vertu*⁵⁸,” dedi Bertie, Teddy Fanning Court’a taşındıktan sonra kutudakileri gözden geçirirken. Asla tanımadığı büyükannesi Nancy’yi çok merak ediyordu. “Ve de bir köpek!” dedi, ilgisi derhal küçük köpeğin neşeli hâline çekilmişti. (“Şanslı,” dedi Teddy şefkatle. Köpek kırk yıldan uzun bir süre önce ölmüştü ama onun artık dünyada olmadığını düşündüğünde Teddy kalbine hâlâ bir üzüntü saplandığını hissediyordu.)

Fotoğrafın üzerinde bir leke, üst kısmına boydan boya bulaşmış kahverengi bir iz vardı ve Bertie bunun nasıl olduğunu sorunca Teddy “Sanırım çay,” dedi.

Birinci görev turu bitince Teddy eğitmen olarak bir Harekât Eğitim Birliği’ne geçmişti, ama süresini tamamlamadan önce yeniden harekâtlara gönderilmeyi istedi. “Tanrı aşkına, neden ki?” diye yazdı Ursula. “Başka bir tur daha yapmak zorunda olmadan önce nispeten daha güvende birkaç ay geçirmek varken?” Teddy’ye göre ‘nispeten’ HEB için iyi bir kelimeydi. Oraya ilk geldiğinde üssü çevreleyen tarlalara bakmış ve henüz kaldırılıp götürülmemiş en az beş uçak enkazı saymıştı. Sanki şans, zaten acemi ekiplerin aleyhine değilmiş gibi, HEB’lerde uçurmak için çoğu emekliye ayrılmış, eski püskü uçaklar veriliyordu. Teddy tarlaların dört bir tarafına saçılmış uçakların içinde bulunanların akıbetini sormadı. Gerçekten de bunu bilmek istemediğine karar verdi.

“Eh,” diye cevap yazdı ablasına, “iş henüz bitmedi.” Bitmesine de çok var, diye düşündü. Duvara binlerce kuş fırlatılmıştı ve duvar hâlâ sapasağlam duruyordu. “Ve ben kahrolası iyi bir pilotum,” diye ekledi, “o yüzden bu mücadelede acemileri eğitmektense uçarak daha iyi hizmet verebilirim.”

Mektubu yeniden okudu. Kulağa mantıklı bir gerekçe gibi geliyordu. Ablasına sunabileceği, Nancy’ye sunabileceği, dünyaya sunabileceği bir gerekçe gibiydi; gerçi savaşın tam ortasındalarken

58 Tarihi ya da sanatsal değeri olan nesne. (ç. n.)

bir gerekçe göstermesi gerektiğini hissettiği için de içerliyordu. O, ailenin savaşçısı olarak seçilmemiş miydi? Bununla birlikte bu asil görevin artık Jimmy'e geçmiş olabileceğini düşünüyordu.

İşin gerçeği yapmak istediği, yapabileceği başka bir şey yoktu. Bombardıman akınlarında uçmak ona *tam* uyuyordu. O buydu. Önemsemediği tek yer bir Halifax'ın içiydi; toz ve yakıt kokusu, ekşimiş ter, lastik ve metal ve oksijenin tadıydı. Motorların gümbürtüsüyle kulaklarının sağır olmasını istiyordu; soğukla, gürültüyle, can sıkıntısı ve adrenalinin eşit miktarda karışımıyla bütün düşüncelerden arınmaya ihtiyacı vardı. Bir zamanlar onu adam edecek şeyin savaşın yapısı olacağına inanıyordu, ama şimdi savaş tarafından yok edildiğini fark ediyordu.

Yeni bir ekibi vardı – nişancılar Tommy ve Oluf, birisi İngiltere'nin kuzeydoğusundan, diğeri Norveç'tendi. Dört numaralı grupta epey Norveçli vardı, çünkü Polonyalılar gibi onlar da kendi birliklerini oluşturacak kadar çok değillerdi. Norveçliler, sorumluluklarında neredeyse kana susamış Polonyalılar kadar ateşliydi. Her zaman kararlılıkla devam ediyorlardı. Evlerine dönüp karşılarında özgür bir Polonya bulacakları gün için yaşıyorlardı. Bu tabii ki olmadı. Teddy çoğu zaman Polonya'nın yirminci yüzyılda engelleri aşarak yolunu bulduğunu düşünmüştü.

Yine karmakarışık bir ekiptiler. Rotacısı Sandy Worthington Yeni Zelandalıydı, uçuş mühendisi Geoffrey Smythson Cambridge mezunuydu. ("Matematik," dedi ağırbaşlı bir şekilde, sanki bu bir dinmiş gibi.) Teddy onun Nancy'yi tanıyıp tanımadığını merak etti ve Geoffrey ondan bahsedildiğini duyduğunu söyledi, Fawcett Ödülü'nü kazanmıştı, değil mi? "Akıllı kız," dedi. "Akıllı kadın," dedi Teddy. Telsiz operatörü Leeds'li Bob Booth'tu ve bombacısı – "Selam, ahbap."

"Ne arıyorsun burada?" diye sordu Teddy.

"Eh, bir HEB'de eğitim veriyordum ki ünlü Ted Todd'un harekâtlara erken döndüğünü duydum ve bensez uçmasa iyi olur diye düşündüm. Avustralyalı bir birlik beni istedi ama birilerine torpil yaptırdım."

Teddy Keith'i görünce neredeyse duygularına hakim olamamıştı – eski ekipte en yakın olduğu kişi oydu ve başka kimseyle konuşamayacakları pek çok şey paylaşmışlardı, ama yine de yeniden karşılaştıklarında kendilerini kontrol altında tutmuşlar ve erkeksi bir

şekilde kısaca el sıkışarak selamlaşmışlardı. Sonra, yüzyıl ilerledikçe, Teddy duyguların söz konusu olduğu yerde erkeklerin nasıl da yavaş yavaş kısıtlamaları gevşettiğini gözlemlemişti, ta ki yirminci yüzyıl yirmi birinciye döndüğü zaman (ve sıfırlı yıllar başladığında) erkekler, duyguları üzerindeki kontrolü, belki algılarını da tümünden kaybettikleri görüntüsü sergilemişlerdi. Dört bir tarafta futbolcular ve tenis oyuncularını ağıyor, sıradan adamlar sokakta diğer adamları kucaklayıp yanaklarından öpüyordu. “Ah, Tanrı aşkına baba,” dedi Viola. “Böyle bir saçmalığı nasıl düşünebilirsin? Acılara dayanıklılık. Gerçekten de erkekler duygularını gizlediklerinde dünyanın daha iyi bir yer olduğunu mu düşünüyorsun?”

“Evet.”

Bazen hâlâ Vic Bennett’in annesinin mutfağında nasıl da kendisini tutamayıp ağladığını dehşet içinde hatırlıyordu. Bunun kimseye, özellikle de kendisine bir faydası olduğunu düşünmüyordu. Nancy öldüğü zaman sessizce ve herkesten gizli ağlamıştı, birisi için yas tutmak adına bu, saygılı bir yol gibi görünüyordu.

“Bence Diana’nın suçu,” dedi Bertie.

“Diana mı?”

“Prenses. Acı çekmenin kahramanca bir şey gibi görünmesini sağladı. Senin zamanında bunun tam tersiydi.” Kilburn’daki Beyaz At figürünün tepesinde oturmuşlar, veda turunda durdukları bir yerde hoş bir pansiyoncu kadının onlar için paketlediği sandviçleri yiyorlardı.

Bir köpek gibi, diye düşündü Teddy, onun da iyi günleri geride kalmıştı. “Dünya için çok yaşıyım,” dedi.

“Ben de,” dedi Bertie.

Nancy yalnızca bir gecelik izin alabilmişti o yüzden bir istasyon peronunda buluşmalarından en fazla yirmi dört saat sonra bir başka peronda ayrıldılar. Birlikte daha uzun zaman geçirecekleri izlenimine kapılmıştı ve el sallayıp onu yolcu ederken hüzünlendiğini hissetmişti, ama tren ortadan kaybolduğu anda hissettiği şeyin belki de rahatladığı için hissettiği suçluluk duygusu olduğunu fark etti.

Keith de izin deyken Londra’ya gelmişti; buluştular ve Quaglini’nun yerinde Bea ve bir sığınmacı olan arkadaşı Hannie ile kafa dengi ve platonik bir dörtlü oluşturdular. Hepsi de epeyce içki içti ve Keith,

aynı anda iki kadına birden kur yapmak için elinden geleni ardına koymadı. Hannie çok hoştu ama ilgi duymuyor gibi görünüyordu ve Bea 'kapılmıştı', bir doktorla nişanlıydı, gerçi ikisi de Keith'e çok iyi davrandılar. Teddy Bea'nın doktoruyla hiç tanışmadı. Adam askeri birliklerle beraber Normandiya çıkartmasına katılmış ve Gold sahilinde ölmüştü ve Bea savaştan sonra bir cerrahla evlenmişti.

Bea BBC'de çalışıyor, program yapımcılığı ve biraz ara doldurma sunuculuğu, biraz da 'arka plan' işi yapıyordu ve Hannie kulağa anlaşılmaz gelen bir devlet dairesinde çevirmen olarak çalışıyordu. Bea Alman bombardımanı sırasında, morgda vücut parçalarını bir araya getirmek için işe alındığında tıp dünyasına adım atmıştı. Sanat fakültesine gitmiş olması, pek de beklenmedik bir nedenden dolayı onun bu iş için uygun görülmesini sağlamıştı. "Sanırsam anatomi yüzünden," dedi Bea. Adamların dağılmış bedenlerinin görüntüsüne alışmış olan Teddy bile, midesinin böyle bir işi kaldıramayacağını düşünüyordu. Sonraki yıllarda, başka bir terörizm çağında, Teddy parklardaki ve gece kulüplerindeki, gökdelenlerdeki ve yolcu uçaklarındaki bombalar ve parçalarına ayrılıp gökten yere düşen bedenler hakkında yazılar okumuş ve acaba birileri onları yeniden bir araya getiriyor mu diye merak etmişti. Sylvie her zaman bilimin, erkeklerin birbirini öldürmek için yeni yollar bulduğu düşüncesini savunmuştu, ve yıllar geçtikçe (sanki savaş yeterince iyi bir kanıt değilmiş gibi) Teddy onun belki de haklı olduğunu düşünmeye başlamıştı.

Hannie'yle dans etti, kadın onun için tam doğru boydaydı ve 'birisinin' Fransa'dan gelirken getirdiği 'Soir de Paris' parfümü kokuyordu, ki bu onun gizli çevreler içinde zaman geçirdiğini düşünmesine neden oldu. (Tanıdığı ve öyle olmayan bir kadın var mıydı?) Zümrüt küpeler takıyordu ve Teddy onlar hakkında yorum yapınca kahkahalarla güldü ve "Sahte! Zümrüt almaya parası yetecek birisi gibi mi görünüyorum?" dedi. Ailesini Almanya'da bırakmıştı ve 'her bir Nazi'nin' acı içinde ölmesini istiyordu. Haksız değil, diye düşündü Teddy.

Dörtlü, ertesi akşam yeniden buluşmayı ayarladı ve hepsinin de savaş için mükemmel bir panzehir olduğunda hemfikir olduğu *Arsenik Kurbanları*'nı görmeye gittiler.

Savaştan sonra Teddy, Bea'dan Hannie'nin Özel Harekât İdare-si'nde çalıştığını ve Normandiya çıkartmasından önce Fransa'da

görevlendirildiğini öğrendi. Ursula ve Bea ona ne olduğunu öğrenmek için ellerinden geleni yapmışlardı (“çünkü artık başka kimsesi yok”). Her zamanki berbat hikâyeydi.

O küpelerin taklit değil gerçek zümrüt olduğu ortaya çıktı, on dokuzuncu yüzyıl sonu Fransız küpeleriydi, çok hoştular ve bir zamanlar Fransız annesine aittiler. (“Bende biraz Macar kanı da var, aynı zamanda Alman kanı da tabii ki, ve hatta biraz Roman-yalı. Avrupalı bir melezim!”) Küpeler hayatlarına 1899’da, Ma-rais’teki bir kuyumcu atölyesinde başlamışlardı ve bütün eşyalar gibi onları kullanan insanlardan daha uzun yaşamışlardı. Hannie onları ‘saklaması’ için Bea’ya emanet etmişti. (“Beni birkaç hafta göremeyebilirsin.”)

“Sanırım geri dönmeyeceğini biliyordu,” dedi Bea. Bea ölmeden önce küpeleri Teddy’ye verdi, çünkü o gerçekten de Hannie’yi hatırlayan dünyadaki diğer tek kişiydi, ve böylece Bertie küpeleri düğün gününde taktı, ki Teddy o günü görecektik kadar uzun yaşamadı. Bertie Westminster Köprüsünde tesadüfen tanıştığı adamla kış mevsiminde, Cotswolds’daki bir Sakson kilisesinde evlendi ve antika dantel bir gelinlik giyip kardelen buketi taşıdı. Biraz tartıştıktan sonra onu damada Viola’nın vermesini kabul etti. Mükemmel oldu.

Ertesi gün, yani pazar günü Keith ve Teddy erken treni yakalayıp Fox Corner’a gittiler, Sylvie onları öğle yemeğine davet etmek için yaygara koparmıştı. Keith hevesliydi, daha önce de ziyarete gelmiş ve Sylvie’nin gönlünü çelmişti. Ayrıca kilerinin ne kadar dolu olduğunu da biliyordu. Ursula onlarla gelmeyi reddetti. “Annem ikinizi de kendisine saklayabilir,” dedi ve pis pis güldü.

Teddy, onunla Fox Corner’a gelen ekibinin herhangi bir üyesiyle tanışmaya her zaman istekli –belki de Sylvie’den daha istekli olan– Bayan Shawcross’la tanışması için Keith’i Jackdaws’a götürdü. Ona Gertie’yi gördüğünü söyleyebildi ve Bayan Shawcross “Ne kadar heyecanlı, ama onun için o kadar endişeleniyorum ki. İnsan Amy Johnson’ı hatırlıyor, bilirsin ya,” dedi. Millie ‘kısa süreliğine’ orada yaşıyordu ve Keith’e abartılı bir şekilde kur yaptı. “O kızı zincirlemek lazım,” diye güldü Keith, sonunda onun pençesinden kurtuldukları zaman. “Benim tipim değil,” dedi. Hâlâ Bea’nın arkadaşı Hannie’den hoşlanıyordu. “Gerçi onu koyun çiftliğine götürdüğümü hayal edemiyorum,” dedi. Keith Avustralya’ya geri döneceğinden

hiçbir zaman kuşku duymamıştı ve onun kararlılığı Teddy'yi rahatlatıyordu. "O Yahudi, biliyorsun," dedi Keith.

"Biliyorum."

"Tanıdığım ilk Yahudi kişi," dedi Keith, sanki hayret eder gibiydi. (Sylvie olsa "Yahudi kadın," derdi.) "Âşık olmak güzel olmalı," diye ekledi, şaşırtıcı bir şekilde romantik yanını ortaya sererek. "Kalbini dinle ve bütün o şeyler."

"Yavaş ol," dedi Teddy. "Artist gibi konuşuyorsun." (Ya da bir kadın gibi). Aylar sonra Teddy'nin kendisi 'âşık oldu'. Kalbini dinledi ve kalbi onu ucu olmayan dar bir yola, bir çıkmaz sokağa götürdü, ama Teddy bunu çok da önemsemedi.

Romantik bir ara dönem.

Julia. Uzun boylu ve sarışındı, ki bunların ikisi de Teddy'nin genellikle kadınlarda çekici bulunduğu özellikler değildi. "*Doğal sarışın*," diye belirtti Julia. "Daha önce onlardan biriyle tanıştığımı sanmıyorum," dedi Teddy. "İşte şimdi tanıştın," dedi Julia ve güldü. Gülerken kaba olabilecek ama aslında çekici bir şekilde başını arkaya atıyordu. Gülerken ağzını kapatan kadınlardan biri değildi ama zaten güzel, krema ve inci gibi dişleri vardı. ("Aileden geliyor," dedi Julia. "Bir de iyi dişçilikten.") Çokça gülüyordu.

Stella'yla aynı okula gitmişti ve Stella özverili bir biçimde Teddy'ye Londra'dayken 'Julia'yla iletişime geçmesini' söylemişti. "Ona âşık olma," diye de (onu teşvik ederek) uyarılmıştı. "Senden daha iyi erkeklerin kalbini kırdı." Gerçi Stella Teddy'den daha iyi bir erkek tanımıyordu.

Teddy âşık olmadan ölmek istemiyordu ve herhangi bir anda ölmeyi beklediğinden, ona savaş zamanı romantizminin tadına baktırması için kuşkusuz aşk tanrısının elini zorladı. Bunun için hazırды.

Julia Kara Hizmeti Destek Kuvveti'ndeydi, Londra'nın merkezindeki bir garajda, askeri kamyonları sürüyordu. Üzerinde hep yağ ve yakıt izi oluyordu ve tırnakları hep kirliydi. Yine de bakışları hep üzerinde topluyordu. Onun için bu, sarı saçları kadar doğal bir şeydi. O her zaman lokantada iyi masalarda ve tiyatrodaki iyi koltuklarda oturan, insanların bir şeyler verdiği türden bir kızdı. Onda insanın gözlerini kamaştıran bir şey, insanları büyüleyen bir cazibe vardı. Teddy'yi büyüleyen. Bütün bir hafta boyunca.

Julia birlikte yedikleri ilk akşam yemeğinden sonra biraz izin 'koparmayı' başardı. Bu aynı zamanda ilk geceleriydi ("Oyalanmanın bir anlamı yok, hayatım," dedi Julia, Teddy'nin üniforma ceketinin düğmelerini açarken.) O izin kopartabilen türden bir kızdı. "Babam herkesi tanır." Babası 'hükümette bir danışmandı', bu her ne demektiyse, ama tek altın çocuğunun özgürce ve başıboş dolaşmasına izin veriyordu. Julia yirmi iki yaşındaydı, çocuk değildi. Annesi ölmüştü. "Çok yazık."

Julia'nın 'dünya kadar' parası vardı – babası aynı zamanda bir lorddu. Teddy, pek çok lordun oğullarıyla okula gitmişti ama Julia'nın yetiştirilme tarzı onu soğutmamıştı, gerçi ailenin 'Londra'daki evi' olan Regent's Parkı yanındaki devasa malikânedен etkileneden edememişti. Northamptonshire'da 'aileden kalma büyük bir binaları' ve İrlanda'da 'bir evleri' vardı. "Ah, bir de şu anda iğrenç bir Nazi bölge yöneticisinin işgal ettiği Paris'te bir daire." Babası evden taşınmış, Westminster'de bir yerlerde yaşıyordu ve Julia'nın Petty France Sokağı'nda bir dairesi vardı.

Londra'daki ev bir süre için kapatılmıştı. Her şey öylece olduğu yerde bırakılmış, üzerlerine örtü örtülmüştü. Koskocaman avizeler kılıflarının altında hâlâ tavandan sarkıyor, tuhaf bir şekilde paketlenmiş hediyeler gibi görünüyorlardı. Ev sanki yas tutuyormuş gibi değerli tabloların üzerlerine örtüler örtülmüştü. Birbirinden farklı çeşit çeşit örtüler ve eski çarşafklar –bazıları çok da eski değildi– mobilyaların üzerine atılmıştı. Teddy işlemeli bir yatak örtüsünün altında bir XV. Louis kanepesi, üzeri çarşafkla örtülmüş harika bir XIV. Louis kakma komodin, üzerine bir kuştüyü yorgan tıklmış ve görünüşe göre Marie Antoinette'e ait bir yazı masası keşfetti. Bir kurulama bezinin altında Gainsborough tablosu buldu. Onların güvenliği için üzüldü. "Bunlar için endişelenmiyor musun?"

"Endişelenmek mi?" (Bu Julia'nın sözlüğündeki bir kelime değildi, müthiş derecede kaygısızdı ve onu Teddy'ye çeken şey de buydu.)

"Birinin onları çalmasından ya da bombayla yok edilmelerinden endişelenmiyor musun?"

Julia yalnızca omuzlarını silkti ve "Bu tür şeylerden bizde bir sürü var," dedi.

Merdivenlerde önünden geçerken her seferinde küçük bir Rembrandt tablosunun üstündeki örtüyü kaldırıyordu. Onu kim-

se özlemez, diye düşünüyordu. Böylesine aldırıışsız insanlar böyle bir hazineyi hak ediyorlar mıydı? Eğer Rembrandt'ı alırsa hayatı büyük ölçüde farklı olurdu. En başta bir hırsız olurdu. Farklı bir hikâyeydi bu.

Birkaç Rubens, bir Van Dyke, holde bir Bernini, her türlü İtalyan Rönesans hazinesi vardı. Ama kalbini çalan o küçük Rembrandt'tı. Bütün evi soyabilirdi. Ön kapıdaki büyük vazonun altında bir anahatar vardı. Evde hiç güvenlik olmadığı için Julia'yı azarladığı zaman o yalnızca gülmüş ve "Evet, ama çok ağır bir vazo," demişti. (Gerçekten ağırdı.)

"Bana kalırsa onu alabilirsin, hayatım," dedi Julia, onu Rembrandt'a bakarken yakalayınca. "Karanlık ve eski bir şey."

"Teşekkürler, ama hayır." Tam bir ahlaki doğruluk abidesi. Hayatının sonraki yıllarında tabloya el koymuş olmasını diledi. Kimse onun gerçek bir Rembrandt olduğuna inanmazdı, şehir dışındaki bir evin duvarında neredeyse yalnızca kendi suçluluk dolu keyfi için varlığını sürdürürdü. Onu almalıydı. Sonradan Londra'daki ev bir V-2 roketiyle vurulmuş, Rembrandt tablosu sonsuza dek yok olmuştu.

"Bana kalsa sanat eserini alabilirsin," dedi Julia. "Korkarım ben çok sığ bir insanım." Teddy'nin deneyimlerine göre insanlar genellikle iddia ettikleri şeyin tam tersi olurdu, gerçi Julia'nın bu durumda söylediği şey doğrudu. Muhteşem bir şekilde sanata ilgisizdi.

Petty France Sokağı'na gitmediler. Onun yerine romantik ara dönemlerini Londra'daki evde ya da uykunun hiçbir rol oynamadığı unutulmaz bir akşam, onun kullanımı için sürekli olarak müsait gibi görünen Savoy Oteli'nde bir süitte geçirdiler. Londra'daki evin kilerinde litrelerce şampanya vardı ve haftayı, onları içip paha biçilmez çeşit çeşit antikaların üzerinde sevişerek geçirdiler. Birdenbire Teddy, Julia'nın hayatını her zaman böyle yaşıyor olmasının mümkün olduğunu fark etti.

Yunan tanrıçaları tarzında kusursuz bir vücudu vardı. Onu sakin ve kayıtsız, zavallı Akteon'u av köpekleri tarafından parçalanıp öldürülmeye mahkum etmekten mutlu olan bir tanrıça olarak hayal edebiliyordu. Nancy Olimpos'un acımasız dünyasında asla yaşayamazdı, onun daha çok şen bir pagan ruhu vardı.

"Nancy kim?"

"Nişanlım."

“Ah, hayatım, ne kadar tatlı.”

Julia'nın cevabı keyfini gayet bozmuştu. Biraz kıskançlığın ekleyeceği hafif acılık, bütün o deneyime çok şey katabilirdi. Olan şey buydu, bir deneyim yaşıyordu, kalbiyle hiçbir zaman tamamen bağlanmamıştı. Romantizmle oyun oynuyordu. Bu Hamburg'dan, Beethoven'dan ve Keith'in ölümünden sonraydı, Nürnberg'den kısa süre önceydi ve hiçbir şeyi, özellikle de güzel ve sığ sarışınları çok önemsemediği sıralardaydı. Ama kısıtlama olmadan, şehvetli (Julia'nın deyişiyle 'açık saçık') seks yapma şansı elde etmiş olmasının değerini anlıyordu, böylece sonraki yıllarda sıradan tarza geri döndüğü zaman en azından aldırıışsızca sikmenin ne demek olduğunu biliyordu. Bu kelimedden çok hoşlanmıyordu ama Julia'nın hakkını bir tek o veriyordu gerçekten de.

İzninin son gününde Londra'daki eve gitti ve ağır vazoyu kaydırınca altında anahtar olmadığını, yalnızca üzerine bir şeyler karalanmış bir kâğıt parçası olduğunu gördü: “Hayatım, her şey çok güzeldi, bir yerlerde görüşürüz, Jxx”. Evden dışlanmış olmaya epey içерlemişti, orada kendini gayet evinde gibi hissetmeye başlamıştı.

Aradan uzun zaman geçmemişti ki Julia bir ordu mühimmat üssüne atandı ve bir bomba deposu kaza eseri patladığında ölen on yedi kişiden birisiydi. O sırada Teddy çoktan esir kampına düşmüştü ve yıllar sonra Julia'nın babasının öldüğü haberini adamın kendi gazetesinden okuyana kadar bu olayı öğrenmedi ('Adı seks skandalına karışan asilzade hayatını kaybetti').

Julia'nın mükemmel ve bembeyaz kol ve bacaklarının kırıldığını ve eski çağdan kalma heykeller gibi ortaya saçıldığını hayal etti. Haber, onun gerçekten de umursamayacağı kadar eskiydi – Nancy'nin hastalığı henüz yeni başlamıştı. Aynı gazete makalesini okuyana kadar Londra'daki ev konusunu da bilmiyordu ('Savaş sırasında paha biçilmez onca sanat eseri yok oldu'). Küçük Rembrandt tablosu için, uzun zamandır düşünmediği Julia için tuttuğundan daha çok yas tuttu.

Ama bunlar sonra olacaktı. Şimdi Keith'le birlikte Jackdaws'dan geri dönüyor ve Fox Corner'ın misafir odasının davetlilerle dolu olduğunu görüyordu. Sylvie öğle yemeği için Teddy'nin daha önce hiç karşılaşmadığı ve pek de ilgisini çekmeyen bazı insanları davet etmişti.

Orada ahkâm kesen bir yerel meclis üyesiyle onun karısı ve

kendisini Sylvie için müstakbel bir aday olarak sıraya sokan (ve kendisine 'eski moda bir bekâr' diyen) bir avukat vardı. Ayrıca, özellikle de savaşın hayatını ne kadar da güçleştirdiğinden bolca şikâyet eden yaşı gayet ilerlemiş bir dul ve sonra Sylvie'nin 'din adamı' diye bahsettiği bir adam da vardı. Sıradan bir rahip değil, bir piskopos – yani üstün bir tür vaizdi. Teddy'nin bir piskoposun beklediği üzere gayet kaypak bir adamdı.

Herkes –adamlar da– küçük bardaklarda şeri içiyordu ve Sylvie, Keith ve Teddy'ye "Birayı tercih edersiniz sanırım," dedi.

Keith en cana yakın Avustralya aksanıyla "Bir bardak biraya hayır demem, Bayan T," diye yanıtladı.

Sylvie sanki sıradan bir komedi tiyatrosu için bir grup oyuncuyu bir araya getirmişti. Genelde pek de zaman ayırmayacağı türden bir burjuva grubuydu ve Teddy, Sylvie'nin sosyal çevresini neden cemaatin ileri gelenleriyle genişletmeyi seçtiğini anlayamamıştı. Sylvie, Teddy'nin madalyalarını işaret ederek gösteriş yapmaya ve 'cesurca işleri' konusunda böbürlenmeye başladığında –cesurca olsun ya da olmasın, her ne kadar ona 'işleri' konusunda neredeyse hiçbir şey anlatmamış olsa da– bu önemli kimseler topluluğuna hava attığından ancak kuşkulana başlamıştı. Ondan 'kahramanca başarılarından' bazılarını anlatmasını istediklerinde kesinlikle söyleyecek hiçbir şeyi olmadığını fark etti ve serüvenlerini nükteli bir şekilde anlatarak onları eğlendirme işi Keith'e düştü, böylece savaş kulağa Augustus'un maceralarından birisi misali bir dizi zıpır haylazlık gibi gelmeye başlamıştı.

"Ama yine de," dedi bekâr adam, daha vahşi bir şeyler duymayı bekleyerek, "her şey eğlenceden ibaret değil. Kuşkusuz Almanları bombalayıp günlerini geceye çevirdiniz."

"Evet, tebrikler," dedi yerel meclis üyesi ağdalı bir şekilde. "Güzel bir gösteri. Hamburg, Kraliyet Hava Kuvvetleri için büyük bir başarı oldu, değil mi?"

"Evet, tebrikler, gençler," dedi piskopos, şeri bardağıyla hafiften kadeh kaldırarak. "Şimdi de geri kalanları haklayalım."

Hepsini mi, diye düşündü Teddy.

"Seni uyarmalıyım," diye yazmıştı Ursula Teddy'ye, "domuz öldürüldü." Teddy Sylvie'nin domuzuyla, toparlak pembe bir yavru olarak geldiğinden beri pek çok sefer karşılaşmıştı. Domuza gayet

hayran kalmıştı. Hayvan heybetliliği konusunda hiçbir hak iddia etmiyordu, derme çatma yapılmış kafesinde burnunu çekiyor ve etrafı koklayıp duruyordu, karşısına çıkan her artık yemek için minnettardı. Ve şimdi görünüşe göre zavallı yaratık pastırma, sosis, jambon ve bir domuzun öldükten sonra kaderinde olan bütün o şeyler olarak paketleniyordu. Büyük olasılıkla para için dolandırıcı Sylvie tarafından sokak sokak dolaşıp satılmak üzere.

Bahçeden sebzelerle pişmiş ve geçen sonbaharın kavanozlanmış elmalarından yapılmış sosla fırında domuz budu ve çok çalıştırılmış tavukların sağladığı bezeli tatlıyı yiyeceklerdi. Domuzu canlıyken ve hâlâ dört sağlam bacağı varkenki hâliyle düşünmemek Teddy'nin elinde değildi.

"Her şey Fox Corner'dan," dedi Sylvie gururla, "masadaki domuzdan reçele ve tatlıdaki yumurtalara kadar." Belki de bekâr adama ya da piskoposa evdeki ekonomi idaresinin reklamını yapıyordu. Teddy annesinin yeniden evlendiğini hayal edemiyordu. Gayet sağlam, kendinden memnun bir orta yaşa yerleşmişti ve her şeyi kendi tarzında yapmaktan hoşlanıyordu.

"İşte bu, bir adamı neşelendirecek bir koku," dedi piskopos, kızaran domuzu koklamak için din adamlarına özgü kibar burnunu kaldırıırken.

Avukat, küçük bardaktan şerisini içip bitirirken Sylvie'ye "Böylesine kendine yeterli olman çok yaratıcı, tatlım," dedi ve içki sürahisini bulmayı umarak etrafına bakındı.

"Sivil cephedeki kadınlar için madalyalar olmalı," diye söylendi meclis üyesinin karısı, "cefasını çektiğimiz her şey bir yana, yaratıcılığımız için." Bu görüş, yaşlı duldan daha da fazla şikâyet gelmesine neden oldu. ("Cefa çekmekmiş! Bir de bana sorun.")

Teddy gittikçe sinirlendiğini ve tedirginleştiğini hissetti. "Bana biraz müsaade eder misiniz?" dedi, bira bardağını bırakırken. "İyi misin ahbap?" dedi Keith, onun önünden geçerken. "Yalnızca biraz hava almaya ihtiyacım var," dedi Teddy.

Keith'in onun için bir mazeret bularak "Sigara içmeye çıkıyor," dediğini duydu.

Teddy, dışarıda olduğunu gördüğü ve tel kafesin arkasındaki kümeslerinde güvende duran tavukları gözlemlemeye kararlı köpeği ıslık çalıp çağırdı. Son derece sadık olan Şanslı, yola doğru ilerleyen Teddy'yi takip etti.

Köpek bahçe kapısının altından kayıp süt ineklerinin otlağına çıktı ve sonra inekleri görünce şaşkınlık içinde durdu. “İnekler,” dedi Teddy. “Sana zarar vermezler,” diye de ekledi, ama köpek çilinginca havlamaya başladı. Hem sinirli hem de cüretkârdı, bu karışım normalde yumuşak huylu olan inekler için endişe vericiydi ve köpek herhangi bir sorun çıkarmadan önce Teddy gidip onu aldı.

Hamburg gerçekten de ‘iyi bir gösteri’ olmuştu, diye düşündü. Kuzey Denizi üzerinde uçarken şartlar mükemmeldi ve Almanlar yanlış GEE zincirini bozmuşlardı, böylece rotacılar, radyo yön bulma sisteminden hedefin konumu için güvenilir bilgi edinebilmişlerdi. *(Bombalama tekniklerinden daha ilginç bir şey hakkında konuşalım.)*

Göze hiçbir şeyin çarpmadığı Kuzey Denizi’nin karanlığında geçen uzun bir yolculuktan sonra Alman sahiline ulaşmak ve Pathfinder’ların bıraktığı ve zarifçe dökülüp dünyaya damlayan altın renkli ateşten mumlar gibi geçiş kapılarını gösteren, onları bir araya getirip dümdüz ve dar bombardıman çizgisine doğru yolu gösteren güzergâh işaretlerini görmek rahatlatmıştı. Konvoydaki bombardıman uçaklarının birbirine çok yakın gitmesi gerektiği onlara bilgilendirme toplantısında önemle anlatılmıştı, bunun nedeni yalnızca bombardımanı bir noktada toplamak değil, aynı zamanda ilk kez kullandıkları Pencere sisteminin, onlardan olabildiğince çoğunu koruması içindi. Gizemli Pencere konusunda biraz kuşku duyuluyordu ve bilgilendirme toplantısında insan, bilim adamlarının kutsal kâseyi bulduklarını düşünürdü, ama toplantıda ekipler bu konuda çok mutlu olmuşlardı. Pencere onların yeni ‘gizli silahı’ – radara yakalanmayı engelleyen bir tür alüminyum çöptü.

Bazı uçaklar çoktan özel bir boşaltma kanalıyla donatılmıştı, ama Q-Queenie gibi çoğu uçak, Pencere’yi atmak için hâlâ işaret fişeği kanalını kullanıyordu. Bu berbat bir işti ve Teddy, buna son derece içerlemiş olan Keith’i aşağı, uçağın buz gibi gövdesine indirmişti, taşınabilir oksijen şişesinin yanı sıra feneri ve kronometresi işini güçleştirirken Keith orada, işaret fişeği kanalının yanına tünemek ve her altı saniyede bir hantal paketlerin lastiğini çıkarıp uçaktan dışarı atmak zorundaydı. Ah, ama yere düşen ve Alman avcı uçakları, bombardıman uçaklarına yönelmesin diye onların yer radarlarının üzerine yağan o uzun gümüşü şeritler ne kadar da güzeldiler. Mavi ana projektör çaresizce hazırolda beklerken projek-

törlerin gökyüzünde amaçsızca dolaştığını görebiliyorlardı. Alman uçaksavar silahlarının hedef alacağı hiçbir şey yoktu, o yüzden şehre yaklaşırlarken yalnızca şenlik ateşi gecesindeki maytaplar gibi boş umutla göğe fırlatılan bir yaylım ateşi vardı. Gerçek anlamda hiç hasar almadan hedefe ulaşmışlardı.

Hem de nasıl bir hedefti – bir saat içinde iki bin üç yüz ton bomba ve üç yüz elli bin yangın bombası atılmıştı. Bu bir dünya rekoruydu. Pathfinder’lar tarafından şehrin üzerine bırakılan ilk hedef işaretleri, aşağıdaki toprağa yağın kırmızı ve altın renkli bir fıskiye gibiydi, onları harika yeşil işaretler takip etmişti, böylece genel olarak yarattığı etki, siyah gökyüzünden dalga dalga dökülen değerli taşlarla süslü havai fişekler gibiydi. Renkli ışıklara kuvvetli patlayıcıların parlak ve hızlı ışıltıları ve bin sekiz yüz kiloluk varil bombalarının daha büyük ve daha yavaş patlamaları da ekleniyordu ve binlerce yangın bombası şehrin üzerine yağarken her yerde beyaz ışıkların büyüleyici pırlıltısı vardı.

Amaç, patlayan ağır bombalarla çatıları uçurup binaları açığa çıkarmak, böylece düşen yangın bombalarıyla yangın başlatıp ve binaları cayır cayır yanan bacalara dönüştürmektir. Bombardıman uçaklarının yaptığı şey buydu; aşağılarında, toprağın üzerinde ne varsa ateşe veriyorlardı. Şehir kav gibi kuruydu, neredeyse hiç nem yoktu, sonunda Hitler’e (ve Britanya hükümetine) Bombardıman Komutanlığı’nın neler yapabileceğini göstermek için şartlar mükemmeldi.

Q-Queenie, onlar için hedefi çoktan aydınlatan Pathfinder’ların ve Lancaster’ların ardından ikici dalgayla gitmişti.

Gökyüzünü benek benek aydınlatan yangın bombalarının parıltısı ve ışıltısıyla Noel zamanı gibiydi. Her yerde kırmızı ışıklar alev alev yanıyordu, gerçi ışıklar kısa süre sonra karanlık bir duman bulutuyla gizlenmeye başladı. Teddy Keith’in “Bombaları kaldırıyoruz” dediğini duyana kadar bombacı onları piroteknik gösterisinin merkezine kadar yönlendirdi, “Sola, sağa, biraz daha sağa...” ve dört bombardıman uçağı dalgası henüz rahatça hedefe doğru ilerlerken onlar da eve dönüşe geçtiler.

Ertesi akşam Essen’e gittiler, bu da bir başka azami gayret gerektiren bir baskındı ve sonra Amerikalılar görevi devralıp arka arkaya iki gün, gündüz vakti Hamburg’a baskın yaparken ve yangın bombalarıyla ateşi körükleyip güçlü patlayıcılarıyla daha da çok

yangın çıkarırlarken çokça ihtiyaç duydukları yirmi dört saatlik bir ara verdiler. Teddy Amerikalı pilotlar için üzüntü duyuyordu – günüşiği altında birbirlerine çok yakın uçarak Alman savunma sistemlerinin en zorlu yanını göğüslüyorlardı. *Q-Queenie* birkaç hafta önce Shipdham'daki Amerikan Hava Kuvvetleri üssüne acil iniş yapmıştı ve orada coşkuyla karşılanmışlardı. Müttefik meslektaşlarıyla neredeyse hiç karşılaşmıyorlardı, o yüzden kendilerini, pilotları kuzeydoğulu Tommy'nin deyişiyle 'tıpkı bizim gibi' olan bir Amerikan birliğinin tam ortasında bulmak, cesaret vericiydi. Yalnızca uçakları daha parlak ve daha yeniydi, cilaları henüz onlarınki kadar aşınmamıştı, gerçi yakında aşınacaktı. Ayrıca yemekleri çok çok daha iyiydi, öyle ki *Q-Queenie* sonunda kendi üssüne geri döndüğünde çikolata ve sigarayla, konserve meyve ve neşeye doluydu.

Verdikleri ara sırasında hava güzeldi ve ekipler katlanır sandalyelerde vakit geçirmiş ya da dışarıda iskambil masaları kurmuştu. Birisi, bitişikteki bir sahada kriket maçı organize etmiş ve eğlenceli bir oyun olmuştu, ama çoğu kişi savaştan yorulmuş bir halde yalnızca uyumuştur. Teddy ve Keith, birkaç WAAF'la birlikte ağırkanlı bir bisiklet gezisine çıktılar, Şanslı da hoplaya zıplaya yanlarında gitti. Yorulduğu zaman WAAF'lardan birisinin bisikletinin önündeki sepete koyuldu, Şanslı orada gururlu bir büst gibi oturdu, kulakları rüzgârla yassılaşmıştı. "Kokpitte oturuyor," dedi WAAF Edith, onun için üzülmekten edemeyeceğiniz bir ölüm meleği idi. Çıktığı son üç uçuş elemanı harekâttan geri dönmemişti ve artık kimse onun yanına bile yaklaşmıyordu. Karamsar bir anında Teddy, yalnızca kendisine ardından ne olacağını görmek için onunla yatmayı düşünmüştü. Belki hâlâ yatabileceğini düşündü. Edith ondan hoşlanıyordu, gerçi bütün WAAF'lar ondan hoşlanırdı.

Balık ezmeli sandviç yiyip bir nehirden su içtiler ve sanki Nazi Almanyası yoktu ve İngiltere yeşil ve keyifli haline geri dönmüştü.

Saatini kontrol etti. Saat üçtü. Fox Corner'da onsuz yemek yemiş olmalıydılar. Ya da öyle olduğunu umut etti. Keith'i yeterince uzun süre onların fena ellerine bıraktığını düşündü.

Keten ve hezarenler, düğün çiçekleri, gelincikler, yabani karanfiller ve beyaz ay papatyalarıyla tamamen yaz mevsimi kılığına bürünmüş çayırı boydan boya geçtiler ve eve ait çiftliğin geniş buğday tarlalarından birisinin kenarından dolaştılar. Buğdaylar hafif

esintiyle parıldadı ve dalgalandı. Bu tarlalarda çok kere hasat için çalışmış, ırgatlarla birlikte kızgın güneşin altında bira ve peynirden oluşan öğle yemeği için ara vermişti. Bir zamanlar hayatın o kadar basit olduğuna inanmak zordu. Şimdi onu savaş öncesi romantik bir idil olarak hatırlıyordu, Siz güneşte yanmış Ağustos yorgunu rençperler, çıkın tarlalardan ve buraya gelip eğlenin, ama ırgatlar için didinmelerinde hiç de Shakespeare dönemi pastoralı olmadığını ve hasat zamanının yalnızca tarımsal döngünün ve asla sonu gelmeyen, insanı tüketen işlerin bir parçası olduğunu düşündü.

Altınların arasındaki kan damlaları gibi buğdayların arasına yayılmış gelincikler vardı ve diğer savaştaki, babasının savaşındaki başka tarlaları düşündü ve Hugh'u hatırlayınca içinde büyük bir hüzün hissetti. Babasının Fox Corner'da olmasını, bahçede bir bardak birayla ya da çalışma odasında viski bardağıyla onun dönmesini bekliyor olmasını diledi.

Köpek sıçrayarak buğdayların arasına dalmıştı ve Teddy onu artık göremiyor, ama onun heyecanla havladığını duyabiliyordu, artık gergin değildi, o yüzden bir inek kadar tehditkâr olmayan bir yaratık –bir tavşan ya da bir tarla faresi– bulmuş olmalıydı. Köpek yönünü kaybetmesin ve tarladan çıkış yolunu bulabilsin diye Teddy ıslık çaldı.

“Gitme zamanı,” dedi, köpek sonunda koşarak gelince.

“Seni kaybettiğimizi sandık,” dedi Sylvie küskünlükle.

“Henüz değil,” dedi Teddy.

“İyi misin?” diye sordu Keith, ona bir bardak bira uzatırken. Keith terasta oturuyor, kendisini evinde hissediyor gibi rahat görünüyordu. Görünüşe göre cemaatin ileri gelenleri gitmişti.

İzninin son gecesini Ursula'yla geçirmeye karar verdi. Keith memleketlilerinden bazılarıyla alem yapmaya gitmişti.

Teddy parkların içinden yürüdü ve Ursula'nın ofisinin dışında nöbet tutarak işten çıktığı zaman ona sürpriz yapmak için beklemeye başladı.

“Teddy!”

“Ta kendisi.”

“Ve Şanslı! Onu görmek ne harika.” Bir kez daha Teddy kendisinin köpekten sonra geldiğini hissetti. Şanslı, Ursula'yı yeniden

gördüğü için kendinden geçmişti. “Zamanlama çok iyi,” dedi Ursula, “ya da belki kötü olduğunu düşünürsün. Konsere giderken bana eşlik etme konusunda ne dersin? İki biletim var ve benimle gelecek olan arkadaşım vazgeçmek zorunda kaldı. Sonrasında yemek yiyebiliriz.”

“Muhteşem,” dedi Teddy, yapmak istediği belki de son şey olan konsere gitme fikrine içten içe figan ederek. Fox Corner’daki öğle yemeği bir yana, deniz havası ve Nancy’yle geçirdiği yirmi dört saatlık izni, içinde kalan bütün enerjiyi alıp götürmüştü ve sinemaya gidip havasız karanlıkta uykuya dalmayı, ya da belki hoş ve basit bir yerde bütün gece içip unutulmayı tercih ederdi.

“Ah, güzel,” dedi Ursula.

Köpeği ofisinde bırakmaya karar verdi. “Kurallara aykırı, sanırım,” dedi neşeyle, ama gece boyunca çalışacak çok kişi vardı, “ve onu iyice şımartırlar,” diye ekledi. Şanslı pragmatik bir köpekti ve derhal sekreterlerden birisine bağlandı.

Güzel bir akşamdı ve Royal Albert Hall’a yaptıkları kısa yürüyüşün keyfini çıkardılar. Erken gelmişlerdi ve Kensington Bahçeleri’nde onları ısıtacak henüz çok güneş ışığı vardı, orada bir banka oturdular ve Ursula’nın, Hükümet Binası’na ‘durmadan gidip gelmek’ zorunda kaldığı için bitirmeye zaman bulamadığı öğle yemeği sandviçlerinden kalanları yediler. “Aslında bütün yaptığım kâğıtları oradan oraya taşımak. Sanırım çoğu insanın yaptığı şey bu. Senin değil tabii ki.”

“Neyse ki değil,” dedi Teddy, bankanın sıkıcılığını hatırlayarak. Eğer şans eseri savaştan sağ çıkarsa, ne iş yapacaktı ki? Sonraki zamanı düşünmek, onu dehşete düşürüyordu.

Ablası ayağa kalktı ve eteğindeki kırıntıları silkeledi. “Gitsek iyi olacak, Beethoven’ı bekletmek istemiyorum.”

‘Birisinin’ Ursula’ya verdiği biletlerin koltukları iyi yerdendi. Ursula yanında arkadaşı Bayan Wolf’u getirmeyi ummuştı, ama kadın vazgeçmek zorunda kalmıştı. “Çok üzücü,” dedi Ursula, “ordudaki yeğenin kuzey Afrika’da öldüğünü yeni öğrendi. Bayan Wolf tek kelimeyle *muhteşem* bir insan, parlayan bir yıldız ve müziğin iyileştirme gücüne tamamen inanan birisi. Ve savaşın ortasında Beethoven’ı, özellikle de *bu* Beethoven’ı dinlemek, onu çok mutlu ederdi.”

Hangi Beethoven, diye merak etti Teddy. Program notlarını okudu. Dokuzuncu Senfoni. Alexandra Korosuyla BBC Senfoni Konser Orkestrası, şef Adrian Boult.

“*Alle Menschen werden Brüder*,” dedi Ursula. “Sence mümkün mü? Günün birinde? Bütün insanların günün birinde kardeş olması? İnsanlar –bunu söylerken büyük oranda erkekleri kast ediyorum– ezelden beri birbirini öldürüyor. Kabil, Habil’in başına taş fırlattığından ya da ona her ne yaptıysa ondan beri.”

“İncil’in bu kadar kesin anlattığını sanmıyorum,” dedi Teddy.

“Korkunç derecede *kabilese* içgüdülerimiz var,” dedi Ursula. “İçten içe hepimiz ilkel insanlarız, o yüzden vicdanımızın sesi olması için Tanrı’yı icat etmek zorunda kaldık, yoksa sağımızda solumuzda ve karşımızda kim varsa öldürüyor olacaktık.”

“Bence yaptığımız şey *zaten* bu.”

Salon hızla doluyor, insanlar içeri giriyor ve başkalarının geçmesine izin vermek için dizlerini bir yana çekmek zorunda kalıyordu. Aşağıda, konseri ayakta dinleyecek olanlar alandaki iyi yerleri kapabilmek için nazikçe manevra yapıyorlardı. “Bunlar çok iyi koltuklar,” dedi Teddy. “Bunları sana hangi adam verdiyse senden çok hoşlanıyor olmalı.”

“Evet, ama *en* iyi koltuklar değil,” dedi Ursula, bu yorumu çok komik bulmuş gibi görünüyordu. “Geçen haftaki hava akınları çok büyüktü,” dedi beklenmedik bir şekilde, bu alakasız söz Teddy’yi çok şaşırttı.

“Evet.”

“Sence Hamburg’un işi bitti mi?”

“Evet. Hayır. Bilmiyorum. Belki. Beş bin metreden fazla bir şey görünmüyor. Yalnızca yangın.” Korodakiler yerlerini almaya başladı.

“Onlar büyük bir darbe aldılar,” diye devam etti Ursula.

“Onlar?”

“İnsanlar. Hamburg’dakiler.” Teddy onları insanlar olarak düşünmüyordu. Onlar şehirlerdi. Fabrikalar ve demiryolu ambarları, uçak üsleri, rıhtımlardı. “Hiç kuşku duyduğun oluyor mu?” diye devam etti Ursula.

“Kuşku mu?”

“Bilirsin işte, saha bombardımanı konusunda.”

“Saha bombardımanı mı?” Bu, daha önce duyduğu bir terimdi, ama üzerinde çok fazla düşündüğü bir şey değildi.

“Fark gözetmeyen saldırılar. Meşru bir hedef olarak düşünülen sivil nüfus – masum insanlar. Bu seni... rahatsız hissettirmiyor mu?”

Teddy dönüp ona baktı, açık sözlülüğü onu şaşırtmıştı. (*Rahatsız mı?*) “Sivilleri *hedef* almıyoruz! Kimsenin ölmediği bir savaş düşünabiliyor musun? Eğer kazanacaksak sanayilerini, ekonomilerini yok etmek zorundayız. Eğer gereklyse konutlarını da. Yaptığım şey –yaptığımız şey– ülkemizi, özgürlüğü savunmak için bizden istenen şey. Amansız bir düşmana karşı savaşıyoruz ve uçtuğumuz her seferinde hayatımızı tehlikeye atıyoruz.” Kendisinin abartılı bir konuşmaya kaydığını duyabiliyordu ve Ursula’dan çok kendisine sinirlenmeye başlamıştı, çünkü herkesin içinde en çok Ursula görev kavramını anlardı.

Dün, *Şimdi de geri kalanları haklayalım*, demişti Sylvie’nin pis-koposu.

“Hem zaten ‘masum’ kelimesini nasıl tanımlarsın ki?” diye devam etti Teddy. “Fabrikalarda bomba yapan işçiler mi? Ya da silah, ya da uçak, ya da çelik, ya da rulman ya da tank yapan işçiler mi? Gestapo mu? Hitler mi?” Artık gerçekten de abartmaya başlamıştı. “Hem bu savaş başlatanın Almanlar olduğunu da unutmayalım.”

“Ben daha çok Versay’da biz başlattık diye düşünüyorum,” dedi Ursula alçak sesle.

Teddy, asabiyetle karşılık verdiği için pişmanlık duyarak içini çekti. *Bence o gereğinden fazla itiraz ediyor.*⁵⁹ “Bazen,” dedi Teddy, “keşke zamanda geri gidebilsem ve Hitler’i vurabilsem, ya da daha iyisi doğduğu zaman onu öldürebilsem diye düşünüyorum.”

“Ama o zaman,” dedi Ursula, “sanırım durmadan geri gider, yeniden Kabil ve Habil’e ulaşana kadar karşına çıkan tarihi çözümlüyor olursun.”

“Ya da elmaya ulaşana kadar.”

“Şşşt,” dedi birisi sinirli bir şekilde, birinci kemancı sahneye çıkarken. Sohbeti sonlandırdıkları için rahatlayarak alkışlayanlara katıldılar. Ursula elini Teddy’nin koluna koydu ve “Özür dilerim,” diye fısıldadı, “Savaşa olan inancımı yitirmedim. Yalnızca nasıl hissettiğini merak ettim. Bilirsin işte, iyi olup olmadığını.”

“Elbette ki iyiyim.” Boulton çokça tezahüratla sahneye çıktığı zaman Teddy minnettar oldu. Büyük bir sessizlik çöktü.

59 Shakespeare’in Hamlet oyunundan alıntı. (ç. n.)

Ursula, kuşkularını artırmak yerine onu tebrik etmeliydi. Gomora harekâtı ekipler tarafından büyük bir başarı olarak görölüyordu. Bir dönüm noktasıydı, savaşı sonuç bölümüne yaklaştıracaktı, o birliklere, yani gelecek bir tarihte yeniden Avrupa topraklarına çıkmak zorunda kalacak ve sonuna kadar savaşmak zorunda kalacak olan 'kahverengililere' yardım edecekti. Uçuş mühendisi Geoff Smythson kayıt defterine 'Güzel bir hava baskını' diye yazmıştı. *Güzel bir gösteri* demişti avukat dün, ağzının suyu akararak zavallı domuzu beklerken.

Ekiplerin memnun olduğunu düşündü Teddy, şimdi kendini tamamen müziğe vermiş olan kız kardeşine bakarken. Herhalde herkes kendisini müziğe vermişti.

Sonraları, çok sonraları, savaş bittikten çok uzun zaman sonra, bunun bir 'ateş fırtınası' olduğunu öğrenmişti. Bu kelimeyi savaş sırasında hiç duymamıştı. Bilerek yerleşim bölgelerine gönderildiklerini öğrendi. O insanların havuzların içinde haşlandıklarını, mahzenlerde kavrulduklarını öğrendi. Canlı canlı yanmışlar ya da havasızlıktan boğulmuşlardı, küle ya da erimiş yağa dönüşmüşlerdi. Yaşadıkları yerin sokağında erimiş asfaltı geçmeye çalışırken sinek kâğıdına yapışan sinekler gibi kapana kısılmışlardı. Güzel bir hava baskını. ("Göze göz," demişti Mac, birliğin buluşma yemeğinde. Herkes kör olana kadar mı, diye düşünmüştü Teddy.) Gomora. Kıyamet savaşı. Eski Ahit'e ait bir kin ve öç Tanrısı. Bir kere başladıkları zaman geri dönüş yoktu. Hamburg bir dönüm noktası değil, mola yeriydi. Sonunda Tokyo'ya, Hiroşima'ya neden olmuştu ve sonra bir kıtada bir şalteri kaldırıp, başka bir kıtada binlerce insanı yok edebildiğiniz zaman masumiyet hakkındaki bütün o tartışma anlamsızlaşmıştı. Habil en azından Kabil'in yüzüne bakmak zorundaydı.

Salı gecesı Hava Kuvvetleri ikinci bir tur için geri dönmüş ve şehrin hâlâ alevler içinde olduğunu görmüştü – kor gibi yanan, alanın üzerine yayılmış parlak bir halı gibi altındaki her şeyi havasızlıktan boğan tek bir muazzam yangın.

Arada bir şiddetli patlamalarla püsküren ve cehennemin ateşli merkezini içeren uçsuz bucaksız bir volkanın üzerinden uçmak gibiydi. Yıkım şehri. Vahşiliği ve korkunç güzelliği, şiiri neredeyse Teddy'ye geri getirmişti. Bir ortaçağ kıyameti, diye düşünmüştü.

“Rotacı, gel ve şuna bir bak,” dedi, Sandy Worthington’ı perdenin arkasından çıkması için ikna ederek. “Bir daha asla böyle bir şey görmeyeceksin.”

Keith’in onları yönlendirmesine gerek yoktu, büyük yangını kilometrelerce öteden görebiliyorlardı ve kaynayan, fokurdayan ateş kazanının üzerinden uçarlarken “Ateşe bir kürek dolusu kömür daha atalım, ne dersin kaptan?” dedi.

Uçağın olduğu yere kadar pis ve yoğun bir duman sütunu yükseliyordu ve aşağıdan gelen muazzam ısıyı hissedebiliyorlardı. Dumanın ve başka bir şeyin, daha da hoş gitmeyecek bir şeyin kokusunu oksijen maskelerinin arkasından duyabiliyorlardı ve üsse geri dönüp yere indikleri zaman *Q-Queenie*’nin pleksisinin ince bir tabaka isle kaplı olduğunu fark ettiler.

Ateşin dumanı ve isı yükselip binlerce metre yukarıda onları karşılamıştı. Ve bir şey daha, Teddy’nin asla unutamayacağı, asla hakkında konuşamayacağı bir şey daha vardı – ateş yığınının yükselen yanık et kokusu.

O zaman gizliden gizliye kalbinde biliyordu ki bir gün hesaplaşma zamanı gelecekti.

Bazen bir Alman avcı uçağı, Kuzey Denizi’ni geçerek geri dönen bombardıman uçağı konvoyunun içine sızıyordu ve bu özellikle pis bir numaraydı. Eve dönen, hatta inişe geçen ve güvenli bölgenin hemen yakında olduğu bir yerde, bir uçağa ateş edebiliyordu. Hamburg savaşından birkaç hafta sonra, aylarca zikzak yaptıktan ve sıyrılıp kurtulduktan sonra *Q-Queenie*, Berlin’e yapılan bir hava baskınının ardından eve dönerken sonunda bir avcı uçağına yakalanmıştı.

Büyük Şehir’den dönmek uzun ve zorlu bir mücadele olmuştu ve hepsinin de uykusu vardı ve üşüyorlardı. Çikolatalarını yemişler, kahvelerini ve uyanık kalma haplarını içmişlerdi ve sonunda havaalanına en yakın köyün kilise kulesinin üstündeki kırmızı ışığı gördükleri zaman çok rahatlamışlardı. Teddy, kuleye çarpmalarını engellemek için ışığın orada olduğunu düşünüyordu, ama onu her zaman eve dönüş yolunu gösteren bir işaret olarak görmüşlerdi. Pistin işaret ışıkları yakılmıştı ve onlara iniş izni veren kontrol kulesindeki WAAF’ın neşeli sesini duymuşlardı, ama kadının konuşması biter bitmez işaret ışıkları söndürüldü,

havaalanı karanlığa gömüldü ve izinsiz giriş yapıldığını belirten çağrı sinyali verildi.

Teddy Q-Queenie'nin ışıklarını söndürdü ve onu yeniden yükseltmek için kumanda kolunu kaldırdı. Uçağı bir yerlere doğru, orası hariç herhangi bir yere doğru yöneltti, çünkü önlerinden geçen işaret fişeklerini görebiliyordu ve nişancılar bir haydut olduğunu bağırp duruyordu, ama ikisi de onun nerede olduğunu bilmiyor gibi görünüyordu ve silahları gökyüzünün dört bir yanını tarıyordu. Burgu yaparak dalınacak bir gökyüzü yoktu, hiçbir şey yapmak için yeterince hızlı gitmiyorlardı ve yapabileceğı en iyi şeyin belki de yalnızca gelişigüzel iniş yapmak, altlarında ne varsa onun üzerine inmek olduğunu düşündü.

Henüz bir şey yapamadan avcı uçağının top ateşi, Q-Queenie'yi dövmeye başladı. İniş takımı vurulmuş olmalıydı çünkü bir tekerlek üzerine indiler ve uçak yana devrildi, bir kanadı havadaydı, diğer kanadı yeri kazıyordu ve uçuş pistinden çıkıp gürültüyle bir tarlaya daldılar ve sonra hepsinin de daha önce orada olmadığına yemin edebileceğı, ama onları dev bir böcek gibi ters çevirebilecek kadar gerçek olan bir ağaca çarptılar ve Q-Queenie'nin içindeki dünya tersyüz oldu.

Teddy'nin arka tarafından çokça inleme geliyordu, ama bunlar ölümcül bir şekilde yaralanan değil, etrafa fırlatılıp berelenen insanların inlemeleriydi. Pek çok kızgın Norveççe duyabiliyordu. Yalnızca Keith sessizdi ve Sandy Worthington'la kuzeydoğulu üst-orta nişancı –şimdi tavanda olan– alt acil çıkış kapağını tekmeleyerek açtılar ve onu sürükleyerek çıkarmaya yardım ettiler.

Ters dönmüş uçaktan çıkarlarken pistin işaret ışıkları yeniden yandı ve Teddy hâlâ havaalanının sınırları içinde olduklarını görünce çok şaşırdı, ambulans ve itfaiye arabası çoktan onlara doğru hızla geliyordu. Tepetaklak oldukları gerçeğı bir yana –belki de o yüzden– bu mucizevi bir inişti. Bu 'cesurca iş' için üniformasındaki kurdele salatasına, seçkin uçuş madalyasına yakışacak bir şerit daha ekledi.

Keith, yere düşmeden önce top ateşiyle vurulmuş, çok kan kaybetmişti. Gözleri yarı açık ve küçük parmağı titreşiyor olsa da ölü gibi sessizdi. Hiçbir son söz söylemedi. *Eh, o zaman size iyi şanslar.*

Onu yere yatırdılar ve Teddy onu kucağına çekip ölü İsa'yı tutan Meryem Ana heykeli gibi tuhaf bir biçimde kollarıyla kavradı. Keith'in şansı ters gitmeyi bırakmış, sıradan ve kokuşmuş bir şeye dönüşmüştü. Ve de bitmişti. Teddy onun birkaç saniyeden fazla yaşamayacağını biliyordu ve parmağının titreşmeyi bıraktığı ve yarı açık gözlerinde ışığın kaybolduğu anı gördü, ve bu hayatı terk ettiği için kendisini daha iyi hissettirecek bir söz düşünemediği için üzgündü. Ama zaten söylenecek bir şey yoktu, değil mi?

Odasına geri dönünce Teddy kanlı üniformasını üzerinden çıkardı ve ceplerini boşalttı. Sigaraları, gümüş renkli tavşan ve sonunda kendisi, Nancy ve köpeğin deniz kenarındaki yürüyüş yolunda usulca çekilmiş fotoğrafı. Üst kısmına bir şey bulaşmıştı ve hâlâ ıslaktı. Keith'in kanı. Bir andaç gibi değerli görünüyordu. Sorduğu zaman "Çay," dedi torununa, ona ilgi göstermeyeceği için değil, kişisel bir şey olduğu için.

Hislerini yalnızca köpeğe gösterdi ve duygularını bastırmak için yüzünü boynunun tüylerine gömdü. Köpek bir süre buna katlandı ve sonra çabalayıp Teddy'nin kollarından kurtuldu.

"Özür dilerim," dedi Teddy, kendisini toparlayarak.

Ama bu gelecekte, birkaç hafta sonra olacaktı. Şimdi, Royal Albert Hall'da Beethoven, gizli vaizliğini Teddy üzerinde sergiliyordu.

Teddy yalnızca müziği hissetmeye karar verdi ve onu tarif etmek için kelimeler aramayı bıraktı; dördüncü bölümle birlikte bariton Roy Handerson şarkı söylemeye başladığında (*O Freude!*) ensesindeki tüyleri diken diken olmuştu. Yanındaki koltukta oturan Ursula duyguların gücüyle neredeyse titriyordu, gerilmiş bir yay gibiydi, her an yerden yükselmeye hazır bir kuşa benziyordu. Son bölümün bitimine yakın, koronun muhteşemliği neredeyse dayanılmaz olduğu zaman kız kardeşinin havaya yükselip uçuşa geçmesini engellemek için gerçekten de onu tutması gerektiğine dair tuhaf bir duyguya kapılmıştı.

Albert Hall'dan çıkıp akşamın ılık havasında yürüdüler. Çevrelerinde alacakaranlık çökerken uzun bir süre sessiz kaldılar.

"İlahî," dedi Ursula, sonunda sessizliği bozarak. "Dünyada kutsallıktan bir kıvılcım var – Tanrı değil, Tanrı'yla işimiz bitti, ama bir şey. Aşk mı? Şapşal romantik aşk değil, ama daha derin bir şey mi?"

“Bence, ismi olmayan bir şey belki de,” dedi Teddy. “Her şeye bir isim vermek istiyoruz. Belki de yanlış orada yaptık.”

“‘Ve Adem her canlıya ne isim verdiyse, bundan böyle onun ismi o oldu.’ Her şey üzerinde egemenlik sahibi olmak korkunç bir lanet.”

Sonradan –çünkü Teddy için bir sonraki zaman olduğu ortaya çıktı– her zaman nazik olmaya çalışmaya karar verdi. Elinden gelebileceklerin en iyisi buydu. Yapabileceği tek şeydi. Hem zaten bu aşk da olabilirdi.

Onun Hatırlanmayan ve Küçük, Nezaket ve Sevgi Dolu Davranışları

Okul gününün ortasında, korkunç bir baş ağrısıyla başlamıştı. Bu York'a taşınmalarından önceydi ve Nancy hâlâ Leeds'deki ortaokulda öğretmenlik yapıyordu. Soğuk rüzgârın doğudan estiği, günüşiğinin az ve değerli olduğu kış mevsiminin berbat bir pazartesi günüydü. "Pek keyfim yok," dedi Nancy, Teddy kahvaltıda 'solgun' görüldüğünü söylediği zaman.

Öğle yemeği zamanı revire gitti ve okulun hemşiresi ona birkaç aspirin verdi, ama aspirinler bir işe yaramadı ve Nancy'nin akşamüstünün ilk dersini yarıda bırakması gerekti ve revirde kaldı. "Migren gibi görünüyor," dedi okul hemşiresi otoriterce. "Yalnızca karanlıkta yat ve dinlen." Böylece Nancy onun dediğini yaptı ve normalde âdet sancısı çeken genç kızların yattığı kaşındıran kırmızı battaniyesiyle revirin rahatsız ve küçük katlanır yatağında yattı. Yaklaşık yarım saat sonra oturur pozisyona kalkmak için çabaladı ve kırmızı battaniyenin üzerine kustu. "Ah, Tanrım, çok özür dilerim," dedi hemşireye.

"Kesinlikle migren," dedi hemşire. Anaç bir tarzı vardı ve etrafı temizledikten sonra Nancy'nin elini sıvazlayıp "Birazdan turp gibi olacaksın," dedi.

Kustuktan sonra *gerçekten* de kendisini biraz daha iyi hissetti ve akşamüstü okul bitmeden önce –gayet dikkatlice– araba kullanarak Ayswick'e dönebilecek kadar iyiydi, gerçi kafasının içinde bir arı sürüsü dolanıp duruyormuş gibi hissediyordu.

Nancy eve vardığında Viola çoktan orada, Ellen Crowther'la birlikteydi. Bayan Crowther, Viola'yı mahalle ilkokulundan alıp ikisinden biri işten dönünceye kadar onunla beklemesi için para ödedikleri, civarda oturan bir kadındı. Bayan Crowther'ın kendi 'çoluk çocuğu' büyüyüp yuvadan ayrılmıştı, ama tarla işçisi olan bir kocası ve çok yaşlı bir kayınpederi ('yaşlı adam') vardı ve adamların

ikisi de herhangi bir çocuktan, hatta Viola'dan bile daha çok ilgi istiyor gibi görünüyordu. Cadiya benzeyen bir kadındı, incelmekte olan siyah saçları taranıp topuz yapılmıştı ve çocukluğunda geçirdiği felç nedeniyle yüzünde çarpık bir ifade vardı. Bu özelliklerine rağmen belirli bir karakterden yoksun görünüyordu, hizmet ve itaat etmekten yıpranmıştı. Bir seferinde Nancy Viola'ya "Bayan Crowther'i seviyor musun?" diye sormuş ve Viola ona şaşkın bir şekilde bakıp "Bayan Kim?" demişti.

Nancy eve geldiği zaman Bayan Crowther genellikle gitmek için hazır, başörtüsünü bağlamış ve kahverengi kemerli gabardin yağmurluğunu giymiş oluyordu ve Nancy daha 'merhaba' demeye zaman bulamadan kafesteki bir yarış tazısı gibi kapıdan çıkıp giderdi. Kocas (ve belki yaşlı adam da) dakiklik konusunda titiz gibi görünüyordu, özellikle de yemeğin masada olması söz konusu olduğunda. Hızla çıkarken Bayan Crowther'ın her zamanki sözleri "Eğer gecikirsem azar ıştırırım," oluyordu.

Nancy, arılar kafasının içinde hâlâ özenle çalışırken eve her zamankinden erken döndü ve içeri tahmin ettiğinden daha da sessizce girmiş olmalıydı çünkü ne Viola, ne de Bayan Crowther onu fark etti. Bobby, yani köpek bile onu karşılamadı. Viola çiftlik evinin büyük masasında oturmuş *Bunty*'i okuyordu, bir elinde jambonlu sandviç tutuyor, diğer elinin bir parmağıyla da bir tutam saçını büküyordu – kırmayı başaramadıkları şaşırtıcı derece rahatsız edici bir alışkanlıktı bu. Bayan Crowther bir zarfın arkasına küt bir marangoz kalemiyle alışveriş listesi gibi görünen bir şey yazıyordu. Nancy bu evcil tabloda tuhaf bir şekilde etkilendi. Manzaranın huzurlu sıradanlığı –çaydanlığın üstündeki el örgüsü kılıf, Bayan Crowther'ın gözlerini alışveriş listesinden ayırmadan fincanındaki şekeri karıştırma şekli– yüzünden belki de. Viola'nın sandviçini yiyip bitirirken ve o haftanın 'Dört Mary' macerası içinde kendini kaybetmişken dikkatini toplamış bir halde kaşlarını çatışı yüzünden.

Nancy, kapı eşiğinde görülmeden dururken bir an için aniden bastıran bir dışarıda kalmışlık duygusu hissetti. O görünmezdi, bir gözlemciydi ve her nasılsa kendisine yasaklanan bir hayata bakıyordu. Tehlikeli bir biçimde zincirinden boşanmış gibi hissetmeye başladı, sanki her an uçup gidebilecekmiş ve ait olduğu yere geri dönemeyecekmiş gibiydi. Paniklemeye başladı, ama o anda Viola çizgi romanından başını kaldırıp baktı ve onu gördü. "Annecim!"

diye bağırdı ve yüzü aydınlandı. Büyü bozuldu ve Nancy kapı eşiğini geçip mutfağın güvenli ortamına girdi, eski Aga fırın onu karşılamak için rahatlık ve sıcaklık saçıyordu.

Bayan Crowther “Aman Tanrım, orada durup ödümü patlattın,” dedi. “Bir an için seni hayalet sandım. Herhangi bir hayalet gibi bembeyazsın,” diye ekledi (sanki ruhlara çok aşinaydı). “Kendini nasıl hissediyorsun? Gel – şöyle otur. Dur sana bir fincan çay getireyim.”

“Okulda migrenim tuttu,” dedi Nancy, masadaki bir sandalyeye çökerken. Arılar kafasının içinde, gözlerinin arkasında durmadan hareket ediyordu. Bayan Crowther çayı doldurdu ve Nancy daha itiraz edemeden fincana üç kaşık şeker koydu.

“Şekerli sıcak çay,” dedi Bayan Crowther. “Tam da ihtiyacın olan şey.” Normalde koridordaki bir gabardin karaltısı olan birisinden vaaz almak tuhaf bir şeydi. (Bayan Crowther’ın beklenmedik kadar çok hoşbeş etme kapasitesi olduğu ortaya çıktı.) “Teşekkürler,” dedi Nancy, onca şeker yüklü olsa bile çay için müthiş derecede minnettardı.

“Eve erken döndün,” dedi Viola. Rutindeki herhangi bir değişiklikten kuşku duyuyor, ani değişimden nefret ediyordu. Tek çocuk olduğu için miydi? Yoksa yalnızca çocuk olduğu için mi?

“Evet tatlım, erken döndüm.” Çay içildikten ve Bayan Crowther’in tavsiyesiyle midesini bastırması için bir bisküvi yedikten sonra (“Çok işe yaradı, değil mi?”) Nancy Bayan Crowther’e “Biliyorum emrivaki olacak ama kocam eve gelene kadar beklemeye itiraz eder misin? Sanırım gidip uzanacağım,” dedi.

Uykuya dalmış olmalıydı. Uyandığında hava kararmıştı, ama yatak odasının kapısı açıktı ve koridordaki ışık yanıyordu. Arılar susmuş, yeni bir kraliçe aramaya gitmişlerdi. Yatağın yanındaki saat dokuzu gösteriyordu. Sersemlemiş hissediyordu ama çok daha iyiydi.

“Merhaba,” dedi Teddy, alt kata indiğinde. “Bayan Crowther migreninin tuttuğunu söyledi, o yüzden uyuyasın diye bıraktım.” (Nancy, Bayan Crowther kocası ve yaşlı adamdan azar işitti mi acaba diye merak etti.) “Beklediği için ona biraz fazladan para verdim. Bu sabah solgun görüldüğünü söylemiştim – o yüzden olmalı. Akşam yemeği için sana pirzola kızartayım mı?”

Bir başka migren krizine girmedi, yalnızca birkaç kere normalden daha fazla başı ağrıdı ama revirde geçirdiği günkü gibi ürkütücü değillerdi. Sol gözünde, arada bir neden bir ışık dalgası gördüğünü anlamak için optisyene gittiğinde “Sanırım işin çok yorucu,” dedi adam; ışık, parıldayan küçük ve altın renkli bir çizgiydi ve aslına bakılırsa pek şirindi. “Optik migren,” dedi adam gözüne dikkatle bakarak, ona öylesine yaklaştı ki Nancy, adamın öğle yemeğindeki soğanları gizlemek için aldığı (ki bunda başarısız olmuştu) nane şekerinin kokusunu duyabiliyordu. “İlle de ağrı verici olmaları gerekmez, tatlım.” Adam epey yaşlıydı, babacan bir tipti ve küçük kasabalarında yıllardır bu mesleği yapıyordu. Güven verici bir şekilde, gözler hakkında bilmediği bir şey olmadığını söyledi.

“Ve bazen tahtaya çok yazdığım zamanlarda,” dedi Nancy, “lekelere görüyorum, sanki cama bulaşmış vazelin gibi, ve doğru düzgün okuyup yazamıyorum.”

“Kesinlikle optik migren,” dedi adam.

“Geçenlerde tam anlamıyla migrenim tuttu,” dedi Nancy, “ve her zamankinden daha fazla baş ağrım oldu.”

“Söylediğim gibi işte.”

“Annemin de başı ağrırdı,” dedi, annesinin kendisini merdivenlerden yukarı karanlık yatak odasına sürüklediğini ve hüzünlü, şikâyet etmeden gülümseyerek onlara “Ağrıyan başlarımdan birisi,” dediğini hatırlayarak. Bu onları güldürürdü (ağrı çektiği zamanlarda değil, onlar acımasız kızlar değillerdi). Ona ‘Hidra⁶⁰’ derlerdi şefkatle. “Ama iyi kalpli olanlardan,” derdi Millie. “Güzel, sevgili Hidra annemiz.”

Sonradan Nancy, üçünü birden evlerinden uzaklaştırıp hayatın daha kolay ve daha rahat olacağı şehre taşınmalarını önermek için özellikle o akşamı seçmesinin nedenini merak etti: Acaba bir şeyler sezinlemiş olduğundan mı? Bir şekilde kötü bir şeyler olacağı içine doğduğundan mı? Bununla birlikte okuma gözlüğü reçetesiyle donanmış olarak optisyenin muayenehanesinden çıkarken (“Yalnızca geldiğin yaş yüzünden tatlım, endişelenecek bir şey yok”) kafasındaki en önemli düşünce, bisikletle zor bela eve gitmek için yola çıkmadan önce hemen yakındaki kafede kendisini şımartmak için içeceği bir çaydanlık dolusu çay ve kuru meyveli kekti. Sıcak

60 Yunan mitolojisinde adı geçen çok başlı yaratık. (ç. n.)

bir gündü ve arabayı Teddy almıştı. Bir tarım sergisine gidiyordu, isteksiz Viola'yı da peşinden sürüklemişti. Nancy son derece yorgun olduğunu düşündü, ama çay onu keyiflendirecekti.

Gerçekten de keyiflendirdi ve garson için bozuk paralarını ayıklarken birdenbire aklına, ona olan tek şeyin –ona ve Teddy'ye (ve hatta Viola'ya, her ne kadar daha yavaştan da olsa)– yalnızca yaşlanıyor oldukları geldi. Onun dışında hayatları aynıydı. Oldukları yerde sayıyorlardı, hımbıl hımbıl didiniyorlardı. Neden değişik bir şey yapmasınlar, biraz silkinmesinlerdi ki?

“Hımbıl hımbıl mı?” dedi Teddy ve bir anlık endişe yüz ifadesini ele geçirdi. Yataktalardı – kakao, kütüphane kitapları vesaire, kim olsa bunları ‘hımbıllık’ olarak tarif eder, diye düşündü Nancy. Sylvie'nin “Evlilik insanı böyle köreltir,” dediğini hatırladı.

“Bu bir aşağılama değil,” dedi, ama Teddy ikna olmuş gibi görünmüyordu.

York'a taşınmaları üzerinden uzun zaman geçmemişti ki bir hafta sonu Nancy, Pazar günü rostosunu fırından çıkarıyordu ve birdenbire sol kolu çözülünce tepsiyle içindekiler gürültüyle yere düştü. Teddy gümbürtüyü duymuş olmalıydı ki hızla mutfığa girdi ve “İyi misin?” diye sordu.

“Evet, evet, iyiyim,” dedi Nancy, her yere saçılmış sıcak yağlar bir yana, kıyıma uğramış kuzu eti ve patateslere dehşetle bakıyordu. “Yanmadın değil mi?” dedi Teddy endişeyle. Hayır, diye güvence verdi Nancy, yanmamıştı. “Sakar bir budalayım, gerçekten de öyleyim,” dedi.

“Bir bez getireyim.”

“Sanırım eski evdeki Aga fırına alıştım ve sadece –bilmiyorum– bir şeyleri ayarlayamadım,” dedi. “Ah, zavallı kuzu eti,” diye ekledi üzüntüyle, sanki et parçası eski bir arkadaşymış gibi. “Sence onu kurtarabilir miyiz – yerden sıyrıp hiçbir şey olmamış gibi yapabilir miyiz?” Kuzu budu, Nancy'nin öncesinde temiz bir mutfak zemini diye düşündüğü yerde ne kadar toz toprak varsa hepsiyle üzerini kaplamış gibi görünüyordu. Nancy pasaklı ev kadınlığı için sessizce kendisini azarladı. “Sıcak suyla yıkayabilir miyiz? Savaş sırasında onun ziyan olmasına izin vermezdik. Yine de havuçlar var,” diye ekledi umutla. “Ve de nane sosu.”

Teddy güldü ve “Sanırım bir kutu kuru fasulye ısıtsam ve çırpılmış yumurta yapsam iyi olacak,” dedi. “Viola’yı pazar günü öğle yemeğinde havuç yerken düşünemiyorum.”

Başka küçük şeyler de vardı; o yaramaz sol kolda uyuşma ve karıncalanma, başka baş ağrıları ve bir cuma akşamı başlayıp pazartesi sabahına kadar geçmeyen bir diğer korkunç migren krizi. Bu, reçeteye kuvvetli ağrı kesici yazacağını umarak aile hekimlerini görmeye gitmesi için onu harekete geçirdi. Birkaç tuhaf testten – sanki sarhoş olup olmadığı kontrol ediliyormuş gibi düz bir çizgide yürüdükten ve başını farklı yönlerde hareket ettirdikten– sonra doktor, onu hastaneye sevk etmek istediğini söyledi. Yaşlı bir doktorun meslekteki daha genç ortağıydı ve hata yapmamaya çalışıyordu. “Endişelenmeye hiç gerek yok,” dedi. “Migren olduğu konusunda da büyük ihtimalle haklısınız.” Görünüşe göre acelesi de yoktu, uzman doktor randevusu bildirisi mektupla geldiği sırada Nancy, hastanenin onu unuttuğunu düşünüyordu. Teddy’ye bunların hiçbirini anlatmamıştı. Onu endişelendirmenin bir anlamı yok gibi görünüyordu. (O çabuk endişelen birisiydi, Nancy öyle değildi.) Sonuçların belirsiz çıkacağını ve nihayetinde ‘ağrıyan başları’ olan annesine benzeyeceğini düşünüyordu. Ama onun kadar sabırla acı çekebileceğinden emin değildi.

Nancy’nin hastane randevusunun olduğu gün mükemmel bir bahar havası vardı ve teneffüste okuldan çıkarken (“Öğlen arasında döneceğim”) hastaneye yürüyerek gitmeye karar verdi. Eğer rotasını planlarsa yolun bir kısmını Roma Duvarları boyunca yürüyerek gidebilir, yakın zaman önce açan ve Agrestis’in eski bir köşesinden hatırladığı ifadeyle ‘altın renkli bir gösteri’ sunan nergislerin keyfini çıkarabilirdi. Birkaç yıl önce ormanlıkta yaptıkları bir yürüyüşte beklenmedik bir şekilde karşısına çıkan yabani nergisler Teddy’yi ‘mest’ etmişti.

Teddy Doğa Notları’na şimdilik hâlâ devam ediyordu. Ayda bir kısa bir parça yazıyordu (kendisini öyle ikna etmişti) ve kolayca şehir dışına arabayla gidebilirdi – hep beraber gidebilirler, yanlarında bir dürbünle piknik yapabilirlerdi. “Biliyorum, dağda yaşamakla pek de aynı şey değil,” dedi gayet açıkça, “ve de ‘dağ başında’ olmakla” diye ekledi, “ama mecburiyetten. Kayıtcı benim yerimi alacak birisini bulana kadar.” Bir yıl sonra birisini buldular – aslına

bakılırsa buldukları bir kadındı, gerçi yeni Agrestis cinsiyetindeki bu değişikliği asla itiraf etmedi. Ama o sırada bunun Teddy için bir önemi yoktu, çoğu şeyin bir önemi yoktu ve arkasına bile bakmadan Agrestis'i geride bırakmıştı.

Roma Duvarları'nın altındaki çimenlik eğimde büyüyen nergisler gerçekten de hoştu. Her nedense yeni evin bahçesinde hiç nergis yoktu (kesinlikle herkesin vardı değil mi?) ve Nancy birkaç nergis ekme konusunu Teddy'yle konuşması gerektiğine karar verdi. Wordsworth tarzı geniş bir çiçek tarlası gibi bir sürü nergis (bir çiçek bahçesi, aslında) ekme konusunu konuşacaktı. Bu Teddy'nin hoşuna giderdi. Nancy'yi şaşırtarak bahçeciliğe başlamıştı, tohum kataloglarını dikkatle okuyor, planlar ve taslaklar çiziyordu. Nancy istediği her şeyi yapması için onu özgür bırakmıştı, gerçi Teddy ona danışmaya devam ediyordu – “Kuzgunkılıcını sever misin?” “Peki ya küçük bir süs havuzu?” “Bezelye mi, fasulye mi, yoksa ikisi birden mi?”

Monk Kapısı'nda duvarlardan inmiş ve yolun karşısına geçmek için trafik ışıklarında bekliyordu ki birdenbire siyah bir örtü indi ve sol gözünü örttü. Bir örtüden çok perde gibiydi – bu onun kişisel karartmasıydı. Bir felaket olacağını sezinledi. “Çarpılıp kör olmuştu” – bu İncil'deki gibi bir şeydi sanki, gerçi Monk Kapısı pek de Şam'a giden yol sayılmazdı.

Yakınlarda bir bank bulmayı başardı ve sessizce oturup ne olacağını görmek için bekledi. Bir inanç aydınlanması mı olacaktı? Bu pek muhtemel görünmüyordu. Eğer tamamen kör olmuş olsa yardım almak için seslenirdi, ama tek bir gözünü kaybetmiş olması, tamamen yabancı insanları işe katmak için yeterince iyi bir neden değildi sanki. (“Bu çok saçma,” dedi Millie, ona anlattığı zaman. “Ben olsam çılglık çılgılığa bağırıyor olurum.” Ama Nancy, Millie değildi.) Aşağı yukarı on dakika sessizce düşünerek bankta oturduktan sonra karartmayı yapan perde –indiği gibi çabucak ve gizemli bir şekilde– ortadan kalktı ve gözü yeniden görmeye başladı.

Sonunda hastaneye ulaşıncı “Sinirler birbirine karıştı ya da öyle bir şey,” dedi uzman doktora. “Aslına bakılırsa araba kullanmıyor ya da bisiklete binmiyor olmam büyük şans.” Kriz geride kaldığı, İncil'dekiler gibi bir felaket bertaraf edildiğinden rahatladığı için konuşkanlaştığını fark etti. “Eh,” dedi uzman doktor, “yine de seni

güzelce bir muayene edelim, değil mi?” Adam ne genç, ne anaç, ne de babacandı ve migrenler konusunda pek fazla şey söylemedi.

Ah, ve sonra her şey durmak bilmeyen korkunç bir ekspres treni gibi çabucak ilerledi. Başka testler yapıldı, röntgenler çekildi. Onunla üstü kapalı konuştular, söylediklerine göre gördükleri şey konusunda pek emin değillerdi. Evliydi değil mi? Neden bir sonraki randevuya kocasını da getirmiyordu? Telefonda Bea'ya “Bana bir teşhis koymadıkları sürece hayır,” dedi. “Bana karşı nedensiz yere ketumlar.” Kötü durumlarda ne olduğunu biliyordu. Hasta ‘normal bir hayat yaşamaya’ devam edebilsin diye eşlere, kardeşlere, hatta arkadaşlara, hastanın kendisi hariç herkese gerçeği söylüyorlardı. Bletchley Park'tayken Kraliyet Deniz Kuvvetleri'nden –Barbara Thoms adında– ayakları yere basan, onca işin arasında önemsiz sayılacak bir iş yapan bir kadın tanımişti. Nancy önemli bir iş yapıyordu, şifre çözücüydü, o grubun bir üyesiydi. Normalde önemsiz iş yapan birisiyle pek de alıp vereceği olmazdı ama ikisi de bölge netbol oyuncusuydu ve Bletchley'de bir takım oluşturmaya çalışıp başarısız olmuşlardı. (Nancy Cambridge'deyken okulu temsil etmişti.) Savaş bittiği sırada Nancy'nin kendine ait bir masası vardı, bölümün müdür yardımcısıydı. Hepsini tanıyordu – Turing'i, Tony Kendrick'i, Peter Twinn'i. O dışarıya kapalı, gizli, kendine yeterli dünyayı sevmişti, ama orasının geçici olduğunu, ‘normal hizmete geri döneceğini’ her zaman biliyordu. Geri dönülmesi gerekiyordu.

Zavallı Barbara kanser olmuştu, ‘çok hızlı ilerleyen, tedavisi olmayan’ bir türdü. Kadınlara özgü bir kanserdi, ayakları onun kadar yere basmayan annesinin fazla detaya giremeyeceği kadar mahcup ediciydi. Bayan Thoms, Barbara'nın birlikte çalıştığı birisine anlatmıştı ve kısa zamanda Barbara'nın bölümündeki bütün kızlar biliyordu. Barbara dışında herkes. Bayan Thoms onlara sessizlik yemini ettirmişti çünkü açıkladığı üzere ‘hayatından geriye kalanların üzerine gölge düşürmemesi için’ doktorlar öyle öğütlemişti. Zavallı kız devam edemeyeceği zamana kadar çalışmayı bırakmamış ve sonra ölmek için eve gitmişti, hâlâ bir şey bilmiyor ve hâlâ tedavi edilmeyi umuyordu.

Bayan Thoms mektup yazıp Barbara'nın öldüğünü ve gömüldüğünü söyleyene kadar Nancy onu neredeyse unutmuştu. “Sakin bir cenaze oldu. Neyin ters gittiğini asla bilmedi, bu insanın içini

rahatlatıyor.” Hah! diye düşündü Nancy. Eğer onu öldürecek korkunç bir hastalığı olsa hiçbir şeyden haberdar edilmemeyi istemez, *bilmek* isterdi. Aslına bakılırsa tam tersi olurdu – o bilirdi ve en yakınındakiler ve sevdikleri bilmezdi. Neden Teddy ve Viola ‘gölgede’ yaşamak zorunda kalsınlardı ki?

“Harley Sokağı’ndaki birisini görmelisin,” dedi Bea ona. “Tıp dünyasıyla hâlâ birkaç bağlantım var.” Bea savaştan sonra bir cerrahla evlenmiş ama bu uzun sürmemişti (“Evlilik için uygun olduğumu sanmıyorum”). “Alanda kimin en iyi olduğunu, kimin seni oyalamayacağını öğreneceğim. Ama Teddy’ye söylemelisin, Nancy.”

“Söyleyeceğim, söz veriyorum.”

Viola’yı doğururken neredeyse ölmüştü ve bir şekilde felaketlere karşı ‘dayanıklılık’ kazandığını hissetmişti. Belki de bu yüzden bu işi takip etmesi bu kadar uzun sürmüştü. Ve bütün bu zaman boyunca o Nancy’yi takip etmişti. Her şeyin başında da zihnini. Keşke söz konusu olan bir göğsü, bir kolu, bir gözü olsaydı. Erken bir ölüm anlamına gelse de en azından zihnini sonuna kadar koruyabilirdi. Bazen, kendisini evlilik ve anneliğin çifte görevi içinde çamura saplanmış halde bulduğu zaman nasıl da sevgi için hayatından ödün vermek zorunda bırakıldığını düşünüyordu. Viola bir öfke dalgasıyla rahminden dışarı çıkmıştı, Teddy içinden kara kara düşünmüyormuş gibi yaparak her zaman neşeliymiş gibi davranıyordu.

Bu eve ilk taşındıkları zaman ön bahçeyi süsleyen çok hoş bir leylak vardı, ama ilk nisan ayında çiçeklenip kokusu en yoğunken Teddy onu kesmişti. “Ama neden?” demişti Nancy, fakat gözlerindeki bakışı görünce bunun savaşa –insanın itibardan düşmesiyle– ilgili olduğunu fark etmişti ve Teddy bunu pek de açıklayacak gibi görünmüyordu. Teddy’nin savaşı, Nancy’nin asla çözemediği bir şifreydi. Ama Tanrı aşkına, 1960’lı yıllardayız, diye düşünüyordu bazen, kendini sabrını yitirmiş bir halde bulurken. Nancy yorulmuştu. Sanki zamanının çoğunu durmadan insanlara bir şey yapmalarını söyleyerek, onları cesaretlendirerek geçiriyordu – Teddy’ye, Viola’ya, öğrencilerine. Bir zamanlar netbol takımının kaptanı olmaya benziyordu bu.

Değerli yıllarını kurban eden tek kişi Teddy değildi. Üniversite’de Newnham bitirme sınavlarının birinci ve ikinci bölümlerinden dereceyle geçmişti, onur öğrencisiydi, 1936 yılında matematik bö-

lümünden çifte birincilikle mezun olmuştu, Philippa Fawcett ödülünü almıştı ve sonra yerinden sökülüp alınmış, 1940'ın baharında Hükümet Kod ve Şifre Okulu'na gitmek üzere işe alınmıştı. Savaş için parlak bir kariyerden vazgeçmiş ve sonra Teddy ve Viola için ondan yeniden vazgeçmişti.

“Taşınma işinde Gertie'ye yardım etmek için Lyme'a gidiyorum.”

“Tamam. Çok yardımseversin,” dedi Teddy.

“Yalnızca hafif şeyleri paketlemek için, kap kakak, süsler, filan. Sadece birkaç gün için. Onunla biraz zaman geçirmenin iyi olacağını düşündüm, baş başa olacağız.”

Nancy eve döndükten bir gün sonra Gertie'den bir kart aldı, kartın üstünde suluboyayla yapılmış menekşe resimleri vardı – “Annemizin en sevdiği çiçek, tabii ki bildiğin üzere.” Hayır, bunu unutmuştu, ama yine de kızına Viola⁶¹ ismini vermişti. Shakespeare yüzündendi, annesi değil. Bir annenin kızı, bunu nasıl unutabilirdi? Ya da hiç olmazsa bunu bilinçli olarak hatırlamazdı? Kendi kızı zaman içinde neleri unutacaktı? Nancy birdenbire bir yalnızlık hissine kapıldı. Annesinin hâlâ orada olmasını diledi. Annesi olmadan Viola da böyle hissedecekti. Bu dayanılmazdı. Gözleri sıcak, acı veren gözyaşlarıyla doldu. Yaşları eliyle sildi ve kendisine aklını başına toplamasını söyledi.

Gertie'nin kartını okumaya devam etti – “Sana hemen haber vereyim dedim,” diye yazmıştı. “Sen ‘buradayken’ Teddy telefon edip seni sordu, umarım yeterince iyi geçiştirmişimdir, tamamen salakmış gibi yaptım. Ona neler olduğunu anlatmamak konusunda emin misin hayatım? (İşine karışmıyorum, yalnızca söylüyorum.) Kucak dolusu sevgiler, G. Not: Büfe konusunda bir karara vardınız mı?”

“Ona söylemelisin,” dedi Millie, “gerçekten de söylemelisin. Yani seni gayet güzel idare ettim ve seni henüz trene bindirdiğimi ve Göller Bölgesi'nde harika zaman geçirdiğimizi söyledim filan, ama öyle ya da böyle Teddy öğrenecek.”

Nancy, yardım için kocasına değil kız kardeşlerine dönmüştü, onların arasında farklı permütasyonlarda ufak iletişim fırtınaları kopuyordu. Kız kardeşlerinin sırtına yük bindirebilirdi ama Teddy'nin

61 Menekşe. (ç. n.)

sırtına bindiremezdi. O saf bir adam değildi, büyük ihtimalle bir şeylerden kuşkulanıyordu, ama kesinleşene kadar ona söylemeyecekti. Mutlak olana inanıyordu, özünde her zaman matematikçi olacaktı. Eğer ki en kötüsü başına gelirse, o zaman ne kadar kısa süre gerçeği bilerek acı çekerse o kadar iyiydi.

“Ona söylemelisin, Nancy.”

“Söyleyeceğim Millie, tabii ki söyleyeceğim.”

Dorset'te ya da Göller Bölgesi'nde olmayabilirdi, ama Nancy kesinlikle Bea'yla Londra'daydı. Bir gösteri seyretmediği, belki de bir sergi gezmediği doğrudu, ama kız kardeşinin Chelsea'deki bohem stüdyo dairesindeki kanepede oturuyor, bir bardak viski içiyordu. Nancy'nin yanında oturan Ursula yanında bir şişe getirmişti. “Çaydan daha kuvvetli bir şeye ihtiyacımız olacağını düşündüm,” demişti.

“Ben hep cin içerim,” dedi Bea. Cerrah kocasından boşanalı epvey zaman geçmişti. BBC'de çalışıyordu ve dediğine göre bekâr olmaktan mutluydu.

Mille telaşlı ve merdivenleri çıkmaktan nefes nefese bir halde geldi. “Kayboldum,” dedi. “Özür dilerim.”

“Viski mi cin mi?” diye teklif etti Bea. “Ya da çay mı?”

“Üçü de cazip geliyor, ama cin lütfen. Sert olsun.” Nancy'ye doğru kısaca bir baktı ama Bea'yla konuşmaya devam etti. “Buna ihtiyacım var, değil mi? Haberler kötü, yanılıyor muyum?”

“Çok kötü,” dedi Bea, sesi çatlaklı.

“Tamamen mi kötü?” Millie komik bir biçimde ve kelimeleri yutarak konuşuyordu, ya duygusallığa geçit vermemeye çalışıyor ya da kendisini bir tiyatro oyununda ya da filmde soğukkanlı rolü yapan bir karakter olarak hayal ediyordu – akla Kısa Tesadüfler'deki Celia Johnson'ı getiriyordu. Görev bilinci, doğru olan şeyi yapmanın ahlaki zorunluluğu. Nancy buna hayranlık duydu ama yine de içinde bir şeyler şimdi isyan ediyordu. Kaç, diye düşündü, görevi unut. Kendisini Bea'nın dik ve dar merdivenlerinden aşağı sokağa doğru koşarken, nehir boyunca giderken ve peşindeki korkunç şeyi geride bırakana kadar durmadan ilerlerken hayal etti.

Millie'nin gözündeki pırıltı ve cin bardağını alırken elindeki küçük titreme yüzünden Nancy onun rol yapmadığına emin oldu.

“Ben buradayım,” dedi ona. “Bana sorabilirsin.”

“Sana sormak istediğimi sanmıyorum,” dedi Millie. “Bilmek istediğimi sanmıyorum.” Gözündeki pırıltı yanağından aşağı süzülen bir gözyaşı damlasına dönüştü ve Bea onu yavaşça bir koltuğa doğru itirdi ve sonra ayaklarının dibindeki halının üstüne oturdu.

“Eh, bu doğru,” dedi Nancy sakince. “Teyit edildi ve korkarım senin deyişinle *tamamen* kötü. Bunu söylediğim için üzgünüm ama olabileceklerin en kötüsü.”

Millie’den korkunç bir hıçkırık yükseldi ve sanki sesin kaçmasını engelleyebilecekmiş gibi eli hızla ağzına doğru gitti ama çok geç kalmıştı. Bea onun diğer eline uzandı ve birbirlerini sıkı sıkı tuttular. Bir gemi enkazıyla yüz yüze gelmiş gibi görünüyorlardı. “Yapılacak hiçbir şey yok mu?” diye sordu Ursula. “Eminim ki...”

“Hayır,” dedi Nancy, onun sözünü keserek. Hepsi de umutlu olmak, olanakları görmek istiyordu ama o, olanakların ötesine geçmişti. “Eğer daha erken bir evrede saptanmış olsaydı belki yapılacak bir şeyler olabileceğini söyledi doktor. Ameliyat da etmeyecek,” dedi, itiraz etmek üzere olan Bea’yı susturmak için bir elini kaldırırken. “Bulunduğu yerden dolayı ameliyat edemiyorlar ve şimdi damarlarla sarmaş dolaş olmuş” –“Ah Tanrım,” dedi Millie. Yüzü sapsarıydı, hepsinin arasında her zaman midesi en hassas olan oydu– “bu yüzden de imkânsız. Ameliyat, en iyi şartlarda sonumu getirir.”

“Eğer ölüm en iyisiyse, en kötüsü nedir?” diye sordu Ursula şaşkınlıkla. Millie ‘ölüm’ sözcüğü karşısında ufak bir iç çekti, sanki bunu söylemek kutsal bir şeye hakaret etmektir.

“Büyük ihtimalle tamamen güçsüz düşerim, zihinsel ve bedensel olarak...”

“Büyük ihtimalle mi?” dedi Bea, fırtınanın fırlatıp attığı gemi enkazının içinde umuda tutunuyordu.

“Neredeyse kesinlikle,” dedi Nancy. “Bu da bir başka şekilde sonumu getirir. Ama bu bile bir işe yaramaz, çünkü bulunduğu yer yüzünden hepsini kesip alamazlar.” Millie öğürecek gibi görünüyordu. “Büyümeye devam eder. Gerçekten de,” dedi Nancy, belki de niyet ettiğinden daha az yumuşak bir şekilde, “eğer bunu kabul ederseniz daha iyi olur, *benim* için daha iyi olur.”

Sözümona Gertie’nin taşınmasına yardım ederken Harley Sokağı’na yaptığı o ziyaretten beri bunun olacağı içine doğmuştu. Bea’nın bulunduğu uzman doktor, Doktor Morton-Fraser sağduyulu

bir İskoç'tu. "Çok tavsiye ediliyor," demişti Bea. "Çok titiz olmakla ünlü. Her şeye didik didik bakıyor filan." Belki o zaman biraz umut doğmuştu, ama bir sonraki ay oraya geri döndüğü zaman (Wordsworth'ün evi filan) umut azalmıştı ve ona röntgenleri gösterdiği zaman kısa sürede ne kadar büyüdüğünü görebilmişti. "Belki de eğer bana bir yıl önce gelseydin," demişti, "ama o zaman bile kim bilir..." Çok hızlı ilerleyen, tedavisi olmayan – zavallı Barbara Thoms'a verilen teşhis.

"Buna dayanamıyorum," diye mırıldandı Millie, Bea dolaşp bardaklarını doldururken. Nancy birdenbire bir kırgınlık dalgası hissetmişti. Dayanması gereken kendisiydi, onlar değil.

Rahat bırakılmak, kendi sessiz dünyasında yok olmak ve ölüm üzerine derin derin düşünmek istiyordu. Ölüm. Evet, bu dobra, ağza alınmaz kelimeyi söyleyebiliyordu. Ama buna rağmen nazik ve güçlü olması, her şeyin yolunda gideceğini (ki bariz bir şekilde öyle değildi) ve 'durumu kabullendiğini' söylemesi gerekecek olan oydu.

"Her şey yolunda gidecek," dedi Millie'ye. "Ben iyiyim. Durumu kabullendim ve şimdi siz de kabullenmelisiniz."

"Peki ya Teddy?" dedi Ursula, sesi çatlak çıkıyordu. "Bu sabah telefonda beni aradı, Nancy. Bir ilişkin olduğundan şüphe ediyor, Tanrı aşkına. Onun acısına son vermelisin."

Nancy acı acı güldü ve "Ve ona daha kötü bir acı mı yaşattı mıyım?" dedi.

"Ona olabildiğince çabuk söyle, onu bu kadar uzun süre bihaber bırakmak hiç adil değil." (Ursula'nın, Teddy'nin her zaman en büyük savunucusu ve koruyucusu olduğunu düşündü Nancy sinirli bir şekilde.) "Gerçi Viola'yı değil sanırsam..."

Ah, Tanrım, diye düşündü Nancy. Umutsuzluk içinde sessizce kıvranıyordu.

"Hayır, Viola'yı olmaz," dedi Bea çabucak. "Anlayamayacak kadar küçük."

"Onun yanında olacağız," dedi Millie çılgınca. "Ona bakacağız..."

"Ama önce Teddy'ye söylemelisin," diye ısrar etti Ursula. "Şimdi eve gidip ona anlatmalısın."

"Evet," diye içini çekti Nancy. "Evet, anlatacağım."

Hepsi ona King's Cross'a kadar eşlik etti ve onu trene bindirdiler. Bea, sanki birdenbire incecik cama dönüşmüş ve her an kırılabilir gibi onu nazikçe öptü. "Cesur ol," dedi. Ursula, Nancy'nin kırılmasından korkmuyormuş gibi görünüyordu ve onu sıkıca tuttu. "Teddy'ye yardım etmek zorundasın," dedi ısrarla. "Bununla baş etmesi için yardım etmelisin." Ah Tanrım, diye düşündü Nancy yorgunlukla, hiçbirisi onun zayıflık göstermesine ve telafi edilemez bir şekilde bencillik yapmasına izin vermeyecek miydi?

Tren istasyondan çıkarken el sallayarak peronda durdular, hepsi de gözyaşları içindeydi, Millie hüngür hüngür ağlıyordu. Gören de savaşa gittiğimi sanır, diye düşündü. Gerçi savaş çoktan savaşılmış ve kaybedilmişti.

"Hımbıl mı?" diye sordu Nancy.

"Ne işler karıştırdığını biliyorum," dedi Teddy. Onca yıl boyunca Teddy'nin kızgın olduğunu, bu kadar kızgın olduğunu kesinlikle hiç görmemişti. Hele de Nancy'ye karşı.

Mutfağa gitti, eviyeye doğru yürüdü, musluğu açtı ve bir bardağa su doldurdu. O anın provasını trende yapmıştı (korkunç bir yolculuktu, bira kokan ve ona pis pis bakan sigara içicileriyle dolu bir vagonda kısılp kalmıştı) ama uygulama zamanı gelince doğru kelimeleri bulamıyordu sanki. Kendisine zaman kazandırmak için suyu yavaşça içti.

"Biliyorum," dedi Teddy, sesi bu yeni düşmanlıkla gergindi.

Nancy dönüp onunla yüz yüze geldi ve "Hayır, Teddy. Bilmiyorsun," dedi. "Hiçbir şey bilmiyorsun."

Tümör önceleri Nancy'yi avlamaya çıkmış, içine izinsiz girmiş ve bir kurtçuk gibi beyninin lifleri arasında ilerliyor ve onu yiyip bitiriyor gibi görünmüştü ama şimdi yerine yerleşmişti, artık başka *olanak* kalmamıştı, o artık düşman değildi. Dost olmayabilirdi (hem de hiç dost değildi), ama onun bir *parçasıydı*. Yalnızca ve yalnızca onundu ve korkunç sona kadar birbirlerine eşlik edeceklerdi.

İşten derhal ayrıldı. Hem zaten devam etmenin, kendisini başkalarına vermenin ne anlamı vardı ki? Okula Nancy'yle gelip gitmeye alışkın olan Viola, birdenbire kendi başına kaldığı için canı sıkılmıştı. Nancy ona otobüse binmeyi öğretti ("*Ama neden?*") ve çok iyi olmadığını, iyileşmek için öğretmenlik yapmaktan bir süre

uzaklaşması gerektiğini anlattı. Yavaş yavaş girmesi gereken özgürlüğün içine birdenbire atılmak Viola için zordu, ama artık konu duygusallık değil, uygulamaydı. Demir gibi bir metanet, Nancy'nin ruhuna girmişti.

Viola için ona iki ya da üç beden büyük giysiler aldı, listeler yapıp notlar tuttu – piyano öğretmenininde nerede yaşadığını, arkadaşlarının ailelerinin adreslerini ve telefon numaralarını, sevdiği ve sevmediği şeyleri yazdı. Tabii ki Teddy de Viola'nın neleri tercih ettiğini büyük oranda biliyordu ama bütün listeyi o bile hayal edemezdi.

İşin garip yanı, idam hükmünün kesinleşmesini takip eden haftalarda Nancy kendisini fark edilir derecede iyi hissetmişti. Bunu idam hükmü olarak düşünüyordu, gerçi herkesin iyiliği için dolaylı söylemler kullanıyordu. Çekmeceleri ve dolapları topladı, gereksiz ıvır zıvırı attı, kendi gardırobundakileri azalttı. Bir sonraki kış da geçirir miydi? Bu yünlüler, fanilalar ve kalın çoraplarla dolu çekmecelere ihtiyacı olacak mıydı? Cenazeden sonra anneleri için hep birlikte yaptıkları gibi o gittiği zaman kız kardeşlerinin gelip giysilerini ayırdığını hayal etti. İşin çoğunu hallederse onlara çok yardımcı olurdu. Bu gayet ölümü hatırlatan işleri kimseyle tartışmadı. Onları, kendisini üzdüğünden daha çok üzerti, çünkü her şeyi düzen içinde bırakıyor olduğunu düşünmek Nancy'yi hatırı sayılır bir şekilde tatmin ediyordu. O gittikten sonra Gertie'nin yatak odasında etrafa bakınıp “Her zamanki Nancy, her şeyi düzgün ve tertemiz bırakması tam da ona göre,” dediğini hayal etti. O zaman geldiğinde tabii ki Gertie bunun gibi bir şey demedi, böyle neşeli laflar edemeyecek kadar kederliydi.

Teddy bütün bu enerji karşısında şaşkınlığa düşmüştü ve her nasılsa teşhisin yanlış olduğunu düşünmeye başlamıştı (“kayıtlar hep birbirine karışır”). Ya da belki de gerçekten de iyileşiyordu. “Bu bir mucize olur Teddy,” dedi Nancy, elinden geldiğince yumuşak bir şekilde. “Tedavisi yok.” Teddy için umut en kötü şey olurdu. Nancy için de. Bu kısa ara dönemin, asla olamayacağı şey yüzünden değil, olduğu şey için keyfini çıkarmak istiyordu.

“Ama savaş sırasında benim öldüğümü düşünüyordun,” diye ısrar etti Teddy. “Umudunu yitirdin mi?”

“Evet. Evet, yitirdim. Yitirdiğimi biliyorsun. Kendin de söyledin – senin öldüğünü düşündüm.”

“Öyleyse geri dönmem bir mucizeydi,” dedi, sanki tartışmayı kazanmış gibi. Ama o bir esir kampından geri dönmüştü, ölümden değil. Teddy son günlerde pek mantıklı değildi, ama zaten bunun ne önemi vardı ki? Kısa süre sonra mucizelere inanmayı bırakacaktı.

Ve sonra bütün çekmeceler düzeltildi, bütün listeler yapıldı. Meşguliyeti bitince yalnızca evde tek başına olmak için can attığını, sessizliği piyanoyla, bazen Beethoven’la, çoğu zaman Chopin’le doldurmayı istediğini fark etti. Piyanoda biraz paslanmıştı, ama günden güne ufak gelişmeler gösterdiğini gördü ve Teddy’ye “En azından bazı şeylerin iyileşme yeteneği var,” dedi ama Teddy kara mizah yapmaktan kaçındı.

Bir akşamüstü korkunç derecede zor bir parça olan mi bemol Polonez’i çalmaya niyetliyken Teddy eve erken geldi; Nancy bunu gittikçe daha sıklıkla yaptığını fark etmişti. Kalbini ve zihnini onunla doldurmaya çalıştığını hissedebiliyordu, çünkü sonradan yaşayacağı yer orasıydı. (Yaşayacağı değil, yalnızca bir anı, bir yanılsama olacağı yer.) Bir de kız kardeşlerinin kalbinde. Ve ondan küçük bir parça Viola’da olacak, ama bu solup gidecek ve unutulacaktı. *Annemizin en sevdiği çiçek, tabii ki bildiğin üzere.* Bir gün Viola’ya durup dururken “Ben en çok çançiçeğini severim,” dedi ve Viola aldırırsızca “Ha?” dedi, televizyonda *Blue Peter*’i izlemek daha çok ilgisini çekiyordu. Ama sonra Teddy de ölecekti, kız kardeşleri ölecekti, Viola ölecekti ve Nancy’den geriye hiçbir şey kalmayacaktı. İşte böyleydi. Hayatın trajedisi ölümdü. *Sic transit gloria mundi.*⁶² Nancy, (doğası gereği anlamsız) bu felsefeyle meşgul olduğu zaman “Ne düşünüyorsun?” diyordu Teddy sıklıkla, hem de fazla sıklıkla. Bobby gibi aptal bir hayvan olup her sabahı cehaletle karşılamak daha iyiydi. “Ah, düşüncelerim çok anlamsız,” dedi, Teddy’ye gülümsemek için çaba göstererek. “Dinlemek için vaktini harcamaya bile değmez.”

Teddy’yle düşüncelerini paylaşmak ya da onunla –ve tabii ki Viola’yla– zaman geçirmek istemediğinden değildi, ama karanlığın içine, her şeyin –kakaonun, kütüphane kitaplarının, Chopin’in– bir öneminin kalmadığı yere kendi başına gitmeye hazırlanıyordu. Aşkın da bir önemi kalmayacaktı. Bu liste, eğer ki yapmaya karar verse, sonsuz bir liste olurdu. O listeyi yapmamayı seçti. Listelerle

62 Böylece dünyanın ihtişamı geçip gider. (ç. n.)

işi bitmişti. Hastalıklı felsefesini bir kenara koydu. Onun yerine Chopin çaldı.

“Bu Devrimci Etüdü mü?” diye sordu Teddy ve Nancy’nin konsantrasyonunu bozup özellikle kendi kulaklarını tırmalayan yanlış bir nota çalmasına neden oldu. “Bunu annem çalardı,” dedi Teddy.

Sylvie müthiş bir piyanistti. Bazen Nancy onu dinlemek için gizlice yan evin içine girerdi. Sylvie’nin ruh hali kötüyken onu dinlemek için Fox Corner’a gitmenize gerek yok, derdi Nancy’nin babası, onu sokağın başından da duyabilirsiniz. Bunu sevecen bir şekilde söylerdi (“İşte başlıyor Bayan Todd!”) Binbaşı Shawcross Sylvie’ye büyük saygı duyardı (“muhteşem bir varlık”).

O zamanlar Nancy fark etmemişti ama belki Sylvie de yalnız kalmak istemiş, misafir odasının köşesindeki sessiz ve küçük dinleyicisine içerlemişti. Kendisini müziğin içinde kaybetmiş gibi görünürdü, her ne parçayı çalıyorsa onu bitirene kadar Nancy’nin varlığından bihaber olurdu. Alkışlamamak Nancy’nin elinde değildi. (“Bravo, Bayan Todd!”)

“Ah, sen misin Nancy,” derdi Sylvie, gayet sert bir tonda.

“Hayır, Devrimci Etüdü değil, Kahraman Polonezi,” dedi Nancy, elleri sabırsızca tuşların üzerinde duruyordu. *Zamanın kanatlı arabası*⁶³, diye düşündü. Kanatlarının büyük ve hantal bir kaz gibi ağır ağır ve gıcırdayarak çırttığını duyabiliyordu. Kendi kuvvetinin gittikçe azaldığını hissedebiliyordu ve savaşmak için gücü yoktu. “Annen piyanoda ustaydı,” dedi. “Korkarım ben tam bir amatörüm. Ve bu çok zor bir parça.”

“Benim kulağıma gayet güzel geldi,” dedi Teddy. Nancy onun yalan söylediğini biliyordu. “Biraz önce odaya girdiğim zaman bana Vermeer’i hatırlattın.”

“Vermeer’i mi? Neden?”

“Ulusal Galeri’deki tablo. *Klavsen Başındaki Kadın* – ya da öyle bir şey.”

“*Klavsenin Önünde Oturan Genç bir Kadın*,” dedi Nancy.

“Evet. Hafızan her zaman kusursuz.”

“Neden Vermeer?” diye sordu.

“Dönüp bana bakış tarzından. Yüzündeki gizemli ifadeden.”

“O resimdeki kızın hep bir kurbağa gibi görüldüğünü düşün-

63 Andrew Marvell’in şiirinden alıntı. (ç. n.)

müşümdür,” dedi Nancy, gizemli görünüyorum çünkü ölüyorum, diye düşünüyordu.

“Klavsenin yanında duran bir kadının resmi de yok mu?” diye sordu Teddy. “Yoksa ben mi karıştırıyorum?”

“Hayır, iki resim var, ikisi de Ulusal Galeri’de.”

“Aynı kadın mı?” dedi Teddy, düşünceli görünüyordu. “Aynı klavsen mi?”

Ah, lütfen git sevgilim, diye düşündü Nancy. Sonradan dönüp bakınca bulmak için konuşmaları uzatmaktan vazgeç, *anılar* oluşturmayı bırak. Beni Chopin’le yalnız bırak. İç çekip piyanonun kapağını kapadı ve yalancı bir neşeyle “Çay içelim mi?” dedi.

“Ben yaparım,” dedi Teddy hevesle. “Kek ister misin? Kekimiz var mı?”

“Evet, sanırım var.”

“Bir şey için bana söz vermeni istiyorum.”

“Ne istersen.” dedi Teddy. Verilecek ölümcül bir söz, diye düşündü Nancy. Yemek masasında oturuyorlardı. Teddy o ayın faturalarına bakıyor, Nancy de Viola’nın üniformasına Cash’s mağazasından alınmış isim etiketlerini dikiyordu. Uzun okul tatili neredeyse bitmişti, yeni okul yılı başlamak üzereydi. Nancy’nin hayatının ritmi hep okul yılına bağlı olmuştu ve şimdi, sonunu göremeyeceği yeni bir okul yılının başlıyor olması tuhaf görünüyordu.

O tanıdık kırmızı el yazısıyla etiketlerin üzerinde *Viola B. Todd* yazıyordu. ‘B’ Beresford’un kısaltmasıydı; Teddy’nin göbek adı, Sylvie’nin de Todd olmadan önceki soyadıydı. Babası bir ressamdı –Sylvie’ye göre ‘zamanının çok ünlü’ bir ressamıydı– gerçi aile, onun çalışmalarından hiçbirine sahip değildi. Nancy Viola’yla York’taki sanat galerisini gezerken uzun zaman önce unutulmuş bir şehir ileri geleninin geçen yüzyılın sonlarında Sylvie’nin babası tarafından yapılmış bir portresini bulduğunda çok mutlu olmuştu. Altındaki pirinçten küçük plakada ‘Llewellyn A. Beresford 1845-1903’ yazıyordu. Ve resmin köşesine hayalet gibi L, A ve B harflerinin monogramı vardı. “Bak,” dedi Nancy Viola’ya, “bu resmi senin büyük-büyükbaban yapmış” – ama bu akrabalık, Viola’ya herhangi bir şey ifade edemeyecek kadar uzaktı.

Nancy bir okul bluzunun yakasına yeni bir isim etiketi dikmeye başladı ve neredeyse derhal bir iğneyi kendisine batırdı. Son

günlerde sakar bir terzi olmuştu. Ve artık örgü modellerini takip edemiyordu. Sessiz arıların beyninin içinde gizlice bir arı kovani yaptıklarını hayal ediyordu.

“İyi misin?” diye sordu Teddy, parmağındaki küçük ve yusuvarlak kan damlacığına bakarken. Nancy onaylamak için başını salladı ve damlacık bluzu kirletmeden önce onu yaladı.

“Bana söz ver,” diye devam etti, dikişini bırakırken, “zaman geldiğinde...” (Teddy bu ifadeyi duyunca irkildi) “zaman geldiğinde bana yardım edeceksin.”

“Neye yardım edeceğim?” Kontrol ettiği gaz faturasını bıraktı.

Neye olduğunu gayet güzel biliyordu. “Kötüleşmeye başladığında eğer kendim yapamazsam gitmeme yardım edeceksin. Ve gerçekten de kötüleşecek, Teddy.”

“Belki de kötülemez.”

Geçistirme, kaçınma ve sakınma karşısında hissettiği hayal kırıklığıyla Nancy çığlık atabilirdi. Beyin kanserinden ölüyordu, gaddarca ve zalimce (*tamamen* kötü) olacaktı. Müthiş derecede şanslı olmadığı sürece huzurlu uykusunda yitip gitmeyecekti. “Ama eğer *sahiden* de kötüleşmeye başlarsa,” dedi sabırla, “o zaman ağzından salyalar akan bir budala olmadan önce gitmek istiyorum (*Kendim* olarak ölmek istiyorum, diye düşündü.) “Bir köpeğin acı çekmesine izin vermezdin, o yüzden benim acı çekmeme de izin verme.”

“Seni uyutmamı mı istiyorsun? Bir köpek gibi mi?” dedi aksi bir şekilde.

“Ben öyle söylemedim. Öyle olmadığını biliyorsun.”

“Ama seni öldürmemi istiyorsun.”

“Hayır. Kendimi öldürmeme yardım etmeni istiyorum.”

“Peki bu hangi açıdan daha iyi?”

Nancy ısrarla devam etti. “Yalnızca tamamen güçsüz düştüğüm için benim yapmam zor olursa. Morfin ya da hap, öyle bir şey, emin değilim.” Ya da Tanrı aşkına yüzüne bir yastık bastır ve işi hallet, diye düşündü. Ama tabii ki asla böyle olmazdı. “Açıkça kendi elimden çıkmış olmalı,” dedi Nancy. “Yoksa seni cinayetten yargırlarlar.” (Şimdi Teddy’nin karşısında barbarca bir kelime yatıyordu.)

“Ama bu da aynı şey,” dedi Teddy. “Aralarında bir fark göremiyorum.”

Ellerini kenetlemişti ve sanki bu işi yapabilirler mi yoksa yapamazlar mı diye görmek için uzun uzun onlara bakıyordu. Epey

uzun bir sessizlikten sonra “Yapabileceğime emin değilim,” dedi. Nancy’ye bakmıyordu, yüzünde ıstırapla o hariç her yere bakıyordu. Ölümcul sözünü verdin, diye düşündü Nancy, ne olursa olsun söz verdin. Bir başka söz daha verdin, diye düşündü. İyi zamanda da, kötü zamanda da. Ve şimdi kötü zamana geldik. En kötü zamana. Ve kötü bir düşünce – savaşta kaç kişiyi öldürmüştü?

“Boş ver,” dedi Nancy, masanın üzerinden uzanıp bağışlayıcı ellerini, kaskatı bir halde birbirini kavrayan onun ellerinin üzerine koydu. “Zaten kötüleşmeyebilir de, bekleyip görmekten başka yapacak bir şey yok.” Teddy, sanki Nancy onu kutsamış gibi minnetle başını salladı.

O rezil bir korkaktı. Binlerce insanın, kadının ve çocuğun üzerine yıkım yağdırmıştı – onların karısından, çocuğundan, annesinden, kız kardeşinden bir farkı yoktu. Gökyüzünde altı bin metreden insanları öldürmüştü, peki ama bir kişiyi öldürmek, ölmeyi isteyen bir insanı öldürmek? Hayatın Keith’ten çıkıp gitmesini seyretmişti, bunu bir kere daha yapabilir miydi bilmiyordu. Nancy için bile olsa. Onu üç yaşından beri (ilk göz ağrısıydı), bilinçli olarak hatırladığı bütün hayatı boyunca tanımıştı ve onun celladı mı olacaktı?

Kendilerini rahat bir yaşlılığa yerleşirken hayal etmişti. Kendisini gözünün önüne getiremiyordu ama Nancy’nin belinin kalınlaştığını, gıdısının sarktığını ve saçlarının beyazladığını görebiliyordu. Biraz Bayan Shawcross gibi. Örgü örerken ve *Telegraph* gazetesinin bulmacasını çözerken gözlerini kısacaktı. O patatesleri kazıp çıkartacak, Nancy yabancı otları yolacaktı. O bir bahçıvan değildi ama boş boş da duramazdı. Birbirlerine arkadaşlık edeceklerdi ve birlikte sessizce yok olup gideceklerdi, ama şimdi Nancy erkenden ayrılıyordu. Hugh’un birdenbire ve kolayca ölüvermesine karşı Sylvie’nin duyduğu öfkeyi hatırlıyordu. *Bir kelime bile etmeden sıvışıp gitti. “Gece yarısı acı çekmeden son bulmak”⁶⁴,* diye düşündü Teddy. Nancy bunu hak etmiyor muydu?

Avuntusunu kendisinin arayıp bulması gerektiğini fark etti. Viola’nın yatağında yatıyordu, Viola kıvrık kolunun altında uyuyordu. Nancy rahatsızdı, bu hâlâ bir çocuk yatağıydı, Viola yakında

64 John Keats’in şiirinden alıntı. (ç. n.)

daha büyük bir yatağa ihtiyaç duyacaktı ama onu alan Nancy olmayacaktı. Viola'ya *Yeşilin Kızı Anne*'i okuyordu. Anne de ruhuna demir gibi bir metanet katmak zorunda kalmıştı. Bazen, eğer yatma vakti geldiğinde çok uykulu değilse Viola Nancy'ye okuyordu. Viola iyi bir okuyucuydu, bir kitap kurduydum – Viola bu ifadeden nefret ediyordu. “Kurt olmak nasıl güzel bir şey olabilir ki?” demişti. Eğer teklif edilen tek var olma yolu bu idiyse ben kurt olurdum, diye düşündü Nancy, sonra da böyle nükteli bir düşünceye ulaştığı için kendisine güldü. “Kurtlar olmasa doğanın dengesi bozulurdu ve herkes aç kalırdı,” dedi Nancy makul bir şekilde.

Yakılmak istediğini Teddy'nin bildiğinden emin olmalıydı. Bir yığının üzerinde alevlere kapılmak, elementlerin atomik dünyasına geri dönmek istiyordu. Viola, çocukluğunun geri kalanını annesinin karanlık, nemli toprakta gömülü olduğu, solucanların etini yediğini hayal ederek geçirmese iyi olurdu. Nancy her geçen gün daha da bunalıyordu. İnsanın çocuğu kollarında yatarken, *Yeşilin Kızı Anne* yatak örtüsünün üzerinde açıkken ve Viola'nın süt bardağı yarısı içilmiş halde başucu masasında dururken (*kakao, kütüphane kitapları, vesaire*) böyle şeyleri düşünüyordu (böyle şeyleri düşünmek zorunda olduğunu hissediyordu).

Son birkaç haftada birlikte *Gizli Bahçe*'yi ve *Heidi*'yi de okumuşlardı. Hepsinin öksüzler hakkındaki öyküler olması tesadüf değildi. Nancy, *Yeşilin Kızı Anne*'den sonra (eğer zaman kalırsa) *Küçük Kadınlar*'a geçmek istiyordu, kitap öksüzler hakkında değildi, evet, ama güçlü ve her işin altından kalkan genç kadınlar hakkındaydı. Bütün Shawcross kızları Louisa May Alcott'u çok sevmişti. “Ve masallar da,” dedi Nancy ‘hafta sonu ziyareti için kısaca bir uğrayan’ Winnie'ye. Hepsinin içinde en büyükleri olan Winnie Kent'te yaşıyordu. Kız kardeşlerini eğlendiren ve adamın kendi kendine verdiği bir unvan olan ‘kalantor bir işadamlı’ ‘iyi bir evlilik’ yapmıştı. Ama Winnie iyi birisiydi, nazik ve becerikliydi.

“Yalnızca hayatta kalmak için zeki olması gereken bütün o kadın kahramanları bir düşün,” dedi Nancy. “Kırmızı Şapkalı Kız, Sindirella, Pamuk Prenses. İnsanlar masallar hakkında yanlış fikre sahip, onların yakışıklı prensler tarafından kurtarılmak hakkında olduğunu düşünüyorlar, ama onlar aslında Kız İzcilerin el kitapları gibiler.”

“Güzel ve Çirkin,” diye önerdi Winnie, konuya ısınarak. Çay içiyorlardı ve yanında getirdiği vişneli ve bademli keki dilimliyordu. Artık kimse Nancy’nin kek yapmasını beklemiyordu. Hem çaydanlığı ancak yerinden kaldırılabiliyordu. Teddy her akşam eve geliyor, yemek pişirip ev işlerini yapıyordu. Nancy artık hiç acıkmıyordu. Hep yorgundu. Eskiden kuşlarla beraber erkenden kalkardı, ama şimdi her sabah Teddy çayını yatağa getiriyordu ve Teddy’yle Viola kendi hayatlarına devam etmek için evden çıktıktan sonra Nancy saatlerce orada yatıyordu.

“Gerçi çok iyi görünüyorsun,” dedi Winnie.

“Baş ağrılarım oluyor,” dedi Nancy, savunmaya geçerek. Sanki bir şekilde hile yapıyormuş gibi insanların ona ne kadar iyi göründüğünü söylemesinden bıkmıştı. Tabii ki Winnie bunu kastetmemişti diyerek kendisini azarladı.

“Kaz Kız,” dedi Winnie. “Onun bir ismi var mıydı? Ben yalnızca atın ismini hatırlayabiliyorum.”

“Falada. Bir at için komik bir isim. Ama kaz kızın kendisini bilmiyorum. İsimsiz, sanırım.”

“Annelik yapıp çayı doldurayım mı?” dedi Winnie. En basit cümleler bile Nancy’nin kalbine bir hançer gibi saplanıyordu.

“Lütfen.” Bu, en büyük kız kardeşini son görüşü mü olacak acaba diye merak etti. Yakında (hatta şimdi) son defalar arka arkaya gelecekti. Çabucak, erkenden, vedaların korkunçluğunu atlatarak gitmesi son derece önemliydi. Kendini bir ekspres treninin tekerlekleri altına atabilirdi (ama o zaman da zavallı makinisti düşün). Kendisini denize ya da bir nehre atabilir miydi? Ama içgüdüyle yüzerdi belki.

“Erkek kardeşleri kuğuya dönüşen kız,” dedi Winnie. “Adı neydi onun? Çok cesurdu.”

“Öyleydi. Elise. ‘Yaban Kuğuları.’” Peki ya zehir? Fazlasıyla korkunç, diye düşündü Nancy, hiç güvenilmez – yutmak yerine onu kusabilirdi.

“Hansel ve Gretel,” dedi Winnie. “Ama aslında yalnızca Gretel. Hansel çok akıllı değildi, değil mi?”

“Hayır, kendisini kafese attırdı. Masallarda kız kardeşler, erkek kardeşlerinden hep daha akıllı oluyor.” Kendisini asmasının çabuk olması beklenirdi, ama onu her kim bulursa onun için fena halde ıstırap verici olurdu, ki bu belki –büyük olasılıkla– ya Teddy ya da (düşüncesi bile kötü) Viola olurdu.

“Altın Saçlı Kız,” dedi Winnie. “Girişken olmaktan çok şapşal mıydı?”

“Bence şapşaldı,” dedi Nancy. “Kurtarılması gerekti.” Kendisini kurtarması gerekecekti. Zula etmeye başlamalıydı – uyku ilaçları ve ağrı kesiciler, eline geçen her şey. Hâlâ yapabilecekken, kontrol hâlâ ondayken ilaçları almalıydı. Neyin ölümcül dozu oluşturacağını tahmin etmek zordu. Bu, sorabileceğiniz türden bir şey değildi, gerçi şimdi Doktor Webster adında başka bir aile hekimi vardı, ilk muayene olduğu doktorun daha yaşlı, daha bilge doktor ortağıydı (Doktor Webster ilk doktorunu ‘delikanlı’ diye çağırıyordu). Neyse ki Doktor Webster onu bekleyen gerçekler konusunda konuşmaya açtı.

Peki ya çok geç kaldıysa? Çoktan geç kalmış mıydı? “Karlar Kra-
liçesi’ndeki Gerda,” dedi Winnie’ye. “O her işin altından kalkıyor.”

Fourier serisi, teoremler, yardımcı önermeler, grafikler, Parseval teoremi, doğal sayılar – kelimeler beyninde uğulduyordu. Bir zamanlar onları anlamıştı, ama şimdi hepsi anlamlarını yitirmişlerdi. Piyanoyla bastırmaya çalıştığı sonu gelmez ve çileden çıkaran bir vızıldamayla arılar geri gelmişti. Bütün gün Kahraman Polonezi’nden başka bir şey çalmamıştı. İnanılmaz derecede zordu ama üstesinden gelmeye kararlıydı.

Piyanoyu büyük bir enerjiyle çalışıyordu. *Con brio*. Kulaklarına neredeyse kusursuz geliyordu. Böyle zor bir parçada yetkin hâle gelmiş olması ne kadar sıradışı, ne harikaydı. Sanki bu, ve yalnızca bu, hayatının emeği. Parçayı gösterişli bir hareketle bitirdi.

“Merhaba,” dedi Teddy, odaya girerken. “Bir fincan çay ister misin?” Elinde bir tepsi taşıyor, Viola ayaklarının dibinde koşuşturuyordu. “Koltuğa oturmana yardım edeyim mi?” Gereksiz yere ortalığı telaşa veriyordu. Tepsiyi bıraktı ve Nancy’yi pencerenin yanındaki bir koltuğa götürdü. “Bu koltuğu seviyorsun, değil mi?” dedi. “Kuş yemliğindeki kuşları görebiliyorsun.” Nancy, Teddy’nin ona sanki gözlerinin arkasındaki bir şeyi görmeye çalışıyormuş gibi böyle gözlerini dikip bakmamasını diledi. Teddy onun ayaklarını bir ayak taburesine yerleştirdi, çayı yanındaki bir masanın üstündeydi. Çayı geniş bir bardağın içindeydi. Fincanlar ve fincan altları birdenbire fazla karmaşık ve çetrefilli hâle gelmişti.

“Bir bisküvi ister misin annem?” Viola dirseğinin dibinde geziniyordu. “Çikolata kremalı mı yoksa pembe gofret mi?”

“Ya da Winnie’nin getirdiği kekten kalanlar var,” dedi Teddy. “Bir türlü bitmiyor. İsa’nın beş bin kişinin karnını doyurduğu ekmek ve balıktan daha iyi iş görürdü..” Nancy iki teklifi de göz ardı etti. İkisi de muhteşem piyano çalışı için onu kutlamadığından gayet kızdığını hissediyordu. (Bravo, Bayan Todd!) Yine de Chopin’le elde ettiği zafer çoktan solup gitmeye başlamıştı. Arılar ve bütün o vızıldama onun uykusunu getiriyordu. Beyninden ballar sızıyordu.

Zaman kendi üzerine katlandı. Teddy nereye gitmişti? Bir dakika önce burada değil miydi? Sanki herkes bir anda odadan çıkmış gibiydi. Ya da belki de odadan çıkan Nancy’nin kendisiydi. Ama oda yoktu, yalnızca adını bilmediği bir şey vardı. Hiçbir şey. Ve sonra o da yok oldu. Ve sonra arılar uçuşa geçti ve onun veda edişini kutsadılar ve Nancy bitti. Öldü.

“Sert bir viski, benim reçetem bu. Benim için de bir tane doldur.” Aile hekimleri Doktor Webster ‘emekli olmayı, biraz golf oynayıp suluboya resim yapmayı dört gözle bekliyordu’. Eski moda bir insandı. Nancy ameliyat olmayı reddedince onu desteklemiş, morfin konusunda cömert davranmış ve vaaz vermekten kaçınmıştı.

Serin bir ekim sabahıydı. Bahçede örümcek ağları bitkilerin üzerini pırıl pırıl yapmıştı. Güzel bir gün olacaktı.

Labrador köpekleri Bobby odalar arasında gelip gidiyordu, düzeninin bozulmasıyla kafası karışmıştı. Ölümle gözden çıkarılan ilk şey rutin şeylerdi.

Teddy viskiyi doldurdu ve bir bardağı doktora uzattı. Adam bardağını kaldırdı, tuhaf ve korkunç bir an için Teddy onun “Şeref” diyeceğini düşündü, ama onun yerine “Nancy’ye kadeh kaldıralım,” dedi, ve bu hâlâ tuhaf ve korkunçtu ama bir şekilde anlamlı gelmişti ve Teddy bardağını kaldırıp “Nancy’ye,” dedi.

“Bu dünyadan gelecek olan dünyaya,” dedi Doktor Webster, *Çarmıh Yolcusu*’ndan alıntı yaparak Teddy’yi şaşırtmıştı. “O iyi bir kadındı. Parlak bir zekâsı ve nazik bir karakteri vardı.” Teddy viskiyi bir dikişte bitirdi, anma konuşmaları için hazır değildi. “Polisi aramalısın,” dedi.

“Neden böyle bir şey yapayım ki?”

“Çünkü onu ben öldürdüm,” dedi Teddy.

“Yola devam etmesi için morfinin dozunu biraz artırarak ona yardım ettin. Eğer bu bir suçsa ben ömür boyu hapis cezası çekiyordum.”

“Onu öldürdüm,” dedi Teddy inatçı bir şekilde.

“Şimdi beni dinle. O, ölümden birkaç saat uzaktaydı.” Teddy, aile hekiminin endişeli görüldüğünü fark etti. Sonuçta, son birkaç hafta Nancy’nin korkunç baş ağrıları için sıvı morfin reçete etmekte cömert davranan kendisiydi. “Nancy ıstırap çekiyordu,” diye devam etti doktor. “Sen doğru olanı yaptın.” Bir önceki akşam Nancy’yi ziyaret etmiş ve ‘uzun sürmeyeceğini’ söyleyerek fikrini belirtmişti, ardından da “Yeterince morfin var mı?” diye eklemişti.

Yeterince mi, diye düşünmüştü Teddy.

Yemek odasından gelen korkunç ve ahenksiz bir gürültü duyduğu sırada mutfakta kıymalı patates yemeği yapıyordu. Ne olduğunu anlamak için koşmadan önce göz yaşları içindeki Viola mutfığa geldi ve “Anneme bir şey oldu,” dedi.

Nancy sanki piyanoyu parçalamak istiyormuş gibi aletin tuşlarına hızla vuruyordu. Parmaklarını kıvrımış, ellerini neredeyse yumruk gibi yapmıştı ve Teddy sakinleştirme çabası içinde onu tuttuğu zaman Nancy yüzünde tuhaf, çarpık bir gülümsemeyle ona bakmış ve kelimeleri bir araya getirmeye çalışmıştı. Teddy’nin anlaması onun için önemli gibi görünüyordu ama onun spastik gevelemesini tercüme eden Teddy’nin yanında duran Viola’ydı. “Kahraman Polonezi,” dedi Viola.

Onu yavaşça pencerenin yanındaki koltuğa götürdü, ona çay ve bisküvi verdiler, ama Teddy onun gözlerinin içine bakınca Nancy’nin en çok korktuğu şeyin başına geldiğini anladı. Nancy artık Nancy değildi.

Erkenden yatağa yatması için ona yardım etmişti ama Nancy gece yarısı olmadan inleyerek ve bağırarak uyanmıştı, Teddy bunun acıdan mı yoksa çektiği sıkıntıdan mı olduğunu bilememişti. İkisi yüzünden de, diye düşünmüştü. Bir zamanlar karısı olan kadının dış kabuğu, onun gölgesi, bağırarak anlamsız şeyler söylüyordu – söyledikleri kelimeler bile değildi, yalnızca bir hayvan gibi havlayıp uluyordu.

Ilık süt yaptı, birazcık rom ekledi ve birkaç morfin şişeciğini içine boşalttı. Sonra Nancy’yi yatakta doğrulttu ve bir yatak hırka-

sını onun zayıf omuzlarına sardı. “İçip bitir,” dedi, aşırı derecede neşeyle. “Kendini daha iyi hissetmeni sağlayacak.

Annesinin çıkardığı hayvansı sesler yüzünden uyanan ve uykulu bir halde yatak odasının kapı eşiğinde çıplak ayakları ve yünlü pijamasıyla duran Viola’yı fark etmedi.

Nancy, Teddy’nin ölümün öncüsü olacağını umduğu derin uykuya dalmak yerine birdenbire çok daha asabi hâle geldi, kendisini yatakta bir yandan öbür yana attı, çarşafı ve geceliğini yırtıp saçlarını yoldu, sanki kendisini yanan bir iblisten kurtarmaya çalışıyordu. Teddy kalan süte biraz daha morfin ekledi ama Nancy’nin çırpınan kolları, bardağı odanın diğer köşesine fırlattı. Bağırmaya, durdurulamaz ve korkunç bir ses çıkarmaya başladı, sonunda beyindeki iblisin ta kendisi olmuş gibi kocaman açık ağzı, doymak bilmez bir hayvanın siyah ağzına benziyordu. Teddy umutsuzluk içinde bir yastık alıp onu Nancy’nin yüzüne bastırdı, önce kararsız bir şekilde, sonra daha sertçe bastırdı; sonunda, en sonunda onun, gece yarısı acı çekmeden son bulmaktan ve huzurdan mahrum kaldığı fikrine dayanamıyordu. Yastığı sertçe bastırdı. Bir insanı öldürmek bu demektir. Yumruk yumruğa çarpışma buydu. Ölüm bizi ayırana kadar.

Nancy hareketsiz kaldı. Teddy yastığı kaldırdı. Nancy’nin içindeki savaş bitmişti, belki de morfin işe yaramıştı, ama hareketsiz yatıyordu. Teddy onun nabzını yokladı. Durmuştu. Kendi kalbi güm güm atıyordu. Nancy’nin yüzü huzurluydu, acı ve hayvani ıstırap gitmişti. Yeniden Nancy olmuştu. Kendisi olmuştu.

Viola sessizce yatağa geri döndü. En son romanı *Üç Düşünceden Birisi*’nin anlatıcısına göre ‘Gerçek kâbuslar biz uyanırken gerçekleştirebilir’. (‘Şimdiye kadarki en iyi romanı,’ *İyi Ev İdaresi*.)

“Eğer tutuklanırsan ve yargılanırsan üst kattaki küçük kıza ne olur?” dedi Doktor Webster. Birlikte yaşayabileceği onca teyzesi var, diye düşündü Teddy. Onlardan herhangi birisi büyük ihtimalle kendisinden daha iyi iş çıkarırdı. “Eğer sana da bir şey olursa,” demişti Nancy, “o zaman sanırım Viola gidip Gertie’yle birlikte yaşamalı.” (“Sana bir şey olacağından değil, tabii ki!”)

Mevcut bütün teyzelerin arasında Gertie neredeyse en tuhaf

seçim gibi görünüyordu – Millie uygunsuzluk yarışında birinciliği taşıyordu. “Neden Gertie?” diye sormuşt .

“O mantıklı, pratik ve sabırlı,” demişti Nancy, Gertie’nin erdemlerini parmaklarıyla sayarak. “Ama aynı zamanda maceracı ve hiçbir Şeyden korkusu yok. Viola’ya nasıl cesur olunacağını öğretebilir.” Viola cesur değildi, ikisi de bunu biliyordu ama hiç dile getirmemişlerdi.

Benim cesaret konusunda konuşmaya ne hakkım var, diye düşündü Teddy, kendisine ve Doktor Webster’e bir viski daha koyarken.

“ l m raporu yazacağım,” dedi aile hekimi. “Muhtemelen bir cenaze levazımatısına telefon etmelisin, yoksa istersen bunu senin için ben yapayım mı?”

“Hayır,” dedi Teddy. “Ben yaparım.”

Doktor gittikten sonra Teddy  st kata, Viola’nın odasına ıktı. Viola hâlâ derin derin uyuyordu. Hayatı boyunca duyacağı belki de en kötü haberi vermek için onu uyandırmak elinden gelmedi. Hafifçe nemli olan alnını okşadı ve yavaşça öptü. “Seni seviyorum,” dedi. Bunlar, Nancy’ye söylediği son sözler olmalıydı, ama ona herhangi bir Şey söyleyemeyecek kadar o son korkunç mücadeleye kendisini kaptırmıştı. Viola kımıldandı ve bir Şey mırıldandı, ama uyanmadı.

Aşk, Merhamet, Şefkat, Huzur

Kraliçe Thames Nehri üzerinde kayıkla yavaşça ilerliyordu.

“Kraliçe,” dedi Viola. “Televizyonda.” Olayların yorumunu basit tutuyordu – nehirdeki tekne alayı, yağmur, monarşinin hayranlık duyulan sebatı. “Gerçi aslında televizyonu göremiyorsun, değil mi?” Sanki özellikle aptal bir çocukmuş gibi Teddy’yle çok yüksek sesle ve yavaşça konuşuyordu. Yatağının yanında, bakımevinin yüksek arkalıklı koltuklarından birinde oturuyordu. Bu koltuğa oturmak onu hep rahatsız etmişti. Yaşlılar için yapılmış bir koltuktan ve grup paket tatillerine ve kilise salonlarındaki kulüp yemeklerine katılmak, bej renkli anoraklar ve lastikli pantolonlar giymek için (sanki giyerdi de) yaşı yeterince ilerlediğinden, yaşlılar arasında sayılmaktan ödü kopuyordu. Fanning Court’a taşınmak için yeterince yaşlanmıştı. Tanrı korusun.

Teddy artık koltukta oturamıyordu. Artık yataktan çıkamıyor, hiçbir şey yapamıyordu. Alacakaranlığının sonuna yaklaşıyor, son karanlığa giriş yapıyordu. Viola, babasının beynindeki sinir kavşaklarının, bir yıldızın yavaş ölümü gibi birden parlayıp söndüğünü hayal etti. Yakında Teddy tamamen tükenip içine çökecek ve bir karadelik olacaktı. Viola için astrofizik konusu biraz bulanıktı, ama görseelliği hoşuna gidiyordu.

Bileğindeki plastik hastane bileziğiyle etiketlenmişti. Sunny ve Bertie de doğumhanede bu bilezikten takmışlardı. Başka insanlar böyle şeyleri saklardı –ilk bebek dişleri, ilk ayakkabılar, yuvadaki ilkel resimleri, karneler– ve onları çocukluğun değerli hatıraları olarak görürlerdi, ama Viola zamanla her şeyi atmayı başarmıştı. (Evet, buna pişmandı. Tamam mı?)

Ted’in plastik bileziğinin üstünde ‘DNR’⁶⁵ yazıyordu; bu, uzun süre idare ettiğini, son kullanma tarihinin çoktan geçtiğini belirtiyordu. Ah Tanrım, hayat ne korkunçtu. Bir önceki akşamı hatırladı,

65 Hayata döndürmeyin. (ç. n.)

gerçi akşamın anısı aklından hiç gitmemişti. Düşününce ürperdi. Kendisini berbat bir şekilde utandırmıştı. ‘Küçük düşürmüştü’ daha doğru bir kelimeydi.

Harrogate’ten York’a bazı arkadaşlarını görmeyi umarak gece ulaşmıştı. Evet, her şeye rağmen arkadaşları vardı. Onlara telefon edip sanki birden aklına gelen bir fikirmiş gibi gelişigüzel bir şekilde “Buluşmaya ne dersin? Bir şeyler içmeye?” diyecekti, halbuki bunu günlerdir planlıyordu. Her şeyi anında ve hazırlıksız yapan bir insan olmaya çalışıyordu – yıllar önce hazırlıksızlık olarak düşündüğü şeyin şimdi yalnızca uyuşukluk olduğunu fark ediyordu. (“Sahile gidelim mi?” “Tamam, olur.”) Ayrıca bir zamanlar sahip olduğu ama başarıya kavuştuğundan beri ne yazık ki ihmal ettiği sosyal hayatı da yeniden canlandırmak istiyordu. (“İşlerle çok meşgulüm, affedersin.”)

Bu arkadaşlarını uzun süredir –yıllarca (ve yıllarca)– görmemişti ve onlardan gayet dargın bir şekilde ayrılmıştı. Hepsi de ‘Kadınların İşlenmemiş Gıda Kooperatifi’ndendi, ki bu temelde büyük ve çirkin çuvallarda müsli kılığındaki kepek ve tohum kabuğu satın alıp sonra onları aralarında bölüştürmeleri anlamına geliyordu. Steiner okulu ve Nükleer Karşıtı Kampanya dışında pek de ortak noktaları yoktu, bunlar kulağa çok gibi gelse de Viola için öyle değildi.

York’a geldikten sonra o günün hem cumartesi, hem de resmi tatil olduğunu unuttuğunu fark etti ve York’un, kraliçenin tahta çıkışının yıldönümü kutlamaları süslemeleriyle, bayraklarla, kırmızı, beyaz ve mavi renklerle donatılmış olduğunu gördü. Hafta sonları bir de şehrin, kuzeyin kuzeyinden gelen kudurmuş oğlan ve kız sürüleriyle kuşatıldığı zamandı.

Eskiden Kuzeydoğu Demiryolları’nın genel merkezi olan Cedar Court Oteli’ne yerleşti. Her şey sonunda otel oluyordu. Toz, toprak ve otel. Manzaralı, Roma Duvarları’nı gören odalardan birisini alacağını ummuştu ama bu odaların hiçbirisi boş değildi. Eğer bir Forster romanında olsa o noktada hayatının aşkıyla karşılaşır (ayrıca kırk yaş daha genç olur), yüreği yerinden hoplar ve sonunda manzaralı odayı alırdı. Gerçi yüreğinin yerinden hoplamasını filan istemiyordu (erkeklerden vazgeçmişti), hayatının aşkıyla karşılaşmak da istemiyordu, ama manzaralı oda hoşuna giderdi. Resepsiyonda onun kaydını yapan kız şüphesiz Forster’ı hiç duymamıştı, gerçi

Viola Romaine'i duymuş olabilirdi, ama Viola'nın bu teoriyi denemeye enerjisi yoktu. Viola hayatını sığ ama sahilin görünmediği bir cehalet denizinde zar zor yürüyerek geçirdiğini hissediyordu. Evet, seçkinci varsayımlarda bulunuyordu. Hayır, bunu yapmaya hakkı yoktu. (Ne Forster'ın, ne de Viola Romaine'in adını hiç duymamış olan ama Viola'yı kızdıracak şekilde *Grinin Elli Tonu*'ndan keyif almış olan) resepsiyoncu, ona bir anahtar kartı verdi ve ona odasını gösterecek birisini yollayacağını söyledi. "Sizin için başka ne yapabilirim, Bayan Romaine?"

Boşandıktan sonra Viola Wilf'in soyadını (ve evin satışından elde edilen paranın yarısını, tabii ki) korumuştur, bunun nedeni sıradan 'Todd'dan daha ilginç olmasıydı. "Romaine nasıl yazılıyor? Marul türü olan *romaine* gibi mi?" diye sormuştu birisi geçen gün. O sonu gelmez korkunç Augustus kitaplarını yazan babasının halası, 'Fox' soyadını almıştı, bu isim maruldan çok daha iyiydi, neden bunu düşünmemişti ki? Viola Fox. Belki de bunu takma isim olarak kullanabilir, başka bir tür kitap yazabilirdi – çok satmayacak ama eleştirmenler tarafından çok övülecek ciddi bir kitap. ('Kurgunun doğası hakkındaki bilgiye dayalı varsayımlarımıza meydan okuyan bir metin,' *Times Edebiyat Eki*.)

İlk tanıştıklarından bir ay sonra evlenmişlerdi. "Muazzam bir tutku," diye açıklamıştı Viola, hayal kırıklığına uğramış ama tuhaf bir şekilde onu kıskanan kadın grubuna. 'Tutku' Viola'ya çekici gelen bir sözcüktü – muhtemelen tutkunun kendisinden daha çekiciydi. İlişkilerinin kaderi kötüydü, Brontë romanları gibi trajikti ve Viola hayatında yeterince tutku olmadığını hissediyordu. Romantik olanı arzuluyordu. Wilf Romaine'le olan ne tutku, ne de romantizmdi, bu yalnızca hayalini kurduğu bir şeydi.

Wilf Romaine bir devrimci gibi görünmüş, ama aslında içinin boş olduğu ortaya çıkmıştı. Polemikçiydi, politik eylemciydi, nükleer karşıtı kampanya ve İşçi Partisi üyesiydi falan filan ve bir kömür madencisinin oğlu olmasının fazlasıyla üstünde duruyordu. Ama, evlenmelerinden kısa süre sonra Viola'nın işaret etmeyi zorunlu gördüğü üzere bir kömür madencisinin oğlu olmak aslında insanı madenci yapmazdı. Onun yerine bir ileri eğitim üniversitesinde (anlamsız bir dal olan) iletişim konusunda ders veriyordu, tip iki diyabeti ve içki sorunu vardı. Ateşli ve asil görünmüştü ama sonunda herkes kadar hayal kırıklığına uğraticıydı.

“Sana vurdu mu?” diye sordu terapisti Gregory. Gregory, sebep sonuç ilişkisi açısından aile içi şiddetle çok ilgileniyordu.

“Evet,” dedi Viola, çünkü bu, karşılıklı umursamazlığın soğuk ve nemli gerçekliğinden sonsuz derece daha ilginç geliyordu kulağa. İnsan yaşlanıp zaman ilerledikçe gerçekler ve kurgu arasındaki farkın aslında çok da bir önemi olmadığını, çünkü sonuçta her şeyin, tarihin çorba gibi ve unutkan karmaşıklığı içinde kaybolup gittiğini fark ediyordu. Kişisel ya da politik, bir fark yoktu.

Çocukları evden ayrıldı ve o da Whitby’e taşındı, gerçi teknik olarak Sunny evden ayrılmamış, Viola ayrılmıştı. Bu, yazar olduğu sıradaydı. Viola bile silkinip zihninin uyuşukluğunu atması, hayatın gerçekleriyle yakın ilişki kurması gerektiğini kabul etmek zorunda kalmıştı – ki bu tabii ki Sağduyunun Sesi’nin söyleyeceği türden bir şeydi. Yazmanın bildiği bir şey gibi olduğunu hissediyordu, gerçi bunu yalnızca diğer taraftan –okumaktan– biliyordu ve yazmakla okumanın birbirinden tamamen farklı faaliyetler –aslına bakılırsa zıt kutuplar– olduğunu anlaması epey zamanını aldı. Ve yalnızca güzel el yazısı yazabiliyor olmasının kitap da yazabileceği anlamına gelmediğini fark etti. Ama sonuna kadar direndi, belki de bunu hayatında ilk defa yapıyordu.

İyi bir çıraklık dönemi geçirmişti – küçüklükten okumaya başlamıştı, tek çocuktuk, yarı öksüzdü ve özünde, izlemekten zevk alan bir yapısı vardı. Çocukken kapı eşiklerinde dinleyerek ve gözlemleyerek oyalanmıştı. (‘Yazarlar yalnızca birer akbabadır!’, *Halkın Dostu*, 2009.) *Şafak Vaktinde Serçeler*’i bir ajansa gönderdi ve reddedildi, sonra bir başka ajansa ve bir başkasına gönderdi, ta ki sonunda bir tanesi cevap yazana ve ‘ilginç’ olduğunu söyleyene kadar, her ne kadar ajans ‘ilginç’ kelimesini bir hakaret gibi söylemiş olsa da Viola yine de kitabı bir yayıncıya sattı, yayıncı (mütevazı bir şekilde) iki kitaplık bir sözleşme imzaladı ve bir yıldan az bir süre sonra *Şafak Vaktinde Serçeler*, Viola’nın kafasındaki fikirler karmaşası olmak yerine algılanabilir dünyada elle dokunulur ve gerçek bir nesne hâline geldi. (“Bundan sonra ne olacak?” dedi Bertie Teddy’ye. “Kahvaltıda Porsuklar mı? Yatma Vaktinde Tavşanlar mı?”)

Babası, başarılarından onun istediği kadar etkilenmiş gibi görünmüyordu. Ona ilk prova baskılarından birini göndermiş ve sonra kitabın satışa çıktığı gün York’a gitmişti, orada Teddy onu

yemeğe çıkarmış ve şaşırtıcı bir şekilde ‘kutlamak’ için şampanya ısmarlamıştı, ama romanı eleştirisi coşkudan yoksundu. Viola onun kendinden geçmesini ve layık gördüğü “Çok iyi” yerine yeteneği karşısında şaşkınlığa uğramasını istemişti, üstelik Teddy çok iyi olduğunu söylerken tam tersini demek istiyor gibi görünmeyi de başarmıştı. Aynı zamanda (görünüşe göre) kitabın *onlar* hakkında olduğunu anlayamamıştı – akıllı ve erken gelişmiş genç kız, onu yalnız başına büyüten babasıyla olan sıkıntılı ilişkisi vesaire. Bunu anlamış olmalıydı, değil mi? Neden bir şey söylememişti? Onun yerine sanki olup biten her şey komikmiş gibi eve giderken yolda “Ve o münferit aykırı şey, o kadın romancı, sanmam ki kimse onu özlesin – eminim kimse onu özlemez!” diye şarkı söylemişti. Gilbert ve Sullivan, demişti. “*Küçük bir listem var*⁶⁶.” Hepimizin bir listesi yok mudur, diye düşünmüştü Viola.

Şafak Vaktinde Serçeler sınırlı bir başarı elde etmişti. “Fazlasıyla duygusal”, “Gayet gevşek”. Yazdıklarıyla kendisini batırmıştı, ama altmışlı yıllarda bir komündeki hayat hakkında hem neşeli hem de buruk bir trajikomedi olan ikinci romanı *Adem’in Çocukları*’yla kendisini sudan çıkarmıştı. Deneyimlerini daha moda olan yıllara geri götürmüştü ve dört yaşındaki bir çocuğun gözünden anlatmıştı. “Ama bu senin değil benim öyküm, değil mi?” demişti Bertie, gayet içerlemiş bir şekilde. Kitap çok popüler olmuştu (Bertie “Her nedense,” diyerek Teddy’ye şaşkınlığını belli etmişti) ve çok İngiliz tarzı ve büyük oranda unutulmuş, Michael Gambon ve Greta Scacchi’nin oynadığı bir filmi çekilmişti.

Ve hepsi buydu, parlak kariyeri böyle başlamıştı.

Cedar Court’taki odası geniş ve gayet karanlıktı ve bir zamanlar birilerinin ofisi olmalıydı. Buluşmayı düşündüğü arkadaşlarına telefon etti ve artık telefon numaralarının çalışmadığını gördü, ki bu onlarla görüşmeyeli ne kadar uzun zaman olduğunun göstergesiydi. Dürüst olmak gerekirse (bunu da daha sık yapmaya çalışıyordu) rahatlamıştı. Geçen zaman içinde neler olup bittiğini birbirlerine anlatmak zorunda kalacaklardı. Ve Viola o günlerden çok uzaklaşmış, onlarsa büyük ihtimalle uzaklaşmamışlardı. Onları düşünmeye kalksa hâlâ kalın hırkalar, uzun etekler ve takunyalar giydiklerini,

66 *Mikado* operasından alıntı. (ç. n.)

saçlarının yüzlerinin önüne döküldüğünü, hâlâ çuvallardan at yemi dağıttıklarını hayal ederdi (gerçi aslında bir tanesi North Square’de avukattı ve bir diğeri ölmüştü).

Otel yatağına uzandı ve gözlerini tavana dikti. Saat henüz altıydı ve yaz akşamının güneş ışığı insanı bunalıma sokacak şekilde hiç bitmeyecekti. Burada uzanıp tavana bakabilir ya da televizyon seyredip oda servisine sipariş verebilirdi. İkisi de cazip görünmüyordu, o yüzden York’ta resmi tatil olan bir cumartesi akşamıyla cesurca yüzleşmeye karar verdi, ki bu kolay bir girişim değildi. En azından, yine uygunsuzca giyinmiş büyük genç kadın gruplarını çeken yarış günü değildi, bu kadınlar her zamanki kadınlardan başlarındaki olabilecek en aptalca şapkalarıyla ayrılıyordu. Hem çok da şişmandılar. Tuvalet kabinlerinde ya da sinema koltuklarında nasıl idare ediyorlardı? İnsan dikkatli olmasa onlardan biri tarafından ezilip ölebilirdi.

Henüz daha erkendi ama otelden çıkınca Viola, bekâr kız ve oğlan gruplarının çoktan işe koyulduğunu, çoktan şaşırtıcı derecede sarhoş olduklarını keşfetti. Daha sonra ne durumda olacaklarını düşününce içi ürperdi. Oğlanların bazıları karnaval giysisi giyiyordu – bir gruptakilerin hepsi (bir hevenktekiler desem daha iyi olur, diye düşündü) muz kostümü giymişti ve merdivenlerden aşağı, nehrin kıyısındaki Slug and Lettuce lokantasına akın ediyorlardı. Bununla birlikte çoğu tipik adam kıyafeti giyiyordu – üstlerinde temiz kot pantolon ve tişört vardı, leş gibi tıraş losyonu kokuyorlardı, kasları çoktan yağa dönüşmeye başlamıştı. Kızlar gruplarına sadıktı, hangisinin üyesi olduklarını ortaya koyan taşlı tişörtler giyiyorlardı – ‘Claire’in Bekârlığa Veda Partisi’, ‘Kızlar Şehirde’, ‘Tek Yol Darlington’ – Viola’ya göre bu sonuncusu özellikle kandırılmış bir gruptu. Kızlar için günün modası pembeydi – pembe kovboy şapkaları, pembe tişörtler, pembe tütüler, pembe kuşaklar. Bunlar, kâğıt içindeki küçük keklerin seçkin bir şey olduğunu düşünen türden kızlardı. Kâğıtlı kekler Viola’yı sinir eden başka bir şeydi. Onlar alt tarafı kekti, Tanrı aşkına! Bütün bu velvele nedendi ki? Para kazanmak için, tabii ki.

Bir grup kızın (‘Hannah’nın Azgın Kızları’) kafasındaki, yaylı antenli (doğal olarak pembe) taçlar gözüne ilişti, antenlerin ucundaki ponponlar Lendal Köprüsü’ndeki trafik ışıklarında bekler-

lerken yaylanıp duruyordu ve kızlar bir sonra nerenin müşterisi olacaklarında kararsızdılar. Viola seksenli yıllardan beri yaylı ta görmemişti. Çocukken Bertie'nin bir yaylı tacı vardı, gümüş simden toplan böcek antenleri gibi küçük kafasının üstünde sallanıyordu. Ve –Viola birdenbire hatırladı– Bertie'nin onlarla beraber taktığı gümüş pullu bir çift kanadı vardı. Kelebek değil, güve, demişti Bertie. Kalbe saplanan küçük bir bıçak. Bıçaklara dikkat etmeliydiniz – yeterince bıçak saplanırsa kalbin dokusunu zayıflatabilir, bir fay hattı, çatlaklar ve yarıklar oluşturabilirdi ve siz daha nerede olduğunuzu anlamadan o kırılğan şey parçalanıp bin parçaya ayrılabilirdi. Viola'nın kalbi yara bandı ve tutkalla tek bir parça olarak duruyordu. Bu iyi bir görüntü müydü? Viola buna emin değildi.

Viola'nın öğüdüne rağmen Bertie gümüş renkli kanatlarıyla uyumak için ısrar etmişti. Ertesi sabah, kanatların tamir edilemeyecek kadar kötü ezildiklerini görünce teselli edilemez bir şekilde hıçkırarak ağlamıştı. “Eh, beni dinlemen lazımdı, değil mi?” demişti Viola. “Sana bunun olacağını söylemiştim.”

Ektiğini biç, Viola. Ektiğini biç.

Hannah'nın Azgın Kızları'nın en arkasından gelen daha yaşlı, gayet mutsuz görünen birkaç kadın vardı – gelinin annesi ve teyzesi ya da belki müstakbel kayınvalide. Sarkık vücutları, yalpalayan memelerinin üstüne parlak taşlarla yazılmış sözler bir yana, dar pembe tişörtlerin içinde mücadele veriyordu. (“İyi korseler,” diyerek Viola Romaine gizli sırrını açıklıyor, “yaşlı kadınlar için iyi görünmenin sırrı budur.” *Sunday Express*, *Yaşam* ve *Moda*, 2010. Söylediğı bu değildi! Tamamen yanlış aktarılmış.)

Acaba ben de bir gün böyle mi olacağım, diye merak etti Viola. Neticede Bertie, kendine özgü o alaycılık ötesi tarzda geleneksel bir bekârlığa veda partisi yapmaya (‘Bertie'nin Kızları’) ve beraberindekileri küçük düşürmeye karar verebilirdi. Tabii önce evlenecek birisiyle tanışması gerekecekti. Viola, büyükanne olup kefareti ödememin ne olduğunu asla bilemeyecekmiş gibi görünmeye başlamıştı. Sunny de bir rahip olup çıkmış gibi görünüyordu; Bertie sanki kimseyle çıkmıyor gibiydi ya da çıkıyorsa da annesine kesinlikle bu konuda bir şey söylemiyordu.

Hannah'nın Azgın Kızları dile getirilmemiş bir karara varmış gibi görünüyordu ve grup Rougier Sokağı'na doğru ilerlemeye başladı. Önünden geçerlerken Viola, gözünü dikip baktığı yaylı ta

ların ucunda, aslında sallanan birer güdük penis olduğunu utanç içinde fark etti. Bir anda penisler parladı, yanıp sönmeye başladı ve kızlar ciyak ciyak bağırıştılar. Viola yüzünün kızardığını hissetti, hızla Bettys'e ve onun aşına rahatlığına girdi. Distopyaya karşı bir sığınak, güvenilir bir şekilde temiz ve iyi ışıklandırılmış bir yerdi.

Tavuk salatası yedi ve iki bardak şarap içti. Artık vejetaryen değildi. Bütün o bakliyatları yiyerek zayıf kalmak zordu. Bir adam piyano çalıyordu – çok da iyiydi, her zamanki asansör müzikleri değil, birkaç Chopin ve Rachmaninov çalıyordu. Chopin Viola'ya annesini hatırlatıyor ve her zaman onu korkunç bir şekilde üzüyordu. Viola Nancy'nin ölümünden sonra piyano derslerini bırakmıştı. Eğer devam etseydi belki de bir müzik kariyeri yapabilirdi. Bir konser piyanisti olurdu – eh, neden olmasındı?

Viola alt kata, tuvalete indi. Savaş sırasında burası 'Bettys Bari' iken barın arkasında duran aynanın bir parçası vardı tuvalette. Hava Kuvvetleri ekipleri isimlerini camın üzerine kazırlardı. Babası ona Bettys Bari'ni, savaş sırasında nasıl da buraya içmeye geldiğini anlatmıştı ama Viola onun anılarını pek de dinlememişti. Şimdi ayna bir yadigar olmuştu. İsimlerini geride bırakan o adamların neredeyse hepsi artık ölmüş olmalıydı. Çoğu savaş sırasında ölmüştür, diye düşündü Viola. Pek de okunamayan isimlere dikkatle baktı. Babası da ismini geride bırakmış mıydı? Hâlâ *compos mentis*⁶⁷ iken ona savaşı hakkında bir şeyler sormuş olmayı diledi. Anılarını temel alarak bir roman yazabilirdi belki. Herkesin saygı duyacağı bir roman. İnsanlar savaş romanlarını hep ciddiye alırdı.

Yeniden masasına oturduğu zaman prezervatif kılığına girmiş bir grup adamın St Helen's Meydanı boyunca yalpalayarak ilerlediğini gördü. Avrupa'daki ortaçağın en iyi korunmuş kentlerinden birindeydiler ve prezervatif gibi giyinmişlerdi. Benidorm'un nesi eksikti? Ya da Magaluf'un? ("Herkesin daha iyi davranmasını istiyorsun, ama kendin daha iyi davranmıyorsun," demişti Bertie.)

Prezervatif kılıklı adamlardan birisi bir böcek gibi Bettys'in vitrin camına yapıştı ve içeride yemek yiyenlere pis pis baktı. Piyanist başını klavyeden kaldırıp kısaca bir bakış attı ve sonra sakince Debussy çalmaya devam etti. Bir minibüs St Helen's Meydanı'nın ortasına geldi ve içinden zombi gibi giyinmiş pek çok insan indi.

67 Akli dengesi yerinde. (ç. n.)

Zombiler prezervatif kılığındaki adamları takip etmeye başladı. Prezervatif adamlar çok şaşırmış görünmüyordu, sanki zombiler tarafından takip edilmeyi *bekliyor* gibiydiler. (“Bunun için para ödüyorlar,” demişti Bertie.) Bu eğlenceli miydi? Viola bütün umudunu kaybetti. Uygarlığın sonuna ulaşmak için yapılan yarışı kazanmış olmasının mümkün olduğunu düşündü. Bunun bir ödülü yoktu. Besbelli ki yoktu.

Ama henüz değil. Bitiş çizgisi görünüyordu ama Viola henüz çizginin üzerinden atlamamıştı. Bettys’den ayrıldı ve Lendal Köprüsü’nden geçerek geri dönmeye karar verdi, ki oradaki atmosfer şüphe götürmez bir şekilde daha başıbozduktu. Öyle ya da böyle kaza eseri Amy’nin Bekâr Hatunları’nın arasına karıştı, bu grup içkiyle tamamen darmaduman olmuştu ve gruba adını veren Amy tarafından yönlendiriliyordu; Amy’nin tacı kaykılmıştı, ucuz büstiyerinin üstünde boydan boya onun ‘Gelin’ olduğunu bildiren bir kuşak vardı ve pek de küçük olmayan poposunun üstüne acemi şoför plakası tutturulmuştu. Kızlara ne olmuştu böyle? Emily Davison kedisini bunun için mi bir atın önüne atmıştı? Kızlar kafalarının üstüne lambalı penisler takabilsinler ve kâğıt içinde kekler yiyebilsinler diye mi? Sahiden mi? Türün bir erkeğini her gördüklerinde parmaklarını kaldırıp “Ona bir yüzük tak!” diye bağıryorlar, sonra da gülmekten ayakta duramadıkları için birbirlerine tutunuyorlardı. “Altımı ıslatacağım,” diye çığlık attı bir tanesi.

Sürü halinde giden bir grup adam Viola’nın yanından geçti. İçlerinden biri “Neşelen, moruk!” diye bağırdı ona. “Bu kadar mutsuz görünmekten vazgeçersen şansın açılabilir.” Viola ağır ağır ilerlemeye devam etti, içinde bir öfke kaynıyordu. Fay hatları ve yarıklar ilerliyor, kalbinin yüzeyinde çatlaklar oluşturuyordu. Telleri gergin bir piyano gibiydi, dehşet verici bir metafor tufanı içinde bütün telleri fırlayıp parçalanmak üzereydi.

İnsanlar nasıl bu kadar aptal ve cahil olabilirdi? (“Neden hep kızgınsın?” diye sormuştu Sunny uzun zaman önce. “Neden olmasın?” diye terslemişti onu Viola.) Hem çocukları neden onu sevmiyordu? Neden kimse onu sevmiyordu? Ve neden bu kadar yalnızdı ve canı sıkındı, ve doğruya doğru, neden büsbütün sefil ve –

Bir kaldırım taşına takılıp uçtu, küüt diye kemikleri taşla çarparak kurşundan bir kedi gibi elleri ve dizleri üzerine indi ve bir an

için geçirdiği şokla kafasındaki her şey sustu. Dizleri öylesine acıyordu ki hareket etmek istemiyordu. Diz kapakları mı kırılmıştı? Bir adam, onun duruşuyla ilgili müstehcen bir yorum yaptı ve keskin kuzeydoğulu aksanı olan birisi, bir kadın adama siktirip gitmesini söyledi. Viola çömelmiş bir şekilde oturdu, dizleri yanıyor. Göz seviyesinde pembe bir tişört görüldü. Parlak taşlarla üzerinde 'Sürtükler York'ta Çıldırıyor' yazıyordu. Bir kadın –aslına bakılırsa yüzü gülümseyen ve endişeli, sigara içicisi sesinden daha genç olan bir kız– Viola'nın yanına çömeldi ve "İyi misin tatlım?" dedi.

Değilim, diye düşündü Viola, hiç iyi değilim. Oracıkta, York'un taşları üzerinde gözyaşlarına boğuldu, Wolford marka pahalı külotlu çorabı delinmişti, dizleri acıyor ve kanıyordu. Kendini durduramadı. Korkunçtu. Gözyaşları içinden boşalıyordu, sanki kederle dolu eski bir yeraltı su kaynağına delik açmıştı. Ama onu dehşete düşüren yalnızca gözyaşları değil, aynı zamanda ağzından çıkan kelimelerdi de. İlkel bir uluma, insan yakarısının özüydü. Uluma değil inlemeydi. "Annemi istiyorum," diye fısıldadı. "Annemi istiyorum."

"Benimkini alabilirsin tatlım," dedi birisi ve kızlar hep birlikte kahkahaya boğuldular, ama bununla birlikte kızlar, büyük olasılıkla içki yüzünden, belki de başka bir şey yüzünden onun mahvolmuş bir kadın olduğunu hissederek birlik oldular ve onu korumak için çevresini sardılar. Birileri onun ayağa kalkmasına yardım etti, başka birisi bir kâğıt mendil uzattı, bir üçüncüsü bir pet şişe su uzattı, ki bunun saf votka olduğu ortaya çıktı. Yaşlıca olanlardan bir tanesi, boynu kırışıklarla dolu olup yüzü çökmüş gibi görünen ve 'Gelinin Annesi' olduğunu bildiren tişört giyen kadın Viola'ya bir paket ıslak mendil verdi. Nereye doğru gittiğine emin oldular ve sonra sürtük heyeti Cedar Court Oteli'ne kadar ona şefkatle eşlik etti. Kapıdaki görevli, savunma sisteminde gedik açmamaları için başarısız bir girişimde bulundu ama onlar çoktan eşikten hızlıca içeri girip lobiye dolmuşlardı. Viola el yordamıyla anahtar kartını arayıp buldu ve kızlardan birisi onu zaferle kaldırıp endişeli resepsiyoncuya doğru salladı.

"Biraz yorgun ve duygusal," diye açıkladı kızlardan biri. "Zavallı ihtiyar," dedi genç bir tanesi. İhtiyarmış! Ben yalnızca altmış yaşındayım, diye itiraz etmek istedi Viola, eskiden kırk olmakla aynı şey. Ama içinde itiraz edecek hiçbir güç kalmamıştı.

Kızların, partilerine odasında devam edeceklerine dair endişe verici bir hisse kapıldı Viola, ama sonunda onu asansörün kapısında bırakmaları için onları ikna etmeyi başardı. Gelinin annesi avcuna bir şey, pelür kâğıda sarılmış küçük bir hediye sıkıştırdı. “Valium,” dedi kadın, “ama yalnızca yarım al. Bunlar kuvvetli. Ben bağışıklık kazandım.” Hâlâ gözyaşları içinde olan Viola hıçkırarak minnettarlığını gösterdi.

Odasının güvenliğinde her zamanki gece rutinini –makyaj temizleme, dişleri ve saçları fırçalama işini– atladı ve onun yerine kütürdeyen kolalı çarşafların arasından bitkin bir halde ilerleyip mini bardaki iki küçük şişe votkayla valiumun bütününe umursamazca gövdeye indirdi. Kâbus göreceğinden korktu, ama onun yerine şaşırtıcı derecede nefis bir uykuya daldı. Uyku perisi gözlerini öptü, gümüş kelekler başının etrafında uçtu ve etkileyici bir rüya gördü.

Erken uyandı, duş aldı, giyindi, büyük bir demlik kahve getirtti ve uğranan zararı değerlendirdi. Kendisini, savaşta olmasa bile kesinlikle kanlı bir çarpışmada bulunmuş gibi hissediyordu. Başka ne hissediyordu? Kendisini baştan aşağı yokladı. Bilekleri hafifçe burkulmuştu, dizleri sanki birisi onlara bütün gece çekiçle vurmuş gibi korkunç bir şekilde tutulmuştu ve acıyordu. Sanki kafasının içi yünle doldurulmuştu –gelinin annesinin valiumu, diye tahmin etti Viola– onun dışında kafası yerindeydi. Sonra kendi içine baktı. Baştan aşağı bombok olduğuna karar verdi.

Dışarısını kontrol etti ve bir önceki akşam küçük düşürücü bir şekilde itibarını yitirmesine şahit olan otel personelinin bir eser olmadığı için rahatladı. Sürtükler bu sabah acaba nasıl, diye merak etti. Umutsuzca akşamdan kalmaydılar, büyük ihtimalle hâlâ uyuyorlardı. (Gerçi aslında iyi bir Travelodge otelinde coşkuyla açık büfe İngiliz kahvaltısı ediyorlardı ve Primark’taki tantana için hazırlanıyorlardı. Gateshead’den gelmişlerdi, dayanıklıydılar.)

Viola kapı görevlisinden Poplar Hill’e gitmek için bir taksi çağırmasını istedi. Günü babasıyla geçirmek, bir önceki gecenin kefareti olacaktı. Fazladan pişmanlık için onunla kraliçenin altmışıncı yıl-dönümü kutlamalarını seyredecekti.

Babası bariz bir şekilde yorgundu, artık yaşlı bir köpek gibi neredeyse devamlı uyuyordu. Neden yalnızca çekip gitmiyordu? Yüz yaşına kadar yaşamak için mi oyalanıyordu? Bunun gibi iki yıl daha mı? Bu yalnızca var olmaktı – bir amipte bile daha çok hayat vardı. “İnsan ruhunun zaferi,” dedi yeni hemşire, o kadar yeniydi ki ‘olumlu sonuçlar’ ve ‘iyileştirme programları’ konusunda konuşabiliyordu – bunlar uzlaştırmacı yönetici ağzıydı ve ölmekte ya da bunamış ya da ikisi birden olan Poplar Hill sakinlerinin çoğu için anlamsızdı. Orasının adı ‘bakımevi’ydi ama asgari ücretle personel çalıştıran kâr amaçlı bir sağlık kuruluşu tarafından işletilince ne bakım ne de ev diye bir şey bulmak mümkün oluyordu. Bu arada ne kavak ne de tepe⁶⁸ görünüyordu. Bu, Viola’nın sinirlendiği ve belli aralıklarla dile getirdiğini fark ettiği bir şeydi, aslında eleştirdiği şeylerin arasında en küçüğüydü ve –çoğu yabancı olan– bakıcıların karşısında onun yalnızca bir başka deli kadın gibi görünmesine yol açıyordu. (“Lehçe ve Tagalog konuşulur” diyordu Poplar Hill’in broşüründe.)

“Burası çok havasız” dedi Teddy’ye. Teddy onaylama anlamına gelebilecek bir şeyler mırıldandı. Isıtma inanılmaz derecede yükseğe ayarlanmıştı ve binaya adımınızı atar atmaz insanın öğürmesine yol açan iğrenç kokuları pekiştiriyor, etrafta dolanan milyonlarca mikrobun üremesine yardım ediyordu. Her zamanki hayvani sidik ve kaka kokularının yanı sıra ne kadar çok dezenfektan olursa olsun üzerini örtemeyeceği çürümüş ve bozulmuş bir şeylerin kokusu da vardı. Yaşlılığın kokusu, diye farz etti Viola. Poplar Hill’i ziyaret ettiği zaman giysisinin kolunun içinde, üzerine Chanel dökülmüş bir mendil taşıyor ve vebaya karşı çiçek kokları gibi onu arada bir kokluyordu.

Odaların kapıları açık tutuluyordu, böylece her oda küçük bir vinyet gibiydi, içerideki enkaz berbat bir hayvanat bahçesi ya da korku müzesi gibi sergileniyordu. Bazı insanlar yataklarında yatıyorlar ve neredeyse hiç hareket etmiyorlardı, bazılarıysa inleyip bağıırıyorlardı. Sonra koltuklara oturtulanlar vardı, başları uyuyan bebekler gibi göğüslerinin üstüne düşüyordu ve bir yerlerde, görünmeyen bir kadın kedi gibi miyavlıyordu. İnsan koridorda ilerlerken (Viola’nın düşünme tarzıyla) yürüyen yaralıların, kim oldukları ya da nereye

68 Poplar Hill, anlamı Kavak Tepesi. (ç. n.)

gittikleri konusunda hiçbir fikri olmadan bütün gün bir aşağı bir yukarı gezinen kayıp ruhların arasından zikzak çizmesi gerekiyordu (belli ki bir yere gitmiyorlardı). Hiçbirisi, binanın kapısındaki güvenlik kilidinin şifresini bilmiyordu (1-2-3-4 – bu ne kadar zor olabilirdi ki?), eğer bilseler de hatırlayamazlardı ve eğer hatırlasalar da bu yine de anlamsız olurdu çünkü beyinleri dantel gibi deliklerle doluydu. Arada sırada Viola onların zombiler gibi kapının önünde bir araya toplandıklarını görüyordu (yavaş zombilerdi, para karşılığında olsun ya da olmasın kimsenin peşinde değillerdi), artık onlara yasak olan dünyaya telli camın arkasından gözlerini dikip sessizce bakıyorlardı. Tutsak gibiydiler, müebbet hapis cezalarının en değersiz kısmını çekiyorlardı. Onlar yaşayan ölülerdi.

Binanın sevimsiz atmosferini güçlendirmek için her odadan bir-biriyle yarışan bangır bangır ahenksiz televizyon sesleri geliyordu, hepsinin de sesi sonuna kadar açılmıştı – *Var mısın? Yok musun?* sesiyle *Taşraya Kaçış*'i bastırmaya çalışıyordu ve ne seyrettiği kimsenin umurunda değildi çünkü seyrettiklerinden hiçbir şey anlamıyorlardı. Bakımevinin sakinlerinden birisi birilerinin, herhangi birisinin ilgisini çekmeye çalışırken her zaman bir yerlerde uzun uzun ve ısrarla zil çalışıyordu.

Orada kalanların, daha da büyük, daha da yüksek sesli bir televizyonun önünde bırakıldığı ortak bir salon vardı. Viola'nın anlayamadığı nedenlerden dolayı salonda, kimsenin asla ilgi göstermediği bir çift muhabbet kuşunun hapis tutulduğu bir de büyük kafes vardı. Neredeyse yirmi yıl önce babasını gitmesi için ikna ettiği huzurevi sitesi Fanning Court'tan hoşlanmamıştı, ama bakımeviyle –ah özür dilerim, bakım yurduyla– karşılaştırıldığında orası kayıp cennet gibiydi. “Burası cehennemin ta kendisi,” dedi sohbet olsun diye babasına, “ne ben onun dışındayım ne de sen⁶⁹.” Açık kapının önünden geçen bakıcıya kocaman gülümsedi. Akli başında olan kim ötenazinin kötü bir şey olduğunu düşünürdü ki? Shipman⁷⁰ bunu herkes için berbat etmişti.

Ama Poplar Hill ne kadar korkunç olursa olsun bu, başa çıkması gereken, alt bezlerini değiştirip kaşıkla mama yediren ve aradaki uzun saatlerde eğlendirmek için yollar arayanın Viola olmaması anlamına geliyordu. Çocuklarıyla da bu tür işlerde pek iyi olma-

69 Christopher Marlowe'un “Doktor Faustus” oyunundan dize. (ç. n.)

70 Harold Shipman, hastalarını öldürmekten hüküm giyen İngiliz doktor. (ç. n.)

miştı, o yüzden hayatının öbür ucundaki birisi için bu yetenekleri geliştirmesi pek olası görünmüyordu. Şunun şurası başkalarına bakmak için uygun değildi.

Viola sanki uzun zaman önce yumuşak organları ve dokuları kireçleşmiş gibi kendisini iç tarafı sert bir maddeden yapılmış birisi olarak hayal etti. *Viola Romaine'in Taşlaşması*. Bir şey için güzel bir başlık. Hayatım için, diye düşündü. Ama onu kim yazacaktı? Ve Viola onları nasıl durdurabilirdi?

Dürüst olması gerekirse (her durumda, kendisine karşı) aslında insanları *pek* de sevmiyordu. (“*L'enfer, c'est les autres*”⁷¹; diyerek hafifçe gülümsüyor Viola Romaine, yine de bu belli ki doğru değil çünkü insanların durumlarını büyük bir anlayışla yazıyor.” *Red* dergisi, 2011.) Kendisini savunmak için (Viola, jüriye takdim ediyormuş gibi kendisini sıklıkla üçüncü şahıs olarak düşünüyordu), son günlerde hayvanlara karşı acımasızlık hikâyeleri karşısında düzenli olarak gözyaşlarına boğuluyordu, ki bu hiç olmazsa onun bir sosyopat olmadığını kanıtlıyordu. (Jüri henüz kararını vermemişti.) Eğer bulvar gazetelerini okursanız, ki Viola okuyordu –“Düşmanı tanımak önemlidir” derdi jüriye, ama aslında bu gazeteleri okumak, tepeden bakan bir şekilde kendisinden memnun ciddi gazeteleri okumaktan daha iyiydi– sanki her yerde atları aç bırakıp öldüren, köpek yavrularını çamaşır kurutucularına koyan ve kedi yavrularını hazır yemekmiş gibi mikrodalga fırınlara koyan insanlar vardı.

Bu hikâyeler Viola'yı, örneğin çocuklara karşı yapılan acımasızlık karşısında hissettikleriyle karşılaştırılamayacak, çözümlenmemiş bir dehşet içinde bırakıyordu. Bu gerçeği kendisine saklaması gerekiyordu, muhafazakâr partiye oy vermek gibi bir tabuydu bu. Terapisti Gregory bile bilmiyordu. Özellikle de Gregory bilmiyordu çünkü bilse çok eğlenirdi. *Gizli Hayat: Gerçek Doğanızı Nasıl Saklarsınız*, yazar Viola Romaine.

Mazereti (mazerete ihtiyacı var mıydı? Evet, büyük olasılıkla vardı), annesi öldükten sonra sevgiden sürgün edilmiş olmasıydı. “Karımı kaybettikten sonra,” diye açıklardı babası olsa, sanki Nancy'yi nereye koyduğunu unutmuş gibi. Viola'nın ilk romanlarından birinin adı *Sevgiden Sürgün Edilmek*ti. *Kadınlara Ait* dergisine göre ‘Mücadele ve kaybın dokunaklı öyküsü’ydü. Onun en iyi yanı

71 Cehennem başkalarıdır. (ç. n.)

işte burada, kitaplarındaydı. ('Neredeyse Jodi Picoult kadar iyi,' *Anneler İletişim Ağı*.) (Hemen hemen tamamen kadınlardan oluşan) okuyucuları –çok okuyucusu vardı, ona sadıktılar, filan– hepsi de onun çok hoş –hatta harika– bir insan olduğunu düşünüyordu. Bu endişe vericiydi. Sanki tutamayacağı sözler vermiş gibi kendisini suçlu hissetmesine yol açıyordu.

Son üç yıldır her hafta Poplar Hill'i ziyaret ediyordu ve oraya bir daha adımını atmamak onu mutlu ederdi, ama ihmalkâr görünmek istemiyordu. Viola babasıyla olmaktan hiçbir zevk almıyordu. Bir nedenden dolayı ona karşı hep sakıngan olmuştu, ama artık bir enkaz haline geldiği, önemli bir insandan çok bir çocuk olduğu için tamamen bir yabancı gibi geliyordu. Yaşlı Denizci şanslıydı – albatrosu boynuna asıldığında kuş çoktan ölmüştü.⁷²

O gün trenle Harrogate'ten gelmişti çünkü başka bir yere gidiyordu. Aklının bir köşesine yazdı. *Başka Bir Yere Giderken* – iyi başlıktı. Harrogate, bahçecilik yarışmalarını kazanan ve bütün fakirliğin göz önünden temizce silinip atıldığı türden bir yerdi. Viola, Yorkshire'ın sınırlarının dışına çıkmayı başaramadığı, entelektüel ve metropolitan Londra hayatını (öyle olduğunu hayal ediyordu) hiç yaşamadığı için içinde hâlâ pişmanlık barındırıyordu.

Tembel Dominic'le işgal evinde kısa süreli kalışı pek de sayılmazdı. Ev, moda olmadan önce Islington'daydı ve oradan neredeyse hiç çıkmamıştı. "Doğum sonrası depresyonu" diye anlatmıştı sonradan insanlara, çektiği çileyi herkese göstermek için meşru bir etiketti, gerçi aslında düpedüz depresyondur bu. ("Galiba ben depresyonda doğdum" diye anlatıyor *Psikoloji* dergisine. "Bu, sanırım insanları daha iyi anlamamı sağladı.")

Eğer o sıralar Londra'da yaşıyor olsaydı partilere, öğlen yemeklerine ve 'aktivitelere' davet ediliyor olurdu. Ünlüler tarafından kucaklanmayacak kadar çok satıyordu ('uluslararası çoksatar'), ama kapıya dayanmış popülist bir barbar olmadığını hissetmek hoşuna giderdi. ("Ben kuzeyliyim ve bundan gurur duyuyorum," *Daily Express* röportajı, Mart 2006. Öyle miydi? Aslında pek de değildi.)

Londra'nın hemen dışındaki gösterişli bölgelerden birinde, anılarında, herkesin anılarında artık yarı efsanevi olan Fox Corner'da büyümüş olmayı tercih ederdi. Sylvie ölüp ev satıldığında altı ya-

72 Samuel Taylor Coleridge'in "Yaşlı Denizci" şiirinden bahsediyor. (ç. n.)

şındaydı. Onu birkaç yıl sonra annesinin çocukluk evi Jackdaws takip etmişti, çünkü Bayan Shawcross kibar bir bunamaya yenik düşmüş ve son günlerini hoşgörölü Gertie'nin yanında Dorset'te geçirmişti. Bu babasının suçuydu, savaştan sonra buraya yerleşmeye karar vermişti. Ona neden diye asla sormamıştı. Artık çok geçti. Her şey için çok geçti.

Kraliçe, rüzgâr ve yağmurun altında, kayıkla kahramanca ilerliyordu. "Altmışınıcı yıldönümü kutlamaları" dedi Viola Teddy'ye. "Altmış yıldır tahtta. Bu uzun bir zaman. Onun taç giyme törenini hatırlıyor musun?" Kraliçe taç giydiği sırada Viola ancak bir yaşındaydı ve başka bir kral ya da kraliçe tanımamıştı. Charles'ın tahta çıkışını göreceğini tahmin ediyordu, eğer yeterince uzun yaşarsa William'ı da görebilirdi, ama o şişman bebeğin VII. George olduğunu görmeyecekti. Hayat sınırlıydı. Uygarlıklar yükselir ve çökerdi, sonunda her şey, kraliyet ailesinin o şişman bebeği bile, toza ve toprağa dönüşürdü. Geriye hiçbir şey kalmazdı. Belki oteller kalırdı.

Viola (kuşkusuz kendi isteğiyle) varoluşçu bir kasvetin içine düştü ve ancak babasının nefesi kesilmeye başladığı zaman oradan çıktı. Viola paniğe kapıldı ve onun doğrulmasına yardım etmeye çalıştı. Masasının üstündeki sürahi, her ne kadar ağzına kadar dolu tutulması gerekiyorduydu da içinde neredeyse hiç su yoktu. Oranın bütün 'sakinleri' (bu komik bir kelimeydi, sanki orada yaşamayı kendileri seçmişlerdi) büyük ihtimalle susuzluktan mustarıptı. Açlık çekiyor olmaları da cabasıydı. "Günde üç besleyici öğün" diyordu Polar Hill'in internet sitesi. Menü her gün ilan panosuna asılıyordu – kıymalı patates yemeği, balık ve patates sote, tavuk güveç. Kulağa gerçek yemekmiş gibi gelmesini sağlıyorlardı, ama aslında Viola'nın gördüğü her yemek bir tür bej renkli lapa ve arkadan da jöleydi. Babası artık yemek yemiyor gibi görünüyordu, ister istemez havayla beslenenlerden olmuştu. Viola kısa bir süre için (besbelli çok kısa bir süre için) bütün tarikat akımlarına kapıldığı gibi havayla beslenme akımına da kapılmıştı. Havayla yaşamak, kilo vermek için iyi bir yol gibi görünmüştü. Bu saçma bir fikirdi ve kendisini savunmak için –jüriye döndü– o sıralar hayatının özellikle 'kötü bir dönemden' geçtiğini söyledi. Bu, kilo vermek için tek yapması gerekenin daha az yemek olduğunu keşfetmesinden önceydi. (*Mail on Sunday* gazetesine göre 'ince yapılı'ydı, "ve hâlâ bir çift güzel bacağa sahip olduğu için gurur duyuyordu, gerçi artık bir otobüs

kartı vardı.” Hayır yoktu. Taksiye biniyordu. Ve şoförlü arabalara. Ve ‘güzel’ yerine ‘harika’ demelerini tercih ederdi.)

Viola sürahinin içinde kalan suyu plastik bir bardağa boşalttı ve herhangi bir sıvıyı iğrenç sümüksü bir şeye dönüştüren ama babasının boğulmasını engellemesi beklenen koyulaştırıcıdan ekleyip karıştırdı. Sümüksü sıvıdan bir yudum alması için bardağı onun dudaklarına yaklaştırdı.

“Yaşlılığın kendisini mi itici buluyorsun,” diye sordu Gregory, “yoksa yalnızca babanın yaşlılığını mı?” “İkisini de” dedi Viola. “Peki ya kendi yaşlılığını?” Evet, tamam, yaşlanmaktan ödü kopuyordu. (“Sen *zaten* yaşlısın” demişti Bertie.) Oyunun sonuna geldiği zaman onun da kaderi böyle mi olacaktı? Öğle yemeği organizasyonları ve yaşlılar için yapılmış koltuklar ve sonunda da Tagalog konuşan birileri tarafından sümüksü sıvı içirilmek mi? Gerçekten de ona *bakan* birisi tarafından değil. Ne ekersen onu biçersin, derdi babası. Bertie kesinlikle onu yanına almazdı. Belki de gidip Bali’de Sunny’yle birlikte yaşayabilirdi. O bir Budistti, dini onun merhametli olmasını zorunlu kılıyordu, değil mi? “Bu dinden çok bir ruh hali” demişti Bertie.

Farz et, bu bir kanundu ve herkes buna uymak zorundaydı. Her yerde gülen, iyi olup olmadığını soran endişeli yüzler olduğunu düşün. Bu ütöpik bir şey mi olurdu yoksa sinir bozucu bir şey mi?

On yıldır Sunny’yi görmüyordu. On yıl! Bu nasıl olmuştu? Ne tür bir anne çocuğunu görmeden on yıl geçmesine izin verirdi? Yıllar içinde birkaç kere denemişti. Örneğin Avustralya’ya imza turuna gittiğinde denemişti, ama Sunny, Viola oradayken kendisinin ‘Tayland’da olacağını’ söylemişti. Belki dönüşte Tayland’da durabileceğini teklif etmişti Viola. ‘Kuzeyde yürüyüş gezisinde olacağını’ söylemişti Sunny, ona ulaşamazdı. “Bunu gayret etmek diye adlandırmazdım” demişti Bertie. Büyükbabası gibi haklıydı, tabii ki.

“Ondan sen vazgeçtin” demişti Bertie. Bu doğrudu. Onu berbat Villiers’lara kendi elleriyle teslim etmişti. “Ama kendimi savunmam gerekirse...” Fakat jüri üyeleri onu dinlemiyordu.

The Spirit of Chartwell, Tower Bridge yakınlarına demir atmıştı. “Kraliçe durdu” diye Viola babasını bilgilendirdi. “Hâlâ bardaktan boşanırcasına yağıyor. Eğer onu görebilseydin özellikle de sen, onun dayanıklılığına hayran kalırdın.”

Teddy bir şeyler geveledi. Sesi sanki ağzı taşlarla dolu gibi çıkmıştı. Artık gözleri televizyon seyredecek kadar iyi görmüyordu ve görebilse bile herhangi bir ânı bir sonrakine bağlamakta zorlanıyordu, sanki aklında tutmaya çalıştığı anda her şey parça parça oluyordu. Kitap okumak söz konusu bile olamazdı. Son zatürree nöbetinden önce, iri baskılı kitapları okuyabildiği dönemde, *Barcheater Kuleleri*'nin ilk bölümünü tekrar tekrar okuduğunu, her seferinde yeniden başa döndüğünü fark etmişti. Belki de beyni zaman konusunda ekonomik davranıyor, son günlerine yaklaşıırken geriye ne kaldıysa muhafaza ediyordu. Ama zaman yapay bir kurguydu, değil mi? Zenon'un oku sendeleyip yalpalayarak gelecekteki hayali bir son noktaya doğru ilerliyordu. Gerçekte o okun bir hedefi yoktu, bir yolculuğa çıkmamışlardı ve her şeyin birdenbire gerçeküstü bir şekilde yerine yerleşeceği ve gizemlerin açığa çıkacağı varılacak bir yer yoktu. Onlar yalnızca koridorlarda boş boş dolaşan, çıkış yerinde sessizce bir araya gelen kayıp ruhlardı. Vaat edilmiş bir ülke, yeniden bulunan bir cennet yoktu. "Her şey öylesine anlamsız ki" dedi babasına, ama o uykuya dalmış gibi görünüyordu. Viola içini çekti ve dokunulmamış sümüksü sıvıyı yatak masasının üstüne geri koydu.

"Ve şimdi de önünden tekneler ve gemiler geçiyor. Farklı farklı kayıklar. Gayet sıradan şeyler." Viola'nın telefonu çaldı. Ekranda 'Bertie' yazıyordu. Viola açmamayı düşündü, ama açtı.

"Ted Dede'yle Thames'deki geçit törenini mi seyrediyorsunuz?" diye sordu Bertie.

"Evet, onun odasındayım."

"Çok saçma, değil mi? Hem zavallı kraliçe, neredeyse Ted Dede kadar yaşlı ve bütün bunlara katlanmak zorunda."

"Bütün o yağmurda ölümünün peşinden gidiyor" dedi Viola. Neredeyse bütün yetişkin hayatı boyunca sosyalizm ve cumhuriyetçilik vaazı vermişti, ama son zamanlarda kraliyet ailesine karşı tuhaf bir şefkat sergilemeye başlamıştı. Ve son seçimlerde muhafazakârlara oy vermişti, gerçi bu gerçek ancak işkenceyle açığa çıkarılabilirdi. "Kendimi savunmam gerekirse, bu taktik bir oylamaydı" diye açıkladı jüriye. Jüri ikna olmadı. Bağımsızlık Partisi hâlâ aşırı uçlardaydı, ama asla asla dememek gerekirdi. İnsanlar yaşlanınca yatışmazlardı, Viola'nın görebildiği kadarıyla yalnızca çözünüp giderlerdi.

“Her neyse,” dedi Bertie, annesine söyleyecek şeyleri çoktan tükettiğinin göstergesi olarak, “bana Ted Dede’yi verir misin?”

“Seni anlayamaz.”

“Yine de onu ver.”

Eğer Viola yeniden başlayabilseydi –ikinci şans diye bir şey yoktur, hayat bir prova değildir, falan feşmekan– evet, ama eğer yeniden *başlayabilseydi*, aslında yolculuk olmayan şeye yeniden çıkabilseydi ne yapardı? Nasıl sevilleceğini öğrenirdi. *Sevmeyi Öğrenmek*, acı dolu ama sonuçta kurtuluşa götüren bir yolculuk, yazar yalnızlık ve umutsuzluğun üstesinden gelmeyi öğrenirken içtenlik ve merhamet sergiliyor. Özellikle çocuklarıyla olan ilişkisini tamir etmek için attığı adımlar karşılığını buluyor. (Şimdiye kadar jüri üyelerinin yarısı uyuklamaya başlamıştı.) Denemişti, gerçekten de denemişti. Kendisi üzerinde çalışmıştı. Yıllarca terapi görmüş ve yeni başlangıçlar yapmıştı, gerçi kendisinin çaba göstermesi gereken bir şey olmamıştı. Ondaki değişikliğin başkasından gelmesini istemişti. Her şeyi bir anda düzeltebilecek bir iğne yaptıramamak ne kötüydü. (“Eroini dene” demişti Bertie.) Henüz yönünü kiliseye döndürmemişti, ama muhafazakârlara oy verdiği için (taktik olarak!) bir sonraki adımı herhalde Anglikanizm olurdu. Ama kaç yeni başlangıç yaparsa yapsın bir önemi yok gibi görünüyordu, Viola her nasılsa kendisini her zaman aynı yerde buluyordu, ve her ne kadar çabalarsa çabalasın, ilk hali sonraki hallerine üstün geliyordu. Öyleyse neden zahmet etsindi ki? Gerçekten neden etsindi ki?

“Bir anlamı yok” dedi yeniden, pencereyi biraz daha açmaya çalışırken, ama birkaç santimden daha fazla açılmasını engelleyen bir kilidi vardı, sanki yöneticiler, birazcık küçülmüş olsalar da normal ölçülerdeki yaşlı insanların değil de cüce cinlerin düşmesini önlemeye çalışıyordu. Birinci kattalardı ve manzaraları, Tanrı bilir ne tür berbat atıklar barındıran sanayi tipi devasa çöp kutularıydı.

Babası açık havada olmayı özlemiş olmalıydı, dışarıda olmaya her zaman çok düşkün olmuştu. Doğayı çok severdi. Bir anda içinde ona karşı bir anlayış kıvılcımı hissetti ve bu duyguyu bastırdı.

Küçük bir çocukken, neredeyse her hafta sonu arabayla şehir dışına giderler ve kilometrelerce yürürlerdi, bu arada babası onu çiçekler, hayvanlar ve ağaçlar hakkında bilgilerle bombardıman ederdi. Ah Tanrım, o doğa yürüyüşlerinden nasıl da nefret ederdi.

Babası pek bilinmeyen bir taşra dergisine yıllar boyunca makale yazmıştı. Tabii ki eğer onu dinlemiş olsa birkaç yararlı şey öğrenmiş olabilirdi, ama prensip olarak dinlememişti çünkü söyleyeceği hiçbir şey annesini kaybetmiş olmasını telafi edemezdi. *Annemi istiyorum*. Gece yarısı bir çocuğun çaresizce ağlayışı. (“Ah, Tanrı aşkına, atlat artık” demişti Bertie. Gereksiz yere sertti, Viola’nın fikrine göre.)

“Daha önce ‘sakıngan’ kelimesini kullanmıştın, babandan bahsederken” dedi Gregory. O da, bütün yaşamı boyunca onu takip eden sesin, tabii ki Sağduyunun Sesi’nin bir başka vücuda gelmiş haliydi.

“Neden sakıngan?” diye anlatması için onu teşvik etti Gregory.

“Ben o kelimeyi mi kullandım?”

“Evet.”

Gregory’nin taciz ya da aynı derecede sarsıcı ve dramatik bir şey bulup çıkarmaya çalıştığını farz etti. Ama ondan uzakta durmasına neden olan babasının ihtiyatlı karakteriydi. Dayanıklılığı (evet, bu çok kullanılan kelime) ve neşeli tutumluluğuydu – arılar, tavuklar, bahçede yetiştirilen sebzelerdi. Ev işleri yapılmalıydı (“Yıkama işini ben yaparım, eğer ki sen kurularsan”). Artık yemekler kullanılmıyordu (“Eh, bir bakalım, dolapta birazcık jambon ve birkaç soğuk patates var, neden dışarı çıkıp tüylü arkadaşlarımız bize yumurta vermiş mi diye bakmıyorsun?”). Ve sanki Viola inatçı bir keçiymiş gibi ona gösterdiği bitmek bilmez sabır. (“Hadi gel Viola, eğer şimdi gelip oturur ve ödevini yaparsan, sonra gider senin için şeker alabilir miyiz diye bakarız.”)

“Kulağa mantıklı geliyor, Viola.”

“Benim tarafımı tutman gerekiyor.” (Mantıklıymış! Ne kadar korkunç bir kelime.)

“Öyle mi?” dedi Gregory sakince.

Onun acıklı hikâyelerine anlayış gösterecek kimse olmayacak mıydı asla? Bu iş için bir servet ödediği insanlar bile duygularını paylaşmayacak mıydı? “Hem annem öldükten sonra saçlarımı kesti.”

“Kendisi mi?”

“Hayır, beni bir kuaföre götürdü.” Nancy onu Stonegate’teki Swallow ve Barry’nin yerine götürürdü, sonra Bettys’e gidip kremalı beze yerlerdi. Bir önceki gece Bettys’de beze ısmarlamıştı. Çok güzeldi ama çocukluğunun artık kaybolup gitmiş bezesi değildi.

Swallow ve Barry'nin alt katında, kaplumbağa kabuğundan yapılmış taşlı taraklar ve tokalar satılan ufak bir tezgâh vardı, harika bir yetişkin parfümü kokardı, üst katta kuaför her zaman onun uzun saçlarının ne kadar hoş olduğunu söyler ve sonra uçlarından düzgünce keserdi, böylece saçları 'daha da hoş' olurdu. Burası lüks bir kendini şımartma yeri idi, orada insanlar onun çok güzel olduğunu söylüyordu ve herkes Nancy'den çok hoşlanıyordu, ama o öldükten sonra babası her sabah saçlarını öremeyeceğini ve 'idare etmesi daha kolay' bir şeye ihtiyacı olduğunu söyleyip onu yaşadıkları yere yakın korkunç ve küçük bir kuaför salonuna götürmüştü. İçerisi leylak rengi boyalıydı, bugünlerde olsa adı 'Kırık Makas' ya da 'Saç Dünyası' olurdu ama o zamanlar adı 'Jennifer'ın Yeri'ydi ve Viola orasının soğuk bir yer olduğunu, eflatun boyanın döküldüğünü çok iyi hatırlıyordu.

Ona yakışmayan, onu sade muhallebi gibi gösteren berbat ve kısa bir saç modeliyle oradan çıkmış, kaybettiği saçlarını Jennifer'ın Yeri'nin çatlak muşambaları üzerinde geride bırakmıştı. Bettys'de beze yememişler, yalnızca evde limonata içip çikolata kremalı bisküvi yemişlerdi. Durmadan ağlamış ve ağlamış ve –

“Kendi saçını tarayamıyor muydun?”

“Efendim?”

“Kendi saçını tarayamıyor muydun?”

“Dokuz yaşındaydım. O yüzden hayır. Doğru düzgün tarayamıyordum.” Nancy onun saçını her sabah ve her akşam yatmadan önce özenle tarıyordu. Bu, paylaştıkları harika bir şeydi.

Küçükken Bertie'nin saçları uzundu. Aslında ister istemez öyle olmuştu çünkü Viola onu hiç kuaföre götürmemişti. Viola çocuklarını sabah okula götürmek için koşuşturduğunu, Bertie yavaş, Sunny de sinir bozucu olduğu için her zaman bir saat berbat bir kaos içinde olduğunu hatırlıyordu. (“Neden biraz daha erken kalkmıyorsun?” diye önermişti babası. Tabii, sanki uykusunu yeterince alıyordu da.) Bertie, bu işe çok da uygun olmayan saç fırçasıyla yapılan geleneksel mücadeleden nefret ediyordu. Durmadan kıpırdanıyordu ve fırça takıldığı zaman çılglık atıyordu, o yüzden genellikle okula her bir tarafından saçlar fırlar bir halde gidiyordu. Bir Steiner okuluna gidiyordu, bütün çocuklar biraz bakımsız görünerek geliyorlardı, o yüzden çok da bir şey fark etmiyordu.

Viola, uzun zaman önce unuttuğu bir anısı beklenmedik bir anda yeniden ortaya çıkınca irkildi – Bertie’ye “Eh, eğer düz durmayacaksan kendin tara!” diye bağırıyor, sonra da fırçayı odanın öbür köşesine fırlatıyordu. O zaman Bertie kaç yaşındaydı? Altı mı? Yedi mi?

Ah, Viola.

Birdenbire ortaya çıkan bu anısı, bir önceki akşamın eğlencesiyle fena halde zarar görmüş Viola’nın kalbine saplanan bir başka küçük bıçaktı. (“Gerçekten de o kadar korkunç bir anne miydim?” diye sormuştu Bertie’ye. “Neden geçmiş zaman kullanıyorsun?” demişti Bertie. Ektiğini biç.) Bir bıçak daha battı. Viola’nın kemikleşmiş kalbindeki çatlak ayrılıp yarığa dönüştü. Bıçak battı, battı. Tabii ki sorun insanların onu sevmemesi değildi (gerçi kesinlikle öyleymiş gibi *hissediyordu*), sevgiden sürgün edilmemişti, kendisini sürgün etmişti. Aptal değildi, bunu biliyordu. Peki bir sonraki adım ne olacaktı, diye sordu Sağduyunun Sesi. Belki de yeniden başlamak – “Ah, kes sesini” dedi Viola bıkkınlıkla.

Bertie, Viola’nın babasının yanında kalmak için gittiği sırada (“Onun yanında *kalmadım*, onunla *yaşadım*”), Teddy geçmişe sadık kalarak onu bir kuaföre götürmüş ve Bertie, arkada plastik bir saç tokasıyla tutturulmuş eski moda kısa saçla geri dönmüştü. Saçını çok sevdiğini bildirmişti, ama Viola bunu yalnızca onu kızdırmak için söylediğini düşünüyordu. “Artık saçıyla kendisi ilgilenebilir” demişti babası. Kendi kendine yeterliliği, insanların kendilerinden sorumlu olmasını kafasına takmıştı tabii ki.

Teddy horlamaya başladı.

“‘Sakıngan’ kelimesini hâlâ merak ediyorum” dedi Gregory.

Viola içini çekti. “Belki de bu yanlış kelimeydi.”

Babasını herkes severdi. O iyiydi. Nazikti. Viola onu annesini öldürürken seyretmişti.

“Bu konuda konuşmak ister misin Viola?”

Uyduruk geçit töreni çiseleyen yağmurla ağır aksak sona erdi ve iki bakıcı odaya girip çocuk tekerlemesi söyler gibi “Hadi Teddy, şimdi yatmaya hazır mısın?” dedi. “Zaten yatakta” diye belirtti Viola ve sanki komik bir şey söylemiş gibi bakıcılar güldüler. İkisi de Filipinliydi (‘Burada Tagalog konuşulur’) ve ne söylerseniz söyleyin gülüyorlardı. Filipinler gerçekten de çok mutlu bir yer

miydi yoksa bakıcılar orada olmadıkları için mi mutluydular? Yoksa söylediği tek bir kelimeyi bile anlamıyorlar mıydı? Saat daha altıydı – Teddy’nin uyuma zamanı bile küçük bir çocuğun uyuma zamanıydı. Bakıcılardan birisi bir yetişkin bezi getirmişti ve sessizce Viola’nın odadan çıkmasını beklediler. (“Sakinlerimizin onurunu korumak bizim için son derece önemlidir.”)

Babası temizlenip yatağa sıkı sıkı yatırılınca Viola hoşça kal demek için odaya geri döndü. “Önümüzdeki hafta burada olmayacağım,” dedi, gerçi onunla gelecek konusunu içeren, aslına bakılırsa herhangi bir konuda konuşmak anlamsız görünüyordu. “Eve gitmiyorum,” diye ekledi, “Singapur’daki bir edebiyat festivaline gidiyorum.”

Teddy bir şeyler söyledi, ‘Sunny’ demiş olabilirdi.

“Evet, hava sıcak olacak” dedi Viola, gerçi kastettiğinin bu olmadığını biliyordu. Güneş, oğul, Sunny. Bali Singapur’dan iki adım ötede, demişti Bertie. Eğer o kadar uzağa gidiyorsa, Viola neden ‘tek oğlunu’ görmeye gitmiyordu ki? (Bir de Bertie ona pasif agresif diyordu!) Yol aslında dört saat sürüyordu, ama nedeni, bu şeyleri metaforik olarak düşünmediğiniz sürece ne zaman ne de uzaklıktı. Ki Viola metaforik olarak düşünüyordu.

“Tamam o zaman, ben artık kaçıyorum” dedi Viola, saatine bakıp rahatlayarak. “Beni alması için bir taksi ayarlamıştım.” Teddy’yi alnından hafifçe öptü, kaçışın yaklaşması onu neredeyse şefkatli yapmıştı. Teddy’ye dokununca onun soğuk ve kuru olduğunu gördü, çoktan yarı mumyalanmıştı. Eli seyirdi, ama ona verdiği tek işaret bu oldu.

Alt katta, ana giriş kapısında yaşlı bir kadın, yaşayan ölülerden birisi, olduğu yerde duruyor, dışarı, eğer ki personel otoparkı yapılmamış olsa oranın ‘sakinleri’ için epey hoş bir bahçe olabilecek yere bakıyordu. Viola onun Agnes adında birisi olduğunu hatırladı. Babası Poplar Hill’e ilk taşındığı sırada kadının akıllı hâlâ yerindeydi ve Teddy’nin odasında oturup onunla sohbet ederdi. Şimdi bir balığın ölü bakışlarına sahipti ve abuk subuk bir dili çok iyi konuşuyordu.

“Merhaba” dedi Viola nazikçe. Onlar değil de sanki siz bir hayaletmişsiniz gibi gözleri sizi es geçen birisiyle sohbet etmenin zor olduğunu tecrübeyle öğrenmişti, ama konuşmaya devam etti. “Rica etsem çekilebilir misin?” dedi. “Dışarı çıkmak istiyorum ve biraz yolu kapatıyorsun.” Agnes bir şey söyledi ama bu, uykusunda

konuşan Bertie'yi dinlemek gibiydi. "Dışarı çıkmama izin yok" dedi Viola, onu yoldan çekilmesi için iteklemeye çalışarak, ama Agnes yerinden kıpırdamadı, bir inek ya da bir at gibi sabit duruyordu. Viola içini çekti ve "Sen bilirsin o zaman" dedi ve güvenlik kili-dine sihirli çıkış şifresini tuşladı ('1-2-3-4'). Agnes anında dışarı sıvıştı, sürati çok etkileyiciydi, Viola taksisine binerken o, araba yolunun yarısını katetmişti bile. İnsan onun firari ruhuna hayranlık duyardı.

Yeni hemşire tuhaf bir biçimde hızlı adımlarla yürüyerek binadan dışarı çıktı ve Viola'ya "Agnes'i görmedin, değil mi?" dedi. Viola omuzlarını silktilti ve "Üzgünüm" dedi.

Londra'ya giden son treni yakaladı ve ertesi gün *The Press* gazetesindeki manşet altı haberi kaçırdı. Haber, hafta sonu sokak partileri fotoğraflarının ve altmışıncı yıldönümü kutlamaları haberlerinin arasına gömülmüştü ve Viola bu yazıyı okumadı. 'Bir bakımevinin Alzheimer hastası olan seksen yaşındaki sakininin kayıp olduğu bildirildi. Kadın A64 karayolunun emniyet şeridinde dolaşırken bir şoför tarafından görüldü ve polis güvenlik kamerası aracılığıyla onun yerini belirlemeye çalışıyor. Adı belirtilmeyen kadın Poplar Hill Bakımevi'nin bir sakiniydi. Bakımevinin bir sözcüsü, kadının güvenli bir koğuştan nasıl çıkabildiğinin detaylı bir şekilde araştırılacağını söyledi ve başka yorum yapmayı reddetti.'

Viola o sırada Changi Havaalanı'ndaydı. O da bir başka kaçaktı.

King's Cross'tan Knightsbridge'deki Mandarin Oriental oteline taksiyle gitti. Bertie'ye şehirdeyken buluşmalarını önermişti. "Akşam yemeği – Otelin Heston Blumenthal Dinner lokantasında, ne dersin?" (Buna 'demek istediğini açık açık söylemek' denir.)⁷³ "Ben ısmarlıyorum."

"Gelemem, üzgünüm" dedi Bertie. "Çok işim var."

"Kendi annenle buluşamayacak kadar çok mu?" dedi Viola hafife alarak. (Ektiğini biç.) Cumartesi akşamının dehşeti yeniden ortaya çıktı. Gregory 'terk edilme sorunları' olduğunu söylemişti. ('Senin bizi terk etmen şeklinde mi?' demişti Bertie.) Midesi bulandı.

Viola'dan üç dilek tutmasını isteyin, ne dilerdi?

73 Lokantanın isminin Dinner, yani Akşam Yemeği olmasından bahsediyor. (ç. n.)

Çocuklarının yeniden bebek olmasını. Çocuklarının yeniden bebek olmasını. Çocuklarının yeniden bebek olmasını.

Hint Okyanusu'nun üzerinde yükseklerde bir yerdeyken bir önceki gece gördüğü etkileyici rüyayı hatırladı. Modern olmayan bir tren istasyonundaydı ve sanki geçmişte gibiydi, karanlık ve ıslıydı. Sunny beş ya da altı yaşındaydı ve yanındaydı, bir zamanlar sahip olduğu o küçük ve komik kırmızı yünlü kabanını giyiyordu ve boynunda çizgili bir atkı vardı. (Evet, onu kötü giydiriyordu, bunu itiraf etti, tamam mı?) İstasyon kalabalıktı, insanlar treni yakalamak, evlerine gitmek için acele ediyordu. Bir turnike ve kulübede bilet kesen birisi onları geciktiriyordu. Perona ve trene giden basamaklar vardı ama peron da tren de görünmüyordu. İnsanların treni yakalamasını sağlama görevi, onları çoban köpeği gibi güden ve onları cesaretlendirmek için bağırان Viola ve Sunny'ye aitti. Sonra koşuşturanlar azaldı ve tek tük hale geldi, sonunda da bitti. Aşağıda trenin son kapılarının hızla kapandığını duyabiliyorlardı ve kondüktör düdüğünü çaldı, Sunny ona dönüp yüzünde kocaman bir gülümsemeyle "Başardık anne! Herkes trene bindi" dedi. Rüyanın ne anlama geldiği konusunda Viola'nın hiçbir fikri yoktu.

"İyi misiniz, Bayan Romaine?" diye sordu ona, Aşyalı hoş hostes. Birinci mevkide size hep hoş davranırlardı. Viola, insanın bunun için para ödediğini düşündü. Yanaklarından aşağı gözyaşları süzülüyordu. "Acıklı film" dedi, önündeki boş televizyon ekranını işaret ederek. "Bir fincan çay alabilir miyim lütfen?"

Pasaport kontrolü ve bagaj alımını aşır, bavulunu çekerek çıkışa doğru yürüdü. Gelen yolcu salonuna açılan otomatik kapı hışırdarak yavaşça açıldı. Bariyerin arkasında, üzerinde ismi olan levhayı tutan bir şoför vardı. Onu çok hoş bir otele götürecekti ve sonra yarın ya da ertesi gün –programı karıştırmış gibi görünüyordu– bir 'Yazarla Tanışma' etkinliğine katılacak ve gelecek ay çıkacak olan yeni kitabı *Üç Düşünceden Birisi*'nin 'tanıtımı' için küçük bir okuma yapacaktı. Birkaç panele katılmasının da ayarlandığını hatırlıyordu sanki. "Günümüz dünyasında yazarın rolü." "Popülere karşı edebi – sahte bir bölünme mi?" Böyle bir şeyler. Her zaman böyle bir şeylerdi. Edebiyat festivalleri, kitabevleri, röportajlar, internet sohbetleri; aslına bakılırsa yaptığınız şey başka insanların içindeki

boşlukları doldurmaktı. Ama onlar da sizin içinizdeki boşlukları dolduruyordu.

Şoföre doğru ilerledi. Kendisini tanıtmadığı sürece onun kim olduğunu bilemezdi adam. Birden yönünü değiştirip ondan uzaklaştı, en baştan beri niyeti buymuş gibi ilerlemeye devam etti, yürüyen merdivenlere binip bilet kontrol alanına çıktı, Singapur Havayolları'nın bilet satış ofisini buldu ve Denpasar'a bir bilet aldı.

Sunny'nin yüzündeki bakışı hayal etti. ("Sürpriz!) Herkesi trene bindireceklerdi. Öyle ya da böyle.

30 Mart 1944

Son Uçuş

Düşüş

Köpeği çağırmak için tam ıslık çalmıştı ki çiftlik evinin batı tarafındaki çimenlerle kaplı tarlada bir çift yabantavşanı gördü. Bahar çılgınlığına kapılmış, eldivensiz maç yapan boksörler gibi itişip kakışan mart tavşanları. Bir üçüncüsünü daha gördü. Sonra dördüncüsünü. Bir zamanlar küçük bir oğlanken, Fox Corner'ın çayırında bir seferde yedi tanesini saymıştı. Pamela'nın bildirdiğine göre şimdi çayır gitmişti, savaş zamanının aç kursaklarına kış buğdayı sağlamak için sürülmüştü. Ketenler ve hezarenler, düğün çiçekleri, gelincikler, yabani karanfiller ve beyaz ay papatyalı, bir daha geri dönmemek üzere gitmişti.

Yeni mevsimin başladığına yabantavşanları ikna olmuş olabildi ama henüz Teddy'ye bahar gelmiş gibi gelmiyordu. Solgun bulutlar renksiz gökyüzünü boydan boya hızla geçiyordu. Ta Kuzey Denizi'nden düz araziler boyunca esen ve sürülmüş çıplak toprakların üzerindeki kuru tozları kamçılıyarak geçen keskin bir doğu rüzgârı bulutları sürüklüyordu. İnsana keyifsizlik veren türden bir havaydı, gerçi Teddy'nin keyfi, dövüşen yabantavşanlarını gördüğü ve bir karatavuk, çaldığı ıslığa göremediği bir yerlerden flüt notalarıyla yanıt verdiği için biraz yerine gelmişti.

Köpek de ıslığını duydu –Şanslı onun ıslığını hep duyardı– ve tavşanların tarlada gerçekleşen kavgalarından kaygısızca habersiz, ona doğru hızla koşuyordu. Köpek, kırsal bölgede kendisini rahat hissediyor, son günlerde geniş bir alanda geziniyordu, gerçi görünüşe göre kadın destek biriminde de en az o kadar rahattı. Köpek ona ulaştınca hemen oturdu ve bir sonraki emirlerini bekleyerek gözünü onun yüzüne dikti.

“Hadi gidelim. Bu gece harekâta gidiyoruz” dedi Teddy. “Ben” diye ekledi. “Sen değil.” Bir kere yeterliydi.

Yeniden baktığında yabantavşanları ortadan kaybolmuştu.

Emirler bu sabah High Wycombe'daki Bombardıman Komutanlığı genel merkezinden gelmişti, ama üsteki yalnızca bir avuç insana –onlardan birisi de Teddy'ydi– hedefin ne olacağı konusunda önceden bilgi veriliyordu.

Filo komutanı olarak çok sık uçmasına destek verilmiyordu, yoksa komutanın deyişiyle 'her hafta bir filo komutanını kaybediyor olurlardı.' Savaşın önceki bütün hiyerarşi anlayışı hava kuvvetlerinde uzun zaman önce altüst olmuştu. Yirmi üç yaşında filo komutanı olabilir, yirmi dördünde ölebilirdiniz.

Üçüncü görev turundaydı. Buna yazılmak için bir zorunluluk yoktu, eğitmenlik yapmaya geri dönebilirdi, masa başı bir iş isteyebilirdi. Bu 'delilik', diye yazdı Sylvie. Teddy onunla hemfikir olmaya eğilimliydi. Şimdiye kadar yetmişden çok hava baskınında uçmuştu ve birlikteki pek çok kişi tarafından dokunulmaz olarak görülüyordu. Bu günlerde efsaneler böyle oluşuyor, diye düşündü Teddy, yalnızca herkesten uzun hayatta kalarak. Belki de onun rolü artık buydu, doğaüstü güçlere sahip olmak, büyülü olmak. Olabildiğince çok kişiyi güvende tutmak. O belki de ölümsüzdü. Yukarıdan gelen itirazlara rağmen olabildiğince sık savaş düzenine katılarak bu teoriyi test etti.

Görev yaptığı ilk birliğe geri döndü, ama artık savaşın başlarında onlara ev sahipliği yapan, savaş öncesinde tuğladan yapılmış rahat hava kuvvetleri üssünde değil, oluklu demir ve çamurdan aceleyle inşa edilmiş bir köydeydiler. Orayı terk etmelerinden ancak birkaç yıl sonra (çünkü kesinlikle terk edeceklerdi – çünkü Yüz Yıl Savaşı bile sona ermişti) orası yeniden tarlalara geri dönecekti. Kahverengiye, yeşile ve altın rengine.

Eğer sortiye giderse *F-Fox*'la uçuyordu. İyi ve esaslı bir uçaktı ve bir ekibi görev turu boyunca sağ salim taşıyarak çoktan zor bir iş başarmıştı, ama aslında Teddy onun adını ve ona evini, Fox Corner'ı hatırlatmasını seviyordu. Ursula, bir zamanlar Fox Corner'daki tilkileri çok seven Sylvie'nin, tilkiler kümese başarılı bir baskın düzenledikten sonra onlar için zehir bıraktığını bildirmişti. "Bir sonraki hayatında dünyaya tilki olarak gelebilir" diye yazmıştı Ursula, "ve o zaman çok üzülür." Kız kardeşinin dediğine göre re-

enkarnasyon 'fikri' hoşuna gidiyordu, ama tabii ki buna gerçekten de inanamazdı. İnançlı olmaktaki sorun da bu, diye düşündü Teddy, doğası gereği imkânsız bir şey. Kendisi artık hiçbir şeye inanmıyordu. Belki ağaçlara inanıyordu. Ağaçlara, kayalara ve suya. Güneşin doğuşuna ve geyiklerin koşmasına.

Tilkiler için yas tuttu, onları sıralamada bir kümes dolusu tavuğun üstünde tutardı. Birçok insanın da üstünde tutardı.

Üste kalması gerektiğini söyleyerek Noel'de Fox Corner'a gitmekten kaçınmıştı, ki bu yalnızca yarım bir yalandı, ve tilki gibi kurnaz olması olanak dahilinde olan annesini aylardır görmüyordu – aslına bakılırsa Hamburg'un ardından Fox Corner'daki o sinir bozucu öğle yemeğinden beri. Sylvie'ye karşı artık hiçbir yakınlık duymadığını fark etmişti. "Bu insanların başına gelir" demişti Ursula.

F-Fox'un yer ekibi, onu ödünç almaya izin verilen herkese her zaman sert uyarılarda bulunuyordu – "Filo komutanının uçağını sağ salim geri getirin yoksa..." – gerçi aslında onlar açısından bakıldığında uçak kendilerine aitti ve Teddy'yi de aynı şekilde uyarıyorlardı.

Bazen ölümsüzlük teorisini biraz daha test etmek için çürük eski uçaklardan birisiyle havalanıyordu. Her zamanki yer ekibi yeni, test edilmemiş ve dayanıksız bir uçakla uçtuğu zaman mutsuz oluyordu. Arada bir acemi bir ekibe pilotluk yapıyor ama genellikle yedek pilot koltuğuna oturuyor ve güven veren ikinci bir pilot olarak onlarla uçuyordu. Eğer o varsa bu şanssızlık değil, tam tersiydi. "Filo komutanı bizimle olduğuna göre güvende oluruz" dediklerini duymuştu. Keith'i ve sonunda onu yüzüstü bırakan tersine şansını hatırladı.

F-Fox ve yer ekibini ziyaret etmek için uçakların park alanına gitti.

Teddy'nin bu ekiple ilk uçuşuydu. O sabah Rufforth'taki HEB'den yeni gönderilmişlerdi. Onlara bir uçak tahsis edilmişti, ama yer ekibi uçuş testinden sonra uçağı hizmet dışı ilan etmişti ve Teddy onlara kendisiyle birlikte *F-Fox*'u önermişti. Bu beklenti karşısında ekip köpek yavruları kadar neşelenmiş ve heyecanlanmıştı.

Bir tanker çoktan *F-Fox*'un kanat tanklarına yakıt dolduruyordu. Yer ekibi, yüklenen miktar yüzünden nereye gittiklerini aşağı yukarı biliyordu, ama uçuş ekibiyle hedef hakkında asla konuşmuyorlardı. Her şeyi kendilerine saklıyorlardı. Belki de bunun kötü

şans getireceğini düşünüyorlardı. Bazıları genellikle uçakların park alanındaki kasvetli küçük kulübede, pek iyi ısıtmayan sobanın etrafına toplanıp gece boyunca uzun bir nöbet tutuyor, katlanır bir yatakta bölük pörçük uyukluyor, hatta ters çevrilmiş bir alet kutusunun üstünde oturup *F-Fox*'un geri dönmesini bekliyordu. Teddy'nin geri dönmesini bekliyordu.

Bir bomba taşıma arabası minyatür bir tren gibi uçağa doğru ilerledi ve askerler bombaları vinçle uçağın bomba bölmesine yerleştirmeye başladılar. Birisi bombalardan birinin üstüne tebeşirle 'Bu Ernie için, Adolf,' yazmıştı ve Teddy Ernie'nin kim olduğunu merak etti ama sormadı ve kimse de bir şey söylemedi. Yer ekibinden birisi, neşeli bir Liverpool'lu merdivenin en üstünde, arka taretteki pleksiyi bir parça 'karartma'yla ovmakla meşguldü – bu WAAF'ların giydiği dayanıklı ve geniş külottu. Bu çok önemli işi için onların en iyi malzeme olduğunu keşfetmişti – nasıl keşfettiğini hayal etmemek belki de en iyisiydi. Pleksideki ufacak bir kir, nişancı tarafından Alman savaş uçağı sanılabılırdi ve siz daha bir şey anlamadan gökyüzünün dört bir tarafına silahını ateşlemeye başlar, konumlarını düşmana ifşa edebilirdi. Yer ekibindeki er Teddy'yi gördü ve "Her şey yolunda mı, kaptan?" dedi.

Teddy rahat bir şekilde ona olumlu yanıt verdi. Bir kaptan için en iyi davranış sakinlik içinde kendine güvenmek, iyimser dümen suyunda herkesi kendisiyle birlikte götürmektir. Ve çalışıp herkesin adını öğrenmektir. Ve nazik olmaktır. Çünkü neden olmasındı ki?

Gecenin uzun ve karanlık nöbetlerinde, eğer hayatta kalırsa o müthiş sonraki zamanda her zaman nazik olmaya çalışacağına, iyi ve sakin bir hayat yaşayacağına dair dünyaya karşı kişisel bir söz vermiş, yemin etmişti. Candide gibi bahçesini ekip biçecekti. Sessizce. Ve bu onun kefareti olacaktı. Eğer teraziye yalnızca bir tüy ekleyebilse bile bu esirgendiği için bir tür geri ödeme olacaktı. Her şey sona erdiğinde ve hesaplaşma günü geldiğinde, o tüye ihtiyacı olabilirdi.

Yalnızca başıboş gezinip durduğunu, işe yarar hiçbir şey yapmadığını biliyordu. Bu zihinsel ve fiziksel huzursuzluk nöbetleri durmadan artıyor gibi görünüyordu. Bazen kendisini kaptırıp gitmiş bir halde buluyordu, düşünceler içinde kaybolmaktansa hiçbir şey düşünmüyor ve fark etmeden kendisini güvercinlikte buluyordu. Eve dönüş yapabilen güvercinler, ekiplerin oluklu sacdan yapılma

yatakhanelerinin arkasındaki barakada tutuluyordu ve onlara güvercin meraklısı olan ve Dewsbury'deki kendi yarış güvercinlerini özleyen aşçılardan birisi bakıyordu.

Teddy köpeği barakanın dışında bırakıyordu. Hayvan kuşlara hep havlıyor ve onlar her ne kadar doğaları gereği genelde görevine sadık, hatta kahramansı türden yaratıklar olsa da heyecan içinde kanat çırpınmalarına yol açıyordu. Teorik olarak bir uçaktaki güvercinler mesaj göndermek için kullanılabilirdi ve suya iniş yapmak ya da paraşütle atlamak gereken durumlarda konumunuzu yazıp küçük bir kutuya koyabilirdiniz ve kuş bu değerli bilgiyi eve götürebilirdi. Bununla birlikte eğer düşman topraklarında gözden uzak durmaya çalışıyorsanız, anlaşılması zor kargacık burgacık bir yazı sayesinde herhangi birisinin sizi bulması Teddy'ye pek de mümkün değilmiş gibi görünüyordu. Öncelikle nerede olduğunuzu bilmeniz gerekiyordu ve kuş, Britanya sahillerine ulaşabilmek için onca tersliğin üstesinden gelmeliydi. (Havacılık Bakanlığı'ndaki kızın *bunun* için herhangi bir rakam verip veremeyeceğini merak etti.) Almanlar, yalnızca bu zavallı kuşları avlamak için Fransız sahili boyunca atmaca besliyordu.

Ve tabii ki uçağın gövdesine yerleştirilmiş sepetten bir kuş çıkarmayı ve onu bir termostan çok da büyük olmayan bir kutuya tıkmayı (ki bu başlı başına çetrefilli bir işti) hatırlamanız gerekiyordu. Yara almış bir bombardıman uçağını terk etmek –en iyi ihtimalde– çılgın bir ölüm kalım karmaşası içinde paraşütleri takmayı, acil çıkış kapaklarını fırlatıp atmayı ve yaralıların dışarı çıkmasına yardım etmeyi gerektiriyordu, ki bütün bunlar olurken uçak yanıyor ya da kontrol edilemez bir şekilde dalışa geçmiş oluyordu. O son birkaç umutsuz saniyede kimsenin aklına zavallı güvercinler gelmezdi. Teddy, çaresizce sepetlerinin içinde kısıp kalmış ve yanmak ya da suda boğulmak ya da uçak patladığı zaman küçük bir tüy bulutu içinde adeta atomlarına ayrılmak için kim bilir kaç tanesinin geride bırakıldığını merak etti. Güvercinlerin filo komutanının uçağına koyulmayacağını herkes biliyordu.

Kuşların sessizce kuğurmaları ve loş barakanın topraksı amonyak kokusu Teddy'yi rahatlatmıştı. Uysal kuşlardan birisini yuvadan alıp nazıkçe okşadı. Kuş, itiraz etmeden onun ilgisine katlandı. Onu geri bıraktığı zaman kuş Teddy'yi dikkatle izledi ve Teddy kuşun ne düşündüğünü merak etti. Çok fazla şey düşünmediğini tahmin etti.

Yeniden dışarı, keskin günışığına çıktığında köpek, sadakatsizlik belirtilerini bulmak için onu kuşkuyla kokladı.

Öğle yemeği zamanıydı ve yemekhaneye gitmek için yola koyuldu. Son günlerde pek iştahı yoktu ama yemeği görev bilinciyle boğazından aşağı zorla indirdi. Tahtadaki menüye 'erikli kek' olarak yazılan ve sonradan midesine oturan, kurutulmuş erikle kaynatılarak yapılan tıkız bir tatlı vardı. Bir zamanlar sıcak Fransız güneşinin altında yediği *Far Breton* denen şeyi keyifle hatırladı. Fransızlar kuru eriği bile lezzetli bir şeye dönüştürebiliyorlardı. Bir seferinde Fransız ekiplerin görev yaptığı Elvington'a acil iniş yapmış ve aşçıların da Fransız olduğunu, tayınlarını Kraliyet Hava Kuvvetleri yemekhane personelinden daha büyük bir coşkuyla sunduklarını keşfetmişti. Dahası, yemeklerini bir bardak kırmızı şarapla yiyorlardı, şarap Cezayir'den geliyordu ama yine de şaraptı. 'Erikli kek'e tahammül edemezlerdi.

Ekipler akşamüstünün geri kalanını dinlenerek – mektup yazıp dart oynayarak, yemekhanede her zaman BBC Ordu programına ayarlı olan radyoyu dinleyerek geçirmişti. Bazıları uyumuştı. Bir çoğu önceki akşam harekâtıydı ve güneş doğduktan çok sonrasına kadar yatağına girmemişti.

Bu arada ön bilgilendirme toplantısında pilotlara ve rotacılara hedefin neresi olduğu açıklanıyordu. Telsiz operatörleri ve bombacılar uzmanlar tarafından bilgilendiriliyordu. Teddy harekâtın büyük ihtimalle iptal edileceğini düşünüyordu – ayın gökte olacağı döneme giriyorlardı ve gökyüzü açıktı, ama yakında baharın daha kısa geceleriyle birlikte Almanya'nın içlerine kadar girilecek uzun hava akınlarında uçmak imkânsız olacaktı. Bunun, Berlin savaşında Harris'in son atağı olduğunu düşünüyordu. Kış mevsiminin bedeli yüksek olan uzun ve yorucu hava baskını dizisi neredeyse sona ermişti. Bir önceki ay Leipzig'de yetmiş sekiz, bir önceki hafta Berlin'de yetmiş üç bombardıman uçağı kaybedilmişti. Kasım ayından beri uçuş ekiplerinden yaklaşık bin kişi ölmüştü. Hepsi birer genç adamdı. Teddy ve Mac'in ilk görev turlarından tanıdığı Kanadalı rotacının cenazesinde 'Ormandaki Çiçekler' ağıtı çalmıştı. Walter. Walt. Takma adı Disney'di. Teddy onun gerçek adını hiçbir zaman öğrenmediğini düşünüyordu, gerçi kesin bir ismi olmalıydı. Artık bu çok eskide kalmış gibi görünüyordu, halbuki öyle değildi.

Komutan onlardan Stonefall'a kadar Disney'in cenazesine eşlik etmelerini ve tabutu taşımalarını istemişti. Leeds'de bir İskoç gaydacı bulunmuş ve adam mezarın başında çalmıştı. Disney, Bremen'e yapılan bir akında uçaksavar ateşiyle vurulup ölmüştü. Uçuş mühendisi rotacı, onları eve döndürmek için yıldızlara bakarak yön bulmuştu; Disney'in haritalarına ve krokilerine başvuramamıştı çünkü bir işe yaramayacak kadar Disney'in kanına bulanmışlardı.

Yanıp gitmiş şehirleri yakıyorlar, bombalanmış şehirleri bombalıyorlardı. Bu iyi bir fikirdi. Onları havadan bozguna uğratin ve dünyayı kara savaşının dehşetinden, Ypres'den, Somme'dan ve Passchendaele'den kurtarın. Ama bu bir işe yaramıyordu. Yere devrildikten sonra kâbuslardaki gibi yeniden ayağa kalkıyorlar, Ares'in⁷⁴ meydanlarında yerden biten ejderha dişlerini sonu gelmeksizin hasat ediyorlardı. Ve böylece kuşları duvara fırlatmaya devam ettiler. Ve duvar yine de dimdik duruyordu.

Bir tümgeneral haber vermeden birliğe uğramıştı. Sergilediği bir sürü madalyası ve şeridi, şapkasında altın yapraklar vardı. "Yüzümü adamlara göstermeyi seviyorum" demişti. Teddy onun yüzünü daha önce gördüğünü hatırlamıyordu.

Aklı Nancy'deydi. O sabah bir mektup almıştı – her zamanki gibi kelimelerle dolu, ama yine her zamanki gibi bir şey söylemeyen, ama sonunda nişanlılıklarından bahsedip 'eğer duyguları değiştiyse bunu anlayacağını' söyleyen bir mektup. ('Bana çok ender mektup yazıyorsun, hayatım.') Aslında Nancy *kendi* duygularının değiştiğinden mi bahsediyordu? Komutanı "Ted? Hazır mısın?" diyerek onu daldığı rüyadan uyandırdı ve bilgilendirmenin yapıldığı kulübeye gittiler, tümgeneral önlerinden uzun adımlarla otoriterce ilerliyordu. Yanında gayet göz alıcı WAAF şoförü ona eşlik ediyordu ve kadın Teddy'ye göz kırparak onu şaşırttı.

Ekipler çoktan toplanmış, kapıdaki hava kuvvetleri polisi gelenleri bir listeye işaretlemişti. Herkes içeri girdikten sonra kapılar kilitlenecek ve pencere kepenkleri kapatılacaktı. Tümgeneralin şoförü dışarıda bekliyordu. Hava akınlarından önce güvenlik sıkıydı. Kimse üstten ayrılamaz ya da telefon edemezdi. Hedefi gizli tutmak hayati önem taşıyordu, gerçi çoğu zaman şakayla karışık eğer bir sonraki hedefin ne olduğunu öğrenmek istiyorsanız Bettys barına

74 Yunan mitolojisinde savaş tanrısı. (ç. n.)

gitmenizin yeterli olduğu söylenirdi. İşin gerçeğı şuydu ki öyle ya da böyle Almanlar, havalanır havalanmaz onları izliyorlardı. Radyo frekanslarını dinliyorlar, GEE sinyallerini bozuyorlar, H2S radarlarını takip ediyorlar ve onları Avrupa sahilleri boyunca uzanan kendi radar ağlarıyla yakalıyorlardı. Karşı karşıya duruyorlar ve yumruğa yumrukla karşılık veriyorlardı.

Bilgilendirme kulübesine girdikleri zaman yaklaşık yüz yirmi uçuş elemanı esas duruşa geçince sandalyelerin tangirtısı duyuldu. Oda –oluklu sacdan yapılma bir kulübeydi– her zamanki gibi duman ve ter içindeydi ve havasızdı. Herkes yeniden oturunca yine sandalyelerin sürtünme ve çarpışma sesleri duyuldu. Duvardaki harita siyah bir perdeyle kapatılmıştı ve komutan sanki hokkabazlık gösterisi yapar gibi perdeyi her zaman abartılı bir hareketle açardı, sonra da artık gelenekselleşmiş kelimelerle ilan ederdi, “Baylar, bu akşamki hedefiniz...”

Nürnberg mi? Deneyimli ekiplerden hoşnutsuzluk uğultusu yükseldi, altın yapraklı şapkanın oradaki varlığına rağmen birkaç “İsa aşkına” ve “Tanrım” ve Avustralyalı “Hadi be” duyuldu. Bu, düşmanın kalbine yapılacak uzun bir uçuştı, Ruhr’dan neredeyse üç kat daha uzaktı. Kırmızı şerit her zamanki zikzakları hiç yapmadan hedefe neredeyse dümdüz uzanıyordu.

Üst düzey bir istihbarat subayı, görevini çok ciddiye alan sert baskılı bir WAAF ayağa kalktı ve onlara hedefin önemini anlattı. Oraya saldırı düzenlenmesinin üstünden yedi uzun ay geçmişti ve devasa SS kışlarına olduğu kadar ‘ünlü’ MAN silah imalathanesine de ev sahipliğı yapmasına rağmen büyük oranda ayaktaıdı ve Berlin’deki Siemens fabrikası bombalandıktan sonra Nürnberg’deki tesislerinde projektör, elektrik motoru ‘vesaire’ üretimini artırmışlardı.

Hitler’in geniş kitlelerle gösteriler düzenlediğı şehrin sembolik olduğunu ve düşmanın kalbine yakın bir yerde bulunduğunu söyleyerek devam etti istihbarat subayı. Hava baskını morallerini fena bozacaktı. Hedef noktasının demiryolu ambarları olduğunu ama erken atılan bombaların Ortaçağ şehrini, yani –Alman telaffuzuna kötü bir girişimde bulunarak– ‘Altstadt’ı vuracağını söyledi. Yüklü miktarda yangın bombası taşıyorlardı ve eski ahşap binalar iyi yanacaktı.

Dürer’in doğum yeri Altstadt’daydı. Teddy, Dürer’in iki baskısıyla büyümüştü. Fox Corner’ın oturma odasında asılıydılar – birisi bir yabantavşanı, diğeri de bir çift kırmızı sincaptı. İstihbarat

subayı Dürer'den bahsetmedi, daha çok haritanın üzerine yeşil ve kırmızı selüloit katmanlarla işaretlenmiş olan uçaksavar ateşi ve projektörlerin konumuyla ilgileniyordu. Ekipler de onlara büyük ilgi gösterdiler, uzun ve düz kırmızı şeride baktıkça rahatsızlıkları gittikçe artıyordu.

Ama onların keyfini kaçıran asıl aydı, Teddy'nin de keyfini kaçırmıyordu. Her zamankinden daha parlak bir yarımaydı, uzun ve karanlık gece boyunca parlak bir bozuk para gibi üzerlerine ışık saçacaktı. Köln geçidinden uçacakları söylendiği zaman mutsuzlukları daha da arttı. Onlara söylendiğine göre yılın bu geç döneminde yoğun bir şekilde savunuluyor olması 'pek olası değildi'. Gerçekten mi, diye düşündü Teddy. Geçit Ruhr ve Frankfurt savunmasına, gece uçaklarının kalktığı havaalanlarına ve Alman avcı uçaklarının güvercinleri bekleyen atmacalar gibi bekleyerek etrafında daireler çizdiği radyo vericileri Ida ve Otto'ya yakın yerden geçiyordu.

Meteoroloji subayı sahneye çıktı ve rüzgârın hızı, bulutların durumu ve karşılaşılması muhtemel hava durumu hakkında bilgi verdi. Oraya gidiş ve dönüş yolunda onları avcı uçaklarından gizlemesi 'muhtemel' makul bir bulut örtüsü 'olasılığı' olduğunu söyledi. 'Muhtemel' kelimesi onların sandalyelerinde endişeyle kıpırdanmalarına neden oldu. 'Olasılık' kelimesi işi daha da kötüleştirdi. 'Makul' demek de çok şey vaat etmiyordu. Hedefin üzerinde havanın açık olacağını söyledi, gerçi ilk Pathfinder'lar iki bin dört yüz metrede kümülüs bulutları olduğunu çoktan bildirmişlerdi, ama bu bilgi henüz ekiplere iletilmemişti. Bunun tam tersinin olmasına ihtiyaçları vardı – uzun uçuş ayağında onları avcı uçaklarından gizleyecek bulutlar ve hedeflerini aydınlatacak ay.

Komutan, harekâtın iptal edileceğine 'emin' olduğunu Teddy'ye gizlice söylemişti. Teddy, her şeyden önce bu harekâtın neden düşünüldüğünü bile bilmiyordu. Churchill hedefi seviyordu. Harris hedefi seviyordu. Teddy sevmiyordu. Harris ve Churchill'in, onun fikrini çok önemsediyini düşünmüyordu.

Uzman komutanlar konuyla ilgili birkaç söz söylediler. Rotacılarla güzergâh ve dönüş noktalarının üzerinden geçildi. Telsiz operatörlerine o gece için frekanslar hatırlatıldı. Bombardıman komutanları taşınan yük ve güçlü patlayıcılarla yangın bombalarının oranını, saldırıların zamanlaması ve evrelerini, bombalarını atacakları hedef işaretlerinin renklerini detaylıca anlattılar. Her-

kese günün renkleri hatırlatıldı. Hepsi de günün renklerini yanlış yaktıkları için dost ateşiyle vurulup düşürülen ekipleri biliyordu.

Sonra Teddy yerinden kalktı. Parlak ay ışığı altında ve pek de bulut örtüsü şansı olmadan iyi savunulan düşman bölgesi üzerinde dört yüz otuz kilometrelik sabit rota. Moral verme amacıyla (sakin ve kendine güvenen lider) bu kasvetli gerçekleri o kadar da berbat olmayan bir şeye dönüştürmeye çalıştı – endüstri ve nakliye merkezi olarak şehrin önemini yeniden vurguladı, düşmanın moraline verilecek darbeyi vesaire anlattı. Uzun uçuş ayağı avcı uçaklarına başka hedef olasılıkları daha sunacaktı, böylece ilgileri Köln geçidinden başka yere dağılacaktı. Uzun uçuşun büsbütün basitliği onları aldatacak ve keskin dönüşlerin olmaması yakıt tasarrufu yapacaktı, bu da daha ağır bomba yükü taşıyabilecekleri anlamına geliyordu. Ve doğrudan gidecekleri için daha az yorulacaklardı, oraya daha çabuk gideceklerdi ve oraya ne kadar çabuk giderlerse o kadar çabuk sağ salim geri dönerlerdi. Ve de konvoydaki bombardıman uçakları birbirine çok yakın gitmeliydi. Her zaman.

Yeniden oturdu. Ona güveniyorlardı, bunu yorgun yüzlerinden okuyabiliyordu. Onlar için artık geri dönüş yoktu, o yüzden iyi bir ruh halinde gitmeleri en iyisiydi. İşinizin bitik olduğu duygusu tarafından ezilmiş bir şekilde yola çıkmaktan daha kötü bir şey yoktu. İlk görev turunun son harekâtı olan Duisburg'u hatırladı, ekibi çok gergindi ve sonlarının felaket olacağından eminlerdi. İkisi için öyle olmuştu, tabii ki. George ve Vic için. *J-Jig*'in ilk ekibinden yalnızca kendisi ve Mac kalmıştı. Mac'ten bir mektup almıştı; evlendiğini, balayını Niagara'da geçirdiğini, 'ufaklığın yolda' olduğunu söylüyordu. Mac için savaş sona ermişti.

Kenny, yeni hava nişancılarını eğitmek için bir topçuluk okuluna gitmişti ve Teddy'ye neredeyse okunamayan bir yazıyla mektup yazmıştı. "Ben – öğretmen oldum! Kimin aklına gelirdi ki?" Birkaç hafta sonra açık arazi uçuş eğitiminden dönerken acil iniş yapan bir uçağın içindeydi. Ekipten üç kişi hayatta kalmıştı. Kenny onlardan birisi değildi. Onun çokça kız kardeşinden birisi en az Kenny'ninki kadar kötü bir yazıyla Teddy'ye mektup yazdı, "Küçük Kenny artık bir melek." Keşke bu doğru olsaydı, diye düşündü Teddy, keşke Spenser'ın ışıltılı filosu⁷⁵, Bombardıman Komutan-

75 Edmund Spenser'ın 'Masalsı Kraliçe' şiirinden. (ç. n.)

lıgı'ndakilerle dolup taşsaydı. Ama öyle değildi. Ölüler ölüydü. Ve sayısız ölü vardı.

Kenny uyuz siyah kedisini Vic Bennett'in bebeğine vermek yerine kendisine saklamalıydı. Lil'in değil ama gönülsüzce gurur duyarak büyükanne olan Bayan Bennett'in yazdığı bir mektup sonunda ona ulaşmıştı. "Bir kız, çok sevimli sayılmaz ama idare eder." Adı Edward değil Margaret'ti ve Teddy onun adı verilmediği için rahatlamıştı. *Margaret, Goldengrove yapraklarını döküyor diye yas tutuyor musun?*⁷⁶

Komutan cesaret verici birkaç söz söyledi, tümgeneral üzerinde onca altın yaprak taşıyan birine yakışır şekilde coşkulu laflar etti, kapıda duran bir sağlık memuru, onlar önünden geçerken uyku açıcı haplar dağıttı. Ve hepsi bu kadardı.

Geleneksel son akşam yemeği yendi, o akşam pek de bir ziyafet yoktu – sosis ve lastik gibi bir yumurta. Domuz pastırması yoktu. Teddy Sylvie'nin domuzunu, fırında kızaran domuz etinin kokusunu düşündü.

Artık dışarıdan tamamen soyutlanmışlardı, insanın düşüncelerinin her şeye gölge düşürebileceği kötü bir zamandı. Teddy subay yemekhanesinde bir teğmen pilotla birkaç tur domino oynadı. İkisini de tatmin edecek kadar kafa yormayan bir şeydi, ama ekip odasına gitme ve giyinip kuşanma zamanı geldiği zaman ikisi de rahatladılar.

Yünden kalın paçalı don ve fanila, dize kadar çoraplar, balıkçı yaka tişörtler, savaş giysisi, koyun derisinden uçuş botları, üç kat eldiven – ipek, güderi, yün. Giydiklerinin yarısı üniforma bile değildi. Onlara uçarı, neredeyse korsansı bir hava veriyordu – sanki bez bağlamışlar gibi paytak paytak yürümeleri ise bunun tam tersi bir etki yaratıyordu. Sonra başka şeyler de giydiler –can yelekleri, paraşüt takımı– ta ki yürümek bile zorlaşana kadar.

Yakalarında bir düdük, boyunlarında da künyeleri olduğunu kontrol ettiler. Sonra WAAF emir erlerinden kahve termoslarını, sandviçlerini, şekerlemelerini ve Fry's çikolatalarını aldılar. Onlara 'kaçış teçhizatları' verildi – eşarp ya da mendillerin üstüne basılmış, üzerinden uçtukları ülkelerin ipek haritaları, yerel paralar,

76 Gerard Manley Hopkins'i 'İlkbahar ve Sonbahar' şiirinden. (ç. n.)

kalemlerin ve düğmelerin içine gizlenmiş pusulalar, dil kılavuzları. Teddy, eğer uçakları düşerse Ruslar tarafından bulunabilecekleri, ve Ruslar'ın onlara bir anlam veremeyip, karar verene kadar da onları vurabileceklerinden korkulduğu Chemnitz'e yaptıkları uzun hava baskınından kalan kâğıt parçasını saklamıştı. Üzerinde (görünüşe göre) 'Ben İngilizim' yazıyordu.

Paraşütlerini aldılar ve güzel bir WAAF Teddy'ye ipek bir boyunbağı verip utangaç bir şekilde "Benim için bunu yanınızda götürür müsünüz efendim?" dedi. "O zaman Almanya üzerinde uçtuğunu ve düşmanı bombaladığını söyleyebilirim." Boyunbağı hoş kokuyordu. "Nisan menekşesi" dedi kadın. Bir kahramanlık hikâyesinde güzel bir genç kızdan armağan alan bir şövalye gibi, diye düşündü Teddy ve onu cebine tıktı. Boyunbağını bir daha hiç görmedi, bir ara cebinden düşmüş olmalıydı. Kahramanlık hikâyelerinin zamanı çoktan geçmişti.

Kim olduklarını belli edecek her şeyi ceplerinden boşalttılar. Bu Teddy'ye hep sembolik bir hareket gibi gelmişti – birer birey olmaktan çıkıp adı olmayan, birbirinin yerine geçebilen havacılar olmak arasındaki eşiği geçmekti bu. İngilizler. Ve Avustralyalılar ve Yeni Zelandalılar ve Kanadalılar. Hintliler, Karayipliler, Güney Afrikalılar, Polonyalılar, Fransızlar, Çekler, Rodezyalılar, Norveçliler. Yankiler. Aslına bakılırsa bütün batı uygarlığı Almanya'ya cephe almıştı. Beethoven ve Bach'ın ülkesine bunun nasıl olduğunu ve eğer yaşıyor olsalar bu konuda ne hissedeceklerini merak ederdin insan. *Alle Menschen werden Brüder*. Ursula sormuştu, "Sence mümkün mü? Günün birinde?" Hayır. Ona göre mümkün değildi. Gerçekten değildi.

Bir WAAF ekip odasının kapısında durdu ve *F-Fox* ve *L-London*'ın ekiplerini çağırdı ve hep birlikte kadının kullandığı eski otobüse doluştular. Bazen ulaşım, giysilerinden bazıları kadar gelişigüzel görünüyordu.

Şanslı, güzel bir WAAF'ın, Stella adında bir telsiz telefon operatörünün kollarında bırakılmıştı. Teddy Stella'dan hoşlanıyordu, aralarında bir şeyler olabileceğini düşünmüştü. Bir önceki hafta Teddy komşu garnizondaki dansa giderken ona eşlik etmişti. Kız dönüşte yanağını hafifçe öpmüş ve "Teşekkürler, efendim, bu çok eğlenceliydi" demişti. Yalnızca o kadar. Kendi havaalanlarında bir

önceki gün korkunç bir olay olmuş, bir WAAF'ın uçak pervanesi kanadıyla kafası kopmuştu. Teddy şimdi bile bunu hatırlamaktan kaçınıyordu. Olay herkese –doğal olarak da– özellikle WAAF'lara büyük üzüntü vermişti. Stella iyi bir kızdı, köpekleri ve atları seviyordu. Bazen savaşın berbatlığı sekse yol açıyor, bazen de açmıyordu. Farklı sonuçların nedenini anlamak zordu. Stella'yla yatmadığına pişmandı ve onun da aynı hissedip hissetmediğini merak ediyordu. Stella'nın Julia adında bir arkadaşıyla kısa süreli –çok kısa süreli– bir ilişki yaşamıştı. Bol bol seks içeren bir ilişki. İyi kalite seks. Gizli bir anı.

Park alanındaki *F-Fox*'a ulaşılar ve otobüsten indiler. O anda bile Teddy, onlara hava akınının iptal edildiğini gösterecek kırmızı ışığın yanmasını bekliyordu. Ama görünüşe göre bu olmayacaktı, o yüzden devam etti ve yeni pilot, uçuş mühendisi ve yer ekibiyle uçağı gözden geçirdi. Mühendisin adının Roy olduğunu Teddy kendisine hatırlattı. Üst-orta nişancı Joe adında bir Kanadalıydı, kuyruk nişancısının⁷⁷ adı –faydalı bir şekilde– Charlie'ydi. Aşağı yukarı on iki yaşında görünüyordu. Kuyruk nişancısının pleksisi karartmayla son kez ovulup temizleniyordu.

Teddy herkese sigara teklif etti. Yalnızca bombacı sigara içmiyordu. “Clifford” diye hatırlattı Teddy'ye, adını hatırlamaya çalıştığını görünce. “Clifford” diye mırıldandı Teddy. Bütün yer ekibi fosur fosur sigara içiyordu. Teddy hepsini uçağı bindirip bir hava akınına, onları geri dönmelerinin garanti olduğu güvenli bir baskına götürbilmeyi diledi. ‘Kendi’ uçaklarının başından neler geçtiğini asla deneyimleyememeleri, o iyice temizlenmiş pleksinin arkasından manzarayı asla görememeleri çok yazıktı. Savaşın sonunda Kraliyet Hava Kuvvetleri ‘Cook turları’ organize etmiş ve yer personelini, verilmesine yardım ettikleri tahribatı görmeleri için Almanya üzerinde uçurmuştu. Ursula ne yapıp edip bunlardan birisine katılmayı başarmıştı, Teddy bunu nasıl yaptığını bilmiyordu ama hiç şaşırmamıştı. Savaş, ablasının büyük bürokrasi oyununda pazarlık etmekte gayet becerikli olmasını sağlamıştı. Ursula bir ülkeyi tamamen mahvolmuş halde görmenin korkunç olduğunu söylemişti.

Teddy'nin acemi elemanlarının hepsi *F-Fox*'un tekerleklerine işediler ve sonra Teddy'nin bu erkeksi geleneğe iştirak etmeyeceğini

77 Kuyruk nişancısı, İngilizcesi ‘tail-end Charlie’. (ç. n.)

görünce biraz utandılar. Onlar için kendisinin kutsal birisi, bir guru olduğunu düşündü Teddy. Onlara kontrol kulesinin çatısına çıkmalarını ve kendilerini düzgün bir sırayla aşağı atmalarını söyleyebilirdi, onlar da bunu yaparlardı. İçini çekti ve üzerindeki onca giysiyi el yordamıyla yoklayıp gereği yokken tekerleğe işedi. Acemiler rahatlayıp birbirlerine gizli kapaklı gülümsediler.

Sonra yer ekibi herkesle el sıkışarak her zamanki gösterişsiz, iyimser vedalarını ettiler. “İyi şanslar, sabah olunca görüşürüz.”

Teddy kalkış için pilotun yanında durdu. Pilot’un adı Fraser’dı, Edinburgh’luydu ve St. Andrews’da öğrenciydi. Kenny Nielson’dan farklı bir İskoç’tu. Onun için uçuşta ikinci pilot değil, ön koltukta oturan filo komutanı vardı. Teddy W-William’ın ekibini hatırladı. *Bu uçak 16.20’de havalandı ve geri dönmedi. O nedenle kayıp olarak bildirildi.*

Bristol Hercules motorları vızırdarken pervaneler önce birkaç kere düzensiz dönüp sonra çalışmaya ve o tanıdık kesik kesik sesi çıkararak dönmeye başladı. İyi motorlar, dedi Teddy Fraser’a, kontrollerini yaparlarken. Fraser ister istemez *bombalama teknikleriyle* ilgileniyordu.

Sol dış motor, sol iç motor, ardından sağ iç motor, sağ dış motor. Bütün kontroller tamamlanınca –bomba atıcılar, yağ basıncı vesaire– Fraser pistte ilerlemek için kontrol kulesinden izin istedi. Sanki kulenin izninden çok Teddy’nin rızasına ihtiyacı varmış gibi ona baktı ve Teddy onu onayladı. Takozlar kaldırıldı ve alanı çevreleyen yoldaki kafiye katılmak için yavaşça ilerlediler, motorlar zonklıyor ve gümbürdüyordu, titreşim insanın kaslarından kemiklerine geçiyor, kalbi ve ciğerlerine yerleşiyordu. Teddy’ye göre bunda muhteşem bir şey vardı.

Kalkış için beşinci sıradaydılar ve dönüp uçuş pistine çıktılar, bütün motorlar tam gaz çalışıyordu, kafesteki yarış tazısı gibi bekliyorlardı, kontrolörün lambası yeşil yandığı zaman gitmek için hazırldılar. Teddy hâlâ kontrol kulesinden harekâtı iptal edecek kırmızı ışığın gelmesini bekliyordu. Işık hiç gelmedi. Bazen havalandıktan sonra bile geri çağrılabilirlerdi. Ama bu sefer değil.

Her zamanki işaret ışıkları veda grubu, kontrol karavanında bir araya gelmişti. Birkaç WAAF, mutfaktakiler ve yer ekibi. Komutan oradaydı, tümgeneral de, önünden geçerken bütün uçakları

selamlıyordu. Ölmek üzere olanlar selama karşılık vermez, diye düşündü Teddy. Selam vermek yerine orada olan ve Şanslı'yı kucağında tutan Stella'ya başparmağını kaldırıp her şey yolunda işareti yaptı ve uçak pistte ilerlerken Stella köpeğin patilerinden birisini kaldırıp onlara salladı. Teddy'nin kitabına göre herhangi bir altın yaprağın selamından daha iyiydi bu. Güldü ve Fraser ona endişe içinde baktı. Uçağın kalkışı ciddi bir işti, özellikle de ilk harekât sortinizse ve filo komutanınız ikinci pilotunuzsa. Ve tam da o filo komutanı tuhaf davranış belirtileri gösteriyordu.

Yeşil ışık yandı ve on iki tonluk metal, yakıt ve patlayıcıyı yerden 'koparıp almak' için gerekli olan saatte yüz yetmiş kilometreye ulaşmaya çalışarak pist boyunca şişman bir kuş gibi ağır ağır ilerlemeye başladılar. Teddy motor gaz valfine yardım etti ve Fraser kumanda kolunu yavaşça geri çekerken ve *F-Fox* kendisini yerden sürükleyip zorla kaldırırken her zamanki rahatlamayı hissetti. Bilinçsizce göğüs cebindeki gümüş renkli küçük yaban tavşanına dokundu.

Çiftlik evine doğru kükreyerek ilerlediler ve Teddy çiftçinin kızını aradı ama ondan bir iz göremedi. İçinin ürperdiğini hissetti. Kız hep orada olurdu. Alacakaranlıkta dümdüz tarlaları, çıplak kahverengi toprağı, gittikçe kararan ufku görebiliyordu. Çiftlik evini. Evin avlusunu. Yana yatıp daire çizmeye başladılar, sahile yönelmeden önce toparlanıp bir araya geldiler ve *F-Fox*'un kanadı sola yatınca Teddy onu gördü. Kız onlara bakıyor, görmeden el sallıyor, hepsine el sallıyordu. Güvendeydiler. Teddy de ona el salladı, gerçi onu göremeyeceğini biliyordu.

Kuzeydeki birlikler daha güneyde bulunan havaalanlarında-kilerden bir saat önce havalanmıştı ve sonra randevu noktasında buluşmak için güneye doğru uçmaları gerekmişti. Bu onlara rutin işlerini yapmak için görece olarak güvenli bir zaman vermişti. Bir kere havalandılar mı, boşa harcanacak zaman yoktu, yerdeyken insanı etkisi altına alan bütün o kasvetli içsel gözlem ortadan kalkıyordu. Uçuş mühendisi motorları eşzamanlı kılmakla, yakıt stoklarını hesaplamakla, yakıt tanklarını değiştirmekle meşguldü. Kraliyet Hava Kuvvetleri'nin kendi avcı uçaklarına onları düşman değil dost olarak tanıtmak için IFF sinyali açılmıştı. Telsiz operatörü sarılı telsiz antenini açtı ve rotacı başını gömüp gerçek rüzgârı tahminlerle karşılaştırarak ince düzeltmeler üzerinde çalıştı. Denizin

üzerine çıktıklarında bombacı, radar sinyallerini engellemek için Pencere'yi atmaya başladı. Hâlâ seyrüsefer ışıkları açık uçuyorlardı ve Teddy diğer uçakların kanatlarının ucunda ışıldayan kırmızı ve yeşil ışıkları görebiliyordu.

Kuzey Denizi üzerinde durmadan yükselerek gürültüyle ilerlediler. Ay, dalgaları daha da belirgin yapıyordu ve F-Fox'un kanatları ovulmuş gümüş gibi parılıyordu. Sanki üzerlerine projektör tutulmuş gibiydi. Nişancılar denizin üzerindeyken Browning silahlarını kısa kısa ateşleyerek denediler. Bombaların fûnyeleri takıldı, seyrüsefer ışıkları kapatıldı. Bin beş yüz metrede oksijen maskelerini taktılar ve Teddy interkomda o aşına olduğu hışırtılı nefes alıp verme seslerini duydu.

Belçika üzerinde arkalarından esen rüzgârla hızla ilerlediler. Görüş mesafesi öyle iyiydi ki bombardıman uçak konvoyundaki pek çok uçağı görebiliyorlardı. Teddy'nin o zamana kadar katıldıkları arasında gündüz hava baskınına en yakını buydu. Teddy hayatını gece yaşıyordu. Göllerin ve nehirlerin üzerinden geçerken tamamen uyanık ayın yansıması görülebiliyordu; ay onlara nokta gibi yanarak kilometreler boyunca eşlik ediyordu. *Yüzünde en ufak bir çekingenlik ya da utangaçlık belirtisi yok.* Hugh, Gilbert ve Sullivan'ın gramofon plaklarını çok severdi. *Mikado* operası amatör olarak yerel belediye binasında sahnelenmişti ve babaları baş cellat Ko-Ko rolünü oynayarak herkesi şaşırtmıştı. Bakış atarak, kasılarak yürüyerek ve sahnenin dört bir tarafında şarkı söyleyerek rolün ona verdiği tümünden karakter değişiminin tadını çıkarmıştı. "Tam anlamıyla Jekyll ve Hyde" demişti Sylvie. Bayan Shawcross Katisha'yı oynamıştı. Bu da bir başka tiyatro ifşasıydı.

Charleroi yakınlarında ilk dönüş noktasına ulaştılar ve bundan kısa süre sonra kıyım başladı.

Her yerde kovani bozulmuş kızgın yabancıları gibi avcı uçakları vardı. Onlarla bu kadar erken karşılaşmak ve bu kadar çok olmaları çok şaşırtıcıydı. Kovanları bozulmuş değil, sanki onları bekleyen bir arı sürüsü gibiydiler.

"Sol ön tarafta bir uçağın alevler içinde düştüğünü görebiliyorum" diye bildirdi üst-orta nişancı.

"Bunu kaydet, rotacı" dedi Fraser.

"Tamam kaptan."

Bu sefer arka nişancının sesi duyuldu, “Bir tanesi tam sağ tarafta düşüyor.”

“Bunu kaydet, rotacı.”

Fraser’ın yanında duran Teddy her yerde vurulan uçaklar görebiliyordu. Gökyüzü patlamaların oluşturduğu parlak beyaz yıldızlarla doluydu.

“Bunlar korkuluk mu, efendim?” diye sordu bombacı. Fraser ‘kaptan’dı, ve Teddy birbiriyle karıştırmamak için ekibin kendisine ‘efendim’ demeyi seçtiğini fark etti. Almanların ‘korkuluk’ kullandığı söylentisini hepsi de duymuştu –bunlar patlayan bombardıman uçağına benzeyen uçaksavar ateşiydi– ama bu Teddy’ye pek de olası değil gibi gelmişti hep. Parlak beyaz yıldızların bazılarının kirli ve yağlı kırmızı alevler püskürttüğünü görmüştü ve buna çok aşinaydı. Acemi ekibi bir bombardıman uçağının vurulup düşmesini şimdiye kadar hiç görmemişti. Her şeyin bir ilki vardır, diye düşündü Teddy.

Bazıları büyük yapraklar gibi süzülerek iniyor, diğerleri hızla ve doğrudan yere düşüyordu. Tam sol tarafta kendileri gibi bir Halifax, dört motoru da alevler içinde ve yanan yakıtını sel gibi akıtarak yanlarından uçtu, ama içinde ekipten kimse olup olmadığını göremeyecekleri kadar uzaktaydı. Birdenbire kanatları katlanır masa gibi çöktü ve gökyüzünden ölü bir kuş gibi düştü.

“Ne yazık ki korkuluk değil, uçak” dedi ve interkomda pek çok korku dolu nefes sesi duydu. Belki de aldanmaya devam etmelerine izin vermeliydi. Her tarafta uçaklar alevler içinde düşüyor ya da patlıyordu, çoğu zaman vurulduklarının farkında olduklarına dair bir işaret bile yoktu. Üst-orta nişancı onları saymaya, rotacı da onları kayıt defterine işaretlemeye devam etti, ta ki Teddy araya girip “Bu kadarı yeterli” diyene kadar, çünkü nefes alıp verişlerinden ekibin paniğe kapıldığını anlayabiliyordu.

Tam sol tarafta, burnundan kuyruğına kadar alevler içinde bir uçak yanlarından geçti, yatay ve dosdoğru uçuyordu ama baş aşağıydı. Teddy bir Lancaster’ın beyaz ateş levhaları halinde patladığını ve altındaki Halifax’ın üstüne düştüğünü gördü. İkisi birlikte ateşten devasa fırladıklar gibi dönerek yere indiler. Teddy, yere doğru takla atarak inen şeyin bir Pathfinder olması gerektiğini düşündü, yere çarpınca kırmızı ve yeşil işaret fişekleri çok güzel bir şekilde patlamıştı. Daha önce hiç bu kadar büyük bir katliama şahit olmamıştı. Uçaklar çoğunlukla uzakta düşüyor, yıldızlar pat-

lıyor ve sönüyordu. Ekipler yalnızca ortadan kayboluyordu, ertesi gün pastırmalı yumurtalarını yemek için orada olmayacaklardı ve onların nasıl ortadan kayboldukları üzerinde pek fazla kafa yormuyordu insan. O son anların korkusu ve dehşeti gizliydi. Bunlar artık kaçınılmazdı.

Ana kuvvetin önünde olması gereken Pathfinder Teddy'yi şaşırtmıştı. Ya o yanlış yerdeydi, ya da kendileri. Rotacıdan rüzgârı yeniden kontrol etmesini istedi. Teddy'ye kırmızı şeridin kuzeyine sürüklenmişler gibi geldi. Rotacının yanıtındaki kafa karışıklığını hissetmişti. Kendisini Mac'in deneyiminin orada olmasını dilerken buldu.

Aşağıda, uçakların alevler içindeki enkazlarının yerde geriye doğru seksen ya da yüz kilometre boyunca yayıldığını görebiliyordu.

Sonra, korkuluk efsanesinin başka bir kanıtı gibi, tam sağ tarafta bir Lancaster gördüler, acımasız ay uçağı aydınlatıyordu –projektor ışığına yakalanmış da olabilirdi– ve alt tarafında bir Alman avcı uçağı onu sinsice takip ediyor, bundan bihaber Lancaster'ın arka nişancısı onu göremiyordu. Avcı uçağının yukarı doğru yönelen bir silahı vardı, Teddy bunu ilk kez görüyordu. Tabii ki – bu yüzden onca uçak birdenbire düşüyordu. Silah sanki bombardıman uçaklarının doğrudan korunmasız gövdesine işaret ediyormuş gibi görünüyordu, ama eğer yakıt tanklarının olduğu kanatlara vurursa o zaman uçakların en ufak bir şansı bile kalmazdı.

Avcı uçağı ateş açıp sonra aceleyle kurbanından uzaklaşırken Teddy onu çaresizce seyretti. Lancaster'ın kanatları patlayarak beyaz ateş toplarına dönüştü ve F-Fox şiddetle yalpaladı.

Henüz kendilerine gelme şansı bulamadan uçağın incecik alüminyum gövdesi boyunca tangırdayarak delikler açan uçaksavar ateşiyle taranmaya başladılar ve birdenbire dikey olarak dalışa geçtiler. Teddy Fraser'ın avcı uçağından kurtulmaya çalışıyor olduğunu düşündü, ama bakınca onun kumandanın üzerine yığılmış olduğunu korku içinde gördü. Yara aldığına dair herhangi bir iz yoktu, Teddy'nin görebildiği kadarıyla uyuyor bile olabilirdi. İnterkomdan bağırarak yardım istedi – Fraser oradayken kumandaya ulaşmak neredeyse imkânsızdı ve onun hareketsiz bedenini geride tutmaya çalışırken bir yandan da kumandayı geri çekmesi gerekiyordu, bu arada yerçekimi kuvveti başının üzerinde bir ton beton gibiydi.

Hem telsiz operatörü hem de mühendis güçlükle  n tarafa geldiler ve hareketsiz Fraser'la mücadele etmeye başladılar. Pilot koltuğu uçağın içinde epey yüksekteydi ve üzerindeki bütün o donanım la insan oraya ancak sığıyordu. Birisini oradan çıkartmak neredeyse imkânsız bir işti, özellikle de Teddy koltuğun ucuna t nemişken. Bir noktada Teddy zavallı Fraser'ın kucağına oturmak zorunda kalacağını düşündü. Her nasılsa pilotu oradan çıkardılar ve Teddy onun koltuğuna oturdu. Hiçbir yerde kan yoktu, ki Teddy bunun için minnettardı.

şimdi saatte dört yüz seksen kilometre hızla yere doğru iniyorlardı, *F-Fox* neredeyse baş aşağıydı. Teddy bağırarak uçuş mühendisini çağırdı ve birlikte kumanda koluna sarılıp can havli ile ona asıldılar. Teddy kanatların yerinden kopacağından endişeleniyordu, ama sonunda, sonsuzluk gibi uzun süren, ama aslında yalnızca birkaç saniye sonra, bir araya getirdikleri kuvvet, irtifa d menini harekete geçirmek ve uçağın burnunu yeniden kaldırmak için ancak yeterli oldu, uçağı d zeltiltiler ve ağır ağır yeniden yükselmeye başladılar.

İnterkomda pek çok küfürlü söz duyuldu ve Teddy ekibi kontrol edip onlara gayet kısaca “Korkarım ki pilot vuruldu” dedi. “Görevi ben devralıyorum. Rotacı, lütfen hedef için yeni bir güzergâh  iz.” Artık nerde olduklarını yalnızca tanrılar bilirdi, hatta belki onlar bile bilmiyordu.

Telsiz operatörü ve uçuş mühendisi Fraser'ı ekip dinlenme bölümüne almışlardı. “Hâlâ nefes alıyor, kaptan” diye bildirdi telsiz operatörü. O artık ‘efendim’ değildi. O kaptandı. Uçağın pilotuydu.

Bombacının endişeli homurtusu daha önce hiç görmediği bir şey için Teddy'yi alarma geçirdi. Duman izleri. Genelde yedi bin beş yüz metrenin altında hiç g r lmezlerdi ve şimdi her yerdeydiler, bombardıman uçaklarının kuyruklarından d k l yorlardı. Duman izleri parlak pankartlar gibiydi ve eğer bu m mk nd yse, onları aydan daha da açık bir hedef olarak gösteriyorlardı.

Bombardıman uçağı konvoyu çoktan dağılmaya başlamıştı. Tecrübeli pilotlar grubun en güvenli yer olmaksansa en tehlikeli yer haline geldiğini fark etmişlerdi. Yavaşça grubun kıyısından ayrılırken yükselmeye de başladı. *Konvoydaki bombardıman uçakları birbirine çok yakın gitmeli. Her zaman.* Birliğine verdiği son emir buydu.

Verdiği talimatları körlemesine takip etmediklerini umdu. Teddy gökyüzünü elinden geldiğince inceliyordu. *F-Fox* Lancaster'ların çıktığı yüksekliğe çıkamazdı ama görünmezken ve iyi motorlarla buna epey yaklaşabildi. Yine de fark edildiler.

“Bir tanesi yaklaşıyor, kaptan.”

“Tamam, rotacı.”

“İki yüz yetmiş metre. İki yüz kırk” Rotacı radar ekranında yaklaşan noktacığın uzaklığını saydı. “İki yüz on, yüz seksen.”

“Henüz bir şey görüyor musunuz nişancılar?”

“Hayır, kaptan” dedi ikisi de.

“Yüz elli, yüz yirmi.”

“Yakaladım onu, kaptan” dedi üst-orta nişancı. “Sol üst çeyrekte. Sola burğu yap. Şimdi, şimdi, şimdi.”

“Hız ver, mühendis.”

“Otuz metre var, kaptan.”

“Herkes sıkı tutunsun” dedi Teddy, kumanda kolunu öne itti, uçak yana yattı ve kanat sola eğildi. Yerçekimi kuvveti onu koltuğuna zımbaladı. Dönerek alçaldılar, altimetre hızla düşüyordu, ta ki dalışın sonunda Teddy uçağı sağa yatırıp kanatçıkları geri kaldırına kadar ve yeniden ağır ağır yükseldiler. İçine saklanacak bulut arıyordu ama üst-orta nişancı “Sağ üst çeyrek, sağa burğu yap, şimdi, şimdi!” diye bağıırıyordu.

Bazen ortaya çıkan türbülans avcı uçağından kurtulmaya yetiyordu, ama bu seferki için yetmemişti. Yeniden yükselir yükselmez kuyruk nişancısı bağırdı, “Sol arkada düşman uçağı, sola dal!”

Nişancıların Browning'leri durmadan gümbürdüyordu ve uçağın içi kordit dumanının pis kokusuyla dolmuştu. *F-Fox*'un etrafında gökyüzü kurşunlar ve izli mermilerle kaplıydı. Teddy ağır uçağı gökte bir yandan öbür yana fırlattı, avcı uçağını omuzunun üstünden atmaya çalışarak sağ dalışa geçti ve sonra sol tarafa yattı, gökyüzünde yeniden zorlukla yükseldi. Yalnızca uçağı kontrol etmek için gereken fiziksel çaba yüzünden bile yorulmuştu. Mecburiyetten, dediğini duydu annesinin. Nişancıların cephanesi bitmişti ama üst-orta nişancı “Soldaki düşman uçağı uzaklaştı, kaptan” diye bildirdi ve sonra “Sağdaki düşman uçağı da gitti, kaptan” dedi. Başka bir zavallıya gitti, diye düşündü Teddy ve “İyi iş çıkardınız, nişancılar” dedi.

Sonunda şansları tükendi. Hedeflerine asla ulaşamadılar. Teddy onu bulabileceklerine zaten hiç emin değildi. Sonradan öğrendiğine göre çoğu uçak da bulamamıştı.

Her şey çabucak olup bitti. Bir an gökyüzünün karanlık boşluğunun içindelerdi ve artık bombardıman uçakları konvoyundan hiçbir iz kalmamıştı, bir sonraki an çapraz uçaksavar ateşiyle vuruluyorlardı – sanki uçağın gövdesi balyozla dövölüyormuş gibi muazzam, yankılanan gümbürtüler duyuluyordu. Ruhr savunmasını bulmuş olmalıydılar. Projektör ışıkları gözünü kamaştırdığı ve bir şey göremediği için Teddy'nin tek yapabildiği uçağı bir kez daha aniden dalışa geçirmekti. Zavallı *F-Fox*'un itiraz ettiğini hissedebiliyordu, Teddy onu sınırlarının ötesinde sınamıştı ve her an parçalanıp gitmesini bekliyordu. Kendisinin de sınırlarının ötesinde sınıandığını düşünüyordu ama birdenbire o korkunç ışıktan çıkıp memnuniyetle karşıladıkları karanlığa girdiler.

Sol kanat alevler içindeydi ve hızla irtifa kaybediyorlardı. Teddy içgüdüsel olarak bu sefer yumuşak iniş ya da suya iniş olmayacağını, onları hiçbir WAAF'ın dostane bir havaalanına yönlendirmeyeceğini biliyordu. *F-Fox* ölüme doğru gidiyordu. Uçağı terk etmek için emir verdi.

Rotacı acil çıkış kapağını tekmeleyip açtı ve telsiz operatörüyle birlikte yaralı pilota paraşüt bağlayıp onu dışarı ittiler. Onu telsiz operatörü izledi, sonra da rotacı. Üst-orta nişancı taretten inip onlara katıldı. Kuyruk nişancısı taretinin isabet aldığını ve onu döndüremediğini bildirdi. Bombacı yerçekimiyle mücadele edip burun tarafından tırmandı ve arka nişancının taretini elle açmasına yardım edip edemeyeceğine bakmaya gitti.

Alevler uçağın gövdesini yalamaya başlamıştı. Dalıştan çıkmışlardı ama hâlâ irtifa kaybediyorlardı. Teddy *F-Fox*'un her an patlayabileceğini düşünüyordu. Bombacıdan ya da kuyruk nişancısından haber yoktu. Birdenbire isimlerinin Clifford ve Charlie olduğunu hatırladı.

Artık *F-Fox*'la mücadele ediyor, onu düz ve yatay uçurmaya devam etmeye çalışıyordu. Clifford yanında belirdi, yangın arka nişancının yanına gitmesini engellemişti ve Teddy ona atlamasını söyledi. Clifford acil çıkış kapağından geçip kayboldu.

Ondan sonrası bulanıktı, arkasında alevlerden bir perde vardı ve ateşin koltuğunu kavurduğunu hissedebiliyordu. İnterkom artık

çalışmıyordu ama dışarı çıkabilsin diye kuyruk nişancısına son bir şans vermek için *F-Fox*'la mücadele etmeye devam etti. En son terk eden her zaman kaptan olurdu.

Ve sonra, ölüme teslim olduğunu düşündüğü sırada –onu kabullenmişti artık– yaşama içgüdüsü devreye girdi ve onu sıkıca tutan ölümün pençesi gevşedi. Kendisini oksijen ve interkomun çifte kordonunu koparıırken buldu ve koltuğundan hızla kalkınca acil çıkış kapağından geçip *F-Fox*'un gövdesinden dışarı neredeyse emilerek fırladı.

Uçağın içindeki gürültüden sonra geceleyin gökyüzünün sessizliği baş döndürücüydü. Yalnızdı, karanlıkta, o büyük ve huzurlu karanlıkta süzülüyordu. Ay zararsızca üzerine parlıyordu. Aşağıda bir nehir gümüş gibi akıyordu, Almanya ay ışığında bir harita gibi önüne serilmiş, bir şeytanarabası gibi ona doğru sürüklendikçe gittikçe yakınlaşıyordu.

Alevler içindeki *F-Fox*, üzerinde, aşağı doğru inen kendi yolunda kaymaya devam etti. Teddy kuyruk topçusunun hâlâ içinde olup olmadığını merak etti. Onu terk etmemeliydi. Uçak Teddy'den önce yere indi ve kıvılcımlar saçan parlak bir ışık gibi patlarken Teddy de onu seyretti. Fark etti ki yaşayacaktı. Her şeye rağmen bir sonraki zaman olacaktı. Hangi tanrı onu kurtarmak için devreye girdiyse, ona teşekkür etti.

Aydınlığa Giden Yol

“... sanal coğrafi sınırlar... bunu yapmalıyız çünkü... yeni normal... müşteri-ajans ilişkileri ya da diğer bir taraftan... yakın alan iletişimi...”

Konuşan adamın mesleki argo diploması ve saçmalık üzerine doktorası vardı. Kelimeleri havada uçuşuyordu, oksijeni emen, Bertie’yi hafiften oksijensiz bırakan anlamsız bir dil konuşuyordu. Konuşan adamın, ya da Bertie’nin düşüncesine göre Saçmalayan Adam’ın adı Angus’tu ve ‘İskoç soyundan’ geliyordu –ki bu da adının Angus olmasını açıklıyordu– gerçi aksanı saf İngiliz özel okul aksanıydı. “Aslına bakılırsa Harrow Üniversitesi” ve Bertie bunları biliyordu çünkü onunla daha önce buluşmuştu, iyi bilinen pezevenk match.com tarafından ayarlanan bir buluşmaydı bu. İşte bu yüzden şimdi odanın arkasında omuzları çökük oturuyor, sanki orada yokmuş gibi görünmeye çalışıyordu.

Nopi’de akşam yemeğinden sonra hesap geldiğinde adam onu yarı yarıya paylaşmaktan gayet memnun olduğu zaman Bertie neredeyse anında ondan nefret etmişti, çünkü bir talipte aradığı ilk koşullardan birisi, ki bu bir beyefendi gibi davranmaktı, yerine getirilmemişti. Bertie açılan kapılar, ödenen yemekler ve çiçekler istiyordu. Aşk mektupları (ne hoş sözcüklerdi bunlar, ona kumruları hatırlatıyordu) istiyordu. Ona kur yapılmasını istiyordu. Cencilik istiyordu. Ne hoş bir kelimeydi bu. Bunlardan hiçbirinin olacağı yoktu. Kendi kendine homurdandı ve ‘sektör seminerinde’ yanında oturan adam ona endişeli bir bakış attı.

Akşam yemeğinde “Bertie,” demişti Saçmalayan Adam, “Bu ne tür bir isim?”

“Çok iyi bir tür.” Ve uzun, gayet sıkıcı bir sessizliğin ardından “Roberta, büyükanneimin ismini almışım” dedi. Roberta Bertie’nin göbek adıydı, Angus’a ilk adının Moon olduğunu söylemeyecekti.

Mantıklı davranmak yerine adamların onun evine, Battersea’daki dairesine gitmişti (bu klasik bir hataydı), daire sanki gelecekte

bir zaman tasarlanmış gibi parlak cam yüzeylerle doluydu, sonra adamla gayet tatsız, sarhoş bir halde seks yapmıştı, ki doğal olarak bu kendisinden nefret etmesine ve şafak sökerken oradan sıvışmasına, *acısını azaltmak için* Thames Nehri boyunca bir önceki günden kalma giysileriyle utanç içinde yürümesine neden olmuştu. Ne kadar çok kişinin dışarıda olduğuna, *gümüş gibi akan Thames kıyısı boyunca* yürüdüklerine şaşırmıştı, gerçi Spenser'ın perilerinin, Tufan'ın Kızları'nın yoklukları dikkate değerd⁷⁸, eğer ki bir nehir canavarı tarafından takip ediliyormuşçasına kahverengi sularda inleyerek güçbela ilerleyen üniversite kadın kürek takımı onlar değildiyse. Ne tür bir kadın kürek çekmek için sabah saat altıda kalkar, diye merak etti Bertie. Ondan daha iyi bir kadın, diye farz etti.

Spenser, onunla Westminster Köprüsü'nde buluşan Wordsworth'e işi teslim etti, orada, mayıs ayı sonlarında ve sabahın erken saatlerinde Londra, bir süre için bile olsa dumansız havada gerçekten de parlak ve ıslıl ışıldı.

Köprü'nün üzerinden bakıp altın yaldızlı, kuğu boyunlu bir kürek teknesinin kendisine doğru ilerlediğini görünce en hafif deyişle şaşırdı. Teknenin köprü'nün altından yavaşça kayarak geçmesini seyrederken Bertie, zamanda yolculuk yapıp Tudor dönemine gidip gitmediğini merak etti.

"*Gloriana*" dedi bir ses. Gelip yanında duran adamı fark etmemişti. "Kraliçe'nin teknesi" dedi adam. "Tekne alayı için. Prova yapıyorlar, sanırım." Tabii ki, diye düşündü Bertie. Nehirdeki geçit alayı. Londra, altmışıncı yıldönümü kutlamaları için şenlik havasındaydı. Onca hoş kelime var, diye düşündü Bertie – 'altın yaldız', 'yıldönümü kutlaması', 'tekne alayı', 'geçit alayı', '*Gloriana*'. Neredeyse dayanılamayacak kadar hoştu.

"Bir an için zamanda geri gittiğimi sandım" dedi.

"Bunu ister miydin?" diye sordu adam, sesi, sanki uygun bir şekilde hemen yakına park ettiği zaman makinesine girmesi için onu davet eden birisiymiş gibi geliyordu.

"Şey..." dedi Bertie.

"... İşleme dayalı ve ikmal esaslı ilişkiler ve metalaştırma..."

78 Edmund Spenser'ın şiirine gönderme yapıyor. (ç. n.)

Bertie bir reklam ajansında çalışıyordu ve çoktan unuttuğu nedenlerden dolayı Belgravia'daydı, orada Angus bir 'Yazılım maratonu' yönetiyordu. (Evet, gerçekten.)

Angus'un babası hukuk müşaviri ve annesi hastane danışmanıydı, ailesiyle –bir erkek kardeşi ve iki kız kardeşi– Primrose Hill'de büyümüştü, orada Angus 'epey normal bir çocukluk' geçirmişti. Bertie derhal ondan şüphe duymuştu. Kimse normal bir çocukluk geçirmezdi.

Pazarlama işindeydi ve 'bir yenilikçiydi', ama bu Bertie'ye doğru düzgün bir iş gibi gelmemişti. "Ben kütüphane hizmetlerindeyim" dedi ona, çünkü bu her zaman sohbeti öldüren bir şeydi.

"İnternet sitesinde 'halk eğitimi' yazıyordu" dedi adam şaşırarak.

"Aynı şey" dedi Bertie. "Aşağı yukarı." Göstermelik hikâyesinin ne olduğunu hiç hatırlayamıyordu, ondan berbat bir casus olurdu. "Halk kütüphanesi" diye ekledi ve adamın gözleri bu bilgi karşısında beklendiği gibi donuklaştı ve dikkatini tabağındaki iki kere pişmiş pilice verdi. Zavallı şey için bir kere pişmek yetmez miydi?

"... isimsiz mesaj göndermek... engelleme yapmak..."

Angus o sırada üzerinde Sahibinin Sesi köpeği Nipper'ın bir resmi olan siyah bir tişört giyiyordu. Nipper'ın altında –gerçekten de bunu bilmiyor olmayı tercih ederdi– Angus'un göğüs tüyleri ağdayla alınmıştı. Nipper'ın kendisi Kingston-upon-Thames'deki Lloyd's sigorta binasının altındaydı. Bertie kendi sonunun bir binanın altında gömülü olmak olmayacağını umdu. Ya da daha kötüsü, topraktan çıkarılıp Mısırlı zavallı mumyalar ya da çaresizce can çekişirken ölümsüzleşen Pompeii'deki insanlar gibi sergilenmeyeceğini umdu. Ted Dede ağaçlık bir alana gömülmek istiyordu. ("Meşe ağacı altına, mümkünse.") "Ona ne verirsek onu alacak" demişti Viola. "Bilecek hali yok ya?" (Ama ya bilirse?) Ölü bedeni üzerine mücadele çoktan başlamıştı ve Teddy daha ölmemişti bile. Bertie büyükbabasını çok severdi. Büyükbabası Bertie'yi çok severdi. Bu en basit düzenlemeydi.

"... göze çarpan konuşulabilirlik..."

Bertie hayatıyla ne yapıyordu? Öylece ayağa kalkıp oradan gidebilir miydi?

"... otomatik internet bağlantıları..."

Çıktığı adamları anlatacağı son kişi Viola'ydı. Bertie otuz yedi yaşındaydı ve Viola'nın bazen büründüğü hoppa kız okulu tarzıyla ona hep hatırlattığı üzere 'gittikçe yaşlanıyordu'. "Balıklama atlayıver! Anneliği elinden kaçırmak istemezsin." Bertie'nin evli ve çocuklu arkadaşları –aslına bakılırsa bütün arkadaşları öyleydi; Bertie sanki son beş yılın her hafta sonunu düğünlerde ve vaftiz törenlerinde geçirmiş gibiydi– hepsi de çocuklarının kölesi olmuş gibi görünüyordu, her biri İsa'nın yeniden doğuşunun bir örneği gibiydi. O çocukların hiçbirisi Bertie'ye özellikle çekici gelmiyordu ve eğer bir bebeği olursa onu sevmeyeceğinden endişeleniyordu. Aklına Viola geliyordu. Onlara sevgi beslememişti, ya da kesinlikle öyle gibi hissettirmemişti ve hiç kuşkusuz onları sevmemişti (gerçi kimseyi sevmiyor gibi görünüyordu). "Sevmek gerçekten de kalıtsal değil" demişti Ted Dede, hâlâ öğüt verebilecek durumdayken. "Kendi çocuğun aklını başından alacak." Bertie kimsenin onun aklını başından almasını istediğine emin değildi, özellikle de küçük ve çaresiz birisinin.

"Viola büyükannenin aklını başından almıştı" dedi dedesi. O yüzden bu gösteriyordu ki, her şey mümkündü.

Uzun zaman önce, göç etmek için oradan ayrılmadan önce Sunny bir kızı hamile bırakmıştı. Viola dehşete kapılmış ve sonra kız kürtaj olduğu zaman aynı şekilde dehşete kapılmıştı. "Bazı insanları memnun etmenin yolu yok" demişti Sunny.

Viola, bağışçıların olduğu internet sitelerinin bağlantılarını Bertie'ye göndermeye başlamıştı –bunlar raftan kolayca bir gen paketi alabileceğiniz sperm süpermarketleriydi– İskandinavyalı, yetmiş bir kilo, boy bir seksen beş, sarı saçlı, mavi/yeşil gözlü, öğretmen – ve onu 'Sepetinize' atıyordunuz. "Görünüşe göre Danimarkalılar en iyisi" diye tavsiye etmişti Viola.

Tabii ki Viola, eğer torunları olmazsa genlerinin öleceğinden ve ondan geriye hiçbir şey kalmayacağından korkuyordu. Varlığı sona erecekti. Pof! diye bitecekti. Viola artık altmış yaşındaydı ve insanların "Asla!" demelerini bekliyordu. Ama insanlar demiyordu. "Şimdi düşünmeyebilirsin," demişti Viola ona, "ama elli yaşına geldiğinde, arkanı dönüp baktığında ve annelik için çok geç kaldığını gördüğünde *perişan* olacaksın." Neden annesi hep böyle gereksiz yere abartılı bir şekilde duygusal olmak zorundaydı? Eğer öyle olmasa kimse onu dinlemeyeceği için mi?

Elbette ki, gayet doğru sözlü bir adamla, bir doktorla (evet, Westminster Köprüsü'ndeki adamla) evlendikten ve işte... mutlu olduktan iki yıl sonra ikiz bebek doğurduğu zaman (ve evet, ak-lını başından almışlardı) kimse Bertie'den daha çok şaşırmamıştı. Ama bu, şimdi değildi. Şimdi Angus, sanki dini bir törendeymiş ve müritlerini 'tüketici/satıcılığı' düşünmeleri için teşvik ediyormuş gibi havaya hararetle bir coşku pompalıyordu. Bertie, Saçmalayan Adam'la kafiyeli şeyler düşünerek kendisini eğlendirmeye çalışı-yordu (balgam, katliam, hipopotam, diyafram), ama nihayetinde, son zamanlarda kendisini uğursuz maddiyatçı evrenden korumak için yanında taşımak zorunda bırakıldığı hoş ıvır zıvırlarla dolu çantasından kırık dökük parçalar çıkarmak zorunda kaldı. (Rek-lamcılık onun için doğru meslek miydi?)

Ben de içiyorum, arıların içtiği yerden

Öylece bırakıp gidebilirdi. Saat ikide toplantısı vardı ve Londra'nın diğer ucuna gitmek uzun zaman alacaktı. Yaratıcı ekip, müşteriye yeni bir diş macunu için fikirler sunacaktı. Zaten dünyada yeterince diş macunu yok muydu? İnsanların seçip bi-tiremeyecekleri kadar çok seçeneğe ihtiyaçları var mıydı? Sanki dünyanın, hiçbir şeyin daha fazlasına ihtiyacı vardı da. Evet, artık resmen onaylanmıştı – o yanlış meslekteydi. Bertie eğer bir tanrı olsa (sevdiği bir hayaldi bu), kılığı çekilen şeyleri –arılar, kaplan-lar, fındık fareleri– üretiyor olurdu, parmak arası plastik terlikler, cep telefonu kılıfları ve diş macunu değil. Hayır, o yolda ilerleme, diye düşündü, yaratma hayali öylesine büyük ve genişti ki orada sonsuza dek kaybolabilirdi.

"... paraya çevirmek... maddecilik..."

ayaz gizli görevini yerine getiriyor, ona hiçbir rüzgâr yardım et-medem

"... her an erişilebilen tüketiciler..."

sanırım biliyorum kimin ağaçları bunlar

"... aşamalı organizasyonla bağlantılı..."

ağaçların en güzeli, kirazın dalları şimdi çiçeklerle süslü

"... sonuca yönelik kitle iletişim patlaması..."

yalıçapkınları ateş aldıkça, alevleri kendine çekiyor yusufluklar

"Marka ilişkili içerik... tüketicilerin algılarını yeniden harekete geçirmek..."

Wenlock Edge'de başı dertte ağacın

“... bunu yaparak göz kamaştırıcı hale getirecek kadar...”

Belirli bir ışık var, eğimli olan

“... ki-kare ile otomatik etkileşim tespiti...”

Ne?

Güzel Tanrım. Dil ve anlam ne zaman boşanıp kendi yollarına gitmeye karar verdiler? Bertie'nin hoş ıvır zıvırlarla dolu çantası o gün için boşalmıştı ve henüz öğlen bile olamamıştı.

Ah, bu yorucu dünyada ne kadar da çok dikenli çalı var!

“Ah, özür dilerim,” dedi Bertie, yanındaki gergin adam irkildiği zaman. “Bunu yüksek sesle mi söyledim?”

“Evet.”

Birdenbire ayağa kalktı ve irkilen adama “Özür dilerim” diye fısıldadı. “Gitmeliyim. Gerçek benliğimi metroda unuttuğumu şimdi hatırladım. Ne olduğunu merak etmiştir. Bensiz ne yapacağını bilemez.”

Angus ona baktı ve sanki kim olduğunu hatırlamaya çalışır gibi kaşlarını çattı. Bertie parmaklarını alaycı görünüyor olmasını umar şekilde oynatıp ona hafifçe el salladı, ama bu sanki adamın kafasını daha da karıştırmış görünüyordu.

Metroda –Picadilly hattında, gerçi büyük ihtimalle bunun konuyla bir ilgisi yoktu– gerçek benliğinden bir iz yoktu, ama birisinin bıraktığı *Daily Mail* gazetesi vardı. Katlanıp bir sayfası açık bırakılmıştı ve o sayfada başlık “Evren BUGÜN çökebilir mi? Fizikçiler riskin ‘her zamankinden yüksek olduğunu ve “çöküşün” çoktan başlamış olabileceğini,’ iddia ediyor” diye yüksek sesle ilan ediyordu. (İnsan bunu nereden anlardı ki?) Büyük harf tuhaf bir biçimde kullanılmıştı. Bertie olsa vurguyu ‘çökebilir’ kelimesine yapardı. Viola da böyle konuşurdu zaten (“PERİŞAN olacaksın”).

Bertie birkaç kırıntı bulmak için ıvır zıvır çantasının içini karıştırdı, ama orada uçuşan birazcık yabani kekik⁷⁹ bile bulamadı.

“Ted Dede’yle Thames’teki geçit törenini mi seyre diyorsunuz?”

“Evet, onun odasında yım” dedi annesi.

“Çok saçma, değil mi? Hem zavallı kraliçe, neredeyse Ted Dede kadar yaşlı ve bütün bunlara katlanmak zorunda.”

79 Shakespeare’in *Bir Yaz Gecesi Rüyası*’na gönderme yapıyor. (ç. n.)

“Bütün o yağmurda ölümünün peşinden gidiyor” dedi Viola.

Olan bu muydu, diye merak etti Bertie. İnsan kaçak bir atmış gibi ölümünün peşinden mi giderdi? Ve Ted Dede gibi bazı insanların onu yakalaması uzun sürer ama diğerleri dizginleri ele geçirmeyi hemen başarır mıydı? Hiç tanımadığı büyükannesi gibi – çevik Nancy cesur bir binici gibi ölümün sırtına atlamıştı, öylesine aceleyle atlamıştı ki herkesi şaşırtmış olmalıydı. Ölümün kendisini de, belki.

“Her neyse,” dedi Bertie, “bana Ted Dede’yi verir misin?”

“Seni anlayamaz.”

“Yine de onu ver. Merhaba Ted Dede. Ben Bertie.”

Bir gün, tabii ki altın yaldızlı tekne kraliçe tarafından daha yavan bir Thames teknesi için gözden çıkarılmıştı, kraliçe nehre indiği zaman bütün o beraberindekiler –koruma görevlileri, nedimeler ve uşaklar– için *Gloriana* fazlasıyla küçük bulunmuştu. Bertie Thames kıyısındaki insan sürüsüne katılmaya niyet etmişti – kendisinden daha önemli bir şeyin, ileride hatırlayacağı bir şeyin parçası olmak için; nasıl ki insan 2000 yılının başında gece yarısı nerede olduğunu hatırlarsa öyle. (Sarhoştı, Soho House Kulübü’nde idi ve şimdi buna pişmandı. Apaçık.) Gelgelelim bütün gün boyunca ısrarla yağmur yağmıştı ve Bertie monarşinin hayranlık uyandıran sebatını televizyondan seyretti, Diana’nın cenazesi, İkiz Kuleler’in düşüşü ve son Kraliyet Düğünü deneyimlerini de orada yaşamıştı. Bir gün, diye düşündü, bir şey olduğunda gerçekten de *orada* olacaktı ve onu bir merceğin dönüştürmesiyle dolaylı bir şekilde seyretmeyecekti. Bu tüyler ürpertici bir görüntü olsa bile –bir bomba, dev dalga, savaş– en azından dehşetin ihtişamını bilecekti.

Ted Dede’nin Bertie tanışmadan önce ölen kardeşi Jimmy, Belsen toplama kampına ilk girenlerden biriydi; savaştan sonra Madison Caddesi’ne gitmiş, metin yazarı olarak ilk reklam ajanslarından birine katılmıştı. Böyle zıt kutuplarda bir hayat yaşamış olması Bertie’yi kışkandırıyor. Artık yalnızca Kitle İletişim Araştırmaları’ndan diploma alıyordu insanlar.

Ve bedeniyle zihni ihmal edilmiş muhteşem bir harabe gibi her geçen gün biraz daha çöküntüye uğrayan Ted Dede’nin kendisi de tabii ki bir zamanlar bir bombardıman uçağı pilotuydu ve her gece ölümün pençesine doğru uçuyordu. “Ölümün pençesi” – bu çok kötü bir klişe mi?” diye sormuştu, on yıldan uzun zaman önce

veda turundalarken ve eskiden gittiği yerleri matemli bir şekilde yeniden ziyaret ederlerken. (“Neden yalnızca ölüp gitmiyor?” diye hayıflanmıştı Viola. “Hoşça kal demek ne kadar uzun sürebilir ki?”) Turları, Bertie’nin büyükbabasının hayatını ve tarihi daha iyi kavramasını sağlamıştı, ki tarihi anlamak tatmin edici olduğu kadar aynı zamanda varoluşsal kaygılarını altüst etmiş ve sinirlerini bozmuştu. “Hayatını en iyi şekilde değerlendireceğine bana söz ver” demişti Bertie’ye. Değerlendirmiş miydi? Pek de sayılmazdı.

Anlamsız BBC yorumunun sesini kısıtı ve “Nasılsın Ted Dede?” dedi. Onu o korkunç bakımevinde, yatakta yatarken ve hayatının bu istenmeyen kalıntılarını yaşarken hayal etti. Bertie onu kurtarabilmeyi, oraya hızla girip onu oradan götürebilmeyi diledi, ama artık çok hasta ve zayıf düşmüştü. Büyükbabası neredeyse yirmi yıl boyunca Fanning Court’ta yaşamış, sonra düşüp bacağını kırmıştı ve bu da zatürree olmasına yol açmıştı, ki bunun da rahat bir ölüme yol açması gerekiyordu (“Yaşlıların dostu” demişti Viola özlemle), ama büyükbabası iyileşmişti. (“O ölümsüz” demişti Viola.) Eskisinden daha âciz bir insan olmuştu, çaresizliğe çok yakındı ve hastaneden taburcu edilip bakımevinin şaibeli kollarına teslim edilmişti, ki Bertie onun orada öleceğini tahmin ediyordu. “Onu her gördüğümde, bunun onu son görüşüm olabileceğini düşünüyorum” demişti Viola umutla.

Bu hayattan ayrılmak için Poplar Hill’den daha iyi bir yeri hak ediyordu. “Şu efsanevi kavak ve efsanevi tepe nerede?” Viola hep söylenip duruyordu, sanki oradaki sorunlar yalnızca anlamsal sorunlardı.

Viola bakımevinin maliyetine ateş püskürüyordu. Huzurevi sitesindeki daire satılmıştı ama bakımevi aidatları bütün parayı ‘yutuyordu’.

“Ama senin çok paran var” dedi Bertie.

“Konu bu değil. Bana bir şeyler bırakacak kadar beni umursamalı.” (“KONU bu değil. Bana BİR ŞEYLER bırakacak kadar beni UMURSAMALI.”) “Bir miras. Ölene kadar geriye hiçbir şey kalmayacak.”

“Eh, zaten kendisinden de geriye bir şey kalmayacak” dedi Bertie. “Hem niyetin bu kadar kötü olmak değil, değil mi?” diye ekledi.

“Evet, öyle” dedi Viola.

“Televizyonda tekne alayını mı seyrediyorsun Ted Dede? Yıldönümü kutlamalarını?” (Aman Tanrım, tonlaması annesininki gibiydi.) “Sunny sevgilerini gönderiyor” diye bildirdi ve büyükbabası kırdıyor gibi göründü (ya da belki de nefessizlikten boğuluyordu) çünkü Sunny’yi her zaman hepsinden daha iyi anlamıştı. Ted Dede yaşamının sonuna doğru bir nabız gibi atarak yavaşça ilerliyordu ama bariz bir şekilde hâlâ kendisiydi ve bu, annesinin anlamakta âciz görüldüğü bir şeydi. Sunny aslında sevgilerini göndermemişti ama Bertie’nin büyükbabalarıyla konuştuğunu bilse gönderirdi. Sunny büyükbabasını çok severdi. Büyükbabası Sunny’yi çok se verdi. Bu en karmaşık düzenlemeydi.

“Yarın Singapur’a gidiyorum.” Annesinin gayet tiz ses tonu birdenbire büyükbabasının sessizliğinin yerini aldı ve Bertie irkilerek telefonu uzaklaştırdı.

“Singapur’a mı?”

“Edebiyat festivali.”

Eskiden Viola yayıncılığın daha göz alıcı yanından bahsederken sesi utandırıcı bir şekilde kendisinden memnun çıkardı. “Londra’da bir film yapımcısıyla toplantı”, “yayıncılarımla The Ivy Restoranı’nda öğle yemeği”, “Cheltenham’da ana sahne”. Artık sesi tuhaf bir şekilde yenilgiye uğramış gibi geliyordu kulağa.

“Bu gece Londra’da olacağım” dedi. “Seni akşam yemeğine çıkarabilirim. Dinner’da.”

“Üzgünüm, çok işim var.” Bu gerçektir ama Bertie her durumda böyle söylerdi. Annesi hayal kırıklığına uğramış gibiydi, bu ilginçti çünkü otuz yıldan uzun bir süre boyunca hep bunun tam tersi olmuştu.

“Sunny’yi görececek misin?” diye sordu Bertie ona.

“Sunny mi?”

“Tek oğlunu.”

“Singapur Bali’de değil, tamamen farklı bir ülke” dedi Viola, gerçi sesi emin değilmiş gibi geliyordu. Coğrafyası hiçbir zaman iyi olmamıştı.

“Ama oradan iki adım ötede. Singapur’a vardığında yolun yarından fazlasını gitmiş olacaksın. Yapacağın başka bir şey olmadığından değil. Hem gitmelisin de” diye ekledi Bertie, “ve çabuk gitmelisin çünkü bunu bilmiyor olabilirsin ama evren çoktan çökmeye başladı bile. Her yerde işaretleri var. Gitmem lazım.”

“Hayır, lazım değil.”

“Hayır değil ama gidiyorum. Ted Dede’ye benim yerime hoşça kal de.”

Kraliçe Tower Bridge’e ulaşmıştı. Bertie televizyonu kapadı, evrenin çökmesinin işaretlerine karşı tetikteydi.

Mutfakta sıcaklık saçan eski bir Aga fırın vardı. Onu büyük ve dost canlısı bir arkadaşa yakın görüyordu. Fırının yanında, üzeri tığ örgüsü battaniye örtülü küçük bir koltuk vardı ve battaniyenin de üstünde iri bir tekir kedi derin derin uyuyordu. Taş döşeli yer, el dokuması kilimlerle sıcaklık kazanmıştı. Bir büfenin üstünde mavi-beyaz tabak takımları vardı ve ovalanmış geniş ahşap masanın üstünde küçük bir porselen sürahide bahçeden toplanmış ıtırşahiller ve kadife çiçekleri duruyordu. Bertie eski taş eviyenin başında sabırla durup tencereleri kuruluyor ve onları ahşap bulaşıklığın üstüne koyuyordu.

Mutfak penceresinden bahçeyi görebiliyordu. Çalı fasulyelerinin kırmızı çiçekleri, düzgün çilek tepelikleri ve karmaşık bezelye sıralarıyla bahçe cennetten bir köşeydi. Elma ağacının yanındaki—

Siren sesi bu harika hayali yarıda kesti. Bertie bir yapımcı şirketle Wolseley’de yediği öğle yemeğinden geri dönüyordu. Pica-dilly’deyken, her yerde önemli bir gün havası olduğunu fark etti. Ya da bir tehdit havası, aradaki farkı söylemek zordu. Her yerde polis ve askerler vardı ve kalabalıklar kaldırımlarda toplanmıştı. Bir motosikletli refakatçi grubu, önemli bir şey olduğunun işaretini verdi. Kraliyet ailesi üyelerini taşıyan kocaman bir araba yanından geçti. “Bombardıman Komutanlığı Anıtı” diye açıkladı birisi, Bertie sorduğu zaman. Elbette, kraliçe bugün, altmışıncı yıl kutlamalarıyla olimpiyatların başlamasının tam ortasında anıtın açılışını yapıyordu; Londra için kırmızı, beyaz ve mavi renklerden oluşan vatansever bir yaz mevsimiydi bu.

Sonra, töreni televizyonda (çünkü bu da bir başka dolaylı gösteriydi), haberlerde seyretti, bütün o kırılgan yaşlı adamların gözyaşlarını tutmak için çabaladığını gördü ve kendi gözyaşlarını tutamadı çünkü her biri ona büyükbabasını ve gizemli geçmişi hatırlatıyordu.

Bertie kaldırımdaki kalabalıkla birlikte sabırla bekledi. Bombardıman Komutanlığı yetmiş yıl beklemişti, kendisinin de birkaç dakika bekleyebileceğini düşünüyordu. Bir grup Tornado savaş

uçağı nefes kesici bir gürültüyle tepelerinde kükredi ve onu bomba bölmesindekileri Londra üzerine boşaltan tek bir Lancaster takip etti. Gelincikler yaz mevsiminin mavi-beyaz gökyüzünü kırmızıya boyadılar.

Viola telefon ettiğinde Bertie işten eve dönüyordu. “Çağrıldık” dedi, kötü bir haber verir gibi.

“Çağrıldık mı?”

“Gelmemiz istendi. Bakımevi tarafından” dedi Viola. Sesi heyecanlı geliyordu. Kendisini tehdit etmediği sürece duygusal olayları severdi.

“Ted Dede mi?” dedi Bertie, birdenbire alarma geçmişti. “Ne oldu?”

“Şey...” dedi Viola, heyecan verici bir hikâye anlatmaya başlayacakmış gibi, aslında bütün olan şuydu ki Teddy bir önceki akşam uykuya dalmıştı ve o sabah onu uyandıramıyorlardı. “Oraya mümkün olduğunca çabuk gelmemi söylediler ama sabaha kadar bir uçak bulamayacağım. Yarın akşam geç saate kadar York’a varamam.”

“Hemen yola çıkıp oraya arabayla gideceğim” dedi Bertie.

Gelmesi istenen biz değil büyükbabam, diye düşündü Bertie. Melekler sonunda onu çağırmışlardı.

“Bu konuda pek de acele etmediler” dedi Viola.

Son Uçuş

Dharma

“Bir zamanlar bütün insanların tanrı olduklarını ama bunu kötüye kullandıklarını anlatan bir Hindu efsanesi vardır. Yaratılış tanrısı Brahma, insanların ilah olma haklarını kaybettikleri sonucuna vardı ve bunu onlardan almaya karar verdi. İnsanların onu bulamayacakları bir yere saklamak isteyerek, ona akıl vermeleri için tanrı meclisini topladı. Bazıları onu toprağın derinliklerine gömmesini, başkaları okyanusun içine batırmasını, diğerleri de en yüksek dağın tepesine koymasını önerdi ama Brahma insanların zeki ve yaratıcı olduğunu ve onu yeniden bulmak için toprağı ta derinlere kadar kazacağını, en derin okyanusları tarayıp arayacağını ve her dağa tırmanacağını söyledi.

Tam da tanrılar vazgeçme noktasına gelmişlerdi ki Brahma ‘İnsanların ilahlığını nereye saklayacağımızı biliyorum, onu kendi içine saklayacağız’ dedi. ‘Bütün dünyayı arayacak ama asla kendi içine bakıp zaten orada olan şeyi bulamayacak.’”

Viola pek de dinlemiyordu. Sunny yoga seanslarını Viola’nın ‘küçük bir vaaz’ olduğunu düşündüğü şeyle bitirmeyi seviyordu. Aydınlanmışlardan alınan, her bir taraftan çekip çıkarılmış bilgece sözler – Hinduizm’den, Sufizm’den, Budizm’den, hatta Hristiyanlık’tan. Balililerin de Hindu olduklarını öğrenmişti Viola. “Hepimiz Buda’yız” dedi Sunny. “Yazıya dökünce çok vaaz verir gibi oluyor” diye yazdı Viola Bertie’ye elektronik postayla, “ama bir bakıma insana moral veriyor aslında. Ondan gayet iyi bir papaz olurdu.” Anneme benzeyen bu uysal kadın da kim, diye düşündü Bertie.

Sunny Ubud’da Aydınlik Yol adında bir yerde ders veriyordu. Başlangıçta Viola Aydınlik Yol’daki seanslardan uzak durmuştu. Arabayla yarım saat uzaklıktaki korkunç pahalı ve kendi yoga öğ-

retmenlerinin olduğu ‘sağlıklı dinlence merkezi’ otelinde kalıyordu ve kişiye özel dersler ‘yoga bale’ denen yerde yapılıyordu, burası kuşların egzotik bir biçimde şakayıp öttüğü ve böceklerin kurulu bir mekanik oyuncak gibi uğuldayıp vızıldadığı ağaçların arasında cilalı tikten yapılmış hoş ve havadar bir çardaktı.

Diğer bir taraftan Aydınlık Yol’da dersler üst kattaki büyük oda-da yapılıyordu ve bütün pencereler esintiyi yakalamak için ardına kadar açılmış olsa da içerisi sıcak ve havasızdı. Bakış açınıza göre değişiyordu – Viola’ya göre orası basit bir yerdi, Aydınlık Yol’un internet sitesine göre ise ‘sade bir münzevinin’ ürünüydü.

Odanın büyüklüğüne rağmen içerisi, çoğunlukla kadınlar olmak üzere –atletik genç Avustralyalılar ve orta yaşlı Amerikalılarla– hep kalabalıktı. Bu Amerikalıların çoğu, Bertie’nin ‘ye-dua et-sev boku’ dediğı şeyi yapıyor gibi görünüyordu.

Sunny yıllar önce Hindistan’da yoga öğretmeni yeterliği kazanmıştı ve artık Bali’de öğretmenlik yapıyordu. Görünüşe göre ‘uluslararası çevrelerde saygın bir öğretmen’di. Her zaman dolu olan dinlence seansları düzenlemek için Amerika ve Avustralya’ya sık sık seyahat ediyordu. Viola’ya herkes dinlenceye çekilmiş gibi gelmişti.

Eğer nereye bakacağınızı –kimi arayacağınızı– bilerseniz Sunny internette her yerdedi, çünkü her ne kadar Sun’ın (hatta Sunny’nin) onun yaptığı işi yapan birisi için iyi bir isim olduğunu düşünseniz de herkes onu ‘Ed’ olarak tanıyordu. “Sun Edward Todd,” dedi Viola’ya makul bir şekilde, “bu benim adım.” Ve bu onun dönüşümünün yalnızca küçük bir parçasıydı. Bir dansçının vücut yapısı, kazıtılmış kafası, doğuya özgü dövmeleri, hafif bir Avustralya aksanı, Viola için tamamen sürprizdi. O bambaşka birisi olmuştu. Ve kadınlar ona bayılıyordu! Pop yıldızlarının hayranları gibiydiler, özellikle de ye-dua et-sev güruhu. Viola Sunny’yi neredeyse on yıldır görmemişti ve aradan geçen zamanda o tam bir insana dönüşmüştü. (“Belki de o iki şey birbiriyle alakasız değildir” demişti Bertie.)

“Bu çalışma için teşekkürler. *Namaste*” dedi Sunny, ellerini dua eder gibi birleştirip öne eğilirken. Karşılığında pek çok kişi mırıldanarak teşekkür etti ve *Namaste* dedi. (Ne de ciddiye alıyorlardı!) Sunny lotus pozisyonundan endişe verici bir akıcılıkla sıçrayarak kalktı. Viola ayağa kalkmak için mücadele etti, lotus pozisyonunda filan değildi, ona okul toplantılarını hatırlatan rahatsız ve tutuk bir şekilde alt tarafı bağdaş kurmuştu.

Sunny, onun korkunç pahalı oteline epey yakın bir köyde yaşıyordu ama Viola'yı evine davet etmeye hiç niyeti yokmuş gibiydi, o yüzden onunla zaman geçirebilmesinin tek yolunun derslerine gelmesi ve dersin berbat fiziksel zorlukları bir yana, diğer 'öğrencilerinin' –asilce kayıtsız görüldüğü– aptalca hayranlığına katlanmak olduğuna gönülsüzce karar verdi. Daha önce yoga yapmıştı elbette –kim yapmamıştı ki?– ama çoğu zaman bu cereyanlı kilise salonlarında ya da sosyal merkezlerde gerçekleşmişti ve bir miktar ihtiyatlı esneme ve sonra yatıp kendinizi 'güvende ve huzurlu' hissettiğiniz bir yerde 'hayal' etmekten fazlasını içermemişti. Bu, Viola için her zaman zor bir şey olmuştu ve diğer insanlar (kadınlar, her zaman kadınlar) bir yerdeki tropik bir sahilde ya da bahçelerindeki şezlongda uzanırken, Viola'nın hayal gücü huzur dolu ve güvenli olarak göreceği bir şey –herhangi bir şey– arayarak huzursuzca etrafta koşuşturuyordu.

Sunny Hindu vaazını bitirip hepsi bıktırana kadar birbirini *Namaste*ledikten sonra Viola'nın yanındaki minderde oturan Amerikalı kadın ("Shirlee, iki 'e' ile yazılıyor") ona dönüp "Ed harika bir öğretmen, değil mi?" dedi. Hiçbir şey öğretilemeyen oğlan, diye düşündü Viola. "Ben annesiyim" dedi. Viola bu kelimeleri söylemeyeli ne kadar olmuştu? Herhalde Sunny okulda olduğu zamandan beri.

– Ah –

Birdenbire Leeds'deki St. James Hastanesi'nin acil servisindeki korkunç bir anısını hatırladı. Sunny üniversiteye yeni başlamıştı ve hastane ona telefon ettiği zaman sorunun uyuşturucu olduğunu düşünmüştü, ama görünüşe göre sokakta amaçsızca dolaşırken bulunmuştu, beceriksizce bileğini kesmeye giriştiğinden kolundan kanlar damlıyordu. Onu tedavi eden doktor Viola'ya Sunny'nin 'şimdilik' kimseyi görmemesinin en iyisi olduğunu söylediğinde ona "Ben annesiyim!" diye bağırmıştı.

Sonunda onun bulunduğu bölmeye girmesine izin verildiğinde "Neden?" diye sormuştu. Bunu neden yapmıştı? Sunny kelimelere başvurmadan her zamanki gibi omuzlarını silkmişti. "Bilmiyorum." Sonra ısrar ettiği zaman "Hayatım çok boktan olduğu için olabilir mi?" demişti.

Yarası hâlâ duruyor muydu? Kolundan yukarı doğru kıvrılan karmaşık ejderhanın arkasında mı gizliydi?

İki 'e'li Shirlee güldü ve "Onu bir annesi varmış gibi düşünemiyorum" dedi.

“Herkesin bir annesi vardır.”

“Tanrının yoktur” dedi Shirlee.

“Tanrının bile vardır” dedi Viola. Belki de işlerin yanlış gitmeye başladığı yer orasıydı.

Tabii ki, onları izleyen kimse onların ana-oğul olduklarını bilemezdi. Sunny ona ‘Viola’ diyor ve Viola ona pek bir şey demiyordu. Sunny sınıftaki herkese nasıl davranıyorsa ona da aynen öyle, mesafeli bir tür ilgiyle davranıyordu. (“Dizlerinde artrit var mı?” Hayır, yoktu, teşekkürler.)

“Sürpriz mi?” dedi, sonunda onu bulduğu zaman.

“Öyle” dedi Sunny. Birbirlerine temkinlice sarılmışlardı, sanki içlerinden birisi bıçak taşıyor olabilirmiş gibi.

Onun nerede olduğunu yalnızca Bertie ve Sunny biliyordu. Poplar Hill’in personeline, hasta babasından farklı bir kıtada olduğunu söyleme zahmetine girmemişti. Eğer ona ulaşmaları gerekirse telefonun diğer ucundaydı.

Hayatının dışına adım atmıştı. Ne kadar kolay olduğunu bilseydi bunu uzun zaman önce yapardı. Menajerine bir elektronik posta göndermişti ve insanlara ameliyat olduğunu (gerçekten de ameliyat oluyor, zihnini aldırıyordu) ve herkesten özür dilediğini söylemesini istemişti. İnsanların onun kaçıp saklandığını, Agatha Christie gibi ortadan kaybolduğunu düşünmelerini istemiyordu. İstedığı son şey insanların onu aramaya çıkmasıydı. Hayır, bu doğru değildi – istediği son şey insanların onu bulmasıydı.

Viola’nın kaldığı korkunç pahalı otel, eski bir malikâne ve arazisinden dönüştürülmüştü ve ta aşağıdaki nehir boyunca hoş manzarayı gören dar bir vadinin tepesinde yer alıyordu. Güvenlik görevlileri ve kişisel hizmetkârlar vardı ve sorun çıkaran hiçbir şey yoktu. Yalnızca kendisine ait bir villası vardı – evlerin en geniş ve en pahalısıydı. Fazlasıyla büyüktü, birkaç aileyi barındırabilirdi, ama yalnız olmayı seviyordu. Sabahları kalkınca ‘yaşama alanındaki’ (her yer yaşama alanı değil miydi?) en lüks espresso makinesinde kahve yapabiliyor ve sisin aşağıdaki vadiden yükselmesini seyrederken ve kuşların ormanın bir ucundan diğer ucuna birbirlerine seslenmesini dinlerken onu içebiliyordu. Sonra birileri kahvaltı için ona lezzetli bir şeyler getiriyordu ve otelin kaplıcasına gidip masaj yaptırıyor ya

da eski taş basamaklardan aşağı, 'kutsal nehre' yürüyordu. Nehrin neden kutsal olduğunu bilmiyordu. Sunny bütün nehirlerin kutsal olduğunu söyledi. Görünüşe göre her şey kutsaldı.

"Köpek boku bile mi?"

"Evet, köpek boku bile."

Kutsal olmayabilecek şeylerin listesini yapıyordu. Hiroşima, cihatçı katliamlar, mikrodalga fırına koyulan kedi yavruları. Bunlar birer eylem, dedi Sunny, nesne değil. Ama eylemleri insanlar yapmıyor muydu ve insanlar kutsal değil miydi? Yoksa yalnızca ağaçlar ve nehirler mi kutsaldı?

Akşamüstleri (endişe verecek kadar uzun süre) uyudu ve sonra uyanıp otelin arabasıyla Ubud'a gitti ve orada Sunny'nin derslerine katıldı. Sunny ona minderlerle dolu yerde bir yer ayırmıyordu bile, o yüzden eğer geç kalırsa onun için yer kalmıyor ve küçük ofiste oturup küçük 'kütüphanedeki' (yani raftaki) kitapları okumak zorunda kalıyordu. Söylemeye gerek yok, bütün kitapların bir tür manevi eğilimi vardı. Rafa tutturulmuş el yazısı bir not vardı, üzerinde 'Sevgili dost, lütfen bu kitapları onları bulduğunuz şekilde bırakın' diyordu, ki bu komikti çünkü birisi tarafından her okunduğunda değiştiği için hiçbir kitap bulunduğu gibi bırakılamazdı.

Eğer bir yer bulabilmişse ders iki saat sürüyordu (cezalandırma hedef alınarak tasarlanmıştı) ve sonrasında şoför onu otele götürüyordu ve Viola, her akşam villasının çevresindeki eski arazi duvarlarında oynamak için ormandan gelen maymun ailesini seyrederiyordu. Akşam yemeği de yiyordu, tabii ki. 'Yeme' kısmı kolaydı. Dua etme ve sevmeye kısımları daha zordu.

Bir ya da iki kere, daha az kalabalık ama çok daha zor olan Sunny'nin sabah erken saatteki meditasyon dersine gitmişti.

"Düşünme, Viola" dedi Sunny.

İnsan nasıl düşünmezdi ki?

"Düşünmüyor da olma."

"Düşünüyorum, öyleyse varım" dedi Viola, inatla modası geçmiş bir Kartezyen evrenine bağlı kalarak. Eğer düşünmeyi bırakırsa, varlığı sona erebilirdi.

"Yalnızca serbest bırak" dedi Sunny.

Serbest mi? Neyi? Zaten tutunacak bir şeyi yoktu ki.

Ve sonra! Akan nehir, öten kuşlar, mekanik böcekler, gevezelik eden maymunlar, hepsi sonunda görevlerini yerine getirdiler ve zihni çalışmayı bıraktı ve bu en inanılmaz rahatlıktı.

Sunny'nin dersine giderken arabada telefonunun çalması onu şaşırttı. Arayan bakımeviydi.

Son, yaklaşmıştı. Viola hayatının başlayabilmesi için babasının ölmesini bekliyordu, ama hepimizin ona söyleyebileceği üzere işler böyle yürümezdi. Bunu zaten o da biliyordu. Gerçekten de.

“Buda bir Sramana'ya sordu, ‘İnsan hayatı ne kadar sürer?’ Sramana yanıtladı, ‘Birkaç gün.’ Buda ‘Henüz Yordam’ı anlamamışsın’ dedi. Bir başka Sramana'ya sordu, ‘İnsan hayatı ne kadar sürer?’ Cevap ‘Bir yemek yeme süresi kadar’ oldu. Buda ‘Henüz Yordam’ı anlamamışsın’ dedi. Bir başka Sramana'ya sordu, ‘İnsan hayatı ne kadar sürer?’ ‘Tek bir nefes kadar’ dedi Sramana. Buda ‘Mükemmel’ dedi. ‘Yordam’ı anlamışsın.’”

Sözcükler Viola'nın üzerinden akıp gitti. Ne anlama geldikleri konusunda en ufak bir fikri yoktu. Her zamanki gibi Sunny'nin dersine girmişti. Girmemek için bir neden görmemişti. İngiltere'ye geri dönmek için uçağa ancak ertesi sabah binebilecekti. Ye-dua et-sev takımı akşamın erken saatlerinde dışarısının sıcaklığına ve nemine gönülsüzce çıkmadan önce Sunny herkesi *Namaste*leyene ve sanki herkes de onlara hayır duası bahşediyormuş gibi davranana kadar bekledi. Viola orada kaldı.

“Viola?” dedi Sunny ve sanki Viola bir sakatmış gibi ona endişeyle gülümsedi. “Bakımevi aradı” dedi Viola. “Babam ölüyor.”

“Ted Dede mi?” Sunny'nin alını kırıştı ve dudağını ısırды ve bir an için Viola onda daha genç Sunny'den bir iz gördü. “Geri mi dönüyorsun?”

“Evet. Gerçi sanırım Bertie oraya benden çok daha önce varacak. Sen de gelecek misin?”

“Hayır” dedi Sunny.

O noktada Viola'nın söyleyebileceği çok şey vardı. Ormana, kut-sal nehre, kuşlara bakarken başta “Özür dilerim” olmak üzere bunla-rın hepsini düşünmüştü; ama onun yerine Sunny'ye rüyasını anlattı.

“Ve sonra bana döndün ve gülümsüyordun ve dedin ki, ‘Başardık anne! Herkes trene bindi.’”

“Bunun trenle ilgili olduğunu sanmıyorum.”

“Hayır, değildi” diyerek onunla hemfikir olduğunu gösterdi Viola. “Benimle konuştuğun zaman nasıl hissettiğimle ilgiliydi.”

“Nasıl hissetmiştin?”

“İçim sevgiyle dolup taşmıştı. Senin için hissettiğim sevgiyle.”
Ah Viola. Sonunda.

Bertie, *Barset’in Son Günlüğü* kitabının bir kopyasını yanında getirmişti ve Teddy’nin yatağının yanına oturup ona okumaya başladı. Bunun Teddy’nin en sevdiği kitaplardan birisi olduğunu biliyordu ve kelimeleri anlayıp anlamamasının çok da bir önemi olmadığını düşündü çünkü Trollope’nin cümlelerinin tanıdık ritmini duymak onun için yatıştırıcı olabilirdi.

Teddy hafif bir ses çıkardı, bu bir konuşma değildi ama sanki kafası karışmış gibi bir sestti. Bertie kitabı çarşafın üzerine bırakıp onun kırılğan, parmakları kıvrık ellerinden birisini tuttu. “Ben Bertie Moon, dede” dedi. Elinin üzerindeki et, erimiş mum yağı ve damarları da kalın mavi ipler gibiydi. Teddy diğer elini dik açıyla tutuyordu ve sanki oradan ayrılmak için izin ister gibi yavaşça salladı. İzin verildi, diye düşündü Bertie.

O bir zamanlar bebekti, diye düşündü. Yepyeni ve mükemmeldi, annesi onu kollarıyla kucaklamıştı. Gizemli Sylvie. Şimdiyse uçup gitmeye hazır, tüy gibi bir kabuktu. Gözleri yarı açıktı, yaşlı bir köpeğinki gibi donuktu ve ağzı, yaşlılıkla birlikte bir gaga halini almıştı, suyun dışına çıkmış bir balık gibi bir açılıp bir kapanıyordu. Bertie, elektrik akımı gibi, yaşamın zayıf titreşimi gibi bir seğirtinin onun içinde durmadan dolaştığını hissedebiliyordu. Ya da bu belki de ölümün titreşimiydi. Enerji etrafına toplanıyordu, havada statik bir elektrik vardı.

Teddy *F-Fox*’la mücadele ediyor, onu düz ve yatay uçurmaya devam etmeye çalışıyordu. Uçak vazgeçmek istiyordu. Bombacı –Clifford– yanında belirdi ve yangının arka nişancının yanına gitmesini engellediğini söyledi. Teddy, deli gibi dehşete kapılmış olması hariç oğlan hakkında hiçbir şey bilmiyordu ve yine hakkında hiçbir şey bilmediği arka nişancının –Charlie’nin– yanına gidip yardım etmesinin cesurca olduğunu düşündü. O an Teddy’nin düşünebildiği tek şey, o çocukların kurtarılması gerektiği idi. Clifford’a atlamasını

söyledi, ama Clifford paraşütünü kaybetmişti ve Teddy “Benimkini al. Al şunu, hadi, atla!” dedi ve Clifford duraksadı ama pilotuna itaat etti, paraşütü aldı ve acil çıkış kapağından geçip kayboldu.

Kendisi Aziz George’du ve İngiltere de onun Cleolinda’sıydı, ama ejderha ondan daha güçlüydü ve ona baskın çıkıyor, ateş saçan nefesiyle onu yakıyordu. Arkasında alevlerden bir perde vardı. Alevlerin koltuğunu kavurmaya başladığını hissedebiliyordu. İnterkom artık çalışmıyordu ve arka nişancının dışarı çıkıp çıkmadığını bilmiyordu, o yüzden F-Fox’la mücadele etmeye devam etti.

Odada yalnızca loş bir lamba yanıyordu. Neredeyse gece yarısı olmuştu ve bakımevi uykuyla dolup taşıyordu, bu yalnızca, kulağa saldırıya uğrayan küçük bir hayvanın sesi gibi gelen dehşet çığlıklarıyla arada bir kesiliyordu.

Bertie büyükbabasının yaşlılıktan ölüyor olduğunu düşündü. Bitkin düşmekten. Kanseri ya da kalp krizi ya da kaza ya da felaket yüzünden değil. Yaşlılık, gitmek için zor bir yol gibi görünüyordu. Artık her hırıltılı nefes alışının arasında uzun boşluklar vardı. Bazen panikliyor ve bir şey söylüyor gibi görünüyordu ve Bertie onun elini sıkıp yanağını okşadı ve hiç görmediği çançiçeği ormanları ve hiç tanışmadığı ama onu beklemekte olan insanlar hakkında bir şeyler söyledi. Hugh ve Sylvie hakkında, Nancy ve Ursula hakkında. Köpekler, güneşli uzun günler hakkında. Gittiği yer orası mıydı? Fox Corner’daki güneş ışığıyla aydınlanmış uzun günlere mi gidiyordu? Yoksa sonsuz karanlığa mı? Yoksa hiçliğe mi, çünkü karanlığın bile bir niteliği vardı, halbuki hiçlik gerçekten de hiçlikti. Spenser’in ışıltılı filosu ve melekleri onu karşılamak için bekliyor muydu? Bütün gizemler açığa çıkmak üzere miydi? Şimdiye kadar kimsenin yanıtlamadığı sorular vardı ve bu soruları kimse asla yanıtlamayacaktı.

Onu ıvır zıvır çantasından artıklarla besledi çünkü artık geriye yalnızca kelimeler kalmıştı. Belki de onları kayıkçıya ödeme yapmak için kullanabilirdi. *Çok yolculuk yaptım altından krallıklarda. Dünya Tanrı’nın ihtişamıyla dolu. Tam altı kulaç derinlerde yatıyor baban. Küçük kuzu, kim yarattı seni? Oysaki dünyalarca ölü yaprak darmadağınık yatıyor. İyi bir adamın hayatının en iyi yanı, isimsiz ve hatırlanmayan şefkat ve sevgi eylemleri. Oxfordshire ve Glouchestershire’in bütün kuşları, uzağa, daha uzağa.*

Hava dalgalandı ve titrek ışıkla parıldadı. Zaman daralıp tek bir noktaya indi. Gerçekleşmek üzereydi. *Çünkü Kutsal Ruh sıcak göğsü ve ah! parlak kanatlarıyla eğri dünyanın üzerinde kuluçkaya oturuyordu.*

Saniyeler kaldı, diye düşündü Teddy. Kalp yalnızca birkaç kere daha çarpacak. İşte hayat buydu. Kalp atışını takip eden kalp atışı. Bir nefesi takip eden nefes. Bir saniyeyi takip eden bir başka saniye; ve sonra son bir saniye daha. Hayat bir kuşun kalp atışı kadar kıvrıldı, ormandaki çançiekleri kadar gelip geçiciydi. Bunun bir öneminin olmadığını fark etti, bunu umursamıyordu, daha önce milyonlarca kişinin gittiği ve ardından da milyonlarca kişinin gideceği yere gidiyordu. Kaderini çok kişiyle paylaşıyordu.

Ve şimdi. Bu an. Bu an sonsuzdu. O sonsuzluğun bir parçasıydı. Ağaç ve kaya ve su. Güneşin doğuşu ve geyiğin koşuşu. *Şimdi.*

Trompetler eğlencenin sonunu ilan ediyor. Temelsiz bina ufalanıp dağılmaya başlıyor. Rüyaların yapıldığı şey yırtılıp parçalanıyor ve tepesi bulutlu bir kulenin duvarları titreşiyor. Küçük toz yağmurları düşmeye başlıyor. Kuşlar göğe doğru havalanıyor ve uçup gidiyorlar.

Sunny kiralık odasının verandasında oturuyor, şafak sökmeden önce karanlıkta meditasyon yapıyor. Yakında taşınacak. Kendisi de yoga öğretmeni olan Avustralyalı kız arkadaşı altı aylık hamile ve Sydney'e çoktan döndü. Birkaç hafta içinde Sunny de onun yanına gidecek. O sabah daha sonra Viola'ya havaalanına kadar eşlik edecek, onu yolcu edecek ve ona güle güle demeden önce yanında eve götürmesi için bu bilgiyi ona hediye edecek. Ona vereceği diğer hediye, bunca yıldır sakladığı gümüş renkli küçük yabantavşanı olacak. Her şeye rağmen. "Şans getirmesi için. Seni koruması için." Avustralyalı kız arkadaşı Buda'nın kendisi. İçinde Buda'yı taşıyor.

Sanki uyuyormuş gibi birdenbire nefes alıyor ve aniden uyanıyor.

Muhteşem sarayda endişe verici bir çatlak ortaya çıkıyor. İlk duvar titriyor ve ufalanıyor. İkinci duvar eğiliyor ve yıkılıyor, taşlar yere yuvarlanıyor.

Viola kahvesini içiyor; şafağın sökmesini, sisin nehrin üzerinden kalkmasını ve kuşların ötmeye başlamasını bekliyor. Annesini düşünüyor. Çocuklarını düşünüyor. Babasını düşünüyor. Sevginin verdiği acı içini dolduruyor. Gün ağarırken kuşlar şarkı söylemeye başlıyor. Bir şey değişiyor. Bir an için içini panik kaplıyor. *Korkma*, diye düşünüyor. Ve korkmuyor.

Üçüncü duvar büyük bir gürültüyle yıkılıyor, bir toz ve moloz bulutu göğe yükseliyor.

Bertie, sevgisini hissetmesini dileyerek büyükbabasının elini tutuyor, çünkü herkesin en son hissetmeyi istediği şey bu değil midir? Eğiliyor ve onun çökük yanağını öpüyor. Müthiş bir şey, felaket getiren bir şey oluyor. Bertie buna şahit olacak. Zaman bükülmeye başlıyor. *Şimdi*, diye düşünüyor Bertie.

Kutsal tapınağın dördüncü duvarı tüy kadar sessizce yıkılıyor.

Artık *F-Fox*'la mücadele edemiyor. Uçak, havada vurulan bir kuş gibi ölümcül şekilde yara aldı. *Ah! parlak kanatlar*. Sanki birisi kokpitte söylemiş gibi bu sözcükleri son derece net bir şekilde duydu. Sahile ulaşmıştı. Altında ay, binlerce elmas gibi Kuzey Denizi'nden yansıyarak parlıyordu. Bu ânı kabullenmişti, 'şimdi'ye razı olmuştu. Uçağın içindeki gürültü kesilmiş, alevlerden gelen sıcaklık yok olmuştu. Yalnızca çok güzel, doğaüstü bir sessizlik vardı. Ormanı ve çançiçeklerini, baykuşu ve tilkiyi, yatak odasının zemininde dönüp duran Hornby trenini, fırında pişen kekin kokusunu düşündü. Şarkı silsilesiyle yükselen tarlakuşunu düşündü.

F-Fox Teddy hâlâ içindeyken düştü; bir ışık, parlak bir yıldız, bir coşku gibi karanlıkta alev aldı, ta ki dalgalar sonunda alevlerini söndürene kadar. Her şey bitmişti. Teddy denizin sessiz dibine battı ve orada, kırk kulaç derinlikte yatan, kimsenin görmediği bütün o paslı hazinelere katıldı. Sonsuza dek ortadan kaybolmuştu, karanlıkta ona yalnızca gümüş renkli küçük bir yabantavşanı eşlik ediyordu.

Ve muazzam bir gümbürtüyle beşinci duvar da yıkılıyor ve kurgu evi Viola'yı, Sunny'yi ve Bertie'yi de yanına götürerek çöküyor. Kayıplara karışıp yok oluyorlar. Pof! diye.

Viola'nın yazdığı kitaplar sanki büyü yapılmışçasına raflardan kayboluyor. Dominic Villiers inciler takan ve uyumlu hırka kazak takımları giyen bir kızla evleniyor ve kendisini içkiye vuruyor. Nancy 1950 yılında bir avukatla evleniyor ve iki oğlu oluyor. Rutin muayene sırasında beyin kanseri bulunuyor ve ameliyatla başarılı bir şekilde alınıyor. Kafası daha az yerinde, zekâsı daha az parlak ama o hâlâ Nancy.

Bir adam, Westminster Köprüsü'nün üstünde duran bir doktor, yıldönümü kutlaması teknesi *Gloriana* köprüünün altından geçtikten sonra dönüp gidiyor. Bir an için yanında birisinin durduğunu sanıyor ama orada kimse yok, yalnızca havada bir çalkantı oluyor. Sanki bir şey yitirmiş gibi hissediyor ama bunun ne olabileceğini düşünemiyor. Bali'deki Avustralyalı bir yoga öğretmeni sevecek birisini asla bulamayacağı, asla bir çocuğu olmayacağı için endişeleniyor. Agnes adında yaşlı bir kadın, kaçmayı hayal ederek Poplar Hill bakımevinde ölüyor. Sylvie, Teddy'nin olmadığı bir gelecek fikrini kabullenemeyerek Avrupa'da zafer kazanılan gün aşırı dozda uyku ilacı alıyor. Teddy en sevdiği oğluydu.

Dünya üzerinde ölümlerin yokluğuyla milyonlarca hayat değişti, ama Teddy'nin son ekibinden üç kişi, bombacı Clifford, yaralı pilot Fraser ve kuyruk nişancısı Charlie, *F-Fox*'tan başarıyla atladılar ve savaşın geri kalanını bir esir kampında geçirdiler. Geri dönünce üçü de evlendi ve çocukları, gelecekteki kopyaları oldu.

Bombardıman Komutanlığı'ndan 55.573 kişi öldü. Müttefik bombardıman birliklerinin öldürdüğü beş yüz bin dahil, altı milyon Alman öldü. Nazi soykırımında katledilen on bir milyon dahil İkinci Dünya Savaşı'nda toplam altmış milyon kişi öldü. Birinci Dünya Savaşı on altı milyon, Vietnam dört milyondan fazla, Moğol fetihleri kırk milyon, Yüz Yıl Savaşı üç buçuk milyon; Roma'nın düşüşü yedi milyon aldı, Napolyon savaşları dört milyon götürdü, Taiping İsyanı yirmi milyon. Ve saire, ve saire, ve saire, ta ki Cennet Bahçesi'nde Kabil Habil'i öldürene kadar.

Hiç doğmayan kuşlar, hiç söylenmeyen şarkılar yalnızca hayallerde var olabilir.

Ve bu Teddy'nin hayali.

Elysion'un⁸⁰ Kızları

Patikadaki alıç yeni yeni çiçekleniyordu ve Ursula “Ah, bak, alıç çiçek açıyor. Bunu görmek Teddy’nin çok hoşuna giderdi” dedi.

“Ah, başlama” dedi Nancy, gözleri yaşarmaya başlamıştı. “Bu dünyadan sonsuza dek gittiğine inanamıyorum.” Kol kola girmiş yürüyorlardı, Şanslı bir ileri bir geri koşuyordu, canlı ve ılık havada olduğu için heyecanlıydı. “Keşke ziyaret edebileceğimiz bir mezarı olsaydı” dedi Nancy.

“Olmadığına memnunum” dedi Ursula. “Şimdi onun hava kadar özgür olduğunu hayal edebiliriz.”

“Onu yalnızca Kuzey Denizi’nin dibinde, soğuk ve yalnızken hayal edebiliyorum.”

“*Kemikleri mercan haline geliyor*” dedi Ursula.

“Ah” dedi Nancy, hafifçe titreyerek.

“*Gözlerinin olduğu yerde şimdi inciler var.*”

“Yeter, yeter, lütfen.”

“Özür dilerim. Çayır boyunca yürümek ister misin?”

“Şuna bak!” diye bağırdı Nancy, Ursula’nın kolunu bırakıp gökyüzünü işaret ederken. “Orada – tarlakuşu. Bir tarlakuşu.” Sonra “Dinle bak” diye ekledi heyecan içinde fısıldayarak, sanki kuşu rahatsız edecekmiş gibi.

“Çok güzel” diye mırıldadı Ursula.

Tarlakuşu yükselip, gittikçe uzaklara doğru uçarken büyülenmiş gibi onu seyrettiler, sonra kuş mavi gökyüzünde ancak bir noktacık haline geldi ve sonra da geriye o noktacığın anısı kaldı.

Nancy içini çekti. “Bazen merak ediyorum,” dedi, “reenkarnasyon konusunu. Biliyorum saçma bir şey, ama Teddy başka bir şey olarak – örneğin tarlakuşu olarak geri gelse harika olmaz mıydı? Demek istiyorum ki bunu *bilmiyoruz*, değil mi? O, bize selam ve-

80 Yunan mitolojisinde kahramanların ölünce gittiği yer. (ç. n.)

ren, bize iyi olduğunu haber veren Teddy *olabilirdi*. Hâlâ yaşadığını bildiriyor *olabilirdi*. *Sen* reenkarnasyona inanıyor musun?”

“Hayır” dedi Ursula. “Yalnızca bir hayatımız olduğuna ve Teddy’nin kendi hayatını mükemmel bir şekilde yaşadığına inanıyorum.”

Ve her şey yok olduğunda geriye Sanat kalır. Hatta Augustus bile kalır.

Augustus'un Maceraları

– Korkunç Sonuçlar –

Bayan Slee Bay Swift'in kulağına “Bu Augustus değil mi?” diye fısıldadı. Bu, çevredeki koltuklarda oturan insanların dönüp size ilgiyle bakmasına neden olan türden epey yüksek sesli bir fısıldamaydı.

Bay Swift'in yüzü ifadesizdi, gerçi önündeki manzara karşısında hafifçe ürpermesini bastıramadı. Bayan Slee, Bayan Swift'in dikkatini çekmek için koltuğunda daha da ileri uzandı. “Bu *gerçekten* de Augustus, değil mi?” diye ısrarla devam etti, daha da yüksek sesle fısıldayarak. “Sizin *oğlan*” diye ekledi. Artık buna fısıldamak denemezdi. Fısıldamaktan çok bağırıyordu. Bayan Swift'in yüz ifadesi anlaşılabilirliğini koruyordu. Seyircilerin geri kalanı, gözlerinin önünde, belediye binasının sahnesinde gerçekleşen manzara karşısında Augustus'un annesiyle babası kadar şaşkınlıktan donakalmışlardı.

‘Çağlar Boyunca İngiltere’de sıra İspanya’nın gönderdiği donanmaya gelmişti ve I. Elizabeth Tilbury’de askeri birliklere heyecan verici konuşmasını yapıyordu. Gloriana, Boudica’nın at arabasına el koymuştu –eğreti bir şeydi bu– ve Britanya’dan ödünç aldığı üç dişli mızrağı savuruyordu.⁸¹ Augustus’un kız kardeşi Phyllis ve malikânenen Leydi Lamington’ın oynadığı kadınlığın bu iki asil simgesi, sahip olduğu şeyleri gönüllü olarak vermemişlerdi ve sahnenin iki yanında duruyor, Gloriana’ya öfkeyle bakıyorlardı.

Dekorların yarısının devrilmiş ve birkaç köpeğin sahnede başıboş bir halde dolaşıyor olmasına rağmen gösterinin geri kalan oyuncularını cesaretle oyuna devam ediyorlardı.

Bayan Swift'in diğer tarafında oturan papaz ona “Ama ben

81 Gloriana: Kraliçe I. Elizabeth (16. yy), Boudica: Kelt kraliçesi (1. yy), Britanya: Büyük Britanya adasının simgesi. (ç. n.)

Kraliçe Elizabeth rolünü Bayan Brewster'ın üstlendiğini sanıyordum” dedi. “Peki ya *sahnedeki* kim?”

Gloriana'nın kırmızı peruğu bir yana kaymıştı ve doğru düzgün bir kostümü olmadığından Romalı bir komutan pelerinine sarınmıştı. Bu nesne de bahsedilen komutan tarafından ona gönüllü bir şekilde verilmemişti. Pelerinin altından Gloriana'nın şaşırtıcı derecede pis dizleri ve her açıdan bakıldığında cebinde sapan gibi duran bir şey olduğu görülebiliyordu.

Bu darmadağınık Gloriana, hiç de kraliçe tarzı olmayan bir şekilde “Bütün o spanyelleri filan öldürerek,” diye bağırdı, “hepiniz pek iyi iş çıkarıyorsunuz.” Bayan Garrett'in sahnenin yan tarafından “*İspanyolları*” diye fısıldadığı duyulabiliyordu. Gloriana, Britanya'nın üç dişli mızrağını savurdu ve “Şimdi gidip geri kalanları da haklayalım” diye bağırdı. Büyük bir çapulcu çocuk güruhu kükreyerek ve bağırarak, bazıları da ciyaklayarak sahneye döküldü. Köpekler onları görünce heyecanla havladılar. Çocuklardan bazıları –hayır, çoğu– daha önce iyi huyluydular ama şimdi, Gloriana tarafından hipnotize edilip büyülenmiş gibi görünüyorlardı. Görünüşe göre seyircilerin çoğu da onlar gibiydi, Gloriana'ya ağızları açık, dehşet içinde bakıyorlardı.

“Çocuklar *İspanyolları* mı oynuyor?” diye sordu papaz Bayan Swift'e. Gösteri notlarına başvurup “İşgalci grupları?” diye ekledi.

“Artık kimin kimi oynadığını bildiğime emin değilim” dedi Bayan Swift, oğlunun suratından iyice aşağı kayan kırmızı perüğün berbat görüntüsü dikkatini dağıtmıştı.

“Bunlar aynı çocuklar mı?” diye sordu papaz şaşkınlık içinde, “aynı zamanda Saksonları, Vikingleri ve Normanları oynayan? Hepsinin üstü yeşil boyayla kaplı olduğu için söylemek zor. Sence bu neyi tasvir ediyor? İngiltere'nin yeşil ve hoş topraklarını mı?”

“Buna pek emin değilim” dedi Bayan Swift ve zaten çok sağlam olmayan Boudica'nın at arabası birdenbire göçünce ve Gloriana utanç verici bir şekilde sahneye düşüp geri kalan dekorları da kendisiyle beraber yere indirince endişeyle ufak bir çığlık attı. Küçük bir İskoç teriyeri sahnede koştu, mükemmel

bir zamanlamayla kırmızı peruğu ağzıyla kaptı ve koşup gitti, buna sahne arkasından yükselen cıgıllıklar eşlik etti.

“Bu gerçekten Augustus” dedi Bayan Slee.

“Bu oğlanı hayatımda daha önce hiç görmedim” dedi Bay Swift tereddütsüz.

“Ben de” dedi Bayan Swift.

Bay Swift, geriye dönüp bakınca bunun felaketle sonuçlanacağını görmenin mümkün olduğunu söyledi karamsarlıkla.

“Hem her şey çok iyi başlamıştı” dedi Bayan Swift.

“Hep öyle olur” dedi Bay Swift.

Bütün kasaba heyecan içindeydi. Kasabanın herkesin düşündüğünden daha eski olduğu, yerel tarih cemiyetini yöneten Bay Robinson tarafından keşfedilmişti, bunun kanıtı da kasabanın dışındaki bir tarlada gün yüzüne çıkarılan bir Roma villasının kalıntılarındaydı. “Topraklarımızı fetheden Romalıların buraya erken dönemde yerleştiklerinin delili” demişti Bay Robinson.

“Villacılar” diye bildirdi Augustus, küçük arkadaş çetesine. Yardakçıları –Norman, George ve Roderick– yakın zaman önce kendilerine bir isim vermeye karar vermişlerdi. Korsanlar, Haydutlar ve Hırsızlar’ı düşünüp geri çevirmişlerdi, çokça tartıştıktan (sonu gelmeksizin denebilirdi) ve bir iki hafif itişmeden sonra nihayetinde, korkusuz cesaretlerini anlatan (ya da kana susamış ölümcüllüklerini anlatan, demişti Bay Swift) bir isim olarak Apaçiler’de karar kılmışlardı.

“Romalı atkestaneleri” diye biraz daha açıkladı Augustus. Apaçiler’den ilgilendiklerini belirten mırıltılar duyuldu. Her sonbaharda okullarının oyun alanı, her yıl yapılan Atkestanesi Savaşları’nın mücadele alanına dönüşürdü ve bu, yaralananların çoğunun kaçınılmaz olarak kendisini müdürün ofisinde bulduğu özellikle vahşi bir savaşıma şekliydi.

Bay ve Bayan Swift, benzerlerine o bölgede çokça rastlanan arkadaş canlısı, hafiften kafası karışık papazı, Bay Robinson’u ve açık sözlü, gayet erkeksi bir kız kurusu olan Bayan Slee’yi akşam yemeğine davet etmişti, Bayan Slee’nin hafta sonu hobisi ‘gezinmek’ti. (Augustus küçümseyerek “Gezinmek mi?” dedi annesiyle babasına. “Bu nasıl bir hobi oluyor? Bana hep

‘Ortalıkta gezinip durma, Augustus’ diyorsunuz ve sonra,” hayali avukat cüppesinin hayali yakasını çekiştirdi, “ve sonra da ‘Neden mantıklı bir hobi bulmuyorsun, Augustus?’ diyor-sunuz.”)

Kasabada yeni olan Bay ve Bayan Brewster ve herkese genellikle aksi davranan ve küçük oğlanlardan özellikle nefret eden Albay Stewart da Swift’lerin şerisini yudumluyordu. Bayan Brewster davet edildiği zaman “Bir *soirée*⁸²,” diye çık-lık atmıştı. “Ne kadar hoş.” Bayan Brewster’in gayet dikkat çekici bir dış görünüşü vardı. Uzun boyluydu, etkileyici kızıl bukleleri ve abartılı bir davranış tarzı vardı. Görünüşe göre amatör tiyatroya çok ilgi gösteriyordu.

“Hayır, yalnızca Romalılar değil” dedi Bay Brewster, neredeyse boşalmış şeri sūrahisine endişeyle bakarken. “Anglus-lar, Saksonlar, Vikingler, Normanlar; işgalci gūruhları ardı ardına gelmişti.” Bayan Carlton’a göre Brewster’lar ‘sonradan görme’ydi; Bayan Carlton, fare suratlı, yaşlı bir kız kurusuydu ve sūrahiye dikkatle bakan Bay Brewster’a dikkatle bakıyordu. Kadın ağzına içki koymuyordu, ki bu onu gayet asabi yapıyor gibi görünüyordu. Augustus ve onun küçük kabilesini, yarım penilik limonlu dondurma karşılığında asla içki içmeyecek-le-rine dair söz vermeleri için ikna etmeyi başarmıştı. “Adil bir alışveriş” diyerek hemfikir olmuşlardı Apaçiler. *Soirée*’de ‘en arkadan’ Swift’lerin yan komşusu Bayan Garrett geliyordu.

“Daha önce,” dedi Bay Robinson, bir kez daha vaaz vermeye başlayarak, “geçmişimizi en fazla Kıyamet Günü Kitabına⁸³ kadar dayandırabiliyorduk.”

“Kıyamet günü” diye mırıldandı Augustus kendi kendine memnuniyetle. “Kıyametin kopacağı gün.” Neredeyse sonsuz kargaşa vaat ediyor gibi görünen kelimeler çok hoşuna gidi-yordu. Büyükleri gizlice dinlemesi, aşcının başına bir çorba kaşığıyla –bu onun hep tercih ettiği silahtı– vurması ve onu ko-valamasıyla birdenbire kesintiye uğradı. Hizmetçileri Mavis’e “Bu oğlan *pusuda* bekliyor” diye şikâyet ettiğini duymuştu. “O hep küçük bir casus.” Augustus bu iltifatla kendisini gayet

82 Akşam düzenlenen toplantı ya da parti. (ç. n.)

83 Domesday Kitabı: 11. yüzyılda İngiltere sınırlarının ve arazi sahiplerinin belgelen-diği kayıtlar. (ç. n.)

hoşnut hissetmişti. Büyüdüğünde *tabii* ki casus olacaktı. Aynı zamanda pilot, tren makinisti, kâşif ve ‘koleksiyoncu’.

O sabah kahvaltı masasında “Ne tür şeylerin koleksiyonunu yapacaksın?” diye sormuştu Bayan Swift ve bunu sorduğu için derhal pişman olmuştu çünkü Augustus fare iskeleti, altın peni, yumuşakça, sicim, elmas ve cam gözler de içeren listeyi hevesle anlatmaya başlamıştı.

“Altın peni diye bir şey hiç duymamıştım” dedi Bay Swift.

“O yüzden onları toplayacağım. Dünya kadar değerli olacaklar.”

“Peki ya altın peni diye bir şey yoksa?” dedi Bay Swift.

“O zaman daha da değerli olurlar.”

“Bebekken onu kafasının üstüne mi düşürdün?” diye sordu Bay Swift Augustus’un annesine. Bayan Swift “Keşke öyle yapsaydım” gibi bir şeyler mırıldandı ve çok daha yüksek sesle “Marmelat kavanozuyla *oynamayı* bırak, Augustus” diye ekledi.

“Çekil git” dedi aşçı ona. ‘Tatlı’ olarak planladığı ve misafirleri olduğunda yedikleri Rus usulü Şarlot için ona hâlâ kızgındı. Misafirleri olmadığına yalnızca ‘muhallesi’ yiyorlardı. Augustus, kedi dili bisküvilerinin hepsini yemiş olmasının onun suçu olmadığını söyledi. Yalnızca bir tane alacaktı ve sonra tekrar baktığında her nedense hepsi gitmişti! Bu nasıl olmuştu? (Bu nasıl sık sık oluyordu?) Rus usulü Şarlot, aşçıyı hayal kırıklığına uğratacak şekilde daha sıradan olan musa indirgenmişti. “Ne düşünecekler?” diye söyleniyordu.

“Çok şanslı olduklarını düşünecekler” dedi Augustus, anlaşılabilir şekilde köpük muhallesi olan ‘mus’u, bir geyik türü olan ‘mus’la karıştırıyordu, ki bu ikincisi, kulağa Swift’lerin yemek masasında servis edilenlerden daha heyecan verici bir yiyecek gibi geliyordu. Gerçekten de ‘mus’, Apaçiler’in yayları ve oklarıyla avlayabilecekleri ve sonra kamp ateşinde çevirerek pişirecekleri türden bir şeydi. (Augustus’un kendi ok ve yayı, talihsiz bir olay yüzünden o sıralarda hacizdeydi.)

“Bu ülkede mus yok” diye belirtti Bay Swift.

“Nereden biliyorsun,” dedi Augustus, “eğer şimdiye kadar hiç görmediysen?”

“Senden iyi bir ampirist olur” demişti babası, kriket topları ve sera camları hakkında özellikle zorlu geçen bir tartışmanın ardından. (“Ama eğer topu kimin attığını *görmediysen*, onu atanın ben olduğunu nereden *bilebilirsin?*” “Çünkü her zaman sensin,” demişti Bay Swift bıkkınlıkla.)

Bayan Garrett birdenbire ellerini çırpıp ve “Bir gösteri!” dedi. (Augustus ortada dolanmaya geri dönmüştü, çorba kaşığı bir Apaçi için caydırıcı bir şey değildi.) “Kasabanın tarihini kutlamak için bir gösteri düzenlemeliyiz.”

Orada toplanmış misafirler hararetle konuşuyordu ve hepsi aynı fikirdeydi. “Gösteri, tipik bir İngiliz kasabasının gözünden Britanya’nın tarihini tasvir edecek” dedi Bayan Garrett coşkuyla.

“Ben şahsen,” dedi Bayan Brewster, “tiyatro oyunlarında pek çok kraliçeyi oynamıştım.”

Bayan Swift duyulamayan bir şeyler mırıldandı.

“Ama o korkunç oğlanlardan hiçbiri oyunda olmamalı” dedi Albay Stewart.

“Ah, Tanrım, kesinlikle katılıyorum” dedi Bayan Carlton. “Ah, özür dilerim,” dedi aceleyle Bay Swift’e, “sizinki onlardan biri, değil mi?”

“Eh...” dedi Bay Swift isteksizce, “aslına bakılırsa onu ön kapının eşiğinde bulduk.” Augustus babasından gelen bu ihanete karşı kaşlarını çatıp. Herkesten anlayış dolu mırıltılar duyuldu ve Bayan Swift tatlılıkla “Tabii ki öyle olmadı” dedi. “Onu arka kapının eşiğinde bulduk.” Bu söze karşılık kahkahalar atıldı. Augustus’un kaşları daha da çatıldı. *Gerçekten* de bir kapı eşiğinde mi bulunmuştu? Ön ya da arka kapı olması konu dışı gibi görünüyordu. O terk edilmiş bir yetimdi. Bu fikir onun gayet hoşuna gitti. Belki de gerçek annesiyle babası çok zengindiler ve onu yanlışlıkla Bay ve Bayan Swift’in kapı eşiğinde bıraktıklarından beri onu arıyorlardı.

“Ah, eminim bütün çocuklar için yapacak bir şey bulabiliriz” dedi Bayan Garrett. Bayan Garrett, Augustus’un dünyasında biraz sıkıntı verici bir kişiydi. Yakın zaman öncesine kadar yandaki evde yaşayan gayet şişman, arkadaş canlısı dul bir kadındı. Çocuklardan çok hoşlanıyordu (bu yetişkinler

arasında sıradışı bir özellikti) ve bahçıvanını kızdıracak şekilde Apaçilerin hep baskın yapmaya giriştikleri şeftaliler ve üzümle dolu çok güzel bir serası vardı. Şekerler ve pastalar konusunda da çok cömertti, ki bu da yetişkinler arasında sıradışı bir alışkanlıktı. Ama ne yazık ki aynı zamanda Afor Arod'un yerel 'şubesinin' başkanıydı da. Bayan Garrett'e göre bu kelimeler Saksoncaydı, 'vahşi' ve 'cesur' anlamına geliyordu, ki üyelerin hiçbiri öyle değildi. Eğer ki çocukluğunda dışlanmış ve geri çevrilmişlerden oluşan bir izci grubu hayal edebilirsiniz, işte bu Afor Arod olurdu: yapmacıktan iyiler, şişkolar, yalakalar, inekler – ve kızlar.

Barış Sözü Birliği'nin sadık destekçisi olan Bayan Garrett'e göre Afor Arod, 'gayet militarist' izcilere karşılık barışsever bir alternatifti. "İşbirliği ve uyum," dedi. Augustus'un annesi bunun Augustus için 'iyi' olacağını düşünüyordu çünkü bu niteliklerden "fark edilir şekilde yoksundu". Doğru değil! diye itiraz etti Augustus. "Apaçilere bir bak."

"Aynen öyle" dedi Bayan Swift ve onu bir toplantıya sürükledi.

Halka olmuş dans eden bir grup çocuğu seyrederken Augustus bunun hiç de adil olmadığını düşünüyordu küskünlükle. Dans etmekmiş! Kimse dans etmekten bahsetmemişti.

"Ah, bize yeni bir arkadaş katıldı!" diye bildirdi Bayan Garrett, sanki onu daha önce hiç görmemiş gibi, halbuki aslında onunla neredeyse her gün karşılaşıyordu.

Ve sonra Augustus kaçınılmaz akıbetiyle karşılaştı. Odanın köşesinde küçük bir kız olduğunu fark etti, kızın kıvrıkcık saçları, çok tatlı gamzeleri vardı. "Adım Madge, merhaba." Bir tür dikiş dikiyordu. "Kanaviçe – rozet yapıyorum, sana da bir tane yapmamı ister misin Augustus?" Augustus dilini yutmuş gibi başını sallayarak onayladı, her zamankinden daha şapşal görünüyordu.

Ve artık, diğer Apaçilerin onu Afor Arod'un herhangi berbat bir uğraşının tam ortasındaiken yakalayacakları korkusuyla yaşıyordu – bahsedilen dansları ederken ve dikiş dikerken, şarkı söylerken ve şiir yazarken. Doğa yürüyüşleri de, ortaya çıkmıştı ki kuş yuvalarını talan etmek ya da hedef gözetmeksizin her şeyi sapanla vurmak anlamına gelmiyordu, yani *kargaşa* filan yoktu.

Her şey baştan aşağı berbattı, ama çaresizce Madge'in bü-yüsüne kapılmıştı. ("Ah, yünümü sarmaya yardım ettiğin için teşekkür ederim Augustus.")

"Bir gösteri" diye haber verdi Apaçilere. "İşgalci güruhlar" diye de ekledi. Meyveli şekeri bir yanağından diğerine aktardı, ki bu hareket derin derin düşündüğünün işaretiydi. "Bir fikrim var" dedi rahat bir şekilde. "Eğer ki...

"Ah, lütfen dur" dedi Teddy Ursula'ya.

"Biliyorsun sana hiç de benzemiyor" dedi ablası kahkaha atarak.

"Biliyorum" dedi Teddy. "Ama lütfen artık okumayı bırak."

Yazarın Notu

İkinci Dünya Savaşı sırasında geçen bir roman yazmaya ilk karar verdiğimde, her nedense gayet iddialı bir şekilde bütün çatışmayı *Savaş ve Barış*'ın yarısından daha kısa bir kitapta anlatabileceğime inanmıştım. Bunun –hem okuyucu hem de yazar için– fazlasıyla ürkütücü bir iş olduğunu fark ettiğim zaman, savaşın en çok ilgimi çeken ve en zengin malzemeyi sunduğunu düşündüğüm iki boyutunu seçtim –Almanların Londra'ya yaptıkları hava akınları ve Almanya'ya karşı stratejik bombalama seferberliği. *Hayat, Sil Baştan* Ursula Todd ve Londra'nın bombalanması sırasında yaşadıkları hakkında, *Mahvolmuş Bir Tanrı* (Bunu bir devam romanından çok 'eşlikçi' olarak düşünmeyi seviyorum) ise Ursula'nın erkek kardeşi Teddy ve onun Bombardıman Komutanlığı'nda Halifax pilotu olarak hayatı hakkında. İki roman da yalnızca savaş hakkında değil, aslına bakılırsa her iki romanda da ya silahlı çatışmaların patlak vermesine kadar ya da sonrasında bununla baş edilmesiyle uzun zaman geçiriyoruz. Yine de, hayatlarının içine işleyen şey, Ursula ve Teddy'nin savaş konusunda kişisel ve ortak deneyimleri.

Bir önceki romanda Ursula hayatının birçok farklı biçimini yaşamıştı, ki bu, Teddy'nin kendi hayatı söz konusu olunca detayların birçoğunun farklı olduğu bu kitapta bana belli derecede özgürlük verdi. *Mahvolmuş Bir Tanrı*'yı Ursula'nın hayatlarından biri, yazılmamış bir tanesi olarak düşünmeyi seviyorum. Bu kulağa romancı kandırmacası gibi gelebilir, belki gerçekten de öyledir, ama biraz kandırmaca kötü bir şey değildir.

Teddy bir Halifax uçağının kaptanı ve o yüzden çoğu Halifax iniş pistinin bulunduğu Yorkshire'da görevli olduğunu söylemeye neredeyse gerek yok. (Bütün şan ve şöhreti Lancaster uçakları alır. Bu konuda sizi benimkinden çok Teddy'nin yakınmalarına havale ediyorum.) Teddy'nin Halifax'ı, Yorkshire merkezli iki gruptan biri olan Bombardıman Komutanlığı Dördüncü Grubun bir parçası (diğeri Kanada Kraliyet Hava Kuvvetleri'ne ait Altıncı Grup). Kendime bir miktar yazar özgürlüğü vermek için bunu ne özellikle

belirttim ne de Teddy'yi belli bir havaalanı ya da hava filosuna bağı kıldım. Yine de onu 76. Hava filosunun bir parçası olarak hayal ettim ve bu savaşta bir rehber olarak filonun, Linton-on-Ouse ya da Holme-on-Spalding-Moor'da yerleşik olduğu zamana ait (Ulusal Arşiv'deki) işleyiş kayıtlarını kullandım.

Okuyucunun ilgisi açısından, bu romanda yararlandığım bazı yayınların kısa bir kaynakçasını ekledim. Birçok uçuş personelinin birinci ağızdan anlattıkları güçlü kişisel deneyimlerini okudum ve onlara teşekkür borçluyum; bunlar arasında kişisel tecrübelerden yararlanan hikâyeler ve raporlar olduğu kadar aynı zamanda resmi kayıtlar da var. Bombardıman Komutanlığı'nda görev yapan erkeklerin hikâyelerinin hepsi sıradışı; yalnızca dayanıklılığın değerli erdemini değil, bizlere bugünlerde neredeyse yabancı olan kahramanlığı ve kararlılığı (ve alçakgönüllülüğü) belgeliyorlar, gerçi tabii ki biz onlar gibi sınava tabi tutulmadık. Hepsi de gönüllü olan bu erkeklerin (aslına bakılırsa oğlanların) ortalama yaşı yirmi ikiydi. Hayal edilebilecek en kötü çarpışma koşullarından bazılarını deneyimlediler ve yarısından azı hayatta kaldı. (Başlangıçta uçuşa çıkan hava personelinin yalnızca yüzde onu savaşın sonunu görecekti.) Hayatlarını feda etmeleri karşısında insan etkilenmeden yapamıyor ve sanırım beni bu romanı yazmaya iten de bu oldu.

Mahvolmuş Bir Tanrı'nın savaş zamanında geçen bölümlerinde her şey, bir bakıma gerçek hayatta yaşanmış ve araştırmalarım sırasında karşıma çıkan olaylara dayanıyor (en korkunç, en tuhaf olanlar bile), gerçi bu olayların üzerinde çoğu zaman bir şekilde değişiklikler yaptım. Bazen insan tarih değil kurgu yazdığını hatırlamakta zorlanıyor, çünkü ince teknik detaylara (ve çok da ince olmayanlara) kendini kaptırması çok kolay, ama romanın gereksinimleri insanın kendine mahsus saplantılarına her zaman baskın çıkmalı. Bristol Hercules motorlarını sahiplendim, ama onu da Teddy'ye devrettim.

Herkesten bir şeyler ödünç aldığımı seve seve itiraf ediyorum, ama özellikle de Geoffrey Jones'un *Raider* adlı kitabında anlattığı, 102 (Seylan) Filosundan Pocklington merkezli Halifax II JD165 (S-Sugar) uçağının (isimleri belirtilmemiş) mürettebatının 1944 yılının Ocak ayında Berlin'e yaptıkları bir hava akınından dönerken denize mecburi iniş yapması ve Kuzey Denizi'nde başıboş sürüklenerek üç gün geçirmesinin sinir bozucu hikâyesini ödünç

aldım. Ayrıca Keith Lowe'un *Inferno*'sundan gök gürültülü fırtınaya yakalanmanın nasıl bir şey olduğu konusunda çok şey öğrendim. Birkaç şeyi söylemekten kaçındım, öncelikle o kahrolası Bristol motorlarının kullanılmaya başladığı tarihi geçiştirdim ve okuyucunun durmadan karşısına çıkan kaynakçalara takılıp kalmaması için, örneğin H2S, Fishpond ve Monica radar sistemleri gibi teknik ve navigasyonla ilgili aletlerdeki aralıksız gelişmeleri çoğunlukla göz ardı ettim. Bazı şeylere de aynı nedenle – ama bir yandan da kendim de anlamadığım için (sanırım burada dürüst olmak en iyisi) açıklık getirmedi.

Sonuç olarak bu bir kurgu roman. Şahsen bütün romanların yalnızca kurgu değil, aynı zamanda kurgu hakkında olduklarını düşünüyorum. (Kulağa postmodern bir şekilde kendi kendisini referans gösteriyor gibi görünebilir, ama bence değil). Sanki Laurence Sterne ya da Gertrude Stein hatta James Joyce hiçbir kelime yazmamış gibi yeni bir romanın 'deneysel' olduğunu ya da 'biçemi yeniden keşfettiğini' duymaktan bıktım. Bir yazar, bir romanın ilk cümlesine kendisini verdiği zaman, bir deneye girişiyor demektir. Bu bir maceradır. Konu, karakter, anlatım, tema ve imgenin ve ayrıca tencereye atılan bütün muhteviyatın zengin dokusal (ve metinsel) etkileşimine inanıyorum, ama bunun beni ille de bir gelenekçi yaptığına inanmıyorum (sanki hepimiz bir gelenek içinde, roman yazma geleneği içinde değiliz gibi).

İnsanlar bana her zaman romanın ne 'hakkında' olduğunu sorar. *Hayat, Sil Baştan*'a eşlik eden Yazarın Notu'nda, romanın kendisi hakkında olduğundan ve onu yazmaya iki yıl harcamamın nedeninin birkaç cümlede özetlemek olmadığından yakındım. Ama tabii ki roman *bir şey* hakkında. Bu soruyu bana *Mahvolmuş Bir Tanrı* için sormuş olsanız kitabın kurgu (ve bilemeyeceğimiz şeyleri nasıl hayal etmemiz gerektiği) ve *Düşüş* (İnsanın düşüşü. İnsanın gözden düşüşü) hakkında olduğunu söylerdim. Büyük ihtimalle kitapta *Ütopya*'ya, *Cennet*'e, pastoral geçmişe, *Kayıp Cennet*'e ve *Çarmıh Yolcusu*'na birçok atıf yapıldığını fark edeceksiniz. Teddy'nin kızı Viola'nın bir noktada Teddy'nin kafasına fırlattığı kitap bile Enid Blyton'ın *Çok Uzaktaki Ülke*'si, ki bu kitap da *Çarmıh Yolcusu* üzerine kuruludur. Bunların çoğu yalnızca yarı-kasıtlı olarak yapılmıştır, sanki yazı yazan beynin ne yaptığını bilen bir bölümü ve acıklı derecede cahil başka bir bölümü var. Metinde ne kadar

iniş ve çıkış olduğunu ancak şimdi görüyorum. Herkes ve her şey uçup yükseliyor ve dünyaya düşüyor. (Ve kuşlar! Sürülerce kuşlar!)

İmgelem benim için metinde çok büyük önem taşır, ama bu yukarı aşağı zıplayıp elinin sıkılmasını talep eden karmaşık imgelem değil, bütün roman boyunca çoğu zaman gizemli bir şekilde örülmüş ve her şeyi birbirine bağlayan, daha güç algılanan bir ağ. Todd ailesini birbirine bağlayan 'kırmızı iplik' gibi kan, Nürnberg'e giden uzun uçuştaki kırmızı şeride yansıyor, bu da Teddy'nin bakımevinin ince kırmızı iplerine yansıyor – romanı son sez okumama kadar bu motifi fark etmemiştim bile ama şimdi çok anlamlı geliyor. (Bana neden bu kadar çok kaz olduğunu sormayın. Kesinlikle hiçbir fikrim yok.)

Ve elbette, kitabın tam merkezinde kurgu ve hayal gücüyle ilgili büyük bir metafor gizli ve bu yalnızca kitabın sonunda ortaya çıkıyor ama bu bir bakıma romanın bütün varlık nedeni. Bence eğer gerçekten de yazdıklarınızı umursuyorsanız böyle inatçı bir şekilde kurgusal olabilirsiniz, yoksa metnin kendiniz ve dünyanın geri kalanıyla bir ara yüzey oluşturmayı bıraktığı iki boyutlu bir boşluk kaplıyorsunuz demektir. Eğer bu modernizmin ya da postmodernizmin ya da postmodernizmin yerini her ne aldıysa onun çürütülmesiye, bırakın öyle olsun. Baskı yapmak için tasarlanmış herhangi bir kategori çöpe atılmalıdır. ('Kısıtlama' 'baskı yapma', ve –romanı bitirdikten sonra ancak fark ettiğim– bunların karşıtı olan 'özgürlük', bu romanda sürekli boy gösteren kelimeler. Onları çıkarmayı düşündüm ama sonra çıkarmamaya karar verdim. Orada olmalarının bir nedeni var.)

Savaş, elbette ki insanın en büyük gözden düşüşü, belki de özellikle savaşmak için manevi bir mecburiyet hissettiğimiz ve kendimizi ahlaki düğümlerin içine dolaşıp kalmış bulduğumuz zaman. Halifax, Stirling ve Lancaster uçaklarındaki o adamların cesaretinden hiçbir zaman (asla) şüphe duyamayız, ama bombardıman savaşı kuşkusuz gaddarca bir şey, hava şartlarının ve teknoloji eksikliğinin durmadan güçleştirdiği (savaşın her zaman hızlandırdığı büyük ilerlemelere rağmen) kaba bir silah kullanan ilkel bir yöntem. Bombalama seferlerinin iddia edilen sonucuyla gerçekten elde edilenler arasındaki büyük uçurum, o zamanlar tam olarak anlaşılmamıştı ve sanırım, o bombardıman uçaklarını uçuran adamlar tarafından kesinlikle anlaşılmamıştı.

Meşru hedefleri (az teknolojiyle geceleri neredeyse imkânsız olan) hassas bir şekilde bombalamaktan kasten uzaklaşıp onun yerine sivil halka saldırmanın arkasındaki mantık, fabrikalardaki işçileri öldürmenin ve bulundukları ortamı yok etmenin bir tür ekonomik savaş olmasıydı. Bu, Birinci Dünya Savaşı'ndaki siperlerin zayıflığından kaçınmak için iyi niyetle başlamış bir seferberlikti, ama yine de durmadan artan bir zayıflık savaşı haline geldi, özellikle de –Avrupa için neredeyse kıyamet gibi olan– o son aylarda askeri bir stratejiden çok İncil'deki bir cezalandırma gibi görünen Harris'in ölmekte olan Almanya'yı un ufak edip ortadan kaldırma saplantısıyla (gerçi ben Harris'i küçük görenlerden değilim), aldıklarıyla asla yetinmeyen her zaman açık bir canavar ağzı haline geldi, ki aldığı onca şeyin –insan gücü, teknoloji, hammaddeler– hepsi de daha verimli bir şekilde başka yerlere yönlendirilebilirdi. Her şey olup bittikten sonra geriye bakıp geçmişi anlamak gerçekten de harika bir şey, ama savaşın ortasında ne yazık ki bu, görmesi mümkün olan bir şey değil.

Savaşın sonundan beri stratejik bombalama saldırısının ahlaki değeri hakkındaki sorular (belki de Churchill'in bu prensibin sorumluluğundan diplomatik olarak geri çekilmesinin de yardımıyla) bize hep eziyet vermiş ve vahşet karşısındaki savaşımızın, uygarlığın tam da savunması gereken insanlara –yaşlılara, gençlere ve kadınlara– saldırdığımızda sonuçta kendisinin vahşi bir hal alıp almadığı sorusu bizim için hep dert olmuştur. Ama sonuçta savaş gerçekten de vahşidir. Herkes için. Masum ya da suçlu herkes.

Bu bir roman, sözlü tartışma değil (ben de tarihçi değilim) ve buna uygun olarak karakterlerdeki ve metindeki şüpheleri ve belirsizlikleri yargı gücüne bırakıyorum.

Ve son bir not olarak, eminim ki çoğu okuyucu Augustus'un *Just William* kitap serisinden ünlü William Brown'a borçlu olduğunu fark edecektir. Augustus, benim için şimdiye kadar yaratılmış en büyük kurgusal karakterlerden birisi olan William'ın kötü bir şekilde çizilmiş silueti. Richmal Crompton, seni selamlıyorum.

Teşekkür

İngiliz İmparatorluk Madalyası sahibi Yarbay M. Keech,
Kraliyet Hava Kuvvetleri'nden Binbaşı Stephen Beddoes,
Suzanne Keyte, Arşivci, Royal Albert Hall
Anne Thomson, Arşivci, Newnham Koleji, Cambridge
(Büyük ihtimalle sınır bozucu) sorularımı bütünüyle yanıtlayan
Yorkshire Hava Müzesi Müdürü Ian Reed.

Yorkshire Hava Müzesi (www.yorkshireairmuseum.org) Elvington'da, savaş zamanındaki pek çok havaalanından birisinde yer alıyor ve Halifax uçağı ya da genel olarak savaşla ilgilenen herkes için harika bir yer. Müze zavallı eski 'Halibag'ı hayata döndürmekte harika bir iş çıkarmış ve beni pek hoş bir şekilde bilgilendirerek *Friday 13th* uçağının içini gezdirdiği için Phil Kemp'e teşekkür etmeliyim – ne yazık ki bu uçağın aslı değil, savaştan sağ çıkan diğer bütün Halifax'lar gibi o da hurda olarak satılmış.

Elbette ki temsilcim Peter Straus'a, editörüm Marianne Velmans'a ve Trasworld'deki herkese, özellikle de Larry Finlay, Alison Barrow ve Martin Meyers'a teşekkür ederim. Ayrıca Little Brown'dan Reagan Arthur'a, Inkwell Management'tan Kim Witherspoon'a, Double-day Canada'dan Kristin Cochrane'e ve Marsh Agency'den Camilla Ferrier'e teşekkürler.

Söylemeye gerek yok, bilerek ya da bilmeden yapılmış bütün hatalar bana aittir.

Kaynakça

- Chorley, W. R., *Bomber Command Losses of the Second World War*, Vol. IV, 1943 (Midland Counties, 1996)
- Chorley, W. R., *Bomber Command Losses of the Second World War*, Vol. V, 1943 (Midland Counties, 1997)
- Chorley, W. R., *Bomber Command Losses of the Second World War*, Vol. IX, Roll of Honour (Midland Publishing, 2007)
- Middlebrook, Martin ve Everitt, Chris, *The Bomber Command War Diaries: An Operational Reference Book 1939-1945* (Penguin, 1990)
- Webster, Sir Charles ve Frankland, Noble, *The Strategic Air Offensive*, Vols. I and II (The Naval and Military Press, 2006)
- Hastings, Max, *Bomber Command* (Pan Books, 2010)
- Overy, Richard, *The Bombing War* (Allan Lane, 2013)
- Ashcroft, Michael, *Heroes of the Skies* (Headline, 2012)
- Bishop, Patrick, *Bomber Boys* (Harper Perennial, 2007)
- Delve, Ken, *Bomber Command* (Pen and Sword Aviation, 2005)
- Jones, Geoffrey, *Raider, the Halifax and Its Fliers* (William Kimber, 1978)
- Lomas, Harry, *One Wing High, Halifax Bomber, the Navigator's Story* (Airlife, 1995)
- Nichol, John ve Rennell, Tony, *Tail-End Charlies: The Last Battles of the Bomber War 1944-45* (Penguin, 2005)
- Riva, R. V., *Tail Gunner* (Sutton, 2003)
- Rolfe, Mel, *Hell on Earth* (Grub Street, 1999)
- Taylor, James ve Davidson, Martin, *Bomber Crew* (Hodder and Stoughton, 2004)
- Wilson, Kevin, *Bomber Boys* (Cassell Military Paperbacks, 2005)
- Wilson, Kevin, *Men of Air: Doomed Youth of Bomber Command, 1944* (Weidenfeld and Nicolson, 2007)
- Lowe, Keith, *Inferno: the Destruction of Hamburg, 1943* (Viking, 2007)
- Messenger, Charles, *Cologne: The First 1000 Bomber Raid* (Ian Allan, 1982)
- Middlebrook, Martin, *The Battle of Hamburg* (Penguin, 1984)
- Middlebrook, Martin, *The Nuremberg Raid* (Pen and Sword Aviation, 2009)

Nichol, John, *The Red Line* (Harper Collins, 2013)

Ledig, Gert, *Payback* (Granta, 2003)

Sebald, W. G., *On the Natural History of Destruction* (Notting Hill Editions, 2012)

Beck, Pip, *Keeping Watch* (Crecy Publishing, 2004)

Lee, Janet, *War Girls: The First Aid Nursing Yeomanry in the First World War* (Manchester University Press, 2012)

Pickering, Sylvia, *Bomber Command WAAF* (Woodfield, 2004)

Blanchett, Chris, *From Hull, Hell and Halifax: An Illustrated History of No. 6 Group, 1937-48* (Midland, 2006)

Chorley, W. R., *In Brave Company: 158 Squadron Operations* (W. R. Chorley, 1990)

Chorley, W. R., *To See the Dawn Breaking: 76 Squadron Operations* (W. R. Chorley, 1981)

Jones, Geoffrey, *Night Flight: Halifax Squadrons at War* (William Kimber, 1981)

Lake, John, *Halifax Squadrons of World War Two* (Osprey, 1999)

Otter, Patrick, *Yorkshire Airfields in the Second World War* (Countryside Books, 2007)

Pilot's and Flight Engineer's Notes, Halifax III and IV (Air Ministry, 1944)

Rapier, Brian, *White Rose Base* (Aero Litho, 1972)

Robinson, Ian, *Home is the Halifax* (Grub Street, 2010)

Wadsworth, Michael, *Heroes of Bomber Command, Yorkshire* (Countryside Books, 2007)

Wingham, Tom, *Halifax Down!* (Grub Street, 2009)

Baden-Powell, Robert, *Scouting for Boys* (OUP, 2005)

Beer, Stewart, *An Exaltation of Skylarks* (SMH Books, 1995)

Cornell, Simon, *Hare* (Reaktion, 2007)

Danziger, Danny, *The Goldfish Club* (Sphere, 2012)

Hart-Davis, Duff, *Fauna Britannica* (Weidenfeld and Nicolson, 2002)

Mabey, Richard, *Flora Britannica* (Chatto and Windus, 1997)

McKay, Sinclair, *The Secret Life of Bletchley Park* (Aurum Press, 2011)

Wallen, Martin, *Fox* (Reaktion, 2006)

Williamson, Henry, *The Story of a Norfolk Farm* (Clive Holloway Books, 1941)

Ulusal Arşiv'den

The Operations Record Books for 76 Squadron - AIR/27/650 (Mayıs '43 ve Aralık '42) AIR/27/651 (Şubat '43 ve Aralık '43). AIR/27/652 (Mart '44)

DVD

Forgotten Bombers of the Royal Air Force (Simply Home Entertainment, 2003)

Halifax at War (Simply Home Entertainment, 2010)

The History of Bomber Command (Delta Leisure Group, 2009)

Nightbombers (Oracle, 2003)

Now it Can Be Told (IWM, 2009)

The Royal Air Force at War, the unseen films Vols. 1-3 (IWM, 2004)

Target for Tonight (IWM, 2007)

*Mahvolmuş Bir Tanrı, Hayat Sil Baştan'*ın kahramanı Ursula'nın kardeşi Teddy'nin hayatını konu alıyor. Teddy büyür ve İkinci Dünya Savaşı sırasında pilot olarak İngiliz Hava Kuvvetlerine katılır. Savaştan sonra babasının "Ne bat ne çık, ortalarda bir yerlerde kal" öğüdüne uyarak şair olma hayallerinden vazgeçer. İlk aşkıyla evlenir, öğretmenlik yapan eşiyle ve kızlarıyla birlikte uzun ve sıradan bir hayat sürer.

Dört kuşak boyunca karakterler arasında ileri geri sıçrayışlarla 1920'lerden 2000'lere kadar neredeyse yüz yıla tanıklık eden romanın ekseninde Teddy'nin savaş tecrübesi yer alsa da, Atkinson aslında Todd ailesinin oluşturduğu mikrokozmos aracılığıyla Savaş ertesinde toparlanmaya çalışan İngiltere'yi mercek altına alıyor.

Yazar, renkli kişilikler ve sürprizlerle dokuduğu romanında, alttan alta kurmacanın kendisini de sorgulamaktan geri kalmıyor.

ISBN 978-975-08-4188-0

